ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 2 ՄԱՅԻՍ

LUNDI 2 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8-88 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4589

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿ

Եօթանասուն տարեկան է այսօր «Մայիս Մէկ»ը:

1888 Դեկտեմբերին Ամերիկայի Աշխատաւորական Դաշնակցութիւնը Սէյնթ Լուիսի իր համագումարին մէջ որոշած էր զանգուածային մեծ ցոյցեր կատարել ամէն կողմ 1890 Մայիս 1ին, օրուան իշխանութիւններէն պահանջելու համար, որ բանուորներու օրական աշխատանքը ութ ժամի իջեցնեն: Միաժամանակ հրաւէր ուղղած էր Եւրոպայի Ընկերվարական կուսակցութեանց, որպէսզի իրենք ալ նման ցոյցեր կազմակերպեն նոյն օրը:

1889 Յուլիսին Փարիզի մէջ միաժամանակ, բայց տարբեր սրահներու մէջ, համագումար ունէին ֆրանսական պառակտուած ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերը:

Աջ թեւը քուէարկեց տասնեւչորս կէտերէ բաղկացեալ բանաձեւ մը, որով ամէն բանէ առաջ կը պահանջուէր միջազգային օրէնքով մը առաւելագոյն ութ ժամ նշանակել օրական աշխատանքը:

Մարքսեան թեւին կը մասնակցէին ֆրանսացի եւ գերման յայտնի դէմքեր, ինչպէս Լիպքնէխթ, Պէպէլ, Պէրնշթայն, Վայեան, Ժիւլ Կէտ, Ատլէր, Լավրով եւայլն: Համագումարը Յուլիս 20ի իր վերջին նիստին մէջ միաձայնութեամբ ընդունեցաւ բանաձեւ մը, որով Մայիս մէկը կը հռչակուէր «Միջազգային պայքարի օր՝ ութ ժամուան աշխատանքի համար»:

Փարիզի համագումարին կոչը մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց այն բոլոր երկիրներուն մէջ, ուր բանուոր դասակարգը քաղաքականօրէն կազմակերպուած էր: Այսինքն Եւրոպայի, Հիւս. Ամերիկայի եւ Աւստրալիոյ մէջ: Յանձնախումբեր կազմուեցան ամէն տեղ՝ արժանավայել կերպով տօնելու համար 1890ի Մայիս մէկի օրը:

Ֆրանսայի մէջ խաղաղ ցոյցեր տեղի ունեցան 138 քաղաքներու եւ գաւառակներու մէջ: Միայն Վիէնի մէջ անիշխանականները խռովութիւններ յարուցին: Գործարաններու վրայ յարձակեցան եւ վեց օր գործադուլ ըրին: (Յաջորդ տարին, 1891ին, Ֆուրմիի մէջ զինուորները կրակ բացին ցուցարարներուն վրայ, սպաննելով 10 աղջիկներ ու երիտասարդներ):

Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Հունգարիոյ, Իտալիոյ, Ռումանիոյ, Զուիցերիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի, Փորթուկալի, Նորվեկիոյ եւ Տանիմարքայի բանուորները մեծ թիւով մասնակցեցան ցոյցերուն: Հակառակ ռուսական բռնակալ վարչաձեւին, Զեխերն ու Լեհերը (Վարշաւայի եւ Լոձի մէջ) եւս զաղտնի թռուցիկներ ցրուեցին եւ գործադուլ ըրին:

Իսկ Սպանիոյ եւ Անգլիոյ մէջ բանուորները Մայիս 4ի կիրակի օրն է որ ցոյց կատարեցին (Պարսելոնայի մէջ 100.000, Լոնտոնի Հայտ Փարքին մէջ 300.000 հոգի):

Այնքան մեծ եղաւ յաջողութիւնը զանգուածային այս ցոյցերուն՝ դրօշակներով եւ նշանախօսքերով, որ բոլոր ընկերվարական կուսակցութիւնները որոշեցին յաջորդ տարին եւս տօնել Մայիս Մէկը:

Ու այնուհետեւ այդ տօնը դարձաւ աւանդական եւ տօնուեցաւ ամէն տարի: Երեք ութերու կարգախօսը ժողովրդականացաւ: Ութ ժամ աշխատանք, ութ ժամ զբօսանք եւ ութ ժամ քուն:

Համաշխարհային պատերազմէն վերջ փլած կայսրութեանց աւերակներուն վրայ կազմուեցան անկախ նոր պետութիւններ, — ինչպէս Հայաստան, Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա, որոնք ութ ժամուան աշխատանքը օրէնքի վերածեցին եւ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՅՑԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՄԵՆՏԵՐԷՍ ԿԱՐԳԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐՆԵՐԸ

Նոր միջադէպեր պատահած են Անգարայի մէջ, ուր ուսանողները փորձեր կատարած են հաւաքուելու մեծարելու համար ցոյցերու ընթացքին ինկած զոհերը:

Բախումները տեղի ունեցած են երբ 3000 ուսանողներ եւ համալսարանականներ հաւաքուած էին համալսարանին ոստանին մէջ:

Ոստիկանութիւնը յարձակում գործած է, մինչ ուսանողները կը պոռային «Ազատութիւն», «Մենտերէս, հրաժարէ՛» եւ «փաշա-փաշա» (ակնարկը՝ Իսմէթ Ինէօնիւին է):

Երիտասարդ ուսանողուհիները շէնքերու մէջ ապաստանած են՝ անհաբեկ լաց ու կոծով:

Վիրաւորուած ուսանողները անմիջապէս ձերբակալուած են: Կ'ենթադրուի թէ այս վերջիններուն թիւը հարիւրը կ'անցնի:

Ժամը 14,30ին (ֆրանս. ժամ) պաշտօնական մարմինները հաղորդած են թէ անդորրութիւնը վերահաստատուած է:

Սակայն, բանակը որ կը փոխարինէ ոստիկանութիւնը, կը շարունակէ դիրք բռնել քաղաքի կեդրոնական մասերուն եւ յատկապէս համալսարանի շէնքին մօտերը: Ցարդ երկու քաղաքներուն՝ Անգարայի եւ Պոլսոյ բնակչութիւնը խուսափած է փողոց իջնելէ եւ դէպքերուն միջամուխ ըլլալէ:

Զինուորական իշխանութիւնները որոշած են որ մինչեւ Մայիս 29ը համալսարանները փակ պահուին: Աւելին՝ գաւառի ուսանողները հրաւիրուած են իրենց տեղերը վերադառնալու:

Պոլսոյ մէջ, համալսարանի ուսուցչական կազմը կը սպառնայ հրաժարիլ եթէ երբեք սպաննուած ուսանողներուն մարմինները իրենց չյանձնուին:

Ուսանողներուն համաձայն, տասներէկ հոգի սպաննուած է: Ապահովութեան ուժերը իրենց կարգին վնասներ կրած են (մէկ սպաննուած եւ 15 վիրաւոր):

Պոլսոյ ուսանողները, հակառակ եղած արգելքին, ուսանողական ոստանին մէջ հաւաքուած՝ սկսած են ազգային երգեր երգել: Իզմիրի մէջ շուրջ հազար ուսանողներ լուռ ցոյց մը կատարած են: Ոստիկանութիւնը ստիպած է զանոնք որ ցրուին:

Թուրքիոյ վարչապետը՝ Մենտերէս ձայնասփիւռէն խօսելով յայտարարած է, թէ Պոլսոյ եւ Անգարայի ցոյցերուն պատասխանատուները գրգռիչներ են, որոնք չահագործած են անմեղ երիտասարդներ: Սակայն, չէզոքած է ան, այս բոլորին ետին կեցած են մոլեռանդ խմբակցութիւն մը եւ անհատներ: Պատասխանատուները կարճ ժամանակի մէջ պիտի պատժուին, — «շուտով կը հասկնան թէ ի՛նչ կը նշանակէ դէմ դնել պետական իշխանութեան»:

Ամէն պարագայի մէջ կացութիւնը բաւական ծանր նկատուեցաւ, որպէսզի Մենտերէս հրաժարի Թեհրանի ժողովին երթալէ:

Լուսարգելը կը շարունակուի եւ պետաբաղմական վիճակ հռչակուած է 3 ամսուան համար:

Ցարդ դժուար է բացատրել այս դէպքերու պատճառը: Ճիշդ է որ կար Իսմէթ Անատոլու երթալու արգելքը, բայց ատիկա աւելի «վերջին կաթիլ»ի դերը խաղաց: Մասնաւոր ճնշումի ենթարկուած է ընդդիմադիր մամուլը, 1954էն 1958, 1161 լրագրական դատեր տեղի ունեցած են Թուրքիոյ մէջ, թերթի տնօրէններ ձերբակալուած, թերթեր փակուած եւ տուգանքի դատապարտուած են: Եալման, 72 տարեկան հին խմբագիրը ցարդ բանտն է: Այս սեղմումներուն առջեւ դժուար չէր 76 տարեկան «խուլ փաշային» երիտասարդները գրգռել եւ ծանր կացութիւն մը ստեղծել Վերին Ժողովին նախօրեակին:

Միջազգային մամուլը մեծ կարեւորութիւն կուտայ Թուրքիոյ միջադէպերուն, մանաւանդ Արեւմուտքը, որուն համար «կենսական խարիսխ» մըն է: Ֆրանսական մամուլը խմբագրականներով ցաւ կը յայտնէ որ այս «բարեկամ մեծ երկիրը» խռովութիւններու մէջ է եւ կը մաղթէ որ շուտով վերագտնէ իր բնական վիճակը: Լը Մոնտի խմբագիրը կը յիշէ Հալէեաններու վճռական դիրքը երբ իշխանութեան գլուխն էին եւ 1948ին բացարձակապէս մերժեցին «սթալինեան յաւակնութիւնները Կարսի եւ Արտահանի հայկական վիլայէթներու վրայ»: Այսօր, հանդարտեցնելու համար ընդդիմադիրները, Մենտերէս սիրալիր յարաբերութիւններ սկսաւ իր դրացիին հետ եւ որոշեց Մոսկուա այցելել եւ Խրուշչեւն ալ Թուրքիա հրաւիրել:

× Նկատի առնելով որ Թուրքիոյ մամուլին եւ ձայնասփիւռին արգիլուած է արձագանգ հանդիսանալ արիւնալի դէպքերուն, որոնք տեղի կ'ունենան Անգարայի եւ Պոլսոյ մէջ, կարելի չէ եղած զոհերու թիւը ճիշդ գիտնալ: Ըստ Հոլանտացիի մը որ Պոլիս կը բնակի, նուազագոյն 80էն 200 մեռեալներ կան:

Ճաշարանները իրաւունք ստացան բանալու, բայց ոչ եւս ըմպելի պէտք չէ սպասարկեն:

Մինչեւ շաբաթ առտու ուսանողները հանդարտած չէին եւ կը շարունակէին տողանցել փաշա եւ հիւրիէթ (ազատութիւն) պոռալով, բայց նկատի առնելով

Մայիս մէկը հանգիստի օր հռչակեցին:

Վերսայլի դաշնագրի 427րդ յօդուածը կը նուիրագործէր ութ ժամուան աշխատանքը: Ուոշինկթընի խորհրդաժողովը վերջնական ձեւ տուաւ անոր՝ ստեղծելով աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակը:

Մայիս մէկը ծնունդ առած էր բանուորներու օրական աշխատանքը ութ ժամի իջեցնելու համար: Այդ պահանջը շատոնց իրականացած է քաղաքակիրթ բոլոր երկիրներու մէջ: Եւ սակայն Մայիս մէկը կը տօնուի տակաւին ամէն երկրի մէջ:

Խորհրդային Միութիւնը այդ օրը կ'օգտագործէ՝ հանդիսաւորապէս ժողովուրդին ցուցադրելու համար իր զինուորական ուժը, զայն տեւական սարսափի տակ պահելու նպատակով: Մուսոլինիի ֆաշական Իտալիան «Աշխատանքի ազգային տօն» հռչակած էր այդ օրը:

Նոյն օրինակին հետեւեցաւ Ատոլֆ Հիթլէր, երբ իշխանութեան գլուխ եկաւ 1933ին:

Մառեշալ Փէթէն Մայիս մէկը յայտարարեց իբրեւ «Աշխատանքի եւ Համերաշխութեան Օր» եւ հրատարակեց «Ընկերային Օրէնք» մը, գլխաւորապէս արգիլելու համար դասակարգային պայքարը:

Բազմաթիւ երկիրներու մէջ ընկերային օրէնքները մեծապէս բարուոքած ըլլալով բանուոր դասակարգի վիճակը, այլեւս հին կարգախօսները ժամանակավրէպ են դարձած:

Նոր օրերը նոր պահանջներ կը պարտադրեն:

Մայիս մէկը այժմ պէտք է ըլլայ օր մը ըլլայ ազատատենչ մարդկութեան՝ ազատութիւն պահանջելու անխտիր բոլոր այն ազգերուն համար, որոնք տակաւին կը հեծեն օտարի լուծին տակ, հիւլէական այս դարուն:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

×

Քեզ այնքան անզուսպ
Կիզել են առնա
Զարութեամբ ագահ,
Սիրով սին ու սուտ.
Ու կրկին ահա
Բաց ես՝ թող կիզեն.
Օ, սիրտ իմ, անզէն,
Անզօր երեխայ...

Քեզ, իմաստազոյն
Խիզախ նաւապետ,
Յանձնում եմ յաւէտ
Նաւակն իմ բեկուն.
Միայն դու անփուն
Բոցէ նաւավար
Գիտես ճանապարհ
Մթնում այս անհուն:

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐԵԱՆ

որ երկուշաբթի օրուան Ատլանտեան նախարարներու ժողովը յետաձգուած է, կը կարծուի թէ Մենտերէս տէրն է կացութեան:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԺՈՂՈՎԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Մինչ Անգարայի եւ Պոլսոյ մէջ խառնակայոյզ վիճակը կը շարունակուի, Ատլանտեան Ուխտի տասնըհինգ արտաքին նախարարները Պոլիս կը հաւաքուին այսօր, երկուշաբթի:

Անգամ մը եւս քննութեան պիտի առնուին յառաջիկայ Վերին Ժողովի ընթացքին քննուելիք հարցերը ու այս առիթով պիտի ճշդուի Արեւմուտքի դիրքը:

Արեւմուտքի երեք մեծերու արտաքին նախարարները՝ Հերթըր, Լօյտ եւ Քուվ տը Միւրվիլ պիտի խօսին տը Կոլ — Մաք Միլըն — Այզընհաուըր հանդիպումներու արդիւնքի մասին:

Պերլինի, զինաթափութեան, Արեւելք — Արեւմուտք յարաբերութեանց եւ այլ կողմնակի հարցերու շուրջ Արեւմուտքի տեսակէտները յստակ են: Քաղաքական շրջանակներու կարծիքով ոչ մէկ տարակարծութիւն մէջտեղ պիտի գայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Քորէայի վերջին դէպքերուն 171 հոգի սպաննուած եւ 650 հոգի վիրաւորուած են: Միջադէպերը սկսան Ապրիլ 19ին, որոնց հետեւանքով Սինկման Րի, Հանրապետութեան նախագահը հրաժարեցաւ:

ՊԻՐՄԱՆԻԱ, Հնդկաստան եւ Նեփալ երկու շաբթուան ճամբորդութենէ մը ետք, համայնավար Չինաստանի վարչապետը Չու Էն Լայ Չինաստան վերադարձած է: Կալկաթայի օդակայանին մէջ ցաւ յայտնած է որ Նեհրու Չինաստանը կ'ամբաստանէ որպէս նախայարձակ:

ԻՏԱԼԻՈՅ ծերակոյտը ութ ձայներու առաւելութեամբ վստահութեան քուէ տուած է Թամպրոնիի դահլիճին:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ամբաստանեցին Արեւելեան Գերմանիան որ «բիրտ միջոցներով հողերու համայնացումը կը գործադրէ»:

ՆԻՒ ՕՐԼԷԱՆԶԻ (Մ. Նահանգներ) մէջ 300.000 հոգի խանդավառ ցոյցերով դիմաւորած են Ֆրանսայի Նախագահը՝ տը Կոլ, որ Քայէն հասաւ շաբաթ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Ապահովութեան Խորհուրդը բողոքագիր մը ստացած է Թունուզէն: Այս վերջինը կ'ամբաստանէ Ֆրանսան որ կը բռնաբարէ հողային իր իրաւունքները:

«ՍԵՐԺ ՀԱՅԸ» անունով ճանչցուած երիտասարդ մը, Լէոն Կէնճեան, որ պետն է աւազակներու խումբի մը, ձերբակալուած է առջի օր, երբ կը փորձէր դրամարկղ մը բանալ, Կր գրէ Ֆրանս-Սուար: Ձերբակալուած են նաեւ խուսար Կիւլպէնկեան եւ քանի մը Ֆրանսացիներ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԱՏԻԿ

Զատկական կրկնատօնին մեկնութեան համար (զոհ + յարութիւն), դժուար է վկայութիւն որսալ հայ լեզուի պատմութենէն՝ երկրորդ գաղափարին մասին:

Այլ ժողովուրդներու մօտ որոշ աշխատանքներ կատարուած են՝ զանազանելու համար եկեղեցական լեզուն աշխարհական լեզուէն: Պէտք է աւելցնել թէ եկեղեցական լեզուն, իր կարգին՝ հերմական լեզուին հարկատու, մեծ բան մը չի բերեր մեզի քուրմերու գաղտնիմացութենէն, — օրինակ՝ ո՛վ ի՛նչ գիտէ խորհուրդ (միսթէր) բառին պատմութեան մասին: Քրիստոնէական եկեղեցին իւրացուցած է խորհուրդ բառը, եւ այս բառին հետ՝ կարգ մը ծէսեր, որոնք խորհուրդ կը կոչուին: Բայց անոնց տրուած մեկնութիւնները, այժմ, հասարակ ֆրազէոլոժիներ են, որոնք կը կազմուին փոխաբերական իմաստ մը տալու ճիգով:

Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ առաջին քրիստոնեաները, որոնք անուս ու տգէտ մարդիկ էին, մտքով պրոլետար, կարենային հասկնալ խրթնիմաստ վարդապետութեան մը սկզբունքները, ինիսիէներու ժառանգը, որոնք անմատչելի կը մնային հին փիլիսոփաներուն անգամ: Այսուհանդերձ փակ մատեաններէն դուրս ինկած էին փշրանքներ, զորս թաքուն գիտութեանց գաղտնիքներուն հետամուտ ռամիկ երեւակայութիւնը պիտի հաւաքէր, պիտի սրբագործէր ու պիտի պահպանէր:

Այսպէս, ինչ որ քրիստոնէութիւնը իւրացուցած ու պահպանած է, խլելով հեթանոսական կրօնական վարդապետութենէն, կատարուած չէ ուսուցման ճամբով: Ջուրը, որ ակէն կը բխի ու դուրս կը հոսի, կը պղտորի քանի մաքուր չէ ակօս կամ կորի:

Պօղոսի ստացած ուսումը չէր հասներ այն աստիճանին, — վկայ իր Թուղթերը, անշուշտ վաւերականները միայն — որ ըլլէր, հակառակ իր ինքնավստահութեան եւ յանդգնութեան, ճառէր Աթէնքի իմաստուններուն արիսպագոսին առջեւ, ուր ծիծա՛ղը միայն արձագանգ պիտի տար «մեռելներու յարութեան» իր ջատագովականին (ափոլոժեթիք): «Խորհուրդներու» մասին մտերմութիւնը չէր հասներ հմտութեան:

Հակառակ իր առատաբանութեան, աղքատ էին իր ծանօթութիւնները իբրեւ ինիսիէ: «Թուղթ առ Փիլիպեցիս»ի մէջ (Գլ. Դ. 12), հատուած մը կը վկայէ թէ ինիսիէ մըն էր.

«Գիտեմ նուաղել, գիտեմ առաւելուլ. յամենայնի ամենեւին խելամուտ եմ ե՛ւ յագել ե՛ւ քաղցենալ, ե՛ւ առաւելուլ ե՛ւ նուաղել»:

Հետաքրքրական է հայերէն «խելամուտ եմ» բայը այստեղ: Աւելի եւս հետաքրքրական է «գիտեմ» բառին տեղը դրուած յունարէնը, — նոյն բառն է որ կուտայ լատիներէն իտէա բառը (ֆրանսերէն՝ իտէ), որ թարգմանի գաղափար: Նոյն բառն է որ կուտայ դարձեալ ֆրանսերէն իտոլ բառը, որ թարգմանի կուռք, արձան կամ պատկեր աստուածներու, (ըստ Աւգերեանի՝ «տեսիլ առ աչօք»): Վերջապէս նոյն այդ յունարէն բառը եւ հայերէն «գիտեմ» բառը կը ծագին հնդեւրոպական նոյն արմատէն: Հոմերոս «գիտեմ» բային համապատասխան յունարէնին դերբայով կը ներկայացնէ թէոպրոպոսը, որ կը յայտնէ աստուածներուն կամքը, ծանօթութիւնն ունի աստուածներու պատգամներուն:

Հայ լեզուին մէջ եւս «գէտը» հոմանիշ է կախարդին, այլ բառով՝ քաղդեայ: Ու Պօղոս, որ կը պարծի թէ գիտէ «նուաղել եւ առաւելուլ, յագել եւ քաղցեալ», վկայութիւն կը բերէ ինիսիէներու փորձերէն, փոյթ չէ թէ ուրիշներ սովորական նշանակութիւն մը տան այդ բայերուն (*):

Դժբախտաբար ուսումնասիրուած չէ հայ լեզուն՝ այդ ուղղութեամբ: Գիտենք, սակայն, թէ մեր բառամթերքը եւս հարուստ է հեթանոսական հին փիլիսոփայութեան մը... աւերակներով, — բառերով, այսօր տարբեր իմաստ առած, ինչպէս՝ իղձ, փափաք, աղօթք, ողջոյն:

Յարութիւն հայերէն բառը, ըստ իր արդի նշանակութեան՝ հին աւանդութեանց կապուած, տարազ մը չէ՝ նոյն այդ հին աւանդութիւններէն մնացած: Կը ծագի «յառնել» բայէն, որ կը նշանակէ ոտքի կանգնիլ, ուրեմն թարգմանութիւն ըստ յունարէնի:

Յարութիւն բառը, այսպէս, հայերէնի մէջ եւս վկայութիւն չի բերեր այն խորհուրդէն, որու ոչ տարազը ծանօթ է այս կամ այն լեզուին մէջ, ոչ ալ ծիսական նկարագրութիւնը:

Էնէլ երկար պրպտումներ կատարեց եգիպտական հնագոյն մատենագրութեան մէջ, բայց ոչ մէկ տարազ կրցաւ բերել Մեռելոց Գիրքերէն, — բոլոր այդ հին աւանդութիւններէն կը մնայ գերեզմանապաշտութիւն մը, որ կը հասնի մինչեւ մեր օրերը: Այսպէս, եթէ կը ժխտուի յարութեան գաղափարը, կը ժխտուի նոյնպէս մահուան գաղափարը, — գերեզմանը կը դառնայ տեսակ մը փէթիշ՝ երբ կը համարուի ննջարան, հանգստարան, կամ տեսակ մը կայան:

Քրիստոնէութիւնը, որ իւրացուց կայանի գաղափարը գերեզմանին մէջ, չյաջողեցաւ բարձրանալ ռամիկը շլացնող տեսութիւններէ վեր, — յակուբջիի մը մէջ դրած մարդ արարածը՝ կ'օրօրէ կեանքէն մահ ու մահէն կեանք, առանց յաջողելու յետ-մահու կեանքին տալ այն չքեղութիւնը, զոր հեթանոսութիւնը տըւաւ մեթամորփոզի գաղափարով:

Այսպէս, քրիստոնէութիւնը, որ տառապանքի եւ ցաւի վարդապետութիւն մըն է՝ տեսակ մը մազոխիսմ (հոգեվերլուծման հրաշալի նիւթ՝ մարտիրոսներու հրճուանքը մահուան տառապանքներուն մէջ), եթէ կ'ուզէք՝ տոլորիսմ, Յարութեան տօներով մնաց գերեզմանախաղ մը, որ կը վերջանայ յետ-մահու անհատական վայելքներու պարգեւաբաշխութեան խոստումով:

Ժողովուրդները կարելի չէ, սակայն, դատափարակել անհատական վարձատրութեամբ: Ազգային հաւաքական իտէալներն են որ կը ստեղծեն քաղաքակրթութիւն, — մարդը ինքնանպատակ անհատ մը չէ:

Ազգային տեսակէտով, Զատկական տօները կը մեղադրուին իրենց հրէական թանձր ներկով եւ հայկական իտէալներու անօսրացումով:

Մեր քարոզիչները, ճիշտ է, յաճախ, Յարութեան տօնը կը նմանցնեն գարնան, այն յոյսը ներշնչելով թէ հայ ժողովուրդն ալ, օր մը, պիտի զարթնու ձմրան թմբիրէն ու պիտի ծաղկազարդուի գարնան պէս:

Բաւական չէ այս այլաբանութիւնը:

Այնպէս ինչպէս հիները գիտցան ազգայնացնել քրիստոնէութիւնը, նորերուն կը մնայ հայացնել մեր եկեղեցին, — այն ատեն միայն այս տօնը կը դառնայ Հայկական Զատիկ:

Ն. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Պօղոս, ողջնցնելու համար Եւտիքոս պատանին (Գործք, Ի. 10), կը կատարէ ճիշտ Եղիսէի ձեւերը, ողջնցնելու համար մեռած մանուկ մը. «Ել եւ անկաւ ի վերայ մանկանն, եւ եդ զբերան իւր ի վերայ բերանոյ նորա, եւ զաչս իւր ի վերայ աչաց նորա, եւ զձեռս իւր ի վերայ ձեռաց նորա, եւ կծկեցաւ ի վերա նորա, եւ ջեռաւ մարմին մանկանն... Ել եւ ծածկեաց զմանուկն մինչեւ ցեւթն անգամ. եւ եբաց մանուկն զաչս իւր» (Դ. Թագ. Դ. 34):

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

ԵՐԱԶԻ, ՏԽՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՍԻՐՈՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

(Մահուան քառասնամեակին առթիւ)

Շատերը զիս մերժեցին,
«Քնար մ'ունի սուկ» — բսին.
Մին՝ «դողդոջ է, գոյն չունի» —
Միւսն ալ բսաւ, — «կը մեռնի»:
(«Լճակ») ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ

Արեւելահայ գրականութեան վերջին քառասնամեակի բանաստեղծութիւնը, հակառակ տասնեակ մը արժանաւոր քերթողներու, նուազ քնարերգակ է: Յովհ. Թումանեանի եւ Աւետիք Իսահակեանի ստեղծագործութիւնը նոյնիսկ մեծ չափով կը զանազանուի բանաստեղծութենէն Վահան Տէրեանի, որուն մահուան քառասնամեակը կը լրանայ այս տարի (1920): Առիկա առիթ մըն է նաեւ, որ 1960ին «Մթնշաղի Անուրջներ»ու հեղինակին ծննդեան 75 ամեակը տօնուի (1885):

Հայ պետական հրատարակչականը, Սաքօ Սուքիասեանի հեղինակութեամբ լոյս ընծայեց հետաքրքրական հատոր մը, «էջեր Վահան Տէրեանի կեանքից» խորագրով, երեք հարիւր էջերէ բաղկացած եւ հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

1. Վահան Տէրեանը, իբրեւ Մոսկուայի Համալսարանի ուսանող կասկածելի կը նկատուի եւ 1906 Դեկտ. 3ին, բնակարանը խուզարկուելէ ետք, կը ձերբակալուի:

2. Յովհ. Թումանեանի, Մաքսիմ Կորքիի եւ Վալէրի Բրիւսովի հետ ունեցած հանդիպումները:

3. Ջաւախքի, Աստրախանի եւ Հիւսիսային Կովկասի մէջ Վահան Տէրեանի ուղեւորութիւնները:

4. Վահան Տէրեանի կեանքին եւ գրականութեան հետ կապուած եւ այլ եւ այլ առիթներով գրած նամակներէն քաղուածքներ: Գրքին այս մասը ամէնէն շահեկան էջերը կը պարունակէ, հակառակ անոր որ ամէն մէկ նամակէն պարբերութիւններ միայն առնուած են:

Բարեբախտաբար, Հայաստանի պետական հրատարակչութիւնը 1960 թուին տըպագրել պիտի սկսի, ծննդեան 75 ամեակին առիթով, բանաստեղծին երկերու երեքհատորեակի հրատարակութիւնը: Առաջին հատորը պիտի բովանդակէ այն բանաստեղծութիւնները, զորս ժամանակին ինք տպագրութեան յանձներ է, ինչպէս նաեւ շարք մը ուրիշ բանաստեղծութիւններ: Երկրորդ հատորը պիտի ամփոփէ անտիպ էջերը, սեւագրութիւնները, չափածոյ թարգմանութիւնները եւ հրապարակախօսական – գրական – քննադատական յօդուածները: Երրորդ հատորը պիտի ներկայացնէ Վահան Տէրեանի հարուստ նամականին: Այս հատորին մէջ պիտի դրուին նաեւ շարք մը փաստաթուղթեր, որոնցմով պիտի լուսաբանուին բանաստեղծին կեանքը, գրականութիւնը եւ հանրային գործունէութիւնը:

1934ին Մոսկուայի մէջ կարելի կ'ըլլայ երեւան հանել Վահան Տէրեանի վերաբերեալ դիւանական բոլոր նիւթերը: 1907ին գրուած նամակին մէջ, որ իր ձերբակալման, բանտարկութեան եւ առհասարակ «գործին» հետ կապուած թըւականներուն գրուած է, հետեւեալը կը կարդանք.

«Ոստիկանները հաւաքեցին իմ բոլոր սկսուած եւ չվերջացրած «վէպերը», բոլոր նամակները եւ բրոշիւր»: Եւ սակայն յեղափոխական եւ արտաքին յարաբերութիւններու դիւանատան մէջ չեն գտնուիր այդ «վէպերը», որոնք բանաստեղծին կողմէ չակերտներու մէջ առնուած են, չենք գիտեր ինչո՞ւ համար:

Յովհ. Թումանեան եւ Աւ. Իսահակեան, երկուքն ալ Վ. Տէրեանի գրականութեան սկզբնական շրջանին գնահատողներէն եւ խրախուսողներէն եղած են եւ գրական գործունէութեան լայն ասպարէզ բացեր են: Եւ բանաստեղծը իր նամակներուն մէջ անվերապահ գոհունակութիւն յայտնած է, մանաւանդ տագնապի եւ նիւթական դժուարութիւններու օրերուն, որոնք՝ ինչպէս պիտի տեսնենք, իր կեանքը դառնացուցած եւ երախտագիտական զգացումներով տոգորած են զինքը, հանդէպ գրչի եղբայրակիցներու:

Ահա թէ ինչպէ՞ս արտայայտուած է Սասունցի Դաւիթի հեղինակը. «Մի բան, որ իմ առաջին պահանջն է սկսնակ գրողից, դա այն է, թէ արդեօք մի ինքնուրոյն նոր բան բերո՞ւմ է այդ մարդը (Վահան Տէրեան), կամ ցոյց տալի՞ս է նշաններ այդ ունենալու: Ձեր վերաբերմամբ պէտք է պատասխանել դրականապէս: Դուք բանաստեղծ էք: Դա ամենագլխաւորն է: Դուք խօսքերի հետ չէք խաղում: Եւ ուրախութեամբ ողջունում եմ ձեր մուտքը գրական ասպարէզ — բարով եկաք»:

Աւետիք Իսահակեան իր «Յուշեր»ուն մէջ գրած է.— «Կեցցե՛ս, Վանիկ ջան, հրաշալի՜ բաներ են, բիւրեղացած զգացումներ անթերի ձեւերի մէջ: Իսկական քնարերգութիւն է սա — մաքուր լիրիկա»:

Յիշատակելէ ետք արեւելահայ երկու դասական քերթողներուն վկայութիւնը մասնաւորաբար Վահան Տէրեանի գրական սկզբնաւորութեան մասին, պիտի ծանրանամ բանաստեղծին նկարագրին, ինչպէս նաեւ քերթողական արուեստին յատկանշական գիծերուն վրայ, ճիշդ այն պահուն, երբ բանաստեղծին մէջ կը ձեւակերպուի հետեւեալ հարցումը.—

Մի՞թէ վերջին պոէտն եմ ես,
Վերջին երգիչն եմ երկրի:

«Մթնշաղի Անուրջներ»ը (1908) առհասարակ ուրիշ քերթուածներ բանաստեղծին նկարագրին հարազատ արտայայտութիւնը կը ներկայացնեն:

Վահան Տէրեան խորապէս կը ճանչնար մեր ժողովուրդին գիւղացիական տարրը: Նոյնիսկ աւելի կանուխ, երբ հանրային քաղաքական գործունէութիւն ստանձնած էր: Առիթով մը Աւ. Իսահակեանին յայտնած է.— «Ի՜նչ տխուր աչքեր ունին մեր գիւղացիները: Ի՜նչ մտահոգ դէմքեր՝ արեւով, անձրեւով, այրուած ու բովուած: Ի՜նչ դառն աղքատութիւն է կաթում վրաններից, բայց ուրախանում են: Բայց ի՜նչ թախծոտ ուրախութիւն է այս: Իբրեւ թէ ուրախ երգեր են երգում, բայց ի՜նչքան վիշտ ու մորմոք կայ սրանց ուրախ երգերի մէջ: Դարերի տառապանք է խօսում սրանց բերանով»:

Վահան Տէրեանի նկարագիրը կրնա՞ր տարբեր ըլլալ իր ժողովուրդին նկարագրէն, որ կ'աշխատի ու կ'երազէ, կը տքնի բայց կ'երգէ:

Վահան Տէրեան կը ճանչնար համաշխարհային գրական դէմքերը, ինչպէս Կէօթէ, Հայնէ, Պոդլէր, Վերլէն, Լերմոնտով, Սոլոգուբ, Վալէրի Բրիւսով, որոցմէ կարեւոր էջեր թարգմանած է, եւ որոնց ներգործութիւնը զգալի է իր քերթուածներու խորքին ու ձեւին վրայ: Ուսանողական տարիքին կը ճանչնար արդէն հայ գրականութիւնն ու գրագէտները: Կը թարգմանէր Լէնինի Պետութիւն եւ յեղափոխութիւն գործը, Կարլ Մարքսի կենսագրութիւնը, ինչպէս նաեւ Նամակներ հայ գիւղացիներուն եւ բանուորներուն (1918):

1917 Փետրուարին Վահան Տէրեան չորս նամակներ գրած է, հետեւեալ բովանդակութեամբ.— «Տրամադրութիւնս շատ խարաբ է: Գրելու էլ հալ ու հավաս չկայ: Գրում եմ, որ իմաց տամ որտեղ լինելս: Այստեղ կը մնամ հաւանօրէն մինչեւ Մայիս, եթէ արգելք չլինի»:

Հակառակ բազմաթիւ նամակներու, կենսագիրը դիտել կուտայ որ Վ. Տէրեան այն գրողներէն է, որոնք գրական մեծարժէք ժառանգութիւն մը թողած ըլլալով հանդերձ, շատ քիչ բան գրած են իրենց անձնական կեանքին մասին: Բարեբախտաբար ինքնակենսագրականի բացը զգալի չափով կը լրացնեն բանաստեղծին գրած նամակները, որոնք ան ուղղած է իր մերձաւորներուն ու բարեկամներուն, մօտ երկու տասնեակ տարիներու ընթացքին:

Այս նամակներուն մէջ աւելի յաճախ կը գանգատի նիւթական տագնապներէն եւ անձկութեան մասին: Իբրեւ գրող այդ դժուարութիւններուն յաղթահարելու համար, կը դիմէ Էջմիածին, կաթողիկոսական դիւանին 23 Յուլիս 1910ին, եւ կը խնդրէ գրականութեան եւ ռուսերէնի դասեր տալ, բայց կը մերժուի: Գրականութիւնը եւ պատմութիւնը իր ամենասիրելի առարկաներն էին եւ առանց առաջիններն չի կրնար ապրիլ, ինչպէս առանց հացի: Ուսուցչական ասպարէզը կը սիրէր այնքան, ինչ չափով որ կը փափաքէր մանուկներուն հետ ըլլալ: Վիճակը սակայն անբաղձալի կը դառնար, երբ նոտարի մը մօտ առտուան ժամը 10էն մինչեւ 5, կը ստանար 25 ռուբլի: Եօթը ամբողջ ժամ, ի՜նչ դժոխային տանջանք:

Ուրիշ անգամ կը գրէ.— «Երբ ես ... կոպ. եմ ման գալիս եւ չեմ ճարում: Եւ չունեւորութիւնը հոգիս հանեց ու ... չեց: Գալիքի ալեծուփ ծովը նախագուշակում է տխրութիւն ու վիշտ: Գրպանում մի գրոշ չունեմ: Պարտքիս հաշիւ չկայ: Ուզում ես անձնասպանութիւն գործել: Մի խօսքով, վերջնականապէս պրոլետարացել եմ»:

1907էն ետք, 8 Օգոստ. 1913ի նամակի մէջ կը գրէր.— «Առհասարակ վերջին մէջ ... բաւական խառնակ դրութեան ... Դրութիւնս անորոշ է եւ նիւթականս խայտառակ ... նախանձելի: Մտածեցի կարտ ... գործս մի քիչ կարգի բերել: Բայց չյաջողուեց, տարուեցի: Թէեւ ոչ շատ ...

17 Մարտ 1916 թուականով մէկ նամակը կը սկսի հետեւեալ բառերով.— «Մի... չեւ ամպը չգոռայ, գեղջուկն երեսը ... խաչակնքեր: Ես էլ, սիրելիս, գուցէ ... րեսս չխաչակնքէի, եթէ չլինէր մի փոքրիկ գործ, որ առիթ է դառնում գրել ... պէտք է գնալ գրախանութ եւ ստանալ գրքերիս հաշիւը»:

Այսպէս «Օրերը անհատնում, անխինդ ... դում եւ անտուն» կ'անցընէ:

Առիթով մը կը հարցնէ իր ընկերներ...

ՀԱՎՔՆՈ ԴՎՑՈՎՈՒՆ

ՎԱՀԻԿ ԴԱՆԻԵԼ

ՊՈԼՈՒԹՅՈՒՆ

9.

Տեսել մարդ ամուսնանում էր ու ծերանում, ընկերներ էր ձեռք բերում ու կորցնում, ուրախանում էր ու տխրում, ինչ-որ բան էր ուզում ու չէր ստանում, ինչ-որ բան էր կորցնում ու չէր գտնում, ինչ-որ բան էր ուզում ու չէր գտնում, ինչ-որ բան էր ուզում ու չէր գտնում, ինչ-որ բան էր ուզ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կալոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր-Վարդանեան եղբայրներուն, համայն Տէր-Վարդանեան ընտանիքին եւ բոլոր պարագաներուն, իրենց մօր եւ ազգականին՝ այրի Տիկին Տէր-Վարդանեանի մահուան առթիւ:

Այս առթիւ մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.

Տէր-Վարդանեան եղբայրներէ 50 Ն.Ֆ. Պօմոնի դպրոցին եւ 30 Ն. Ֆ. Կ. Խաչի աղքատներուն, այրի Տիկին Ատրինէ Կարապետեանէ 5, Պ. Վահան Խաչօղլեանէ 10, Պ. Վարդգէս Վարդանեանէ 10, Պ. Վարդան Սէրէնկիւլեանէ 10, Պ. Տիգրան Մահիկեանէ 20, Տէր եւ Տիկին Յ. Տօլ-պաչեանէ 20, Տէր եւ Տիկին Ս. Գասպարեանէ 20, Պ. Մեսրոպ Քասքասեանէ 5, Պ. Ժիրայր Ոսկեանէ 10, Պ. Սերժ Սարգիսեանէ 10, այրի Տիկին Հ. Միսկիրճեանէ 5 և Տէր և Տիկին Թ. Գըլըճեանէ 20 Ն.Ֆ.:

Նոյնպէս շնորհակալութեամբ ստացած ենք Տէր եւ Տիկին Գ. Պաղտասարեանէ 25 եւ Տէր եւ Տիկին Մ. Անդրէասեանէ 10 Ն. Ֆ. ողբ. Յ. Իսպիրեանի մահուան առթիւ՝ փոխան ծաղկեպսակի:

Իսկ Զատկի առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած ենք Տիկին Շ. Թոնկուրեանէ 20, Պ. Արամ Գաբրիէլեանէ 10, Տիկին Անսուրեանէ 5, Տիկին Ասլանեանէ 10, Պ. Մարկոսեանէ 5 և Պ. Գ. Քիւրտօղլեանէ 5 Ն. Ֆ. իր մօր մահուան երկրորդ տարելիցի հոգեհանգստեան առթիւ:

ԱԶԴ

Հ. Բ. Ը. Մ.ի Փարիզի նորակազմ Տիկնանց Օժանդակ Միութիւնը Մայիս 6ին, երեկոյթ մը կազմակերպած է, բարձր հովանաւորութեամբ Կաթող. Պատուիրակ Սերովբէ եպիսկոպոս Մանուկեանի, ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ հիմնած բազմօգուտ գործին, Հ. Բ. Ը. Մ.ի 54րդ տարեդարձին առթիւ:

Ջանք չէ խնայուած արժանավայել ձեւով տօնելու համար յիշատակի եւ յարգանքի այս հանդիսութիւնը, հանդէպ մեծ Հայուն:

Գեղարուեստական խանդավառ բաժին մը ապահովելու համար հրաւիրուած են Պ. Կարպիս Աֆրիկեան եւ «Սիփան – Կոմիտաս» երգչախումբը, ինչպէս նաեւ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան (երգ) եւ Օրիորդ Գաբոյեան (արտասանութիւն):

Կը սիրենք յուսալ որ հոծ բազմութիւն մը պիտի լեցնէ Լիւթէսիայի սրահը, այս ուրբաթ իրիկուն:

ՀԲԸՄ-Ի ՏԻԿՆԱՆՑ ՕԺԱՆԴԱԿ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾԱՇՈՒՔ ՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ
ԱՌԹԻՒ

Մայիս 7ին, շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին
ՍՓԼԱՆՏԻՏ ՕԹԷԼԻ
ՀԱՆԴԻՍԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ
Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովի փոխ–Ատենապետ
ՏՈՔԹ. Ա. ՊԻՒՑԻՒՔԵԱՆԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին
Մեծարանք թէյով կամ շամբանեյով եւ հայկական խմորեղէններով

Ո՛չ հանգանակութիւն, ո՛չ Թոմպոլա
Ծախքերու մասնակցութիւն 5 Ն. փրանք:

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պորտոյի «Մուրատ» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15,30ին, Մուլէն – Պլէոյի սրահը (Արնոն):

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թիւ 217–218 (Յունուար – Փետրուար), 48 էջ, ճոխ, այլազան եւ միշտ հետաքրքրական բովանդակութեամբ.—

Էջը... բժշկութեան մէջ (ԽՄԲ. — Իմ սիրելի Հայաստանը (ԱՍԱՖԵԻ). — Օդը սնունդ մըն է (ՏՈՔԹ. ՆԱՒԱՍԱՐԴ). — Վառարանի մասին (ՏՈՔԹ. ՂԱԶԱՐԵԱՆ). — Ի՞նչ են կենսանիւթերը եւ ի՞նչպէս հասկնալ անոնց պակասը (ՏՈՔԹ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ). — Զաւակ առնել պուլիկով (ՏՈՔԹ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ). — Ի՞նչ անուն տալ երախային (ՀԱՆՐԻ ՄԱՍԷ). — Խրատներ մայրերուն (ԼԵՆԻՆԿՐԱՏԻ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ). — Հիւանդը եւ իր սնունդը (ՏՈՔԹ. ՊԸԼՈՆՏԷԼ). — Ջլախտի մասին (ՏՈՔԹ. ՖՈՒՐՈՒՆՃԵԱՆ). — Թոքախտը յարձակողականի անցաւ (ՓՐՈՖ. ԷԹԻԷՆ ՊԵՌՆԱՐ). — Սիֆիլիզը յարձակողականի անցաւ (ՏՈՔԹ. ՌՈՒՍԷ). — Միշտ մտածեցէք խլիրդի (fauncer) մասին (ՓՐՈՖ. ԺԱՆԸՆԷ). — Թունաւորուեցաւ, ի՞նչ ընել (ԽԱԶՈՒՀԻ):

Բաժանորդագրութեան պայմաններ.— Տարեկան 15 նոր Փրանք (1500 Փրանք): Արտասահման 20 նոր Փրանք (2000 Փ.) երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր Փրանք (3750 Փր.):

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

22 տարեկան (զինուորական ծառայութիւնը կատարած) երիտասարդ մը իբրեւ վաճառորդ պօնըթրիի մէջ: Դիմել՝

ETS CHEDIK
285, Rue St. Denis — Tél.: GUT 62-80

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը:

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յաճախորդներուն:

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լաֆայէթի անկիւնը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հեռու:

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղագործ – վաճառող, ամէն օր իր հայրենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8էն – 12, 15.30 – 20:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Մայիս 7ին, «Ռուա Ռընէ» սրահին մէջ, ժամը 21,30էն մինչեւ առաւօտ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Այս առթիւ պիտի քաշուի Միութեան 1959ին հրապարակ հանած վիճակահանութեան տոմսերը:

Ճոխ պիւֆէ — Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20: Անկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս Թռիւտէն 27-35:

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն:

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ. Թուլթէլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ:

ՊՕՄՈՆ, Տիկ. Տօլպաչեան, 23 Պուլվար տը Պօմոն:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Տիկ. Շալճեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կապ. Խաչի հանդէսը Հ. Օ. Մ.ի յիսնամեակին առթիւ, Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ

ՄԱՅԻՍ 22ԻՆ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ եւ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրեն հետեւեալ մարմինները.—

5 Մայիս, հինգշաբթի՝ Փոքրիկ:
6 Մայիս, ուրբաթ Արծիւ:
7 Մայիս, շաբաթ՝ Զաւարեան:
8 Մայիս, կիրակի՝ Վարդան:

Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. Կ.ի ներկայացուցիչները:

ՎԱԼԱՆՍԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 8,30ին, «Հարոնեան» ակումբը:

Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿՌԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՒԱ–ՔՈԼՈՄՊԻ

Հայկական դպրոցին բացառիկ ներկայացում հայկական ֆիլմերու Մայիս 10, երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 20,45ին Սինեմա Ռէքս, 64, Ռիւ տէ Պուրկինեօն, Անիէռ (Պուա–Քոլոմպի կայարանին մօտ):

Կը ցուցադրուին շրջանին մէջ առաջին անգամ ըլլալով ԿԱՄՕ պատմական ժապաւէնը եւ Սեւանայ լիճին Գաղտնիքը (հայախօս են երկու ֆիլմերն ալ):

Մուտք 2,00 եւ 3,00 Նոր Փրանք:

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

SICOMEX

Ֆրանսական Կառավարութենէն եւ Մոսկուայի Ինթուրիսթէն պաշտօնապէս արտօնեալ միակ Տունը:

ԳԱՐՈՒՆ Է, ՆՈՐ ՏՕՆԵՐ ԿՈՒԳԱՆ, ՄՏԱԾԵՑԷՔ ՁԵՐ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՂՐԿՈՒԵԼԻՔ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒՆ

SICOMEX
20, Rue Royale, PARIS 8e
Téléphone : OPE. 67-77
Métro : CONCORDE et MADELEI E

ՄԵՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ ԳՆԵՑԷ՛Ք: Շահաւոր պայմաններ: Զուտ բուրդէ անգլիական կերպասներ, ֆովըրթօթ, կապարտին, սէրժ, զգեստի եւ վերարկուի ընտիր կերպասներ, պատրաստ վերարկուներ եւ ձերզէ զգեստներ, գուլպայ, թէնկալ շրջազգեստ: ԺԱՄԱՑՈՅՑ եւ ուրիշ ամէն տեսակ օգտակար և տօներու առթիւ յարգի նուէրներ:

Մեզմէ գնուած ապրանքներու առաքումին ծախքը, մինչեւ 20 քիլօ կշռող ծրարին համար, ՄԻԱՅՆ 25 Ն. Ֆ.:

ՈՉ ՄԷԿ ՎՃԱՐՈՒՄ ԾՐԱՐԸ ՍՏԱՑՈՂ ԻՆ ԿՈՂՄԷ: ՅԱՆՁՆՈՒՄ 15–20 ՕՐԷՆ

Կ + Պ + Ո + Ն + Ի

Պ + Կ + Ո + Ի + Ն

ՊՈՆԿՈՒ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,
— Bongoût —
Հեղվա եւ լոխում ուտելով:

Société des Conserves
BONGOUT
MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ: Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք: Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն:

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
Téléphone : TRU. 27-70

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՅԱՌԱՋ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՄԱՅԻՍ — MARDI 3 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8189 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4590

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱՐ Կ'ՈՒՏԵՆ

Իսմէթ Ինէօնիւ, Մուսթաֆա Քէմալի աջ բազուկը, Լօզանի հաշտութեան ժողովին զօրաւոր պատուիրակն ու Վարլըք վէրկիսիի (Ունեւորութեան տուրք) տրխրահռչակ հերոսը տասը տարիէ ի վեր չէր կրցած մարսել իր պարտութիւնը։ Հանրապետութեան նախագահի բարձր պաշտօնէն իջած էր պարզ կուսակցապետի եւ երեսփոխանի աստիճանին։ Ի՞նչ անկում։

Ճիմհուրիյէթ Հալք փըրքասըն (Հանրապետական ժողովրդական կուսակցութիւն), աւելի ծանօթ Հալք անունով, հիմնուած Աթաթիւրքի կողմէ, իր մէջ համախմբած էր նախկին Իթթիհատականներն ու մոլեռանդ Թուրքերը։

Շփացած անակնկալ եւ դիւրին յաղթանակէն, — շնորհիւ խորհրդային բարեկամին անվերապահ օժանդակութեան եւ կարգ մը դաշնակիցներու մեղսակցութեան, Աթաթիւրք յաջողած էր տապալել միապետական վարչաձեւը եւ ջնջել խալիֆայութիւնը, դառնալով Թուրքիոյ միահեծան տէրն ու տիրականը։

Սաեղծած էր Հալքը, իբրեւ յենարան իր մենատիրական վարչաձեւին։ Իսմէթ Ինէօնիւն երկար ատեն գործակցեցաւ իրեն հետ, մանաւանդ իբրեւ վարչապետ, մինչեւ շնորհազրկումը։ 1938ին, Մ. Քէմալի մահէն վերջ, իբրեւ անոր բնական եւ անվիճելի ժառանգորդը, ընտրուեցաւ Հանրապետութեան նախագահ, ամենալայն իրաւասութիւններով։

Կը յուսար ցկեանս մնալ իր պաշտօնին վրայ, շնորհիւ Հալքին, որ ձեռքին մէջ կեդրոնացուցած էր ամէն իշխանութիւն, իբրեւ միակ արտօնեալ կուսակցութիւն։

Երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ, Ամերիկայի հետ Թուրքիոյ չահախնդիր հըփումները պատճառ դարձան, որ կազմուի երկրորդ կուսակցութիւն մը եւս, — Դեմոկրատ — որուն մէջ մտան Հալքէն դըժգոհ բոլոր տարրերը։

1950ի ընտրութիւնները ջախջախիչ պարտութեան ենթարկեցին Հալքը, պարմանք պատճառելով բոլորին։ Իսմէթն ու իր ամբողջ սպայակոյտը քշուեցան հրապարակէն, իշխանութիւնը յանձնելով Ճէլալ Պայարի, Ատնան Մենտերէսի եւ Ֆուատ Քէօփրիւլիի, բոլորն ալ նախկին Հալքեաններ, իսկ վերջինը ծանօթ նաեւ իբրեւ Իթթիհատական եւ համաթրքութեան տեսաբան։

Տասը տարիէ ի վեր իշխանութեան գլուխ կը գտնուի Դեմոկրատ կուսակցութիւնը, 1954ի եւ 1957ի ընտրութեանց մէջ եւս շահած ըլլալով աթոռներուն մեծամասնութիւնը։

Մինչ 1950ին եւ 1954ին պարտութիւնը ջախջախիչ էր եղած, 1957ին Հալքը մեծ յառաջդիմութիւն արձանագրեց եւ Դեմոկրատներէն քիչ պակաս քուէ ստացաւ։ Սակայն ընտրական օրէնքին կարգ մը արամադրութիւններով Հալքը շահեցաւ 178 աթոռ միայն, Դեմոկրատները 424ին դէմ։ Զորսական աթոռ ալ շահեցան Միլլեթ եւ Հուրրիյէթ կուսակցութիւնները, դատապարտուած կլանուելու երկու մեծերուն կողմէ։

Ընդդիմադիր Հալքը յոյսը չէ կորսնցուցած երբեք կրկին տիրանալու իշխանութեան։ Երկրին մէջ ունի շատ կողմնակիցներ։ Մենտերէս իբրեւ «դեմոկրատ» հրապարակ իջաւ, սակայն իբրեւ մենատէր՝ փնտռել տուաւ Աթաթիւրքն ու Իսմէթը։ Իր օրով ժողովրդավարական սկզբունքները բոլորովին ոտնակոխ եղան։ Խստիւ կաշկանդեց մամուլի ազատութիւնը։ Համաձայն Մամուլի Միջազգային Հիմնարկութեան, Թուրքիոյ մէջ 1954էն մինչեւ 1958 չորս տարուան ընթացքին 1161 դատ բացուած է լրագրողներու դէմ, որոնցմէ 238 հոգի տուգանքի կամ բանտարկութեան դատապարտուած են։ Վաքանի խմբագրապետը Ահմէտ Էմին Եալման, որուն բանտարկութեան դէմ բողոքած էր միջազգային մամուլը, երկու շաբաթ առաջ ազատ արձակուեցաւ։

Այժմ կռիւ է որ կը մղեն երկու կուսակցութիւնները։ Կատարեալ աքլորամարտ Իսմէթի եւ Մենտերէսի միջեւ։

Առաջինը իր անցեալի վաստակով մեծ համարում կը վայելէ դեռ ժողովրդական զանգուածներու մէջ։ Ժամանակին իրեն հետ էր նաեւ բանակը, սակայն դեմոկրատ կուսակցութիւնը իր մարդիկը տեղաւորեց սպայակոյտին եւ հրամանատարական կազմին մէջ։

Հակառակ մաքրագործումներուն, Իսմէթ տակաւին կողմնակիցներ ունի բանակին մէջ, ինչպէս տեսնուեցաւ վերջերս, երբ հակառակ կառավարական արգելքին, երկու բարձրաստիճան զինուորականներ Թոյլ տուին, որ Հալքի կուսակցապետը Կեսարիա մտնէ, աչք առնելով պաշտօնազրկումը։

Մենտերէս անցեալ չունի։ Շնորհիւ իր անձնական հարստութեան՝ անշահախնդիր մարդու համբաւ չինեց։ Իբրեւ երիտասարդ եւ արդիականութեան սիրահար՝ յանդուգն ծրագիրներ յղացաւ։ Ամէն կողմ գործարաններ բացաւ եւ հանրօգուտ շինութեանց ձեռնարկեց։ Պոլիսը եւրոպական ոստանի մը վերածելու նպատակով՝ մեծ պողոտաներ բացաւ, քանդելով բազմաթիւ հին շէնքեր, նոյնիսկ անոնք որ պատմական արժէք ունէին։

Իր քաղաքականութեան արդիւնքն եղաւ այն, որ երկիրը տնտեսապէս քայքայուեցաւ, հասնելով սնանկութեան դուռը։

Անցեալ շաբթուան արիւնալի դէպքերը ցոյց տուին, որ դժգոհութիւնը Մենտերէսի կառավարութեան դէմ՝ լուրջ համեմատութիւններ է ստացած։ Համալսարանական ուսանողներն ու ուսանողուհիները ըմբոստացած՝ կը պահանջեն իշխանութեան գլուխ բերել կրկին հին աղուէս Իսմէթը։

Դեմոկրատ եւ Հալք իրար կ'ուտեն։ Արիւն հոսեցաւ Պոլսոյ եւ Անգարայի մէջ։

Ո՞ւր պիտի յանգի աթոռամարտը։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՅԻՍ 1 Ը ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Մայիս Մէկը տօնուած է գրեթէ ամէն կողմ։ Ֆրանսայի կարեւոր քաղաքներուն մէջ խաղաղ հաւաքոյթներ կազմակերպուած են ու այս առթիւ ճառեր ալ արտասանուած։ Ասիոյ, Ափրիկէի շատ մը երկիրներու մէջ Աշխատանքի Օրը քաղաքական բնոյթ ստացած է։

Մոսկուայի մէջ Մայիս Մէկը ռազմական ուժի ցուցադրութիւն մըն է միշտ։

Բայց այս տարի տողանցքը տեւած է 17 վայրկեան, սակայն առաջին անգամն ըլլալով Խ. Միութիւնը ցոյց տուած է միջ-երկրային հրթիռը եւ գեր-արդիական թնդանօթներ։

Միջազգային դէտեր որ ներկայ գտնուած են հետեւեալ ձեւով կը բացատրեն Մոսկուայի տողանցքին յետին նպատակը։ Վերին ժողովի նախօրեակին ցոյց տալ թէ ի՛նչ ահաւոր եւ աշխարհակործան զէնքեր ունի Խ. Միութիւնը։ Մոսկուայի ձայնասփիւռին խօսնակը ի մէջ այլոց ըսած է թէ այս զէնքերը «Խ. Միութեան ունեցած ուժին միայն մէկ կաթիլը կը ներկայացնեն»։

«Մահուան զէնքեր»ուն անմիջապէս յաջորդած է հսկայ ճերմակ աղաւնի մը՝ խաղաղութեան խորհրդանշան։ «Եթէ աշխարհ տրամադիր ըլլայ խաղաղութեան ճամբան բռնել, աւելցուցած է խօսնակը, խորհրդային բանակը պատրաստ է իր սուրերը արօրի խոփերու վերածել»։

Զինուորական տողանցքին յաջորդած է բանուորներու եւ ուսանողներու խումբը, կէս միլիոնէն մինչեւ մէկ միլիոն կը հաշուուի։

Երկու Պերլիններու մէջ տարբեր ցոյցեր տեղի ունեցած են, մինչ բանակը կը տողանցէր արեւելեան Պերլինի Մարքս-Էնկէլս հրապարակին վրայ, անդին 750 հազար արեւմտեան Պերլինցիներ ինքնորոշման իրաւունք կը պահանջէին։

Միւս արբանեակ Հանրապետութեանց մէջ, տողանցքներ տեղի ունեցան։ Փրակայի մէջ ժողովրդական հսկայ տողանցք մը, Պուքրէշի մէջ, նորէն ժողովրդական տողանցք առանց բանակի, Փեշտայի մէջ 500.000 հոգի տողանցած են կառավարութեան եւ համայնավար կուսակցութեան առջեւ։ Ալպանիոյ մէջ պզտիկ միջադէպ մը պատահած է, Եուկոսլաւիոյ դեսպանը հեռացած է պաշտօնական ամբիոնէն ճառի մը ընթացքին, զոր վիրաւորական գտած է իր երկրին համար։ Պելկրատի մէջ, երեք տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով տողանցք մը տեղի ունեցած է, որուն ներկայ գտնուած է Մառեչալ Թիթօ։

Ծանօթ է որ քանի մը տարի է ի վեր Պապը Մայիս 1ը հռչակած է Ս. Յովսէփի տօն, եւ այդ առթիւ պատգամ մը կ'ընէ աշխարհի աշխատաւորներուն։ Յովհաննէս ԻԳ. կիրակի օրուան իր պատգամին մէջ շեշտեց.— Աշխատանքը բարձր առաքելութիւն մըն է, խելացի եւ խղճական գործակցութիւն մըն է մարդուն համար ստեղծագործ Աստուծոյ հետ։

Նոյն օրը աւելի քան 10.000 աշխատաւորներ ընդունուեցան Պապին կողմէ։

ԿԻՐԱԿԻ ԱՄԲՈՂՋ ՕՐԸ, ԼՈՒՍԱՐՁԵԼ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՍԿՍԱՒ

Մինչ Ատլանտեան Ուխտին անդամակցող տասնըհինգ արտաքին նախարարները Պոլսոյ մէջ սկսան իրենց խորհրդական ժողովը, անդին Թուրքիոյ մէջ ջղագրգիռ եւ լարուած կացութիւն մը կը տիրէ։

Մայիս մէկին ոչ մէկ նոր ցոյց կամ բախում տեղի ունեցած է։ Լուսարձելի դրութիւնը միշտ կը շարունակուի։ Զին. ուոր. իշխանութիւնները, որոնց յանձնուած է հսկել երկրին անդորրութեան վրայ, խիստ միջոցներ ձեռք առած են։ Հրասայլեր եւ զինուորական կարեւոր ուժեր պատերազմի հանդերձանքով կը շարունակեն դիրք գրաւել Պոլսոյ, Անգարայի եւ կարգ մը քաղաքներու մէջ։

Ցարդ 9 ուսանողներ որ հիւանդանոց փոխադրուած էին, մեռած են։

Պոլսոյ մէջ, կիրակիէն երկուշաբթի ժամը առաւօտեան 4էն 4, լուսարձել հաստատուած էր, այնպէս որ Ատլանտեան նախարարները մնացած քաղաք մը ժամանեցին։

Արտաքին նախարար՝ Զորլու մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարած է թէ «Հալք» ընդդիմադիր կուսակցութեան կարգ մը անդամները պատասխանատուութեան մեծ բաժին մը ունին այս խռովութիւններուն մէջ։ «Համայնավար գործելակերպ որդեգրած են, այս վերջինները»։

Առ այժմ թէ՛ հանդարտութիւն կը տիրէ եւ թէ ջղագրգիռ եւ լարուած վիճակ մը նշմարելի է ժողովուրդին եւ յատկապէս ուսանողական շրջանակներէն ներս։

Ատլանտեան Ուխտի արտաքին նախարարներու նիստը բացուած է մտահոգիչ մթնոլորտի մը մէջ։ Արդարեւ, միջազգային քաղաքական շրջանակները չեն ծածկեր իրենց դժգոհութիւնը։ Ինչպէս կարելի է ազատութեան եւ ժողովրդավարութեան պաշտպանումին նուիրուած խորհրդաժողով մը գումարել քաղաքի մը մէջ, ուր պատերազմական վիճակ կը տիրէ։

Մայիս մէկի առաւօտ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները խորհրդակցական նախապատրաստական նիստ մը գումարած են ու քննած Պերլինի եւ Գերմանիոյ հարցերը։

Ամերիկայի արտաքին նախարար Հերթըրի պաշտօն յանձնուած է ներկայացնել վերոյիշեալ երկու հարցերը։

Ատլանտեան Խորհուրդը օրակարգի երկու հարցեր քննութեան պիտի առնէ։ Առաջինը խիստ կարեւոր, (Վերին ժողովի նախօրեակին քննել միջազգային ներկայ կացութիւնը)։ Երկրորդը նուազ կարեւոր (քննութիւն՝ ընդհանուր քարտուղարի զեկոյցին)։ Ժողովին առաջին նիստը բացուեցաւ Նորվեկիոյ արտաքին նախարարին նախագահութեան տակ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԻՒՆԱԼԻ միջադէպերը կը շարունակուին Լեհաստանի մէջ, կաթողիկէներու եւ տեղական իշխանութեանց միջեւ։ Նովա-Հութայէն ետք, ապստամբութիւն մը ծագած է Ոլշթինի մէջ։ Լեհական մամուլը առաջին անգամ ըլլալով արձագանգ հանդիսացած է միջադէպերուն։ Վերջին օրերու այս դէպքերը ցոյց տուին որ Լեհերը ոչինչ կորսնցուցած են կրօնական իրենց մոլեռանդութենէն, իսկ միւս կողմէ յայտնի եղաւ նաեւ որ ոստիկանական արտակարգ ուժեր պատրաստ են միշտ միջամտելու։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ եւս ցոյցեր կատարուած են կիրակի օր, մէկ հոգի մեռած է, 70 հոգի վիրաւորուած։ Էշրէֆիէի Սէնվենսան տը Փօլ եկեղեցիին մէջ Գերապայծառ Մէուշի պատարագ կը մատուցանէր վարչապետ Քարամէի եւ կառավարական միւս անդամներու ներկայութեան երբ միջադէպեր ծագեցան եկեղեցիին առջեւ։ Ուսանողները հակամերիկեան ցոյց մը սկսած են։ Ոստիկանները ստիպուած եղած են արտասուաբեր ռումբեր գործածել։

ՏԸ ԿՈԼ շաբաթ կէսօրէ ետք Քայէն (Կիւյան) հասած է։ Խանդավառ բազմութեան մը առջեւ Հանրապետութեան Նախագահը իր ուրախութիւնը յայտնած է որ կը գտնուի «350 տարիներէ ի վեր Ֆրանսական հող դարձած» այս երկրին մէջ։ Կիրակի տը Կոլ Մարթինիք հասած է ու դիմաւորուած 50.000ի հասնող բազմութեամբ մը որ աննկարագրելի խանդավառութեամբ մը «Կեցցէ՛ տը Կոլ» աղաղակած է։

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ հաւաքուած են անգլիական Հասարակապետութեան արտաքին նախարարները։ Խորհրդաժողովը տասը օր պիտի տեւէ եւ պիտի ունենայ զուտ խորհրդակցական բնոյթ։

ԱՖՐԻԿԷԻ ԵՒ ԱՍԻՈՅ ժողովուրդներու երկրորդ համագումարը որ տեղի կ'ունենայ Գահիրէի մէջ, որոշեց «տնտեսական համագործակցութիւնը կարգաւորող մարմին մը ստեղծել»։ Բանաձեւը կը շեշտէ թէ մարմնին հիմնական նպատակը պիտի ըլլայ «տնտեսական դետնի վրայ զարգացնել Ափրիկէի եւ Ասիոյ ժողովուրդներու համագործակցութիւնը, որպէսզի տեղական ժողովուրդներուն ապրելակերպի մակարդակը բարձրանայ»։

ՓԵՔԻՆ հասած է Էֆ. Էլ. Էն.ի պատուիրակութիւն մը որուն գլուխը կը գտնուի Խրիմ Պելքասեմ։ Համայնավար Չինաստանի փոխ-վարչապետը՝ մառեչալ Հօ Լունկ բարի գալուստի իր խօսքին մէջ շեշտած է թէ ալժերացի ժողովուրդը «յամառ ընդդիմութիւն ցոյց կուտայ Ֆրանս. բանակին աշխարհակալութեան եւ Ատլանտ. Ուխտի խմբակցութեան»։

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

ԵՐԱԶԻ, ՏԽՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՍԻՐՈՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

(Մահուան հառասնամեակին առթիւ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Գերազանցապէս սիրոյ եւ վիշտի, քնարերգակ բանաստեղծ, չէր կրնար ժամանակակից հայրենի տառապանքը եւ աւերակներն անտեսել: Այդ տեսակէտով մաս մը քերթուածներ ես ունի, որոնք Արարատին եւ կիզուած Հայրենիքին ուղղուած են: Գիրքերէն յոդնեցայ, վիս տարէ՛ք, կ'ըսէ. մեր պայծառ դաշտերը, մեր անտուիկ ու վէհանիստ սարերը, մեր արեւոտ արտերը: Երբ ես մեռնիմ, կ'ըսէ, տարէ՛ք, թաղեցէ՛ք վիս հայրենի երկրին մէջ, հոդ չէ թէ աւեր իմ երկրիս մէջ ըլլայ, որովհետեւ կ'ուզէ իր մօրը մօտ նրնջել եւ իր տառապած ժողովուրդին մէջ...

Տարաբախտ բանաստեղծը հիւծախտաւոր կը մեռնի Օրէնպուրկի մէջ, 7 Յունուար 1920ին:

« Մթնշաղի Անուրջներ »ու հատորէն զատ, Վահան Տէրեան ուրիշ քերթուածներ ալ ունի: Երեւան տպուած երկերու ժողովածուին մէջ անոնք ցրուած են: Այդ հատորները խմբագրած է Պ. Մակինցեան 1925ին: Վաթսուն հատ են անոնք, մեծ մասով պարագայական բանաստեղծութիւններ, եւ որոնց ընդհանուր խորագիրն է Սեւագրութիւններ: Ասոնց կը յաջորդեն Թարգմանութիւնները:

Շատ յատկանշական է Վահան Տէրեանի քնարերգութիւնը: Ինչ բան որ տխրութիւն, վիշտ ու ցաւ է, ամէնէն աւելի կը ներշնչուի անոնցմով: Իր բնութիւնը, երգած աղջիկները մթնշաղի երազներ են: Կը սիրէ աշնան մեղեդիները, մշուշոտ ու անձրեւով բեռնաւորուած երկինքը: Կը սիրէ տխուր ու մելամաղձոտ աչքերը: Իրիկնապահերն ու ժամերը: Մահուան տուներն է, որ կը հալածէ զինքը: 1905ին, երբ տակաւին քսան տարեկան է, թաղ - ման մասին կը մտածէ ու կ'երգէ եւ կը բաղձայ որ իր չիրմին վրայ դեղնած ծաղիկներ ցանեն: Կը թուի թէ, մանաւանդ վերջին տարիներուն, ուրախ ու զուարթ օրեր չէ անցուցած: Հիւանդ հոգի մը, ծայրայեղօրէն, ցրտահար եւ հոդմտալար, որուն համար չկայ արշալոյս: Իր սիրած աղջիկը, կարօտով ու երազով փնտրուած, ցաւ ու տառապանք ապրեցնելով մէկտեղ, օրհնուած է, որովհետեւ երգ է ու կեանք: Ձակատագիրը սակայն, անոր դղուանքներուն առջեւ դողալով ու յուզուելով մէկտեղ:

Ահաւասիկ թէ ինչպէ՛ս կ'երգէ ան ցնորք խորագրով քերթուածի մը մէջ.—

Նա ունէր խորունկ երկնագոյն աչքեր,
Քնիծոյշ ու տրտում, որպէս իրիկուն·
Նա մի անծանօթ երկրի աղջիկ էր,
Որ աղօթքի պէս ապրեց իմ հոգուն:

Նրա ժպիտը մեղմ էր ու դողդոջ,
Որպէս լուսնեակի ժպիտը տխուր·
Նա չունէր խոցող թովչանքը կնոջ· —
Նա մօտենում էր որպէս խաղցր հոյր···

Իմ յուշերի մէջ ամէնից պայծառ,
Իմ լքուած սրտի մաքուր հանգրուան,
Քոյր իմ, դու չկաս, հոյր իմ, դու մեռար,
Ու քեզ հետ հոգուս լոյսերը մեռան···:

Շատ մը բանաստեղծներ թախիծով ապրած են եւ իրենց հիւանդ սրտին մէջ տաղնապ մը կայ: Ամէն բան, ամէն ինչ մոռնալ կը բաղձան, չսիրել, չտեսնել, չխորհիլ, չափսոսալ ու հեռանալ··· Բայց Վահանդ Տէրեանի պարագան հոտ ալ բացառիկ կերպով կը ներկայանայ.

Տրտմութիւնն է իմ շուրջն ու բեկում,
Իմ հոգուն է անվերջ սուգ ու լաց:

Կարօտով ու երազով տարուելով մէկտեղ, սիրոյ էներթական ֆիզիքականը զերծած է իր հոգին: Ալեծածան մազերը, աչքերուն խորախորհուրդ խորութիւնը, անձայն խօսքերուն քնքոյշ տեսքը, բոցավառուած վարդ ժպիտները զերած են զինքը: Կ'ուզէ աղօթել ու երկրպագել, նոյնիսկ առանց սիրուելու: Միշտ տրամադիր է նոր սէրերով զինուելու: Գերի է խորունկ ու մեղաւոր աչքերուն մանաւանդ, որոնք իրիկնամուտի թովչութիւն ունին, աչքեր, որոնք մոլորուած են անխօս կանչող փարոսի չողերուն պէս: Եռաստղ վերնագրով այդ քերթուածը Տոլնութեամբ կուտանք.—

Ես սիրում եմ ֆո մեղաւոր աչքերը խոր,
Գիշերի պէս խորհրդաւոր·
Ֆո մեղաւոր, խորհրդաւոր աչքերը մութ,
Որպէս թովիչ իրիկնամուտ:
Ֆո աչքերի անծայր–ծովում մեղքն է դողդողում,
Որպէս գարնան մթնաշաղում:
Ֆո աչքերում կայ մի ֆնոյշ բախտի վերյուշ՝
Արբեցումի ոսկէ մշուշ:
Մոլորուածին անխօս կանչող փարոսի շող
Ֆո աչքերը հոգի տանջող,
Ես սիրում եմ գգւող – անգութ աչքերդ մութ,
Որպէս գարնան իրիկնամուտ:

Ձէ՞ք կարծեր որ անոր բանաստեղծութիւնը, իր ամբողջութեանը մէջ զերա – զանցապէս անհատական ղրոյմ կը կրէ, ըլլալով զերազանցապէս քնարերգական: Իր խառնուածքին, նկարագրին, տրամադրութիւններուն ծնունդն է: Քիչ մը չափազանցուած եսասիրական: Կրնար լատես ղրոյմով ներկայանալ, ինչպէս քանի մը քերթուածները իր առեղծագործութեան, զոր պիտի տեսնենք: Ինչպէս այն միւս հիւանդ բանաստեղծը, որուն անունն է Միխաք Մէծարենց, որուն քնարին վրայ ուրախութիւնն անգամ անկարելի պէս ուրախ ու մարդկային երգեր հնչած են: Բայց Վահան Տէրեան, թախիծի, տրամադրեան, ցաւի ու վիշտի, մորմոքի բանաստեղծն է: Կը սիրէ աշնան մշուշն ու ոսկին, հոդմտալար տերեւները եւ դոհար արցունքները:

Ինչպէս կ'ըսէի, ունի սակաւ քանի մը քերթուածներ Առաւօտը, Գարնանամուտը, Վերադարձը, որոնց մէջ բացառաբար լաւատես է քերթողը: Կ'ուզէ օրի – նակ՝ սիրով ողջունել անցնող ու զարձողը, կեանքը օրհներգել, աշխարհին ժըպտիլ, նոյնիսկ ջուրին ու հոդին հարազատ ըլլալ, եւ անհուն սիրով սիրել ու գթալ, մեռնող մանուկին, նոյնիսկ բաց չիրմի մը առջեւ անդրադառնալ որ կեանքը հէքեաթ մըն է: Բայց պահեր կան, երբ բանաստեղծը այլասէր է, կը սիրէ անոնք, որոնք խենթ են ու անտուն, որոնք կայան չունին եւ ոչ ալ խնդում: Կը սիրէ կորսուածները, չրջիկ թափառողները, որք մանուկները եւ այն կիները, որոնք մահը իրենց աչքերուն մէջ, խաւար գիշերին մէջ գաղտագողի կը թափառին եւ աւար կը փնտռեն: Անոնք, որոնց արդէն մեռած սրտին մէջ սէր չկայ: Կը բաղձայ հարազատ ու ընկեր ըլլալ անոնց, որոնք բանտերու մէջ մոռցուած են: Կ'ուզէ եղբայր ըլլալ անոնց, որոնք մթին չարչարանքներու մէջ իրենց յետին կրակը կորնցուցած են:

Հրաժեշտի Գագէլը ցնցող հրաժեշտ մըն է, տրամաթախիծ չեշտերով ու յանկերգներով: Կ'արժէ ամբողջութեամբ կարդալ զայն, հաղորդուելու համար կեանքէն բաժնուողի մը վերջին կարօտովը.—

Ամէն վայրկեան սիրով տրտում
ասում ես մնաս բարով·
Բորբ արեւին իմ բոց սրտում
ասում եմ ես մնաս բարով:
Մնաք բարով, ասում եմ ես,
բոլոր մարդկանց՝ չար ու բարի,
Տանջող ու որք Ադամորդուն
ասում եմ ես մնաս բարով:
Մնաք բարով, ասում եմ ես,
Ընկերներիս՝ մօտ ու հեռու,
Ոսոխներիս՝ չար ու արթուն,
ասում եմ ես մնաք բարով:
Երկնի մովին, կանաչ ծովին,
անտառներին խոր ու մթին,
Գարնան ամպին լոյս ոլորտում,
ասում եմ ես մնաք բարով:
Մարգարտաշատ իմ յուշերին,
իմ գիշերին, իմ փշերին,
Արտուտներին ոսկի արտում,
ասում եմ ես մնաք բարով:
Ծաղիկներին դեռ չբացուած,
դեռ չկիզուած հոգիներին,
Մանուկներին վառ խլրտուն,
ասում եմ ես մնաք բարով:
Գնում եմ ես մի մութ աշխարհ,
Հեռու երկիր, էլ չեմ գալու·
Բարի յիշէք ինձ ձեր սրտում,
մնաք բարով, մնաք բարով:

Անշուշտ հայրենասիրական քերթուածներ ալ ստորագրած է երկիր Նայիրի խորագրով: Թէ՛ այդ էջերը ինչպէս նաեւ քաղաքական իմաստով բանաստեղծութիւններն ու յօդուածները երբ կը մեկնաբանուին ու կը վերլուծուին, քաղաքական նորադարձութեան կը վերագրուին, որոնց մէջ հեղինակը օրուան տուրքը տալու համար որոշ մոլեռանդութիւն կրնար ցոյց տուած ըլլալ, ինչպէս նաեւ պատահական հապաշտութիւն, առանց վնասելու մեծ քնարերգակ մը եղած ըլլալու արժանի – քին:

Կարելի չէ նաեւ անտեսել Վահան Տէրեանի քնարական լեզուին համար ունեցած բծախնդրութիւնն ու արժանիքը: Ոչ ա – չուղական եւ ոչ ալ դրաբարի հետք կը տեսնուի անոր ոտանաւորներուն մէջ: Օտար հորիզոններու տակ աղօթքի մը պէս կը հնչէ այդ լեզուն: Ականատես ըլլալով հայ դրականութեան բազմաթիւ կորուստներուն, երբ կը տեսնէ անպաշտպան այդ վիճակը եւ նոյնիսկ տարաղիր, կը դոչէ. Արդեօք վերջին պոէ՞տն եմ ես, վերջին երգի՞չը:

Կարդացէք դուք «Ես սիրում եմ ֆո մեղաւոր աչքերը խոր» խորագրով քերթուածը եւ տեսաք այն քնքուշ, պայծառ, նուրբ ու յստակ աշխարհաբարը, որով արտայայտուեցաւ ան եւ դանազանուեաւ իր ժամանակակից աշխարհաբարէն: Ոչ մէկ թաթարական կամ օտար բառ, որմէ կրնային նոյնիսկ օրինակ առնել Ցոլհ. Թումանեան եւ Ա. Իսահակեան, ժողովրդական լեզուով գրուած քերթուածներուն մէջ: Զափի զգացում եւ ճաշակ յատկանիշը պիտի մնան: Վ. Բրիւսով ալ չատ նպաստաւոր արտայայտուած է Վ. Տէրեանի լեզուին մասին, որուն համաձայն ան փորձեց հայ բանաստեղծութեան մէջ որդեգրել եւ իւրացնել այն չափը, զոր վերջին տասը տարիներու ընթացքին ձեռք ձգած է եւրոպական բանաստեղծութիւնը, փնտռելով նոր չափեր քնարերգութեան մէջ, ա՛յնքան բծախնդրութիւն ցոյց տալով յանգերու հարցին մէջ: Կարելի չէ անտեսել անշուշտ յանդերու ճոխութեան հետ մէկտեղ երաժշտականութիւնը, որով անոր քերթուածները կը զանազանուին ուրիշներու ստեղծագործութենէն:

Մասնաւորաբար երաժշտութեան հետ ձայներու կրկնութիւնը որոշ դեղեցկութիւն կուտայ, ինչ որ Նարեկացին տուած է իր Տաղերուն մէջ,

Գոհար վարդն վառ առեալ
ի վեհից վարսեցն արփենից,
Ի վեր ի վերայ վարսից
ծաւալէր ծաղիկ ծովային:
«Վարդավառաի» տաղ
Աչիւն ծով ի ծով ծիծաղախիտ
Ծաւալանայր յառաւտուն
«Մննդեան» տաղ

Վերջին օրինակ մը, դարձեալ «Վարդավառի» տաղէն.

Շուշանն շաղով լցեալ,
Շաղ շաղով եւ շար մարգարտով,
Ծաղկունիդ ամէն շաղ առիւ,
Շաղն յամպէն, ամպն յարեգակնէն:

Վ. Տէրեանէն՝

«Վարդավառի վարդերը վառ
Երգող երգեր երդւում եմ ես»:

Առաջին տողին մէջ վ բաղաձայնին կրկնութիւնը, եւ երկրորդ տողին մէջ ե ձայնաւորին թաւալումը: Երբեմն բառերու կրկնութիւնը նոյնպէս երաժշտականութիւն կուտայ, ինչպէս՝

անամոռ իմ հոգում
անամոռ իմ հոգում
մղկտում է անվերջ
Հեկեկո՛ւմ, հեկեկո՛ւմ, հեկեկո՛ւմ···

Պատկերներ ու այլաբանութիւններ նոյնպէս զեղեցկութիւն կուտան իր ոճին, ինչպէս՝

— Ծաղկէ ինկած թերթի մը կը նմանի ինձ, տրտում·

— Իմ սիրած աղջիկը գունատուող աստղի մը կը նմանի·

— Անոր հոգին անծանօթ ծովերուն մէջ մենաւոր ու մոլոր նաւակ մըն է, որուն դեկն ու թիակը յուսաբեկ կը լքէ փոթորկին, երբ սիրած աղջիկը կանացի խաղով անհոգ կը ճայի ու կ'անցնի·

— Ինչպէս ցուրտ ստուերի մէջ ծաղիկը անխօս կը գունատուի, նոյնպէս թող սէրը մեռնի իմ սրտին մէջ:

Որեւէ սիրահար կրցե՞ր է իր սէրը արտայայտել, ինչպէս Վահան Տէրեան քնարերգակ բանաստեղծը, որուն սիրոյ էն – թական մեղաւոր, խորհրդաւոր ու մութ աչքեր ունի···:

Ուրիշ քնարերգակներ ալ անյատակ վիշտի եւ տխրութեան, ցաւի ու մորմոքի նմանօրինակ լարերուն վրայ երգած են ինչպէս Վահան Տէրեան, ամէն մէկունը սակայն անձնական ղրոյմ ունի եւ ատով իսկ ան կը պահէ հայ քնարերգութեան մէջ իր սեփական անհատականութիւնն ու ինքնատպութիւնը:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

ԾՆՆԴԵԱՆ 75 ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երբ լոյս տեսան «Մթնշաղի անուրջներ»ը, քննադատներից ոմանք յայտնեցին կարծիքը, որ իբր թէ Տէրեանի քերթուածները զուրկ է տիպական նիշ, որ հարազատ չէ նրան հայրենի բնութիւնը: Այս սխալ տեսակէտի դէմ իր ժամանակ հանդէս եկաւ Ցոլհ. Թումանեանը: 1915 թուականի Նոյեմբերին, Տէրեանին նուիրուած երեկոյթին, նա ասաց «Ես եղել եմ էն երկնքին մօտիկ լեռնադաշտում, ուր ծնուել է Տէրեանը, և կարծես թէ նա լիքն է մշուշային թախծով ու քնքոյշ երազներով, որ բնորոշ են մեր տաղանդաւոր բանաստեղծի քերները»:

Ճիշդ է, Տէրեանի բանաստեղծութեան մէջ ընթերցողը չի գտնի Ջաւախքի սարերը՝ Աբուլն ու քէօռօղլան, ոչ էլ Փարւանան ու Սաղամոյի լիճը: Սակայն բանաստեղծի համար բոլորովին պատահական չէն աշխարհագրական մանրամասնութիւնները կամ լուսանկարչական ճշդութիւնը: Կարեւորը դեղարուեստական ընդհանրացումները եւ վառ պատկերներն են: Տէրեանը որպէս Ջաւախքի երգիչ ունի իր ինքնատիպութիւնը: Նա քնարերգու է եւ դիտում է բնութիւնը գեղանցապէս բանաստեղծական տեսանկիւնից: Նրա նկարագրութիւններում միշտ զերիշխում է տրամադրութիւնը:

Աստղերն են ժպտում լուսեղէն նազով,
Խաղաղ դաշտերը մութն է համբուրում,
Ես կախարդուած եմ միշտ նոյն երազով,
Միշտ նոյն ցնորքն է իմ սիրտը այրում···
(«Շիրակի դաշտերից»)

Դժկամ նայում են ժայռերը խոժոռ,
Տխուր խաղում են ալիքները ծիր,—
Ընդունիր հոգիս մոլոր, մենաւոր,—
Վերջին աղօթքիս խօսքը մի՛ մերժիր···

Թէ՛ առաջին եւ թէ երկրորդ դէպքում սկզբի երկու տողը բնութեան նկարագիրն է, որտեղ զերիշխում է զգացմունքը, տաղայ տողերը բնորոշում են տրամադրութիւնը եւ այս երկուսը՝ զգացմունքը եւ տրամադրութիւնը միաձոյլ են: Տէրեանի բնանկարին խորթ են վերացական պատկերացումները: Այն միշտ արդի է բնութեան կենդանի, անմիջական ընկալման:

Ջաւախքի լեռնային բնութեան զննելի պատկերները՝ «Կապոյտ գագաթով», « Արտուտները ոսկէ արտում », « Արծաթաձոյղ առուն », զուլալ, առուակ աղբիւրները եւ պայծառ իրիկունները սարերում, որոնք բանաստեղծի ծննդավայրի՝ Գանձակ գիւղի բնութեան բացատուկ տեսարաններն են, չափազանց բնորոշ են Տէրեանի քնարին:

Առաջին համաշխարհային պատերազմից օրերին բանաստեղծը, որ տագնապալից նաձ ու հիւանդ, կարօտագին ձգտում է դէպի հեռու լեռնաշխարհը:

... Ինձ տարէք մեր դաշտերը պայծառ,
Մեր սարերն անուտիկ, վեհանիստ,
Մեր արտերն արեւոտ ու հանգիստ:

Թունաւոր մտքերից, խոհերի կծիկներից խճճուած, պատերազմի արհաւիրքներից ու սարսափներից բանաստեղծը ապաստան է փնտռում հայրենի սարերում, ուր գիշերին հովիւները ազատ «կրակ են արել, կանչում են իրար»: Եւ գնում է Տէրեանի երգերում աւելի ուժեղ է չեզում հայրենիքի ճայնը: Նա «յուզված քայլով» ու վշտաբեկ վերադառնում է հայրենիք, դէպի «քարերը նրա ապիտ հին խրճիթները ահով նիրհող»: Ցաւագին պատկերացումները: Այն միշտ արդի է բնութեան կենդանի, անմիջական ընկալման:

Զրկայ բեզնից գերիչ երազ,
Քո անունից անուշ անուն···

Տէրեանի քաղաքական ինքնորոշումը վճռական դեր է խաղացել նրա հանդամանքը, որ նա ինքը գուրս է եկել հայ գիւղացիութեան ժողովրդի ծոցից, որ նրան քաջ ծանօթ են եղել հայ գիւղացիութեան կեանքն ու տառապանքները: Նրա նաստեղծութիւններում գիւղական գիքի տեսարանները, որոնք այնքան մօտ հարազատ են նրա սրտին, լայնածաւալ հարստանում են նոր զգացումներով

խուներով, կորցնում իրենց մասնակի բըռնոյթը եւ դառնում հայրենի երկրի ու ժողովրդի խտացած նկարագիրը:

Մանկութեան տարիների վառ տպաւորութիւնները հարուստ նիւթ դարձան Տէրեանի քաղաքացիական բանաստեղծութիւնների համար: Նրա քնարական երգերից շատերը մտան «Երկիր Հայրենի» հայրենասիրական շարքը: Այստեղ պարզորոշ նկատւում է Տէրեանի ստեղծագործական զարգացման հիմնական գըծերից մէկը՝ ինչպէս քաղաքացիական նիւթը ծագում ու ստանում է իր դարձումը նրա մտերմիկ քնարերգութեան խորքում: «Նայիրեան» շարքում սրտաբուխ տողեր Տէրեանը նուիրել է մօրը: Իր «կարծես թէ դարձել եմ ես տուն» բանաստեղծութեան մէջ նա ջերմ սիրով ու երախտագիտութեամբ կերտում է իր բարի մօր խաղաղ պատկերը, յիշում մանկութեան անցած - գնացած քաղցր օրերը: Մօր պատկերի հետ միաձոյլ կենդանանում է հայրենի գիւղը՝ Գանձակը

Յիշում եմ՝ ինչպէս այն ուշ
Աշունն էր ոսկեւորւում,
Մայրամուտն էր ժլատ վառւում,
Բլուրը պատել էր մուժ···
Մեր գիւղն է՝ սարերի մերկ,
Մեր գիւղը՝ բարակ միգում,
Զանգակը՝ մեղմ ու բեկուն,
Թախծում են արտ ու հերկ···

Նոյն շարքում («Երբ կը յոգնեմ, տարէք ինձ հեռու մեր Գանձան···», «Այս գիշեր կրկին մայրս···», «Այստեղ լացել է իմ մայրը···») քնարական բանաստեղծութեան շրջանակները լայնանում են, տանելով

Դու շրջում ես ամենուրեք, դու չըկաս,
Անհեւոյթ դու խօսում ես աշխարհում,
Յանկարծ, անկարծ շշնջում ես որ կը
գաս,
Հմայում ես, կանչում, կանչում ու
լռում···

Քնքոյշաբոյր ծաղիկների թրթիռում,
Լոյս դաշտերի խաղաղ նիրհող ովկիանում
Եւ աստղազարդ, խորհրդաւոր գիշերում,
Եւ ջրերի արծաթաճաճ օրրանում:

Ամենուրեք մի կարօտ ես դու ճետել,
Քո ստուերն են փռել անձեր աշխարհում,
Դու ես հիւսում աստղացանցը ոսկեթեր
Գիշեր ու զօր կեանքը դու ես զարդարում:

Եւ աշխարհի ուղիներում ես մոլոր
Թափառում եմ եւ որոնում տխրադէմ,
Լսում եմ քո ձայնը անուշ–լուսաւոր
Կանչում եմ քեզ, բայց անունդ
չըգիտեմ···

իրենց մէջ նոր զգացումներ: Քանդուած հայրենի տան պատկերը, որտեղ լացել է բանաստեղծի մայրը, միահիւսւում է ժողովրդի վշտի հետ: Բանաստեղծը յիշում է գիւղացիներին, նրանց չարքաշ կեանքը, արեւից խանձուած, տխրութեան սովոր դէմքերը, նրանց կոպիտ, բայց անկեղծ փայփայանքը, բարի ժպիտը: Այս բոլոր դէմքերում հասարակական, ժողովրդական վիշտը հնչում է որպէս անձնական զգացում, որպէս սրտի կսկիծ: Տէրեանի հայրենի գիւղին եւ մօրը նուիրուած երկերը օրկանապէս կապւում են քաղաքացիական քնարերգութեան այնպիսի փայլուն նմոյների հետ, ինչպիսիք են «Մի՞թէ վերջին պոետն եմ ես···», «Այնպէս անխինդ են եւ նման լացին···», «Ի՞նչպէս չսիրեմ, երկիր իմ կիզուած···», «Դու հպարտ չես իմ Հայրենիք···», «Բարակ-իրան Նաիրուհին ինձ ժպտաց···», «Իջնում է գիշերն անդուլ ու մթին···», «Քեզ կը մնայ միշտ օտար···» եւ միւս հանրածանօթ բանաստեղծութիւնները «Երկիր Հայերի» շարքից:

Տէրեանը հպարտ է եղել հայ ժողովրդի խաղաղ, հաշտ բնաւորութեամբ, տոկունութեամբ, որը սրի ու հրի միջով անցել է իր դարաւոր փշոտ ճանապարհը, դաժանագոյն պայմաններում պաշտպանել իր հայրենի հողը, պահպանել իր գոյութիւնը, իր մշակութային աւանդները, իր նայիրեան «արքայական լեզուն»: Հայրենի պատկերը, որ Տէրեանի մօտ ստացել է լուսեղ տխրութեամբ: Նա չի երգում Հայրենիքը՝ կուրացած ազգայնական զգացումով ու սնապարծութեամբ: Նա երգում է ժողովրդի «վիշտը խոր», «Թախիծը անդադար» եւ «տրտունջը հին»: Նա երգում է հայրենի երկրի «քարերը դարաւոր» ու «գրերն աւեր»: Բանաստեղծի սէրը խոցուած էր ժողովրդի ցաւով: Եւ ի՞նչպէս չցաւէր Տէրեանի սիրտը, երբ Հայաստանը նորից մատնուել էր հրին ու սրին: «Եւ մի՞թէ կայ մեր ժողովրդից աւելի դժբախտ, աւելի բազմատանջ մի ժողովուրդ, — գրում է Տէրեանը առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին: — Եւ մի՞թէ կայ աւելի բարձր եւ վսեմ մի գործ, քան խաչակիր հայ ժողովրդին ծառայելը, նրա կեանքը, նրա պատիւը, նրա պայծառ հաւատն ու յոյսը փրկելը»: Այս վսեմ ու վեհ գաղափարներով տոգորուած՝ Տէրեանը մինչեւ կեանքի վերջը (նա վախճանուեց 1920 Թուականի Յունուար 7ին) հաւատարիմ ու անձնազոհ ծառայեց ժողովրդին: Զմեռան Նրա մէջ պայծառ հաւատն ու յոյսը»: Նրա մէջ ամրացաւ այն համոզումը, որ կ'անցնին տաղնապի ծանր տարիները, կըգան նոր, արեւոտ լուսապայծառ օրեր, որոնք խաղաղ ու երջանիկ կեանք կը բերեն բազմաչարչար ժողովրդին:

ՀԱՄՍԱՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՇՆԱՆ ՇԱՂԻԿՆԵՐ, բանաստեղծութիւններ, գրեց Արամ Գառօնէ: Թեհրան 1960, տպարան «Ալիք»:

ՀԱՆԴԷՍ–ԱՄՍՕՐԵԱՅ, հայագիտական ուսումնաթերթ Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան, թիւ 1–3, Յունուար – Մարտ 1960, ՀԴ Տարի: Հասցէ՝ Մխիթարիստենկասսէ 4, Վիէննա, Աւստրիա:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՊՐԻԼ 11-24

●

ՆԻՍ (Յառաջ)·— Ապրիլեան Եղեռնի 45րդ տարեդարձը ոգեկոչուեցաւ այս տարի ալ իր արժանավայել շուքով Նիսի գեղեցիկ մէկ սրահին մէջ, կիրակի Ապրիլ 24ին: Նիսի, Քանի եւ շրջակայ Հայութեան ընտրանին, ամէն խաւերէ եւ դասակարգէ, ներկայ էր բազմութեամբ: Ինչպէս նաեւ տեղական Նիս Մաթէնի եւ Փաթրիոթի թղթակիցները եւ Տոքթ· Օպէրը: Վարագոյրը բացուելուն՝ ներկաները անակնկալի եկան, տպաւորիչ տեսարանը դիտելով:

Բեմին մէկ կողմը խոշոր գիրերով գըրուած Յիշեցէ՛ք նահատակները, էջմիածնի մեծ նկարը, որուն տակ՝ սեղան մը մոմակներով զարդարուած, խաչ մը, եւ մէջտեղը մոմ մը, որ կը պլպլար:

Բեմին միւս կողմը խոշոր գիրերով գըրուած էր Սիրեցէ՛ք Հայաստանը, Մասիսի մեծ նկարը, Հայաստանի մեծ քարտէս մը, որուն տակ սեղան մը վարդերով· ճիշդ մէջտեղը խոշոր Թաղար մը կանաչ տունկերով, եւ վերէն սեւ մեծ շղարշ մը նահատակներուն կողմը իջած եւ ճերմակ մեծ շղարշ մը Հայաստանի կողմը իջած:

Կազմակերպիչ մարմինը որոշած էր սըգատօնի կամ սգահանդէսի փոխարէն ըսել Ապրիլ 11–24ի նահատակաց տօնը:

Օրուան խօսնակը քանի մը բառերով հանդէսը բացաւ ըսելով· «45 տարիներէ ի վեր գաղթաշխարհի Հայութիւնը կը տօնէ եւ պիտի տօնէ Ապրիլեան Եղեռնի տարեդարձը, այնքան ատեն որ չէ իրականացած նահատակներուն դատը»:

Յետոյ Օր· Շաքէ Գաբրիէլեան դաշնակի վրայ նուագեց շնորհալի կերպով Շոփէնի մահերգը:

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան պատուոյ նախագահուհին՝ այրի Տիկին Ռ· Զարդարեան, որ հակառակ իր հիւանդութեան եւ յառաջացած տարիքին՝ խօսեցաւ յուզուած եւ վշտահար, եւ ըսաւ·

« Համերաշխ ըլլանք եւ սիրենք մեր հայրենիքը, որպէսզի հանդիստ ըլլան մեր մեռելները »: Նոյն միջոցին փոքրիկ մը ծաղկեփունջ մը նուիրեց իրեն:

Մարսէյլէն հրաւիրուած էին Օրիորդներ Ալիս Շամիրեան եւ Սեդա Թիւթէլեան, որոնք իրենց կրօնական եւ այլ երգերով եւ արտասանութիւններով յուզեցին բոլորը եւ գնահատուեցան: Նիսէն՝ Նիլտա Գասպարեան, Սալբի Գէորգեան, Աքօլինեան եւ Արամ հայկական երգերով եւ արտասանութիւններով եւ նուագով աւելցուցին հանդէսին փայլը:

Օրուան առաջին բանախօսը Պ· Հրաչ Զարդարեան ֆրանսերէն խօսեցաւ գեղեցիկ ճառ մը, եւ հրաւիրեց Տոքթ· Օպէրը, որ իր կարգին խօսեցաւ հայ եւ ֆըրանսական մշակոյթի ունեցած խնամութեան եւ փառքերու նոյնութեան մասին, միեւնոյն ժամանակ գովելով հայ ժողովուրդին աշխատասիրութիւնը, յիշեց անոր կրած տառապանքները եւ ըսաւ· «Կը խոնարհիմ ձեզի հետ ձեր նահատակներուն յիշատակին առջեւ եւ կը մաղթեմ, որ օր մը արդարութիւնը գործադրուի»:

Խօսեցաւ նաեւ Փաթրիոթի խմբագիրը, որ միեւնոյն միտքերը յայտնեց եւ գովեց Հայաստանի վերելքը, ինչպէս նաեւ Հայերուն ունեցած հաւատարմութիւնը իրենց գտնուած երկրին մէջ:

Նիս Մաթէնի թղթակիցը կանուխ մեկնած էր, ներողութիւն խնդրելով, բայց երեկոյեան թերթին մէջ (էսփուար) յիշած էր հանդէսին նկարագրութիւնը:

Մեր սիրելի դրագէտը Պ· Կ· Փօլատեան, որ ինչպէս միշտ՝ այս անգամ ալ սիրով պատասխանած էր հրաւէրին, հակառակ իր հիւանդութեան՝ խօսեցաւ իր գեղեցիկ ճառերէն մին, նախ ֆրանսերէն կարճ եւ ճշգրիտ բառերով բացատրեց մեր ֆրանսացի հիւրերուն՝ ցեղասպանութեան այս առաջին եւ ամէնէն քամնելի ոճիրը: Շեշտեց թէ ինչո՛ւ համար Հայութիւնը 45 տարիներէ ի վեր ամէն տարի կը հաւաքուի ու կը յիշէ իր նահատակները, քաղաքակիրթ աշխարհին առջեւ աղաղակելով իր ցեղին դէմ գործուած եւ մինչեւ այսօր անպատիժ մնացած անորակելի ոճիրը, թէ ողջ մնացած Հայութիւնը հաւատարիմ կը մնայ իր մարտիրոսներուն մարդկային իտէալին, ազատութեան:

Ապա հանդէսին վերջաւորութեան հայերէնով, աւելի պերճախօս, Պ· Փօլատեան ընդլայնեց իր ֆրանսերէն ճառը, թէ՛ յուզեց եւ թէ խանդավառեց ներկաները, իր խոր հաւատքը յայտնելով Հայութեան անընդհատ իրաւունքներու վերջնական յաղթանակին մասին:

Ներկաները իրենց գոհունակութիւնը յայտնեցին այս գեղեցիկ հաւաքոյթը կազմակերպող մարմնին եւ շնորհաւորեցին ու խնդրեցին որ յաճախ հայկական հաւաքոյթներով ազգասիրական ոգին վառ պահել տան այս շրջանի Հայութեան մէջ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Պրիւսէլի մէջ վերջերս մեծ յաջողութիւն գտած է դաշնակահարուհի Մառիա Քալէմքեարեան: Տեղական մամուլի ձեռնհաս քննադատները մեծ գովեստով կը խօսին Օրիորդին ինքնատիպ, խանդավառ եւ եռանդուն խաղարկութեան մասին:

Աթըլիէ մէջ, Մառիա Քալէմքեարեան նուագած է Պախէն, Զայքովսքիէն, Պառթոքէն եւ Խաչատուրեանէն:

Իր նուագը անզուգական կը գտնէ, Պրիւսէլի մամուլը եւ ծանօթ քննադատ մը կը գրէ·— Ամէն ինչ, զոր կ'ընէ, կենդանի եւ ինքնաբուխ է եւ կը ծածկէ իր աշխատանքին խորացած հետազօտութիւնները:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (190)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄՈԼՈՐՈՒՄԸ

Զ.

Այս հեռաւոր եւ շլացուցիչ նպատակին գործադրութեանը համար նոյնիսկ մասնաւոր տենդ մը կար կարծես ամէն բան շուտ լմնցնելու, Մարկոս աղային յիշատակները մոխիրի վերածելու: Շատ հեղ, ժաման իր զաւկին խուցը կ'երթար, անոր հետ դաղտնապէս տեսնուելու համար պատրաստուած այս նոր ծրագրին մանրամասնութիւններուն վրայ, բացարձակապէս անտեղեակ այն եռացումին որուն մատնուած էր տօքթորին ուղեղը:

«Այո, մամա, կ'ըլլայ, մամա. շատ աղէկ մամա. ինչո՞ւ չէ մամա. հարկաւ մամա»յի պէս անորոշ եւ դիւրին պատասխաններով գլխէն կը հեռացնէր այդ անտանելի մաման, որ մանկայ մը պէս հրճուելով կ'երթար մխ–մինակը ժպտելու «հեռաւոր համալսարաններու եւ Փրոֆեսէօրներու» ստուերագիծերուն որոնք կարծես հիմակուընէ կը շարժէին, կը պարէին, կը ցատկոտէին իր մշշապատ աչուըներուն առջեւ:

Անդին, Համբիկ - Սոֆի տաք սիրերգութիւնը հանդարտօրէն կը հոլովէր: Աղջկան հաւատարմութեան եւ անկեղծութեան ամէնօրեայ հաւաստումներուն, ցոյցերուն առջեւ՝ երիտասարդը կը սըրտապնդուէր, եւ իր յետին կասկածները կը ջնջուէին, ու ներքնապէս կը սկսէր ժպտիլ կեանքին, մօտաւոր ապագայի աղուոր ծրագիրներ մշակել, ամիրայի այդ մգլոտ ու խղդուկ յարկէն դուրս կազմուելիք տաք բոյնին տեւականութիւնն ու երանութիւնը ապահովող, երկու սիրտերու ներդաշնակ կապին յաւերժութիւնը նուիրագործող:

Իր միամիտ, անկեղծ, բոլորանուէր յորդումներով իր ա՛լ անվերապահ դաղտնասացութիւններովը որոնցմով իր սրտին ամենածածուկ իղձերը կ'արտայայտէր խղճահարութեան բուռն փորձութիւններու եւ իր մեղաւոր ձգտումներուն մէջ յանկարծական կասումներու կը մատնէր Սոֆին:

Այդ սրտաբաց մտերմութեան մէջ, Համբիկ պերճախօս եւ համոզիչ շեշտերով կ'ուզէր աղջկանը մտքին վրայէն փարատել աղետալի տպաւորութիւնը զոր հոն թողած էր ամիրայական կեանքին փարթամութիւնը եւ բոլոր մեծաշուք կեանքը, կրնար ապրուիլ, եւ վերադարձնել զայն համեստ, անշուք, խաղաղ, կեանքի երջանկութեան մտածումին:

Ան գրեթէ ամէն օր, իր վշտաբեկ եւ յուզիչ շեշտովը, Համբիկ իր յաւիտենական հրաւէրը կը կարդար աղջկան·

— Երթանք, հեռանանք ասկից· Սոֆի, ա՛լ ինչո՞ւ կեցեր ենք:

— Քիչ մըն ալ, քիչ մըն ալ համբերէ կը պատասխանէր աղջիկը:

Եւ սակայն, հակառակ իր թաքուն եւ մեղապարտ դիտումներուն, կ'ազդուէր երիտասարդէն, անոր անկեղծ ու սրտառուչ շեշտէն, անոր գաղափարներուն բարբառուն ողջմտութենէն· այո՛, բուներջանկութիւնը անոր յայտնած խոր հուրդներուն իրականացումին մէջ կը տեսնէր, խրատուած իր առջի մերժումին տխուր հետեւանքներէն: Հիմա, նմանօրինակ վարմունք մը ո՛վ գիտէ որքան աւելի սուղի պիտի նստէր իրեն: Ամիրային Թոռանը հետ ապրած առջի ապերասան ու շուայտ կեանքին վերյիշումը մերթ նողկանքի սարսուռներ կը պատճառէր իրեն: Հոն, նենգաւոր ու ախտավարակ նկարագրի մը ամբողջ հրէշային մերկութիւնը կը ցցուէր իր դէմը:

Խարէութեան բոլոր նրբութիւնները, ոճրին բոլոր մանրամասն դրուագները մտքին առջեւէն կը տողանցէին՝ շարժանկարի մը սարսռալի արագութեամբը: Կը յիշէր մանաւանդ վերջին տեսարանը, ուր այդ հրէշը՝ իբրեւ պսակումը իր եղեռնին՝ խաբուած ըկուած աղջկան պաղատանքի արցունքներուն: չնական անտարբերութեամբ պատասխանած էր· վռընտած էր զինքը, ու ինք հիմա, այդ ամէնէն ետքը կը մղուէր նորէն երթալ իյնալու այդ բազուկներուն մէջ· հեշտանալու անոր շունչին թունարկու զինովութեանը տակ···: Եւ ահա ան հոն էր, իր դէմը իր կիրքերուն սարձարձակ ցուցադրութեամբը, մոլութեան խորունկներէն դուրս քաշկռտուած բոզի մը հետ դիրկ դիրկի, շունչ շունչի, անարգ եւ անպատկառ:

Իր մոլորած շմորած հոգիին զգաստացումի այս տագնապներուն մէջ՝ հէք աղջիկը լուռ սորջանքի արցունքներով նորէն կը նետուէր Համբիկի գիրկը·

— Ներէ՛, ներէ՛ ինծի, Համբիկ, կը հառաչէր··· ես արժանի չեմ քեզի··· ա՛հ, ոչ, ոչ, արժանի չեմ···

Տղան կը բողոքէր, չհասկնալով անոր հոգեկան տանջանքը, ջանալով մխիթարել զանի, սրտապնդիչ բառեր շշնջալով ականջին:

— Ո՛չ, ո՛չ, արժանի չեմ քեզի, կը հեծկլտար նորէն Սոֆի:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար·)

ՄԱՅԻՍ 28 Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ճրագ թաղապետարանի սրահը:

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք:

ԱՊՐԻԼ 11-24 Ը

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3,30ին, Ռիւ ժէի Սէն – Լուի սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Հայ Ազգ· Եկեղեցական Մխիթեան:

Կը նախագահէ Պ· Տ· ՍԹԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն մասնակցող կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժինը կրընոպլի կապոյտ Խաչի պատրաստութեամբ:

ՆՈՒԻՐ

Ողբացեալ Սահակ Տէր–Թովմասեանի *մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մարանկոզեան 50 Ն· Ֆ· կը նուիրեն Ֆ· կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին:*

×

Փոքրիկն Գլօտ Տէր–Ղուկասեան իր մեծ հայրիկին եղբօրը մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ 10 Ն· Ֆ· կը նուիրէ Ֆ· կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Մայիս 7ին, «Ռուա Ռընէ» սրահին մէջ, ժամը 21,30էն մինչեւ առաւօտ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Այս առթիւ պիտի քաչուի Միութեան 1959ին հրապարակ հանած վիճակահանութեան տոմսերը:

Ճոխ պիւֆէ Մուտք 5 Ն· Ֆ·

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկին Պօղոս Գորգիկեան ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Ժիրայր եւ Վաղարշակ Տէր–Վարդանեանի եւ ընտանիքին, իրենց մօր մահուան առթիւ:

—ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ—

ԿԱՊՈՑ Խաչի Իթալիի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ժանթիլիի դպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Պատգամաւորներու ընտրութիւն:

Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ:

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հայ Գրողներու Ընկերակցութեան ընդհանուր ժողովը այս չաբաթ ժամը 17ին, Որբունիի սրահը՝ 6, Ռիւ Լամարթինի (Մէթրօ Քատէ): Օրակարգ·— ա) Վարչական գործունէութեան տեղեկագիր, բ) Ընտրութիւն նոր վարչութեան:

Ըստ կանոնագրի, ժողովը օրինական կը համարուի ինչ որ ալ ըլլայ ներկանեուն թիւը: Ժողովին կրնան մասնակցիլ բոլոր հայ գրողները անխտիր:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն· Ընկերակցութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, նոր ֆրանքով·— Կուստուզեան – Եօթնեղբայրեան պսակադրութեան առիթով Քիւրէղեան ընտանիքէն 30: Տէր եւ Տիկին Ղ· Գասպարեանէ, իրենց ողբացեալ մօր մահուան քառասունքին առիթով 30: Նոյն առիթով Տիկ· Է· Զալաքեանէ 30: Ողբացեալ Թորգոմ Զաքարեանի մահուան առիթով Պ· Պ· Զ· Ալեքսանեանէ եւ Օ· Հայկազեանէ 20ական, փոխան ծաղկեպսակի:

× Պուքրէչէն Սարգիս Գարանֆիլեան կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Գրիգոր եւ Ղազար: Երեւանէն Ռոզա Մաքինէսեան կը փնտռէ իր զաւակները՝ Հայկազ եւ Յովհաննէս: Դիմել եկեղեցի:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՊՈՐՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Պորտոյի «Մուրատ» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15,30ին, Մուլէն – Պլէոյի սրահը (Սընոն):

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Ֆ· ԿԱՊ· ԽԱՉԻ ԿԱՑԱՆ

Պղտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20: Ասկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս Թոիւտէն 27–35:

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն:

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ· Թութէլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ:

ՊՕՄՈՆ, Տիկ· Տօլպաչեան, 23 Պուլվար տը Պոմոն:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Տիկ· Շալճեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ· Կապ· Խաչի հանդէսը Հ· Օ· Մ·ի յիսնամեակին առթիւ, Լիւքսէմպուրկի մեծ սրահին մէջ

ՄԱՅԻՍ 22ԻՆ:

Մանրամասնութիւնները յայտնուելու:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱՐԵՒՄՏ· ԵՒՐՈՊԱՑԻ Կ· ԿՈՄԻՏԷՆ եւ Փարիզի Շրջ· Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրեն հետեւեալ մարմինները·—

5 Մայիս, հինգշաբթի՝ Փոքորիկ:

6 Մայիս, ուրբաթ Արծիւ:

7 Մայիս, չաբաթ՝ Զաւարեան:

8 Մայիս, կիրակի՝ Վարդան:

Ներկայ կ'ըլլան Կ· Կ·ի եւ Շրջ· Կ·ի ներկայացուցիչները:

Ի ՆՊԱՍՏ ՊՈՒԱ–ՔՈԼՈՄՊԻ

Հայկական դպրոցին բացառիկ ներկայացում հայկական ֆիլմերու Մայիս 10, երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 20,45ին Սինեմա Ռէքս, 64, Ռիւ տէ Պուրկինեոն, Անիէր (Պուա–Քոլոմպի կայարանին մօտ):

Կը ցուցադրուին չրջանին մէջ առաջին անգամ ըլլալով ԿԱՄՕ պատմական ժապաւէնը եւ Սեւանայ լիճին Գաղտնիքը (հայախօս են երկու ֆիլմերն ալ):

Մուտք 2,00 եւ 3,00 Նոր ֆրանք:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քատէի սրահը: Կը խօսի Պ· Բորիս Նազարեան, Բ· մասը իր նախորդ դասախօսութեան՝ «Հայաստանի վիճակագրութիւնը համեմատական վերլուծութեամբ ղրացի ժողովուրդներու հետ»: Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ:

PENSION
DE
FAMILLE
AVEC CONFORT

M. O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue
Montcerf (S. et M.)
Tél. 57
POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS
Téléphoner SUF. 82-59
aux heures de repas

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	» » »
«ԾԱԽՈՒ Է»	20 Ն· Ֆր·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմանաւորում համար դիմել վարչութեան:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԿՈՂՄԷ
(ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)

Կիրակի, Մայիս 8, ժամը 14,30ին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ

47, Rue des Ecoles, Métro : St-Michel et Odéon

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
(Կաթող· Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց)

ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՆ

Նախագահութեամբ՝ ակադեմական

PROF. CAMILLE LIANÉ
Secrétaire Général du Congrès Mondial des Cardiologues,
Commandeur de la Légion d'Honneur

Սիրայօժար կը մասնակցին՝ Հիւկէթ Ամտէրեան (*դաշնակ*), Ալիս Պօյաճեան (*պար*) Տիկին Ռուա–Սաաք–Ճեան (*երգ*), Մարիվոլ լը Տիզէս (*ջութակ*), Մարիէթ Նորտման (*տաւիղ*), Ժիզէլ տը Մոնսօ (*թաւջութակ*) Սեդրակ Եավրուեան (*դաշնակ*), Հանրի Մարգարեան (*երգ*), Իրմա Պասմաճեան (*արտասանութիւն*), Արլէթ Մելոճեան (*պար*), Արտաշէս Գմբէթճեան (*արտասանութիւն*), Սերժ Նահապետեան (*արմոնիքայի երիտասարդ վարպետը*), Պերճ Պէրպէրեան (*պար*), Եդուարդ Ադամալեան (*պար*) եւ

ՆԱՁԻՐԻ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ դեկավարութեամբ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԻԿԵԱՆԻ
Դաշնակով կ'ընկերանան Ֆրանսուազ Տիւփրէ, Անժէլ Թագուրեան, Միշէլ Էմըրիէ

Տոմսերու գինն է 1, 2, 3 եւ 5 Ն· Ֆ·: Կը ծախուին Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝ 15, Ռիւ Ժան Կուժոն, ինչպէս նաեւ Կարմիր Խաչի մասնաճիւղերուն մօտ:

ՅՈՒԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵԼԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Հովանաւորութեամբ Հայրապետ· Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Նախագահութեամբ Ակադեմական ԼՈՒԻ ՄԱՐԼԻՆԻ

եւ նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ չրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն:

Ակադեմական եւ գեղարուեստական ճոխ բաժիններով:

Նկատի ունենալ այս թուականը:

ԳԱՐՈՒՆԸբնութեան կուտայ կապոյտ երկինք, կանաչ սար ու ձոր, գոյնզգոյն ծաղիկներ, պայծառ լոյս և ոսկի արեւ···

Գարունը կրնայ ձեր տունն ալ ողողել իր լոյսով ու գոյներով եթէ ձեր բնակարանը
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ և ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 Bis, Bd. Sébastopol PARIS 4e

Tél. : ARC. 26-61 Métro : (CHATELET - HALLES)

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլիք պատրաստութիւններու: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլաստիք:

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON. PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND, PAVILLON-SOUS-BOIS - SEINE
4 BIS, RUE P. V.-COUTURIER, ARGENTEUIL - S.ET O. — 18, RUE BRÉZIN, PARIS 14e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՄԱՅԻՍ

MERCREDI 4 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8190 36EME ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4591

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ՀԱՅԱՍԷՐ"ԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԴԻՄԱԳԻԾԸ

Գարտաւորուեցանք սովորականէն աւելի տեղ տալ Ճէմալ փաշայի Յիշատակներուն, նկատի առնելով իր անձը եւ արծարծած հարցերուն կարեւորութիւնը հայկական տեսակէտէ։

Ըսինք թէ Մեծ Եղեռնի ամէնէն սահմռկեցուցիչ դէպքը տեղի ունեցաւ Տէր Զօրի մէջ, որ իր պաշտօնի գօտիին տակ կ'իյնար։

Թերեւս այդ մեծ ոճիրին հանդէպ իր խղճահարութեան հետեւանքով է, որ Դամասկոսի մէջ արտօնած էր հայ խլեակներուն ծախսոտ ծախել եւ կօշիկ ներկել փողոցներուն մէջ եւ քանի մը առանձնաշնորհեալներ ալ Երուսաղէմ ղրկեր էր, կիլիկիոյ Սահակ Բ. կաթողիկոսին եւ կարգ մը կղերականներու հետ, — վարդապետ եւ եպիսկոպոս։

Երբ մէկ կողմէ կը պնդէ թէ ինք համամիտ չէր Հայերու տեղահանութեան եւ ջարդին, միւս կողմէ կրկին հակասութեան մէջ իյնալով կը գրէ.

« Սակայն եթէ Պոլիս գտնուած ըլլայի ու արեւելեան Անատոլուի նահանգներուն մէջ եւ բանակին ետեւը անցնող դարձող կացութեան վերահասու ըլլալով խորհրդակցութեանց մասնակցէի, արդեօ՞ք տեղահանութեան որոշումին համամտութիւն պիտի չյայտնէի։ Այս կէտը այժմ չեմ կրնար գնահատել»։

Այս հարցումն իսկ խոստովանութիւն եւ համամտութիւն կ'ենթադրէ։

Եւ ոճիրը արդարացնելու համար չի քաշուիր գրելէ թէ այդպիսի «խիստ սաստիկ եւ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհը հետաքրքրող որոշում մը տալու համար ընկերներս ձեռք անցուցած պէտք է ըլլան խիստ կարեւոր փաստաթուղթեր եւ ունենան շատ մեծ պատճառներ...»։

« Կատարելապէս համոզուած » է եղեր, որ Հայերը Կովկասեան ճակատի Թուրք բանակներուն ետեւ փոանդալոր եւ բանակի քայքայման պատճառ ըլլալիք ձեռնարկներ կատարելէ ետ չեն կեցեր։ Այն առաջման, որ « ընկերները » փոխանակ թոյլ տալու, որ Հայերը վտանգի մատնեն «օսմ. հայրենիքը եւ պատճառ դառնան, որ Ռուսերը գրաւեն ամբողջ Անատոլուն՝ ընդհ. աղէտ մը առաջացնելով, յարմար դատած ըլլալու են հայ ժողովուրդը փոխադրել այնպիսի վայր մը, ուր այլեւս պիտի չկրնար որեւէ վնաս հասցնել»։

Յետոյ «իրական պատասխանատուները» փնտռելով, ամէն մեղք կը փաթթէ Ռուսիոյ վզին, «որուն անձեք կը կարդայ։

Փրապէս պլուանքի արժանի են այն ոճիրները, որ գործուեցան 1915ի տարապրութեան առեն։ Սակայն առարնութիւն եւ պիտառլի ըլլալու տեսակէտէն նուազ պղելի չեն այն ոճիրները, որոնք ըմ — բոստութեան շրջանին Հայերուն կողմէ գործուեցան Թուրքերու եւ Քիւրտերու դէմ»։

Ու կ'ըսէ թէ ի՛նչ թշուառ վիճակ կը ներկայացնէին քիւրտ եւ թուրք գաղթականները, «որոնք ռուսական գրաւման շրջանին Տիգրանակերտէն Հալէպի եւ Ադանայի վրայով կ'երթային Գոնիա, կամ ընէն ու Երզնկայէն ալ՝ Սեբաստիա։

Յետոյ կ'աւելցնէ.

«Ընդունինք թէ օսմ. կառավարութիւնը արեւելեան Անատոլուի նահանգներէն նշանաւոր բրաւ չուրջ մէկուկէս միլիոն Հայեր եւ անոնցմէ 600.000 հոգի ճամբուն երկայնքը մասամբ սպաննուեցան եւ մասամբ ալ անօթութեան եւ թշուառութեան պատճառաւ մեռան։ Բայց արդեօք գիտցողկայ թէ երբ Ռուսերը Տրապիզոն, Երզրում, Վան եւ Պիթլիս նահանգները գրաւեցին, հոն ապրող Թուրքերէն եւ Քիւրտերէն քանինե՞ր զոհ գացին Հայերու ամենաբարբարոսային ո–

ճիրաններուն եւ քանինե՛ր բնաջնջուեցան դաղթի ընթացքին։ Ահաւասիկ մենք ըսենք։ Այդ պատճառով մեռնող Թուրքերու եւ Քիւրտերու թիւը անպայման կ'անցնի մէկուկէս միլիոնը»։

Իսկ ընդհ. պատերազմի Թուրք զոհերուն թիւը կը հաշուէ երեք միլիոնէն աւելի։

Կը յիշէ նաեւ Վանի, Զէյթունի, Ուրֆայի, Մուսատաղի հայկական ապստամբութիւնները, որոնք բոլորն ալ դրդուած են եղեր դաշնակիցներուն կողմէ...։

Ճէմալ փաշա 1919ին գրեր է իր Յիշատակները։ Տղան՝ Պէհճէթ Ճէմալ, քառասուն տարի սպասեր է զայն հրատարակելու համար Թուրքերէն բնագրով։

Անոնք որ «Հայասէր» կը կարծէին Ճէմալը, այժմ պիտի ճանչնան իր իսկական դիմագիծը։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Կառավարութիւնը չէ կրցած տէր կանգնիլ կացութեան եւ ցոյցերը կը շարունակուին Պոլսոյ մէջ։ Թաքսիմ հրապարակին վրայ, ամբոխը փորձած է դէմ դնել բանակին միշտ հիւրիէթ *(ազատութիւն) պոռալով։*

Միջազգային մամուլի թղթակիցները կը գրեն թէ ոչ մէկ տեղ Մայիս մէկը աւանդ աշխատանքի եղած է, որքան Պոլսոյ մէջ, ուր կառավարութիւնը 24 ժամ լուսարգել հաստատած էր, որպէսզի ժողովուրդը խորհելու ժամանակ ունենայ։ Երկուշաբթի օր բանակը աւելի խիստ միջոցներու պիտի դիմէր։

Ատլանտեան Ուխտի նախարարները շատ շփոթ վիճակի մը ենթարկուած էին եւ կը զգային թէ կացութիւնը լաւ չէր հակառակ մամուլի տեսուչին եւ արտաքին նախարար Զորլուի տուած տեղեկութեանց։

Թուրքերը կը դժգոհին որ օտար լրագրողները մեծցուցած են դէպքերը։ Բայց պէտք է նկատի առնել որ թրքական մամուլին դրուած արգելքը որեւէ լուր հրատարակելու հիմնական պատճառն է այդ կացութեան։ Ոչ մէկ հաւաստի կամ պաշտօնական աղբիւր ըլլալուն, օտար լրագրողները կ'ապաւինին զանազան աղբիւրներու։

Ճիւմհիւրիէթը որ Պոլսոյ ամենալուրջ թերթերէն կը նկատուի, տասը օրուան համար դադրած է զինուորական իշխանութեան որոշումով։ Ծաղրանկար մը հրատարակած էր, որ Յուլիոս Կեսարը, Մուսոլինին, Հիթլէրը, Փերոնը, Սինկման Ռին կը ներկայացնէր հետեւեալ մեկնութեամբ «դացած են»։ Ուղղակի ակնարկութիւն մը Մենտերէսի մեկնումին։ Պատերազմի վաղորդայնին Ճիւմհիւրիէթ զօրաւոր կողմնակիցը եղած է Մենտերէսի։ Կը թուի թէ այս վերջինը միտք դրած է պաշտպանել իր հեղինակութիւնը։

Երբ Զորլուի ուշադրութեան յանձնուած է, մամուլի ասուլիսի ընթացքին, թէ ձեռք առնուած արտակարգ միջոցները եւ տրուած տեղեկութիւնները «հանդարտ կացութեան» մը մասին խոտոր կը համեմատին, արտաքին նախարարը յիշած է թրքական առածը.— «Երբ մէկուն լեզուն տաք կաթէն այրած է, մածունը փչելով կ'ուտէ»։

Զորլու պնդած է նաեւ թէ կառավարութեան ընթացքը սահմանադրական եւ օրինաւոր է եւ երբ լրագրող մը իրեն հարց տուած է թէ դաշնակից կառավարութիւնները ի՛նչ ըսած են այս վերջին դէպքերուն մասին, Զորլու պատասխանած է կտրուկ.— « Սովորութիւն չունինք միւս կառավարութիւններուն հետ մեր ներքին գործերու մասին խօսելու»։

Ինչպէս ըսեցինք, Ատլանտեան նախարարներու ժողովը բացուած է երկուշաբթի առտու, բայց ոչ Մենտերէս, ոչ ալ Պայար ներկայ եղած են։

Դէպքերը պատճառ դարձած են որ Ատլանտեան Ուխտի ժողովը իր կարեւորութիւնը կորսնցնէ։

Ըստ վերջին լուրերուն, ցարդ 15 հոգի մեռած են եւ յիսուն հոգի վիրաւորուած։ Ձերբակալութիւնները եւ թերթերու գրաւումները կը շարունակուին։ Օտար թղթակիցներու կարծիքով, ցոյցերը ինքնաբուխ եղած են եւ ոչ մէկ ձեւով կարելի է զանոնք հալէի վերագրել։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՃԱԿԱՏ՝ ԿՈՏՈՇՈՎ ԵՒ ԱՌԱՆՑ ԿՈՏՈՇԻ

Պէյրութի «Ազդակ»էն կ'իմանանք թէ, Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութեանց իբրեւ պատրաստութիւն, միացեր են Հնչակեաններ, Ռամկավարները, Վերածնունդ Միութիւնը, Անկախներու խմբաւորումը եւ կազմեր են «Միացեալ ճակատ» մը։

Այս «Միացեալ ճակատը» յարմար դատեր է «հաղորդագրութիւն» մը հրատարակել տեղական հայ մամուլին մէջ, տեղեկացնելու համար թէ

1 — Լիբանանի Հայութեան «ջախջախիչ մեծամասնութիւնը» իրենց հետ է, այսինքն կանգնած է Միացեալ ճակատին ետեւը։

2 — Միացեալ ճակատը համախմբուած է պայքարելու համար Դաշնակցութեան դէմ։

3 — Եւ վկայելու համար որ իրաւ է իրենց « մեծամասնութիւն » կազմելը, ստորագրած են Հնչակեաններու, Ռամկավարներու, Վերածնունդ Միութեան, Անկախներու խմբաւորումին ներկայացուցիչները։

Այսքան անո՛ւն... իրապէս մեծամասնութիւն։ Այսքան անո՛ւն, կ'ըսեն՝ կը ներկայացնեն ամբողջ Հայութիւնը։

Այսպէս յայտարարուած է հայ «մեծամասնութեան» մամուլին մէջ։

Սակայն, «Իլ էլ էմամ» թերթին մէջ, այսինքն մեծամասնական «մեծամասնութեան» թերթով, կը յայտարարուի թէ Միացեալ ճակատը իրա՛ւամբ մեծամասնութիւն կը կազմէ, որովհետեւ Միացեալ ճակատը «կ'ընդգրկէ ո՛չ միայն Հնչակեան եւ Ռամկավար կուսակցութիւնները, Վերածնունդ Միութիւնը եւ Անկախներու խմբաւորումը, այլ եւ... հայ կոմունիստները»։ Ներողութի՛ւն, աւելցուցած է նաեւ՝ «իրենց հետեւորդ մասայով»։

Այսքան «ջախջախիչ»... *խայտառա՛կ*, կռուելու համար Դաշնակցութիւն կոչուած փոքրի՛կ, շատ փոքրի՛կ փոքրամասնութեան դէմ։

Ի՞նչ է կարծիքը Փարիզի համերաշխականներուն։

Եթէ փոքրամասնութիւն մը ջախջախելու համար է, որ Պէյրութի մէջ մարդիկ, իրենց գործը ձգած, հեւ ի հեւ կը բազմացնեն ու կը միացնեն ճակատները, (ճշդուած չէ թէ ի՛նչի ճակատ են այս ճակատները), կ'ուզէինք գիտնալ թէ ինչո՛ւ Միացեալ ճակատը *Զարթօնք*ի եւ *Արարատ*ի մէջ կը հրատարակէ իր յայտարարութիւնը՝ առանց յիշելու թէ իրենց հետ «համախմբուած» են նաեւ հայ կոմունիստները, մինչդեռ «Իլ էլ էմամ»ի մէջ կը յայտարարուի թէ հայ կոմունիստներն ալ «համախմբուած» են Միացեալ ճակատին ետեւ։

Աւելո՞րդ գտան ճակատին վրայ աւելցնել հայ կոմունիստները իբրեւ... կոտոշ։

Եթէ ջախջախիչները կոտոշ չունին, իրենց ցուցադրած ճակատը ցուլի ճակատ չէ, հորթի ճակատ է։

ՎԱՐԱԶ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՐԻԼ ՉԵՍՄԱՆԻ դէմ 1948ին արձակուած մահապատիժը գործադրուեցաւ երկուշաբթի ժամը 18ին (ֆրանս. ժամ)։ Բռնաբարութեան յանցանքով դատապարտուած ամերիկացի մահապարտը յաջողած էր ութ անգամ յետաձգել տալ մահապատիժի գործադրութիւնը։ Իններորդը մերժուեցաւ Քալիֆորնիոյ եւ Մ. Նահանգներու գերագոյն ատեաններուն կողմէ։ Իր վերջին խօսքերը եղած են «շատ լաւ, շատ լաւ»։ Ամբողջ աշխարհ յուզուած է եւ միջազգային մամուլը երկար սիւնակներ կը տրամադրէ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ առաջին անգամ ըլլալով Ալփ-Մարիթիմի բժիշկները գործադուլ ըրած են բողոքելու համար Ընկերային Ապահովութեան նոր օրինագիծին որոշ տրամադրութիւններուն դէմ։ Կարգ մը նահանգներու (Նոռ) բժիշկներն ալ հետեւած են գործադուլին։

ՆԵՀՐՈՒ, Հնդկաստանի վարչապետը Լոնտոնի մէջ լրագրողներուն յայտարարած է թէ համայնավար Չինաստան ոտքի տակ առաւ խաղաղ գոյակցութեան հինգ սկզբունքները։ Այս առթիւ ըսած է, թէ «Չինացիները խնդրոյ առարկայ հարցերուն կը մօտենան իրենց տեսանկիւնէն եւ կը մերժեն ընդունիլ ուրիշներուն տեսակէտները»։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ դէպքերուն պատասխանատու կը նկատուի ոստիկանութիւնը։ 68 վիրաւորներ կան եւ երկու հոգի մեռած են։ Կառավարութեան պաշտօնական դեկոյցն ալ ապահովութեան ուժերուն կը ձգէ ամբողջ պատասխանատուութիւնը։

ՊԱՂՏԱՏԻ ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ Մայիս մէկին ընդհարումներ տեղի ունեցած են ազգայնական եւ համայնավար տարրերուն միջեւ։ Հինգ սպաննուած եւ 50 վիրաւորներ կան։

ՄԱՅԻՍ 12էն 15, Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները Փարիզի մէջ խորհրդակցութիւն մը պիտի ունենան, իսկ Մայիս 14էն 15 երեք երկիրներու նախագահները իրենց կարգին վերջին անգամ ըլլալով քննութեան պիտի առնեն Վերին ժողովի օրակարգի հարցերը։

ԷՖ. ԷԼ. ԷՆ.Ի ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ներկայացուցիչը՝ Շանտերլի ամերիկեան հեռատեսիլէն յայտարարած է թէ «Ազատ. ճակատը» թոյլ պիտի չտայ որ Ֆրանսա միս-մինակը գործադրութեան դնէ ինքնորոշման հանրաքուէն։ Այս առթիւ հաստատեց թէ Փեքինի մէջ էֆ. էլ. էն.ի պատուիրակութիւնը պիտի աշխատի ապահովել Չինաստանի օժանդակութիւնը։

ԱՐԱԲ բեռնակիրները որոշած են պոյքոթի ենթարկել ամերիկեան նաւերը որպէս հակազդեցութիւն եգիպտական « Կլէոպատրա » փոխադրանաւին դէմ ամերիկացի բեռնակիրներու պոյքոթին։ Այս վերջինները Ապրիլ 18էն ի վեր կը մերժեն պարպել եգիպտական նաւուն բեռները բողոքելու համար Սուէզի ջրանցքին մէջ Իսրայէլեան նաւերուն դէմ գործադրուած արգելքին։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ 31 լրագրողներ Մերձաւոր Արեւելք պիտի այցելեն։ Այժմ Լիբանան կը գտնուին եւ այցելած են Սայիտայի նաւթուղիի կեդրոնը։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ ի գործ դրուած հողերու համայնացումը պատճառ կը դառնայ որ մեծ թիւով Գերմանացիներ՝ Արեւմտեան Պերլին ապաստանին։ Վերջին չաբթուան ընթացքին 5.850 անձեր սահմանագիծը անցած են։

"ԱՊՐԻԼ ՏԱՍՆԸՄԷԿ"

Սպասո՞ն կոչել, սպահանդէ՞ս, կամ ուրիշ ի՞նչ վերջալէս, — շփոթութիւն մը կը մատնեն շատեր՝ երբ հարկ կը դառնայ բառով մը ներկայացնել բարբարոս Թուրքերու կատարած ցեղասպանութեան արարքը, աննախընթաց եւ ահաւոր ըսպանդի մը զոհ գացած մեր նահատակներու, հայ ժողովուրդին կէսը:

Թուականը բաւական է՝ պատմելու համար ոճիրը, — Ապրիլ Տասնըմէկ:

Ափսո՜ս, բառը գտնելու մասին չէ անհամաձայնութիւնը մեր մէջ: Կար ժամանակ մը, երբ Հայաստան չէր կրնար բերան բանալ՝ արտասանելու համար բառը կամ թուականը, որ կը խօսի խոր կսկիծի մը մասին: Եւ «Հայաստանասէրնե՛ր» կային, որոնք հերոսակա՛ն խոյանքով մը կը խանգարէին սուգի կամ յիշատակի ամէն արտայայտութիւն՝ Ապրիլ Տասնըմէկի առթիւ:

Հովին ուղղութիւնը փոխուած է հիմա, եւ Էջմիածին, բայց ոչ Հայաստան, — այլ բառով՝ Հայոց եկեղեցին, բայց ոչ Հայոց կառավարութիւնը, — շնորհ կ'ընեն մեզի, օրացոյցի մէջ գրուած երկու տողով, պատարագ մատուցանել ի յիշատակ «բիւրաւոր նահատակաց մերոց, յընթացս համաշխարհային ԱՌԱՋԻՆ եւ ԵՐԿՐՈՐԴ պատերազմաց»:

Առաջին պատերազմին մեռելները Ոճիրի մը զոհերն են, երկրորդ պատերազմին մեռելները պարտականութեան զոհեր են: Առաջինները ինկան՝ Թրքական անօրինակ բարբարոսութեան վկաներ, — այր, կին, աղջիկ, տղայ, կաթնկեր երախայ կամ բազմամեայ ծերունի: Վերջին պատերազմին ինկան անոնք որ իրենց հայրենասիրութեան տուրքը տուին, երիտասարդներ զէն ի ձեռին:

Մե՛ծ է տարբերութիւնը, ահաւո՛ր է տարբերութիւնը, նախատի՛նք է շփոթութիւնը:

Եւ ահա անոնք որ արտասահմանի մէջ կը խանգարէին Ապրիլեան յիշատակի երեկոները, այժմ կուզ կ'ընեն որ իրե՛նց տրուի նման երեկոներ կազմակերպելու իրաւունքը կամ պատիւը: Կը տեսնէք որ յառաջդիմե՛ր են արդէն այս յառաջդիմականները, եւ դասարան փոխեր: Թո՛յլ տուէք, սակայն, դիտել տալ թէ սորված չեն իրենց դասը: Տանք յիշատակի երեկոյ կազմակերպելու պատիւը, պայմանով որ ապացոյցը տան թէ գիտեն թէ ի՛նչ յիշատակ է որ կ'ոգեկոչեն:

Երեւակայեցէք, — այս տարի առանձին կազմակերպեցին Ապրիլեան Նահատակներու (կը սրբագրենք էջմիածնի սխալը գրելով՝ Առաջին Մեծ Աշխարհամարտին զոհերուն) յիշատակի երեկոն, ուր... սինեմա ցուցադրեցին բազմութիւն ունենալու համար (բայց չունեցան բազմութիւն՝ որովհետեւ չխաբուեցաւ ժողովուրդը), եւ ո՛վ զարմանք, ցուցադրեցին սինէմա մը, ցոյց տալու համար Հայաստանի բարձր լեռները, որոնց գագաթէն՝ Դաշնակները անդունդ գլորեր են Հայերը, — մարդոց հոգիին նայեցէք, լաւ ընտրեր են օրը, ըսելու համար հայ ժողովուրդին, Ապրիլ Տասնըմէկի ազգային սուգի այդ օրուան մէջ, թէ Դաշնակները անդունդ գլորեր են, սպաններ են, խողխողեր են հայ ժողովուրդը: Կը խորհիմ թէ այդ սինէմայով ուզեր են մոռցնել Թուրքին ոճիրը, խոտորելու համար ժողովուրդին ուշադրութիւնը:

Եթէ սխալ է այս դատումս, կը հարցնեմ ձեզի, — ուրիշ սինէմա չունէի՞ն այս մարդիկը, որ ցուցադրէին՝ բազմութիւն հաւաքելու համար իրենց շուրջ եւ արդարացնելու համար «Հայաստանասիրութիւն», պրոգրեսիզմ եւ... ամսական:

Ոմանք կը մեղադրեն ՋՈՄը թէ դէմ է Համերաշխութեան: Անցեալ տարի, Թոյլ տուաւ որ բարեմիտներ փորձեն ստեղծել այդ Համերաշխութիւնը: Ստեղծուեցա՞ւ այդ Համերաշխութիւնը, համազգային ձեւով կատարուեցա՞ւ Ապրիլեան Նահատակներուն յիշատակի երեկոն, — վերջին ժամուն չքամնուեցա՞ն... «Հայաստան սիրողները», այլ անուամբ պրոգրեսիստները, առանձին կազմակերպելով իրենց երեկոն: Ո՞վ է, ուրեմն, Համերաշխութեան դէմ:

ՋՈՄը դէմ չէ մէկուն կամ միւսին: Ուրախ է որ Ապրիլեան Նահատակներու յիշատակի երեկոյ կազմակերպել սորվեցուց անոնց որ դէմ էին մինչեւ երէկ: Այժմ դեռ դէշ կը կազմակերպեն, որովհետեւ նոր սորվեցան: Վաղը լաւ կը կազմակերպեն, ամէն բան իր ափռանթիսաժը ունի:

Ու կը խորհինք թէ դէշ չէ նաեւ որ ամէն Միութիւն, Ընկերակցութիւն, Կուսակցութիւն, իր կարգին առանձին տօնէ: Գէշը այն կ'ըլլայ որ չի տօնուիր երբեք: Թող տօնուի, տասն անգամ տօնուի, ամէն Հայու հոգիին մէջ լաւ դրոշմուի միլիոնաւոր Հայերու նահատակութեան թըւականը, թէ ինչո՞ւ մեռան, որո՞ւ ձեռքով մեռան, ի՛նչ պայմաններու մէջ մեռան:

Համերաշխութեան եւ ազգային միութեան զորչ հերոսներուն կը յայտարարենք միանգամ ընդ միշտ թէ աժան խօսքերը, աժան գաղափարները, աժան ազգասիրութիւնները մեր ապրանքը չեն: Նման ապրանքներ ծախելու ոչ սիրտ ունինք, ոչ ալ ընդունակութիւն:

ՋՈՄը կը տօնէ առանձին, թող ուրիշներ ալ տօնեն: Չի մաշիր մէկուն կամ միւսին բերանը, չի սպասեր նաեւ ոճիրին նկարագրութիւնը:

Կը խնդրենք նաեւ որ խելքի կամ արամտութեան իրենց տոպրակները ուրիշ տեղ պարպեն մարդիկ, որոնք տոպրակով կը պտըտին հրապարակներու վրայ, մարշան տ'ապիներու ձեւով: ՋՈՄ կը կոչուի Միութիւնը Ջափահաս Որբերուն, որոնք դառն հեղնանքովմը կ'ուզեն յաւերժացնել իրենց տրուած անունը, — հիմա իմացէք այդ անուան պատմութիւնը եւ հեղնանքին իմաստը: Առաջին աշխարհամարտէն ետք՝ հայ ազգը իր որբերը յանձնեց Ամերիկացիներուն, որոնք մեր երկիրը եկած էին ողորմածութեան իրենց շնորհքը ցոյց տալու, բերելով նաեւ... քրիստոնէութիւն եւ ալիւր: Որբերը, այսպէս, յանձնուեցան ամերիկացի միսիոնարներու հոգածութեան, գործ հայթայթելու համար անոնց շոմէօրներուն: Եւ ահա եղաւ ժամանակ մը, երբ աղբիւրը ցամքիլ սկըսաւ, — արեւելքի որբերուն համար հանդանակութիւնը մեծ արդիւնք չէր տար այլեւս: Հարկ էր դուռին սեղմել, — որբանոցները պարպել: «Ջափահաս դարձաք այլեւս», ըսին եւ դուրս ձգեցին որբերը, յանձնարարելով որ իրենց գըլխուն ճարը նային: Ոմանք քրիստոնէական նոյն գթածութեամբ՝ աղջիկները աղախին տուին օտար հարուստ տուներու, տղաքը՝ ապարակապաններու: Տեր չկար, — ծախեցին որբերը՝ «չափահաս» պիտակը գրելով անոնց կռնակին վրայ: Ի՛նչ ողբերգութիւններ, ի՛նչ ճերմակ ջարդեր, ի՛նչ կսկծալի պատմութիւններ, — եթէ դուն չես լսած, ժողովուրդ Հայոց, Ջափահաս Որբերու Միութիւնը ունի դիւան մը, ուր գրուած է այս ամէնը:

Ու չարն ընդհուպ:

ԱՐԱՑ

ՀԱՅԵՐԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ

ԽՄԲ. — Այս յօդուածով կ'ամբողջանայ Փրոֆ. Պըրըցեանուի ուսումնասիրութիւնը ռումանական Արճէշ քաղաքին հիմնարկութեան շուրջ, — առով վկայութիւն մը եւս կը տրուի Հայոց գաղթին՝ արեւելքէն արեւմուտք:

Արճէշը գոյութիւն ունեցած է (Ռումանիոյ մէջ), ամէն պարագայի տակ, դեռեւս ԺԴ. դարէն առաջ, որովհետեւ այս դարուն սկիզբը Կաստրում Արգիասի մէջ ստորագրուեցաւ զինադադարը Կաբոլոս Ռոպերթի եւ իշխան Պասարապըի միջեւ:

Ուրիշ ստոյգ վկայութիւններ, Արճէշի մասին, կը գտնենք 1369 թուականին, երբ յիշուած է իբրեւ Արկիսս, յետոյ 1372ին՝ Արճիխս ձեւով, ինչպէս ցոյց կուտայ Ցիմմէրման: ԺԵ. դարուն սկիզբը այս վայրը կը գտնենք Արկիշ, Արկէշ ձեւերով, ինչպէս ցոյց կուտայ Տրըկանու: 1431 թուականէն ունինք վաւերագիր մը, Արճէշ քաղաքին յիշատակութեամբ, ստորագրուած Ամլաշի եւ Ֆըկըրաշի դուքս՝ Տան իշխանին կողմէ, ինչպէս ցոյց կուտայ Կիպլինեսքու: Գոյութիւն ունի նաեւ վաւերագրերու շարք մը, ուր կը յիշուի Արճէշ քաղաքը ԺԵ. դարուն սկիզբը:

Հայաստանի Արճէշ քաղաքին երկրաշարժէ կործանումէն (1275) մինչեւ Կաստրամ Արգիասի զինադադարի ստորագրութեան թուականը անցած է մօտ 50 տարի: Սակայն կը կարծեմ թէ մինչեւ Մունթենիոյ հիւսիսային կողմը հասած Հայերը իրենց երկրէն մեկնեցան Հայաստանը աւերակի վերածող մեծ արտագաղթին ժամանակ, դեռեւս 1239ին, երբ Մոնկոլները ներխուժեցին Հայաստան եւ թէ մօտ 100 տարուան ընթացքին ամէնէն քիչ երկու սերունդի մարդիկ կրցան հասնիլ Մունթենիոյ հիւսիսային կողմը, իրենց մտքին մէջ ունենալով շրջանի լճին եւ Արճէշ քաղաքին յիշատակը, որ մղեց զիրենք հայրենիքին հին անունը տալու իրենց նոր բնակավայրին: Հայերու տարածումը շարունակուած է դէպի Թրանսիլվանիա, ուր յաջորդ դարերուն կազմուեցան խիստ ուժեղ գաղութներ Քլուժի շրջանին մէջ: Այսպէս հաւանական է որ Մունթենիոյ շրջանի Արճէշին մէջ հաստատուած բոլոր Հայերը շուտով բնակավայրեր հիմնեցին Քլուժի շրջանը, որոնք կոչուեցան նոյնպէս Արտէշ (1373), Արկեսս (1414), Արճիսս (1415), Արկիշ (1470):

Հետաքրքրական է նաեւ այն իրողութիւնը թէ Մունթենիոյ նոյն Արճէշը հաւանաբար իր անունը տուաւ Ֆալչիու մէկ գիւղին՝ Մոլտովայի մէջ, կոչուած Արճիշան, ինչպէս կը վկայուի 1495ին:

Կարեւոր կէտ մը եւս, զոր կը մատնանշէ Հաշտէու եւ զոր կարելի չէ անտեսել, — Արճէշ քաղաքին կնիքը իբր խորհրդանշան ունի երկգլխանի արծիւ մը: Պետութեան դիւաններուն մէջ պահուած այս տեսակի կնիքներուն ամենահինն է ատիկա, որ կը մնայ 1632 թուականէն, ինչպէս կը հաստատէ Տամիան Բողդան:

Արդ, երկգլխանի արծիւը մեզի յայտնի է դեռեւս Կապադովկիայէն՝ Օյուքի մէջ: Կը գտնենք նոյնպէս հայկական քանդակագործութեան մէջ, ինչպէս ցոյց կուտայ Ստրշիկովսկի: Զենք կրնար հաւատալ թէ Արճէշի կնիքին երկգլխանի արծիւը ծնունդ առած ըլլայ Եւրոպայէն:

Գիտենք թէ արծիւը գոյութիւն ունեցած է միջնադարեան գերման պետութեան պետական խորհրդանշանին մէջ ԺԲ. դարուն, եւ հազիւ ԺԴ. դարուն զայն փոխանակեց երկգլխանի արծիւը: Աւստրիական կայսրութիւնը անկէ առաւ ԺԸ. դարուն: Գերմանիա շատ հեռու կը գտնուէր, նոյնիսկ Արճէշի նման առեւտրական քաղաքի մը համար, — այնպէս որ աւելի ընդունելի է այն կարծիքը թէ Հայոց երկգլխանի աւանդական արծիւն է ատիկա:

Արճէշը առեւտրական քաղաք մըն էր: Բնակիչները զբաղած էին իրենց առեւտրական ոգիով մինչեւ ԺԵ. դար: Բայց մանաւանդ ԺԵ. դարէն սկսած՝ Պրաշովէն եւ Սիպիուէն ունինք նոթագրութիւններ, որոնց մէջ կը յիշուին հայ վաճառականներ Արճէշէն, (նշուած է Աւետիք անուն Հայը 1500 թուականէն): Արճէշի այս վաճառականները Թրանսիլվանիայէն կը բերէին հիւսուածեղէն, մուշտակ, կաշեղէն, իսկ Սիպիու եւ Պրաշով կը տանէին արեւելեան ապրանքներ, գորգ, թաւիշ եւայլն: Պէտք է ենթադրել թէ արեւելքի հետ այս առեւտուրը աւելի լաւ կրնային կատարել Հայերը քան ուրիշներ: Փասքու կը խօսի քանդակեալ բրուտեղէնի եւ հրակայուն սալիկներու մասին, որոնք աշխատուած էին Արճէշի մէջ: Քրասու քրոնիկագիրը եւս կը վկայէ թէ Արճէշի մէջ կը շինուէին կիտուածանկար կղմինտրներ, նկարուած ապիսներ, որոնք վաճառքի կը տարուէին Թրանսիլվանիոյ մէջ: ԺԵ. դարու վերջաւորութեան եւ ԺԶ. դարու սկիզբը, Նէակոյէ Պասարապի ժամանակուան նկարուած եւ կիտուածանկարուած այս սալիկներէն քանի մը հատը ցոյց կը տրուին Թոշիլեսքուի եւ Հաշտէուի կողմէ: Անոնք կը ներկայացնեն խորհրդանշական դրուագներ մեզի յայտնի հայկական մանրանկարներէ, ցօղուններու վրայ բարձրացող առիւծներ, կենաց ծառին վրայ կանգնած թեւաւոր ձիեր, ծաղկաձեւ արապեսքներ, եւայլն: Յիշատակենք նաեւ որ արեւելեան Պուլկարիոյ մէջ, Պրեսլաւ աթոռանիստ հին բերդաքաղաքին մօտերը, Փաթլեյնայի եկեղեցիին մէջ գտնուեցան նըկարուած եւ կիտուածանկարուած սալիկներ, գործ՝ կարգ մը հայ արուեստագէտներու, որոնց մասին շուտով լոյս կը տեսնէ Կլիս Պըրըցեանուի մէկ ուսումնասիրութիւնը: Կը կարծեմ թէ այն վարպետները, որոնք Արճէշի մէջ սալիկներ նկարեցին եւ կիտուածանկարեցին հայկական մանրանկարի խորհրդանշական դրուագներով, Հայեր էին:

Այս իրողութեանց վրայ հիմնուած շարք մը փաստեր ինծի կարծել կուտան թէ հիւսիսային Մունթենիոյ կեդրոնը գտնուած Արճէշը, որուն մօտերը կը գտնուին նաեւ այլ տեղանուններ՝ ... պէտք է համարիլ հայկական ծագում ... բնակավայրեր, հիմնուած է ԺԳ. դարու սկիզբը՝ Հայաստանէն գաղթած Հայերու կողմէ: Սկզբնաբար Արճէշը ուրիշ ... չէր՝ եթէ ոչ ամրացեալ վայր մը (Կաստրում Արգիսս):

Վէյկանտ գրեց թէ Արճէշը ծագումով կրնայ եղած ըլլալ քումանական կամ չենեկական, անուանուած ըլլալով ... թայական բառով՝ արճիշ = կարմիր ... Զեմ ընդունիր այս ստուգաբանութիւնը, որովհետեւ չաղաթայ լեզուն կը ... կեդր. Ասիոյ մէջ եւ զայն խօսողները ... ղորդակցութեան մէջ չեն եղած ... ի ժողովուրդներուն հետ, թէեւ ... թայ լեզուն շատ մօտ է քումանականին ... Վէյկանտ պէտք է ընդունի թէ քումանեան ... րէնի մէջ չկայ բառ մը, որով կարելի ... լայ բացատրել Արճէշ անունը: ... նուիր ոչ Թրքական արկիշ բառը ... գաթ, բարձր հող), ոչ ալ պաշտպանական ... արկիշ բառը (ջուրի եւ լճի ... տես Բեգոնով՝ Էթնոկրաֆիա, ԺԳ. ... տոր, Մելիք՝ Ռըվիւ տէ զ'էթիւտ ... կրուազ, 1928, էջ 267):

Մեր երկրի տեղանուններուն ... կական կամ քումանական ծագումը ... յստակ ու պայծառ է, այնպէս որ ... քաղաքին քումանական եւ ... ծագումը, զոր ցոյց կուտան ... Տրըկանու, չի կրնար պաշտպանուիլ ... ճէշ հայկական քաղաք է իր ծագումով ...

ՓՐՈՖ. Վ. ՊԸՆԸՑԵԱՆՈՒ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Համազգայինի նոր շրջանին առաջին դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ 26 Ապրիլին, երեքշաբթի գիշեր, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, դրասէր բազմութեան մը ներկայութեան:

Բանաստեղծ բժիշկ Արամայիս Սրապեանի Փարիզ ներկայութենէն օգտուելով Համազգայինը կազմակերպած էր այս դասախօսութիւնը:

Նախագահ, Մ. Պարսամեան, ներկայացուց օրուան դասախօսը, որ նիւթ ընտրած էր Պետրոս Դուրեանը, Միսաք Մեծարենցը, Մաթէոս Զարիֆեանը եւ Եղիշէ Չարենցը: Անակնկալներով եւ արկածներով լի, բանաստեղծութեան եւ գրականութեան համար աննպաստ դարաշրջան մը կ'ապրինք, ըսաւ, եւ սակայն տակաւին կը գտնուին բարեբախտաբար դասախօսներ եւ ունկնդիր անհատներ, որոնք չեն հրաժարիր խօսելէ եւ լսելէ գրական սեռի մը մասին, որ բանաստեղծութիւնն է, եւ որ մեր հոգիներուն եւ զգացումներուն հաճոյք կը պատճառէ: Թէեւ դասախօսին հետ վերջերս Փարիզ ծանօթացայ, բայց իրեն հետ թղթակցութիւն պահած եմ, երբ «Կեանք եւ Արուեստ» ամսագրին, «Յառաջ»ին ու «Բագմավէպ»ին կ'աշխատակցէր:

Արամայիս Սրապեան ծանօթ է մեր գրականութեան մէջ իբրեւ բանաստեղծ եւ արձակագիր: Տուած է բանաստեղծութեան երկու հատորներ, «Հանդիպումներ Մուսային Հետ» (Վենետիկ 1948) եւ «Ազօրյէն Վենետիկ» (Վենետիկ, 1953):

Երգած է բնութեան եւ սիրոյ նուիրուած, ինչպէս նաեւ պարագայական քերթուածներ, անհատներու ձօնուած: «Զէնքի տակ» (1956) եւ «Ալպեան Ռազմիկներու հետ» (1959) երկուքն ալ Վենետիկ տպուած, պատերազմական յուշեր են, յաճախ բանաստեղծական արձակով մը գրուած:

Նիւթը զոր ընտրած է, շատ ընդարձակ նիւթ մըն է, զոր պիտի ներկայացնէ համադրական ձեւով, եւ վստահ ենք որ երեւան պիտի բերէ նաեւ ոչ միայն իր անձնական ... բուն դի ... այլ եւ վենետիկեան դպրոցի մտածելակերպը եւ դատողութիւնը:

Դասախօսը յաջող կերպով կրցաւ ներկայացնել չորս քերթողները, տալով ամէն մէկուն արուեստին յատկանիշները, կարդալով նաեւ ընտրուած էջեր:

Պետրոս Դուրեան տուած է բուռն, ... մակայութիւն եւ թատերգութիւններ ...

ԱԿՎԱՅԻ ՊԱՏԺԱԿԱՆ

ՎԱՀԱԳՆ ԴՈՒՐՅԱՆ

9.

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ոմանք, որոնք ներկայացնում էին Ակվայի ազգային ժողովրդական կուսակցության տեսակետները, հայտարարում էին, որ Ակվան ոչ մի կերպ չի կարող ընդունել Ռուսաստանի առաջարկը, որովհետև դա նշանակում է ամբողջ ազգի ստրկացում, որովհետև ռուսական կառավարությունը, ինչպես հայտնի է ամենքին, ոչ միայն ոչ մի ազգի ազատ զարգացման թշնամի է, այլև ամեն կերպ ձգտում է ոչնչացնել ամեն տեսակ ազգային ինքնուրույնություն, ամեն տեսակ ազգային կենդանություն, ամեն տեսակ ազգային ոգի։ Ռուսական կառավարությունը ամեն կերպ ձգտում է ռուսացնել ամեն ազգ, ամեն ցեղ, որ ընկել է իր տիրապետության տակ։ Ռուսական կառավարությունը ամեն կերպ ձգտում է ոչնչացնել ամեն ազգային դպրոց, ամեն ազգային լեզու, ամեն ազգային սովորություն, ամեն ազգային հագուստ, ամեն ազգային ավանդություն, ամեն ազգային երգ ու պար, ամեն ազգային ուրախություն, ամեն ազգային տոն, ամեն ազգային հոգի։ Ռուսական կառավարությունը ամեն կերպ ձգտում է ոչնչացնել ամեն ազգային ինքնավարություն, ամեն ազգային ինքնակառավարություն, ամեն ազգային ինքնուրույն դատարան, ամեն ազգային ինքնուրույն վարչություն, ամեն ազգային ինքնուրույն ոստիկանություն, ամեն ազգային ինքնուրույն զորք։ Ռուսական կառավարությունը ամեն կերպ ձգտում է ոչնչացնել ամեն ազգային ինքնուրույն տնտեսություն, ամեն ազգային ինքնուրույն առևտուր, ամեն ազգային ինքնուրույն արդյունաբերություն, ամեն ազգային ինքնուրույն գյուղատնտեսություն, ամեն ազգային ինքնուրույն ֆինանսներ։ Ռուսական կառավարությունը ամեն կերպ ձգտում է ոչնչացնել ամեն ազգային ինքնուրույն հարկեր, ամեն ազգային ինքնուրույն մաքսեր, ամեն ազգային ինքնուրույն դրամական միավոր։ Ռուսական կառավարությունը ամեն կերպ ձգտում է ոչնչացնել ամեն ազգային ինքնուրույն ճանապարհներ, ամեն ազգային ինքնուրույն փոստ, ամեն ազգային ինքնուրույն հեռագրատուն, ամեն ազգային ինքնուրույն հեռաձայն։ Ռուսական կառավարությունը ամեն կերպ ձգտում է ոչնչացնել ամեն ազգային ինքնուրույն գրականություն, ամեն ազգային ինքնուրույն մամուլ, ամեն ազգային ինքնուրույն գրքեր, ամեն ազգային ինքնուրույն թերթեր, ամեն ազգային ինքնուրույն ամսագրեր

ՄԱՅԻՍ 28 Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Երդ Թաղապետարանի սրահը:

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք:

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3,30ին, Ռիւ Ժէի Սէն – Լուի սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Հայ Ազգ. Ե-կեղեցական Միութեան:

Կը նախագահէ Պ. Տ. ՍԹԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն մասնակցող կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժին՝ Կրընոպլի Կապոյտ Խաչի պատրաստութեամբ:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Մայիս 7ին, «Ռուա Ռըվէ» սրահին մէջ, ժամը 21,30էն մինչեւ առաւօտ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԲՈՆՈՂՈՐՏ

Այս առթիւ պիտի քաշուի Միութեան 1959ին հրապարակ հանած վիճակահանութեան տոմսերը:

Ճոխ պիւֆէ Մուտք 5 Ն. Ֆ.

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին; շաբաթ օր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

«Սիփան–Կոմիտաս» երգչախումբի վարչութիւնը եւ իր ղեկավարը շնորհակալութիւններ կը յայտնեն Մարսէյլի եւ Լիոնի հայ ընտանիքներուն, որոնք հիւրընկալեցին երգչախումբին անդամ – անդամուհիները իրենց երդիքին տակ, Ապրիլ 16 եւ 17ի Հայ Երգի Փառատօնին առթիւ, եւ այդ ձեւով մեծապէս նպաստած եղան վերոյիշեալ բացառիկ ձեռնարկին:

×

Որբերու Օգն. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Օ. Մաթիկեանէ 10.000 Ֆր. (100 Ն.Ֆ.) իրենց մօր՝ Տիկին Օ. Գալըպճեանի մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Հանդուցեալ Բերբոնիա Տէր–Վարդանեանի յուղարկաւորութեան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի եղած նուիրատուութեանց ցանկը.

Կապոյտ Խաչին

Պարոններ՝ Տէր – Վարդանեան եղբարք 80 Ն. Ֆ., Թադէոս Գըլըճեան, Տիգրան Մահիկեան, Յակոբ Տօլպաչեան, Սիմոն Գասպարեան 20ական Ն. Ֆ., Վահան Խալօղլուեան, Վարդգէս Վարդանեան, Վարդան Սէրէնկիւլեան, Ժիրայր Ոսկեան, Սերժ Սարգիսեան 10ական Ն. Ֆ., Տիկ. Աարինէ Կարապետեան, Տիկ. Հերմինէ Մխքէրճեան, Պ. Մեսրոպ Գասապեան 5ական Ն. Ֆ.:

Պօմոնի եկեղեցիին

Պարոններ Տէր–Վարդանեան եղբարք 30 Ն. Ֆ., Վարդգէս Վարդանեան, Պարիս Մուսայէլեան, Գրիգոր Թապախեան, Ժիրայր Ոսկեան, Գեղամ Յասրովեան 10ական Ն. Ֆ., Յակոբ Արծնեան 20, Մկրտիչ Ծառուկեան եւ Հերմինէ Մխքէրճեան 5ական Ն. Ֆ.:

Պօմոնի Ադեատախնամին

Տէր եւ Տիկ. Կար. Մահիկեան եւ Պարիս Մուսայէլեան 10ական Ն. Ֆ., Պ. Մեսրոպ Գասպասեան 5 Ն. Ֆ.:

Զանազան հաստատութեանց

Պարոններ Տէր Վարդանեան եղբարք Վեթերանի ֆոնտին 50 Ն. Ֆ., Տէր–Վարդանեան եղբարք Զաւարեան ենթակոմիտէին 50, Զաւարեան ենթակոմիտէի Պօմոնի սրահին 30, Ժիրայր Ոսկեան Պօմոնի սրահին 10, Վարդգէս Վարդանեան կարմիր Խաչին 10, Վարդգէս Վարդանեան «Յառաջ»ին 10, Գրիգոր Պօյաճեան «Հայ–Բոյժ»ին 10, Օննիկ Ճգնաւորեան Փալանճեան ճեմարանին 10, Մկրտիչ Ծառուկեան Բարձր Հայքի Միութեան 5 Ն. Ֆրանք:

Գումար՝ կապ. Խաչին 225, եկեղեցիին 110, Աղքատաց 25, Զանազան հաստատութեանց 185 Ն. Ֆրանք:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերներ Ժիրայր եւ Վաղարշակ Տէր–Վարդանեանի եւ ընտան. պարագաներուն, իրենց մօր՝ Տիկին Բերբոնիա Տէր–Վարդանեանի մահուան առթիւ:

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պորտոյի «Մուրատ» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15,30ին, Մուլէն – Պլէոյի սրահը (Սընոն):

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՑիի Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ եւ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրեն հետեւեալ մարմինները.—

5 Մայիս, հինգշաբթի՝ Փոթորիկ:

6 Մայիս, ուրբաթ Արծիւ:

7 Մայիս, շաբաթ՝ Զաւարեան:

8 Մայիս, կիրակի՝ Վարդան:

Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. Կ.ի ներկայացուցիչները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ չորեքշաբթի Նոր Սերունդի բոլոր թաղերու ներկայացուցիչները, այս շաբաթ, 7 Մայիս, իրիկուն ժամը 21ին, «Ահարոնեան» սրահին մէջ: Ներկայ պէտք է ըլլայ նաեւ Մարսէյլի Ն. Մ.ի Շրջ. Վարչութիւնը:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի ՏԻԿՆԱՆՑ ՕԺԱՆԴԱԿ յանձնախումբին կողմէ կազմակերպուած՝ Միութեան հիմնարկութեան 54րդ տարեդարձի հանդիսութիւնը Մայիս 6ին, ուրբաթ երեկոյ ժամը 20,30ին, Օթել Լիւթէսիայի չքեղ սրահին մէջ, 43, Պուլվար Ռասփայլ:

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

Ծախքերու մասնակցութիւն 10 Ն. ֆրանք

ՅՈՒԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾԱՇՈՒԽ ՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Մայիս 7ին, շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին

ՍՓԼԱՆՏԻՏ ՕԹԷԼԻ

ՀԱՆԴԻՍԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Նախագութեամբ

Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնա – ժողովի փոխ–Ատենապետ

ՏՈՔԹ. Ա. ՊԻՒՅԻՒՔԵԱՆԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Մեծարանք թէյով կամ չամբանեայով եւ հայկական խմորեղէններով

Ո՛չ հանգանակութիւն, ո՛չ Թումպոլա

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 Ն. ֆրանք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզի կամ արուարձաններու մէջ, վարձու երկու սենեակ, խոհանոց, մատչելի պայմաններով:

Դիմել «Յառաջ»ին:

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա, կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն դիներով:

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վիզայի դրութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի:

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի:

AMERICAN LLOYD

48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE

MARSEILLE

Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին:

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ

Ե. Դասախօսութիւն

Նիւթ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը (Բ. մաս)

Դասախօս՝ Ընկ. Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Այս ուրբաթ ժամը 9ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն:

Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի դիչեր, ժամը 21ին, Քատէի սրահը: Կը խօսի Պ. Բորիս Նազարեան, Բ. մասը իր նախորդ դասախօսութեան՝ «Հայաստանի վիճակագրութիւնը համեմատական վերլուծութեամբ դրացի ժողովուրդներու հետ»: Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փանթիւիլի դրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Պատգամաւորներու ընտրութիւն:

Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ:

ՍԱԿԱՒԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՋԻԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԴԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՋԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ	1/4	սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ	1/8	սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
«ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	»	»	»
« ԾԱՒՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ ճշգրտուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԿՈՂՄԷ

(ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)

Կիրակի, Մայիս 8, ժամը 14,30ին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ

47, Rue des Ecoles, Métro : St-Michel et Odéon

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(Կաթող. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց)

ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՆ

Նախագահութեամբ՝ ակադեմական

PROF. CAMILLE LIAN Ի

Secrétaire Général du Congrès Mondial des Cardiologues,
Commandour de la Légion d'Honneur

Սիրայօժար կը մասնակցին՝ Հիւկէք Աժտէրեան (*դաշնակ*), Ալիս Պօյաճեան (*պար*) Տիկին Ռուա–Սաաթճեան (*երգ*), Մարիվոլ լը Տիզէս (*ջութակ*), Մարիէք Նորտման (*տաւիղ*), Ժիզել տը Մոնսօ (*թաւջութակ*) Սեդրակ Եավրուեան (*դաշնակ*), Հաւրի Մարգարեան (*երգ*), Իրմա Պասմաճեան (*արտասանութիւն*), Արլէթ Մելոճեան (*պար*), Արտաշէս Գմբէթեան (*արտասանութիւն*), Սերժ Նահապետեան (*արմոնիքայի երիտասարդ վարպետը*), Պերճ Պէրպէրեան (*պար*), Եդուարդ Ադամալեան (*պար*) եւ

«ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի Դաշնակով կ'ընկերանան Ֆրանսուազ Տիւփրէ, Անժէլ Թագուրեան, Միշէլ Եմըրիճ

Տոմսերու դինն է 1, 2, 3 եւ 5 Ն. Ֆ.: Կը ծախուին Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝ 15, Ռիւ Ժան Կուժոն, ինչպէս նաեւ Կարմիր Խաչի մասնաճիւղերուն մօտ:

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԱՐՏԱԴՐԻՋ

Sté le BOSPHORE Ի

ՀԷՂՎԱՆ ԵՒ ԹՈՒՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէղվայի եւ թահինի գործածութեան:

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը:

Sté le BOSPHORE

2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9°

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 ՄԱՅԻՍ

JEUDI 5 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8191 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4592

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԹՈՌԱՄՈԼ ԾԵՐ ԱՂՈՒԷՍԸ

Տասը տարուան աթոռամարտը Հալք եւ Դեմոկրատ կուսակցութեանց միջեւ վերջապէս յանգեցաւ արիւնահեղութեան՝ Պոլսոյ եւ Անգարայի մէջ:

Աթոռամոլ Իսմէթ փաշա, «Ինէօնիւ» մկրտեալ 1922էն ի վեր, Թուրքիոյ չփացած զաւակն է: «Անկախութեան պատերազմ»ին ատեն հելլէն բանակին դէմ տարած յաղթանակին յաջորդած էր Լօզանի մէջ ձեռք բերած արտակարգ յաջողութիւնը:

Զինուորական եւ քաղաքական կրկնակ ճակատներու վրայ բացառիկ շահեր ապահոված էր իր երկրին: Սակայն Մուսթաֆա Քէմալն է որ բոլոր դափնիները խլած էր և դարձած «Աթաթիւրք» (Թուրքերու հայրիկը): Իսմէթ կուգար երկրորդ գիծի վրայ: Մինչ Աթաթիւրք Հանրապետութեան նախագահ էր եւ անվիճելի պետը իր ստեղծած Հանրապետական Ժողովրդական կուսակցութեան (Ճիւմհուրիյէթ Հալք-փըրքասը), Իսմէթի կը տրուէր վարչապետի պաշտօնը, որոշ շրջանի մը համար:

Սակայն իր յաւակնութիւնները չափ ու սահման չունէին: Այն ատրճան, որ Մուսթաֆա Քէմալ ստիպուեցաւ պահ մը չէզոքացնել եւ բոլորովին հրապարակէն քշել զայն: Իսմէթ քաշուեցաւ Իշխանաց կղզին, իբրեւ կամաւոր աքսորական, սպասելով լաւագոյն օրերու:

Բախտը չուշացաւ ժպտիլ իրեն: Աթաթիւրք մեռաւ 1938ին, զոհ գեղխ ու շուայտ կեանքի մը աւերներուն:

Իսմէթի վերելքին գլխաւոր արգելքը վերցած ըլլալով, ասպարէզը բաց էր իր առջեւ: Մենողին ժառանգութեան տիրացաւ առանց մրցակցի: Հալքը թէեւ ու Թիկունք կանգնեցաւ իրեն: Զայն նշանակեց Հանրապետութեան նախագահ եւ կուսակցապետ:

Իսմէթ շարունակեց իր նախորդին քաղաքականութիւնը ներքին եւ արտաքին ճակատներուն վրայ: Իբրեւ խորամանկ աղուէս՝ համաշխարհային երկրորդ պատերազմի նախօրեակին նոր յաջողութիւններ ապահովեց իր երկրին, Ալեքսանտրէթն ու Անտիոքը խլելով Սուրիոյ ձեռքէն, մեղսակցութեամբ Մեծն Բրիտանիոյ: 1939 Հոկտ. 19ին այս վերջինին եւ Ֆրանսայի հետ կնքեց զինուորական դաշինք մը, որով Թուրքիա պիտի անցնէր դաշնակիցներու կողմը՝ երբ պատերազմը փոխադրուէր Միջերկրական:

1940ին Իտալացիներն ու Գերմանները յարձակեցան Յունաստանի վրայ: Միջերկրականը դարձաւ ռազմավայր: Սակայն Թուրքիա տեղէն չշարժեցաւ: Ատանայի յղութեան մարսեց Սանճաքը:

Ամբողջ պատերազմի տեւողութեան Իսմէթ երկու չուանի վրայ խաղալով, Թոյլ չտուաւ որ իր երկիրը պատերազմին մասնակցի: Անգլիա եւ Ֆրանսա չստիպեցին Թուրքերը որ գործադրեն դաշնագրով իրենց ստանձնած պարտաւորութիւնները: Գերմաններն ալ առաւելագոյն չափով օգտուեցան Թուրքիայէն՝ ուտելիք եւ ռազմական նախանիւթեր գնելով, շնորհիւ դեսպան Ֆոն Փափէնի ճարպիկ դիւանագիտութեան:

Սթալինկրատի յաղթանակն է, որ ետ կեցուց Թուրքերը Գերմանիոյ կողքին պատերազմի մտնելէ եւ առաջին հերթին Կովկասի վրայ քալելէ:

Ու երբ տեսան թէ անխուսափելի է Գերմանիոյ պարտութիւնը, մեռասանեւերորդ ժամուն պատերազմ յայտարարեցին անոր դէմ: Զինադադարին իրենք ալ «դաշնակից» էին դարձած:

Երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ Մոսկուա փոխեց իր դիրքը Թուրքիոյ հանդէպ: 1945 Մարտին խզեց 1925ին ստորագրուած բարեկամական դաշինքը, տասը տարին անգամ մը նորոգելի: Նոյն տարուան Յուլիսին Փոցտամի գերագոյն ժողովին մէջ ալ պահանջեց Կարսն ու Արտահանը, ինչպէս նաեւ հակակշիռ՝ Նեղուցներուն վրայ:

Հակառակ քաղաքականութեան այս փոփոխութեան, Իսմէթ շարունակեց մէկ կողմէ սիրաբանիլ Կրեմլինի վարիչներուն հետ, միւս կողմէ 1947ին ընդառաջ երթալով «Թրումընի Վարդապետութեան», դրամական աջակցութիւն ստացաւ Միացեալ Նահանգներէն՝ բանակը արդիացնելու եւ նոր զէնքերով սպառազինելու, ինչպէս նաեւ ամրացնելու համար խորհրդային սահմանագլուխը: Թուրքիա կը ներկայացնէր կարեւոր ճակատ մը ազատ աշխարհի պաշտպանութեան համար ու պատնէշ՝ բոլշեւիզմի ծաւալումին դէմ դէպի Մերձաւոր Արեւելք:

Այս կացութեան մէջ էր երկիրը, երբ Իսմէթն ու իր կուսակցութիւնը տեղի տալով Ամերիկացիներու ճնշումին՝ վերջապէս համակերպեցան, որ կազմուին ուրիշ կուսակցութիւններ ալ, ինչպէս վայել է ժողովրդավար կարգերով կառավարուող երկրի մը համար:

Այդպէս է որ մէջտեղ եկաւ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը, որ փորձանք պիտի դառնար Հալքի եւ իր պետին գլխուն: Ու 1950ին բոլորովին հրապարակէն պիտի քշէր զանոնք:

Այդ թուականէն պիտի սկսէր Հալք-Դեմոկրատ աթոռամարտը:

Ընդդիմադիր դարձած, նոր ասպարէզ մը կը բացուէր հին աղուէսին առջեւ, որուն անունը յաւիտեան արատաւորուած պիտի մնայ այն դիւային ծրագրին պատճառաւ, որ Վարլըք վէրկիսի կը կոչուի:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՈԼՍՈՅ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Ատլանտեան Ուխտի արտաքին նախարարներու ժողովը յաջորդական երեք նիստերով վերջացուց իր աշխատանքները:

Օրակարգը բազմազան եղած է: Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ տնտեսական համագործակցութիւն, օժանդակութիւն թերաճ երկիրներու, մշակութային յարաբերութիւն եւայլն: Ժողովը յատկապէս քննութեան առած է յառաջիկայ Վերին Ժողովին ներկայանալիք հարցերը:

Վերջին նիստի ընթացքին՝ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը՝ Քուվ տը Միւրվիլ բացատրած է իր կառավարութեան եւ Արեւմուտքի դիրքը՝ յառաջիկայ Վերին Ժողովի նպատակներուն շուրջ:

Հիմնական առաջին հարցն է, ըստ Ֆրանսայի արտաքին նախարարին, վերջ դնել ներկայ լարուած կացութեան: «Պէտք է համոզուիլ, ըսած է ան, որ խաղաղ գոյակցութիւնը չի վնասեր Արեւմուտքի, եթէ վնասուող մը կայ ան ալ Արեւելքն է»: Այս պատճառով Արեւմուտքի դիրքը դրական է. ոչ մէկ շահ կարելի է ակնկալել ներկայ լարուած միջազգային կացութեան շարունակելուն մէջ:

Այսուհանդերձ, Ֆրանսացի նախարարը չեշտած է թէ խաղաղ գոյակցութեան հասնելու համար, Արեւմուտք պէտք չէ խոնարհի Արեւելքի առջեւ: «Եթէ օրինակ Պերլինի հարցին մէջ Ռուսերը յամառին պարտադրել իրենց տեսակէտները, աշխարհի առջեւ ցոյց տուած պիտի ըլլան որ իրականին մէջ դէմ են խաղաղ գոյակցութեան»:

Ապա՝ Քուվ տը Միւրվիլ դիտել տուած է թէ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի յարաբերութիւնները պէտք է սերտանան: «Ձեւ մը գտնելու է որպէսզի կարենանք լաւ յարաբերութիւններ մշակել եւ խաղաղ ներդաշնակութեամբ ապրիլ Արեւելքի հետ»:

Սելվին Լօյտ, Անգլիոյ արտաքին նախարարը նոյնիմաստ միտքեր արտայայտած է:

Ցատկանշական եւ հետաքրքրական է նշել թէ Շիկագոյի Պոլսոյ թղթակիցը՝ Մաքս Քլօ այն տպաւորութիւնը ստացած է որ Թուրքիա այնքան ալ համախոհ չէ խաղաղ գոյակցութեան: Թէ ինչո՞ւ: Թուրքիա բացէ ի բաց դիրք յարդարած է Խորհ. Միութեան դէմ ու կը վայելէ ընդհանրապէս Արեւմուտքի եւ յատկապէս Ամերիկայի անվերապահ համակրանքը: Իր դիրքին շնորհիւ՝ Թուրքիա կարեւոր օժանդակութիւն կը ստանայ Մ. Նահանգներէն: Մենտերէսի կառավարութիւնը որ ներկայիս սնանկութեան դուռը հասած է, կ'ուզէ շարունակ նպաստաւորուիլ իր մեծ դաշնակիցէն: Խաղաղ գոյակցութիւնը կրնայ ուրիշ մտածումի մը մղել՝ Ամերիկան:

★

ԱՆԻՐՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Թուրքիոյ մէջ հանդարտութիւնը վերստին հաստատուած է թէեւ աննշան դէպքեր պատահած են ու կրնան ալ պատահիլ:

Առջի օր՝ դրօշակներով եւ ծաղկեփունջերով ուսանողներ փորձած են ցոյցեր կազմակերպել: Բանակը անմիջապէս ցրուած է: Ուրիշ խմբակ մը Ղալաթասարայէն՝ Անգարա երթալ ուզած է սակայն Թաքսիմի հրապարակին վրայ հանդիպած է ապահովութեան ուժերուն եւ ցրուած:

Այստեղ-այնտեղ «Հուրիէթ», «Մարդասպան Մենտերէս» աղաղակները կը շարունակուին:

Լուսարգելը միշտ ի զօրու կը մնայ:

Պոլիս հաւաքուած արտաքին նախարարները՝ Ատլանտեան Ուխտի խորհրդաժողովի վերջաւորութեան մեկնած են Պոլսէն եւ խուսափած են մասնակցիլ իրենց ի պատիւ Թրքական կառավարութեան կազմակերպած ընդունելութիւններուն:

Իսմէթ Ինէօնիւ, ընդդիմադիրներու պարագլուխը ճառ մը խօսած ու յայտարարած է թէ Մենտերէսի կառավարութեան դէմ եղած այս ցոյցերը «կ'արտայայտեն ամբողջ ժողովուրդին զգացումները» եւ կը հիմնուորուին «Թուրք ժողովուրդին ժողովրդավարութիւն հաստատելու բաղձանքին վրայ»: Այս առթիւ ըսած է թէ իր կուսակցութիւնը պատրաստ է ընտրութեանց մասնակցելու:

Միւս կողմէ չորրորդ անգամ ըլլալով վարչապետ Մենտերէս խօսեցաւ ժողովուրդին: Ամբաստանեց Հալքը որ խռովութիւններ կը ստեղծէ որպէսզի կարծել տայ Ատլանտեան նախարարներուն թէ երկրին մէջ հանդարտութիւն չի տիրեր եւ կառավարութիւնը այլեւս կացութեան տէրը չէ: Ըստ կարգ մը աղբիւրներու, դէպքեր պատահած են նաեւ Պուրսայի մէջ: Վարչապետը աւելցուց թէ.— «Ըմբոստութիւն մըն էր, յեղափոխական իրական կոմիտէի մը կողմէ ղեկավարուած»:

× Թրքական մաքսային իշխանութիւնները առջի օր գրաւեցին Ատլանտեան Ուխտի բոլոր հրատարակութիւնները ֆրանսերէն թէ անգլերէն, երբ անոնք Պոլիս հասան, համաձայն պատերազմական վիճակին պարտադրած տրամադրութեանց:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ բանակին հրամանատարութեան մէջ կարեւոր փոփոխութիւններ տեղի ունեցան վերջերս: Քիէվի շրջանին համար մառեշալ Չուիքովի տեղ նշանակուեցաւ զօրավար Քոշեվօյ:

ՉԵՍՄԱՆԻ մահուան առթիւ, միջազգային մամուլը իրարանցումի մէջ է, եւ նոյնիսկ Ամերիկացի մը իր հպատակութիւնը ետ տուաւ եւ ֆրանսական իշխանութեանց դիմում ըրաւ, որպէսզի Ֆրանսացի ըլլայ: Աշխարհի վրդովումը մեծ է բայց այս առթիւ Լը Մոնտի քրոնիկագիրը կը գրէ.— Ամէն օր, աշխարհի չորս կողմը մարդիկ, կիներ, երախաներ կը մեռնին անարդարութենէ կամ անօթութենէ: Ոչ ձայնասփիւռը, ոչ մամուլը, ոչ հեռատեսիլը կ'անդրադառնան: Հունգար երիտասարդներ, դատապարտուած, երեք տարի ապրեցան իրենց բանտին մէջ, որպէսզի գնդակահարուելու համար... չափահաս ըլլային: Աշխարհի ժողովուրդները չզբաղեցան անոնցմով...»:

ԶՕՐ. ՂՐԻՎԱՍ, Էօքայի նախկին պարագլուխը յայտարարեց թէ Մակարիոս արք. այլեւս կացութեան տէրը չէ եւ կառավարելու ի վիճակի ալ չէ: Ղրիվաս աւելցուցած է թէ Կիպրոսի վիճակը ծանր է:

ԼԻՈՆԻ մէջ 3000 ուղեւարներ գործադուլի մէջ են: Փարիզի մէջ հանրակառքերու անակնկալ գործադուլները կը շարունակուին:

ՌՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ցոյցեր տեղի ունեցած են Հարաւային Քորէայի մէջ: Զանազան քաղաքներու մէջ 10էն քսան հազարի հասնող ցուցարարներ պահանջած են որ ժողովրդավարական կարգերը վերահաստատուին երկրին մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ եւ Գերմանիոյ միջեւ զինուորական համաձայնութիւն մը կնքուած է: Գերմանիա իրաւունք պիտի ունենայ զինուորական կայաններ եւ մթերանոցներ հաստատելու Ֆրանսայի մէջ: Անգլիա, Ֆրանսա և Գերմանիա պիտի զինուին նոյն զէնքերով ու պիտի գործակցին իրարու հետ, ուղղահայեաց օդանաւերու և կարգ մը զէնքերու պատրաստութեան համար:

ՄՈՍԿՈՒԱ անբաղձալի կը գտնէ Խ. Միութեան եւ Իսրայէլի վարչապետներուն միջեւ հանդիպում մը: Որովհետեւ՝ «Իսրայէլացի բազմաթիւ անձնաւորութիւններ համամիտ չեն խաղաղութեան վերահաստատման»:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ տնտեսական գետնի վրայ նպատակ ունի գործակցելու Արեւմուտքի հետ, յայտարարեց Խրուշչեւ Մոսկուայի Չինական ցուցահանդէսին բացումին առթիւ: «Ոչ մէկ վնաս կը հասնի մեզի եթէ երբեք դրամատէրները արգելք հանդիսանան գործակցութեան» աւելցուց ան:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ հաւաքուած են խորհրդային երկիրներու ներկայացուցիչները քննելու համար Վերին Ժողովի օրակարգը:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Նախագահը՝ տը Կոլ Փարիզ ժամանեց, չորեքշաբթի առաւօտ: Ապրիլ 18էն ի վեր տը Կոլ 30 հազար քիլոմ. ճամբայ ըրած է եւ այցելած՝ Քանատա, Մ. Նահանգներ եւ Անթիլեան կղզիները:

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ գործադուլը կը ծաւալի Ֆրանսայի մէջ: Ալփ-Մառիթիմէն եւ Նոռէն ետք Լիոնի շրջանը, Բարձր-Սավուան իրենց կարգին սկսած են: Վարչապետ Տըպրէ որոշած է անձամբ զբաղիլ այս խնդրով: Ծանօթ է որ իր հայրը միջազգային համբաւի տիրացած մանկաբոյժ է:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ՄԱՐԿԱՐԷԹ ամէն օր նուէրներ կը ստանայ իր ամուսնութեան առթիւ (Մայիս 6): Առջի օր 10 միլիոն արժող Րոյլս ինքնաշարժ մը ստացաւ:

ՔԻՒՐԴ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ
ԵՒ ԻՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

●

ԽՄԲ.— «Քիւրտ ժողովուրդին պատմութեան» մասին, զոր գրած է Ն. Մախմուդով (հրատ. Երեւան, 1959), տուած Էինֆ գրախօսական մը՝ առնելով Հայաստանի թերթերէն: Այժմ այս գրախօսականը՝ արտասահմանի ակնոցով:

Եթէ ոչ ամբողջական, գէթ համառօտ պատկեր մը կուտայ այս գիրքը քիւրտ ժողովուրդի պատմութեան եւ ներկայ վիճակի մասին: Հեղինակը Քիւրտ մըն է, որ կ'ապրի Խորհ. Միութեան՝ հաւանաբար Հայաստանի մէջ, եւ գրած է հայերէն: Ծանօթ է թէ ինչ քաջալերութիւն կը գտնեն Քիւրտերը արդի Հայաստանի մէջ: Անշուշտ իրենց քաղաքական ձգտումները թելադրուած են իշխանութիւններուն կողմէ, եւ տեսակէտները ձեւուած են տիրող վարչակարգի դաղափարականին կամ քաղաքականութեան վրայ:

Քիւրտիստանի աշխարհագրական սահմանները որոշ չեն: Ըստ հեղինակին՝ Քիւրտերու «պատմական հայրենիքը եղել է Արեւելեան Տաւրոսի (Եփրատից արեւելք) եւ Զագրոսի լեռնաշխարհը»: Իսկ այժմեան Քիւրտիստանը, միշտ հեղինակին համաձայն, կը տարածուի Քիւրմանշահէն Քիւրտ Տաղիի եւ Մարաշի չրջանները եւ Օլթ քաղաքէն ձարապլուս, Ալեքսանդրէթ եւ Միջերկրական ծով (էջ 28–29): Անշուշտ, չափազանցութիւն է այս ձեւով Քիւրտիստան համարիլ այն բոլոր չրջանները, ուր Քիւրտեր բնակած են ժամանակին կամ կ'ապրին ցարդ:

Քիւրտերու ընդհանուր թիւը Մախմուդով կը հասցնէ 9 միլիոնի. այսպէս՝ Թուրքիա 4 միլիոն, Իրան 3·500·000, Իրաք 1 միլիոն, Սուրիա՝ 250·000 եւ Խ. Միութիւն՝ 160·000: Քիւրտերու ընդհանուր թիւին մասին յայտնուած են զանազան կարծիքներ, բայց վիճակագրական առոյգ տեղեկութիւններու բացակայութեան պատճառով որոշ եւ ճիշդ թիւ մը կարելի չէ տալ:

Գրքի առաջին մասին մէջ, հեղինակը կը ջանայ համադրել պատմաբաններու կողմէ ցարդ յայտնուած կարծիքները Քիւրտերու ծագման մասին: Ինդրոյ առարկայ ժողովուրդը ղրաւոր չիշատակութիւն չէ ձգած իր ծագման մասին: Քիւրտիստան կոչուած ու աչխարհագրական փոփոխական եւ տարատեսակ սահմաններով բնորոչուող աչխարհամասնի վրայ ապրող հին ժողովուրդներու կամ ցեղերու առուգաբանութեամբ է, որ կարելի պիտի ըլլայ ճշդել թէ որո՛նք են այժմու Քիւրտերուն նախնիքը:

Քրիստոսէ առաջ երրորդ հազարամեակէն սկսեալ Զագրոչեան լեռներուն վրայ բնակած է լուլլուբիտ անունով ժողովուրդ մը. բառը կը նշանակէ լեռնական, ուրարտերէնով՝ օտարական. Թըշնամի: Ասոնք երկար տարի պայքարած են Աքքատեան մեծ պետութեան դէմ եւ գոյատեւած մինչեւ Քրիստոսէ առաջ է. դար, երբ ձուլուած են մարական ժողովուրդներու մէջ:

Նոյն հոդմասին վրայ, երրորդ հազարամեակէն սկսեալ, գտնուած են նաեւ Քութիները, որոնց մասին յաճախ կը խօսուի սումմերական արձանագրութեանց մէջ, իբրեւ լեռնական եւ բարբարոս ժողովուրդ:

Լուլլուբիաններու եւ Քութիներու բնակավայրը կը համապատասխանէ Ուրմիոյ լճի հարաւ եւ հարաւ–արեւմտեան չրջաններուն, ուր յետագային ստեղծուեցաւ Մաննայի պետութիւնը, որ Քրիստոսէ առաջ Ը. եւ Է. դարերուն կռուախնձոր դարձաւ Ուրարտուի եւ Ասորեստանի միջեւ, բայց ի վերջոյ ինկաւ մարական եւ պարսկական տիրապետութեանց տակ: Անկէ ետք, այս երկու ցեղերուն մասին դրեթէ բան չենք գիտեր. բայց, մարական լեզուի եւ ներկայ քրտերէնի բաղդատութենէն պատմաբաններ կը հետեւցնեն, որ անոնց մէկ մասը պէտք է ձուլուած ըլլայ Մարերուն հետ: Աչխարհագրական անուններու նմանութիւն, լեզուի ազգակցութիւն եւ բառապաշարի գրեթէ նոյնութիւն կը նչմարուի մարական լեզուի եւ արդի քրտերէնի միջեւ: Թէ Լուլլուբիաններու, Քութիներու, Մարերու եւ Քիւրտերու միջեւ ցեղակցութիւն գոյութիւն ունի, կարելի չէ հաստատ կերպով ըսել, բայց կենցաղի, պաչտամունքի եւ լեզուի փոխադարձ ազդեցութիւն երբեմն նոյնութիւն կը նչմարուին այս ժողովուրդներուն մօտ: Քիւրտերու կողմէ բնակուած երկիրն ալ հին պատմական դիրներու մօտ զանազան անուններով կը յիչատակուի. այսպէս՝ Քութիներու երկիր, Կորդուենա, Գորդի, իսկ Հայերու կողմէ՝ Կորդուաց աչխարհ, Կորճէք, Կորդիք: Ժե. եւ Ժզ. դարերուն, հայ գրիչներու մօտ մար եւ քիւրտ ժողովուրդները նոյնացած են. այսպէս՝ կը կարդանք տեղ մը. «Բնակեալք յայն աչխարհին որք են Քուրդ, որք Մարք կոչուին»: Ուրիչ ձեռագրի մը մէջ հայ գրիչ մը կը գրէ. «Եկեալ հասին վաղվաղակի ազգն Մարաց, որ Քիւրտ կոչի»:

Մախմուդով ընդհանրապէս կը կարծէ, թէ այս վկայութիւնները եւ չարք մը ուրիչ փաստեր կը բաւեն ենթադրելու, որ «Մարերը եղել են ժամանակակից Քրդերի նախահայրը» (էջ 21):

Մախմուդովի գործին ամէնէն հետաքրքրական բաժիններէն մէկը այն է, ուր ան կուտայ այժմու Քիւրտերու ցեղաբաժանումը: Ծանօթ է, որ Քիւրտերը մինչեւ այսօր կ'ապրին մեծ մասամբ աւատապետական կարգի տակ եւ բաժանուած են հարիւրաւոր ցեղերու, որոնցմէ չատեր կազմած են ցեղային միութիւններ. ուրիշներ ալ կ'ապրին անկախ: Քիւրտիստանի, այսինքն՝ Իրանի, Թուրքիոյ, Իրաքի եւ Սուրիոյ մէջ կան ընդամէնը 527 ցեղեր, որոնց մեծագոյն մասը խմբուած է 16 ցեղային միութիւններու մէջ. անոնցմէ գլխաւորներն են՝ Մուքրի, Զաւանրուդի, Զաֆարանլու, Շադելլու, Հայդարեան, Միլանի, Բերազի, եւայլն:

Այս ցեղերը միչտ միակամ չեն եղած եւ միջցեղային կռիւները անպակաս են Քիւրտերու մէջեւ: Ապրելով սահմանակից մէկ քանի երկիրներու մէջ, յաճախ անոնք ծառայած են իրարու դործիք՝ տիրող պետութեանց ձեռքը: Անշուշտ, ազգային գիտակցութեան պակաս է պատճառ դարձած, որ քիւրտ ժողովուրդը, հակառակ իր թիւին, ոտղմունակութեան եւ զրաւած աչխարհագրական նպաստաւոր գիրքին, չէ կրցած կեդրոնական պետութիւն կազմել եւ ինքզինք պարտադրել Արեւելքի մէջ: Քիւրտերը, ուրեմն, եթէ դիրենք յետնորդները համարենք պատմական Մարերուն, իրենց պատմութեան ընթացքին փոխն ի փոխ ինկած են Պարսկաստանի, Հայաստանի, Հռոմի, Բիւզանդիոնի տիրապետութեան տակ, մինչեւ իրենց մահմետական կրօնքին չարիքը (է. դար): Այնուհետեւ, Քիւրտիստանի կը տիրեն Արաբները, սելճուք Թուրքերը, Մոնկոլները, Պարսիկները եւ օսմանցի Թուրքերը: Արդէն, ԺԱ. դարէն սկսեալ, հայ եւ քիւրտ ժողովուրդները կը դառնան իրարու բախտակից:

«Քուրդ Ժողովուրդը» գործին հեղինակը իր ուսումնասիրութեան վերջին եւ մեծագոյն բաժինը յատկացուցած է ԺԹ. եւ Ի. դարերու ընթացքին Քիւրտերու մղած ազատագրական պայքարին: Այդ պայքարը մղուած է մէկէ աւելի ճակատներու վրայ Պարսկաստանի, Թուրքիոյ եւ Իրանի դէմ: Երբ խօսք կ'ըլլայ օսմանեան բռնակալութեան մասին, անշուշտ կարելի չէ լռութեամբ անցնիլ հայեւքիւրտ յարաբերութիւններու վրայէն: Պէտք է խոստովանիլ, թէ այս երկու ժողովուրդները բախտակից էին Թուրքին մէջ եւ, քաղաքական տեսակէտով դէթ, մէկուն առանձնաչնորհեալի դիրքը ոչինչով նախանձելի էր միւսին դժբախտ կացութենէն: Եթէ մէկը մշակութային իր հարուստ անցեալով բռնակալ լուծի տակ կը հեծէր, միւսին ռազմունակութիւնը կը ծառայէր բռնակալին կամքը դործադրելու միայն, իրեն համար առանց մասնաւոր չահի, սպասելով սակայն, որ դիւրախտանալու կարդը իրեն հասնէր:

Մախմուդով մի առ մի կը թուէ այն պարագաները, երբ, չնորհիւ մասի վրայ համրուող քիւրտ պայծառատես ցեղապետներու, փորձուած է դործակցութիւն յառաջացնել Քիւրտերու եւ Հայերու միջեւ: Կը մոռնայ սակայն յիչելու Հայերու եւ մասնաւորաբար Հ. Յ. Դաչնակցութեան կողմէ կատարուած եւ բարմիցս կրկնուած քայլերը, որոնց նպատակն էր համոզել քիւրտ ցեղապետները, թէ Հայերու բնաջնջումը այն հանդրուանն էր, որուն պիտի յաջորդէր Քիւրտերու իսկ բնաջնջումը: Ոչ միայն կը մոռնայ արձանագրելու այս իրողութիւնները, այլ և ծախելու համար: Սակայն, պաղարի օր չըլլալով, յաճախորդ չկրցաւ գտնել:

— Է՛հ, հոգ չէ, փիլիսոփայեց Կիւրպրան, ճամբան երկար չէ, ինչպէս որ եկայ, այնպէս ալ կը վերադառնամ եւ ախոռիս մէջ տակաւին բաւականաչափ խոտ ունիմ կովս կչտացնելու համար:

Ու այս խորհրդածութեամբ, հանդարտօրէն բռնեց իր տան ճամբան:

Քանի մը ժամ ետք, երբ ինքզինքը արդէն քիչ մը յոգնած զգաց, պատահեցաւ մարդու մը որ ձիու մը սանձէն բռնած քաղաք կը տանէր: Ձին հոժիկու կենդանի մըն էր, ամբողջպէս համեստուած ու սապանդակուած:

«Ճամբան երկար է, գիշերը չուտ վրայ պիտի հասնի, խորհեցաւ Կիւրպրան, եւ ես բաւական ուժ պիտի չունենամ այսպէս իմ կովս քարշ տալու: Ցետոյ, պէտք պիտի ըլլայ որ վաղը նոյն գործողութեան վերսկսիմ: Ահա՛ ձի մը որ աւելի օգտակար կրնայ ըլլալ ինծի համար եւ ես տուն պիտի վերադառնամ հպարտ գլուխով, նման հարուստ ու ականաւոր անձնաւորութեան մը: Եւ ո՞վ է որ հպարտ պիտի ղգայ ինքզինքը, տեսնելով իր ամուսնոյն յաղթական ու վեհապանծ գնացքը. անկասկած ծերունի Կիւրպրանի կինը...»:

Այս մտածումէն ետք, մօտեցաւ ձիուն տիրոջը, յարմարեցաւ անոր հետ եւ իր կովը փոխանակեց ազնուացեղ երիվարին հետ:

Բայց անգամ մը որ հեծաւ կենդանիին վրայ, սկսաւ ղղջալ: Կիւրպրան ծեր կը եւ ծանր, իսկ ձին՝ երիտասարդ, աշխոյժ, դիւրաղգին:

Կէս ժամ ետքը, մեր նորընծայ ձիատէրը արդէն հեռուտն կ'ընթանար, ամբողջ բռնած իր ձիուն սանձէն, որ ամէն վայրկեան ոստումներ կ'ընէր, կը վրնջար եւ կեանքի իր գլուխը կը ցցէր հովուն դիմաց: Իր գլուխը կը ցցէր հովուն դիմաց:

— Շատ վատ դործ մը տեսայ. խորհուեցայ այս փոխանակութենէն, խորհեցաւ ծերունին, երբ նոյն պահուն նկատեց դիւղացի մը որ պարտքով խոզ մը կը դիւղացի մը որ պարտքով խոզ մը կը ձգած իր առջին կը յառաջանար:

— Գոնէ նոյնիսկ, երբ պէ՛տք է, անիկա օգտակար է քան փայլող աղամանը, ինչպէս կը կրկնէ յաճախ կինս, բայց խորովի Կիւրպրան:

Եւ անմիջապէս իր ձիուն հետ փոխեց խոզը...

Գեղեցիկ դաղափար մըն էր անշուշտ եւ սակայն Կիւրպրան մոռցած էր ուղ առնելու աղատ կենդանիին դանդաչտութեան պարագան, որ ձեռին մէջ տապլտկելով, չէր ուղեր տեղէն չարժիլ:

Ծեծեց կենդանին, հրեց գայն իր ուժերուն ներած չափով, եւ սակայն խոզը նախընտրեց մնալ ցեխին մէջ, քանի որ չէր չարժիլ տեղէն, ճիշդ այնպէս, ինչպէս նաեւ մը՝ աւազակոյտին մէջ խրած:

ԷՏՈՒԱՐ ՏԸ ԼԱՊՈՒՒԷ

(Շար – 1)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՏԵԱՆԸ
ԵՒ ՊԵՐԼԻՆ

*

«Նիւ Եորք Հերըլտ»ի մէջ, ծանօթ լրագրող Տ. Լորանս, կ'անդրադառնայ խուչապահար չեփ Պաճուի մէջ արտասանած վերջին ճառին ու այս առթիւ Պերլինի քաղաքին մասին շահեկան կարծիքներ կը յայտնէ:

Նիքիթա Խրուչչեւ նորէն հրապարակ պղտորեց: Իր վերջին ճառով յայտարարեց թէ Խորհրդային Միութիւնը եթէ առանձին դաչնագիր մը ստորագրէ Արեւելեան Գերմանիոյ հետ, Արեւմտեան Դաշնակիցներու Արեւմտեան Պերլինի իրաւունքները Ջուրը կ'իյնան:

Ասիկա կրկնութիւնն է իր նախորդ սպառնալիքին, սակայն տարօրինակ է որ ներկայ «խաղաղ գոյակեցութեան» չրջանին կը վերանորոգէ իր սպառնալիքը:

Խորհրդային վարչապետը թերեւս ոգ-

անհամարձակ փորձ մը կը կատարէ հերքելու այն միւս փաստը, որ Թուրքին եառնի, հայ գիւղացիին երկրորդ պատահասը Քիւրտն էր: Այս մէկը — կ'ըսէ, — անպլիացի եւ Ֆրանսացի աչխարհակալներու յերիւրանքն է:

Չենք զարմանար, որ հայկ. պատմութեան հիւրընկալութիւնը վայելող քիւրտ հեղինակ մը խուսափի նման խոստովանութիւններ ընելէ: Բայց մեզ կը զարմացնէ այն իրողութիւնը, թէ ինչպէս հայկ. պետութիւնը թոյլ կուտայ, որ «զողը տանուտէրը զող բռնէ»: Մինչեւ հիմա համայն աչխարհի գիտցածն այն էր, որ Հայերը կը ջարդուէին Քիւրտերու կողմէ: Մախմուդով կը պնդէ ասկէ, թէ հակառակն է ճիշդը: Ահա՛ իր վկայութիւնը այս մասին. «Առաջին համաչխարհային պատերազմէ յետոյ, մինչեւ սովետական կարգերի հաստատումը, ... Թուրք ջարդարարները, զաթելով կարսի, Կաղզուանի, Սուրմալուի գաւառները, անխնայ կոտորում էին Քրդերի եղիդի հաւատացեալին, իսկ տիրահռչակ զինակ խմբապետերը քուրդ ռէակցիոն ֆեոդալներէն Թուրքիայում կատարած զազանութիւնների վրէժը լուծում էին Հայաստանում բնակուող անմեղ քուրդ բնակչութիւնից՝ հրի ու սրի քաչելով նրանց» (էջ 221–222):

Մախմուդով ապա կը պատմէ թէ նոր ու դրախտային կեանք ստեղծուած է Քիւրտերուն համար, «սովետական կարդերի հաստատումի»էն ետք եւ թէ սիրելիր ընդունելութեան արժանացած են նոնք արդի Հայաստանի մէջ, ուր, տեսակ մը տեսակ կեանքի վերելքին հետ, բերնց համար յարմարութիւն ստեղծուած է դիր ու դրականութիւն ունենալու, թերթ հրատարակելու, համալսարան յաճախելու եւ քաղաքական վաստակներով ապրելու:

Ե. ՓԱՄՊՈՒԿԵԱՆ

ՕՏԱՐ ԷԶԵՐ

ՔԱՐԻ ԿԻՆԸ

—o—

Առենօք, բարձրաբերձ բլրակի մը վրայ կառուցուած ագարակի մը մէջ կ'ապրէր բարի մարդուկ մը, որ կը կոչուէր Կիւրպրան:

Անմիջապէս ըսենք որ Կիւրպրան ունէր պատուական կին մը, բան մը որ երբեմն կը պատահի, եւ սակայն, ինչ որ հազուագիպ է, Կիւրպրան տեղեակ էր թէ իր կինը դանձ մըն էր:

Ամոլը կ'ապրէր խոր համերաչխութեան մը մէջ, կատարելապէս ըմբռչխնելով խաղաղ կեանքի մը բոլոր առաւելութիւնները, առանց զբաղելու ո՛չ իրենց նիւթական կարողութեամբ եւ ոչ ալ թաւալող տարիներու արագասլաց դնացքով:

Ինչ որ կ'ընէր Կիւրպրան, լրիւ կը համապատասխանէր իր կնոջ բոլոր ցանկութիւններուն, այնպէս որ բարի մարդուկը տանը մէջ երբ որեւէ գործ ընէր, բան մը փոխէր, առարկայ մը տեղահան ընէր, անպայման կ'արժանանար իր կողակցին անվերապահ երախտագիտութեան ու չնորհակալութեան:

Մնաց որ, հէչ կեանք մը ունէին: Ագարակը իրենց սեփականութիւնն էր: Չորիւր ոսկիի պահեստի հնչուն դրամ ունէին մեծ պահարանի գզրոցին մէջ, ինչպէս նաեւ երկու յաղթամարմին կովեր՝ ախոռատան մէջ:

Ոչինչ կը պակսէր իրենց. կրնային հանդարտութեամբ ծերանալ առանց վախ ունենալու խոնջէնքէն եւ թչուառութենէն. ոչ ալ պէտք ունենալու ուրիչներու դութին եւ կարեկցութեան:

Գիչեր մը, երբ այր ու կին կը խօսէին իրենց գործին եւ իրենց ապագայի ծրագիրներուն մասին, Կիւրպրանի կինը ըսաւ ամուսնոյն.

— Սիրելի բարեկամս, միտք մը յղացայ: Պէտք է առնէք մեր կովերէն մէկը եւ քաղաք տանելով զայն ծախէք: Երկրորդ կովը որ պիտի պահենք, բաւականաչափ կաթ ու կարագ պիտի կրնայ տալ մեր պէտքերուն համար: Ի՞նչ պէտք ունինք որ կը քնանայ գզրոցին մէջ, զաւակ չունինք, աւելի լաւ չէ՞ որ խնայենք մեր տակաւ ծերանալ սկսող բազուկները: Տանը մէջ բաւականաչափ գործ պիտի ունենաք ընելիք, քանի որ միչտ ալ պիտի կարենաք գտնել կարասի մը եւ կամ գործիք մը նորոգութեան կարօտ: Իսկ ես, այսպէսով, աւելի յաճախ աութը պիտի ունենամ վայելելու ձեր ընկերակցութիւնը:

Կիւրպրան գտաւ որ, ինչպէս միչտ, այս անգամ ալ կինը իրաւունք ունէր:

Հետեւեալ օրն իսկ, գեղեցիկ օդով մը, մեկնեցաւ դէպի քաղաք իր կովով, զայն ծախելու համար: Սակայն, պաղարի օր չըլլալով, յաճախորդ չկրցաւ գտնել:

— Է՛հ, հոգ չէ, փիլիսոփայեց Կիւրպրան, ճամբան երկար չէ, ինչպէս որ եկայ, այնպէս ալ կը վերադառնամ եւ ախոռիս մէջ տակաւին բաւականաչափ խոտ ունիմ կովս կչտացնելու համար:

Ու այս խորհրդածութեամբ, հանդարտօրէն բռնեց իր տան ճամբան:

Քանի մը ժամ ետք, երբ ինքզինքը արդէն քիչ մը յոգնած զգաց, պատահեցաւ մարդու մը որ ձիու մը սանձէն բռնած քաղաք կը տանէր: Ձին հոժիկու կենդանի մըն էր, ամբողջպէս համեստուած ու սապանդակուած:

«Ճամբան երկար է, գիշերը չուտ վրայ պիտի հասնի, խորհեցաւ Կիւրպրան, եւ ես բաւական ուժ պիտի չունենամ այսպէս իմ կովս քարշ տալու: Ցետոյ, պէտք պիտի ըլլայ որ վաղը նոյն գործողութեան վերսկսիմ: Ահա՛ ձի մը որ աւելի օգտակար կրնայ ըլլալ ինծի համար եւ ես տուն պիտի վերադառնամ հպարտ գլուխով, նման հարուստ ու ականաւոր անձնաւորութեան մը: Եւ ո՞վ է որ հպարտ պիտի ղգայ ինքզինքը, տեսնելով իր ամուսնոյն յաղթական ու վեհապանծ գնացքը. անկասկած ծերունի Կիւրպրանի կինը...»:

Այս մտածումէն ետք, մօտեցաւ ձիուն տիրոջը, յարմարեցաւ անոր հետ եւ իր կովը փոխանակեց ազնուացեղ երիվարին հետ:

Բայց անգամ մը որ հեծաւ կենդանիին վրայ, սկսաւ ղղջալ: Կիւրպրան ծեր կը եւ ծանր, իսկ ձին՝ երիտասարդ, աշխոյժ, դիւրաղգին:

Կէս ժամ ետքը, մեր նորընծայ ձիատէրը արդէն հեռուտն կ'ընթանար, ամբողջ բռնած իր ձիուն սանձէն, որ ամէն վայրկեան ոստումներ կ'ընէր, կը վրնջար եւ կեանքի իր գլուխը կը ցցէր հովուն դիմաց: Իր գլուխը կը ցցէր հովուն դիմաց:

— Շատ վատ դործ մը տեսայ. խորհուեցայ այս փոխանակութենէն, խորհեցաւ ծերունին, երբ նոյն պահուն նկատեց դիւղացի մը որ պարտքով խոզ մը կը դիւղացի մը որ պարտքով խոզ մը կը ձգած իր առջին կը յառաջանար:

— Գոնէ նոյնիսկ, երբ պէ՛տք է, անիկա օգտակար է քան փայլող աղամանը, ինչպէս կը կրկնէ յաճախ կինս, բայց խորովի Կիւրպրան:

Եւ անմիջապէս իր ձիուն հետ փոխեց խոզը...

Գեղեցիկ դաղափար մըն էր անշուշտ եւ սակայն Կիւրպրան մոռցած էր ուղ առնելու աղատ կենդանիին դանդաչտութեան պարագան, որ ձեռին մէջ տապլտկելով, չէր ուղեր տեղէն չարժիլ:

Ծեծեց կենդանին, հրեց գայն իր ուժերուն ներած չափով, եւ սակայն խոզը նախընտրեց մնալ ցեխին մէջ, քանի որ չէր չարժիլ տեղէն, ճիշդ այնպէս, ինչպէս նաեւ մը՝ աւազակոյտին մէջ խրած:

ԷՏՈՒԱՐ ՏԸ ԼԱՊՈՒՒԷ

ՍԻՐԱՍՅԱԼԸ

ՎԱՅԻՐԻՑ ՊԱՆԴԻՏԻ

—o—

Գ.

Ի ԴԻՏՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ կ՚ըսէ, մէկուկէս ժամ ետքը, Պիտիկը։ Ես ալ ինչ կ՚ըսեմ։ Ինչո՞ւ ինծի հետ եկաւ։ Ինչո՞ւ ինծի հետ կ՚ուզէ խօսիլ։ Ինչո՞ւ ինծմէ կ՚ուզէ խորհուրդ հարցնել։ Ինչո՞ւ ինծմէ կ՚ուզէ իմանալ, թէ ինչպէ՞ս պէտք է վարուի իր հարսնցուն հետ։ Ինչո՞ւ ինծմէ կ՚ուզէ իմանալ, թէ ինչպէ՞ս պէտք է վարուի իր հարսնցուն հետ։ Ինչո՞ւ ինծմէ կ՚ուզէ իմանալ, թէ ինչպէ՞ս պէտք է վարուի իր հարսնցուն հետ։

ՕՐԻՈՐԴ ՆԱՏԻՆ ՌՈՒԱ
եւ
Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՕՆՈՍԵԱՆ
Նշանուած
Ապրիլ 24, 1960
Կնքահայրութեամբ Պ. ԳԷՈՐԳ ՊԱԼԱ–ՊԱՆԵԱՆԻ

ՄԱՅԻՍ 28Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, 6րդ Թաղապետարանի սրահը:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք:

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը
ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3,30ին, Ռիւ Ժէի Սէն – Լուի սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Հայ Ազգ. Եկեղեցական Միութեան:

Կը նախագահէ Պ. Տ. ՍԹԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Խօսք կ՚առնեն մասնակցող կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժին՝ Կրընոպլի Կապոյտ Խաչի պատրաստութեամբ:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի՝ Մայիս 8, ժամը 16ին
ՍԱԼ ՍԷՆ ԼՈՒԻ — ՍԷՐՔԼԸ ԿԱԹՈԼԻԿ
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հայկական համերգ Լիոնի եւ Վիէնի միացեալ երգչախումբերով, ղեկավարութեամբ ԼԵՒՈՆԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ:

Յայտագիր: 12 քառաձայն երգեր — Կոմիտաս Վրդ., Բ. Կանաչեան, Գ. Մ. Ալէմշահ, Ա. Խաչատուրեան, Գ. Սիւնի եւ Ա. Պատմագրեան:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ Մայիս 7ին, «Ռուա Ռընէ» սրահին մէջ, ժամը 21,30էն մինչեւ առաւօտ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Այս առթիւ պիտի քաշուի Միութեան 1959ին հրապարակ հանած վիճակահանութեան տոմսերը:

Ճոխ պիւֆէ Մուտք 5 Ն. Ֆ.

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին, շաբաթ օր:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Գործաւոր մը կամ գործաւորուհի մը, դերձակի մօտ աշխատելու համար: Դիմել

BASMADJIAN
39, Rue Montmartre Paris 2e GUT. : 76-50

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի կ՚ունենայ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ Ապրիլեան Նահատակաց հոգւոց հանգստեան համար:

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը անխտիր, յարգելու համար մեր բիւրաւոր անշիրիմ նահատակներուն յիշատակը: Երգեցողութիւնները կը ղեկավարէ երաժշտապետ Պ. Նշան Սերգոյեան:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Շաւիլէն Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Տէր-Գալուստեան, փոխան ծաղկեպսակի, Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կը նուիրեն 30 Ն. Ֆ., իրենց սիրեցեալ մեծ-մօր, այրի Տիկին Փեբրոնէ Տէր-Վարդանեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

Այս տխուր առթիւ, Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Տէր-Գալուստեան Շաւիլի դպրոցին կը նուիրեն 20 Ն. Ֆրանք:

(Ստանալ նուիրատուէն):

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Հայ երիտասարդ կին մը սպասուհիի գործ կը փնտռէ, բնակարանի կարելիութեամբ: Դիմել Ալֆորտվիլի քաղաքապետարանի գրասենեակը՝ 32, Ռիւ տը Թրէվիզ, կամ հեռաձայնել Փրովանս 77-73:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վարդանանցը կը ներկայացուի Լիոնի մէջ Մայիս 14ին:

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պորտոյի «Մուրատ» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15,30ին, Մուլէն – Պլէոյի սրահը (Սընոն):

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ եւ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրեն հետեւեալ մարմինները.—

5 Մայիս, հինգշաբթի՝ Փոթորիկ:
6 Մայիս, ուրբաթ Արծիւ:
7 Մայիս, շաբաթ՝ Զաւարեան:
8 Մայիս, կիրակի՝ Վարդան:

Ներկայ կ՚ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. Կ.ի ներկայացուցիչները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ շրջանիս Նոր Սերունդի բոլոր Թաղերու ներկայացուցիչները, այս չաբաթ, 7 Մայիս, իրիկուն ժամը 21ին, «Ահարոնեան» սրահին մէջ: Ներկայ պէտք է ըլլայ նաեւ Մարսէյլի Ն. Ս.ի Շրջ. Վարչութիւնը:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի ՏԻԿՆԱՆՑ ՕԺԱՆԴԱԿ յանձնախումբին կողմէ կազմակերպուած՝ Միութեան հիմնարկութեան 54րդ տարեդարձի հանդիսութիւնը Մայիս 6ին, ուրբաթ երեկոյ ժամը 20,30ին, Օթէլ Լիւթէսիայի չքեղ սրահին մէջ, 43, Պուլվար Ռասփայլ:

Հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Գեղարուեստական բաժին. — Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ Կարպիս Աֆրիկեանի: Մ. Պօղոսեան (երգ), Օր. Գաբոյեան (արտասանութիւն):

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ծախքերու մասնակցութիւն 10 Ն. փրանք

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

SALLE PAUL FARALICQ
21, Rue Yves Toudic (Mètro ; Bonsergent et République)

Երեքշաբթի, 24 Մայիս, ժամը 21ին
ՆԱԶԱՐԷԹ ՊՇՏԻԿԵԱՆ կուտայ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԾԻԾԱՂԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ,
ուր Փարիզահայ ամենասիրուած դերասաններու կազմով կը ներկայացուի՝

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգ. 3 արար Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկը» հանրածանօթ գործէն հայկական կեանքի վերածուած

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ կողմէ

Կը մասնակցին՝ Օր. Շուշանիկ Գէորգեան, Պ. Պ. Արտաշէս Գմբէթեան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Ժագ Սթեփանօ, Աշոտ եւ այլ երիտասարդ ուժեր, ինչպէս նաեւ

Հ. Խըտըշեան — Լա Շաաներ

Այս ներկայացումը կը փոխարինէ նախապէս ծանուցուած «Մընկլզակցիներու Միութիւնը» կատակերգութեան բեմադրութիւնը, որ յետաձգուած է հեղինակին՝ Գրիգոր-Վահանի անակնկալ եւ ծանր վիճակով հիւանդանոց փոխադրութեան հետեւանքով:

Մուտքի գիները ժողովրդական:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13-14 եւ 18-20: Անկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս Թրիւտէն 27-35:

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն:

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ. Թուլթէլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ:

ՊՕՄՈՆ, Տիկ. Տօլպաշեան, 23 Պուլվար տը Պօմոն:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Տիկ. Շալճեան:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ

Ե. Դասախօսութիւն

Նիւթ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը (Բ. մաս)

Դասախօս՝ Ընկ. Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Այս ուրբաթ ժամը 9ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն:

Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է:

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ժանթիյիի դըպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Պատգամաւորներու ընտրութիւն:

Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ:

×

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, կ. ե. ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17, Ռիւ Պլէօ Մէթրօ՝ Քատէ:

Օրակարգ.— «Ծոմապահութեան Օր»-ուան հաշուետուութիւն, Պատգամաւորի ընտրութիւն, Ընթացիկ հարցեր:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԿՈՂՄԷ
(ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)

Կիրակի, Մայիս 8, ժամը 14,30ին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ

47, Rue des Ecoles, Métro : St-Michel et Odéon

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
(Կաթող. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց)
եւ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՆ

Նախագահութեամբ՝ ակադեմական

PROF. CAMILLE LIANԻ
Secrétaire Général du Congrès Mondial des Cardiologues,
Commandour de la Légion d'Honneur

Սիրայօժար կը մասնակցին՝ Հիւկէթ Աժտէրեան (դաշնակ), Ալիս Պօյաճեան (պար), Գէորգ Եաճպէկեան (երգ), Մարիվոլ լը Տիզէս (ջութակ), Մ. Լոռ Տըպրի (տաւիղ), Ժիզէլ տը Մոնսօ (թաւջութակ) Սեդրակ Եավրուեան (դաշնակ), Հանրի Մարգարեան (երգ), Իրմա Պասմաճեան (արտասանութիւն), Արլէթ Մելքոնեան (պար), Արտաշէս Գմբէթեան (արտասանութիւն), Սերժ Նահապետեան (արմոնիքայի երիտասարդ վարպետը), Պերճ Պէրպէրեան (պար), Եդուարդ Ալամալեան (պար) եւ

«ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՖՐԻԿԵԱՆԻ
Դաշնակով կ՚ընկերանան Ֆրանսուազ Տիւփրէ, Անժէլ Թազւորեան, Միշէլ Խմբրիք

Տոմսերու գինն է 1, 2, 3 եւ 5 Ն. Ֆ.: Կը ծախուին Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝ 15, Ռիւ Ժան Կուժոն, ինչպէս նաեւ Կարմիր Խաչի մասնաճիւղերուն մօտ:

ԳԱՐՈՒՆԸ բնութեան կուտայ կապոյտ երկինք, կանաչ սար ու ձոր, գոյնզգոյն ծաղիկներ, պայծառ լոյս և ոսկի արեւ...

Գարունը կրնայ ձեր տունն ալ ողողել իր լոյսով ու գոյներով եթէ ձեր բնակարանը ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ և ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC
16 Bis, Bd. Sébastopol PARIS 4e

Tél. : ARC. 26-61 Métro : (CHATELET - HALLES)

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլիք պատրաստութիւններու: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլասթիք:

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON. PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND, PAVILLON-SOUS-BOIS - SEINE
4 BIS, RUE P. V.-COUTURIER, ARGENTEUIL - S. ET O. — 18, RUE BRÉZIN, PARIS 14e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
6
ՄԱՅԻՍ
VENDREDI
6 MAI
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8192 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4593

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՄՈԿՐԱՏՆԵՐՈՒ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌԸ

«Դուն ելլե՛ր որ տեղդ ես նստիմ»։ Ա՛յս է պարզապէս իմաստը Հալէ–Դե–մոկրատ հակամարտութեան։

Ալլապէս գաղափարական պեռնի վրայ ո՛չ մէկ տարբերութիւն կայ երկու կու–սակցութեանց միջեւ։

Երկուքն ալ՝ Թուրքի վրայ՝ հանրա–պետական եւ ժողովրդավարական են։ կը դաւանին աշխարհական սկզբունքներ. կ'ըն–դունին մարդկային տարրական բոլոր ա–զատութիւնները, — մամուլի, հաւաքոյ–թի, երթեւեկի, եւայլն։

Սակայն երբ իշխանութեան գլուխ ըլ–լան՝ այս գեղեցիկ սկզբունքներէն եւ ոչ մէկը կը յարգեն։ Իրենց ժողովրդավա–րութիւնը ա լա թուրքա տեսակէն է։

Ժամանակին՝ Հալէքի մենատիրութեան 23 տարիներու ընթացքին՝ ո՛չ մէկ ընդ–դիմադիր ձայն կարելի էր լսել երկրին մէջ։ Ձայն հանողին գլուխը կը ջախջա–խէին։

Պահ մը Ադթաթիւրք՝ իբրեւ «պարապ վախտ խաղալիկ»՝ ընդդիմադիր կու–սակցութիւն մը ստեղծելու գաղափարը յղացաւ։ Ու փորձի համար պաշտօն յանձ–նեց յայտնի էթթիհատական Ֆէթհի պէյ–ի, որ նոր կուսակցութիւն մը կազմէ։ 1914ին առաջ երբ Ֆէթհի պէյ Սոֆիայի դեսպան էր, Մուսթաֆա Քէմալ դեսպա–նատան զինուորական կցորդն էր։

Իր բարեկամին փորձը առիթ ընծայեց հաստատելու թէ ժողովուրդին մէջ ի՛նչ մեծ դժգոհութիւն կար Հալէքի դէմ։ Ֆէթ–հի իր այցելած բոլոր վայրերուն մէջ մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ եւ իբրեւ ազատարար ողջունուեցաւ։

Այս երեւոյթին առջեւ, Մ. Քէմալ կարճ կապեց եւ խորհուրդ տուաւ իր նախկին պետին՝ լուծել կուսակցութիւնը։ Այնու–հետեւ Հալէքը չարունակեց իր միահեծան տիրապետութիւնը։ Իսմէթ փաշա չարու–նակեց Ադթաթիւրքի աւանդութիւնը։

Արտաքին քաղաքականութեան մարզին մէջ հիմնական խնդիրներու չուրջ համա–կարծիք ըլլալով հանդերձ, որոշ տարա–կարծութիւններ նչմարելի եղան Հալէքի հետ՝ երբ իշխանութեան գլուխ անցան Դեմոկրատները։

Մինչ Հալէքը հաւատարիմ կը մնար Մոսկուայի հետ բարեկամութեան եւ «Թրումէնի Վարդապետութիւն»ը կ'ըն–դունէր պարզապէս դրամ քաշելու հա–մար Ամերիկայէն, Իսմէթ փաշա չարու–նակեց Ադթաթիւրքի աւանդութիւնը։

Դեմոկրատները, որոնք ընդդիմադիր կը մնային, սկսան ամբաստանել Իսմէթ փաշան եւ իր կուսակիցները, թէ անոնք կը խանգարեն ազատ ընտրութիւնները։

Ընտրութիւնները տեղի ունեցան 1950ի Մայիսին։ Դեմոկրատները տարուբերեցան։ Ամերիկայի դեսպանատունը, որ ամէն ինչ կը հետեւէր, կը տեղեկանար թէ Իսմէթ փաշա ընտրութիւնները կը կեղծէ։ Ամերիկայի դեսպանը Իսմէթ փաշայի հետ տեսակցութեան մը ատեն կը յայտնէ թէ Ամերիկա կը կասկածի ընտրութիւնները կեղծուած ըլլալուն։ Իսմէթ փաշա կը պատասխանէ թէ ինք ընտրութիւնները կեղծած չէ։ Ամերիկայի դեսպանը կը պատասխանէ թէ ինք կը հաւատայ Իսմէթ փաշայի խօսքերուն։

Ընտրութիւնները կեղծուեցան։ Դեմոկրատները յաղթական դուրս եկան։ Ամերիկայի դեսպանը Իսմէթ փաշայի հետ տեսակցութեան մը ատեն կը շնորհաւորէ զինքը յաղթանակին համար։

Իսմէթ փաշա կը պատասխանէ թէ ինք ընտրութիւնները չէ կեղծած։ Ամերիկայի դեսպանը կը պատասխանէ թէ ինք կը հաւատայ Իսմէթ փաշայի խօսքերուն։

Ընտրութիւնները կեղծուեցան։ Դեմոկրատները պարտութեան մատնուեցան։ Ամերիկայի դեսպանը Իսմէթ փաշայի հետ տեսակցութեան մը ատեն կը շնորհաւորէ զինքը պարտութեան համար։

*Իսմէթ փաշա կը պատասխանէ թէ ինք ընտրութիւնները չէ կեղծած

ՄԵԾԱՐԱՆՔ

Նիւ Եորքի Հայ Գրականութեան Բարեկամներու Միութեան վարչութիւնը Մայիս 13ին պիտի սարքէ դրական-գեղարուեստական երեկոյ մը, նուիրուած՝ Ծանօթ դրագէտ Արամ Հայկազի եւ իր դրականութեան։ Երեկոյթին պիտի նախագահէ Մալխաս. պիտի խօսին Գուրգէն Մխիթարեան, Համաստեղ, Արփինէ Աբրահամեան եւ ուրիշներ։

Մեծարանքի այս արտայայտութիւնը արդար «հատուցում» մըն է ծանօթ դրագէտին, որ պէտք չէ, բայց վաստակած է։ Արդէն վաթսունամեայ, սակայն պահած է երիտասարդութեան «դիծ»ը, որ իր խառնուածքէն կը բխի եւ կապ չունի տարիներուն հետ։

Այս «դիծ»ը իր անձէն անցած է իր գրականութեան, — միշտ թարմ, առոյգ ու աշխոյժ, հակառակ այն իրողութեան, որ 30–35 տարուան անցեալ մը, աւելի ճիշդ՝ պատմութիւն մը ունի իր ետին։ Ամէն անցեալ պատմութիւն չէ, ինչպէս ամէն պատմութիւն անցեալ չէ։

Արամ Հայկազի պարագային՝ մեզի ճիշդ կը թուի այս վկայութիւնը։ Ամէն մարդ անցեալ մը ունի բնականօրէն, բայց ամէն մարդ պատմութիւն մը չունի, ո՛րովհետեւ անցեալը ժամանակ է լոկ, իսկ պատմութիւնը բովանդակութիւն է եւ վաստակ։

«Պատմութիւն» բառը կ՛առնենք ուրեմն այս իմաստով եւ մեզի իրաւունք կուտանք ըսելու, թէ Մայիս 13ին պաշտօնապէս մեծարելի, իսկ անկէ առաջ արդէն անպաշտօն կերպով մեծարուած դրագէտը կրցած է իր «անցեալ»ին մէջ դնել պատմութիւն, այսինքն՝ բովանդակութիւն եւ վաստակ։

Գրած է բազմաթիւ պատմուածքներ եւ արձակ էջեր, ընդհանրապէս վիպաձեւ յուշեր ու ապրումներ, գրեթէ Ֆրանսացի – ները կը կոչեն roman։ Վէպ չեն, բայց վիպաձեւ են, աւելի ճիշդ՝ վիպաձեւ կենսագրութիւն են, ինչպէս է, օրինակ, «Ֆիւրտիստանի լեռներուն մէջ» խորագրով ապրուած օրերու չարքը։ Տուած է իր ծննդավայրին՝ Շապին Գարահիսարի հերոսամարտին պատմութիւնը, իբրեւ ականատես ու մասնակից։ Երկու հատոր – ներով հրատարակած է իր ցանուցիր էջերը՝ «Ցեղին ձայնը» ընդհանուր ուսյատականչական խորագրին տակ։ Եւ դեռ կը շարունակէ առօրեայ կեանքէն քաղուած եւ հետաքրքրութեամբ, երբեմն յափշտակութեամբ, բայց յաճախ անաչառ – կընկալին անձկութեամբը կարդացուած իր դեղեցիկ պատմուածքները, գրեթէ միշտ վիպաձեւ եւ, առանց «գրեթէ»ի, համակող ջերմութեամբ, քաղցր ու նուրբ հիւմուրով։

Բանաստեղծութիւն գրած չէ։ Բանաստեղծութիւնը ապրած է թերեւս, բայց գրած չէ։ Հաւանաբար սխալ բան ըսինք նորէն, քանի որ բանաստեղծութիւն չեն — երբեմն բոլորովին չեն — չափածոյ գրուածքները միայն։ Եթէ ուշադրու – թեամբ հետեւինք Հայկազի արձակին, ապահովաբար պիտի համոզուինք, թէ չափ ու յանգի պարունակէն դուրս ալ բանաստեղծութիւն կայ («Սիրտս պանդոկ մըն է», օրինակ)։

Վաթսունամեայ «յորելեար»ը իր դրագէտներուն մէջ տեղ մը կը խոստովանի. «Ես միշտ տխուր բաները սիրած եմ»։ Իրա – զեկներու վկայութեամբ՝ նոյն բանը ըսած նե նաեւ մեր գոյդ երդիծաբանները, — Յակոբ Պարոնեան և Երուանդ Օտեան։ Տխուր բաներ սիրած եւ տխուր բաներ կարղացած են, բայց ուրախ բաներ գրած են։ Ի՞նչ բանի արդիւնք է այս հակասութիւնը։ Ի՞նչպէս կ՛ըլլայ, որ տխուր բաներ սիրող մարդիկ ուրախ բաներ կը գրեն։

Մեր կարծիքով՝ կեանքին վրայ նայելու, կեանքը ըմբռնելու կերպ մըն է ասիկա։ Պիտի ըսենք նոյնիսկ՝ ոճ մըն է։ Յակոբ Պարոնեան, ինչպէս Երուանդ Օտեան, ինչպէս Արամ Հայկազ «ոճ» ունեցող գրագէտներ են։ Հպատակ են իրենց «ոճ»ին։ Եւ եթէ ուղէին իսկ չեղիլ այդ «ոճ»էն, պիտի ձախողէին ապահովաբար, որովհետեւ ստիպուած պիտի ըլլային կեղծել։

Արուեստագէտը չի կեղծեր։ Չի կրնար կեղծել։ Պէտք չէ, որ կեղծէ։ Եւ բարեբախտութիւն է, որ իրական արուեստագէտները չեն կեղծեր։ Ջե՛ն կեղծեր, ո՛րովհետեւ «ոճ» ունին, «հոգի» ունին։

Սակայն ճշմարտութեան բաժին մը կայ անշուշտ Արամ Հայկազի պարզուկ խոստովանութեան մէջ։ Այո՛, թերեւս իրա – ւամբ տխուր բաներ կը սիրէ. ասիկա խորքին է։ Բայց չի սիրեր, վստահօրէն նաեւ չի կրնար տխուր ձեւով ըսել իր ըսելիքը. ասիկա ձեւն է։ Ուրիչ խօսքով՝ ասիկա «ոճ»ն է, որուն հաւատարիմ է արժանիք ունեցող ամէն գրագէտ։

Ջենք կրնար մեր կարդին չխոստովա – նիլ, որ թախիծն է, անբաղդ տրամադրութիւնն է Արամ Հայկազի գրականութեան խորքը։ Խառնուածքով զգայուն, վշտահար, հալածանք, աքսոր, տառապանք տեսած ու ապրած մարդ, չէր կրնար «տխուր բաներ» չսիրել, բայց նաեւ չէր կրնար մոռնալ, որ գրականութիւն ընելու նախապայման է գրչմ ունենալ։

Արամ Հայկազի գրչմն է երգիծանքի զգայարանքը, գուարթախոհութեան ու բարի հեղնանքի զգայութիւնը, որ ձեւը կը գտնէ ամենատխուր բաներն իսկ պարուրելու սպիտակ քողով, ժպիտով, հոգեկան բարեխառնութեամբ, հաճելի մըթնոլորտով։

Թեթեւութիւն, չափազանցութիւն, բնօրէն ստեղծուած սահմանազանցումներ չկան իր հիւմուրին մէջ, որ բնական է, բարի ու անկեղծ։

Երբ կ՛աւարտենք «հայկազեան ոճ»ով գրուած իր պատմուածքները, roman յուշերը, ապրումները, կ՛ունենանք այն տպաւորութիւնը, թէ գրողը անհոգ ու երջանիկ մարդ մըն է, հանգստեան կոչուած պաշտօնատար մը, հասարակ մը, կամ ասոնց մօտ եւ ասոնց նման բան մը։ Բայց չուտով կը զգանք նաեւ, թէ երեւութապէս նեկլիժէ ձեւին տակ ծխացունչ խորք մը կայ։ Ջուսպ թախիծ մը։ Աւազանք մը։ Տրտմութեան լար մը։ Փիլիսոփայ մարդու մը ղիկ–գակներ կան։

Այս բոլորին դումարն է ծանօթ դրագէտ՝ Արամ Հայկազ։

Միայն երեք վայրկեան «խօսելու» իրաւունք ունէինք, բայց կը վախնանք, որ այդ սահմանը անցանք արդէն։ Ուստի, փակենք մեր ուղերձը եւ դառնանք ըսենք «յորելեար»ին.

— Սիրելի Արամ Հայկազ, մեր այս խեղճուկրակ բառերուն մէջ դուն ուրիշ բան մի՛ փնտռեր, այլ միայն եղբայրական սէր, դուրգուրանք, չատ համակրանք եւ աւելի չատ... բարեողջոյն, ինչպէս կ՛ըսեն սահմանին անդին։

Ապահով եղիր, որ ոչ թէ տեղ մը պիտի հասնիս, այլ տեղ մը հասած ես արդէն։

«Յուսաբեր»

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՆԵՐԸ, ՀՐԱԲՈՒԽՆԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆՑ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

1) երկրաշարժները

Ակատիր (Մարոք) եւ Լար (Պարսկաստան) քաղաքներու վերջին երկրաշարժները որ այնքան զոհեր խլեցին եւ տեղերը ամբողջութեամբ աւերակոյտի վերածեցին, անդամ մըն ալ մարդոց ուշադրութիւնը հրաւիրեցին երկրաշարժներու վրայ։

Արդարեւ, երկրաշարժը բնութեան կործանարար, ահարկու եւ անընկճելի ուժերէն մին է։ Մարդը անյիշաչար ժամանակներէ, սարսափած է այդ ուժէն ու անոր մէջ դտած՝ անծանօթ աստուծոյ մը վրէժխնդրութիւնը։ Եւ ստեղծած է աստուածութիւններ ու դիցաբանական աւանդութիւններ։

Հելլէնները ունէին Հեփեստոս չաստուածը որ ըստ աւանդութեան, Ողիմպոսի բարձունքէն վար ձգուած էր իր մօրը կողմէ՝ տեղը ըլլալուն պատճառաւ։ Ան ինկած էր Լեմնոս կղզին ու այդ անկու – մին հետեւանքով կաղ մնացած։ Ցետոյ անցած է Էթնա, ուր հիմնած է, դարբնոց մը զործակիցներ ունենալով, կիկլոպ հսկաները, որոնց միակ աչքը իրենց ճակտին մէջտեղը գետեղուած էր։ Ահա այդ դարբնոցին հնոցէն է որ կը ժայթքէին հուր ու բոց, ծուխ ու մոխիր, որոնք կը կազմեն Էթնայի հրաբուխը։

Նոյն չաստուածը Հռոմի սեփականացուցած էր Վուլքանոս անուամբ որ հրաբուխ կը նշանակէր։ Այս չաստուածը ծնունդ կուտար բոցին՝ որ կը փճացնէր մարդոց կողմէ կատարուած գործերը, կը ստեղծէր Ջերմութիւնը՝ որ մահացուներուն ի նպաստ էր։

Ուրիշ աւանդութեամբ մը, Ակիլլեսի հսկան պարտուած աստուածներէն, վտարուած էր Սիկիլիա ու հոն բանտարկուած լերան խոռոչին մէջ։ Այս հսկան ամէն անգամ որ շարժի, երկիրը կը ցնցուի ու կ՛երերայ։

Ջգենք սակայն երեւակայականը ամենեք գիտութեան կալուածէն ներս։ Թէ աչք մը նետենք երկրաշարժային վարդերու վրայ, կը նշմարենք թէ ատոնք մասամբ կը գտնուին հրաբուխներու կամ ովկիանոսային խոր անդունդներու չորջը։

Միջերկրականն ալ պարբերաբար թատնուած է երկրաշարժային փոթորիկներու։ Վերջիններէն յիշենք 1954ի պատահած երկրաշարժները Ջոնիական կղզիներուն եւ Ալժերիոյ Օրլեանվիլի մէջ։

Որո՞նք են այս երկրաշարժներուն պատճառները։ Նախապէս կարծիքները կը տարբերէին մէկ դիտումէն միւսը։ 1954ին Հռոմի մէջ դումարուեցաւ երկրաբանագիտութեան տիեզերական խորհրդաժողովը, ուր ամէն ազգի հռչակաւոր մասնագէտներ աշխատեցան պարզել նոր տեսութիւններ երկրաշարժներու եւ հրաբուխներու գործունէութեանց պատճառներուն մասին։ Շուտով յայտնի եղաւ որ տեսակէտներու նոյնութիւն մը կը տիրէ դլխաւոր հարցերու շուրջ։ Նախ՝ բոլորս ալ կը ժխտէին նախկին տեսութիւնները։ Երկրորդ՝ անոնց ուշադրութիւնը դրաւած էին երկրին ձգողական ուժին անկանոնութիւնները բազմաթիւ կէտերու վրայ, որոնց կը համապատասխանէին երկրաշարժային կեդրոնները։ Եթէ նախապէս այդ անկանոնութիւնները չհեկանոթնէ դուրկ նկատուած էին, յարատեւ ուսումնասիրութիւններու չնորհիւ այժմ արդէն կը հանդիսանային երկրագունդին կեղեւին տակ խմորուող ահեղի ուժերու չարժումներու յայտարար նշաններ։

Ինչպէս դիտենք, երկրի ձգողական դրութիւնը դէպի իրեն կը քաշէ երկրի մակերեսին վրայ գտնուղ բոլոր իրերը։ Փարիզի մէջ ձգողական ուժի արագութիւնն է երկվայրկեանը 9,81 մեթր։ Ուրինքն՝ պարապութեան մէջ ձգուած առարկայի մը անկումը տեղի կ՛ունենայ երկվայրկեանը 9,81 մեթր արագութեամբ։ Հասարակածին վրայ այդ արագութիւնը 9,78 մեթր է։ Մինչդեռ հիւսիսային բեւեռին վրայ կը բարձրանայ 9,83 մեթրի։ Այս տարբերութիւնները արդիւնք են երկրի կեղեւին անհաւասար վիճակին։ Երկրագունդին տափակ կամ ուռուցիկ մասերուն, որոնց պատճառաւ մակերեսը իւրաքանչիւր կէտը կեդրոնաձիգ ուժի կեդրոնէն աւելի կամ նուազ հեռութեան մը վրայ կը գտնուի։ Անցողականը նշենք թէ ձգողական զօրութիւնը ծանրութիւնն է։ Ձգողական օրէնքին մէկ երեսոյթն է։ Ձգողական օրէնքին համաձայն, երկու մարմիններ դիրար կը քաշեն զօրութեամբ մը՝ համեմատական է իրենց զանգուածին եւ հակադարձ համեմատական՝ այդ զօրութիւնը խոտոր կը հեռաւորութեան քառակուսիին։ Այլ խօսքով՝ մարմիններու իրարմէ ունեցած հեռաւորութեան քառակուսիին։ Այլ խօսքով՝ զանգուածեղ մարմինները կը ձգեն մանրիններ քաշել իրենցմէ աւելի փոքր մարմինները։ Ձգողական այդ ուժը կը նմանի որքան իրարմէ հեռու գտնուին մարմինները։

Նոյնն է պարագան նաեւ երկրին ձգողական ուժին համար։ Ինչպէս տեսանք, երկրի ձգողական ուժը կը ներգործէ ամէն մարմնի վրայ, որ երկրի մակերեսէն վերեւ կը գտնուի։ Ուրեմն, երբ մարմին մը երկրի մակերեսէն վերեւ կը գտնուի, ան կը ձգտի դէպի երկրի կեդրոնը։ Եթէ մարմինը ազատ ձգուի, ան կ՛իյնայ

ԱԿՈՑՆՈ ՂՎԻՑՈՎՈՒ

ՎԱՀԱԳՆ ՂՈՒՔ

ՊՈԼՈՐԱԿ

Գ.

— Ասպետ, ըստ էդ աղջկան, դեռ իրեն տան վերջացած չէ։ Ինչպես նաև իր ամուսնացած։

Մեր թագավորը ծիծաղեց։

— Ինչ ասես, տղա ջան, որ չես ասում։ Ինչ, ինչ պատճառ կա, որ էդ աղջիկը ամուսնացած լինի, ես էլ նրան ամուսնացրած լինեմ։ Ես ինչ գործ ունեմ էդ աղջկա հետ, որ նա ամուսնացած է, թե չէ։ Ես ուզում եմ, որ նա իմ սենյակում լինի, ինձ հետ խոսի, ինձ հետ ուտի, ինձ հետ քնի, ինձ հետ զբոսնի, ինձ հետ ձի նստի, ինձ հետ որսի գնա, ինձ հետ ամեն տեղ գնա։ Ես ինչ գործ ունեմ, թե նա ամուսնացած է, թե չէ։

— Տեր Աստո՛ւած, ես ինչ եմ լսում, ես ինչ եմ լսում... Ախր ձեր ամուսինը ձեր ամուսինը...

— Ամուսինը ձեր ձեռքում ձեր ձեռքում...

— Ես ինչ գործ ունեմ, ես ինչ գործ ունեմ։ Ես ուզում եմ, որ նա ինձ հետ լինի, ինձ հետ խոսի, ինձ հետ ուտի, ինձ հետ քնի, ինձ հետ զբոսնի, ինձ հետ ձի նստի, ինձ հետ որսի գնա, ինձ հետ ամեն տեղ գնա։ Ես ինչ գործ ունեմ, թե նա ամուսնացած է, թե չէ։

Տղան ինչ-որ ասաց իր մտքում, ինչ-որ աղոթք արեց, ինչ-որ հայհոյանք տվեց իր մտքում, ինչ-որ ուզեց անել իր մտքում, բայց ոչ մի բան չանելով, ոչ մի բան չասելով, ոչ մի բան չուզելով, ոչ մի բան չհայհոյելով, ոչ մի բան չաղոթելով, ոչ մի բան չանիծելով,

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը
ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3,30ին, Ռիւ ժէի Սէն – Լուի սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Հայ Ազգ. Եկեղեցական Միութեան:

Կը նախագահէ Պ. Տ. ՍԹԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն մասնակցող կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժին՝ Կրընոպլի Կապոյտ Խաչի պատրաստութեամբ:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի՝ Մայիս 8, ժամը 16ին
ՍԱԼ ՍԷՆ ԼՈՒԻ — ՍԷՐՔԼԸ ԿԱԹՈԼԻԿ
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հայկական համերգ Լիոնի եւ Վիէնի միացեալ երգչախումբերով, ղեկավարութեամբ ԼԵՒՈՆԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ:

Յայտագիր: 12 քառաձայն երգեր.— Կոմիտաս վրդ., Բ. Կանաչեան, Գ. Մ. Ալեմշահ, Ա. Խաչատուրեան, Գ. Սիւնի եւ Ա. Պատմագրեան:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՕՊԸՆԱ.— Այրի Տիկին Մարի Սիւրմէնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սիւրմէնեան, այրի Տիկին Սաթենիկ Սիւրմէնեան եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Վալանսի Ս. Գրիգոր եկեղեցիին մէջ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԽՈՐԷՆ ՍԻՒՐՄԷՆԵԱՆԻ
(Երզնկացի)

յիշատակին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

×

Այրի Տիկ. Մառի Կարապետեան եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Վարդան» ենթակոմիտէն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ ընկերոջ՝

ՕՆՆԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերոջ յիշատակը յարգողները:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ մը կէս օրուան (ժամը 14էն 17) աշխատանքի համար: ԱՆԶԱՄԲ դիմել Յառաջի վարչութեան կէս օրէն յետոյ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գործաւոր մը կամ գործաւորուհի մը, դերձակի մօտ աշխատելու համար: Դիմել

BASMADJIAN
39, Rue Montmartre Paris 2· GUT. : 76-50

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

1. Երեւանէն Տիկին Արուսեակ Տատայեան, ծնեալ Փաշաբէզեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր որդիները Պարգեւ եւ Վազգէն Փաշաբէզեան, որոնք 1946ին Լիբանանէն եկած եւ Փարիզ հաստատուած են:

2. Թիֆլիսէն Տիկին Լուսաբեր Յովհաննէսեան կը փնտռէ իր որդին Եդուարդ Յովհաննէսեան, ծնած 1921 թուականին Թիֆլիս, որ պատերազմի մեկնած է եւ չէ վերադարձած:

3. Երեւանէն Տիկին Ծաղկազարդ Թադէոսեան կը փնտռէ իր եղբայրը Սերոժա Թադէոսեան, որ գերի ինկած է երկրորդ պատերազմին եւ այժմ Ֆրանսա կը գտնուի:

4. Ցունաստանէն Հայաստան ներգաղթած Տիկին Աշխէն Ազնաւուրեան եւ աղջիկը Արաքսի Տէրտէրեան կը փնտռեն իրենց ազգականը Պարոն Կարպիսը որ ըստ իրենց ստացած տեղեկութիւններուն, այժմ Ֆրանսա կը գտնուի:

5. Հայաստանէն կը փնտռեն Պարոն Վարդգէս Սուրէն Միքայէլեանը, ծնեալ 1921 թուականին Արթիկի շրջանի Փոքր Պարնի գիւղը:

6. Ամերիկայէն Տիկին Մարիամ Թադէոսեան կը փնտռէ իր մօրեղբայրը Հաճընցի Մինաս Մամասեանը:

7. Հայաստանէն Տիկին Սիրանոյշ Մխիթարեան կը փնտռէ Պ. Մարդար Բարսեղեանը որ Փարիզի արուարձանները կը բնակի:

Փնտռուող վերոյիշեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել եկեղեցւոյ դիւանատունը, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ 8րդ:

ՕՐ: ԻՌԷՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆ
Պ. ԺԱԳ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
Նշանուած

Շաւիլ — Պոռտօ

Տէր եւ Տիկ. Սիրուն Պարոնեան եւ Տէր եւ Տիկին Միքայէլեան 50ական Ն. Ֆ. կը նուիրեն Շաւիլի եկեղեցիին, իրենց զաւակաց նշանախօսութեան առթիւ եւ շնորհակալութիւն՝ բոլոր անոնց որոնք շնորհաւորեցին անձամբ կամ հեռագրով իրենց զաւակներուն նշանախօսութիւնը:

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՊՈՐՏՕՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պորտոյի «Մուրատ» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15,30ին, Մուլէն – Պլէոյի սրահը (Սընոն):

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Արմենակ Աւետեան եւ զաւակները իրենց խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հայրենակից Տէր եւ Տիկին Ժիրայր, Վաղարշակ եւ Գամէր Տէր-Վարդանեանի եւ իրենց զաւակներուն եւ համայն ընտանիքին, իրենց սիրեցեալ մօր ՓԵԲՐՈՆԻԱ ՏԷՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ մահուան առթիւ:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի ՏԻԿՆԱՆՑ ՕԺԱՆԴԱԿ յանձնախումբին կողմէ կազմակերպուած՝ Միութեան հիմնարկութեան 54րդ տարեդարձի հանդիսութիւնը Մայիս 6ին, ուրբաթ երեկոյ ժամը 20,30ին, Օթէլ Լիւթէսիայի շքեղ սրահին մէջ, 43, Պուլվար Ռասփայլ:

Հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Գեղարուեստական բաժին. — Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ Կարպիս Աֆրիկեանի: Մ. Պօղոսեան (երգ), Օր. Գաբոյեան (արտասանութիւն):

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ծախքերու մասնակցութիւն 10 Ն. ֆրանք

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ Ապրիլեան Նահատակաց հոգւոց հանգստեան համար:

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը անխտիր, յարգելու համար մեր բիւրաւոր անշիրիմ նահատակներուն յիշատակը: Երգեցողութիւնները կը ղեկավարէ երաժշտապետ Պ. Նշան Սերգոյեան:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին, շաբաթ օր:

AU BEAU NOYER

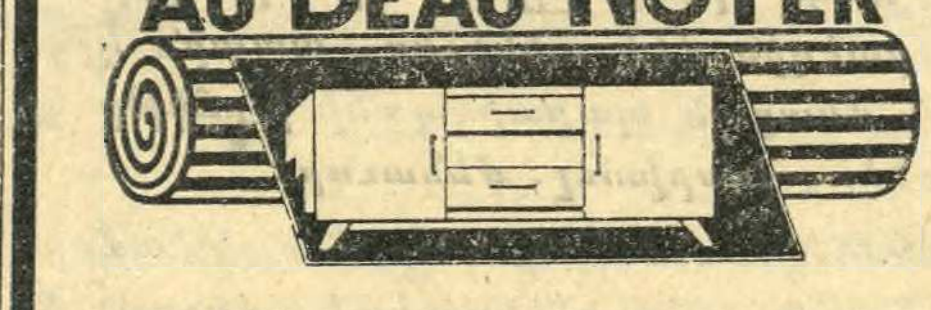

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՋՐԻ ՑԱՆՋՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Հայ երիտասարդ կին մը սպասուհիի գործ կը փնտռէ, բնակարանի կարելիութեամբ: Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը՝ 32, Ռիւ տը Թրէվիզ, կամ հեռաձայնել Փրովանս 77–73:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ
Ե. Դասախօսութիւն

Նիւթ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը (Բ. մաս)
Դասախօս՝ Ընկ. Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Այս ուրբաթ ժամը 9ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:
Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն:
Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք ԵՒ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՑԷ՛Ք

Ա Ղ Ք Ա Տ Ա Խ Ն Ա Մ Ի
ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 12, ԺԱՄԸ 15էն 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ժանթիյիի դըպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Պատգամաւորներու ընտրութիւն:

Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ:

×

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, կ. ե. ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17, Ռիւ Պլէօ Մէթրօ՝ Քատէ:

Օրակարգ.— «Ծոմապահութեան Օր» – ուան հաշուետուութիւն, Պատգամաւորի ընտրութիւն, Ընթացիկ հարցեր:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վարդանանցը կը ներկայացուի Լիոնի մէջ Մայիս 14ին:

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ եւ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրեն հետեւեալ մարմինները.—

6 Մայիս, ուրբաթ Արծիւ:

7 Մայիս, շաբաթ՝ Զաւարեան:

8 Մայիս, կիրակի՝ Վարդան:

Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. Կ.ի ներկայացուցիչները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ շրջանիս Նոր Սերունդի բոլոր թաղերու ներկայացուցիչները, այս շաբաթ, 7 Մայիս, իրիկուն ժամը 21ին, «Ահարոնեան» սրահին մէջ: Ներկայ պէտք է ըլլայ նաեւ Մարսէյլի Ն. Ս. Շրջ. Վարչութիւնը:

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ
ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Հովանաւորութեամբ Հայրապետ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Նախագահութեամբ Ակադեմական ԼՈՒԻ ՄԱՐԷՆԻ

եւ նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն:

Ակադեմական եւ գեղարուեստական ճոխ բաժիններով:

Նկատի ունենալ այս թուականը:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԿՈՂՄԷ
(ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)

Կիրակի, Մայիս 8, ժամը 14,30ին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ

47, Rue des Ecoles, Métro : St-Michel et Odéon

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
(Կաթող. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց)
եւ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՆ

Նախագահութեամբ՝ ակադեմական

PROF. CAMILLE LIANԻ
Secrétaire Général du Congrès Mondial des Cardiologues,
Commandour de la Légion d'Honneur

Սիրայօժար կը մասնակցին՝ Հիւկէթ Աժտէրեան (դաշնակ), Ալիս Պօյաճեան (պար), Գէորգ Եանըպէկեան (երգ), Մարիվոլ լը Տիգէս (ջութակ), Մ. Լոռ Տըպրի (տաւիղ), Ժիզէլ տը Մոնսօ (թաւջութակ) Սեդրակ Եավրուեան (դաշնակ), Մելինէ Հանրի Մարգարեան (երգ), Իրմա Պասմաճեան (արտասանութիւն), Արլէթ Մելքոնեան (պար), Արտաշէս Գմբէթեան (արտասանութիւն), Սերժ Նահապետեան (արմոնիքայի երիտասարդ վարպետը), Պերճ Պէրպէրեան (պար), Եդուարդ Աղամալեան (պար) եւ

«ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՖՐԻԿԵԱՆԻ
Դաշնակով կ'ընկերանան Ֆրանսուազ Տիւփրէ, Անժէլ Թագւորեան, Միշէլ Էմըրի

Տոմսերու գինն է 1, 2, 3 եւ 5 Ն. Ֆ.: Կը ծախուին Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝ 15, Ռիւ Ժան Կուժոն, ինչպէս նաեւ Կարմիր Խաչի մասնաճիւղերուն մօտ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց ամիս 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 7 ՄԱՅԻՍ / SAMEDI 7 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8193 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4594

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱՐ Կ'ԱՐԺԵՆ

Ճակատագրական, թերեւս նախախնամական է կարծես, որ Թուրքերը պարբերաբար խայտառակուին օտարներու առջեւ, ցուցադրելով իրենց խակական դիմաքը:

«Դեմոկրատ» Թուրքիան իր վրայ առած է «հանրապետական», «ժողովրդավարական», «աշխարհական», «արդիական» կամ «յառաջդիմական» պիտակները, պարզապէս խաբելու համար քաղաքակիրթ աշխարհը: Սակայն իր հար բախտ չունի: Ոչ պակաս չեն դէպքերը, երբ երեսին կեղծ չպարները կ'էյնան եւ երեւան կ'ելլէ բուն Թուրքը, իր բոլոր թերութիւններով:

1955 Սեպտեմբեր 6ի դէպքը պատահեցաւ ճիշդ այն օրերուն, երբ Պոլսոյ մէջ կը զումարուէր ոճիրներու եւ եղեռնական դատերու մասնագէտ իրաւաբաններու միջազգային համաժողովը: Օտար պատգամաւորներն ու զբօսաշրջիկները, որոնց չարքին Մենտէս-Ֆրանս, տեսան այն ատեն թէ ինչպէս մէկ գիշերուան մէջ ջարդի եւ կողոպուտի մասնագէտ Թուրքերը «մաքրագործեցին» Հայերու եւ Յոյներու պատկանող հազարաւոր խանութներ եւ քարուքանդ ըրին քանի մը տասնեակ եկեղեցիներ:

Մենտերէսի մենատիրութեան ամէնէն սեւ էջը կը կազմէ այդ Թուականը: Տըն-տեսապէս քայքայուած եւ սնանկութեան դուռը հասած, դեմոկրատ կառավարութիւնը «Կիպրոս»ի խնդիրը մը ստեղծած էր՝ ամբոխին կեր տալու, անոր ազգայնամոլական զգացումները գրգռելու եւ ուշադրութիւնը այլուր դարձնելու համար:

Ընդդիմադիր Հալք կուսակցութիւնը — որ հոգւով-սրտով համաձայն էր կատարուած վանդալականութեան — առիթը օգտագործեց՝ մեղադրելու եւ այպանելու համար օրուան իշխանութիւնները: Կ'ուզէր մանաւանդ արտաւարել զանոնք, որպէսզի որոշ չափով թեթեւցնէ իր անձնական մեղքը վարչակազմի:

Այս անգամ Ատլանտեան Ուխտի արտաքին նախարարներն էին, որ ժողով կը գումարէին Պոլսոյ մէջ, երբ համալսարանի ուսանողները զանգուածային ցոյցեր կատարեցին երեք մեծ քաղաքներու մէջ՝ բողոքելու համար «դեմոկրատ» կառավարութեան հակադեմոկրատ օրէնքներուն եւ արարքներուն դէմ:

Աչխարհի ճակատագիրը վարելու կոչուած երկիրներու պետական պատասխանատու դէմքերը իրենց աչքերով տեսան թէ ինչպէս ծաղրի առարկայ դարձած են ժողովրդավարական սկզբունքները երկրի մը մէջ, որ կը յաւակնի «դեմոկրատի»ի կեղծ վերնաւորներով զարդարուիլ, որուն ներկայացուցիչները հաւասար ատիճանի վրայ կողք կողքի կը բազմին քաղաքակիրթ երկիրներու նախարարներուն հետ:

Ատենն Մենտերէս ոտքի տակ առնելով դիւանագիտական բարքերու ամէնէն տարրական պահանջութիւնները՝ չհամաձայնեցաւ Պոլիս երթալ՝ իբրեւ հիւրընկալ երկրի վարչապետը բարի դալուստ մաղթելու եւ մեծարելու համար Ատլանտեան Ուխտի բարձրաստիճան պատգամաւորները: Ինք որ ա՛յնքան կը յոխորտար իր վայելած ժողովրդականութեան համար եւ տարւոյն կէսը կ'անցուցնէր Սուլթաններու մայրաքաղաքին մէջ, վախցաւ խայտառակուելէ ցուցարարներու կողմէ, — բոլորն ալ համալսարանի ուսանողներ եւ ուսանողուհիներ, մտաւորականներ, որոնք կոչուած են դառնալու երկրին վաղուան վարիչները:

Ատլանտեանի ուխտակիցները տեսան թէ բանտերը լեցուած են լրագրողներով, չկայ մամուլի ազատութիւն: Ո՛վ որ գրնահատէ Թուրքիոյ մէջ կատարուածը, կ'ենթարկուի ծանր պատիժներու: Ասոնք ամէնքն ալ տեսան եւ ականատես եղան:

Ատլանտեանի ուխտակիցները ամէնքն ալ ունին իրենց ներքին հարցերը, որոնք կը պահանջեն իրենց ամբողջ ուշադրութիւնը: Ոչ մէկ ուզեր որ Թուրքիա իր վրայ առած ըլլայ նոր պատասխանատուութիւն մը

ՆԻՒԹԵՐ ԱՐՄԱՒԻՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ԽՄԲ. — Վերջերս սխալ տեղեկութիւններ տրուեցան Արմաւիրի պատմութեան մասին: Սրբագրելու եւ շփոթութիւնները փարատելու համար, կուտանք հետեւեալ վկայութիւնը, — ինչ խօսք որ Արմաւիր հայկական քաղաք մըն է եւ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ հայ գաղութներու պատմութեան մէջ:

Ես 1916–17ին մայրիկիս հետ ապրեցայ Արմաւիր քաղաքում՝ տեղացի Զաղուպեան շատ հին ընտանիքի մէջ, կայարանի փողոց 170 Թուակիր տունը: Այս ընտանիքին մէջ, հայրն ու մայրը, ինչպէս եւ իրենց զաւակը Յարութիւն, իր կինը Մաքրուհի – Մառկօ, նոյնպէս տեղացի Հայ, միւս զաւակը Գրիգոր – Կրիշա եւ աղջիկը Լիզա՝ շատ դէշ հայերէն կը խօսէին, բայց շատ լաւ կը հասկնային: Իրենց ընտանեկան խօսակցութիւնը կ'ընէին տեղական աղճատ լեզուով՝ որ վրացերէնին կը նմանէր, կամ՝ ռուսերէնով: Իրենց հօրաքրոջ զաւակը՝ Օր. Փեփրոնէ եւ եղբայրը՝ Սուրէն հիանալի հայերէն կը խօսէին եւ կը գրէին, ինչպէս նաեւ իրենց ծնողքը: Իմ հարցումիս թէ ինչո՞ւ ձեր հարազատները Զաղուպովի զաւակները, ձեզի պէս չեն գիտեր հայերէնը, կը պատասխանէին թէ «որովհետեւ մենք տեղւոյս հայկական դպրոցը *սորված ենք, իսկ անոնք յաճախած են ռուսական գիմնազիան»:*

Արմաւիր քաղաքը ունէր շատ գեղեցիկ, եւ հոյակապ եկեղեցի մը, զուտ հայկական ոճով: Տեղացիները շատ եկեղեցասէր եւ բարեպաշտ մարդիկ էին: Յաճախ կը լսէի որ եկեղեցիին մէջ ալ կը խօսէին իրենց ընտանեկան լեզուն, կամ ռուսերէն, ինչպէս հոս մենք ալ դժբախտաբար ունինք Թրքախօս Հայեր, բայց ատիկա չէր նշանակեր բնաւ թէ իրենք Թուրք մահմետական են՝ Թուրքերէն խօսելով: Ունէին հայկական լաւ դպրոց մը, ուր կը պաշտօնավարէր դասընկեր – հայրենակիցս, Արտաշէս Հացագործեանի (Վանարեան) հօրեղբօր որդին՝ Խաչատուր Հացագործեանը: Ինքն ալ յաճախ ինծի կը գանգատէր թէ դժբախտաբար տեղացի հայ ընտանիքները իրենց զաւակները կ'ուղարկեն Ռուսաց դպրոցը եւ այսպէս կամաց կամաց կ'օտարանան: Արմաւիրի մէջ ես բնաւ չհանդիպեցայ իսկական Չերքէզի մը, — Չերքէզները բոլորն ալ անխտիր, հարիւր տոկոսով, մահմետական են եւ կ'ապրին միայն Հիւսիսային Կովկասի Վլատիկովկասյ (այժմու Օրջոնիկիձէ) քաղաքը, եւ Տերեկ գաւառին քաղաքին մէջ՝ Էլպրուզ լերան ստորոտը, ինչպէս նաեւ իրենց հետ Ինկուշ, Չեչէն, Խեւտին, Տաղստանցի Թաթար ցեղերը, նոյնպէս մոլեռանդ մահմետականներ:

Արմաւիր քաղաքը 80 տոկոսով հայաբնակ էր, *մնացածները՝ տեղացի Քուպանի Խազախներ եւ Ռուսեր: Քուպանի նահանգը ամբողջութեամբ բնակուած է Ռուսերէ եւ Խազախներէ:*

Տեղացի Արմաւիրցիները միշտ կ'ըսէին թէ իրենք շատ հինէն գաղթած են Արմաւիր, թէ Հայ են, ոչ մէկ խօսք Չերքէզ կամ այլազգի ըլլալու մասին: Մահմետակա՞ն, մեղա՛յ Աստուծոյ: — Հապա իրենց հայկական փառաւո՛ր եկեղեցին, որ խօսուն կոթող մըն է դարաւոր: Դպրոցն ալ իր կարգին: Իրենց ընտանեկան խառնակ լեզո՞ւն, ատիկա ոչինչ կը ժխտէ: Այստեղ Ֆրանսայի գրեթէ ամէն գաւառը ունի իր առկօ *լեզուն, խառնակ բարբառ մը, զոր միայն իրենք կը խօսին ու կը հասկնան, բայց հպարտ են որ Ֆրանսացի են: Դժբախտաբար Արմաւիրցի Հայերն ալ վճարած են իրենց տուրքը, օտարութեան տուրքը, այդ ահաւոր ժանգը, որ երկա՛ր տարիներ կրծած է իրենց Հայու հարազատ մարմինն ու հոգին: Նոյն ճակատագրին ենթարկուած են պատմութեան ընթացքին մեր գաղթականները՝ օտարութեան կլանող ճամբաներուն վրայ, ինչպէս այժմ ալ մեր աչքերուն առջեւ, քիչ մը ամէ՛ն տեղ, աւա՛ղ...:*

Ահա վկայութիւնս Արմաւիրի եւ իր տեղացի Հայերու մասին, ապրած ըլլալով անոնց մէջ, անոնց հետ:

Իսկ այժմ ամէնէն հետաքրքրականը.—

Երբ մեր ազգային մեծ հերոս Անդրանիկը շրջագայութեան ելաւ Հիւսիսային Կովկասի հայաբնակ քաղաքները, Թիֆլիսէն անցաւ Պաքու, Վլատիկովկաս, Պիատիկորսկ, Քիսլավոտսկ, Խարկով, Ռոստով, նաեւ Արմաւիր: Ես շատ լաւ կը ճանչնամ այս քաղաքները, ուր եւ ապրած եմ: Ամէն տեղ խանդավառ ընդունելութիւն գտաւ Անդրանիկ, իսկ Արմաւիրի ընդունելութիւնը, աննախընթաց եւ փառաւո՛ր՝ իր ձեւին մէջ, գլեց անցաւ ամէնքը:

Թարասօֆ կամ Թորոսեան եղբայրներուն մեծը (Հանրի Թրուայայի հայրը թէ հօրեղբայրը, չեմ գիտեր), դիմաւորելու գնաց իր սեփական ձիու կառքով, հագնելով իրենց ծառայ կառապանին մասնաւոր տարազը (յատուկ միայն կառապաններուն համար, — լայն, կանաչ գոյնով երկար շրջազգեստ մը կարմիր լայն գօտիով, ոսկեզօծ մետաղեայ խոշոր կոճակներով եւ փնջով եւ կլոր–տափակ մորթէ փափախ–գլխարկով): Գնաց մինչեւ Արմաւիրի կայարանը: Անդրանիկը առաւ իր կառքին մէջ առանձին, իսկ ինքը կառապանի հագուստով նստաւ կառապանին տեղը եւ վարեց կառքը, ինքը կառապանութիւն ընելով: Այսպէս պտըտցուց քաղաքին գլխաւոր փողոցները՝ բազմահազար ժողովուրդի ներկայութեան, անօրինա՛կ խանդավառութեան մէջ, զարմացնելով բոլորը, — Թարասօֆ կառապա՞ն, կը հարցնէին Հայերը իրարու: Ցետոյ հիւրընկալեց իր տան մէջ քանի մը օր: Անշուշտ օտար մը պիտի չուզէր յարգել հայ հերոս մը, խմբապետ հայդուկ մը, մանաւանդ, կառապանի հագուստով, կառապանի ծառայութեան իջնելով մեծանուն հայ հերոսին առջեւ: Եւ ինչո՞ւ խոնարհէր այդքան, եթէ չըլլար Հայ, ծագումով եւ զգացումով:

Արմաւիրցի հայազգի մարդը, մեծահարուստ, միլիոնատէր, կալուածատէր, հանրածանօթ՝ ամբողջ Ռուսիոյ մէջ, պատիւ համարեցաւ իրեն՝ հարազատ հայրենասիրութեամբ հաստատել անիւրապահ ձեւով թէ ինքը զաւակն է Հայութեան, առանց երբեք ուրանալու իր հարազատ ծագումը: Հայու արի՛ւնն էր որ պոռթկաց այդ պահուն հազարաւո՛ր հանդիսատեսներու կէս մը օտարացած, ուծացած սիրտերուն մէջ: Օ՛, Հայու կրակարի՛ւնը, յաւերժակա՛ն, անմարելի՛, մշտանորո՛գ:

ԱՐԱՄ ՋԻԹՈՒՆԻ

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՆԵՐԸ, ՀՐԱԲՈՒԽՆԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆՑ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

2. Հրաբուխները

Հրաբուխն ալ բնական ուժի սարսափազդու երեւոյթներէն մին է: Ան կը բռնբոշխէ հալած լաւայի եւ կազային նիւթերու երկրին ընդերքէն դուրս ժայթքումով, որուն յաճախ կ'ընկերանան երկրաշարժ եւ այլ աղէտներ:

Հրաբուխները յատուկ չեն միայն հրաբխային կոնաձեւ լեռներու: Լիճերու, ծովերու ու մանաւանդ ովկիանոսներու յատակը եւս գոյութիւն ունին հրաբխային փառարաններ: Խաղաղականի յատակը կան բազմաթիւ հրաբուխներ:

Հրաբխագիտութիւնը նոր գիտութիւն մըն է որ կ'ուսումնասիրէ հրաբուխներու ֆիզիքական կառուցուածքը, կը դասաւորէ զանոնք համաձայն իրենց գործունէութեան եղանակին եւ կը ջանայ բացատրել ժայթքումը յառաջ բերող տեսանելի ուժին պատճառներուն:

Գիտութեան այս ճիւղը տեղքայլ կընէր երկար ատեն ի վեր: Թէեւ Ֆրանսացի երկու գիտուններ՝ Կեթար եւ Տազիեֆ, բանաձեւած էին քանի մը վարկածներ հրաբուխներու պատճառներուն մասին:

Ներկայիս, հրաբուխներուն ներքին մասերը հետազօտելու նպատակաւ կազմակերպուած արշաւները որքան գիտական, նոյնքան ալ մարդկային յանդուգն ու շատ վտանգաւոր ձեռնարկներ են, որոնց յաճախ զոհ կ'երթան մասնակցողներէն շատեր, ըլլայ արձակուող կազերէն հեղձամահ, թունաւորուելով եւ կամ այրելով՝ հրակէզ լաւաներէն ու հրաբխային ռումբերէն: Այս վերջինները հրաբերաններէն դէպի օդը ժայթքող հալած նիւթեր են, որոնց մակերեսը պաղելով ռումբի մը կերպարանքը կուտայ զանգուածին: Մինչեւ 50 քիլօ կշռող հրաբխային ռումբեր կը գտնուին: Ուրկէ՞ կ'առաջանայ այն հսկայական ուժը որ հրաբերանէն մինչեւ 200 մեթր բարձրութեամբ դուրս կ'արձակէ միլիոնաւոր թոն ծանրութեամբ հալած ժայռեր թէ այլ նիւթեր: Թէեւ երկրի կեղեւին ներքեւ ամբարուած է բարձր ջերմութիւն մը, սակայն հոսանուտի մը միջնորդութիւն պէտք է այդ ջերմութիւնը մեքենական ուժի մը վերածելու համար: Ինչպէս գիտենք՝ որ վայրաշարժին հնոցին ջերմութիւնը կը փոխակերպէ շարժիչ ուժի: Ինչ կը վերաբերի երկրի ներքին ջերմութեան, մասնագէտներէն ոմանք կը կարծեն թէ նախապէս երկիրը իր ամբողջութեամբ պաղ էր ու աստիճան առ աստիճան տաքցած է ճառագայթող մարմիններու կորիզային տարանջատումէն յառաջ եկած բարձր ջերմութեամբ: Այդ մարմինները որոնք առատ էին աշխարհի ստեղծման շրջանին, հետզհետէ պակսած են:

Երկրի ներքին ջերմութիւնը կը մնայ գրեթէ նոյնը, շնորհիւ կեղեւին չփոխադրողական հանգամանքին: Ըստ մասնագէտներու՝ մէկ դարու ընթացքին քանի մը հազարերորդ աստիճան միայն կը նուազի:

Այժմ տեսնենք թէ ո՛րն է այն հոսանուտը որ ընդերկրային ջերմութեամբ կը ստեղծէ հրաբուխները շարժման մէջ դնող անհնելի ուժը:

Համաձայն նոր վարկածներու, ջուրն շոգին եւ այլ կազերն են այդ կործանարար ուժը արտադրողը: Այս նոր ըմբռնումը արդիւնքն է երկար հետազօտութեանց ու քիմիական աշխատանոցային աշխատանքներու:

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԲԱՐԻ ԿԻՆԸ

— Այսպէս թէ այնպէս, պատասխանեց Կիւտպրան, չեմ կրնար ըսել թէ շատ յաջող գործ մը ըրի, չեմ ալ կրնար ըսել թէ դժգոհ եմ:

Եւ պատմեց ինչ որ անցած էր գլխէն:

— Դրացի, ըսաւ Պետրոս, անյաջող գործ մըն էք տեսեր եւ կը խորհիմ թէ ձեր կինը այնքան ալ հաճոյակատարութեամբ պիտի չընդունի ձեզ: Երկինքը թող օգնութեան հասնի ձեզի: Նոյնիսկ տասը կարմիր ոսկիի փոխարէն պիտի չուզէի ձեր տեղը ըլլալ:

— Լա՛ւ, պատասխանեց Կիւտպրան, դէպքերը կրնային աւելի դէշ ըլլալ ինծի համար, սակայն, հիմա, ես կատարելապէս հաշնիստ եմ եւ հոգիս խաղաղ: Ցանցաւոր ըլլամ կամ ոչ, կինս այնքան բարի է որ ոչ մէկ կշտամբանքի կամ ցասումի խօսք պիտի ունենայ իմ հասցէիս:

— Կը լսեմ ձեզ, դրացի, եւ կը հիանամ ձեր վրայ, սակայն հակառակ ձեր անձին հանդէպ ունեցած խոր յարգանքիս, չեմ կրնար հաւատալ ձեր ըսածներուն նոյնիսկ ոչ մէկ բառին:

— Կ'ուզէ՞ք գրաւ դալ, ըսաւ Կիւտպրան: Ես իմ պահարանիս գզրոցին մէջ հարիւր ոսկի ունիմ, որոնցմէ քսան հատը կը տրամադրեմ այս գրաւին: Նոյնը կրնա՞ք ընել ձեր կողմէ:

— Այո՛, համաձայն եմ, պատասխանեց Պետրոս:

Երկու դրացիները կարգադրեցին այնպէս, որ միասին պիտի մտնէին Կիւտպրանի տունէն ներս եւ հոն՝ Պետրոս պիտի պահուըտէր սենեակին դրան ետեւ եւ ականջ պիտի դնէր այր ու կնոջ խօսակցութեան:

— Բարի երեկոյ, պատասխանեց քաղցրաբարոյ կինը, դո՞ւք էք, բարեկամս: Օրհնեալ ըլլայ Տէրը: Ինչպէ՞ս անցաւ ձեր օրը:

— Ո՛չ լաւ, ո՛չ ալ վատ, ըսաւ Կիւտպրան: Մարդ չգտայ մեր կովը ծախելու համար եւ ստիպուեցայ զայն փոխել ձիով մը:

— Ձիո՞վ մը... գեղեցիկ գաղափա՛ր, բոլոր սրտովս շնորհակալ եմ ձեզի, այսուհետեւ կառքով կրնանք եկեղեցի երթալ, բոլոր այն մարդոց նման որ մեր վրայ վերէն կը նային եւ սակայն մեզի արժէք չունին: Եթէ կ'ուզենք ձի մը ունենալ եւ զայն կերակրել, ատիկա մեր բացարձակ իրաւունքն է, կը կարծեմ: Ոչ ոքի բեռ պիտի ըլլանք եւ ոչ ոքէ բան մը պիտի պահանջենք: Ո՞ւր է ձին, պէտք է զայն ախոռ առաջնորդել:

— Մինչեւ այստեղ չբերի կենդանին, ըսաւ Կիւտպրան: Ճամբան միտքս փոխեցի եւ զայն փոխանակեցի խոզով մը:

— Ա՛հ, ինչ լաւ բան, ըսաւ կինը, ես ձեր տեղը ճիշդ այդպէս պիտի ընէի: Հարիւր անգամ շնորհակալ եմ եմ ձեզմէ: Հիմա երբ դրացիները ինծի այցելութեան գան, ամէնուն պէս ես ալ կտոր մը երշիկ պիտի ունենամ անոնց հրամցնելու: Ի՞նչ պէտք ունէինք ձիու մը: Շատեր պիտի ըսէին. «Տեսէք սա սնապարծները, շատ վերէն կը նային եւ կառքով կ'ուզեն եկեղեցի երթալ»: Անմիջապէս խոզը տանինք իր որջը:

— Խոզը չեմ բերած, ըսաւ Կիւտպրան, ճամբու ընթացքին զայն ալ փոխեցի այծի մը հետ:

— Կեցցէ՛, բացագանչեց բարի կինը, ի՛նչ խելացի ու խոհուն մարդ էք: Եթէ լաւ մտածենք, ի՞նչ պիտի ընէի խոզը: Մեզ մատով ցոյց պիտի տային եւ պիտի ըսէին. «Տեսէք սա մարդիկը, ինչ որ կը շահին խսկոյն կ'ուտեն»: Սակայն, այծովս պիտի կրնամ ունենալ պահեստի կաթ, կարագ, պանիր, առանց խօսելու բազմաթիւ ուլիկներու մասին: Իսկոյն խսկոյն այծը առաջնորդեցէք փարախ:

— Այծն ալ չեմ բերած, ըսաւ Կիւտպրան: Անոր տեղ գառնուկ մը առի:

— Ա՛հ, հիմա կատարելապէս կը ճանչնամ ձեզ, գոչեց տանտիկինը: Ինծի հաճոյք պատճառելու համար այդպէս ըրիք անշուշտ: Ի հարկէ, այծի մը ետեւէն լեռներն ու ձորերը վազելու տարիքը չունիմ հիմա, բայց գառնուկը ինծի պիտի տայ թէ՛ իր կաթը եւ թէ իր բուրդը: Իսկոյն փարախ տարէք:

— Գառնո՛ւկը... ան ալ հոս չէ, ըսաւ Կիւտպրան: Ճամբու ընթացքին անոր փոխարէն սագ մը առի:

— Շնորհակալ եմ, սրտանց շնորհակալ եմ, կրկնեց բարի կինը: Ի՛նչ պիտի ընէի գառնուկը: Ո՛չ ճախարակ ունիմ եւ ոչ ալ արհեստին տեղեակ եմ: Դժուար արհեստ մըն է մանելը: Բացի այդ դիւրին գործ չէ բրդեղէն հագուստներ շինելը: Աւելի նպատակայարմար է պատրաստի գնել, ինչպէս միշտ ըրած ենք: Սակայն սա՛գ մը, իւղոտ սա՛գ մը անկասկած, ահա՛ ինչ որ կը փափաքէի ունենալ: Մեր բարձերուն համար պէտք ունէի փետուրներու եւ քիմքս պէտքը կը զգար խորոված սագի մը ախորժալից համին: Պէտք է սագը հանոց տանիլ...

— Ան ալ, դժբախտաբար, չեմ բերած: Սագին տեղ աքաղաղ մը առի:

— Սիրելի բարեկամս, դուք ինծմէ աւելի խելօք էք, ըսաւ բարի կինը: Աքաղա՛ղ մը հրաշալի է: Ասիկա աւելի օգտակար է քան ժամացոյցը որ պէտք է լարել ամէն ութ օրը անգամ մը: Աքաղա՛ղ մը ամէն առաւօտ ժամը չորսին կը սկսի կանչել, մեզի իմացնելու համար թէ ժամանակը եկած է Տէրը փառաբանելու եւ աշխատանքի սկսելու: Սա՛գ մը, ի՞նչ պիտի ընէի սագը: Կերակուր եփելու մէջ վարպետ չեմ: Գալով մեր բարձերուն, Աստուած մեծ է... Շո՛ւտ, հանոց տարէք աքաղաղը...

— Աքաղաղը նոյնպէս չկայ, ըսաւ Կիւտպրան, որովհետեւ իրիկուան դէմ զայն եւ շատ անօթեցած ըլլալով ծախեցի զայն եւ այդ դրամով լաւ ճաշ մը ըրի, առանց որուն կրնայի սովամահ ըլլալ...

— Փա՛ռք Աստուծոյ աղաղակեց բարի կինը ժպիտը երեսին, փա՛ռք Աստուծոյ որ ձեզի ներշնչեց այդ գեղեցիկ մտածումը: Ինչ որ դուք կ'ընէք, Կիւտպրան, միշտ ալ իմ սրտիս ցանկութիւններուն համապատասխան են եղած: Ի՞նչ պէտք ունէինք աքաղաղի: Կը կարծեմ թէ մենք ունինք մեր ըրածին դիտակցութիւնը ունինք եւ ոչ ոքէ որեւէ հրահանգ կը սպասենք: Երկար կրնանք անկողին մնալ այնքան ատեն, որքան կը փափաքինք: Այժմ դուք հոս էք, սիրելի բարեկամս, երջանիկ եմ եւ մէկ բանի միայն պէտքը կը զգամ, այն է՝ որ դուք միշտ իմ կողքիս ըլլաք:

Այն ատեն, Կիւտպրան սենեակին դուռը բանալով, պոռաց.

— Է՛հ, դրացի Պետրոս, ի՞նչ կըսէք... Գացէ՛ք եւ իսկոյն բերէք քսան ոսկիները:

Եւ դառնալով դէպի իր բարի կինը, գրկեց զայն ու համբուրեց այնքան գորովով ու գրգանքով, որքան չէր համբուրած նոյնիսկ երբ քսան տարեկան էր...

ԷՏՈՒԱՐ ՏԸ ԼԱԳՈՒԼԷ

(3 եւ վերջ)

Հավայեան Մոնա Լօա հրաբուխին վըրայ կատարուած քննութիւնները ցոյց կուտան որ հրաբուխէն դուրս խուժող կազային նիւթերուն 60–70 առ հարիւրը ջուր կը պարունակէ: Այդ կազերը զանազան բաղադրութիւններ են, ինչպէս՝ ածծմբային ջրածին, մեթան եւայլն, ո–րոնք օդին շփումով կը վառին, լուսաւորելով հրաբերանները: Կազերը կը ներկայացնեն լաւաներու 0,4 առ հարիւրը: Կատարուած հաշիւներուն համաձայն, այս տոկոսը կը հաւասարի երկվայրկեանը 747 քիլօ կազի: Պաղած լաւաներն ալ կը պարունակեն կազեր: Սակայն նուազ համեմատութեամբ: Հրաբխային ռում–բերու մէջ եւս գտնուած ոչ զանցառելի քանակութեամբ կազեր որոնց 90 առ հարիւրը ջուրի շոգի:

Ինչպէս տեսանք ջուրի շոգին կարեւոր տարրը կը կազմէ արձակուած կազերուն: Ուրեմն հրաբուխներու գործունէութեան գլխաւոր դերը վերապահուած է ջուրի շոգիին: Հարց է սակայն թէ ուրկէ՞ կու գայ այդ ջուրը: Զի կարծուիր թէ ջուրի այդքան կարեւոր քանակութիւն մը ամբողջութեամբ երկրի մակերեսէն իջած ըլլայ: Անշուշտ զանցառելի չեն կուտակուած ձիւներու կամ ծովերուն ջուրերը, որոնք կրնան երկրի կեղեւի վրայ կազմուած ճեղքերէ խորանալ մինչեւ հալած մակման: Բայց մակմային պարունակած ջուրին ծագումը մութ է տակաւին, որովհետեւ մակերեսային ջուրերու ջրածինի հիւլէական կառուցուածքէն տարբեր է մակմայի ջուրին կազմական ջրածինը: Ներքին այդ ջուրերուն շնորհիւ է որ ժայռերը կը բիւրեղանան: Նաեւատոնք են պատճառը որ կարգ մը հրաբուխներէ կը հոսին ցեխեր ու կը ժայթքեն աղտոտ ջուրի անձրեւներ:

Ծովերու յատակը յայտնուող հրաբուխները եթէ երկու հազար մեթրէն աւելի խորութեան մէջ են, մակերեսային ոչ մէկ երեւոյթ կը պարզուի, ջրային խաւին կատարած ճնշումին հետեւանքով, նուազ խորութիւն ներկայացնող հրաբուխները ցամաքային հրաբուխներուն նման ջուրէն դուրս կը նետեն բորբոքած ընդերքի նիւթերը:

Ովկիանոսի մէջ յաճախ կը յայտնուին հրաբխային նոր կղզիներ: Բայց ատոնց մեծ մասը կարճատեւ կեանք մը կ'ունենայ: Միջերկրականը եւս 1831ին ծնունդ տուած է հրաբխային կղզեակի մը՝ Թունուզի եւ Բանթելարիա կղզիին միջեւ գտնուող ջուրերուն մէջ: Եւ ինչպէս ամէն հրաբխային պոռթկում, հրաբուխին ընկերացած են, երկրաշարժ, ջուրերու եռացում, ու ծծմբային կազերու արձակում: Առաջին առթիւ անգլիացի մը ոտք դրած է կղզիին վրայ: Յետոյ Ֆրանսացի մը՝ Փրեվօ, որուն անունը կնքած է Ժիւլիա: Երկուքն ալ ուզած են ազգայնացնել կղզին: Բարեբախտաբար կղզին ծովամոյն անհետացած է նոյն տարուան Դեկտեմբերին:

Միջերկրականի գլխաւոր հրաբուխներն են, Վեզուվը, Էթնան, Վուլքանոն եւ Սթրոմպոլին: Վեզուվը պատմական հրաբուխ մըն է եղած: Քրիստոսէ առաջ 79 թիւին Վեզուվէն յորդած լաւաներուն եւ արձակուած մոխիրին տակ թաղուած են հռոմէական Պոմպէյի եւ Հերկուլանում երկու նշանաւոր քաղաքները: Վեզուվը պարբերական բորբոքումներ կ'ունենայ: Առայժմ հանդարտ է:

Էթնան Եւրոպայի ամենաբարձր հրաբուխն է, իր 3315 մեթր բարձրութեամբ գագաթով:

Ստրոմպոլին ալ 3220 մեթր բարձրութեան վրայ է: Այս հրաբուխը 10–15 վայրկեանը անգամ մը իր հրաբերանէն դուրս կուտայ առատ լաւա, հրակէզ քարեր ու հրաբխային ռումբեր: Իր այդ կանոնաւոր գործունէութեան պատճառաւ կարելի կ'ըլլայ մօտենալ ու նկարել զայն:

Ցանդուղն երկրախոյզներ իջած են Վեզուվի, Վուլքանոյի եւ այլ երկիրներու հրաբուխներուն ներքին մասը, հետախուզած են ու նկարած զանոնք: Երկար պիտի ըլլար թուել այստեղ բոլոր հրաբուխները: Այնքան շատ են անոնք: Այսքանով ալ ջանացի գաղափար մը տալ հրաբուխներու ծագման պատճառներուն մասին:

Մարդիկ տակաւին հեռու են բնական աղէտներուն արգելք հանդիսանալէ: Ընդհակառակն, մահասփիւռ զէնքերով կ'աշխատին իրար բնաջնջել:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՓՕՅԱՃԵԱՆ

"ԿԱՏՂԱԾ ԳՈՄԷՇԸ"

Կիլիկիոյ 1909ի հայկական ահաւոր ջարդին, տասնեւվեց տարեկան պատանի մըն էի Ատանա: Ինքնապաշտպան հայ քաջորդիները դիւցազնօրէն անհաւասար պայքար կը մղէին իրենց որսի հրացաններով արիւնարբու Թուրք պաշըպօզուքներու գերմանական մաւզէրներուն դէմ:

Ատանայի շրջակայքի հայաբնակ բոլոր գիւղերը շարաչար քանդուեցան ու բնակիչները խողխողուեցան անգթօրէն, դժնդակ տանջանքներու ենթարկուելէ վերջ: Միայն Շէյխ Մուրատ գիւղի բնակիչները կրցան դիմադրել վայրագ ջարդարարներու անհելի յարձակումներուն: Երեք օրուան արիւնահեղ կռիւէ ետք, հայ կորիճները յաջողեցան ճեղքել ջարդարարներուն պաշարման գիծը ահ ու սարսափ մատնելով զանոնք ու հասան իրենց ընտանիքներով Ատանա, ուր արդէն առաջին ջարդը վերջ էր գտած՝ տեղւոյն Թուրք եւ հայ երեւելիներուն միջնորդութեամբ: Հաւանական է որ Ատանա քաղաքին մէջ կռիւը չէր դադրեր, եթէ Թուրք ջարդարարները մարդկային ահագին կորուստի ենթարկուած չըլլային հայ հերոսներու վրիժառու գնդակներու տեղատարափին տակ:

Մոլեռանդ եւ յետադիմական, կեղծաւոր եւ ստախօս կուսակալ Ճէվատ պէյի եւ Իթթիհատի նիւթած ծրագիրը՝ Կիլիկիոյ Հայութեան զանգուածային բնաջնջման համար՝ ձախողութեան մատնուած էր Ատանա քաղաքին մէջ՝ քաջարի հայորդիներու ինքնապաշտպանութեան շնորհիւ: Ահա անոր համար, Պոլսոյ Իթթիհատական արիւնարբու կառավարութիւնը առաջին ջարդին դադարումէն տասը օր վերջը, Տէտէ Աղաճի Շարժուն բանակէն 8000 զինուորներ ղրկեց Ատանա, հիմնայատակ կործանելու համար քաղաքին հայաբնակ մասը, սրէ անցընելով իրենց ձեռքն ինկած Հայերը, չխնայելով նոյնիսկ երախաներուն ու ծերերուն:

Այս երկրորդ ահաւոր սպանդը սկսելէ առաջ, ոստիկանները ամէն կողմէն կը պոռային. «Հայե՛ր, մի վախնաք, գոմէշ մը կատղած է, զինուորները զայն սպաննելու համար է որ կը պարպեն մաւզէրները»: Իրենց նպատակն էր խաբել Հայերը, զանոնք յանկարծակիի բերելու համար, որպէսզի ինքնապաշտպանութեան չդիմեն: Ջարդարարները յաջողեցան իրենց խորամանկ եւ խարդախ ծրագրին մէջ:

Ինքնապաշտպանութեան հերոսներէն շատեր, Ատանայի առաջին սպանդէն վերջ օտար երկիրներ ապաստանած էին: Իսկ քաղաքին մէջ մնացածներէն շատերն ալ խաբուած էին «կատղած գոմէշ»ին առասպելէն ու չէին կրցած ինքնապաշտպանութեան դիմել, մանաւանդ որ Հայոց զէնքերը հաւաքուած էին կառավարութեան կողմէ եւ Թուրք ու հայ երեւելիները խաղաղութիւն էին կնքած:

Թաղապետական ձեռնարկները ամէն կողմէն քարիւղ կը տեղացնէին, հրկիզելու համար հայ տուները, իրենց բնակիչներով:

Քսանեւչորս ժամ տեւած էր ահաւոր կոտորածը, որուն զոհ գացած էին անհամար հայորդիներ:

Քսաներորդ դարուն սկիզբը, հայ ազգը Կիլիկիոյ մէջ բնաջինջ կ'ըլլար բարբարոս Թուրք «պաշըպօզուք»ներու եւ կանոնաւոր զինուորներու եաթաղանին տակ, քաղաքակիրթ Եւրոպայի անտարբեր աչքերուն առջեւ:

ՄԱՆՈՒԿ ՄԱՍԷՐԷՃԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՆԹԵՂՈՒԱԾ ԿՈՀԱԿՆԵՐ, արձակ էջեր, գրեց Վաչէ Փափազեան, Պէյրութ 1960: Հեղինակը կը ներկայացնէ՝ Սիմոն Վրացեան: Կեդրոնատեղի՝ Գրատուն «Համազգային»ի, 10 Ռիւ Հիւսէյին Պէյհում, Պէյրութ (Լիբանան): Գին՝ արտասահման 1 տոլար:

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ՇՈՂԵՐ, քերթուածներ. գրեց Անահիտ Նազարեան, Պէյրութ 1960: Հասցէ՝ Ռիւ Ղազելիէն, Շահետ Ֆերաբէշրեֆիէ, Պէյրութ (Լիբանան):

ԳԻՒՂԻ ՃԱՄԲԱՆ, պատմուածքներու ժողովածու, առաջին հատոր, գրեց Աղասի Յովհաննիսեան: Թեհրան 1960, տպարան Ալիք: Հասցէ՝ Խիապան Սաատի, Թեհրան (Իրան):

ԱՌԱՆՑ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՀԱՄԱՐ

Արեւիկը Հայոց լեզուից «3» ստացաւ: Ծնողներն ու հարեւանները զարմացած մնացին: Եւ ի՞նչպէս չզարմանային, երբ Արեւիկը ոչ միայն ուժեղ էր այդ առարկայում, այլ եւ բծախնդիր:

Երբ հասակաւորները սեղանի շուրջ նստած խօսում են, Արեւիկը նստած գիրք է կարդում եւ մի ականջով լսում, թէ ի՞նչ են խօսում եւ ինչպէ՞ս են խօսում:

Խօսակիցներից մէկը ասում է.

— Ցիրկից ուշ վերադարձանք...

— Ոչ թէ «ցիրկ», այլ կրկէս:

Մայրիկը ասում է.

— Կուխնիայում ճանճեր են երեւացել..

Արեւիկը շողացնում է իր սեւ աչքերը:

— Ոչ թէ «կուխնիա», այլ խոհանոց...

— Մեր հայաթում այս տարի ծառեր տնկեցինք, — պարծենում է մօրաքոյր Աստղիկը, իսկ Արեւիկը՝

— Ոչ թէ «հայաթ», այլ բակ...

Հայոց լեզուից «3» ստանալուց մի օր առաջ մի աննշան դէպք պատահեց, ուսուցչուհին դասը պատմելիս ի միջի այլոց ասաց.

— Սուրիկը բարկացաւ եւ Արամիկին մի դմբուզ հասցրեց:

— Ոչ թէ «դմբուզ», այլ բռունցք, — ուղղեց Արեւիկը:

Տեղն է Արեւիկին «3»ը, անտանելի՛ աղջիկ...

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ

Ովկէանոսներն ու ծովերը երկրագունդի մակերեսին 72 առ հարիւրը կը գրաւեն:

×

Բնութեան ամէնէն տաք արտադրոյթը լաւան է, որ երբ հրաբուխէն կը ժայթքի 2000էն 3000 աստիճան (փարենայթ) տաքութիւն ունի:

×

Աշխարհի վրայ ամէնէն շատ սպառող սնունդը բրինձն է, դեղին ցեղին հիմնական եւ յաճախ միակ ուտեստը:

×

Վատիկան աշխարհի ամէնէն մեծ պալատն է, իր չորս հազար սրահներով եւ սենեակներով:

×

Ամերիկեան վիճակագրութեան մը համաձայն, աշխարհի մէջ, ապրուստ ապահովելու 25 հազար կերպեր կան, այսինքն 25 հազար տեսակ գործ կայ:

×

Քրիստոսէ առաջ երրորդ դարուն շինուած Չինական մեծ պարիսպը օժտուած էր հեռաձայնային նախնական հաղորդակցութեամբ մը, որ մետաղէ խողովակ մըն էր, որով զանազան պահականոցները իրարու կը կապուէին:

"ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿՈՄԵՏԻԱ"

Մեր վաճառատան կառավարիչը հեռախօսի լսափողը կախելուց յետոյ մօտեցաւ ինձ եւ ասաց.

— Շուտ գնա Մր. Ֆինկլշտայնի տունը եւ տես թէ ինչ արեւելեան գորգեր կան, որոնք կարիք ունեն նորոգելու եւ մաքրելու:

— Շատ լաւ, ասացի եւ դուրս եկայ անմիջապէս դէպի Մր. Ֆիլկնշտայնի ապարանքը:

Մր. Ֆիլկնշտայնը Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների միլիարդատէրերից մէկն էր: Ամերիկայի շատ հարուստների տներում եղել էի շնորհիւ արեւելեան գորգերի մասնագէտ լինելուս, բայց մինչեւ այդ չէի եղել Ֆիլկնշտայնի բնակարանում:

Մր. Ֆիլկնշտայնի բնակարանը գտնուում էր երկնաքերերի թաղում, բըլուրի ամենաբարձր կէտի վրայ, շրջապատուած զանազան տեսակի ծառերով, որոնց ելրաքանչիւր ճիւղին դիպել էր մարդկային մկրատը եւ արուեստական ձեւ տուել:

Դեռ ես ծառուղին չմտած, իմ դէմ տնկուեցին երկու նեգր, որոնք պաշտպանում էին Մր. Ֆիլկնշտայնի բնակարանի մուտքը: Անմիջապէս ներկայացրի մեր վաճառատան այցետոմսը եւ նրանք բաց արին դուռը: Դրանք դիմաւորեց երիտասարդ եւ գեղեցիկ մի սպասուհի, որի սպիտակ գլխանոցը միայն մատնում էր նրա ընկերային դրութիւնը: Բարեւեցի սպասուհուն եւ երկարեցի մեր վաճառատան այցետոմսը: Սպասուհին խկոյն ինձ հրաւիրեց դէպի դահլիճ, խնդրեց նստել իսկ ինքը հեռացաւ այցետոմսը ձեռին:

Դահլիճում ամէն ինչ թանկագին էր, բայց չափազանց պարզ: Մր. Ֆիլկնշտայնի մամաբէ կիսանդրին դրուած էր դահլիճի վերեւի ճակատին, բարձր պատուանդանի վրայ: Մր. Ֆիլկնշտայնի դէմքը ոչ մի խորշոմ ունէր:

— Երեւի երիտասարդութեան կիսանդրին է, մտածեցի. կամ ինքը ցանկացել է, որ վարձու արուեստագէտը երիտասարդ քանդակէ իրեն:

Պատի օջախում դարսուած էին համաչափ փայտեր, որոնց ետեւում վառւում էր ելեկտրական կարմիր մի լամբ, սոսկ վառուելու պատրանքը տալու համար: Աջակողմեան լուսամուտներից, ծառերի արանքում, երեւում էր փոթորկալի մի ծով, իսկ ծովի անմիջապէս ետեւը ցցւում էր հարեւանի տան կտուրը:

— Այս քաղաքում ծով չկայ, մտածեցի, սա ի՞նչ ծով է, որ երեւում է:

Երբ շարունակեցի նայել, գլխի ընկայ, որ փոթորկալի ալիքները չէին շարժւում, — սոսկ դեկորացիա էր, բնութենէն առնուած մի նկար:

Դահլիճի խորքի մուգ-կարմիր թաւշեայ վարագոյրները բացուեցին, ներս մտաւ մի պառաւ կին, չափազանց պարզ հագնուած եւ մոմի պէս տժգոյն դէմքով: Ծովային պատրանքը ինձ մի վայրկեան մտածել տուեց, որ ներս մտնողն էլ դեկորացիա է, — այնպէս նկարային դէմք ունէր, բայց ոչ, սկսեց խօսել.

— Դուք եկել էք արեւելեան գորգե՞րը տեսնելու:

— Այո, մադամ, պատասխանեցի եւ ոտքի կանգնեցի:

— Գնանք, ցոյց տամ:

Ձես հետեւեցի նրան:

Նա ինձ առաջնորդեց մատենադարանը եւ խնդրեց, որ մատենադարանի արեւելեան գորգերը նորոգեմ, լուամ եւ արդուկեմ:

— Շատ լաւ, պատասխանեցի մեքենաբար, որովհետեւ այդ րոպէին իմ աչքերը յափշտակուած էին մատենադարանի գիրքերով:

Համաշխարհային ամբողջ գրականութիւնն այստեղ կար, բոլորը ոսկեզօծ, իւրաքանչիւր դարաշրջանի և ազգութեան գրականութիւնը դարսուած էր միաչափ հատորներով եւ միագոյն շապիկներով: Օրինակ, հելլէնական գրականութիւնը ամբողջական դարսուած էր դահլիճի արեւմտեան պատի վերեւում, յունական երկնքի նման կապոյտ շապիկով, ոչ մի անուն պակաս էր:

Կեանքումս առաջին անգամն էր, որ խորապէս նախանձեցի հարուստին: Գիրքեր, գրքե՛ր, — ահա իմ կեանքի երազը: պէտք է խնդրել մադամից, որ թոյլ տայ աչքից անցկացնելու բոլոր գրքերը, մտածում էի, երբ տեսայ, որ պառաւը գնում էր դուրս:

Պառաւի ետեւից ես էլ դուրս եկայ եւ գնացի վաճառատուն կառք բերելու եւ տանելու գորգերը նորոգելու եւ լուանալու համար:

Վերադարձիս արդէն որոշել էի խնդրել, որ ինձ թոյլ տար գէթ տեսնելու Դանտէի «Աստուածային Կոմեդիա»յի մեծ հատորը, որի վրայ շլացուցիչ տառերով գըրուած էր — «Արքայական Հրատարակութիւն»:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար. – 1)

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3,30ին, Ռիւ Ժէի Սէն – Լուի սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Հայ Ազգ. Եկեղեցական Միութեան։

Կը նախագահէ Պ. Տ. ՍԹԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն մասնակցող կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները։

Գեղարուեստական բաժին՝ Կրընոպլի Կապոյտ Խաչի պատրաստութեամբ։

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի՝ Մայիս 8, ժամը 16ին

ՍԱԼ ՍԷՆ ԼՈՒԻ — ՍԷՐՔԸԼ ԿԱԹՈԼԻԿ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հայկական համերգ Լիոնի եւ Վիէնի միացեալ երգչախումբերով, ղեկավարութեամբ ԼԵՒՈՆԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ։

Յայտագիր: 12 քառաձայն երգեր.— Կոմիտաս վրդ., Բ. Կանաչեան, Գ. Մ. Ալէմշահ, Ա. Խաչատուրեան, Գ. Սիւնի եւ Ա. Պատմագրեան։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկ. Մառի Կարապետեան եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Վարդան» ենթակոմիտէն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ ընկերոջ՝

ՕՆՆԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ Առնուվիլի Վարդագ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերոջ յիշատակը յարգողները։

×

Այրի Տիկ. Արշալոյս Պալեան, Տէր եւ Տիկ. Կարպիս Պալեան, Տէր եւ Տիկ. Էտմոն Պարաքեան, այրի Տիկ. Կուլիանէ Ճէնտէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Հրաչ Կիլոպոլեան, Տէր եւ Տիկ. Վրէժ Կիրակոսեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ.-Մկրտիչ եկեղեցին՝

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱԼԵԱՆԻ

յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբի համերգը որ տեղի պիտի ունենար Մայիս 15ին, յետաձգուած է։

Նոր թուականը կը յայտարարուի իր ժամանակին։

THÉATRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES

Մայիս 17ին, ժամը 20,30ին, ֆրանսական ձայն-պատկերասփիւռը նուագահանդէսի ձեւի տակ կ'ուտայ

ՄԱՐՍԷԼ ՏԸԼԱՆՈՒԱՅԻ

« ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿԸ »

(օփերա)

Գլխաւոր դերը կը կատարէ

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

Նուագախումբ՝

Orchestre National de la R. T. F.

Մուտքը հրաւէրով: Դիմել՝

CENTRE PISTAURE

18 Rue François 1ᵉʳ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի վարչութիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր ղեկավար Կարպիս Աֆրիկեանի, իր մօր կսկծալի մահուան առթիւ։

×

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէն, Ֆ. Կ. Խաչը եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր եւ ընկերուհի Դաւիթ Երամեանի եւ իր ընտանեկան պարագաներուն, ողբացեալ Պ. Երամեանի կսկծալի մահուան առթիւ (Պոլիս)։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վարդանանցը կը ներկայացուի Լիոնի մէջ Մայիս 14ին։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ մը կէս օրուան (ժամը 14էն 17) աշխատանքի համար։ ԱՆՁԱՄԲ դիմել Յառաջի վարչութեան կէս օրէն յետոյ։

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՊՈՐՏՕՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պորտոյի «Մուրատ» խումբի, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15,30ին, Մուլէն – Պլէօյի սրահը (Սընոն)։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի Շավիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ Ապրիլեան Նահատակաց հոգւոց հանգստեան համար։

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը անխտիր, յարգելու համար մեր բիւրաւոր անշիրիմ նահատակներուն յիշատակը։ Երգեցողութիւնները կը ղեկավարէ երաժշտապետ Պ. Նշան Սերգոյեան։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին, շաբաթ օր։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ եւ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրեն հետեւեալ մարմինները.—

7 Մայիս, շաբաթ՝ Զաւարեան։

8 Մայիս, կիրակի՝ Վարդան։

Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի եւ Շրջ. Կ.ի ներկայացուցիչները։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ շրջանիս Նոր Սերունդի բոլոր թաղերու ներկայացուցիչները, այս շաբաթ, 7 Մայիս, իրիկուն ժամը 21ին, «Ահարոնեան» սրահին մէջ։ Ներկայ պէտք է ըլլայ նաեւ Մարսէյլի Ն. Ս.ի Շրջ. Վարչութիւնը։

—ՑՈՒՑԱՏԵՍՏՐ—

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ժանթիյիի Ղըպրոցի սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

Պատգամաւորներու ընտրութիւն։

Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ։

×

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, կ. ե. ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17, Ռիւ Պլէօ Մէթրօ՝ Քատէ։

Օրակարգ.— «Տօմապահութեան Օր» – ուան հաշուետուութիւն, Պատգամաւորի ընտրութիւն, Ընթացիկ հարցեր։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

SALLE GAVEAU

45, RUE LA BOETIE MÈTRO MIROMESNIL

Հինգշաբթի, 19 Մայիս, ժամը 21ին

Concerts Chouteau

ՍԷՆՖՈՆԻՔ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ղեկավարութեամբ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

Փարիզի Հայկական Երգչախումբին

ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ

Յայտագիրը նուիրուած է հեղինակին գործերուն: (Լերան վրայ, Աշնանային, Տատրագոմի հարսը)

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ԻԲՐ ՕՐԱԹՈՐԻՕ

նուագախումբի, երգչախումբի, մեներգի եւ երգեհոնի համար

120 հոգինոց խումբի կողմէ։

Տոմսերու համար դիմել՝ Պարսամեան եւ Բալուեան գրատուններ, եկեղեցւոյ դիւանատունը, երգչախումբի անդամներուն եւ Ա. Պարթեւեանի

14, Ռիւ Փըթի, Հեռ. Պօզարիս 99-22

Գին՝ 2,50, 4,50, 7, 9, եւ 10 Ն. Ֆ.

ԾԱԽՈՒ Է

Յարկաբաժին մը, կարասիներով միասին Լը Կռօ տիւ Ռուա (Կառ), ծովափին դիմացը: նոր շէնքի մէջ։ Դիմել Պ. Գ. Աւագեանի (սափրիչ)

29, Rue de la Charité LYON (Rhône)

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԿՈՂՄԷ

(ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)

Կիրակի, Մայիս 8, ժամը 14,30ին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ

47, Rue des Ecoles, Métro : St-Michel et Odéon

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(Կաթող. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց)

եւ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՆ

Նախագահութեամբ՝ ակադեմական,

PROF. CAMILLE LIANի

Secrétaire Général du Congrès Mondial des Cardiologues,

Commandeur de la Légion d'Honneur

Սիրայօժար կը մասնակցին՝ Հիւկէթ Աժտէրեան (դաշնակ), Ալիս Պօյաճեան (պար) Գէորգ Եաճպէկեան (երգ), Մարիվոլ լը Տիգէս (ջութակ), Մ. Լոռ Տըպրի (տաւիղ), Ժիզէլ տը Մոնսօ (թաւջութակ) Սեդրակ Եավրուեան (դաշնակ), Հանրի Մարգարեան (երգ), Իրմա Պասմաճեան (արտասանութիւն), Արլէթ Մելքոնեան (պար), Արտաշէս Գմբէթեան (արտասանութիւն), Սերժ Նահապետեան (արմոնիքայի երիտասարդ վարպետը), Պերճ Պէրպէրեան (պար), Եդուարդ Աղամալեան (պար) եւ

«ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ. ԱՖՐԻԿԵԱՆԻ

Դաշնակով կ'ընկերանան Ֆրանսուազ Տիւփրէ, Անժէլ Թագւորեան, Միշէլ Էմրիք

Տոմսերու գինն է 1, 2, 3 եւ 5 Ն. Ֆ.: Կը ծախուին Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝ 15, Ռիւ Ժան Կուժոն, ինչպէս նաեւ Կարմիր Խաչի մասնաճիւղերուն մօտ։

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

CLUB, 51, Rue Grignan, Marseille

Շաբաթ, Մայիս 21, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

ORCHESTRE EDDY TOURNEL ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱԶՄՈՎ

Հայկական նուագ եւ պար, ծանօթ արուեստագէտներու կողմէ

Կ'երգեն՝ ՕՐ. Ժ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ, Պ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Կը նուագեն Պ. Պ. ՀԱՄՕ եւ ՊԱՐՈՅՐ Մենապար՝ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ.

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Ste le BOSPHOREի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՌՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով. Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան։

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը։

Ste le BOSPHORE

2, Rue Louis Astoin - Marseille

Հիմնադիր-Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԲԱՐ

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE

(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

Métro : F. D. Roosevelt

Հանելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

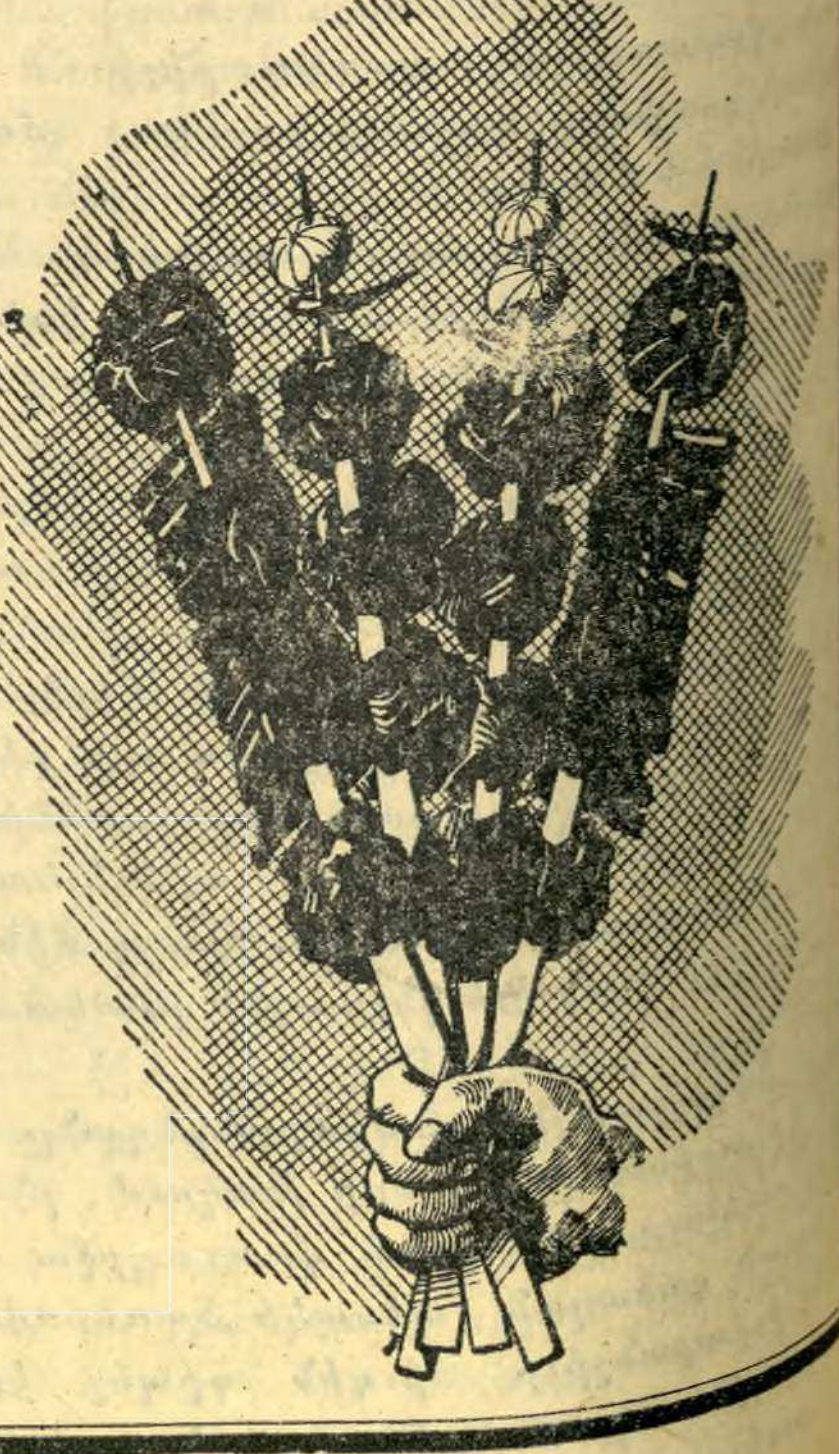

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ԿԻՐԱԿԻ 8 ՄԱՅԻՍ

DIMANCHE 8 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8194 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4595

ԿՈՆԳԱԿ

ՎԱԶԳԷՆ Ա· ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՄԱՐ.— Մայր Աթոռէն ստացանք հետեւեալ կոնդակը.—

ՔՐԻՍՏՈՍԱՀԱՆԴ ՍԻՐՈՑ ՈՂՋՈՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ, ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱ – ՅՈՑ, ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՅՈՑ, ԱՐՔԵՊԻՍ – ԿՈՊՈՍԱՑ, ԵԳԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ՎԱՐԴԱՊԵ – ՏԱՑ, ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ ԵՒ ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՑ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈ – ՎՈՅ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՒ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐ – ԴՈՅ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԷՈՅՆ ԵՒ ՍԻՐԵՑԵԱԼ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Ուղիղ չորս տարիներ անցան այն օրէն, երբ Մեր ընտրութենէն հանի մը ամիս յետոյ, շատ փոյթ անգամ նախընթաց ուղեգրով մը առիթ եւ արտասահման այցի ելանք Մեր ցրուած հօտին, առաջ – նորդուած Մեր հոգեւոր եւ ազգային ա – ռաքելութեան գիտակցութենէն:

Մենք մխիթարուած ենք, որ Մեր հայրապետական առաքելութիւնը իր բարի պտուղները տուաւ բազում տեսակէտ – ներէ:

Ճանապարհորդութեան յաջորդող չորս տարիներու Մեր գործոց ընթացքը ար – դարացուց թէ՛ Մեր յոյսերը եւ թէ՛ Մեր լաւատեսութիւնը:

Դժբախտաբար սակայն Մեր գոհունա – կութիւնը ամբողջական չեղաւ: Ցաւօք է բոլորիս, թէ 1956ի Մեր ճանապարհորդութեան գլխաւոր նպատակներէն մին չիրագործուեցաւ: Տանն Կիլիկիոյ Աթո – ռէն ներս Մենք չյաջողեցանք չէզոքացնել Հայ եկեղեցւոյ միասնութեան սպառնա – ցող ձգտումները ու ծրագիրները: Մեր սիրոյ խօսքը, Մեր համերաշխութեան եւ միութեան յորդորները չկրցան մեղմել ալեկոծուող կիրքերը: Անթիլիասի մէջ, այդ օրերուն, Մենք զմեզ զգացինք անա – պատի մը մէջ: Եւ ճարահատ, հեռացանք, բոլորին Մեր օրհնութիւնը տալէ վերջ: Տխուր, շա՜տ տխուր մեկնեցանք Մենք Անթիլիասէն: Տխուր եւ տրտում մնացին նաեւ անթիլիասցի Մեր եղբայրները, բո – լորն անխտիր: Տխուր մնաց եւ անմխի – թար՝ մանաւանդ մեր ժողովուրդը:

Յաջորդող դէպքերը եւ պատահարները եւ այնտեղ կազմուած ու գործի դրուած ծրագիրները, որ բոլորիս ֆաջ յայտնի են, ոչ միայն չմեղմեցին կիրքերը, այլ առա – ւել խորացուցին, եւ առաւել երկփեղ – կուեցան Ազգն ու Եկեղեցին:

Ի տես այս բոլորին, Մեր սիրտը վիշ – տով լեցուեցաւ, բայց երբե՛ք չկորսնցու – ցինք Մեր յոյսը եւ Մեր լաւատեսութի – ւնը՝ Հայ եկեղեցւոյ միութիւնը եւ խաղա – ղութիւնը վերականգնելու Մեր ճիգերուն մէջ: Ծանօթ են բոլորին Մեր բազմաթիւ ջանքերը այս աստուածահաճոյ եւ ազգա – շէն նպատակին վրայ:

Մենք, Մեր հայեացքը սեւեռած Ս· Լուսաւորչի անմար կանթեղին, անգամ մը եւս կ'ողբանք մեր եկեղեցւոյ այս տր – ճմար կացութեան վրայ եւ վերստին սի – րոյ եւ միութեան հրաւէր կը կարդանք բոլորին: եկեղեցական եւ ազգային աղէ – տի վերածուող այս կացութեան առաջ, անճնական եղեռնակութեանց խնդիր յա – ռաջել՝ պիտի նշանակէր հոգեկան տկա – րութիւն եւ ընդհանուրի շահին գիտակ – ցութեան պակաս:

Ուրեմն Մենք, անվարան ու անկեղծա – ռտով, կոչ կ'ընենք ամենուն ան – խտիր, որպէսզի պահուի ու պահպանուի, երջ կեանքի սրբազան կանոն, Հայ Եկե – ղեցւոյ միութիւնը եւ ամբողջութիւնը, ամենայն Հայոց նախամեծար Մայր Աթոռ Ս· Էջմիածնով, որպէսզի միացեալ ճիգե – րով եւ փոխադարձ զիջումներով վերա – հաստատուի համերաշխ գործակցութիւնը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռէն եւ պատակ – տուած թեմերէն ներս՝ մեր եկեղեցւոյ կանոնիներուն, աւանդութիւններուն եւ նուիրապետական Աթոռներու պատմական իրաւասութիւններու յոյսին տակ:

Այս իղձերու կենսագործումը լոկ աղ – հատական կամ խմբակցական ցանկու – թիւն չէ, այլ հրամայական թելադրանքը մեր եկեղեցւոյ կանոնիներուն, մեր ազգա – յին պատմութեան եւ մեր ժողովուրդի գերագոյն շահերուն: Մենք մէկ Ազգ ենք եւ մէկ Եկեղեցի, եւ մէկ հաւատք ունինք՝ Փրկչի Իչման սուրբ տեղով, ամենայն Հայոց Ս· Էջմիածնով, որ Ս· Գրիգոր Լուսաւորչի օրերէն մինչեւ մեր օրերը ե – ղած է ու կը մնայ աստուածադիր միակ Գլուխը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ և հո – գեւոր գերագոյն հեղինակութիւնը մեր Եկեղեցւոյ նուիրապետութեան եւ համայն հայ հաւատացեալ ժողովուրդի: Ս· Էջ – միածնի օրհնութեամբ, մեր Եկեղեցիէն ներս եւ մեր Եկեղեցիով, պէտք է պահենք եւ ամէն գնով պահպանենք ի սփիւռս աշ – խարհի ցրուած մեր ժողովուրդի հոգեկան միութիւնը:

Սիրոյ եւ միութեան Մեր կոչը կ'ուղ – ղենք նախ Անթիլիասի ներկայ Աթոռա – կալին՝ Զարեհ սիրեցեալ Եղբօրը Մեր, որմէ չորս տարիներ առաջ հանդիսաւոր բաժնուեցանք Մեր մեկնումի տխուր օրը, ուրախ օր մը վերստին ողջագուրուելու համար յոյսով:

Սրտագին կոչ կ'ուղղենք նաեւ ծերու – նազարդ Եղբօրը մեր՝ Խոդ Սրբազանին, որ, իբրեւ ճշմարիտ Աջապահեան մը, հա – ւատարիմ մնաց Կիլիկեան Աթոռի լաւա – գոյն աւանդութիւններուն:

Կը փափաքինք, որ Մեր կոչը հասնի նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ երկփեղկուած միա – բանութեան եւ ժողովուրդի սրտին, բո – լոր ազգային – եկեղեցական եւ հասարա – կական կազմակերպութիւններուն, հայ մամուլին, ինչպէս եւ Հիւսիսային Ամե – րիկայի Միացեալ Նահանգներու, Իրանի եւ Յունաստանի բաժանեալ հատուածնե – րուն:

Այս ոգիով ներշնչուած ու գօտեպնդ – ուած, կ'առաջարկենք, որ այս տարուան ընթացքին, յարմար թուականի մը, տե – ղի ունենայ ժողով մը, Մայր Աթոռի պատուիրակներու եւ Կիլիկեան Աթոռի երկու կողմերու ներկայացուցիչներու միջեւ, յոյժ փափաքելի գտնելով նաեւ, որ Մենք եւս անձնական հանդիպում մը ունենանք Տանն Կիլիկիոյ Սրբազան Աթո – ռահայրին հետ, յամրապնդումն Մեր սիրոյ միութեան եւ ի շինութիւն մեր Ս· Եկե – ղեցւոյ:

Աստուածահաճոյ Մեր այս առաջարկի ճանապարհին վրայ, վստահ ենք, թէ Մեզ աջակից պիտի ունենանք Ս· Երուսաղէմի եւ Կոստանդնուպոլսոյ մեր Պատրիարքա – կան Աթոռները, ինչպէս նաեւ մեր բոլոր թեմական սրբազան առաջնորդները, ո – րոնց նախանձայոյզ քարի ոգին եւ օրի – նապահ հատատարմութիւնը մեծ մխիթա – րութիւն եղած են միշտ Մեզ համար:

Թող իմաստութեան լոյսը եւ աւետա – րանական սէրն ու խաղաղութիւնը իջնեն մեր բոլորիս վրայ եւ առաջնորդեն մեզ, որպէսզի ձեռ ձեռ֊ի տուած, խաղաղու – թիւն ընենք մեր աղօթքի Տունին մէջ եւ յծուինք ազգաշէն գործի:

Թող միութեան եւ շինարար գործակ – ցութեան նոր շրջան մը սկիզբ առնէ մեր Ս· Եկեղեցւոյ հովանիին ներքեւ եւ հա – մագգային միացեալ ճիգերով մեր ժողո – վուրդի հոգեւոր, իմացական ու նիւթա – կան ուժերը մէկտեղելով, նուիրուինք Սփիւռքի Հայութեան ազգապահպանու – թեան սրբազան գործին, մեր օրերու մե – ծագոյն հարցը, որ դրուած է մեր առաջ:

Աղօթարար Աստուծոյ եւ շնորհիք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ, ընդ ամենեսին, ամէն:

ՎԱԶԳԷՆ Ա·

Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Տուաւ կոնդակս ի 25ն Ապրիլի 1960 փրկչական ամի, եւ ի տումարիս Հայոց ՌՆԸ, ի Ս· Էջմիածին: Թիւ 171

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԿՐՆԱՅ ՄՈՍԿՈՒԱ ՉԵՐՔԱԼ

Գերապոյն Խորհուրդը կը չարունակէ իր նիստերը: Խրուչչեւի փոթորկալից ճա – ռէն ետք խօսք առած են ուրիշներ, ո – րոնց կարգին մտաբէալ Քրէչկօ եւ Կրո – միքօ:

Խորհրդային մտաբէալը մանրամասն նկարագրած է ամերիկեան օդանաւին մի – ջադէպը: «Ամերիկեան օդանաւը, ըսած է ան, որ Մայիս մէկին բռնաբարեց խոր – հրդային օդային սահմանները, վար առնուած է հրթիռով մը եւ առաջին իսկ հարուածով: Հրթիռները, աւելցուցած է ան, նշանաւոր զէնքեր են որոնցմով պին – ուած են խորհրդային բանակները: Օ – դանաւը վար առնելու հրամանը տրուած է խորհրդային կառավարութեան եւ Խր – րուչչեւի կողմէ, անձնապէս:

Այս առթիւ մտաբէալը ամբաստանած է Մ· Նահանգները որ «Վերին Ժողովի նա – խօրեակին դիտաւորեալ գրգռութիւններ կը ստեղծեն»:

Կրոմիքօ, արտաքին նախարարը, յատ – կապէս անդրադարձած է Գերմանիոյ հարցին: Յայտարարելէ ետք թէ Խ· Մի – ութիւնը որոշած է արգելք հանդիսանալ Դաշնակցային Գերմանիոյ մէջ ծայր տր – ւած վրէժխնդրական եւ պատերազմական տրամադրութիւններուն, դգուշացուցած է Արեւմուտքը ըսելով թէ եթէ արեւմտեան Պերլինի հարցը չկարողանայ, ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ հետ խաղաղութեան դաշնագրի մը կնքումը, կացութիւնը կրր – նայ վտանգաւոր դառնալ:

Այս առթիւ Կրոմիքօ դիտել տուած է թէ Արեւելեան Գերմանիոյ սահմանները «ամուր կղպուած են»: Պէտք եղած պարա – պային, աւելցուցած է ան, խորհրդային բոլոր ուժերը, նաեւ Վարշաւայի Ուխտի անդամ երկիրները օգնութեան պիտի հասնին այս վերջինին»:

Սպիտակ Տան բանբերը՝ Հեկըրթի յայ – տարարած է թէ Այզընհաուըր միշտ պր – պատրաստ է մասնակցելու Վերին Ժողո – վին, սակայն կրնայ ըլլալ որ Նախագահը մերժէ Խ· Միութիւն երթալ, մանաւանդ եթէ Խրուչչեւ այս ոճը պահէ:

Ամերիկեան կառավարութիւնը Մոս – կուայէն խնդրած է յաւելեալ մանրամասն տեղեկութիւններ՝ Մայիս մէկին վար առ – նուած օդանաւին մասին:

Այս առթիւ քաղաքական միջոցային շրջանակները դիտել կուտան թէ միջազ – գային օրէնքով օդանաւ մը վար առնելէ առաջ պէտք է հարցնել ինքնութիւնը, մերժումի պարագային հալածիչները օդը կը բարձրանան եւ նշաններով կը ստիպեն որ վար իջնէ:

Խ· Միութիւնը չէ յարգած այս կանոն – ները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐԿԱՐԻԹ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ եւ ամու – սինը մեկնեցան մեղրալուսնի... 300 հո – պիի հետ: Արդարեւ Պրիթանիա եօթին անճնակազմին մէջ կան մէկ ծովակալ, 20 սպայ եւ 250 նաւաստի: Ճամբորդու – թիւնը պիտի արժէ 56 միլիոն (թեթեւ ֆ·) ինչ որ չափազանցուած է, ըստ Աչխատա – ւորականներուն:

ԻՄՄԻԹ ԻՆԷՕՆԻԻ կ'ամբաստանէ Մեն – տերվսը ըսելով թէ ամերիկեան օժանդա – կութեան դումարները կը գործածէ «ընտ – չումի իր քաղաքականութիւնը պարտա – դրելու համար»:

ՖԵՐԱՌ ԱՊՊԱՍ տեսակցութիւն մը ունած է Իտալիոյ համայնավար պաշտօ – նաթերթին Ունիթա ուր կ'ամբաստանէ նախագահ ար Կոլը որ կռնակ դարձուցած է բանակցութիւններուն: Ըմբոստներու պարագլուխը աւելցուցած է թէ Ալժ· ա – զատ· ճակատը պէտք է երկար պատերազ – մի մը համար զինուի:

ՆԵՀՐՈՒ, Հնդկաստանի վարչապետը Փարիզ ժամանած է ու տեսակցած՝ զօ – րավար տը Կոլի հետ:

ՀԱՐԱԻԱՑԻՆ ՔՈՐԷԱՑԻ ներկայ նա – խագահը՝ Հիւհ Զիւնկ որ զործի անցաւ Սինկման Ռիի հրաժարումին հետեւան – քով, յայտարարած է թէ Հիւսիսային Քորէային համայնավարներ սահմանը անցած են ու կ'աչխատին խռովութիւններ յառաջ բերել: «Բարեբախտաբար մեր ժո – ղովուրդը հակահամայնավար է» աւել – ցուցած է ան:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ երեք մեծերը եւ Ատե – նաւորը խորհրդակցութեան պիտի նստին Մայիս 12ին, Փարիզի մէջ: Օրակարգ՝ վերին ժողով:

ԹՐՈՑՔԻՆ սպաննողը Ժ· Մորնար, 20 տարուան բանտարկութենէ մը ետք ազատ արձակուեցաւ Մեքսիքոյի մէջ: Մորնար՝ Թրոցքին սպաննած էր 1940 Օգոստոս 20ին Մեքսիքոյի ապարանքին մէջ:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ եւ անգլիական Սոմալիները անկախութիւն կը ստանան յառաջիկայ Յուլիս 1ին: Հաւանական է որ երկու եր – կիրները միանան:

ՀԵՐԹԸՐ Ամերիկայի արտաքին նախա – րարը Ուաչինկթընի մէջ յայտարարեց թէ ցորչափ Խ· Միութիւնը կը չարունակէ Ա – րեւմուտքի դէմ իր յարձակումները, հա – մակեցութիւնը կարելի պիտի չըլլայ իրա – գործել:

ԼԱՐՈՒՄԸ կացութիւն մը կը տիրէ Ին – առնէզիոյ եւ Հալանատայի միջեւ: Այս վերջինը որ հաստատուած է Նոր Կինէի մէջ, կը մերժէ ընթացք տալ Ինառնէզիոյ հողային պահանջներուն: Ճամբորդայի (Ինառնէզիոյ մայրաքաղաքը) Հալանատա – կան դեսպանատունը յարձակումի եւ թա – լանի ենթարկուած է:

ԳԱՅԼԵՐՈՒ վոհմակ մը պիչերանց յար – ձակած է երկրաչարժէն քանդուած Լար (Պարսկաստան) քաղաքի բնակիչներուն վրայ, որոնք վրաններու տակ ապաստա – նած էին: Շուրջ երեսուն հոգի, չատեր մանուկներ վայրագօրէն խոշտանգուած են:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ բեռնակիրները որոշեցին վերջ դնել եղիպտական «կդէպատարա» նաւուն դէմ եղած պոյճոթին: Բեռնակիր – ներու ընկերակցութիւնը հաւաստիք ըս – տացած է թէ Ուաչինկթըն միջոցներ ձեռք պիտի առնէ որ վերջ դրուի Սուէզի մէջ իսրայէլեան նաւերու անցքին դէմ դրուած արգելքին:

ՄԱԼԵԶԻՈՑ վարչապետը՝ իշխան Ապ – տիլ Ռահման Լոնտոնի մէջ թղթակիցնե – րուն յայտարարած է թէ «Մալեզիա վե – րադարձիս Ափրիկէի եւ Ասիոյ բոլոր եր – կիրներուն ուշադրութիւնը պիտի հրաւի – րեմ Հարաւ. Ափրիկէի ցեղային խտրա – կանութեան վրայ»: Հարաւ. Ափրիկէ կը չարունակէ «Ափարթհէյթ»ի իր քաղաքականութիւնը:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՆՔԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Գ.

Գրեցի թէ ճամբայ ելայ՝ յենակս... պատրուակ մը, ընթերցողին ծանօթ: Վանապետութեան թարխ (էպօշ) մը կազմելու միտք չունիմ, ոչ ալ կը փափաքիմ ջատագովական մը հիւսել հին վանակա-նութեան: Դժուարահաճութիւնը, ակա-դեմական բացատրութեամբ՝ քննական ոգին, որ ղիս թշնամի դարձուց դարա-ւոր ջրջանին եւ պայքարի մէջ դրաւ ժամանակին հետ, ընդունելով ներկան իբրեւ յեղափոխական հրաբուխներու խառնարան, ինչպէս անցեալը՝ աւերակախօսութեան առաղձ, ինծի պիտի արգիլէր նման զառածանք մը: Տասներե՛ք դար, ինչպէս դիտել կուտայ հեղինակ մը, հիացման ու պանծացման առարկայ՝ վանքերը մահացու հարուած մը կրեցին ԺԸ. դարուն, — փիլիսոփայական միտքը քանդեց վանակա-նութեան համայքը, վերածեց աւերակի՝ կուռք մը տապալելու ձեւով: Ի՞նձ է մը-նացեր, այժմ, վերականգնել հնօրեայ լուսեղէն յիշատակարանները, որոնք կը յաւակնէին յաւիտենական հաղորդակցու-թեան մէջ դնուիլ Աստուծոյ հետ, կանգնած՝ լեռներուն գագաթը, կամ կախուած՝ անդունդներու ջրթներէն, բը-նութեան ապշեցուցիչ ու կախարդական դէղեցկութիւններուն դէմ յանդիման, փոխ առնելով ամէնէն բանաստեղծական անունները, — յիշենք հայկականները՝ Զիւնասարու վանք, Ծիծեռնավանք, Հա-ւուց Թառ, Լուսկեվանք, Երցեվանք, Ին-նակնեան վանք, Փշոց վանք:

Այժմ քաղաքակրթութիւնը հաշտ չէ վանքերուն հետ՝ այն չափով որ ծանօթ են, անունք, պատմութեան մէջ, (երկար են վիճաբանութիւնները, մեծ մասամբ կատաղի, որոնք կատարուած են վանքե-րու շուրջ): Վանքի մը պարիսպներուն տակ ծնած՝ հաշտ չեմ եւ ես, — պիտի ներկայացնեմ եւ, անշուշտ, պիտի նաեւ դովաբանեմ վանքերու պատմական դե-րը, մանաւանդ կորիզային հայրենիքի դերը, մանաւորաբար օտար ասպատա-կութեանց եւ տիրապետութեան չրջանին, դոր կը մատնանշէ ռուս նոր հեղինակ մը: Պայմանաւ որ, վաղուան գործունէու-թեան մէջ, վանքը դառնայ ապակրօն (ոչ թէ հակակրօն) հաստատութիւն մը, հիմ-նուած հաւաքական աշխատանքի եւ հա-ւաքական սեփականատիրութեան սկզբ-բունքին վրայ:

Արդիական վա՛նք մը, — իմ իտէալս, իմ երազս, միակ տենչանքս: Հին վանքը դիակ մըն է հիմա, — փոուիթին: Բայց դեռ ի՛նչ դասեր կարելի է քաղել վանքե-րու պատմութենէն:

Ըսի թէ քրիստոնէութիւնը չէր որ հիմ-նեց առաջին վանքը:

Հայեցողական ոգին (էսփրի ֆոնթամ – փլաթիֆ), բնախօսական պահանջի մը չափ զօրաւոր, յատկութի՛ւնն իսկ է մարդկային հոգիին: Կեանքը, զոր կ'ապ-րինք, փորձ մըն է հաւասարակշռելու եր-կու զլխաւոր ուժեր, — բնութիւնը եւ ըն-կերութիւնը: Մարդ արարածը կը մատնէ ձգտում մը՝ բնութենէն հեռանալու, ըս-տեղծելով արուեստականը, որ ընկերու-թիւնն է: Եւ սակայն բնութիւնը, խան-դակաթ մօր մը նման, հրաւէր կը կար-դայ, խորհուրդ կուտայ, չարունակ կը յորդորէ չհեռանալ... կապը խզելու աս-տիճան: Ռուսոյականութիւնը չէր որ մատնանշեց վտանգը առաջին անգամ, — հին Հռոմը քանիցս խօսած է բնութեան մասին՝ իբրեւ ազբիւր առողջարար եւ կենսադործ, երբ անդին՝ հնդկական փի-լիսոփայութիւնը կը զարդացնէր ներքին լռոզութիւնը, պատրաստելով աստուա-ծախօս լռութեան, լուսախայտ և ճաման-չաղեղ տեսիլքներու սպասման մէջ:

Միշտ ամչկոտ ու վհերոտ եղած են մեծ փիլիսոփայութեանց զարդացներուն հիմնադիրները, ու միտքով տհասներն են որ յանդգնութիւնն ունեցած են իւրացնել ծանրագին սկզբունքներ, իրենց համար անմարսելի, ու կիրարկել զայթակղեցնե-լու կամ չրջապատը զարմացնելու ձեւով, — վերջին պայմանը իրենց ինքնատպու-թիւնը կը կազմէ:

Այստեղ կարելի է յիշել, առանց ոս-տում մը կատարելու մինչեւ նախաքրիս-տոնէական չրջանը, Նեղոսի առաջին չրիստոնեայ անապատականները, — մը-տածելու անկարող, հոգեպէս պրոլետար, զաղափարներու նուազագոյն հարստու-թենէն զրկուած, քաղաքակրթական որեւէ ժառանգութեան անհաղորդ, փսիխաճա-լիզի փորձարաններու այս թշուառ անա-սունները չէնոցուցած էին Նեղոսի հովիտը իրենց էհսհիպհսիոնիմին վկայութիւննե-րով: Աստնք էրմիթներն էին, — աւազնե-րու թագաւորութեան ոջիլները: Կ'արժէ՞ յիշել այս խեղճերէն մին՝ որ, իր ճգնա-կեցութեան փոսին մէջ՝ մժեղ մը ճզմած ըլլալով... արկածով, մեղքը քաւելու համար կ'ներթայ կը մտնէ ճախճախուտ մը, ուր կը մնայ այնքան ժամանակ որ արկածամահ մժեղին ցեղակիցները լա-ւագոյնս լուծեն վրէժը՝ անճանաչելի դարձնելով զինք իրենց խայթումներով, — այլեւս ձայնէն միայն կը հասկցուէր թէ ո՛վ էր ինք:

Ահա լռութեան, ներհայեցողութեան, առանձնակեցութեան առաջին առաքեալ – ներուն պատկերը:

Ցետագային զարդացաւ առանձնակե-ցութիւնը: Ընկերութենէն անջատուեցան նաեւ զարդացած միտքեր, միանալով ա-նոնց որ կ'ապրէին ազատ բնութեան մէջ, միայն քուրձ ու ձունձ հագած, ու փուռի պէս տաք փոսերու մէջ ծնրադիր՝ զօտի կը հիւսէին այծի մազէ, կամ սակաւ՝ արմաւենիի ոստէ, յետոյ չոր հացը կը թաթխէին ջուրին մէջ ու կ'ուտէին սաղ-մոս կարդալով, — աւելորդ է յիշել թէ, դարեր եաքը, իրենց եղբայրները նոյն սաղմոսները պիտի կարդային չաթալ-թագ ի զլուխ, ոսկեճարմանդ նախորա մը՝ ուսերուն, զմրուխտէ մատնի մը՝ մատներուն:

Անապատականները ի վերջոյ մօտեցան իրարու, որքան իրենց կամքով, նոյն-քան... տեղի պակասութեան պատճառով, — այնքա՛ն բազմացեր էին անոնք, կը դրէ հեղինակ մը չափազանցութեամբ: Այսպէս մենաբնակները (անաճորէթ) դարձան միաբնակ (սենոպիք), — համա-կեցութեան ձեւ մը: Եւ ստեղծուեցան ա-ռաջին վանքերը:

Նեղոսի հոսանքին զուգահեռ, այնքան չատ բուսան այս վանքերը, որ ջուրի յաւերժական ուղին կոչուեցաւ «վանքերու դետ», — հասկնալ երկու իմաստով:

Ս. Պախոմոս առաջինն եղաւ որ սահմա-նադրութիւն մը տուաւ Նեղոսի վանքե-րուն: Վանական այս առաջին կանոնա-դրութիւնը կը համախմբէր 30–40 մոնազն մէկ մեծաւորի իշխանութեան տակ, — բացարձակ հնազանդութիւնը հիմնական պայման:

Անապատներէն չուտով քաղաք հասան հրաչքներու պատմութիւնները: Տառա-պանքներու մէջ ծիւրած, ընկերային չա-րիքներէն յոգնած, բոցավառեցաւ կնոջ երեւակայութիւնը: Մոռնալու համար մարդոց բարբարոսութիւնը, իրրեւ բալ-սան իր յուսահատ եւ թախծոտ հոգիին՝ կինը եւս ուզեց ունենալ իր վանքը: Առա-ջինը հիմնեց Ս. Պախոմոսի քոյրը:

Այրերու եւ կիներու վանքերը իրարմէ կը բաժնէր Նեղոսը: Արդիւնած էր փո-խադարձ այցելութիւնը: Մահը միայն կ'արտօնէր անցնիլ դետին մէկ ափէն մի-սը: Երբ մեռել մը ունենային կիները, կը պատանքէին ու կը բերէին կը դնէին դետեղերքը, յետոյ սաղմոս կ'երգէին բարձրաձայն: Այրերու վանքէն խումբ մը, արմաւենիի եւ ձիթենիի ճիւղեր ի ձեռին, սաղմոս կարդալով բարձրաձայն, լաստով կ'անցնէին հանդիսակաց եղերքը, մեռելը կը փոխադրէին իրենց դերեզման-նոցը, — թաղումը կիներու ուժին անհա-մապատասխան համարելով:

Ցետոյ եկան Ս. Բարսեղ եւ Ս. Բենե-դիկտոս, վանական կանոնադրութեանց երկու մեծադոյն հեղինակները, — առա-ջինը՝ Արեւելքի մէջ, երկրորդը՝ Արեւ-մուտքի մէջ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՐՄԱՒԻՐ

ԽՄԲ.— Արմաւիրի պատմութիւնը այժ-մէութիւն ստացած ըլլալով՝ մեր ընթեր-ցողներուն կը ներկայացնենք կարգ մը տեղեկութիւններ, հին աղբիւրներէ քաղ-ուած:

ԲՆԱՇԽԱՐՀԻԿ ԲԱՌԱՐԱՆԷՆ.— Հայա-բնակ աւան կամ քաղաքաւան Քուպան պաւարին մէջ, Քուպան գետին ձախ ե-զերքին վրայ Փրաչնօ–Սքոփ կոչուած ամ-րոցէն մէկ մղոնի չափ հեռու: Քաղաքը հիմնած են Եգերահայք կամ Զերքէզի Հայք, 1848ին, ռուս զօրավար Զասի քա-ջալերութեամբ: Զօրս կողմը բացուած են խորունկ խրամներ եւ չորս դուռ: Հիւսի-սային կողմը թերակղզի մը, — բնակիչ-ները (Հայերը) այնտեղ կը փախցնէին ի-րենց ստացուածքը, կիներն ու զաւակնե-րը՝ երբ յարձակում գործէին Զերքէզ-ները:

1858ին կառուցուած է Ս. Աստուածա-ծին քարաչէն եկեղեցին, որու չինութեան օժանդակած է ռուս կառավարութիւնը 40 հազար ֆրանքով: Հայերը ունին նաեւ Ս. Գէորգ հոյակապ եկեղեցին, եւ երկսեռ վարժարան մը:

Երբ Ռոստով – Վլատիկովկաս երկաթ-ուղին անցաւ Արմաւիրէն, քաղաքը կեր-պարանափոխուեցաւ, — գեղեցիկ ու լայն փողոցներ, քարաչէն ու փայտաչէն միա-յարկ կամ երկայարկ տուներ, բազմաթիւ խանութներ: Վաճառականութիւնը կը ծաղկի օրէ օր: Աժէն կողմէ առեւտրա-կաններ կը լեցուին Արմաւիր, որ կը դառնայ վաճառականութեան կեդրոն՝ Կովկասի մէջ:

Հայերը աւելի քան 600 տուն: Իրարու հետ չատ սիրով, իրենց հեռաւոր ազգա-կիցներուն մասին եւս կը հետաքրքրուին: Բացի վաճառականութենէ՝ կը հետա-քրքրուին նաեւ երկրագործութեամբ, ա-խաղարձ այցելութիւնը: Մահը միայն կ'արտօնէր անցնիլ դետին մէկ ափէն մի-սը: Երբ մեռել մը ունենային կիները, կը պատանքէին ու կը բերէին կը դնէին դետեղերքը, յետոյ սաղմոս կ'երգէին բարձրաձայն: Այրերու վանքէն խումբ մը, արմաւենիի եւ ձիթենիի ճիւղեր ի ձեռին, սաղմոս կարդալով բարձրաձայն, լաստով կ'անցնէին հանդիսակաց եղերքը, մեռելը կը փոխադրէին իրենց դերեզման-նոցը, — թաղումը կիներու ուժին անհա-մապատասխան համարելով:

Ցետոյ եկան Ս. Բարսեղ եւ Ս. Բենե-դիկտոս, վանական կանոնադրութեանց երկու մեծադոյն հեղինակները, — առա-ջինը՝ Արեւելքի մէջ, երկրորդը՝ Արեւ-մուտքի մէջ:

նամնարուծութեամբ եւ մասամբ մեղա-բուծութեամբ: Բնիկ Արմաւիրցի չկ-րէն զատ, այնտեղ հաստատուած են նաեւ Նոր Նախիջեւանցի Հայեր, մօտ 200 տ-ղի: (Ներկայ դարուն սկիզբը՝ աւելի քա-7·000 Հայեր կը բնակէին այստեղ): Վեր-ջերս Ռուսերուն թիւը եւս չատցաւ, հա-սաւ մինչեւ 1·000: Ռուսերը եկեղեցի շի-նելու համար տեղ ուզեցին Հայերէն, ա-տրուեցաւ: Հայերէն չատեր պահպան-պաշտօններու մէջ կը դտնուին, չքան-չաններով եւ աստիճաններով պատուո-ւած: Հայերը երկար ժամանակ Զերքէզ-ներու մէջ բնակելով՝ սորված են անոնց լեզուն եւ իւրացուցած են սովորութիւն-ները: Նոր սերունդը սկսած է Հայերէն խօսիլ:

ԽՄԲ.— «Բնաշխարհիկ Բառարանին» հեղինակը, Հ. Եփրիկեան, այս տեղեկու-թիւնները քաղած է Մասեաց Աղաւնի պարբերաթերթէն, որ 1856ին կը հրատա-րակուէր Փարիզ, — տեսնել Բ. տարի-քիւ 12, էջ 319–323, «Եգեբահայք, այ-ինքն Հայկազունք Կովկաս լերանց» յո-դուածով ուսումնասիրութիւնը, Սարգիս Ղահրամանեան – Յովհաննիսեան ստորա-գրութեամբ:

«Հայ Հանրագիտակին» հեղինակը, Ս. Պոտուրեան, բոլոր այս տեղեկութիւն-ները քաղելէ ետք նոյն աղբիւրներէն, գրե-յիշեցինք, կ'աւելցնէ.—

1917–1918ին, Արմաւիրի մէջ լոյս ա-սաւ Կարիճ օրաթերթը, խմբագրութեան Ներսէս քահ. Հերթեւեանի: 1918ին լոյս տեսած է Բանուորի Ձայնը: 1919–1920ին Բանուորի Կարիճ համանմանօրեայ չաթա-թերթը, խմբագրութեամբ Վէքիլեանի:

ԽՄԲ.— Ժամանակ մը իմքնավար շրջանի կեդրոն դարձաւ Արմաւիրը, ինչ-պէս կը գրէ Յովհ. Պօղոսեան՝ իր «Հա-յաստանի աշխարհագրութեան» մէջ, էջ 169.—

Հիւս. Կովկասի մէջ, Սեւ ծովու ա-փին, Նովորոսիսկի մօտ կը գտնուի Ար-մաւիրի ինքնավար շրջանը, 20 հազար հայ բնակչութեամբ: Տեղական ինքնա-վարութիւն կը վայելէ եւ ունի հայկական դպրոցներ եւ հիմնարկութիւններ: Արմա-ւիր առաջնորդական վիճակ կը մը կայ:

ԽՄԲ.— Այս Արմաւիրը կը կոչուի նաեւ Արմաւիր: Հինը պատմական քաղաք էր, որ կը գտնուէր Արագածոտն գաւառի մէջ, բլուրի մը վրայ: Ըստ աւանդու-թեան՝ Արամայիս թագաւորն է հիմնա-զայն, այժմ աւերակ: Վերջապէս այս նոր Արմաւիրի շուրջն էր որ կը գտնուէր հին չակաւոր սօսեաց անտառը: Նոր Արմաւի-րը, ինչպէս կ'աւանդուի, հիմնած են գերահայք:

ԵԳԵՐԱՀԱՅՈՑ ՄԱՍԻՆ.— Զայն դրէ թէ Եգերացիք կը սերին Հայկ Նա-հապետ Եղբէս անուն եղբօրմէն: Ներսէս նայի կը յիշէ Եգերացիները՝ Պոնտոսի ներքին եաքը, ենթադրել տալով թէ

ԱՆԻ
ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

ԽՄԲ.— Փարիզի «Թարտէն տէ զ'Ար» պատկերազարդ ամսաթերթը, իր Մարտ ամսուան թիւին մէջ՝ 12 էջով եւ բազմա-թիւ լուսանկարներով, պատմական ու-սումնասիրութիւն մը նուիրած է Անի խաղաքին եւ անոր ներկայ ահաւոր վիճակին:

Յօդուածագիր Տէր եւ Տիկին Թիէռի եւ ամսաթերթին տնօրէնուհիւնը ազնուու-թիւնն ունեցան մեր տրամադրութեան տակ դնելու այդ գրութեան բնագիրը եւ լուսանկարներէն ոմանք:

Թրքական հողամասի վրայ, ռուսական սահմանագլուխին մօտ, կարսի արեւելեան կողմը եւ անկէ յիսուն հազարամեթր հե-ռու, Անի այսօր լքուած մեռեալ քաղաք մըն է, ամայի բարձր սրահարթերու վը-րայ:

Սեպ ժայռերով կազմուած բարձունքի մը վրայ եւ չրջապատուած խոր ձորե-րով, Անի կը բաժնուի Ս. Միութենէն Ախուրեան գետով:

Միջին դարուն, Անի ռազմագիտական յարմար վայր մըն էր, մէկ կողմէն պա-տերազմի մէջ եղող երկու աչխարհներու՝ մահմետական Արեւելքի եւ քրիստոնեայ Արեւմուտքի միջեւ, եւ միւս կողմէ կեդ-րոնական Ասիայէն եկած արշաւանքներու մեծ ճամբուն վրայ: Հնուց ի վեր այդ ժայռին պատաթը միջնաբերդ մը եղած է. յետագային քաղաքը տարածուեցաւ սա-րահարթին վրայ, եւ այս կողմէն պաչտ-պանուելու համար պէտք եղաւ կառուց-նել պարիսպներու երկար չարք մը:

Խաղաքութեան ատեն, քաղաքը կը դառնար վաճառականական կարեւոր կեդ-րոն մը, անցքի եւ փոխանցման տեղ բո-լոր այն կարաւաններուն համար, որոնք Պարսկաստանէն եւ Հնդկաստանէն դալով կ'ուղղուէին դէպի Անատոլու եւ Տրապէ-զոն եւ կ'անցնէին դետին վրայ յատկա-պէս չինուած կամուրջներէ:

Ներկայիս, քաղաքին այցելութիւնը կը բախի ամէն տեսակ դժուարութիւններու: Գտնուելով զինուորական արդիլեալ զո-տիի մէջ, հոն կարելի չէ մուտք գործել առանց Անգարայի կեդր. իշխանութեան արտօնութեան, նոյնիսկ տեղւոյն վրայ, կարսէն մինչեւ Անի, զինուած պահակ մը պէտք է որ ընկերանայ այցելուին: Բնա-կանաբար, արդիլուած է ռուսական սահ-մանագլուխին կողմը լուսանկարել, տեղի չտալու համար սահմանային միջադէպե-րու, ինչպէս արդիլուած է այցելել բեր-դաքաղաքին որոշ մասերը, անդզուշու-թեանց առաջքն առնելու համար:

Վերջապէս, քաղաքին մուտքը պէտք չէ դիւրին չէ, որովհետեւ պէտք է ցնիլ արահետներէ որոնք կարուած ժայռոտ եւ հրաբխային հողամասերով: ճախճախուտ խորութիւններով: կառավարիչը, այս վայրերու զբօսաշր-չիկներուն դիւրութիւններ ընծայելու տարիներուն բարեկարդել այդ չրջա-նաւորութեամբ, կը խորհի յատկա-տարինեըուն:

Անի քաղաքի պատմութեան յեղա-չրջանները կը դուչակուին այցելելով մա-րակներու այս ընդարձակ դաշտը: Չո-չալի պարսպապատները, 9րդ եւ 13րդ դ-րերու քանի մը կոթողները, մինչեւ լաւ պահպանուած, կը պատմեն պա-քը աւանի մը՝ որ եղած է մայրաքա-Հայաստանի թագաւորութեան 962ին եւ որ մինչեւ 14րդ դար կը մնայ ռաչահ կարեւոր կեդրոն մը, պատերազմներու որոնք զայն զա-բիւզանդական սեփականութիւն՝ 1064, Թուրքեւսելճուք՝ մինչեւ քրատական՝ մինչեւ 1124, վրացական՝ չեւ 1239, եւ վերջապէս մոնկոլական՝ Թուրանական սեփականութիւն՝ 1473 Թուականը: Ցետագային օսմանեան սեփականութիւն մինչեւ եւ մաս կազմեց ռուսական հողե-մինչեւ 1921, եւ անկէ ի վեր վիճ-կցուեցաւ Թուրքիոյ:

(Շար – 1) Մ. եւ Ն. Թ.

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Աղմկոտ մեծ քաղաքը ցած կը մնայ, երբ լայն ասֆալտներէն կը բարձրանաս դէպի պզտլտէ այն չէնքը որ ամած է պզտլտէ ամուր հիմերու վրայ եւ ուսուի տուած տեղատորուած նոյն պազալտէ հակայ ժայռին:

Այստեղ արդէն չի լսուիր այլեւս քաղքին աղմուկը, ոչ ալ փողոցներու եռուղը: Միայ լռութիւն կը տիրէ, մարդոց շարժումները սահուն են, ղողյչ: Եւ ամայ կը ծնի այն միտքը, թէեւ վաղամ, որ յաւերժական հանդստութեան յանձնուած են այդ հոյակապ չէնքի սրբատներուն մէջ պահուող հնադարեան ձեռագիրներու չափազանց հարուստ հաւաքածոները:

Բայց այդ զգացումը խաբուսիկ է, որովհետեւ անմիջապէս որ դուք կը լսէք, թէեւ կիսաձայն, ուղեցոյցին ոգեշունչ պարզաբանութիւնները, այդ վաղեմի ձեռագրերը կը վերակենդանանան եւ անոնց դեղնած էջերէն յարութիւն կ'առնէ անցեալի փոթորկայոյզ պատմութիւնը...

Հնադարեան ձեռագրերները իրենց բովանդակութեամբ դիտական մեծ հետաքրքրութիւն կը բերեն: Աստնցմէ շատերը նախ քան Հայաստանի Պետական Մատենադարանի թանկարժէք գուցանիքեր դառնալը, շատ փորձանքներու են քարկուած են:

Կը փափաքիս որ խօսին քեզի Հազարամի նախկին զրադահոցի նախնական այն պեղումներուն մասին, որ վերջերս կատարուեցան Հաղբատի կիրճի քարանձաւներուն մէջ:

... Ապակիի տակ զրուած են մագաղաթի ու թուղթի կտորներ, անեղծ գոյներով փալփլող մանրանկարներու փոքրիկ հատուածներ եւ սեւ, ժամանակէն քարացած կաշեկապ պատառիկներ: Վեց, ութ, թերեւս եւ աւելի դարեր մնացած են Հաղբատի դժուարամատոյց քարանձաւներէն մէկուն մէջ:

Եւ ինչքա՞ն ժամանակ: Ինչպէ՞ս եղեր է որ քարանձաւ ինկեր են: Այդ ի՞նչ մըհացորդներ են:

Այդ հարցերուն պատասխանները մեզի կուտայ 13րդ դարու պատմիչ Կիրակոս Գանձակեցին՝ նկարագրելով 11–12րդ դարերու նշանաւոր գիտնական Ցովհաննէս Սարկաւագի կեանքը: Կիրակոս Գանձակեցին կը հաղորդէ թէ ան կը պարապէր Հաղբատի քարանձաւի զրադահոցին մէջ:

Այդպէսով ակնյայտ կը դառնայ, որ դեռ 11–12րդ դարերուն Հաղբատի քարանձաւներուն մէջ պահուած են ձեռագիրներ, որոնք այնտեղ հաւանաբար թաքցուած են օտար նուաճողներու արշաւանքներէն փրկելու համար:

Այդ քարանձաւի զրադահոցի ունեցած ճակատագրին մասին հետաքրքրական տեղեկութիւններ կան 18րդ դարու վերջաւորութեան զրուած ձեռագրի մը մէջ: 1777 թուականին Հաղբատի վանքին առընորդ կարգուած է Աբրահամ Թեքիրտաղցի, որ իր օրնական Պետրոս Սարկաւագին հետ անծանօթ պատճառով մը քարանձաւէն կը հանէ ձեռագիր մատենադարանին մէջ:

Աւելի ուշ՝ 1899ին, մնացած ձեռագիրները Ս. Էջմիածին փոխադրուեցան:

Ցաջորդ թիւով՝ եղերահայոց պատմութիւնը, քաղելով Մասեաց Աղաւնիէն:

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Եթէ Արմէն Տիգրանեանի « Անուշ » եւ « Դաւիթ Բէկ » օփերաներուն գտած համաժողովրդական ջերմ ընդունելութեան գլխաւոր պատճառը օփերայի երաժշտութեան ներդաշնակութեան, մեղեդիներու զգայնութեան եւ նիւթի եւ կերպարներու հարազատութեան արդիւնքն է, ապա... ոչ նուազ դեր ունեցած են օփերաներու ժողովրդականացման մէջ, հայ բեմի վաստակաւոր եւ տաղանդաւոր երգիչ-երգչուհիները, ի շարս որոնց Գոհար Գասպարեան եւ Տաթեւիկ Սազանդար-եան:

Ստորեւ իրենց տպաւորութիւնները.—

Թովիչ մեղեդիների վարպետը.— « Անուշ» օփերան ներկայացուել է բազմաթիւ բեմերի վրայ: Դեռեւս 1945 թուականին «Անուշ»ը բեմադրուեց Եղիպտոսում, սիրողների ուժերով: Այն ժամանակ ես առաջին անգամ լսեցի Տիգրանեանի այս գլուխ-գործոցը, նրա հոյակապ մեղեդիները՝ «Ասում են ուռին...», «Բարձր սարեր»ը:

«Անուշի դերերգը պատրաստելիս իմ առջեւ ծանր պարտականութիւն էր դրուած. պէտք է աշխատէի Անուշին ներկայացնել այնպէս, ինչպէս իր պոէմում պատկերել է Թումանեանը եւ օփերայում Տիգրանեանը: Ցամառ աշխատանքից յետոյ, ինչպէս զգացի բազմահազար ունկընդիրների վերաբերմունքից ու նամակներից, ինձ յաջողուեց կերտել համեստ ու սիրող հայ աղջկայ կերպարը:

«Արմէն Տիգրանեանի երկրորդ օփերան «Դաւիթ Բէկ»ն է, որ ոչ նուազ ժողովրդականութիւն է վայելում: Երգահանը օփերայում փոխել է Շուշանի կերպարը: Շուշանին Տիգրանեանը աւելի հերոսական է դարձրել, մինչեւոյն ժամանակ նրա կերպարի մէջ թողնելով քնարերգութիւնը: Շուշանը թշնամու կողմից կեղեքուած ժողովրդի հերոսական եւ հայրենասէր կնոջ կերպարի ընդհանրացումն է:

« Կոլորատուրային երգչուհու համար չափազանց դժուար է Անուշի եւ Շուշանի, առաջինի՝ քնարերգական, միւսի՝ քնարա-հերոսական կերպարները ստեղծելը: Բայց ես այդ արել եմ մեծ սիրով: Երկար մտորել եմ այդ կերպարների մասին: Տքնաջան աշխատանք եմ կատարել, որպէսզի դրանք կարողանամ լիարժէք ներկայացնել ունկնդիրներին »:

ԳՈՀԱՐԻԿ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

×

«Ասում են ուռին»...

«Եթէ փորձեմ յիշել, թէ ե՞րբ եմ առաջին անգամ լսել «Ասում են ուռին» երգը, թերեւս չկարողանամ, բայց որ ինձ համար այն առաջին հայկական երգերից մէկն էր, դա կարող եմ ասել անսխալ:

«... Առաջին անգամ, 1937 թուական – նին, Երեւանի օփերայի բեմում տեսայ Հայկանոյշ Դանիէլեանին անմահ Անուշի դերում: Ժողովրդի հազար-հազար բերանով երգած «Ուռին» վերածուել էր քնարերգական մեծ չնչով կատարուող արիայի:

«... Թիֆլիսում ունեցած համերգիս վերջին երգը աւարտեցի եւ իջայ դերասանական սենեակը: Առաջին մարդը, որ ձեռք մեկնեց ինձ եւ ջերմ խօսքեր ասաց, սիրելի Արմէն Տիգրանեանն էր:

«Երբ իր կարծիքը յայտնեց համերգիս առթիւ, խնդրեց այցելել իրեն մի «քան» ասելու: Փոքրիկ առանձնասենեակում դաշնամուրի վրայ էր «Դաւիթ Բէկ»ը, իսկ նրա թերթերից մէկի վրայ կարզացի «Թամարի, արեւ»... Ցուզուած էի եւ երջանիկ, չէ՞ որ կատարուել էր շատ տաբիների իղձս:

«Ինձ համար հաղիւ լսելի, շատ մեղմ եւ անուշ ձայնով ինքը՝ հեղինակը առաջինը երգեց այսօր արդէն շատ սիրելի դարձած Թամարի արիան:

«Հնչող է ունկնդրում եւ էլ աւելի հնչող յիշում Տիգրանեանի երաժշտութիւնը: Եւ սա թերեւս ականաւոր երգահանի մեծագոյն առաւելութիւնն է եւ սրանում է, անկասկած, Տիգրանեանի մեծ ժողովրդականութիւնը:

«Մեծ եւ անդնահատելի են Արմէն Տիգրանեանի ծառայութիւնները հայ արուեստին: Երկու, իրար բոլորովին չնմանուող դանձեր է թողել նա օփերային արուեստին՝ երգ-օփերա քնարերգական «Անուշ»ը եւ հերոսական «Դաւիթ Բէկ»ը:

«Ժողովրդի սրտով, մտքով զրուած այս մեծ գործերը դարեր կ'ապրին եւ միշտ կը յուզեն: Ժողովրդինն են նրանք եւ ժողովրդի համար, ուրեմն եւ անմահ են:

«Այսքան երգ թողնել ժողովրդին, նըշանակում է երգով ապրել, եւ երգի մեծ վարպետը կ'ապրի դարեր... »:

ՏԱԹԵՒԻԿ ՍԱԶԱՆԴԱՐԵԱՆ

"ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿՈՄԵՏԻԱ"

•

Վաղուց լսել էի, որ «Աստուածային կոմեդիա»յի մի այդպիսի չքեղ հրատարակութիւն գոյութիւն ունի, որի նկարազարդումը ժամանակ է տեւել: Այնպէս էր ասում նրա ստեղծողը՝ Մարտիրոս Սարեանը, որ ինքն էլ ինձ պատմեց նոյն ժամանակ:

— Ինչո՞ւ ես ուզում տեսնել, հարցրեց նա:

— Ինչո՞ւ եմ ուզում, ինչո՞ւ եմ ուզում, ես ինքս էլ չգիտեմ: Ուզում եմ, որովհետեւ ուզում եմ:

— Ուրեմն, ասաց նա, ինձ համար էլ անհասկանալի է, թէ ինչո՞ւ եմ ես ուզում, որ դու տեսնես: Ուզում եմ, որովհետեւ ուզում եմ:

Ես ծիծաղեցի, նա էլ ծիծաղեց, եւ ես գնացի նրա տեսնելու:

Ես գնացի նրա տեսնելու, որովհետեւ ուզում էի տեսնել, նա ինձ տեսնելու, որովհետեւ ուզում էր ցոյց տալ:

Ես տեսայ, նա ցոյց տուեց:

Ես տեսայ, որովհետեւ նա ցոյց տուեց:

Ես տեսայ, որովհետեւ նա ցոյց տուեց, որովհետեւ ես ուզում էի տեսնել, որովհետեւ նա ուզում էր ցոյց տալ:

Ես տեսայ, որովհետեւ նա ցոյց տուեց, որովհետեւ ես ուզում էի տեսնել, որովհետեւ նա ուզում էր ցոյց տալ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Կապ. Խաչը շնորհակալու–թեամբ ստացած է Պ. Նազարեանէ (Լա Քոթ – Ս. Անտրէ) իր ողբացեալ կնոջ մահուան քառասունքին առիթով 20 Ն. Ֆ. ի նպաստ իր դպրոցին:

×

Լիոնի Եկեղեցաչէն Տիկն. Միութիւնը խորին շնորհակալութեամբ եւ երախտի–քով ստացած է Կապոյտ Խաչի 300 Ն. Ֆ.ի նուիրատուութիւնը ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան:

Կապոյտ Խաչը առաջին անգամ չէ որ կ'ընէ այսպիսի կարեւոր նուիրատուու–թիւններ: Ամէն առթիւ, ոչ միայն բարո–յական այլ նաեւ կարեւոր նուիրատուու–թիւններով քաջալերած է Լիոնի եկեղե–ցեցւոյ շինութեան գործը: Այս անգամ ալ իրենց պարահանդէսէն գոյացած հասոյ–թին կարեւոր մասը շինութեան կը յատ–կացնեն:

Եկեղեցաչէն Տիկն. Միութիւնը նոյն–պէս շնորհակալութեամբ ստացած է հե–տեւեալ նուիրատուութիւնները.— Փոք–րիկն Սեդա Տիւյմէճեանի մկրտութեան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկ. Մանուկ Մանուկ–եանէ 50 Ն. Ֆ., Պ. Յակոբ Փափազեանէ 50, Ոմն 50 Ն. Ֆ.: Ս. Ջատկի առթիւ Պ. Արտաշէս Դանիէլեանէ 20 Ն. Ֆ.:

×

Լիոնի Ազքատախնամ Տիկնանց Միու–թիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ Ռի–քամարիէն Տիկին Եսթեր Պալեանէ 10 Ն. Ֆրանք:

SALLE GAVEAU
45, RUE LA BOETIE MÉTRO MIROMESNIL

Հինգշաբթի, 19 Մայիս, ժամը 21ին

Concerts Chouteau

ՍԻՆՖՈՆԻՔ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ղեկավարութեամբ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

Փարիզի Հայկական Երգչախումբին

ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ

Յայտագիրը նուիրուած է հեղինակին գործերուն: (Լերան վրայ, Աչնանային, Տատրագոմի հարսը)

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ
ԻԲՐ ՕՐԱԹՈՐԻՕ

Նուագախումբի, երգչախումբի, մեներգի եւ երգեհոնի համար

120 հոգինոց խումբի կողմէ:

Տոմսերու համար դիմել՝ Պարսամեան եւ Բալուեան գրատուները, եկեղեցւոյ դի–ւանատունը, երգչախումբի անդամներուն եւ Ա. Պարթեւեանի

14, Ռիւ Փըթի, Հեռ. Պօցարիս 99–22

Գին՝ 2,50, 4,50, 7, 9, եւ 10 Ն. Ֆ.

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՊԱԼԱՔԵԱՆ ՍՐԲ.Ի ՇԻՐՄԻՆ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ե. ՑՈՒՑԱԿ

Ռոմնէն. Պ. Պ. Գր. Ամանաթեան 50 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Ծովիկ–եան 20, Պետրոս Աւոյեան, Արտ. Վանոյ–եան, Անդրանիկ Պետրոսեան, Եղսա Ե–ղիկեան, Մանուէլ Տէր–Մեսրոպեան եւ Խանըմիկ Ներսէսեան 10ական, Տիկ. Ար–մենուհի Գըլըճեան, Աննա Վարպետեան, Մաքրուհի Արութեան 5ական Ն. Ֆրանք: Պ. Պ. Վրէժ եւ Գրիգոր Եէլգովանեան եղբարք՝ 100, գումար 245 Ն. Ֆ.:

Վիէնի ազգայիններէն. Պ. Պ. Մ. Մու–րատեան, Պ. Ստեփանեան, Հ. Յակոբ–եան 10 Ն. Ֆ. Ս. Արամեան, Յ. Դանիէլ–եան, Կ. Սապոնճեան, Մ. Զոպոյեան, Ն. Ոստիկեան, Ա. Խլոյեան եւ Տ. Մուրատ–եան 5ական, Յ. Թէճիրեան 4, Ա. Մա–ղաքեան 3, Ե. Ութուզեան 2 Ն. Ֆրանք:

Վիէնի գումար՝ 74 Ն. Ֆրանք:

Վալանսի ազգայիններէն. Արժ. Տ. Սա–հակ Ա. քհնյ. Պապիկեանի միջոցաւ.— Պ. Պ. Ճերանեան եղբարք եւ Ն. Արապ–եան 50ական Ն. Ֆ., Պ. Հարոնեան եւ Ա. Հացագործեան 20ական, Ն. Աճէմեան, Մ. Մագսուտեան, Յ. Կօշկակարեան, Նա–զարէթ Պալթայեան, Ստ. Զորզօփեան, Յովսէփ Կուտեան, Տիգրան Ադամեան 10ական, Շահան Հացագործեան, Յ. Ան–տոնեան, Յ. Զէքէմեան եւ Յ. Թէրզի–պաչեան 5ական Ն. Ֆրանք:

Վալանսի գումար՝ 230 Ն. Ֆրանք:

ՄԱՅԻՍ 28 Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մին–չեւ լոյս, 6րդ Թաղապետարանի սրահը:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ մը կէս օրուան (ժամը 14էն 17) աշխատանքի համար: ԱՆՁԱՄԲ դիմել Յառաջի վարչութեան կէս օրէն յետոյ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզի կամ արուարձաններու մէջ, վարձու երկու սենեակ, խոհանոց, մատ–չելի պայմաններով:

Դիմել «Յառաջ»ին:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20: Ասկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս Թրիւտէն 27–35:

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մաս–նաճիւղերուն:

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ. Թութէլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ:

ՊՕՄՈՆ, Տիկ. Տօլպաչեան, 23 Պուլվար տը Պօմոն:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Տիկ. Շալճեան:

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ — ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄԷՆԷՆ ՇԱՀԵԿԱՆ ԳԻՆԵՐԸ

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ

Tourist Romea France

Organisation Internationale de Voyages

10, Rue Pasquier - PARIS 8e Métro : Madeleine

Cable ROMATOUR Lic. Ag. Voyages 360

TÉL. ANJ, 47-05, 41-83, 48-47

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԽՄԲԱԿԱՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴԷՊԻ **ՀԱՅԱՍՏԱՆ**

Représentant à Marseille : VOYAGENCE

31, La Canebière Marseille TÉL.: 20-21-66 20-07-37

Կտրեցէք եւ մեզի ղրկեցէք այս կտրոնը, ձրի պիտի ստանաք դէպի Հայաստան 1960ի համար մեր կազմակերպած ճամբորդութեանց յայտագիրը:

Veuillez m'envoyer votre programme de voyages 1960

NOM PRENOM

ADRESSE VILLE

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 29, ԺԱՄԸ 20,45ԻՆ

SALLE CHOPIN 8, Rue Daru Paris 8e

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Թատերական ներկայացում, երգ, արտասանութիւն

Տեղերը ապահովել դիմելով հինգշաբթի օրերը ժամը 5էն 7, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, վարժարանը, ինչպէս նաեւ Արաքս վաճառատունը: Հանդէսին օրը կարելի չէ տոմ–սակ գտնել:

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Հովանաւորութեամբ Հայրապետ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Նախագահութեամբ Ակադեմական ԼՈՒԻ ՄԱՐԷՆԻ

եւ նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն:

Ակադեմական եւ գեղարուեստական ճոխ բաժիններով:

Նկատի ունենալ այս թուականը:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք ԵՒ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՑԷ՛Ք

Ա Ղ Ք Ա Տ Ա Խ Ն Ա Մ Ի
ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 12, ԺԱՄԸ 15էն 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին, շաբաթ օր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկ. Յասմիկ Զա–քարեան եւ զաւակները՝ Սոնա, Կարօ, այրի Տիկ. Արուս Պօյաճեան եւ զաւակ–ները, Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Քատայիֆ–եան եւ զաւակները, այրի Տիկ. Սիրվարդ Գուբեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները իրենց խորին շնոր–հակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որ անձամբ, ծաղկեպսակով, նամակով եւ բարենպատակ նուիրատուութեամբ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց ա–մուսնոյն, եղբօր, քեռորդւոյն եւ փեսին ու ազգականին, ողբացեալ Թորգոմ Զա–քարեանի *դառնակսկիծ մահուան առթիւ, որ պատահեցաւ 24 Ապրիլ՝ յանկարծա–մահ, 53 տարեկան հասակին:*

Մարմինը ամփոփուեցաւ տեղւոյն Սէն–Փիէր *գերեզմանատան մէջ Ապրիլ 26ին:*

PIANOS

ՀԻՆ
Գ Ի Ն Ե Ր Ո Վ
ՆՈՐ
ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ ԴԱՇՆԱԿՆԵՐ

PANE

17, RUE RAMBUTEAU - Téléphone : ARC .22-14

Ամէն տեսակ նորոգութիւն
Դաշնակում
Կատարեալ աշխատանք
Զեղչեալ գիներով

PARIS

Կ + Պ + Ո + Ն + Ի　　Պ + Կ + Ո + Ի + Ն

Պ Ո Ն Կ Ո Ւ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,
— Bongoût —
Հեշտ եւ լոխում ուտելով:

Société des Conserves
BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

MORY et CIE

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ ապրանքը մեզի վստահեցէք: Նուազա–գոյն ծախսերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն:

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·
Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
10
ՄԱՅԻՍ
MARDI
10 MAI
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8195 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ԻԻՑ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4596

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ

« Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը ձեռնարկ մըն է, որ կուզայ մէկ չէնքի մէջ կեդրոնացնել գաղութին ազգային ու մշակութային գործունէութիւնը, — գրական, թատերական, երաժշտական, նը կարչական, ուսումնասիրական եւ հրատարակչական ամէն աշխատանք »:

Այս միակ նախադասութիւնը յստակօրէն կը բացատրէ այն ազնիւ նպատակը, որուն կը ձգտին Հայ Մշակոյթի Տան գաղափարը յղացողները, ինչպէս կը կարդանք իրենց հրատարակած գրքոյկին մէջ:

Ատիճանաբար եւ անընդհատ աշխատանքով առաջ կը տարուին նորոգութիւնները գրեթէ երկու տարիէ ի վեր :

Ներքնայարկին մէջ կանոնաւորաբար կը բանի արդէն, 1957 Սեպտեմբերէն ի վեր, Յառաջի տպարանը :

Աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր գետնայարկի մեծ սրահը կ'օգտագործուի Հայ մաղգային լսարանին, Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի դասախօսութեանց եւ ընկերական ժողովներուն համար :

Վերջին ամիսներու ընթացքին դարկ տրուած է բարեզարդումի աշխատանքներուն, ելեկտրականութեան եւ խողովակներու գետնայարկին եւ ներկին՝ ո'չ միայն գետնայարկին, այլեւ առաջին և երկրորդ յարկերուն վրայ եւս :

Ակումբ – Ընթերցասրահ, Շ· Մ· – սաքեան սրահին եւ Հ· Ց· Դ· Արտաշէս Վանասեան Թանգարանի Գ· Բալայեան սրահին նորոգութիւնները միաժամանակ առաջ կը տարուին :

Կեդրոնական Յանձնախումբը կը յուսայ մօտ ատենին կատարել պաշտօնական բացումը եւ հանրութեան տրամադրութեան տակ դնել կարգ մը սրահներ, երբ վերջնական յարդարումի աշխատանքները, որոնք մեծապէս յառաջացած են : Նախատեսուած ծրագիրը կարելի չէ գետնայարկին, կամքէ անկախ զանազան անակնկալ պատճառներով:

Շէնքը կիսաւեր վիճակի մէջ էր: Նորոգութիւններուն սկսելէ վերջ յայտնի եղաւ, որ անհրաժեշտ էր նաեւ ամբարձիչ պատերը՝ կրաղիւսէ բազմաթիւ սիւներով, բոլորովին փլցնել չորրորդ յարկը եւ նորը շինել :

Ցատակագիծը քաղաքապետութեան ձեռնհաս պաշտօնատունէն վաւերացնելու առթիւ, տեսնուեցաւ, որ մէկ անդուխը բաւական չէր չէնքի մը մէկ, որ կոչուած էր հանդիսասրահի եւ թանգարանի բաժիններ ունենալու : Հրդեհի կամ աղէտի մը պարագային հասարակութիւնը ապահով կերպով կարենալ դուրս հանելու համար պարտաւորուէ էր պայմանաւորուիլ ժանգակ երկու սանդուխներով :

Քանի' յառաջացան նորոգութիւնները, այնքան ընդարձակուեցան ուրիշ աշխատանքներ մէջտեղ ելան: Այդ պատճառաւ մէկ կողմէ ծախքերը աւելցան, միւս կողմէ նորոգութիւնները յապաղացան : Շինութիւններու գիներն ալ օրէ օր բարձրացում կրեցին :

Շէնքի գնման եւ նորոգութիւններուն համար ցարդ միլիոններ ծախսուած են : Ծախսին կարեւոր դրամարներ պէտք են նորոգութիւնները աւարտելու, սրահներն ու սենեակները կահաւորելու համար :

Ցան կեդրոնական յանձնախումբը յորդորած է մեր հայրենակիցներուն վրայ, որոնք ցարդ իրենց լումաները չեն ձեռնարկին յաջողութեան համար :

Կաթիլ առ կաթիլ հաւաքուած դրամները շնորհիւ կարելի եղաւ դնել չէնքը եւ առաջ տանիլ վերաշինութեան աշխատանքները :

« Շատը դնաց, քիչը մնաց »:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՑԱՆ "ՕԴԱՆԱՒՈՐԴԸ ԼՐՏԵՍ ԷՐ ԲԱՅՑ ԱՅԶԸՆՇԱՈՒԸՐ ՏԵՂԵԱԿ ՉԷՐ"

Գերագոյն Խորհուրդը վերջացուց իր նստաշրջանը : Շաբաթ օր՝ վաւերացուցած է Խորհրդային կառավարութեան քաղաքականութիւնը, արտաքին եւ ներքին ճակատներէն ներս :

Վերջին նիստին, Խրուշչեւ խօսած է շուրջ մէկ ժամ, որուն հինգ վայրկեանը յատկացուցած է ներքին հարցերու, իսկ մնացեալ 55 վայրկեաններու ընթացքին անդրադարձած է Մայիս մէկի Ամերիկեան օդանաւի միջադէպին :

Այս առթիւ յաւելեալ նոր մանրամասնութիւններ թուած է :

Ամերիկացի օդանաւորդը ողջ է ու այս միջոցին Մոսկուա կը գտնուի : Վար առնուած օդանաւին բեկորները Մոսկուա փոխադրուած են, նոյնպէս :

Խրուշչեւ յայտնած է թէ դիտմամբ առաջին օրն իսկ յայտնած չէր որ Փաուըս ողջ է որպէսզի տեսնէ թէ ի՞նչ պիտի ըսեն Ամերիկացիները :

Ամերիկացի օդանաւորդը գնդապետի աստիճան ունի եւ կը կոչուի՝ Ֆրանսիս Հէրի Փաուըս : Մինչեւ 1956 ծառայած է Ամերիկեան օդատորմիին մէջ, ապա անցած է «զաղտնի սպասարկութեան բաժինը »:

Ամերիկացի անձնաւորութիւններուն տուած պաշտօնական բացատրութիւնը, զուտ երեւակայական է :

« Ամերիկացի օդանաւորդը, յայտարարած է՝ Խրուշչեւ, հարցազրոյցի ընթացքին ըսած է թէ նուազագոյն երբեք չէ ունեցած ոչ ալ օդանաւին թռիուածինը պակասած է : Առաջնորդնէ ճշդուած յատուկ ուղեգիծի մը կը հետեւէր ու այս ձեւով կը զործածուէր իրեն տրուած հրահանգները : Ան չարժումի մէջ զրած է յատուկ գործիքներ որոնց միջոցաւ լուսանկարած է զինուորական եւ ճարտարարուեստական կեդրոններ » :

Խրուշչեւ աւելցուցած է թէ օդանաւը վար առնուած պահուն արդէն իսկ չորս ժամ տեւող թռիչք կատարած եւ Խորհրդային սահմաններէն 2000 քիլոմ· ներս հասած էր : Օդանաւը առաջին իսկ վայրկեանէն հսկողութեան տակ առնուած էր :

Վերջապէս Խրուշչեւ ըսած է, — Ամերիկացի օդանաւորդը խոստովանած է թէ Ապրիլ 27ին ճամբայ ելած էր Առանձինն, հասած Փեշաւար (Փաքիստան) : Ուրեմն Մայիս մէկին Առանձինն չէր որ ճամբայ ելած էր այլ Փաքիստանէն : Գտնուած քարտէսի մը համաձայն օդանաւին ուղեգիծը պիտի ըլլար Արալ ծովը, Սվերտլովսկ եւ ուրիշ կէտեր որմէ ետք պիտի հասնէր Արխանկելսկ-Մուրմանսք : Առաքելութիւնը աւարտած պիտի իջնէր Պիւրայի Նորվեկիական օդակայանը :

Իրեն հրահանգ տրուած էր ողջ չյանձնուիլ : Իր մօտ գտնուած են թունաւոր ասեղ մը (անձնասպան ըլլալու համար) ինչպէս նաեւ գտնազան դրամներ, ոսկի՝ներ եւ «անձայն» աւտճանակ մը :

« Կ'ուզեմ հաւատալ, ըսած է Խրուշչեւ որ Այզընհաուըր ինչպէս յայտարարեց . տեղեկութիւն չունէր : Սակայն այս պարագային կացութիւնը աւելի կը բարդանայ որովհետեւ յայտնի կ'ըլլայ թէ պինուորականները եւ զօրավարները Մ· Նահանգներու իշխանութիւնը իրենց ձեռքին մէջ կեդրոնացուցած են » :

Խրուշչեւ չեչտած է թէ Ամերիկացիները «ծուղակը ինկած են» եւ իրենց կը մնայ դուրս ելլելու մասին մտածել :

Ուշինկթընը որ նախապէս յայտարարած էր թէ խնդրոյ առարկայ օդանաւը « ճամբան կորնսուցած էր », «թռուա – ծինի պակասին» պատճառաւ, կերպակի օր պաշտօնական զեկոյցով մը կը խոստովանէր թէ իրականութեան մէջ օդանաւը գաղտնի տեղեկութիւններ հաւաքելու համար էր որ ճամբուած էր : Այս առթիւ զեկոյցը կը չեչտէ թէ Ուշինկթընն որեւէ լուր չէ ունեցած եւ միջադէպը պատահած է առանց իրենց գիտութեան : Այսուհանդերձ Ամերիկացիք կը չեչտեն թէ « գաղտնիք չէ թէ աշխարհի բոլոր երկիրներն ալ, քաղաքական ներկայ կացութեան մէջ, կը ձգտին տեղեկութիւններ հաւաքել եւ յետ պատերազմեան պատմութիւնը ցոյց կուտայ որ Ո· Միութիւնը ետ չէ մնացած այս մարդին մէջ : Նման գործունէութիւն մը անհրաժեշտ է եւ իր պաշտպանութեան օրինաւոր միջոցներն մաս կը կազմէ :

Կասկած չկայ անշուշտ թէ Ամերիկա – ցիներու կաքը վերին ժողովի նախօրեակին փափաքելի չէր : Ամերիկեան մամուլը խստօրէն կը քննադատէ արտաքին նախարարութիւնը, եւ զարմանալի չի գտներ որ Այզընհաուըր տեղեակ չըլլայ — «Արդէն ի՞նչ բանէ տեղեակ է » :

Ամերիկացիներուն համար ըսել թէ Այզընհաուըր տեղեակ չէր, կը նշանակէ նաեւ թէ այս ծիծաղելի կացութեան մէջ Ուշինկթընի չըլնանակները կը փորձեն նախագահին վարկը պահել վերին ժողովին :

Ամէն պարագայի մէջ Խրուշչեւի յաւտնուած նպատակը յստակ է : Ամերիկեան օդանաւին միջադէպը կը բաւէ, կը զրէ Մոսկուայի մամուլը, որ ապագինման մասին համաձայնութիւն չգոյանայ : Այս պայմաններու մէջ, ի՞նչպէս կարելի է ընդունիլ ապագինման եւ հսկողութեան արեւմտեան ծրագիրը :

Փարիզի մէջ մամուլը չեչտը կը փոխէ ձախէն աջ : Մինչ Լիպերասիոն եւ Իւմանիթէ ծիծաղելի կը գտնեն Ամերիկացիները, Օռօռ վստահ է որ Ամերիկացի լրտես մը չէ որ վար առնուած է Խորհ· Միութեան վրայ այլ Խորհրդային Միութեան համար աշխատող գործակալ մը : Եւ Տոմինիք Փաուօ կը գրէ թէ ամբողջ պատմութիւնը համայնավարներու կողմէ չինուած է ծիծաղելի դարձնելու համար Ամերիկացիները : Իրրեւ փաստ կը բերէ օդանաւին վար առնուած պայմանները առանց վնասելու գործիքներուն եւ օգանաւորդին :

Անգլիական մամուլն ալ խստօրէն կը քննադատէ Ամերիկայի պատերազմական նախարարութիւնը :

Օպզերվըր կը գրէ թէ ո՞վ է արդեօք աւելի անպատասխանատու Ամերիկան թէ Խորհրդ· Միութիւնը, վերին ժողովին ութ օր առաջ, նման թռիչքի մը հրամանը տուո՞ղը թէ այդ միջադէպը քարոզչական նպատակներով օգտագործողը :

Դաշնակցային Գերմանիոյ համար, նոր փաստ մըն է որ ապագինումը անհրաժեշտ է :

Հռոմի Իլ Թէմփօն կը գրէ թէ ճիշդ է որ անխոհեմ է օդանաւ մը գրկել ուրիշ երկրի մը վրայ, բայց ի՞նչպէս որակել խափանարար սպասարկութեանց տարբերու մշտական ներխուժումը ուրիշ երկիրներու մէջ :

Եգիպտական մամուլին համար պատմութեան մէկ նոր անկիւնադարձն է :

Պարզ է որ քարոզչական գետնի վրայ մեծ ձախողութիւն մըն է Միացեալ Նահանգներուն համար եւ աքանչելի զէնք մըն է Խրուշչեւի համար :

Այս քիչն ալ զլուխ հանելու համար կ'ակնկալուի, որ մեր բարեկամներն ու համակիրները նոր զոհողութիւններ ընեն :

Որպէսզի Ֆրանսահայ գաղութը վեր – ջապէս ունենայ իր Մշակոյթի Տունը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎՈՐՈՇԻԼՈՎ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՅ

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ՝ ԲՐԵԺՆԵԻ

Գերագոյն Խորհուրդի վերջին նիստին յայտարարուած է Հանրապետութեան նախագահ՝ Վորոշիլովի հրաժարումը : Նոր նախագահ ընտրուած է՝ Լէոնիտ Իլիչեւ Բրեժնեւ

Մտածել Վորոշիլովի հրաժարումը անակնկալ մը չէ : Արդարեւ նախկին նախագահը 79 տարեկան էր ու իր առողջական վիճակը խանգարուած էր վերջերս :

Գերագոյն Խորհուրդի դիւանը «Ընկերվարական աշխատանքի հերոս» եւ «Լենինի չքանչան», « Մուրճ –Մանգաղի ոսկի մետալ» շնորհած է Ժերունի մտեչալին:

Այս առթիւ Խրուշչեւ յայտարարած է· — « Պէտք է շնորհակալութիւն յայտնենք մտեչալ Վորոշիլովին, հաւատարիմ զաւակը՝ կուսակցութեան նաեւ անոր հիմնադիրներէն մէկը: Քաղաքացիական պատերազմին ան պաշտպանեց կուսակցութեան դատը : Ան միշտ աշխատեցաւ ժողովուրդի բարօրութեան եւ կուսակցութեան բարգաւաճման համար » :

Կեդրոնական կոմիտէի անունով՝ Խրուշչեւ առաջարկած է պաշտօնի զլուխ կանչել՝ Լէոնիտ Բրեժնեւ :

Նոր նախագահը ծնած է 1905ին եւ ուսնեցած է զինուորական եւ քաղաքական կարեւոր գործունէութիւն :

Պատերազմէն առաջ կուսակցական պաշտօն վարած է Ուկրանիոյ մէջ իսկ պատերազմի չրջանին հրետանիի զօրավար էր :

Եղած է Մոլտաւիոյ համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարը, իսկ 1952ին ընտրուած է փոխ – անդամ կեդրոնական կոմիտէի դիւանին :

Սթալինի մահէն ետք կարճ ժամանակով մը վերադարձած է զինուորական իր պաշտօնին : Ապա վարած է Յազախստանի կեդրոնական կոմիտէի առաջին քարտուղարի պաշտօնը :

20րդ համագումարին վերստին անդամ կ'ընտրուի դիւանի :

1956ին այցելած է Հիւս· Քորէա, իսկ 1960ին Հելսինքի :

Կը նկատուի Խրուշչեւ ամէնէն մօտիկ ընկերը եւ հաւատարիմ բարեկամը :

Լ· Բրեժնեւ Գերագոյն Խորհրդ· Միութեան նոր նախագահն է : Առաջին նախագահը եղած է՝ Քալինին (1922 – 1946) : Երկրորդը եղած է՝ Նիքոլա Շվերնիք որ պաշտօնի գլուխ մնացած է մինչեւ 1953 (Սթալինի մահը) : Երրորդը՝ Վորոշիլովն էր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԻՆԱԴԱՐԻ (Մայիս 8) 15րդ տարեդարձը տօնուեցաւ կիրակի օր, ինչպէս նաեւ Ժան տ'Արքի տօնը : Զօր· տը կոլ առաւօտուն գնաց Անծանօթ Զինուորին գերեզմանը : Վարչապետ Տըպրէ Օրլէանի մէջ նախագահեց Ժան տ'Արքի տօնեբուն :

ՊԷՅՐՈՒԹի մէջ հրացան պարպած են Ուրբաթ օր, նախկին վարչապետ՝ Սամի Սոլհի կառքին վրայ : Բայց Սոլհ կառքին մէջ չէր :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ տասը օր ցոյցերէ, անկարգութիւններէ եւ խառնակութիւն – ներէ ետք կը թուի թէ անդորրութիւնը հաստատուած է, Մենտերէս այլեւս վրատհութիւն չի ներշնչեր եւ կորսնցուցած է իր ժողովրդականութիւնը : «Վարդ մը հեծած մարդու կը նմանի, ոչ կրնայ վար իջնել ոչ ալ ձեռքէն ձգել» կ'ըսեն Թուրքերը :

ՍՈՒՐԲ ԼՈՒՏՈՎԻԿՈՍԻ խաչակիրներ – բուն վրայ մահմետականներու տարած յաղթանակին 710րդ տարեդարձին առթիւ, Նասր Հաւ մը խօսած է անգամ մը եւս դատապարտելով ամերիկեան աչխարհակալութիւնը :

ՄԻ ՓՈՔՐԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ

●

(ԸՆԿԵՐ ՍԱՀԱԿԻ ՀԵՏ)

Երբ կարդում եմ գրութիւններ ողբացեալ Սահակի մասին, ակամայից յիշում եմ Երեւանում ապրուած օրերը: Այնտեղ առիթ էի ունենում յաճախակի հանդիպելու նրան: Սահակը միշտ եղած է բարի, համեստ, համբերատար: Ով տեսել է նրան՝ գործի մէջ, Սփիւռքում, գրեթէ միշտ յանդել է այդ եզրակացութեան: Սակայն նրա մէջ ապրում էր նաեւ մի տարբեր յոյդ, որը նրան դարձնում էր յանդուգն յեղափոխական, անվախ եւ անձնուէր: Այդպէս էր Սահակը երկրում, երբ Հայաստանը ապրում էր ճակատագրական օրեր: Խորհրդային իշխանութիւնը ցոյց էր տալիս իր ժանիքները: Կասեան – Արխի Ցեղկոմը սկսում էր ահ ու սարսափի իր քաղաքականութիւնը: Հակառակ Լեգրան–Սիլին եւ Դրօ–Տէրտէրեան կողմից ստորագրուած համաձայնագրի, հակառակ տրուած հանդիսաւոր խոստումներին՝ Չեկան անցել էր իր սեւ գործին, մտաւորականութեան ձերբակալութիւնը: Ճիշդ այդ օրերին, երբ Դաշնակցական աչքի ընկնող մտաւորականներ առաջնորդւում էին բանտ, դուրսը, ազատ մնացած ընկերները, առանց տատանման եւ վախի կապ էին հաստատում իրար հետ, ստորհանդակի դեր կատարում, անցնելով շրջանից շրջան:

Բոլորը տեսնում էին, որ բոլշեւիկների խելայեղ քաղաքականութիւնը տանում է դէպի զանգուածային պոռթկում, ըմբոստութիւն: Ապստամբութիւնը չուտով պիտի դառնար փաստ: Մեր ընկերներից շատերը ջանում էին ձեւ, մարմին եւ ուղղութիւն տալ ժողովրդական յեղափոխութեանը, որքան որ հնարաւոր էր այդ: Եւ ահա Սահակը մէկն էր նրանցից որը լծուել էր կապը պահելու պատասխանատու եւ վտանգաւոր աշխատանքին:

Զինուորական իշխանութիւնների կարգադրութեամբ, երեկոյեան ժամը 9ից յետոյ քաղաքացիներին արգիլուած էր երթեւեկել փողոցներում: Նրանք, որոնք ստիպուած էին իրենց գործի բերումով 9ից յետոյ դուրսը մնալ, պարտաւոր էին ունենալ յատուկ թոյլտուութիւն:

Մէկ անգամ ես անցնում էի Աբովեանի պողոտայով: Շտապում էի տուն հասնել, որովհետեւ ժամը 9ը արդէն մօտ էր: Այդ ժամից յետոյ զինուորական պահակները կարող էին ստուգել իմ թղթերը, իսկ ես թոյլտուութիւն չունէի:

Ազատութեան փողոցի անկիւնում նըշմարեցի մէկ զինուորական: Այն ժամանակ կարմիր բանակայինները հագնում էին սրածայր գլխարկ եւ նրանց հեռուից արդէն կարելի էր ճանաչել: Ահա հասնում եմ նրան, աչքիս տակով նայում եմ վրան եւ ապշած կանգնում... Դու, դու ... ես... Սահակ... հազիւ կարողացայ կմկմալով այս մի քանի բառերը արտասանել, այնքան մեծ էր զարմանքս, այնքան անսպասելի այս հանդիպումը... Սահակը կարմիր բանակայինի համազգեստով կանգնած էր առջեւս:

«Շո՛ւտ, շուտ բաժանուենք, պէտք չէ որ ուեւէ մէկը մեզ տեսնի միասին, խոկոյն կը կասկածի եւ գործերս կը խանգարեն», ցածրաձայն ասաց նա: Ու ասաց հանդարտօրէն, անաղմուկ, իսկ վերջն էլ ժպտաց: Ես իսկոյն հրաժեշտ առայ եւ արագ քայլերով դիմեցի դէպի տուն:

Այս դէպքը անջնջելի յիշատակ թողեց իմ մէջ: Ամէն անգամ, երբ Սահակի մասին խօսք էր լինում, ես միշտ յիշում էի այդ պատմութիւնը: Ոմանց պատմել եմ իր ներկայութեամբ, միշտ համեստօրէն ժպտում էր:

Մինչդեռ նրանք, որոնք այդ ահ ու սարսափի օրերին եղել են Երեւանում, գիտեն թէ ի՛նչ մեծ յանդգնութիւն էր քաղաքացու համար դուրս գալ փողոց զինուորական համազգեստով:

Մի յանդուգն միջոց, ազատ պտըտելու համար քաղաքում գիշերը, այցելելու բընակարաններ, ուր ապրում էին թաքնուած մեր ընկերների մեծ մասը: Շնորհիւ այդ գիշերային պտոյտներին, Սահակը լաւագոյն կերպով կարողանում էր տանել իր աշխատանքը:

Եկաւ ապստամբութիւնը, սրբեց տարաւ հեղեղի նման բոլշեւիկեան իշխանութիւններին եւ զօրքին: Յաղթեց ժողովուրդը: Հայաստանը նորից անկախ էր եւ ազատ: Երկիրը կառավարում էր Հայրենիքի Փրկութեան Կոմիտէն, իսկ այդ կոմիտէի քարտուղար նշանակուեց ընկեր Սահակ Տէր–Թովմասեանը:

Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԵԳԵՐԱՀԱՅԵՐԸ ԿԱՄ ՆՈՐ ԱՐՄԱՒԻՐԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐԸ

Եգերաստան կամ Չերքէզի երկիր, — կը գտնուի Կովկասեան լեռներուն արեւմըտեան ծայրը, որու լեռներուն ու դաշտերուն մէկ մասին մէջ բնակած են, ժամանակաւ, գրեթէ ինքնադլուխ, Հայերը, որոնք ետքը հիմնած են Նոր Արմաւիր քաղաքը:

Այս Հայոց մասին, ռուսական աղբիւրներէ քաղելով, Սարգիս Ղահրամանեան–Յովհաննիսեան կը հրատարակէ հետեւեալ տեղեկութիւնները Մասեաց Աղաւնի պարբերաթերթին մէջ (Բ. տարի, թիւ 12, Դեկտեմբեր):

Եգերահայք, կամ ինչպէս իրենք կ՚ըսեն՝ Չերքէզ–Հայք, կը պատմեն աւանդութեամբ թէ իրենց նախնիքը գաղթած են Խրիմէն, Տրապիզոնէն, Սինոպէն եւ Թուրքիոյ այլ նաւահանգիստներէ: Ասկէց 250 տարի առաջ (հաշուելով 1850էն) այդ տեղերու հայ վաճառականները, առեւտուրի համար, շարունակաբար կ՚երթեւեկէին Չերքէզներու երկիրը, եւ այսպէս բարեկամացեր էին լեռնական իշխաններուն հետ, ծանօթացեր անոնց սովորութիւններուն, ի վերջոյ երկրին ամբողջ վաճառականութիւնը կեդրոնացնելով իրենց ձեռքին մէջ: Հետզհետէ այնքան սիրելի դարձեր էին Չերքէզ իշխաններուն, որ այս վերջինները, իրենց երկրին մէջ հաստատելու համար Հայերը, իրենց աղջիկները կնութեան կուտային հայ երիտասարդներուն: Այդ շրջանին, դեռ մահմետական չէին Չերքէզները, քրիստոնէութեան, մահմետականութեան ու կըռապաշտութեան խառնուրդ մըն էր իրենց կրօնքը:

Տրապիզոնի եւ Սինոպի Հայերէն շատեր, ետքն ալ Խրիմի հայ հարուստները, լսելով որ Չերքէզի երկիրը դացողները ոչ միայն հարստացած են, այլ եւ մեծ պատիւներու արժանացած, իրենք ալ գացին: Չերքէզները սիրով ընդունեցան բոլոր Հայերը, եւ աղջիկ տուին: Հայերը ըսին թէ հարս կ՚առնեն Չերքէզ աղջիկները, պայմանով որ քրիստոնեայ դառնան հարսնութենէն ետքը, մկրտուին, եւ երկրորդ՝ Չերքէզ իշխանները երբեք չխառնուին Հայոց կրօնական պաշտամունքին: Չերքէզները խօսք կուտան թէ երբեք արգելք պիտի չըլլան Հայոց աստուածպաշտութեան: Նոյնիսկ արտօնեցին որ ազգային խնդիրները, դատաստանական վէճերը Հայերը իրենք իրենց մէջ վճռեն ու կարգադրեն իրենց ուզածին պէս:

Այսպէս, Հայերը ազատ համարձակ տարածուեցան լեռնականներուն մէջ, խընամութիւն ըրին, եւ հետզհետէ շատցան, այնքան որ բազմաթիւ գիւղերու մէջ բընակչութեան մեծամասնութիւնը կը բաղկանար Հայերէ: Այս գիւղերուն մէջ Հայոց գլխաւորը կը կոչուէր երէցփոխան, երբեմն ալ թամատա: Երէցփոխան կոչուելուն պատճառն այն էր, որ Հայերը քահանայ չունէին ամէն մէկ բնակավայրի մէջ, ուստի քահանան, գիւղերուն հոգեւոր կարիքը հոգալու համար, մէկ գիւղէն միւսը կ՚երթար, շարունակ կը պտըտէր, իր տեղը փոխանորդ նշանակելով ժողովուրդին շատ սիրած մէկ անձը՝ երբ կը բացակայէր ինք, — այս երէցփոխանը ոչ միայն կը քննէր վէճերը, կը վարէր դատերը, այլ եւ եկեղեցական պաշտամունք կը կատարէր ի հարկին:

Չերքէզները զօնագ անունը կուտային Հայերուն, այսինքն հիւր կը կոչէին, ուրիշ խօսքով՝ բարեկամ: Չափազանց հիւրասէր ըլլալով, — հիւրասիրութիւնը սրբազան պարտք մը կը համարէին Չերքէզները, — Հայերը ապահով ու զօրաւոր կը զգային իրենքզիրենք, ներքին կամ արտաքին թշնամիներէ վախ չունէին: Մանաւանդ Չերքէզ իշխանները իրենց հայ հիւրերուն տուին նաեւ էօզտէն, այսինքն ազնուական կոչուելու պատիւը: Այս ձեւով, Հայերը եւս իրաւունք ստացան գերի ունենալու, — մինչեւ յիսուն տըրնուոր գերի ունեցող Հայեր կային Եգերաստանի մէջ:

Եւ սակայն այս առանձնաշնորհ[illegible] ճառ դարձաւ որ Հայոց վայելած [illegible] քական ազատութիւնը աստիճանաբ[illegible] նուազի: Որովհետեւ գերիները երբեմ[illegible] գանգատ կ՚ընէին Չերքէզ իշխանն[illegible] իրենց հայ տէրը դէշ կը վարուի: Իշխան[illegible] ալ, եթէ դաժան մարդ էր, նեղութիւն տալ կը սկսէր Հայերուն:

Հայերը Խրիմէն ու Թամանէն կը նե[illegible] րածէին զանազան վաճառքներ, ձեռա[illegible] գործներ, աղ ու երկաթեղէն, ու փոխա[illegible] րէն կ՚արտածէին մորթ, կաշի, ձի, [illegible] խար, մեղր, մոմ եւ այլ բերքեր, նոյնի[illegible] մանչ կամ աղջիկ պատանիներ կը գնէին Չերքէզներէն ու կը տանէին կը ծախէին Խրիմի Թաթար խաներուն:

Ասկէց մօտ 150 տարի առաջ (մինչ[illegible] հաշուել 1850 թուականէն), երբ Թուր[illegible] քիայէն մահմետական քարոզիչներ հա[illegible] սան Չերքէզներու երկիրը, Հայոց վայե[illegible] լած խաղաղութիւնն ալ սկսաւ նուազի[illegible] Չերքէզները այլեւս ծուռ կը նայէին Հա[illegible] յոց, քրիստոնէութիւնը աչքի փուշ դար[illegible] ձած էր: Պեկկրատի դաշնադրութեան ժա[illegible] մանակ, 1739ին, Կապարթայի բնակիչնե[illegible] րը, որոնք ռուսական հպատակ ձանչ[illegible] ցուած էին, որոշուեցաւ որ ինքնագլուխ ըլլան: Այս որոշմամբ՝ մահմետականու[illegible] թիւնը աւելի զօրացաւ Չերքէզներու մէջ: Այսպէս, կրօնական պայքար բացուեցաւ:

Հայերը ի սկզբան հաստատուն մնացի[illegible] իրենց կրօնքին վրայ, բայց որովհետեւ այն ատենները ցրուած կ՚ապրէին Չերքէզներու մէջ՝ վտանգ կար որ կորսընցնէին իրենց հաւատքը, ուստի սկսան [illegible] բարու հետ խօսք մէկ ընել որ հեռանա[illegible] Եգերաց երկրէն: Կ՚ըսեն թէ նոյն ժամանակները Աթամըխ – էյթէք անունով Չերքէզ իշխանը խորհուրդ տուաւ Հայոց [illegible] ամէնքը մէկ տեղ մը ժողվուին ու միասի[illegible] բնակին: Եւ տեղ մըն ալ որոշեց երկրի[illegible] մէջ, Շահվաչէ գետին մօտ: Հայերը բաժնուելով լեռնական Չերքէզներէն սկսան հաւաքուիլ այդ վայրը, որով կարճ ժամանակուան մէջ այստեղ կազ[illegible] մուեցան երեք աւաններ եւ մէկ քանի փոքրիկ գիւղեր: Նոյն միջոցին, Խրիմէն ալ եկան եւ Ռուսիոյ [illegible] պա էջմիածնէն մէկ մէկ այցելու վար[illegible] դապետներ եկան Եգերիոյ Հայոց հոգեւոր կարիքը հոգալու: Այսպէս Արղութեանց Յովսէփ արքեպիսկոպոսը՝ քահանայ զրկեց լեռնական Հայոց: Իսկ երբ 1781ին Խրիմի Հայերը փոխադրուեցան Նոր Նախիջեւան, առաջարկուեցաւ նաեւ Չերքէզի Հայոց որ, եթէ կ՚ուզեն անցնին Ռուսաստան: Կը թուի թէ [illegible] չշարժեցաւ իր տեղէն: Նոյն առաջարկը կրկնուեցաւ ժամանակ մը ետքը: Այս անգամ հինգ ընտանիք միայն փոխադրուեցան: Միւսները մնացին իրենց տեղը, որովհետեւ իրենց Չերքէզ հարսները ուզեր հեռանալ հայրենիքէն:

Անցեալ դարուն սկիզբները, մէկ [illegible] հայ ընտանիքներ, Շէյխ Մանսուր [illegible] նով սուտ մարգարէին խօսքերուն հա[illegible] տալով, տաճկցան ու գացին բնակե[illegible] Անափա քաղաքը: Այնուհետեւ լեռնակ[illegible]

Ա Ն Ի
ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Հոռոմոս: Ս. Յովհաննէսի վանքը: Ժ. դար
Աջ կողմը՝ արքայական դամբարանը:

Սակայն, 16րդ դարէն ի վեր, Անի գործնականապէս ամայացած էր: Յաջորդական անթիւ պատերազմներն ու ներխուժումները որոնք ամէն օր կը քանդէին քաղաքը եւ կը փճացնէին անոր առեւտուրը, եւ վերջապէս Կոստանդնուպոլսոյ եւ Տրապիզոնի գրաւումը Թուրքերուն կողմէ, որ վերջնականապէս կը ցամքեցնէր գլխաւոր աղբիւրները այս առեւտուրին, հետզհետէ յաղթահարեցին քաղաքին եւ անոր բնակիչներուն հաստատակամութիւնը: Մայր եկեղեցիին վըրայ, 1480 թուականին գտնուած արձանագրութիւն մը վերջին վկան է քաղաքային գործունէութեան: Այնուհետեւ բացարձակ մոռացութեան կ՚ենթարկուի իր գոյութիւնը, եւ քանի մը ցանցառ Թուրք եւ արաբ ճամբորդներ միայն կը նշեն թէ հովիւներ հաստատուած են այս մեռեալ քաղաքի աւերակներուն մէջ:

19րդ դարու ընթացքին, պատմագիրները կը վերագտնեն զայն, եւ 20րդ դարու սկիզբը, հնագէտ Ն. Մառ կը ձեռնարկէ կարեւոր պեղումներու որոնք թոյլ կուտան երեւակայել թէ ի՛նչ է եղած առենօք այս ծաղկեալ աւանը:

Այսօր, աշխարհի չորս ծագերուն ցըրուած Հայերուն համար, Անի կը մնայ կախարդական բառ մը, խորհրդանիշը ոսկեդարու մը որ նետուած է հէքեաթային դարերու ծոցը:

Եւ վայրը կ՚արդարացնէ բոլոր երազները: Միջնադարեան ամէնէն գեղեցիկ տեսարաններէն մէկը կը պարզուի ձեր աչքերուն առջեւ, երբ կը տեսնէք ընդարձակ պարսպապատը, աւելի քան մէկ մղոն երկարութեամբ, որ իրարու կը միացնէ երկու ջրախռոռները երբ հարթավայրէն կ՚անցնիք: Կարսի ճամբան ուղղակի հոն կը տանի, եւ ճանապարհորդը ժամանակ ունի դիտելու համար ընդհանուր տեսարանը, զատորոշելու համար կրկնակ շըրջապատը՝ իր կլոր եւ քառանկիւն աշտարակներով, լաւ պահպանուած գօտիներով:

Այս հրաշալի պարսպապատերը կառուցուած են Սմբատ Բ. Թագաւորին կողմէ (977–989), երբ Անի, մայրաքաղաք դառնալով, արագօրէն տարածուեցաւ բերդէն ի վար եւ նախնական պատերէն անդին: Այս բոլորը բազմաթիւ անգամներ վերանորոգուեցան մանաւանդ Վրացիներու կողմէ եւ քարերու վրայ գոյութիւն ունեցող արձանագրութիւնները ցոյց կուտան զանազան նորոգութեանց մօտաւոր շրջանը: Այսպէս, 1218–1219ին է որ շինուած են երկու աշտարակներ զարդ[illegible] ուած օձերով, եւ ցուլի գլուխներով, [illegible] րոնք հին ուրարտական խորհրդանշան[illegible] են: Հետզհետէ քաղաքին թաղերը դո[illegible] ելած են այս պատերէն, միայն հով[illegible] եկեղեցին, այժմ աւերակ, կը վկայէ [illegible] պարադան:

Երբ դուրս կ՚ելլէք դուռներէն, Ա[illegible] եռանկիւն սարահարթը կը տարածուի [illegible] աւելի քան երեք հազարամեթրի վր[illegible] ծածկուած դեղին ու չոր խոտով մը: [illegible] աւերակները տարտղնուած են այս դաշ[illegible] վայրին վրայ, որոնց մէջէն դժուար[illegible] թեամբ կարելի է շրջիլ, վասնզի փլ[illegible] մացառները խոչընդոտ կը հանդիսա[illegible] եւ կը ծածկեն քաղաքին հիմունքները [illegible]

Անիի իւրաքանչիւր շրջանի փառ[illegible] անցեալէն կը մնան միայն քանի մը [illegible] արձաններ:

Ամէնէն հին մասին, ծայրաքաղ[illegible] վրայ, վերնաբերդի եկեղեցին կը [illegible] միայն մէկ մասը իր գաւիթին, բաց[illegible] չորս հովերուն դիմաց: Կը տեսնուի [illegible] 7րդ եւ 8րդ դարերու հոյակապ խո[illegible] ներ. ասոնցմէ մին քանդակուած է [illegible] լենական ճաշակով, խաղողի ողկոյզ[illegible] շրջապատի մը մէջ ուր քանի մը մար[illegible] կը խաղան. ուրիշ մը՝ զարդարուած [illegible] բարոս ցցուն–քանդակով մը, ուր կը [illegible] նուի արծիւ մը թառած վիրաւոր [illegible] մը վրայ:

Մ. եւ Ն. Թ[illegible]

(Շար. – 2)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

ՀԱՅԿ

ՀԱՅԿ (1828–1829), ՄԵԼԻՔ ԵԿԻԶԵ

Հայկական ոսկեդարի ամենանշանավոր գրողներից մեկը՝ Հայկ Մելիք Եկիզեն, ծնվել է 1828 թվականին Գավառի գավառակի Ծաղկավան գյուղում։ Նրա հայրը՝ Մելիք Եկիզեն, հայտնի հայրենասեր էր, որը մասնակցել էր 1826 թվականի հայ-պարսկական պատերազմին։ Հայկը մանուկ տարիքում ստացել է տնային դաստիարակություն, ապա սովորել է Գավառի ծխական դպրոցում։ Նրա ուսուցիչներից մեկը՝ Տեր Գրիգոր քահանա Ալեքսանյանը, մեծ ազդեցություն է ունեցել նրա հետագա կյանքի վրա։

1841 թվականին Հայկը ամուսնացավ Գավառի գյուղացի Մարիամ Ղազարյանի հետ։ Նրանք ունեցան հինգ զավակ։ Ընտանեկան կյանքը նրան հնարավորություն տվեց ուսումնասիրել ժողովրդական կյանքը, հավաքել բանահյուսական նյութեր։ Հայկի տունը դարձել էր գավառի մտավորականների հանդիպման վայր։

1850-ական թվականներին Հայկը սկսեց գրել իր հուշերը, որոնք հետագայում ընդգրկվեցին «Գավառի տարեգրություն» աշխատության մեջ։ Այս գործը նա շարունակեց մինչև 1870-ական թվականների սկիզբը։ Հայկի հուշերը արժեքավոր աղբյուր են 19-րդ դարի առաջին կեսի հայ գյուղական կյանքի, ազգագրության, բանահյուսության և պատմության ուսումնասիրության համար։

Հայկ Մելիք Եկիզեն մահացել է 1892 թվականին։ Նրա անունը հավերժացել է հայ գրականության պատմության մեջ որպես ժողովրդական կյանքի անկեղծ պատկերող։

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՇԻՐԱԶ

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՇԻՐԱԶ (1915–1941), ՊՈԵՏ

Հովհաննես Շիրազը ծնվել է 1915 թվականի հունվարի 3-ին Ալաշկերտի գավառի Ծաղկավան գյուղում։ Նրա հայրը՝ Մելիք Շիրազը, զոհվել է 1918 թվականին, և մանուկ տարիքում Հովհաննեսը մեծացել է մոր՝ Աննա Ղազարյանի խնամքի տակ։ Նա սկզբնական կրթությունը ստացել է Ծաղկավանի ութամյա դպրոցում, ապա շարունակել ուսումը Ալաշկերտի միջնակարգ դպրոցում։

Դեռևս դպրոցական տարիներին Շիրազը սկսել է գրել բանաստեղծություններ։ Նրա առաջին տպագրված գործերը լույս են տեսել 1932 թվականին «Կոմերիտական ճանապարհ» թերթում։ Շիրազի պոեզիան աչքի է ընկնում ռոմանտիկական տրամադրություններով, հայրենասիրական մոտիվներով և ժողովրդական բանահյուսության ազդեցությամբ։

1936 թվականին Շիրազը ընդունվել է Երևանի պետական համալսարանի պատմա-բանասիրական ֆակուլտետի հայոց լեզվի և գրականության բաժինը։ Ուսման տարիներին նա ակտիվ մասնակցություն է ունեցել համալսարանական կյանքին, եղել է «Համալսարանական գրական միավորում» խմբակի անդամ։ Այդ շրջանում նրա բանաստեղծությունները հրատարակվել են «Գրական թերթ» և «Կոմերիտական ճանապարհ» պարբերականներում։

Հովհաննես Շիրազը մահացել է 1941 թվականի հունիսի 24-ին՝ Մեծ Հայրենական պատերազմի առաջին օրերին։ Նա զոհվել է Ալաշկերտի ճակատամարտում։ Նրա մահից հետո հրատարակվել են նրա ժողովածուները՝ «Երգեր հայրենիքի մասին» (1943) և «Ընտրանի» (1957)

ՄԱՅԻՍ 28 Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, 6րդ Թաղապետարանի սրահը:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Վալանսի մէջ «Մայիս 28»ը կը տօնուի Մայիս 28ին, շաբաթ երեկոյը պետական Թատրոնի շքեղ սրահին մէջ:

×

Իսիի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի խա-նասոր *խումբի տարեկան խնճոյքը Մայիս 29ին:*

×

Ֆ. Կապ. Խաչի Հանդէսը Հ. Օ. Մ.ի յիսնամեակին առթիւ, Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ

ՄԱՅԻՍ 22ԻՆ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ մը կէս օրուան (ժամը 14էն 17) *աշխատանքի համար: ԱՆՁԱՄԲ դիմել* Յառաջի *վարչութեան կէս օրէն յետոյ:*

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին, շաբաթ օր:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԵՆԵՏԻԿ

ԵՒ

ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

ՄԵԿՆՈՒՄ՝ Օգոստոս 6
ՎԵՐԱԴԱՐՁ՝ Օգոստոս 31

Հռոմի Ողիմպիական Խաղերը զբօսա-շրջիկներու խճողում պիտի պատճառեն այս տարի Իտալիոյ մէջ:

Մեր խումբին հանգիստ ճամբորդու-թիւնը եւ լաւագոյն բնակութիւնը օր ա-ռաջ ապահովելու համար, կազմակեր-պութեան աշխատանքները սկսած են:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Օրերը շուտ կ'անցնին, ցանկը շուտով կ'ամբողջանայ:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ՝

Պ. ԹԱՐՈՆ

58, Bd. Serrurier, PARIS 19 - Métro Pré-St-Gervais

Ն. ՄԱՅԻՍԵԱՆ

45, Rue de Trévise' PARIS 9 - Tél. TAI. 49-40 (Գուիքին մէջ)

Յ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

11, Ave. Béranger, ARNOUVILLE-LES-GONESSE (S. et O.)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չո-րեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քասէի սրահը. պիտի տրուի Ա. Խաչատուրեա-նի Սալ Փլէյէլի նուագահանդէսին ձայ-նագրուած Քոնչէրթօն եւ Վարպետին այ-ցը Սեւրի Մուրատեան վարժարանն ու այլ վայրեր, գունաւոր ժապաւէնով: Ըլ-լալ ճշդապահ:

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

SALLE PAUL FARALICQ

21, Rue Yves Toudic (Mètro ; Bonsergent et République)

Երեքշաբթի, 24 Մայիս, ժամը 21ին

ՆԱԶԱՐԷԹ ՊՇՏԻԿԵԱՆ կուտայ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԾԻԾԱՂԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ,

ուր Փարիզահայ ամենասիրուած դերա-սաններու կազմով կը ներկայացուի՝

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգ. 3 արար *Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկը» հանրածանօթ գործէն հայկական կեանքի վերածուած*

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ կողմէ

Կը մասնակցին՝ Օր. Շուշանիկ Գէորգ-եան, Պ. Պ. Արտաշէս Գմբէթեան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Ժագ Սթե-փանօ, Աշոտ *եւ այլ երիտասարդ ուժեր, ինչպէս նաեւ*

Հ. Խըտըրշեան — Լա Շասաներ

Մուտքի գինները ժողովրդական:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզի կամ արուարձաններու մէջ, վարձու երկու սենեակ, խոհանոց, մատ-չելի պայմաններով:

Դիմել «Յառաջ»ին:

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ 1960 ԻՆ

(15ՐԴ ՏԱՐԻ)

Մեր բանակումները այս տարի տեղի պիտի ունենան Յուլիս 4–30 եւ Օգոստոս 1–20: Այժմ մեր գեղեցիկ բանակավայրին մէջ կը շինուին նոր ննջարաններ: Արձա-նագրութեան համար դիմել ժէօնէս է Աf-սիոնի *Հիմնադիր–Տնօրէն Վեր. Յ. Հել-վաճեանի,*

6, Place de la Potonde

St Jérôme, Marseille 13' Tel. : 62-85-10

ԾԱԽՈՒ Է ՓԱՎԻՅՕՆ ՄԸ

Ռոնի–Սու–Պուայի մէջ, 3 սենեակ, խոհանոց, տուշ, գավ, ամէն յարմարու-թիւնով օժտուած: 20 մեթր ճակատ, 63 մեթր երկարութիւն, ընդամէնը 900 քա-ռակուսի մեթր, շատ լաւ մշակուած, պտղատու ծառերով պարտէզ: Մանրա-մասնութեանց համար հեռաձայնել Տի-կին Պարսամեանի՝

Tel. : MON. 15-75

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հովանաւորութեամբ Լիոնի Հ. Յ. Դ. ՍԻԱՄԱՆԹՕ խումբին

Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Մայիս 14, շաբաթ ժամը 21ին կը ներկա-յացնէ Հայոց պատմութեան անմոռանալի էջերէն՝

ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

(Ողբերգութիւն 5 արար եւ 4 պատկեր)

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ Պ. ՄԻՀՐԱՆ ՇԻՇՄԱՆԵԱՆԻ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՐՈ ՍԵԱՆԻ եւ ՏԻԿԻՆ ԱԼԻՍ ԷՍՔԻՃԵԱՆԻ

6րդ թաղապետարանի սրահը Ռիւ տը Սէզ ԼԻՈՆ

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Հովանաւորութեամբ Հայրապետ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Նախագահութեամբ Ակադեմական ԼՈՒԻ ՄԱՐԷՆԻ

եւ նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն:

Ակադեմական եւ գեղարուեստական նոխ բաժիններով:

Նկատի ունենալ այս թուականը:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ

ՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 *եւ* 18–20: *Անկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս* Թռիւտէն 27–35:

5 Րիւ Մէյրան:

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն:

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ. Թութէլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ:

ՊՕՄՈՆ, Տիկ. Տօլպաշեան, 23 Պուլվար տը Պօմոն:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Տիկ. Շալճեան:

THÉATRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES

Մայիս 17ին, ժամը 20,30ին, ֆրանսական ձայն–պատկերասփիւռը նուագահանդէսի ձեւի տակ կ'ուտայ

ՄԱՐՍԷԼ ՏԸԼԱՆՈՒԱՅԻ

« ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿԸ »

(օփերա)

Գլխաւոր դերը կը կատարէ

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

Նուագախումբ՝

Orchestre National de la R.T.F.

Մուտքը հրաւէրով: Դիմել՝

CENTRE PISTAURE

18 Rue François 1'

PENSION
DE
FAMILLE
AVEC CONFORT

M.O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue

Montcerf (S. et M.)

Tél. 57

POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS

Téléphoner SUF. 82-59 aux heures de repas

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46

ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը:

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յաճախորդներուն:

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի *եւ* Ռիւ Լաֆայէթի *անկիւնը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հեռու:*

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղագործ – վաճառող, ամէն օր իր հայրենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8էն – 12, 15·30 – 20:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք ԵՒ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՑԷ՛Ք

Ա Ղ Ք Ա Տ Ա Խ Ն Ա Մ Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 12, ԺԱՄԸ 15էն 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

CLUB, 51, Rue Grignan, Marseille

Շաբաթ, Մայիս 21, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

ORCHESTRE EDDY TOURNEL ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱԶՄՈՎ

Հայկական նուագ եւ պար, ծանօթ արուեստագէտներու կողմէ

Կ'երգեն՝ ՕՐ. Ժ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ, Պ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Կը նուագեն Պ. Պ. ՀԱՄՕ եւ ՊԱՐՈՅՐ Մենապար՝ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ.

ԳԱՐՈՒՆԸ, բնութեան կուտայ կապոյտ երկինք, կանաչ սար ու ձոր, գոյնզգոյն ծաղիկներ, պայծառ լոյս և ոսկի արեւ...

Գարունը կրնայ ձեր տունն ալ ողողել իր լոյսով ու գոյներով եթէ ձեր բնակարանը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ՁԱՐԴԱՐԷՔ և ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 Bis, Bd. Sébastopol PARIS 4e

Tél. : ARC. 26-61 Métro : (CHATELET - HALLES)

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք *եւ* վինիլ *պատրաստութիւններու: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր,* *ամէն տեսակ* լինոլէոմ *եւ* փլասթիք:

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON. PARIS 12' 64, BLD. DE BELLEVILLE. PARIS 20'

166, AV. ARISTIDE BRIAND, PAVILLON-SOUS-BOIS - SEINE

4 BIS, RUE P. V.-COUTURIER, ARGENTEUIL - S. ET O. 18, RUE BRÉZIN, PARIS 14'

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՄԱՅԻՍ
MERCREDI 11 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8196 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4597

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

Բարեմիտ մարդիկ կը կարծէին թէ Նիկիտա Խրուշչեւի շրջապտոյտները Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի մէջ յանգած էին բարերար արդիւնքի մը. մեղմացուցած էին միջազգային լարուած կացութիւնը եւ փարատած քաղաքական հորիզոնին վրայ կուտակուած սեւ, մութ ամպերը։

Կրեմլինի մենատիրոջ Մայիս 5ի ըստանական ճառը Գերագոյն Խորհուրդի հինգերորդ նստաշրջանին մէջ՝ եկաւ անգամ մը եւս աշխարհի առջեւ ցուցադրելու անոր իսկական դիմագիծը։

Մինչ կը սպասուէր, որ յառաջիկայ երկուշաբթի՝ Մայիս 16ին՝ Չորսերու վերին ժողովը պիտի բացուէր խաղաղ եւ համերաշխ մթնոլորտի մէջ, ռումբի մը պէս պայթեցաւ Խորհրդային Միութեան վարչապետին ռազմաշունչ ճառը, զարմացնելով արեւմտեան դաշնակիցները՝ Եւրոպայէն մինչեւ Ամերիկա։

Վերին ժողովի գումարման համար Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի համաձայնութիւնը ձեռք բերելով, մեծ յաջողութիւն մըն էր ապահոված Խրուշչեւ, որ տարիներէ ի վեր կը փափաքէր գլուխ գլխի տեսակցութիւններ ունենալ ազատ աշխարհի երեք մեծ վարիչներուն հետ։

Ու երբ իր փայփայած երազը իրականութիւն է դարձած արդէն, ինչո՞ւ այս անհաշտ —չըսելու համար թշնամական— դիրքը՝ անոնցմէ ամէնէն կարեւորին դէմ՝ ժողովի բացումէն տասը օր առաջ։

Մայիս 1ին Ատանայէն Փէշավար (Փաքիստան), անկէ դէպի Խորհրդային Միութիւն թռչող ամերիկեան օդանաւի մը վար առնուիլը առիթ տուած է իրեն՝ նախ յոխորտալու եւ յաղթականօրէն յայտարարելու, որ խորհրդային հրթիռները ի վիճակի են նոյնիսկ շատ բարձրէն թռչող օդանաւերը մէկ հարուածով եւ ուզած ատեն վար առնելու։ Այսինքն անոնք աւելի կատարելագործուած են քան արեւմտեան դաշնակիցներու զէնքերը։

Յետոյ կ'ընէ սպառնալիք մը. «Գերագոյն Խորհուրդի այս բեմին վրայէն ազդարարութիւն կ'ուղղենք Խորհրդ. Միութեան դէմ կատարուած այս գործողութեան մեղսակից կառավարութեանց եւ երկիրներուն, — Թուրքիոյ, Փաքիստանի եւ Նորվեկիոյ»։

Վար առնուած ամերիկեան օդանաւին միակ վարիչը ողջ է եղեր եւ «խոստովաներ է» թէ «լրտես» էր ...։

Մթնոլորտը թունաւորուած է։ Այս պայմաններուն տակ ի՞նչ լաւ արդիւնք կարելի է սպասել Վերին Ժողովէն, որուն ուղղուած են բոլոր խաղաղասէր մարդոց աչքերը, անկէ սպասելով միջազգային կացութեան բարւոքումը։

Միացեալ Նահանգները «յանցանքի վրայ» բռնելով, Խրուշչեւ կը յուսայ գերակշիռ դիրք մը ապահովել իրեն Վերին ժողովին մէջ։

Սակայն դաշնակիցները չեն խաբուիր եւ սպառնալիքներու առջեւ տեղի չեն տար։

Վերին ժողովի օրակարգի գլխաւոր հարցերն են՝ Գերմանիա եւ Պերլին, ապազինում եւ խաղաղ համակեցութիւն։

Մոսկուա վճռած է այս բոլոր հարցերուն մէջ ալ հաստատ մնալ իր տեսակէտներուն վրայ։ Ստիպուած է այդ դիրքը բռնել՝ պատիւը բարձր պահելու համար նախ Խորհրդային Միութեան ժողովուրդին, յետոյ մանաւանդ Չինաստանի առջեւ։

Առջի շաբաթ Բագուի մէջ խօսած իր ճառով Խրուշչեւ արդէն հասկցուցած էր, որ ոչ մէկ զիջում պիտի ընէ Պերլինի եւ Գերմանիոյ հարցերուն մէջ։

Ինչո՞ւ կը գումարուի ուրեմն Վերին ժողովը։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ՆԱՄԱԿ ԿԸ ԳՐԷ ՏԸ ԿՈԼԻՆ ԵՒ ՄԱՔ ՄԻԼԸՆԻՆ

Խրուշչեւի ծանօթ ճառէն ի վեր, քաղաքական աշխարհի ուշադրութիւնը կեդրոնացած է ամերիկեան օդանաւի միջադէպին վրայ։ Մինչ Խ. Միութիւնը կ'աշխատի շահագործել առիթը, իր շուրջ նպաստաւոր մթնոլորտ մը ստեղծելու համար. անդին Ամերիկացիք կը փորձեն մեղմացնել միջադէպին արժէքը։

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը՝ Հերթըր յայտարարութիւնով մը բացատրած է թէ Ամերիկայի պարտականութիւնն է հսկողութեան տակ առնել՝ Խորհրդային Միութիւնը, որպէսզի յանկարծական յարձակումի մը առաջքն առնուի։

«Այն օրէն ի վեր երբ մառեշալ Սթալին Խ. Միութեան գործակցութեան սկզբունքը վերածեց թշնամական քաղաքականութեան մը, ու մասնաւորապէս Պերլինի պաշարումէն, Չեխոսլովաքիան ձեռք անցընելէ, Քորէայի եւ Վիէթ-Նամի յարձակումներէն ետք աշխարհը կասկածով դիտեց Խ. Միութեան նպատակները» ըսած է Հերթըր եւ աւելցուցած. — «Խորհրդային վարիչները գրեթէ ազատ մուտք ունին մեր ընկերութիւններէն ներս ու իրենց տեղեկութիւնները կ'ամբողջացնեն շնորհիւ լրտեսական լայն ցանցի մը։ Միեւնոյն ատեն իրենց ընկերութիւնները փակ կը պահեն»։

Տարիներէ ի վեր, ըսած է վերջապէս Հերթըր, Մ. Նահանգներն եւ իր դաշնակիցները հսկողութեան զանազան առաջարկներ ներկայացուցած են ու ամէն անգամ ալ մերժումի հանդիպած են»։

×

Մոսկուայի մարզական պալատին մէջ, Գերմանիոյ վրայ տարուած յաղթանակի 15րդ տարեդարձին առթիւ Մառեշալ Մալինովսքի փոթորկալից ճառ մը խօսած է։

Յայտարարելէ ետք թէ ամերիկեան օդանաւին միջադէպը «խոր զայրոյթ» եւ «հակակրութիւն» ստեղծած է խաղաղութիւն ուզող ժողովուրդներուն մօտ, մառեշալը յայտարարած է թէ «ան որ իր սուրը կը վերցնէ մեզի դէմ պիտի փճանայ ...»։

Այս առթիւ չեշտած է նաեւ թէ Խ. Միութեան բանակը «գերադաս է բոլոր միւս բանակներէն»։

Խրուշչեւ իր կարգին վերստին սպառնացած է։ Չեխ ազգային տօնին առթիւ, Մոսկուայի Չեխոսլովաքիոյ դեսպանատան մէջ իր խօսքը ուղղելով ներկայ գտնուող արեւմտեան դեսպաններուն ըսած է «յաջորդ անգամ որ Մայիս 1ի նման դէպք մը պատահի, Խ. Միութիւնը փոխադարձելու միջոցներ ձեռք պիտի առնէ այն երկիրներուն դէմ որոնք իրենց կայանները կը տրամադրեն օտարներուն։

Այս առթիւ Խրուշչեւ սրամտութիւն ալ ըրած է։ Բացատրելով Ամերիկացիներուն տուած հակասական պատճառաբանութիւնները ըսած է թէ ռուսական մանրադէպ մը կայ որ կ'ըսէ. — «Ես աղջիկ եմ, բայց զաւակ մը ունիմ առանց ամուսնացած ըլլալու, ուրեմն ի վերջոյ աղջի՞կ կ'ըլլամ»։

Խրուշչեւ անգամ մը եւս քննադատած է Արեւմուտքի դիրքը Պերլինի նկատմամբ ու չեշտած է վերստին Խ. Միութեան տեսակէտները։ «Արեւմուտքը այնքան պէտք ունի արեւմտեան Պերլինի որքան շուն մը հինգերորդ թաթի մը»։

Խրուշչեւ ծանրօրէն յարձակած է նաեւ ամերիկեան սպայակոյտի պետ՝ Ջօր. Թուինինկի վրայ։

Մինչ երկու ճակատները ամերիկեան օդանաւի դէպքին առիթով խուլ պայքարի մը լծուած են, անդին ամերիկացի մասնագէտներ այն կարծիքն ունին որ դէպքը «կազմակերպուած» է Խ. Միութեան կողմէ։

Արդարեւ՝ իրենց կարծիքով հրթիռով մը քանդուած օդանաւի մը մէջէն ի՞նչպէս կարելի է անվնաս վիճակի մէջ գտնել նկարչական գործիքները եւ քաշուած լուսանկարները։ Մանաւանդ որ լրտեսութեան սահմանուած օդանաւերուն մէջ զետեղուած կ'ըլլան միշտ վտանգի պարագային ինքնաբերաբար պայթող ռումբեր որոնք հիմնապէս կը փճացնեն սաւառնակը։ Շատ հաւանական է որ ամերիկացի օդաչուորդը՝ Փաուըրս Ռուսերուն հաշւոյն աշխատող լրտես մը եղած ըլլայ։

Նոյն ատեն Խրուշչեւ նամակ մը գրած է տը Կոլին եւ ՄՔմիլընին։ Կը թուի թէ խորհրդային վարչապետը յոյս կը յայտնէ որ «սիրալիր յարաբերութիւնները» շարունակուին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ կացութիւնը հանդարտած է, այսուհանդերձ ջղագրգիռ մթնոլորտ մը կը տիրէ միշտ ու վախ կայ թէ նոր միջադէպեր ծայր տան։ Շուրջ 1500 անձեր ձերբակալուած են եւ հաւանաբար դատի քաշուին։ Հալքեան ներկայացուցիչ մը զգուշացուցած է կառավարութիւնը որ ծայրայեղութիւններու չդիմէ այլապէս «մէջտեղ պիտի նետենք մեր բոլոր ուժերը երկրի բոլոր անկիւններուն մէջ ու կրնամ վստահացնել թէ գլուխներ պիտի վտանգուին»։ Գրաքննութիւնը կը շարունակուի։ Ութ թերթեր գրաւուած են որոնց կարգին «Միլլիէթ»։

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՌՈՏԵԶԻԱՅԻ մէջ վայրագ դէպքեր պատահած են։ Սեւամորթներ զանազան վայրերու մէջ յարձակած են ճերմակներու վրայ։ Կին մը ու իր երկու աղջիկները քարկոծուած են։ 100 սեւամորթներ ձերբակալուած են։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ Քանի միջազգային փառատօնին ցարդ ներկայացուած լաւագոյն ժապաւէնը կը նկատուի խորհրդային «Լա Պալատ տիւ Սոլտա»ն։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ազգային տօնին առթիւ, ներում շնորհուած է քաղաքական կարգ մը բանտարկեալներու։

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ, ամերիկեան օդանաւի միջադէպին առթիւ ըսած է թէ Խրուշչեւ դէպքը չափազանցեց։ «Գիտեմ թէ, ըսած է ան, վերջին տարիներուն խորհրդային օդանաւեր քննական թռիչք կատարած են Ամերիկայի եւ Դաշնակցային Գերմանիոյ վրայ»։

ՆԱՍԸՐ Տամիեթի (Եգիպտոս) մէջ յայտարարած է թէ Յուլիս 22ին Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան խորհրդարանը առաջին անգամն ըլլալով պիտի գումարուի։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ առեւտրական եւ ճամբորդական նաւերու տարողութիւնն է 4.500.000 թոն։ Պատերազմի վերջաւորութեան 800.000 թոն էր։ Այսօր, Ֆրանսա աշխարհի ամէնէն արդիական եւ մեծ նաւը որ կը կոչուի «Ֆրանս», վերջացուց։

ՏԸ ԿՈԼԻ նախագահութեան տակ Ալժերիոյ կոմիտէն նիստ գումարած է՝ Էլիզէի մէջ։ Քննութեան առնուած է Ալժերիոյ զինուորական կացութիւնը։

ՊԵԹՈՎԸՆԻ բնակարանը՝ Պոնի մէջ կրակի տրուած է 60 տարեկան անծանօթի մը կողմէ որ իր տխուր արարքը կատարելէ ետք յանձնուած է ոստիկանութեան։ Վնասները մեծ են։ Պեթովընի կահ-կարասին ինչպէս նաեւ երգեհոնը կրակէն փճացած են։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ նոր միջադէպեր տեղի կ'ունենան յառաջիկայ ընտրութեանց առթիւ։ Մահափորձ մը կատարուած է թեկնածուի մը վրայ։

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ գործադուլը կը վերսկսի։ Չորեքշաբթի եւ Հինգշաբթի Լոռաքի եւ Մարսէյլի, իսկ Հինգշաբթի Քորսիքայի բժիշկները կը բողոքեն ընկերային ապահովութեան բարեփոխման ծրագրին դէմ։

ԻՐԱՔ եւ Մարոք առեւտրական համաձայնագիր մը ստորագրած են։ Իրաք Մարոքէն պիտի ներածէ հանգային եւ ճարտարարուեստական արտադրութիւններ եւ փոխարէն քարիւղ պիտի տայ Մարոքի։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ. Պապը երկուշաբթի օր ընդունած է ափրիկեան երկիրներու կարգ մը պետեր։

ՓԱՐԻԶԻ ոստիկանապետը անուանարկութեան դատ մը բացած է «Ֆրանս-Օպսերվաթէօր» թերթին դէմ որ «ոստիկանական ծրագիր» խորագրով յօդուած մը հրատարակած էր։

«ՇՈՒՄԱՆԻ ԾՐԱԳՐԻՆ» 10րդ տարեդարձին առթիւ վարչապետ Ատընաուըր յայտարարած է թէ «Մեծ եւ քաջ գործ մըն էր պողպատի եւ ածուխի ծրագիրը»։ Շուման իր կարգին չեշտած է թէ ֆրանքօ-գերմանական գործակցութիւնը եւրոպական ապահովութեան հիմը կը կազմէ։

ՓԷՕԺՕ ինքնաշարժերու գործարանը մէջտեղ հանեց իր նոր կառքը, 404, որուն գինն է 9150 Ն. Ֆ.։ Հաստատութիւնը ժամը տասը կառք կ'արտադրէ ներկայիս։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ ներքին գործերու պատասխանատուն Լիփշից յայտարարած է Քոմպային թէ պէտք է նախ ապազինումով զբաղիլ, ապա Պերլինով։

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ՄԵՆՏՈՐ ՏԷՐ-ԳԷՈՐԳՈՖ

Ցաւով կ'իմանանք որ ինքնաշարժի ծանր արկածի մը զոհ գացած է Պ. Մենտոր Տէր Գէորգոֆ, ընդհանուր-տնօրէնը Թեքա Թուղթի մեծ վաճառատան։

Պ. Մենտոր Տէր Գէորգոֆ ասկէ երկու տարի առաջ ունեցած էր ինքնաշարժի ուրիշ ծանր արկած մը որուն հետեւանքով ինք եւ կինը վիրաւորուած էին։

Շաբաթ օր, Պ. Տէր Գէորգոֆ իր կինը կ'առաջնորդէր Տիվոն-լէ-Պէն, ուր բժիշկներու խորհուրդով Տիկին Տէր Գէորգոֆ կ'երթար խնամուելու իր նախորդ արկածին ձգած հետեւանքներուն համար։ Բոմիյի սիւր Սէնի մէջ ուրիշ կառք մը փորձած է անցնիլ Պ. Տէր Գէորգոֆի կառքը եւ ուժգնօրէն զարնուելով պատճառ դարձած է անոր մահուան։ Տիկին Տէր Գէորգոֆ եւ հիւանդապահուհին վիրաւորուած եւ հիւանդանոց փոխադրըուած են։

Մեր ցաւակցութիւնները Թեքա հաստատութեան տնօրէնութեան, ինչպէս նաեւ Տէր Գէորգոֆ եւ Էլչիբեկոֆ ընտանիքներուն։

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Մեր խմբագրատունը այցելեց ծանօթ փաստաբան Սուրէն Սարոյեան, Սան Ֆրանսիսքոյէն։ Պ. Սուրէն Սարոյեան, պատասխանատու՝ Անչայի շրջապտոյտ մը պիտի կատարէ Վիէննա, Պոլիս, Աթէնք, Գահիրէ, Պէյրութ, Հռոմ, Միլանօ, Նափոլի եւ Լոնտոնէն պիտի վերադառնայ Ամերիկա։ Պ. Սարոյեան մասնաւորաբար պիտի զբաղի Ռումանիայէն եւ Պուլկարիայէն Ամերիկա ներգաղթողներով։

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԼՔՈՒԵՑԱՒ ՄԱՐԱՇԸ

—o—

Անցեալ Փետրուար 11ին, «Ծառաչ»ի խմբագրականին մէջ Պ. Հրանտ–Սամուէլ Մարաշի ողբերգութեան քառասնամեայ – կին առիթով կը հարցնէ թէ ուրկէ եկած էր լքումի հրամանը, Փարիզի՞ն թէ Պէյրութէն կամ Աւտանայէն :

Դէպքին ղեկավարներէն մէկը եղած է փոխ – գնդապետ Քոռնըլու, ժամա – նակին՝ հազարապետ : Այժմ 87րդ տարիին բոլորած, կը բնակի Էքս ան Փրո – վանս : Երբեմն իրարու կը հանդիպինք : Հազորդեցի իրեն «Ծառաչ»ի յօդուածա – շարին հարցումը : Հակառակ յառաջացած տարիքին՝ իր չատ սուր յիշողութիւնը պահած է : Ցուզումը չի զսպեր՝ երբ կ'ո· գեկոչէ Մարաշը :

Ընդհանուր կերպով փոխ – գնդապետ Քոռնըլուի բացատրութիւնները կը հաս – տատեն Փօլ Թիւ Վէյուի պատմածը «Լա Փասիօն տը լա Սիլիսի»ի մէջ (էջ 93) :

Նախ պէտք է ի բաց առնել Աւտանայի պատասխանատուութիւնը : Մարաշի պարպումը ազետաբեր անակնկալ մը եղաւ Աւտանայի հրամանատար Զօր· Տիւֆիէօ – յին համար : Կասկած չի վերցներ տաի – կա :

Ուսաի կը չքանայ մեղադրանքը հան – դէպ Փարիզի կամ Պէյրութի : Ասոնք չէ – ին կրնար հեռուէն պատուիրել ինքն ըստ ինքեան սահմանափակ գործողութիւն մը կիլիկեան ռազմադաշտին վրայ՝ առանց կառուղ ուժերու (այսինքն Զօր· Տիւֆիէօ – յի) միջնորդութեան կամ դիտութեան :

Անչուշտ Տիւ Վէյու, իբր ծանօթագրու – թիւն (էջ 95–96) Զօր· Պռէմոնի իրեն ուղղուած նամակ մը կը հրատարակէ, ըստ որուն՝ Զօր· Կուռօ կանխապէս Պէյ – րութէն Աւտանա հեռագրած էր, «Մարաշը պարպելու հարց չի կրնար ըլլալ» : Զօր· Պռէմոն տարօրինակ կը համարի այդ հե – ռագիրը եւ կը հետեւցնէ թէ խաբուսիկ էր եւ թէ Կուռօ ձեռքի տակէ հակառակ հրաման տուած ըլլալու էր : Զօր· Պռէ – մոնի եւ Զօր· Կուռոյի միջեւ յայտնօրէն դոյութիւն ունեցած խոր հակառակու – թիւնը եւ վերջնական բախումը յիշեալ վկայութիւնը արժէքէ կը զրկեն չունենա – լով այլ տուեալներ : Կուռօ, եթէ ուզած ըլլար պարպել տալ Մարաշը, պէտք չու – նէր իրեն ատորադասեալ Զօր· Տիւֆիէօ – յէն քաշուելու, վտանգելով, այդ մա – քիավէլեական խաղով, ամբողջ ռազմա – դաշտը : Կարելի չէ, առանց կիրքի խոր – հելով, նման հնարք մը վերագրել ընդ – հանուր հրամանատար Կուռոյին, որ Տիւֆիէօյի աղետագոյժ հեռագրին կը պատասխանէ :—

22 Փետրուար, թիւ 384/2

Կը ստանամ եւ յուզումով կը կարդամ 342/3 Փետրուար 15ի ձեր հեռագիրը :

Շնորհակալ եմ արի զօրագունդերուն, որոնք այնչափ բաջօրէն կռուեցան քրշ – ճամիին եւ ճմրաւ դէմ, ինչպէս եւ Մա – րաշի մէջ, դիմադրողներուն եւ զանոնք ազատողներուն :

Բոլորը վաղը պիտի գիտնան դրօշակը հաստատուն պահել իրենց պահպանու – թեան վստահուած երկրին մէջ :

Այլ խնդիր է թէ Կուռօն Տարասանէլի կռիւներուն ստացած ծանր վէրքերէն ան – դամահատ եւ մարմնապէս տկար մնացած ըլլալով՝ կրնար երբեմն, ինչպէս կը հա – ւատան ոմանք, կորովի պահասութեան ենթակայ ըլլալ :

Ըստ փոխ – գնդապետ Քոռնըլուին՝ Մարաշի պարպումին իրական պատաս – խանատուն եղած է Մարաշի զօրագունդի հրամանատար Զօր· Քեռէթը : Նոյն եղ – րակացութեան կը յանգին Փօլ Տիւ Վէ – ուի մեկնաբանութիւնները : Փօլ Տիւ Վէյու կ'աւելցնէ թէ Քեռէթը քննիչ յանձ – նախումբի մը առջեւ կանչուեցաւ Ֆրան – սա վերադարձին (արդիւնքը յայտնի չէ) : Փոխ – գնդապետ Քոռնըլուն կը հաստա – տէ այդ ճշդումը եւ կը յարէ թէ հարց ե – ղաւ դինքն ալ եւ ուրիշներ հարցաքննու – թեան ենթարկել, բայց անտեղի դանուե – ցաւ քանի որ Քեռէթի հրամանով չար – ժած էին :

Զօր· Քեռէթ նոր եկած էր Կիլիկիա, Գերմանիոյ հետ զինադադարին՝ ազատ – ուելով զերութենէ : Գերութեան երկար տարիները նուազեցուցած էին իր կամքը եւ կարողութիւնը : Մարաշի զօրագուն – դը, կ'ըսէ Քոռնըլու, իրականօրէն հրա – մանատարէ զուրկ դանուեցաւ : Զօրավա – րէն ստացուած քանի մը հրամանագիրնե – րը կացութեան չէին համապատասխա – ներ, անգործադրելի էին, երբեմն ան – հասկնալի : Իւրաքանչիւրը ստիպուած էր ինքնագլուխ գործելու :

Վրայ հասաւ օգնութեան զօրասիւնը գնդապետ Նոռմանի հրամանատարու – թեամբ : Այս վերջինը առանց իսկ Մարաշ մտնելու եւ Զօր· Քեռէթին ներկայանա – լու, լրաբեր մը կը ղրկէ ուղղակի հազա – րապետ Քոռնըլուին թէ քաղաքին հարա – ւային կողմը բռնած էր : Կը յայտնէ նա – եւ թէ իր ռազմամթերքն ու պարէնը հա – պիւ իրեն կը բաւէ եւ Քոռնըլուին կը պատուիրէ Մարաշը ձգել եւ միանալ ի – րեն՝ նահանջելու համար : Անսալով այդ հրամանին՝ Քոռնըլու կը սկսի պարպել իր դիրքերը եւ ճամբայ ելլել :

Այս եղաւ առաջին սխալը : Գնդ· Նոռ – ման իրաւասութիւն չունէր այդ տեսակ հրաման մը տալու Քոռնըլուին՝ առանց Մարաշի հրամանատար Զօր· Քեռէթին խորհրդակցելու :

Շրջապատող ժողովուրդը, երբ կը տեսնէ Քոռնըլուի զօրքին քաշուիլը, խու – ճապի կը մատնուի : Լուրը կը հասնի Զօր· Քեռէթին : Ի՞նչ պէտք է ըներ զօ – րավարը : Պարտաւոր էր իր մօտ կանչել գնդ· Նոռմանը եւ բացատրութիւն պա – հանջել : Ատոր փոխարէն կ'որոշէ ինքը դիւերանց երթալ Նոռմանին քով եւ խոր – հրդակցիլ : Ներքնապէս համակերպելու պատրաստակամութիւն ունենալու էր, քանի որ մեկնելէ առաջ իր փոխանորդ գնդ· Թիպոյին կը պատուիրէ նահանջի պատրաստութիւններ տեսնել : Ձիշդ այդ ժամանակին ամերիկեան հիւանդանոցի բժշկապետը իրեն կը հաղորդէ թէ Թուր – քերուն կողմէ Տօքթ· Մուսթաֆա կ'ուզէ անձնատուրութիւն առաջարկել : Հակառակ այդ բախտորոշ լուրին՝ Զօրավարը կը յետաձգէ բանադնացին ընդունելութիւնը եւ հետեւելով իր նախկին որոշման՝ կը հեռանայ իր կայանէն եւ կ'երթայ տես – նուելի Գնդ· Նոռմանի հետ :

Գնդ· Նոռմանը ղրաման առաջին օրե – րուն Աւտանայի Սանճաղին կառավարիչ նչանակուած էր : Տեղական ժողովուրդ – ներու հոգերանութեան անթափանց էր դրեթէ : Չէր պատկաներ հետեւակ զօր – քին, այլ զինուորական ճարտարապետու – թեան : Հակում ունէր բնականօրէն դէպ – քերը չափազանց աչքով դիտելու եւ դա – տելու : Գուցէ քանի մը չաբաթ առաջ մինչեւ Տիարպէքիր կատարած իր առա – քելութեան ձախողանքը եւս զինքը դէպի յոռետեսութիւն հակած էր : Այսուհան – դերձ նկարագրի տէր մարդ էր :

Քեռէթը առանց դժուարութեան Նոռ – մանի նահանջական հրամանը վաւերա – ցուց ապիկարութեամբ, չուզելով նժարին մէջ դնել Թրքական պարտութեան խոս – տովանութիւնը : Վերադարձաւ իր կայա – նը եւ միւս օրը միայն ընդունեցաւ Տօքթ· Մուսթաֆան : Անձնատուրութեան առա – ջարկին Քեռէթը պատասխանեց թէ որ – դէն ինքը Ֆրանսական ուժերուն նահան – ջի հրաման տուած է դէպի Իսլահիէ :

Այդ մտային կուրութեան եղերական հետեւանքները ծանօթ են :

Անչուշտ կարելի չէ ըսել թէ կիլիկիոյ վերջնական ճակատագիրը տարբեր պիտի ըլլար՝ եթէ Մարաշը այդպէս չլքուէր : Արտաքին ազդակներու ճնշումը զերակշիռ եղաւ : Բայց զինուորական կացու – թիւնը եւ քաղաքական մթնոլորտը չու – տով չէին ապահաներ՝ ինչպէս եղաւ, ա – բանակը եւ անպաշտպան ժողովուրդը աննկարագրելի զոհողութիւններու եւ սարսռազդեցիկ կորուստներու չէին մա – նուեր :

Մարաշի լքումը քաղաքական թաքս – հաշիւի մը արդիւնքը չեղաւ, այլ զինուո – րական ծանրածանր սխալի մը, ինչպէս դժբախտաբար ընդհանուր պատմութի – նը, անցեալին եւ ժամանակակից շր – ջաններուն մէջ, բազմաթիւ եւ երբեմն ազդակործան օրինակներ կը ներկայա – ցընէ :

Վ. ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԵԱՆ

ԽՄԲ.— Արտատպումի պարագային կը խնդրուի աղբիւրը յիշել :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

—o—

Վերջերս կուսակցութենէն արտաք – սուեցաւ Ժան Պապի, իր հրատարակած վերջին զիրքին պատճառով՝ «Հիմնական քննադատութիւն» : Գիրքին ենթախորա – դիրն է՝ «Ֆրանսական համայնավար կու – սակցութիւնը անցեալին եւ ապագային միջեւ» : Գիրքին գլխաւոր չահեկանու – թիւնը այն է որ վկայութիւն մը կը բերէ կուսակցութեան «ծերութեան հիւանդու – թեան» վրայ, ինչ որ Ֆրանսական քա – ղաքականութեան յեղաշրջման գլխաւոր պղտկիներէն մէկն է : Տարբերութիւն մը կայ սակայն Պապիի եւ համամիտավար միւս մտաւորականներու միջեւ, ընդհան – րապէս չեղում կատարողները կը զատա – պարտեն մարքսեան հիմնական սկզբ – բունքները, մինչ Պապի անվերապահ հա – մակրող մըն է մարքսեան աւանդական սկզբունքներուն : Ինք կը չարունակէ պաշտել այն դաղափարները որոնց հա – ւատացած է ամբողջ կեանքը : Այն քըն – նադատութիւնները զորս կ'ընէ համայ – նավար Ֆրանսական կուսակցու – թեան դէմ, միայն անոր կը վերա – պահէ եւ ոչ մէկ բան կ'ըսէ համայնա – վար միւս կուսակցութեանց հակառակ : Իրեն համար Սթալինի վրիպումները ար – կածներ են եւ ինք կը չարունակէ հիանալ Սթալինի վրայ :

Ժ· Պապի լեզուն չէ փոխած : Կը չա – րունակէ խօսիլ իբրեւ համայնավար, ո – րովհետեւ կարելի չէ մէկ օրէն մի – ժխտել ամբողջ կեանքի մը սովորութիւ – ները : Ուրեմն անկեղծ է երբ կ'ըսէ թէ վերջնականապէս ոչ մէկ միջոց ունի : Ջատագովէ նոյնիսկ չենն համայնավար կուսակցութեան ժողովրդավարական ա – ռաքինութիւնները : Գաղափարական ա – « ուղղափառութեան » վրայ կ'ունենա – ձի ուղղափառութիւն մը : Չենն չարչա – յին, արտաքսուած կուսակցութենէն Ժան Պապի ամբողջ կեանքը «համայնա – վար »պիտի մտածէ : Այն քննադատա – թիւնները զորս կ'ընէ Ֆրանսական հա – մայնավար կուսակցութեան պետական – թեան դէմ ա՛լ աւելի օրինակելի կ «Վճռական», «վերացական» այս բան – րէն են· զորս կը կրկնէ յաճախ : Անդրա – դառնալով տնտեսական մարդին, արդի դիտողութեամբ կը նկատէ որ համայնա – վարները կը զոհանան չայտնելով վերա – ցական սկզբունքներ առանց զանոնք բազդատութեան դնելու ներկայ չորքի – լի կացութեան հետ : Այսպէս բոլոր իրա – կանութեանց դէմ պաշտպանելին բան – ուորական դասուն չքաւորութեան սկզբ – բունքը : Փոխանակ բնաձարանները վե – նութեան անհրաժեշտ եւ օգտակար պար – քարի մը դլուխն անցնելու, նախընտրե – ցին ըսել թէ դրամատիրական վարչաձեւ կարելիութիւնը չունէր այս հարցը լու – ծելու : Եթէ համայնավար երիտասարդ – ներու չարքերը 300·000էն (1945) քանի մը հազարի իջան, պատճառն այն է որ կուսակցութեան դեկավարութիւնը փո – խանակ նախատեսելու երիտասարդներու մտահոգութիւնները եւ իրենք զիրենք ա – նոնց ներկայացնելու, զանոնք ուղղակի ներգրաւեցին կուսակցական գործունէու – թեան մէջ, ինչպէս ըրած էին 1936ին, ան – դամակցութեան դիմումները ուշացուցին : Ասոնք չէին կրնար հեռուէն պատուիրել ինքն ըստ ինքեան սահմանափակ գործողութիւն մը կիլիկեան ռազմադաշտին վրայ՝ առանց կառուղ ուժերու (այսինքն Զօր· Տիւֆիէօ – յի) միջնորդութեան կամ դիտութեան :

Անչուշտ Տիւ Վէյու, իբր ծանօթագրու – թիւն (էջ 95–96) Զօր· Պռէմոնի իրեն ուղղուած նամակ մը կը հրատարակէ, ըստ որուն՝ Զօր· Կուռօ կանխապէս Պէյ – րութէն Աւտանա հեռագրած էր, «Մարաշը պարպելու հարց չի կրնար ըլլալ» : Զօր· Պռէմոն տարօրինակ կը համարի այդ հե – ռագիրը եւ կը հետեւցնէ թէ խաբուսիկ էր եւ թէ Կուռօ ձեռքի տակէ հակառակ հրաման տուած ըլլալու էր : Զօր· Պռէ – մոնի եւ Զօր· Կուռոյի միջեւ յայտնօրէն դոյութիւն ունեցած խոր հակառակու – թիւնը եւ վերջնական բախումը յիշեալ վկայութիւնը արժէքէ կը զրկեն չունենա – լով այլ տուեալներ : Կուռօ, եթէ ուզած ըլլար պարպել տալ Մարաշը, պէտք չու – նէր իրեն ատորադասեալ Զօր· Տիւֆիէօ – յէն քաշուելու, վտանգելով, այդ մա – քիավէլեական խաղով, ամբողջ ռազմա – դաշտը : Կարելի չէ, առանց կիրքի խոր – հելով, նման հնարք մը վերագրել ընդ – հանուր հրամանատար Կուռոյին, որ Տիւֆիէօյի աղետագոյժ հեռագրին կը պատասխանէ :—

22 Փետրուար, թիւ 384/2

Կը ստանամ եւ յուզումով կը կարդամ 342/3 Փետրուար 15ի ձեր հեռագիրը :

Շնորհակալ եմ արի զօրագունդերուն, որոնք այնչափ բաջօրէն կռուեցան քրշ – ճամիին եւ ճմրաւ դէմ, ինչպէս եւ Մա – րաշի մէջ, դիմադրողներուն եւ զանոնք ազատողներուն :

Բոլորը վաղը պիտի գիտնան դրօշակը հաստատուն պահել իրենց պահպանու – թեան վստահուած երկրին մէջ :

Այլ խնդիր է թէ Կուռօն Տարասանէլի կռիւներուն ստացած ծանր վէրքերէն ան – դամահատ եւ մարմնապէս տկար մնացած ըլլալով՝ կրնար երբեմն, ինչպէս կը հա – ւատան ոմանք, կորովի պահասութեան ենթակայ ըլլալ :

Ըստ փոխ – գնդապետ Քոռնըլուին՝ Մարաշի պարպումին իրական պատաս – խանատուն եղած է Մարաշի զօրագունդի հրամանատար Զօր· Քեռէթը : Նոյն եղ – րակացութեան կը յանգին Փօլ Տիւ Վէ – ուի մեկնաբանութիւնները : Փօլ Տիւ Վէյու կ'աւելցնէ թէ Քեռէթը քննիչ յանձ – նախումբի մը առջեւ կանչուեցաւ Ֆրան – սա վերադարձին (արդիւնքը յայտնի չէ) : Փոխ – գնդապետ Քոռնըլուն կը հաստա – տէ այդ ճշդումը եւ կը յարէ թէ հարց ե – ղաւ դինքն ալ եւ ուրիշներ հարցաքննու – թեան ենթարկել, բայց անտեղի դանուե – ցաւ քանի որ Քեռէթի հրամանով չար – ժած էին :

Զօր· Քեռէթ նոր եկած էր Կիլիկիա, Գերմանիոյ հետ զինադադարին՝ ազատ – ուելով զերութենէ : Գերութեան երկար տարիները նուազեցուցած էին իր կամքը եւ կարողութիւնը : Մարաշի զօրագուն – դը, կ'ըսէ Քոռնըլու, իրականօրէն հրա – մանատարէ զուրկ դանուեցաւ : Զօրավա – րէն ստացուած քանի մը հրամանագիրնե – րը կացութեան չէին համապատասխա – ներ, անգործադրելի էին, երբեմն ան – հասկնալի : Իւրաքանչիւրը ստիպուած էր ինքնագլուխ գործելու :

Վրայ հասաւ օգնութեան զօրասիւնը գնդապետ Նոռմանի հրամանատարու – թեամբ : Այս վերջինը առանց իսկ Մարաշ մտնելու եւ Զօր· Քեռէթին ներկայանա – լու, լրաբեր մը կը ղրկէ ուղղակի հազա – րապետ Քոռնըլուին թէ քաղաքին հարա – ւային կողմը բռնած էր : Կը յայտնէ նա – եւ թէ իր ռազմամթերքն ու պարէնը հա – պիւ իրեն կը բաւէ եւ Քոռնըլուին կը պատուիրէ Մարաշը ձգել եւ միանալ ի – րեն՝ նահանջելու համար : Անսալով այդ հրամանին՝ Քոռնըլու կը սկսի պարպել իր դիրքերը եւ ճամբայ ելլել :

Այս եղաւ առաջին սխալը : Գնդ· Նոռ – ման իրաւասութիւն չունէր այդ տեսակ հրաման մը տալու Քոռնըլուին՝ առանց Մարաշի հրամանատար Զօր· Քեռէթին խորհրդակցելու :

Շրջապատող ժողովուրդը, երբ կը տեսնէ Քոռնըլուի զօրքին քաշուիլը, խու – ճապի կը մատնուի : Լուրը կը հասնի Զօր· Քեռէթին : Ի՞նչ պէտք է ըներ զօ – րավարը : Պարտաւոր էր իր մօտ կանչել գնդ· Նոռմանը եւ բացատրութիւն պա – հանջել : Ատոր փոխարէն կ'որոշէ ինքը դիւերանց երթալ Նոռմանին քով եւ խոր – հրդակցիլ : Ներքնապէս համակերպելու պատրաստակամութիւն ունենալու էր, քանի որ մեկնելէ առաջ իր փոխանորդ գնդ· Թիպոյին կը պատուիրէ նահանջի պատրաստութիւններ տեսնել : Ձիշդ այդ ժամանակին ամերիկեան հիւանդանոցի բժշկապետը իրեն կը հաղորդէ թէ Թուր – քերուն կողմէ Տօքթ· Մուսթաֆա կ'ուզէ անձնատուրութիւն առաջարկել : Հակառակ այդ բախտորոշ լուրին՝ Զօրավարը կը յետաձգէ բանադնացին ընդունելութիւնը եւ հետեւելով իր նախկին որոշման՝ կը հեռանայ իր կայանէն եւ կ'երթայ տես – նուելի Գնդ· Նոռմանի հետ :

Գնդ· Նոռմանը ղրաման առաջին օրե – րուն Աւտանայի Սանճաղին կառավարիչ նչանակուած էր : Տեղական ժողովուրդ – ներու հոգերանութեան անթափանց էր դրեթէ : Չէր պատկաներ հետեւակ զօր – քին, այլ զինուորական ճարտարապետու – թեան : Հակում ունէր բնականօրէն դէպ – քերը չափազանց աչքով դիտելու եւ դա – տելու : Գուցէ քանի մը չաբաթ առաջ մինչեւ Տիարպէքիր կատարած իր առա – քելութեան ձախողանքը եւս զինքը դէպի յոռետեսութիւն հակած էր : Այսուհան – դերձ նկարագրի տէր մարդ էր :

Քեռէթը առանց դժուարութեան Նոռ – մանի նահանջական հրամանը վաւերա – ցուց ապիկարութեամբ, չուզելով նժարին մէջ դնել Թրքական պարտութեան խոս – տովանութիւնը : Վերադարձաւ իր կայա – նը եւ միւս օրը միայն ընդունեցաւ Տօքթ· Մուսթաֆան : Անձնատուրութեան առա – ջարկին Քեռէթը պատասխանեց թէ որ – դէն ինքը Ֆրանսական ուժերուն նահան – ջի հրաման տուած է դէպի Իսլահիէ :

Այդ մտային կուրութեան եղերական հետեւանքները ծանօթ են :

Անչուշտ կարելի չէ ըսել թէ կիլիկիոյ վերջնական ճակատագիրը տարբեր պիտի ըլլար՝ եթէ Մարաշը այդպէս չլքուէր : Արտաքին ազդակներու ճնշումը զերակշիռ եղաւ : Բայց զինուորական կացու – թիւնը եւ քաղաքական մթնոլորտը չու – տով չէին ապահաներ՝ ինչպէս եղաւ, ա – բանակը եւ անպաշտպան ժողովուրդը աննկարագրելի զոհողութիւններու եւ սարսռազդեցիկ կորուստներու չէին մա – նուեր :

Մարաշի լքումը քաղաքական թաքս – հաշիւի մը արդիւնքը չեղաւ, այլ զինուո – րական ծանրածանր սխալի մը, ինչպէս դժբախտաբար ընդհանուր պատմութի – նը, անցեալին եւ ժամանակակից շր – ջաններուն մէջ, բազմաթիւ եւ երբեմն ազդակործան օրինակներ կը ներկայա – ցընէ :

Վ. ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԵԱՆ

ԽՄԲ.— Արտատպումի պարագային կը խնդրուի աղբիւրը յիշել :

Ա Ն Ի

ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

—o—

Սարահարթին կեդրոնը կը կանդնի մայր եկեղեցին, տոկուն կառուցուածք մը, չինուած հրաբխային քարերով եւ ուղղանկիւն նաւու մը ձեւով, որուն տեսքը այժմ դժբախտաբար տճեւ կեր – պարանք մըն է ստացած զմբէթին ան – կումով : Սակայն ողորկ բարձր պատերը, դուսպ կերպով քանդակազարդ սիւնամ – բարձ կոյր կամարաչարքով մը, երկար ու ճաշակով ցցուն պատուհաններ եւ նեղ ե – ռանկիւն որմախորշեր կը պատկերացնեն հայկական ճարտարապետութեան յզա – ցումներու մեծութիւնը : Գալով բազմե – բանդ քարերու (վարդադոյն եւ թխորակ) տեսակ մը անհոգ տեղաւորումը երբեք չի խանգարեր ընդհանուր ներդաշնակու – թիւնը : Կառուցողներո՞ւն թէ նորոգող – ներուն կողմէ անհոգութիւն : Ի՛նչ փոյթ, քանի որ ճարտարապետական արդիւնքը չէ տուժած անկէ :

Կառուցուած նախկին մայր եկեղեցիի մը աւերակներուն վրայ, հաւանաբար ա – ւելի պզտիկ, նորին չինո թիւնը աւար – տած է 1001ին եւ յետագային բազմաթիւ անդամներ վերանորոգուած :

Այսպէս, 1042 թուականի արձանագրու – թիւն մը կը ճշդէ քաղաքին Բիւզանդացի կառավարիչին կողմէ կատարուած նորո – գութիւն մը : Ուրիշ արձանագրութիւններ կը նչեն այն բոլոր նուիրատուութիւննե – րը, որոնք եղած են անոր բարեզարդու – թեան համար, եւ որոնց վերջինը՝ 1486ին :

Ներքնամասին մէջ, կեդրոնական բար – ձրը եւ կողմնակի երկու նեղ նաւածեւ մասերը, առանց որեւէ զարդի եւ հսկայ սիւները որոնք կը բարձրանան մերկ մին – չեւ կամարները, ունին ծանր եւ չքեղ դեղեցկութիւն մը : Հոն է որ Հայոց թա – գաւորները կը թագադրուէին Հայրապե – տին կողմէ, այդտեղ էր որ կը պատարա – գէր Հայոց եկեղեցիին պետը, պահելով Անին իբրեւ աթոռանիստ քաղաք մինչեւ 12րդ դարու վերջերը, այսինքն թագա – ւորութեան անկումէն աւելի քան դար մը ետք :

Հոգեւոր պետին մեկնումէն ետք, կղե – րականները եւ բազմաթիւ վանականներ կը մնան անպարտելի պաշտպանները հայ – կական ծէսին, Անիի մէջ, ուր քրիստոն – եայ վրացի պետերը ուղղափառ ծէսին կը պատկանէին : Գալով մահմետական պե – տերուն, անոնք, խաղաղութեան չրջան – ներուն, ցոյց կուտային մեծ հանդուր – ժողութիւն մը :

Անի, ինչպէս չատ մը ուրիշ արեւելեան քրիստոնեայ քաղաքներ, ունէր բազմա – թիւ եկեղեցիներ, «հազար ու մէկ» ինչպէս կ'ըսէ աւանդութիւնը : Եւ, արդարեւ, փոքր յիշատակարաններուն մէջ աւելի ցայտուն կ'երեւի հայկական ճարտարա – պետութեան ոճին այլազանութիւնը :

Ս· Փրկիչ եկեղեցին : ԺԱ· դար : Կանգուն մնացած կէսը :

Հայոց թագաւորներու չրջանին, կը կա – ռուցուէին հնադոյն ճաշակով : Բազրա – տունիները, որոնք կուգային Կովկասի հարաւային զառիթափներէն, կը ձգտէին մայրաքաղաքին մէջ վերարտադրել իրենց նախնիքներուն դեղեցիկ կառուցումնե – Այսպէս, Ս· Գրիգոր եկեղեցին, Գագի (889 – 1020) Ա·ի կողմէ կառուցուած հարազատ վերարտադրութիւնն է նման – ուր Զուարթնոցի զմբէթին, որ կը պա – կանի Դրդ դարու կիսուն : Թէեւ զմբէթը փլած է, սակայն միաձոյլ եւ բոլորչի տա – բահարթակը, սիւները, մեծդլխ խոյակնե – րը, բոլորն ալ հինաւուրց ներչնչումով ճշդրիտ վերարտադրութիւններ են :

Ս· Գրիգոր Ապուխրամենցի փոքրիկ ու սիրուն բազմանկիւն եկեղեցին, ծա – կուած սրածայր տանիքով մը, 10րդ դա – րու հայկական արուեստին յատկանշա – կան մէկ օրինակն է : Այս եկեղեցին չէ ուած է աստղաձեւ յատակագիծով մը (12 արտաքին ճակատներ եւ 6 ներքին կողակներ) եւ թմրկաձեւ զմբէթով : Պա – տերը չինուած են խնամքով դասաւո – ուած քարերու արտաքին եւ ներքին երես – զարդարանքով եւ տաղաչի հասա խա – մը : Այդ քարերը իրնալով, խեղճ երեւոյ – մը տուած են փլատ պատերուն որոնց փո – խը կազմուած է խճախառն տպեղ ե – ղախով :

Մ· եւ Ն· Թ

(Շար· – 3)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑՔ «ՅԱՌԱՋԻ»

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

★

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ

Ամրոցներ, վանքեր, պալատներ, եկեղեցիներ, սասնք են Հայաստանի յուշարձանները, որոնց վրայ մեր նախնիքը դրած են իրենց հանճարին դրոշմը: Մեծ է թիւը այդ յուշարձաններուն: Բոլորն ալ հայ ժողովուրդի դարաւոր պատմութեան, մշակոյթին եւ շինարար ոգիին անգնահատելի կոթողներն են, ստեղծագործական նոր ներշնչումներու մշտաբուխ աղբիւրը: Պետութեան պաշտպանութեան եւ հոգատարութեան տակ կը գտնուին անոնք: Յուշարձաններու պահպանութեան կոմիտէին անդամակցած են մեծ գիտուններ եւ արուեստագէտներ.— Ալեքսանդր Թումանեան, Մարտիրոս Սարեան, Թորոս Թորամանեան, Յովսէփ Օրբելի:

Այժմ, ոչ միայն պահպանութիւնը յուշարձաններու, այլեւ անոնց վերականգնումը եւ ուսումնասիրութիւնը յանձն առած են Հայաստանի գիտութիւններու ակադեմիայի երեք խոշոր հիմնարկութիւնները՝ պատմութեան, արուեստի եւ հնագիտութեան: Երեսունէ աւելի գիտուններ, պատմաբաններ, հնագէտներ լծուած են աշխատանքի: Անոնց հետազօտութիւնները կ'ընդգրկեն հին քարի դարէն մինչեւ նոր ժամանակներու պատմական ճարտարապետական յուշարձանները: Մեծ եւ փայլուն արդիւնքներ տըւած են արդէն Սեւանի ափին, Երեւանի մերձակայքը, Շէն Գաւիթի մէջ, Կարմիր Բլուրին վրայ, Արինբերդի շուրջ, Գառնի ամրոցէն ներս, Դուին քաղաքին մէջ կատարուած հետազօտութիւնները:

4438 յուշարձաններ ուսումնասիրութեան առարկայ են, ասոնցմէ 1324ը ճարտարապետական նկարագիր ունին, 3114ը՝ պատմահնագիտական: Ասոնց վերանորոգման եւ վերականգնումին հայող աշխատանքները մեծ կարեւորութիւն ստացած են, մինչեւ այսօր վերանորոգումի ենթարկուած են 150 խումբ յուշարձաններ:

Վերականգնուած են Հաղբատը, Սանահինը, Կեչառիսը, Մարմաշէնը, ինչպէս նաեւ առանձին յուշարձանները՝ Ամաղուն, Կարմրաւոր, Զուարթնոց, Արտաւազիկ, Յովհաննավանք, եւ դեռ Երեւանի, Աշտարակի, Ապարակաձորի պատմական կամուրջները, առանձին կամ խմբական խաչքարերը, որոնք կը հանդիսանան հայ քանդակագործութեան բարձրարուեստ նմոյշներ եւ կոթողներ: Վերակառուցման ընթացքի մէջ են՝ Գօշավանքը, Մշակավանքը, Ախթալան, Արուճը, Գորիսի Նորավանքը, Թալինի մեծ տաճարը:

Այս աշխատանքներուն շնորհիւ մէկ քանի տասնեակ չափազանց կարեւոր եւ բարձրարուեստ յուշարձաններ պարզապէս փրկուած են կորուստէ եւ կործանումէ:

Վերանորոգումները կը կատարուին գիտական հիմունքներու վրայ: Պետական Յանձնախումբին առընթեր գոյութիւն ունի գիտական խորհուրդը, որուն կազմին մէջ մտած են Հայաստանի ականաւոր ճարտարապետները, հնագէտ-պատմաբանները, արուեստագէտները: Ի հարկին կը հրաւիրուին այլ մասնագէտներ:

Փորձառու քարակոփ վարպետները կ'աշխատին անդադար, տարիներէ ի վեր:

նոնց տեղը գնելու, գոհացան անոնց անբոխալար քլիշէներ ներկայացնելով:

Քլիշէ են նաեւ ժողովրդավարութեան վրայ եղած յայտարարութիւնները: Երբ ամէն ոք գիտէ թէ նշանակովի ընտրութեան սկզբունքը փոխարինած է ընտրութիւնը եւ կուսակցութեան բոլոր ղեկավարները նշանակուած են վերին մարմնին կողմէ:

Այս նոյն ձեւապաշտ ոգին է որ կը ներշնչէ կուսակցութեան մամուլը, ըստ Ժ. Պալի: Այն է որ կը փոխարինէ, կը գրէ Պալի, կենդանի լրատուութիւնը: Վարդապետական հաստատումներն ալ կը փոխարինեն համոզիչ պատճառաբանութիւնը:

Այս հաւատարիմ չարքային գիրքը, գրեթէ կամքէ անկախ կը յայտնաբերէ ֆրանսական համայնավար կուսակցութեան տագնապը եւ անոր արդարմանելի ցաւը, որն է մերժել դուրսի աշխարհը նկատի առնելու: Անկարող իրենք գիրենք տեսնելու, իրենք իրենց վրայ անդրադառնալու, Ֆրանսայի համայնավարները անկարող են աշխարհի յեղաշրջման հետեւելու: Զուարճալի հակասութիւն մըն է տեսնել թէ մշտական «ըլլալու» մը գիտակցութեան վրայ հիմնուած վարդապետութեան մը պաշտօնական ներկայացուցիչները, անշարժ ածօլասթիքի մը մեծ վարդապետները դարձած ըլլան:

Ֆրանսայի մէջ, համայնավարութիւնը հետզհետէ կը վերածուի անփոփոխ ծէսերով կրօնքի որ օրստօրէ աւելի անհասկնալի կը դառնայ հասարակ մահկանացուին:

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԽՆՋՈՅՔ

*

ՎԱԼԱՆՍ, (Յատուկ).— Տր. Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղին տարեկան խնջոյքը տեղի ունեցաւ Մայիս մէկին, Կիրակի կէսօրէ ետքը, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ:

Կոկիկ բազմութիւն մը եկած էր քաջալերելու այս բարենպատակ ձեռնարկը: Հիւրեր եկած էին նաեւ հեռաւոր Ռոմանէն եւ Քրէյէն:

Ժամանակէն առաջ զբաղուած էին սեղանները, եւ սկսած՝ խնջոյքի ուրախութիւնը: Հայկական այս տաք մթնոլորտին մէջ ներկաներու հոգիները կը խայտային, եւ իրենց դէմքերուն վրայ կը կրէին Մայիսեան գեղածիծաղ ժպիտը:

Խնջոյքի պաշտօնական բացման խօսքը կատարեց Տիկին Մաղաքեան, ներկայացնելով Կապոյտ Խաչի բարենպատակ գործունէութիւնը: Կոչ ըրաւ մեր սիրելի մայրերուն եւ քոյրերուն, որ գան միանան այս ազնիւ եւ նուիրական գործին: «Մենք, աւելցուց, միջին սերունդի հայ կիներս շատ աւելի գործ կրնանք կատարել, որքան անցեալին մէջ մեր մայրերը, որոնք շատ աւելի դժբախտ պարագաներու մէջ կ'ապրէին: Հետեւինք անոնց մեզի ձգած նուիրական եւ ազնիւ գործին: Հայ կինը ստեղծած է, կը ստեղծէ եւ կրնայ ստեղծել»:

Տիկին Մաղաքեանի այս խօսքերէն ետքը, ներկաները սկսան իրենց կեր ու խումը: Օր. Էլիզապէթ Սարգիսեան իր երգերով փայլ տուաւ օրուան խնջոյքին: Պ. Սարգիս Քէփէնկեան խոր յուզումով երգեց «Բանտիս դռներն էին եօթը»:

Յետոյ խօսքը տրուեցաւ Պ. Եդուարդ Գասեանի, որ ներկայացուց Կ. Խաչի կանացի այս մեծ կազմակերպութեան կէս դարու տքնաջան աշխատանքները, տեղեկութիւններ տալով Կ. Խաչի հիմնարկութեան մասին:

1910ին Ամերիկայի մէջ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողքին, կը սկսի գիտակից հայ իգական սեռին հաւաքական գործունէութիւնը: Կանացի խումբերը իրենց եռանդուն աշխատանքին արժէքը ցոյց տուին օգնութեան հասնելով ազատագրութեան պայքարներուն: Ակնունիի թելադրութեամբ է որ կը կազմուի հայ Կ. Խաչը, որու 50ամեայ աշխատանքի յոբելեանը պիտի տօնուի այս տարի Ամերիկայի եւ Սփիւռքի մէջ:

Ներկաներու փափաքով, Կապոյտ Խաչին 'եղան սրտաբուխ նուիրատուութիւններ եւ կարճ ժամանակամիջոցին դոհացաւ երեք հարիւր Ն. Ֆ.: Պ. Գէորգ Քիրէճեան եւս իր յարգանքի եւ գնահատանքի խօսքը բերաւ Կ. Խաչին: Ապա իր խօսքերը ուղղեց մասնաւոր կերպով Նոր Սերունդին.— «Երիտասարդներ, ձեր եւ մեր մէջ հոգեկան կապը կը պակսի, այդ կապը դուք պէտք է որ ստեղծէք: Դուք պէտք է ըլլաք վաղուան մեր լուսաւոր ջահերը:»:

Խնջոյքը վերջացաւ իր ժամանակին ընդհանուր գոհունակութեան մէջ:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

●

Պարսկաստանի Լար քաղաքի երկրաշարժին առթիւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա.ի եւ Ն. Կայսերական Մեծութիւն Իրանի Շահընշահին միջեւ փոխանակուեցան հետեւեալ ցաւակցական եւ շնորհակալութեան հեռագիրները:

ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ ՇԱՀՆՇԱՀ ԻՐԱՆԻ
Թեհրան

Շատ խորապէս զգացուած Լարի երկրաշարժի ցնցիչ լուրերէն, ձերդ կայսերական մեծութեան կը ներկայացնենք մեր անկեղծ ցաւակցութիւնները եւ առ Աստուած ջերմեռանդն կ'աղօթենք որ սիրելի Իրանին խնայէ նման պատուհասներ: Մեր լաւագոյն մաղթանքները կը ներկայացնենք ձեր օգոստափառ անձին եւ իրանեան ազնուական ժողովուրդին:

ԶԱՐԵՀ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
26 Ապրիլ, 1960, Անթիլիաս

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
Անթիլիաս

Խորապէս զգածուած ձեր Սրբութեան համակրանքի արտայայտութեանց համար Լարի աղէտին առթիւ, իմ անձնապէս, նոյնպէս իրանեան ժողովուրդի անունով կ'ուզեմ յայտնել շատ անկեղծ շընորհակալութիւններ մեր ազգային սուգին Ձեր Սրբութեան մասնակցութեան համար:

ՄՈՀԱՄՄԷՏ ՐԸԶԱ ՓԱՀԼԱՒԻ
3 Մայիս 1960
Թեհրան

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
Անթիլիաս, 4 Մայիս 1960

ԿՆՈՋ ՈՒԹ ՕՐՈՒԱՅ ԾԱԽՍԸ

———o———

Ինքն անձամբ տարաւ հեռագիրը դիմացի գեղատան մէջ գտնուող հեռագրական բաժինը, որպէսզի հիւրանոցի ծառայողները չիմանային, թէ իր կինը հետը չէր գտնւում հիւրանոցում: Մի քիչ յետոյ, գեղեցիկ կինը, որ տիկին Ջեպմէն էր կոչւում, շորերը փոխած իջաւ դահլիճ եւ մի զաղտագողի չնական ակնարկ նետեց հիւրանոցի կառավարիչին: Կառավարիչը ժպտաց: Տիկին Ջեպմէն դուրս եկաւ, նստեց ինքնաշարժը եւ կորաւ վիթխարի քաղաքում:

Մր. Կուլինգը հեռագիրը տալուց յետոյ շտապեց իր առեւտրական գործին: Նա աւելի քան 2.000.000 դոլարի ապրանք էր գնելու իր առեւտրական տան համար Նիւ Եորքի զանազան մեծաքանակի ընկերութիւններից: Երբ նա առաջին անգամ մտաւ Ուուլուորթ շէնքը 5 եւ 10 սենտանոց ապրանքներ գնելու, զգաց որ տիկին Ջեպմէնը մտքերը չի հեռանում եւ լսում է նրա ձայնը: Սիրտն ուզեց անմիջապէս վերադառնալ հիւրանոց, բայց սովորութիւնը նրան մղեց դէպի առեւտուրը, եւ, թէկուզ նա կարծում էր, որ դէպի հիւրանոց է վերադառնում, բայց խօսում էր Ուուլուորթի վաճառողի հետ: Իր որոշման համաձայն, Մր. Կուլինգն շտապեց այցելել երեք ընկերութիւններ:

×

Տիկին Ջեպմէնի ինքնաշարժը կանգնեց Հըդսըն գետի ափին մի վիլլայի առաջ, դրսի երկաթեայ դուռը բաց արեց, ծառիկներով եզերուած փոքրիկ կածանից անցաւ եւ երբ մօտեցաւ վիլլայի մեծ դըրանը, երկու նեգր դուռը լայնօրէն բաց արին եւ տիկին Ջեպմէն մտաւ ներս ու բարձրացաւ ուղիղ Մր. Հոպկինսի ննջասենեակը:

Մր. Հոպկինս մի ծերացած կապիտալիստ էր, որ քաշուած առեւտրական կեանքից, ապրում էր այդ վիլլայում եւ տառապում էր անքնութիւնից: Նա իր կնոջը եւ երեխաներին ուղարկել էր Գերմանիա, Վեսբադէն քաղաքը եւ ինքն այդ վիլլայում որոնում էր քնելու միջոցներ:

Տիկին Ջեպմէն գնում էր Մր. Հոպկինսի մօտ եւ օրական երկու ժամ նրա գլուխը շփում, որպէսզի շփման այդ հեշտանքի տակ նա քնի: Տիկին Ջեպմէն, մէկմէկ, ակնոհլ էր քսում Մր. Հոպկինսի չորացած եւ ոսկրադարդ մարմնին: Այդ բոլոր գործողութիւնը կատարւում էր նախնական անմեղութեամբ, որովհետեւ Մր. Հոպկինս վաղուց մոռացել էր իր անասուն լինելը:

Երբ երկու ժամը վերջացաւ, տիկին Ջեպմէն ոտի կանգնեց յոգնած եւ ձանձրացած, առանց աղմուկի վերցրեց սեղանի վրայ դրուած 1000 դոլարի չէքը եւ հեռացաւ՝ չխանգարելու համար Մր. Հոպկինսի քունը:

Մր. Հոպկինս իր քարտուղարի միջոցով նամակ էր գրում Վեսբադէն, իր կնոջը, թէ բժիշկներին յաջողուեց մի քնաբեր դեղ գտնել եւ ինքը վերջերս քնում է:

×

Երբ տիկին Ջեպմէն վերադարձաւ«Ուալդորֆ Աստորիա» հիւրանոցը, Մր. Կուլինգն արդէն վերադարձել էր եւ իրեն անհանգիստ էր զգում տիկին Ջեպմէնի ուշանալուն համար:

Մր. Կուլինգը գրկեց տիկին Ջեպմէնին եւ մինչեւ կէս գիշեր չքնեցին նրան:

Տիկին Ջեպմէն Մր. Հոպկինսին քնեցրեց, իսկ Մր. Կուլինգին չթողեց որ քնի:

Մի շաբաթը լրանալուց յետոյ Մր. Կուլինգ յայտնեց տիկին Ջեպմէնին, թէ իր առեւտրական գնումները վերջացել են եւ պէտք է մեկնի: Տիկին Ջեպմէն առանց պատասխան տալու տխրեց եւ Մր. Կուլինգ նշմարեց, որ տիկինը երկու կաթիլ արցունք է կախել իր սեւ եւ խոշոր աչքերից: Մր. Կուլինգ խոստացաւ նրան շուտով վերադառնալ առեւտրական գործերի պատրուակով ու մի քանի օր եւս անցկացնել իր հետ եւ խնդրեց նրանից իր հասցէն:

— Հասցէի կարիք չկայ, պատասխանեց տիկին Ջեպմէն, ես կ'իմանամ թէ դուք երբ կը լինէք Նիւ Եորքում:

Մր. Կուլինգ չառարկեց, որովհետեւ ճիշդ էր տիկին Ջեպմէնը: Երբ Մր. Կուլինգ Նիւ Եորք էր գալիս, իր գալուց երկու օր առաջ իր պատկերն էին հրատարակում Նիւ Եորքի թերթերը եւ յայտարարում նրա գալը:

Տիկին Ջեպմէն հրաժեշտ տուեց Մր. Կուլինգին եւ հեռացաւ հիւրանոցից:

Մր. Կուլինգ իր փոքրիկ պայուսակի մէջ տեղաւորեց իր շապիկները, օձիքները, գուլպաները, թաշկինակները եւ թղթերը, ելեկտրական կոճակը սեղմեց, որից յետոյ անմիջապէս նեգրը տնկուեց իր առաջ:

— Տար պայուսակը ներքեւ, ես գնում եմ:

— Շատ լաւ, ասաց նեգրը եւ թռաւ:

Մր. Կուլինգ մի քանի րոպէ յետոյ իջաւ ներքեւ եւ հիւրանոցի կառավարչից խնդրեց իր հաշիւը:

Հիւրանոցի կառավարիչը ժպտուն դէմքով ներկայացրեց նրան հաշիւը —250.000 դոլար ծա՛խս...

Մր. Կուլինգ ապշեց. մի շաբաթ եւ 250.000 տոլար ծա՛խս ...

— Խնդրեմ, այս ծախսերի մանրամասնութիւնները տուէք ինձ, ասաց Մր. Կուլինգ խիստ եւ խորապէս վրդովուած չեշտով:

Հիւրանոցի կառավարիչը դուրս բերեց հաշիւների մանրամասնութիւնները, «տիկին Կուլինգ»ի ստորագրած ստացականներով: Դրանից յետոյ պարզ եղաւ Մր. Կուլինգի համար, որ «տիկին Կուլինգ»ը գնել է ադամանդներ, մարգարիտներ, մանեակներ, 15-20 տեսակ շորեր, եւայլն:

Մր. Կուլինգ ուզեց ասել, որ այդ կինն իր կինը չէր, այլ մի պատահական կին, բայց յիշեց, որ ստորագրութեան տեղրում գրել էր.

— «Տէր եւ տիկին Ու. Ա. Կուլինգ»:

Մր. Կուլինգ մի րոպէ կրծոտեց իր շրթունքները, հանեց իր գրպանից չէքի տետրը, 250.00 դոլարի չէքը գրեց եւ դուրս եկաւ հիւրանոցից:

Հիւրանոցի կառավարիչն անմիջապէս մտաւ հեռախօսի խցիկը եւ զանգահարեց տիկին Դորոթի Ջեպմէնին.

—Հըլօ՛, հըլօ՛,՛ Դորոթի՞, ծերունի յիմարը մեկնեց, չէքն ստացայ...

Եւ սկսեց չնականօրէն հռհռալ հեռախօսի խցիկում:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(2 եւ վերջ)

Այրի Տիկին Մեծտոր Տէր Գէորգոփ ,
Տէր եւ Տիկին Ալեքսանտր Տէր Գէորգոփ ,
Տէր եւ Տիկին Վիքթոր Տէր Գէորգոփ ,
Տէր եւ Տիկին Ստեփան Ելչիբեկոփ,
Տէր եւ Տիկին Ատտա եւ զաւակը ,
Տէր եւ Տիկին Պրուսմիշ ,
Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի Աճեմազարեան եւ զաւակը Գաթերին ,

Ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանեկան պատգաւորները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, աներձագին , մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՄԵՆՏՈՐ ՏԷՐ-ԳԷՈՐԳՈՓԻ

եղերական մահը որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ Մասիյ 7, *Րոմիլի Սիւր Սէն* , 54 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր Չորեքշաբթի, Մայիս 11, ժամը 11ին , Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ ե – կեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փո– խադրուի *Պաթինեօլի* գերեզմանատունը , ամփոփուելու համար ընտանեկան դամ – բարանը :

Թեթև հաստատութեան տնօրէնութիւ – նը եւ պաշտօնէութիւնը խորապէս զգաց – ուած իրենց ընդհանուր – տնօրէն՝

ՄԵՆՏՈՐ ՏԷՐ ԳԷՈՐԳՈՓԻ

եղերական մահէն, իրենց ցաւակցութիւ– ները կը յայտնեն ողբացեալին այրիին եւ Տէր – Գէորգոփ եղբայրներուն ու հա – մայն ընտանիքին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ·— Ֆ· կապ· Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է պ· կ· Փափազեանէ 10 Ն· Ֆ·, Տիկին Մակէս – եանէ 10 Ն· Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Ս· Տէր – մանեանէ տասը Ն· Ֆ·, իրենց երկրորդ թոռնիկին ծննդեան առթիւ: (Ամերիկա):

×

ԿԱՊՈՑՏ Խաչի Պանեէօ Քաչանի մաս – նաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է պ· Վարդան Աղապապեանէ իր առաջին վաստակէն քսան Ն· Ֆ· :

ՆՈՒԻՐ

Տէր եւ Տիկին Տիգրան Օնոսեան 100 նոր Ֆրանք կը նուիրեն Իսիի եկեղեցիին, ի – րենց զաւկին Ցովհաննէսի պիտուրութե – նէ վերադարձին առթիւ: (Ստանալ «Ցա – ռաջ»էն):

Ֆ· ԿԱՊ· ԽԱՉԻ ԿԱՑԱՆ

Պզտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20: Ասկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս Թոլուզէն 27–35:

5 Րիւ Մէյրաճ :

Փարիզէն դուրս գիմել տեղական մաս– նաճիւղերուն :

ՄԱՐՍԷՑԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ· Թումաչլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ:

ՊՕՄՈՆ, Տիկ· Տօլպաչեան, 23 Պուլվար տը Պոմոն:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Տիկ· Շալճեան:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՄԱՅԻՍ 28 Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մին– չեւ լոյս, Ճրդ Թաղապետարանի սրահը:

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չո – րեքշաբթի դիշեր, ժամը 21ին, Քատէի սրահը· պիտի տրուի Ա· Խաչատուրեա – նի Սալ Փլէյէլի նուագահանդէսին ձայ – նագրուած Քոնչէրթօն եւ վարպետին այ– ցը Սեւռի Մուրատեան վարժարանն ու այլ վայրերը, դունաւոր ժապաւէնով : Ըլ– լալ ճշդապահ :

THÉATRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES

Մայիս 17ին, ժամը 20,30ին, Ֆրանսա– կան ձայն–պատկերասփիւռը նուագահան– դէսի ձեւի տակ կ'ուտայ

ՄԱՐՍԷԼ ՏԼԱՆՈՒԱՑԻ

« ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿԸ »
(օփերա)

Գլխաւոր դերը կը կատարէ

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

Նուագախումբ՝

Orchestre National de la R. T. F.

Մուտքը հրաւէրով: Դիմել՝

CENTRE PISTAURE
18 Rue François 1·

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ
ՀԱՆԴԻՍԸ
ՑՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

Հ· Յ· Դ·

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԼԻՈՆ·— Հ· Յ· Դ· «Վարանդեան» կո– միտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները , այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Ցոյներու սրահը :

Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՒԻԼ·— Հ· Յ· Դ· «Արշալոյս» խումբի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժա– մը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կա– րեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Հ· Յ· Դ· «Ս· Մինաս– եան» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· կոմիտէն: Կը քննդ– րուի ճշդապահ ըլլալ:Կարեւոր օրակարգ:

Հ· Յ· Դ· ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները : Ներկայ պիտի ըլլան իր ներկայացուցիչները : — ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէ այս Ուրբաթ ի – րիկուն ժամը 9ին:

ՋԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին:

ՀԱՄԱՋԱՅՊ ենթակոմիտէն այս կիրակի առաւու, ժամը 10ին:

ՎԱՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը այս կիրակի իրի – կուն ժամը 9ին :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԻՋ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ԼԻՈՆԻ ՍԻԱՄԱՆԹՕ ԽՈՒՄԲԻՆ

Առնուվազն Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Մայիս 14, շաբաթ ժամը 21ին կը ներկա– յացնէ Հայոց պատմութեան անմոռանալի էջերէն՝

ԱԽԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻԻԸ

(Ողբերգութիւն 5 արար եւ 4 պատկեր)

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԻԻՆ Պ· ՄԻՀՐԱՆ ՇԻՇՄԱՆԵԱՆԻ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻԻՆ Պ· ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ եւ ՏԻԿԻՆ ԱԼԻՍ ԷՍՔԻՃԵԱՆԻ

Դիմայարդար՝ ԿԱՐՊԻՍ ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ

Ճրդ թաղապետարանի սրահը Ռիւ տը Սեզ Լիոն

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Նոր Սերունդի օրը Մայիս 21ին, Անէ – էի Թաղապետարանի սրահը :

—ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ—

Ֆ· կ· Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի վար– չութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս կիրակի կէս – օրէ ետք ժամը 4ին դպրոցի սրահը: Ընտ– րութիւն պատգամաւորի եւ ընթացիկ հարցեր :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին, շաբաթ օր:

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

Փարիզի կամ արուարձաններու մէջ, վարձու երկու սենեակ, խոհանոց, մատ– չելի պայմաններով:

Դիմել «Ցառաջ»ին:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մ Ե Ի Ր

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐ – ՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Երեք ուշիմ եւ աշխատասէր նոր աչա – կերտներու համար — վեց տարի չարու – նակաբար վճարելի — մասնական նպաս մը ստեղծուած է Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Ընկերակցութեան կողմէն :

Ծնողքները որոնք կը փափաքին հայ – ցի դաստիարակութիւն ալ տալ իրենց զաւակներուն՝ բայց նիւթական միջոնե– րը չունին ամբողջական թոշակը վճար – լու, կրնան այդ նպաստէն օգտուիլ :

Պայմաններուն համար նամակով կամ հեռախօսով դիմեն Տնօրէնութեան :

DIRECTION DU COLLÈGE ARMÉNIEN
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Mr.-le-Prince, Paris (6·) C.C.P. PARIS 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԶԳԱՊԱՏՈՒՄ, Մ· Արք· Օրմանեան, *Պէյրութ* 1959, Ա· Հատ· 24 Ն·Ֆ·
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ· Գէորգեան, 1960, քղք· 14, լբկզմ 16,50 Ն·Ֆ·
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Ե· Զարենց, *Պէյրութ* 1959 . . . . . 6 Ն·Ֆ·
ԳՐԱԿԱՆ–ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, Ն· Աղբալեան, *Պէյրութ*, կզմ· 18 Ն·Ֆ·
ԷՋԵՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, Բժ· Ա· Բաբալեան, Գահիրէ, 1959 . . . . . 2 Ն·Ֆ·
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՒՂ, Կ· Մեհեան, *Փարիզ*, 1959, ... 6 Ն·Ֆ·
ՀԱՑ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գ· Եպս· Պալաճեան, *Բ· Հատ· Փարիզ*, 1959 15 Ն·Ֆ·
ՆՈՑՆԻՆ Ա· Հատորը, *Վիեննա*, 1922, *պատկերազարդ եւ կազմեալ* 15 Ն·Ֆ·
ՀԱՑԿ· ԺՈՂ· ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ, Ա· Նազինեան, *Գահիրէ*, 1959 . . . 3 Ն·Ֆ·
ՊՐԻՍՄԱԿ, երաժշտասէրի մը օրագիրը, Գ· Ա· Համբարձումեան 5 Ն·Ֆ·
ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Հր· Փաստրմաճեան, *Պէյրութ*, 2 Հատոր · 20 Ն·Ֆ·
ՏՐԴԱՏ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԱՍԸ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Եղիա Գասպարեան, *Գահիրէ*, 1959 . . . . . 10 Ն·Ֆ·
L'ARMÉNIE, PAR JEAN-PIERRE ALEM, PARIS, 1959 . . . . . 2 N.F.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՋ

Sté le BOSPHORE

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաֆարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայինի , որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով .
Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :
Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստա – տեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԲԱՐՁՐ ՀԱՑՔԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

CLUB, 51, Rue Grignan, Marseille

Շաբաթ, Մայիս 21, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

ORCHESTRE EDDY TOURNEL ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱԶՄՈՎ

Հայկական նուագ եւ պար, ծանօթ արուեստագէտներու կողմէ

Կ'երգեն՝ ՕՐ· Ժ· ՓԱՓԱԶԵԱՆ, Պ· ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Կը նուագեն Պ· Պ· ՀԱՄՕ եւ ՊԱՐՈՑՐ Մեծապար՝ Պ· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Մուտք՝ 5 Ն· Ֆ·

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 12 ՄԱՅԻՍ

JEUDI 12 MAI 1960

36րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 8197 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16րդ ՏԱՐԻ, Թիւ 4598

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՇՈՒԿՇԻՌ

Ցաղթանակի տասնեւհինգամեակը տօնուեցաւ դաշնակից բոլոր երկիրներու մէջ՝ պաշտօնական ու զուսպ հանդիսութիւն -ներով, առանց չքեղ զօրանցքներու եւ ցուցարարութեան :

Փորձենք համառօտ գիծերու մէջ պատկերացնել «խաղաղութեան» շրջանին վերջին 15 տարիներու անցուդարձերը : Տե -սակ մը հաշուեկշիռ :

Քառորդ դարու ընթացքին Գերմանիա երկու անգամ (1914ին եւ 1939ին) ասպարէզ կարդացած էր Եւրոպայի՝ զայն իր տիրապետութեան ենթարկելու յետին նպատակով : Ու երկու անգամներն ալ չա -րաչար պարտուած՝ ծունկի եկած էր յաղթական դաշնակիցներուն առջեւ :

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը վերջ գտաւ 1945 Մայիս 8ին Ռէյնսի մէկ դպրոցին մէջ կնքուած Զինադադարով : Գերմանիա «առանց պայմանի» անձնատուր կ՚ըլլար : Աշխարհ ազատ շունչ կը քաշէր : Վերջ կը գտնէր մղձաւանջը, որ հինգուկէս տարի տեւած էր :

Խորհրդային Միութիւնը, որ 1939 Օգոստոս 23ի Ռիպէնթրոփ - Մոլոթով դաշնագրով Գերմանիոյ հետ զինակցած էր եւ ամիս մը վերջ լեհական աւարէն իր բաժինն առած, առանց գնդակ արձակելու, 1941 Յունիս 22ին ակամայ կ՚անցնէր դաշնակիցներու կողմը, երբեւ հետեւանք Հիթլէրի բանակներուն դէպի արեւելք արշաւանքին :

Անգլիա, Ամերիկա, ապա Ֆրանսա եւ Խորհրդ. Միութիւն միասին չահած էին յաղթանակը եւ դարձած «դաշնակից» : (Գաճ մը Չինաստանն ալ դասուեցաւ յաղթական դաշնակիցներու կարգին, երբ ծափով վար դրաւ զէնքերը) :

Եալթայի մէջ (Ռուզվէլթ եւ Չըրչիլ) մեծ զիջումներ ըրեր էին Սթալինին, որ յանձն առած էր պատերազմ յայտարարել Ճափոնի դէմ : Արեւմտեան դաշնակիցները կը կարծէին թէ այս վերջինը կրնար դեռ երկար դիմանալ եւ թէ ռուսական օժանդակութիւնը կրնար օգտակար ըլլալ : Յետագայ դէպքերը ցոյց տուին, որ չա -րաչար սխալած էին : Նակազաքիի եւ Հիրոշիմայի վրայ նետուած ամերիկեան առաջին հիւլէական ռումբերը մաքրեցին Ճափոնի հաշիւը : Կարմիր բանակը այնտեղ ալ առանց գնդակ արձակելու գրա -ւեց կարգ մը կարեւոր հողամասեր, զորս Ռուսիա կորսնցուցած էր 1905ի դժբախտ պատերազմի ընթացքին :

Թրումըն, Չըրչիլ եւ Սթալին 1945ի ամառը (Յուլիս — 2 Օգոստ.) Փոցտամի մէջ հաւաքուեցան՝ պատերազմը հաշ -ւեյարդարի ենթարկելու եւ հաշտու -թեան զետին պատրաստելու համար :

Այնտեղ է, որ դաշնակիցները որոշե -ցին չորս գօտիներու բաժնել Գերմա -նիան, բաժին հանելով նաեւ Ֆրանսայի : Ծեցեցին հաշտուցումի պայմանները եւ կեանքի կոչեցին Արտաքին Նախարար -ներու Խորհուրդը՝ հաշտութեան վերա -բերեալ գործերով զբաղելու համար : Այս Խորհուրդին մասնակցելու հրաւէր ստացան նաեւ Ֆրանսա եւ Չինաստան, որոնք մինչ -դեռ հեռու կը պահուէին մեծ դաշնակից -ներու ժողովներէն :

Փոցտամի մէջ էր, որ Սթալին առա -ջարկ ներկայացուց Խորհրդ. Միութեան հսկողութեան ենթարկել Վոսփորի եւ Տար -տանէլի նեղուցները եւ անոր վերադար -ձնել հայկական երկու նահանգները — Կարսն ու Արտահանը : Սակայն չատ չպնդեց այս պահանջներուն վրայ, երբ Անգլիա ու Ամերիկա մերժողական պա -տասխան տուին : Մանաւանդ Անգլիա չէր ուզեր, որ Ռուսիա իր թեւարկութեան տակ առնէ Սեւ Ծովէն Միջերկրական

տանող ծովային ճամբան : Եալթայի մէջ Սթալին առիթը փախցուցած էր՝ պա -հանջելու 1914ի ռուսեւթրքական սահ -մանները :

Ցաղթանակէն վերջ գումարուած այս առաջին ժողովին մէջ երեւան եկաւ դաշ -նակիցներու տարակարծութիւնը, որ երթալով պիտի խորանար :

1945 Սեպտեմբեր 11 — Հոկտ. 8 Ամերիկայի, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Խ. Միութեան արտաքին նախարարները Լոնտոնի ժողովին մէջ չկրցան համաձայնիլ Գերմանիոյ եւ իր արբանեակներուն հետ կնքուելիք հաշտութեան մասին : Նոյն տարուան Դեկտեմբերին Մոսկուայի մէջ կրկին գումարուելով որոշեցին 1946ի գարնան Փարիզի մէջ գումարել հաշտու -թեան ժողովը :

Մեծ յոյսեր դրուած էին այս խորհըր -դաժողովին վրայ :

ՀՐԱՆԴ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆՔ ԹՌՉԻԼ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկեան օդանաւի միջադէպէն ի վեր, Խորհրդային Միութեան եւ Մ. Նահանգներու յարաբերութիւնները խան -գարուած են :

Սպիտակ տունը մօտէն կը հետեւի «Իւ 2»ի միջադէպին ու յատկապէս ճշդել կ՚ուզէ անոր ազդեցութիւնը՝ Վերին ժողովին վրայ :

Ինչպէս յիշած էինք Ամերիկայի արտաքին նախարարը՝ Հերթըր յայտարարութիւնով մը բացատրած էր թէ ցորչափ իրականութիւն չէ դարձած միջազգային հսկողութիւնը ու ցորչափ « անակնկալ» յարձակում մը գործելու կարելիութիւնը կայ, Ամերիկայի պարտականութիւնն է աչալուրջ գտնուիլ եւ հսկողութեան տակ առնել՝ Խ. Միութիւնը :

Ուրիշ խօսքով Մ. Նահանգները պիտի շարունակեն լրտեսական օդանաւեր ղրկել Խորհրդային Միութեան վրայ :

Խրուշչեւ զգուշացուցած է Արեւմուտքը ու ըսած թէ Խ. Միութիւնը ձեռքերը ծալած պիտի չնստի : Փոխադարձութիւնը անխուսափելի պիտի ըլլայ եթէ Ամերի -կա յամառի քննիչ օդանաւեր ղրկել՝ Խ. Միութիւն :

Խ. Միութեան արտաքին նախարարը՝ Կրոմիքօ բողոքագիր մը ներկայացուցած է Մոսկուայի Ամերիկեան դեսպանին :

Մանրամասն Թուելէ ետք Մայիս 1ին վար առնուած ամերիկեան օդանաւին միջադէպը՝ Մոսկուա կը յայտնէ թէ «այս պայմաններուն մէջ խորհրդային կառա -վարութիւնը հարկադրաբար խիստ հրահանգ պիտի տայ խորհրդային բանակին որպէսզի հարկ տեսած միջոցները ձեռք առնէ արգիլելու համար ամէն բռնաբա -րում որ կրնայ տեղի ունենալ օտար օդա -տորմերու կողմէ » :

Այս առթիւ բողոքագիրը կը չեշտէ թէ ամերիկացի օդանաւորդը պիտի դատուի « խորհրդային օրէնքներուն համաձայն» :

Ամերիկայի արտաքին նախարարը՝ Հերթըր պատասխանելով Խրուշչեւի ըս -պառնալիքներուն յայտարարած է թէ «ոչ մէկ կասկած որ Մ. Նահանգները տէր պիտի կանգնին դաշնակիցներուն հան -դէպ իրենց ստանձնած պարտաւորու -թիւններուն » :

Մինչ Մոսկուա եւ Ուաշինկթըն կը շա -րունակեն դիրք ճշդել, Ամերիկացի ծոն-ոլն, հնարիչը վար առնուած «Իւ 2» սա -ւառնակին գիտել կուտայ թէ Մայիս 1ին Սվերտլովսի մօտ զարնուած սաւառնակը՝ «Իւ 2»ն չէ այլ ուրիշ սաւառնակ մը : Ամերիկացի մասնագէտը որ քննած է ըս -տացուած լուսանկարները կը յիշէ իր կասկածին տուն տուող մասնագիտական պատճառները :

Միջազգային դէտերը համոզուած են որ դէպքը կազմակերպուած էր՝ Խ. Միու -թեան կողմէ յատուկ նպատակներով : Փաուըրս, գերի ինկած ամերիկացի օ -դանաւորդը, հաւանաբար Խ. Միութեան հաշւոյն աշխատող գործակալ մըն էր :

Մաքմիլըն, Անգլիոյ վարչապետը անձ -նական նամակ մը ստացած է՝ Խրուշչե -ւէն :

Լոնտոն կը խուսափի խօսելէ նամակին պարունակութեան մասին : Կը թուի սա -կայն, թէ Խրուշչեւ առաջարկ ներկայա -ցուցած է ամերիկեան օդանաւի միջա -դէպը քննութեան ենթարկել, յառաջի -կայ Վերին ժողովին : Դոնփակ նիստի մը ընթացքին : Հաւանական է որ Մաքմիլըն համաձայն գտնուի :

× Այուպ Խան, Փաքիստանի նախագահը անդրադարձած է Խրուշչեւի սպառնալիքին ու այս առթիւ յայտարարած է .

1.— Դաշնակից ըլլալով Մ. Նահանգ -ներուն, իր երկրի օդակայանները Մ. Նահանգներու տրամադրութեան ներքեւ կը գտնուին :

2.— Եթէ քննութիւնը ցոյց տայ թէ խնդրոյ առարկայ օդանաւը Փաքիստանէն ճամբայ ելած է, միջոցներ ձեռք պիտի առնէ որ նման միջադէպեր չկրկնուին :

× Թուրքիոյ պաշտօնական շրջանակ -ները գիտել տուած են թէ «Թուրքիա վարժուած է Խ. Միութեան սպառնալիք -ներուն » :

× Նորվեկիոյ մամուլին համար ամե -րիկեան օդանաւին միջադէպին շահագոր -ծումը Ռուսերուն կողմէ, մաս կը կազմէ ջլատարտին :

Նպատակը պարզ է : Շփոթութիւն եւ խառնակութիւն ստեղծել վերին ժողովի նախօրեակին :

× Մոսկուայի «Կարմիր Աստղ»ին հա -մաձայն Փաուըրս դրամի համար է որ լըր -տեսութիւն կ՚ընէ : Յայտարարած է որ մեծ ամսավճարներն են որոնք գինքըհրապուրեցին եւ ուղեց դաւոնի սպասարկութեան մէջ մտնել : Խորհրդային թերթը կը շարունակէ «իր ախորժակին գոհացում տալու համար հայրն ու մայրը ծախելու պատրաստ է : Ահա, այս ձեւով է որ դրամատիրական վարչաձեւը կը գնէ մարդոց պատիւը, խիղճը եւ կեանքը » :

× Չորեքշաբթի օր ժամը 2ին Մոս -կուայի Կորքի մարզադաշտին մէջ պիտի ցուցադրուէր ամերիկեան օդանաւը եւ օ -դանաւորդը որ մամուլի ասուլիս մը պի -տի տար ... :

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեց Պ. Օ. Փիլիկ -եան, քիմիագէտ, որ Պէյրութի մէջ կը վարէ առաջնակարգ լաբորաթուար մը՝ ընկերակցութեամբ Մարկ Տօնիկեանի : Պ. Փիլիկեան իր ազգականներուն այցե -լութիւն տալէ ետք Ֆրանսայի մէջ (Ս. Էթիէն), կը վերադառնայ Պէյրութ :

ՄՕՍ ՕՐԷՆ

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ...

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՄԷԹ ԻՆԷՕՆԻԻ տեսակցութիւն մը տուած է Թորինոյի Սթամփա օրաթեր -թին : Լրագրողին այն հարցումին թէ «եթէ ինչպէս ժողովուրդը Հալքին հետ է ինչո՞ւ 1950ի ընտրութեանց մեծամաս -նութիւնը դեմոքրատներուն քուէարկեց», Ինէօնիւ պատասխանած է .— Իշխանու -թեան բնական մաշումն է : Երկար տարի -ներէ ի վեր իշխանութեան գլուխն էինք : Տրամաբանական էր որ ժողովրդավար ձեւով ուրիշներ մեր տեղը գրաւէին : Հալքի պարագլուխը հետեւեալ քննադա -տութիւնները կ՚ընէ կառավարութեան գործունէութեան շուրջ .— տնտեսական ձախող եւ ապարդիւն քաղաքականութիւն եւ ժողովրդավար ազատութեան պակաս, լրագրողներու ձերբակալութիւն եւ թեր -թերու գրաւում : Ինէօնիւ կը չեշտէ թէ շատ երկար պիտի ըլլար Ա. Մենտերէ -սի բոլոր մեղքերը թուել : Ինէօնիւ վըս -տահ է որ ընտրութեան պարագային Հալ -քը կը յաղթէ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԸ քննութեան առնե -լու վրայ է Սահմանադրութեան երկու յօդուածներու փոփոխութեան առաջարկը զոր կառավարութիւնը ներկայացուցած է : Նոր եւ վերամշակուած յօդուածները կը միտին Հասարակապետութեան մաս կազմող որոշ երկիրներուն (Մալի եւ Մատակասքար) փոխանձել որոշ իրա -ւասութիւններ :

Ընդդիմադիր հատուածը կ՚ուզէ որ այս մասին հանրաքուէ մը կազմակերպուի եւ հարցը քննուի Վերսայլի մէջ, յատուկ նիստի մը ընթացքին : Կառավարութիւնը աւելի պարզ եւ գործնական քայլեր կ՚ու -զէ առնել :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ չորս յանձնա -խումբերը ժողով գումարեցին, Չորեք -չաբթի : Արտաքին հարցերու յանձնա -խումբը քննութեան առած է միջազգային ներկայ կացութիւնը, յատկապէս ամե -րիկեան օդանաւի միջադէպը : Պաշտպա -նութեան եւ բանակի յանձնախումբը լը -սած է Ալժերիոյ զինուորական կացութեան շուրջ՝ ժարոյի զեկոյցը : Մասնաւորական պաշտամունքի բաժանումը պետութենէն քննող յանձնախումբը նշանակած է տե -ղեկաբեր մը : Զանազան արտադրութեանց վրայ տակերու դրութեամբ տուրքերու յանձնախումբը մշակած է աշխատանքի յայտագիր մը :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ հակիրաքեան ցոյցեր տեղի կ՚ունենան : Պատճառն այն է որ կարգ մը ազբիւրներու համաձայն Քասըմ քանի մը օրէն գնդակահարել պիտի տայ ազգայնականներ : Պէյրութի թերթերը կը գրեն թէ համայնավարները ձնշում կը բանեցնեն Քասըմի վրայ որ գնդակահա -րութեան հրամանը տայ :

ՆԻԿԵՐԻՈՅ անկախութեան շուրջ բա -նակցութիւններ տեղի կ՚ունենան Լոնտո -նի մէջ : Բանակցութիւնները պիտի տեւեն տասներկու օր ու քննութեան պիտի առ -նուի իշխանութեան փոխանձման պայ -մանները :

ՏԸՐՊԱՆԻ (Հարաւային Ափրիկէի Հանր.) շրջանին մէջ 2300 սեւամորթներ ձերբակալուած են :

«ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ» սահմանուած երկու արուեստական արբանեակներ պիտի ար -ձակուին Ամերիկացիներուն կողմէ : Վեր -ջին պատրաստութիւնները կը տեսնուին : « Սամոս » եւ «Միտաս » յաջողութեամբ արձակուելու պարագային պիտի կարե -նան աշխարհի բոլոր հողամասերը, լու -սանկարել : Ամերիկացիք կը ծրագրեն նա -եւ լուսնին ուղղութեամբ հրթիռ մը ար -ձակել :

« ԹՐԻԹՈՆ » , ամերիկեան հիւլէա -գարժ ընդծովեան միայն երկու անգամ ջուրին մակերես ելլելով աշխարհի շըր -ջանը ըրած է (57.600 քլմ.) :

ՄԻԱՑՄԱՆ ԵՒ ԱՆՋԱՏՄԱՆ ԿԷՏԵՐ

•

Առաւել կամ նուազ չափով, դրեթէ ա–մէն հայ գաղութ կը տառապի փոխադարձ տեղեկութեան հոգեվիճակով մը, որ սակայն պայքարող կողմերէն ոչ մէկուն բարիք կը խոստանայ :

Ինչո՞ւ սակայն այս տեսլավառ կիրքը՝ տարաձիր, տառապած բազմութիւններու մէջ :

Երբ կը հետեւինք Սփիւռքի հայ մա–մուլի զլխաւոր օրգաններուն, որոնք հա–կամարտ խմբակցութիւններու բերանը կը հանդիսանան, կը տեսնենք որ Սփիւռքի Հայութիւնը չահադրգռող եւ իր կարո–ղութեանց իրաւասութեան սահման–ներուն մէջ դտնուող չատ մը հիմնական խնդիրներու մէջ մտածումի նմանութիւն կայ :

Առնք այն հարցերն են, որ ինքնին կը հանդիսանան միացման կէտեր՝ խորապէս իրարմէ բաժնուած կազմակերպութեանց կամ քաղաքական հոսանքներու միջեւ :

Թուենք այդ հիմնական կէտերէն մէկ քանին , հիմնական՝ մասնաւորաբար արտասահմանի Հայութեան համար, ո–րուն կը վերաբերի մեր խօսքը :

Հայ մամուլի բոլոր օրգաններն ալ հա–մաձայն են, որ

Ա.) Հայաստան եւ իր ժողովուրդը կը հանդիսանան Հայկ. Դատի լուծման եթէ ոչ միակ, գոնէ մեծագոյն ազդակը :

Բ) Պէտք է պայքարիլ նոր սերունդին հոգեկան եւ բարոյական հայեցի դիմա–դձին ապահովացող, այլ խօսքով ապազ–դայնացման վտանգին դէմ :

Գ) Պէտք է պաշտպանել ու տարածել հայ մշակոյթի արժէքները նախ Հայու–թեան եւ ապա նաեւ օտար շրջանակներու մէջ :

Դ) Պէտք է ջանք չխնայել նոր սերուն–դին սորվեցնելու մեր մեծասքանչ լեզուն, առանց որուն արտասահմանը ոչ ընթեր–ցող պիտի ունենայ եւ ոչ ալ դիր ու դրա–կանութիւն :

Ե) Անհրաժեշտ է ունենալ ոչ միայն նախակրթարաններ, այլ նաեւ միջնա–կարգ վարժարաններ, որոնցմէ միայն կրնայ դուրս գալ հայ լեզուին, մշակոյթին ու պատմութեան քիչ թէ չատ հմուտ նոր սերունդ մը :

Զ) Անհրաժեշտ է պատրաստել իրենց ասպարէզին յարմար եւ կոչումին դիտա–կից հայ ուսուցիչներ, առանց անոնց դո–յութեան մեր դպրոցները չեն կրնար ծա–ռայել իրենց նպատակին :

Է) Հայ Եկեղեցին այսօր ալ կը չարու–նակէ ըլլալ ազգապահպանման ազդակ մը, հետեւաբար պէտք է ջանադիր ըլ–լանք պատրաստելու իրենց կոչումին ար–ժանի եկեղեցականներ , որոնք ի–րենց ասպարէզին սահմաններէն դուրս չելլեն եւ ժողովուրդին մէջ կատարեն

ՂԱԶԱՐՈՍ ԱՂԱՅԵԱՆ

—o—

Ղազարոս Աղայեան, ոչ միայն յայտնի բանաստեղծ եւ վիպասան մըն է , այլեւ հանրասիրօք մանկավարժ մը, որ իր դրական, դաստիարակչական ու ազդային բեղուն գործունէութեամբ՝ առաջնորդը–ւած Ե. Աբովեանի եւ Մ. Նալբանդեանի յառաջդիմական գաղափարներէն, մեծա–պէս սատարեց հայ քաղաքական ազա–տութեան եւ նոր սերունդի հայեցի կրթութեան նուիրական գործին :

Ծնած 1840ին, Վրաստանի Բոլնիս Խա–չին գիւղը, իր մանկութիւնը անցուցած է ծննդավայրին մէջ, ուր եւ ստացած է նախնական կրթութիւնը, ապրելով տունէ տուն չրջող հայ աչուղներու ազդեցու–թեան տակ : 1853ին, հազիւ տարի մը կը յաճախէ Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցը , բայց ուսման իր պապակը դեռ լիովին չյագեցուցած՝ կը լքէ դպրոցը վերջնա–պէս, նիւթական անձուկ պայմաններու հարկադրանքէն :

Աբհեստով դրաչար՝ ինքնազարգաց–մամբ հասնելով մտաւորական որոշ մակարդակի մը, ան մտերմութիւն կը հաստատէ Պերճ Պռօչեանի, Պետերբուր–կի մէջ «Հիւսիս» չաբաթաթերթը հրա–տարակող բանաստեղծ Ռաֆայէլ Պատ–կանեանի եւ «Հիւսիսափայլ»ի խմբագիր Ստեփանոս Նազարեանի հետ :

Իրրեւ համեստ քերթող Ղ. Աղայեան Արեւելահայ գրականութեան մէջ հրա–պարակ եկաւ իր «աչուղաչունչ» բանաս–

տեղծութիւններով, որոնց փառապսակը կազմեց Մովսէս Խորենացիի մէկ զրոյցէն առնուած իր «Տորք Աչզեղ» խորագիրը կրող ժողովրդական գրաւիչ ոճով ման–կական դիւցազներգութիւնը, որուն մէջ ցոյց կուտայ Պասքամեան Տորքի ազա–տութեան, մարդասիրութեան եւ հայրե–նասիրութեան վեհ զաղափարները :

Իր ինքնատիպ քերթուածներէն ամենք կ'արտայայտեն 19րդ դարու ճնշուած ու կեղեքուած հայ իրականութեան տխուր պատկերը :

Նոյն ժամանակաշրջանի իր անկախու–թիւնը կորսնցուցած Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի տնտեսական եւ մշակութա–յին յետամնաց դրութիւնը յատկանշող քերթուածներէն կը նշենք « Սերմնացա–ն»ը եւ « Ձախարակ»ը, որոնք իրենց բո–վանդակութեամբ իրապէս չօշափելի եւ տեսանելի փաստերով ցոյց կուտան տգի–տութեան խաւարին մէջ անտեսուած հայ աչխատաւոր զանգուածներուն եւ աղքատ գիւղացիներուն արդար ընդվզումն ան–խոնջ բռնակալներուն դէմ .

Կարմիր օրս երբ սեւացաւ
Եւ պարտք մնաց թէեւ բիչ,
Պարտատիրոջ սիրտն էլ սեւացաւ
Եկաւ տարաւ ամէն ինչ :

Աղայեանի ստեղծագործութիւնը սերտ կերպով կապուած է իր դաստիարակչա–կան եւ կրթական բազմամեայ գործունէ–ութեան հետ : Ան գրեթէ իր բոլոր հէք–եաթներուն եւ բանաստեղծութեանց մէջ նկատի առած է երիտասարդ սերունդին կրթութեան, դաստիարակութեան եւ

ուսման վսեմ նպատակը՝ պարտականա–չութեան գիտակցութեամբ :

Իր ստեղծագործութեանց մաս կազմ–« Արութիւն եւ Մանուէլ », ինչպէս նաեւ « Երկու քոյր » վէպերը, եթէ չեն հաս–արիր Աբովեանի եւ Պռօչեանի վիպագր–կան կարողութեան , այնուհանդերձ ա–նոնք նոր էջ մը կ'աւելցնեն 50–60ական թուականներուն հայ խաւարամիտ կեան–քի, ծայրայեղ թշուառութեան մատնե–ւած հայ գիւղի, անոր յետամնաց սով–րութիւններուն եւ կոպիտ բարքերու մասին, հոդաղուրկ գիւղացիներէն չատ–մղելով դէպի ըմբոստացում :

« Քէօռօղլի » ժողովրդական գիւցազ–ներգութիւնը, որմէ մշակած է միայն մէ–րեք հատուածներ՝ « Քէօռօղլին էրզրում–պան », «Քէօռօղլու Թուրը » եւ «Քէօռ–օղլին կալանաւոր», յատկապէս կը չեշ–տէ հայ եւ աւրպէյզանական կապը, իսկ « Բաժանութիւն» պատմուածքին մէջ Աղայեան կը փորձէ ցոյց տալ երթեւ–նահապետական յարաբերութեանց վերա–փոխումը՝ իբրեւ հետեւանք նոր տնտե–սական ընկերային նպաստաւոր պայման–ներուն :

Իր գրական ստեղծագործութեան մէջ կարեւոր տեղ կը գրաւեն նաեւ լուսան–ցութեամբ, բարերին վերջնական յաղթա–նակով եւ կեանքի բազմափորձ իմաստու–թեամբ յօրինուած հէքեաթները , որոնք ունին դաստիարակիչ բնոյթ :

Հայ մանկավարժական միտքի զար–գացման տեսակէտէն մեծ լուսաւորիչն–րու ոսկեշղթան կազմող Խաչատուր Ա–բովեանի , Ստ. Նազարեանի, Սեդրակ Մանդինեանի, Յարութիւն Մոստիչեանի, Ռեթէոս Պէրպէրեանի, Յովհաննէս Հիւ–լեանի եւ ուրիշներու չարքին կարելի է դասել նաեւ Ղ. Աղայեան, որ իր բազ–մավաստակ կրթական գործունէութեամբ եւ իր անձով կը համարուի մեր տիպա–դաստիարակներէն մէկը :

Թէպէտեւ դպրոց չհիմնեց ան, սա–կայն, իր մանկավարժական հմտութեան ու փորձառութեամբ բազմաթիւ սերունդ–ներ կրթեց : Անոնց մէջ մասնաւորապէս ներշնչելով սէր դէպի աչխատանքը, ըն–եւ ուժեղ կամքի տէր քաղաքացիներ դառնալու տենչը :

Աղայեան իր ինքնատիպ, յառաջդիմա–կան եւ մարդասիրական բնաւորութեան, ինչպէս նաեւ իր մանկավարժական կա–րողութիւնը ի սպառ դրաւ հայ մանուկնե–րու սիրտը, որոնց ան ուսուցանեց հայ Ֆիզիքապէս, բարոյապէս եւ մտաւոր–պէս զարգացնելու վսեմ գործին :

Իրրեւ ուսուցիչ, դաստիարակ եւ ան–ուշ, ան 1870էն ի վեր գործեց Ախալ–քալաքի, Նախիջեւանի Ալեքսանդրապոլի, Երե–ւանի, Շուշիի, Թիֆլիսի եւ Էջմիածնի մէջ, յատկապէս մանկավարժական բացառիկ հմտութիւն :

Մանկական գրականութեան զուտ–թաց, Աղայեան հեղինակած է նաեւ քա–նի մը դասագիրքեր՝ « Ուսումն մայրե–նի լեզուի », «Արեւիկ» եւ «Այբբենարան», որոնք այդ ժամանակաշրջանին համար տասնեան՝ մտաւոր սնունդ ջամբելի քա–

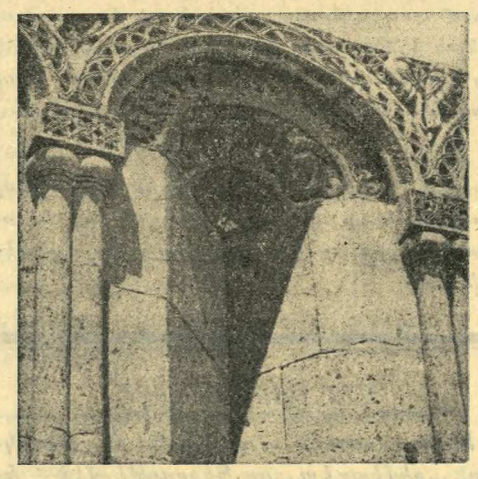

Տիգրան Հոնենցի Ս. Գրիգոր եկեղեցին : Հարաւային պատին մէկ անկիւնը : ԺԳ. դար :

Ա Ն Ի

ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Առանց չռայլութեան զարդերը կ'արժե–քաւորեն ճարտարապետութեան գծերը : Հիւսքերով եւ վարդակներով զարդար–ուած ցցուակները, ողորկ կամ ոլորածոյ զարդեր կը չրջապատեն բացուածքները : Եւ վերջապէս, կոնին ծայրը ծածկուած է երկրին արտադրութիւնը եղող թուխ եւ մանիչակագոյն տաչուած հրաբխային քարերով : Մատուռին պատերուն վրայի արձանագրութիւնները ցոյց կուտան, թէ ան չինուած է Պահլաւունիներու նչանա–ւոր տոհմին կողմէ՝ իբր ընտանեկան դամբարան : Ուրիչ ոչինչ ենթադրել կու–տայ զայն կառուցանողներուն սկզբնական դիտաւորութիւնը : Ներսը պատերը մերկ են, եւ կողակները պարապ :

Սուրբ Փրկիչ եկեղեցին, մէկ դար վեր–ջը կառուցուած, սարահարթին միւս ե–զերքը, տարբեր ուրուագիծ մը ունի : Դարձեալ կեդրոնական յատակագիծով ե–կեղեցի մըն է, հիմը կլոր, բայց կոյր կամարաչարքին զարդարանքը բացուած չէ եռանկիւնաձեւ այն բարձր խորչերով, որ դուրսի կողմը կան եւ ցոյց կուտան որմախորչերու եւ կողակներու բաժանու–մը : Եւ բազմերանգ թմրկաձեւ զագաթը , զարդարուած նուրբ սիւներով, ու վերջին

միարարի, համադրողի եւ ոչ թէ պա–ռակտողի դեր :

Կը կարծենք , թէ ասոնք են այն գլխա–ւոր խնդիրները, որոնց բարելաջող լու–ծումէն կախում ունի արտասահմանի հայ գաղութներուն ապագան :

Ինչպէս ըսինք, զոհունակութեամբ կը հաստատենք այն փաստը, թէ այս հիմ–նական հարցերուն չուրջ տեսակէտի նոյ–նութիւն կայ գաղութահայութեան բազ–կացուցիչ բոլոր տարրերուն մօտ :

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, նոյն այդ հարցերուն չուրջ ցարդ կարելի չէ եղած համագործակցութիւն մը ստեղծել, իր–րեւ հետեւանք քաղաքական հաչիւներու կամ գաղափարական տարակարծութիւն–ներու , որոնք որեւէ կապ չունին վերո–յիչեալ հարցերուն բարւոք լուծումին հետ :

Կան տարրեր, որոնք արտասահմանի ի–րենց գործունէութեան առանցք դարձու–ցած են Հայաստանի վարչաձեւին պաչտ–պանութիւնը :

Կը հաւատանք , թէ Խորհրդային Հա–յաստանի նախագահ Պ. Շ. Առուչանեանի Ս. Փաւլո այցելութեան առթիւ , հայրե–նակից մը հարց տուած է անոր, թէ ար–տասահմանի Հայերը ինչո՞վ կրնան օգնել Հայաստանի :

Առուչանեան պատասխանած է .— Հա–յաստան նիւթական կամ այլ օժանդակու–թիւններու պէտք չունի : Մեր միակ պա–հանջը ձեզմէ այն է, որ ՀԱՅ ՄՆԱՔ, մինչեւ որ հնարաւորութիւններ ստեղ–ծուին հայրենիք վերադառնալու :

Այս պահանջը, հայրենիքի մեծագոյն պէտքօնատարին կողմէ դժբախտաբար անլսելի մնաց ու կը մնայ : «Հայաստա–նասէր»ներէն չատեր հայրենիքին օգնելու լաւագոյն միջոցը կը նկատեն բոլչեւիկ–եան քարոզչութիւնն ու խորհրդային վարչաձեւին պաչտպանութիւնը :

Այս ախտաւոր մտայնութիւնն է, որ արգելք կ'ըլլայ համագործակցութեան :

Այս բոլորէն կը հետեւի, որ քաղաքա–կան եւ կուսակցական խնդիրները արգելք կը հանդիսանան գաղութներու մէջ ազ–գայնացման դէմ հաւաքական եւ մի–ասնական կազմակերպուած պայքարի մը :

Մենք ցոյց տուինք միացման կէտերը , որոնց չուրջ կրնան համախմբուիլ դա–դութահայութեան բոլոր հայրենասէր եւ ազգասէր տարրերը :

«ԱՐՄԵՆԻԱ»

մեծ զմբէթը զուրկ տաչուած քարերով կոնէն, այս եկեղեցիին կուտայ աւելի Ա–րեւելեան երեւոյթ մը, քան՝ հնադարեան հայկական յիչատակարանները : Իր պատմութիւնն ալ նմանապէս աւելի բարդ է : Սկսուած 1034 – 1036ին, Յովհաննէս Սմբատ Թագաւորին խնդրանքին վրայ, պատսպարելու համար Իրական Խաչին մէկ բեկորը (1913ին հոդ գտնուեցաւ մարմարի կտոր մը ճոխ կերպով քանդակ–ուած , որ նչխարատուփի մը մէկ մասն էր, սահմանուած հաւանաբար պահպա–նելու այդ թանկագին նչխարը) ան բազ–միցս նորոգուեցաւ եւ իր զմբէթը աւար–տեցաւ 1342ին :

Քանի մը տարի առաջ, այս եկեղեցին ճեղքով մը երկուքի բաժնուեցաւ եւ այժմ ճարտարապետական ուսումնասիրութեան մը համար պատրաստուած հերձապատ–կերի մը երեւոյթն ունի : Խախուտ հաւա–տարակչութեամբ դեռ կանգուն մնա–ցած կէսը յատկանչական փլչելու վտան–գին մէջ է, եթէ չուտով դարման մը չը–գործադրուի : Արեւելքի քրիստոնեայ ար–ուեստի գլխաւոր յիչատակարաններէն մէկը կրնայ անհետանալ այդ փլուզու–մով :

Տիգրան Հոնենցի գեղեցիկ եկեղեցին , չինուած է Ախուրեան գետը իջնող զա–գաթափին վրայ, այն կամուրջներուն մօտ, որոնք Անիի հարստութիւնը ապա–հովեցին՝ կարաւաններուն ստիպողական անցքը դառնալով : Վրացական եկեղեցի մըն է, այն չրջանէն ուր քաղաքը, գրեթէ ինքնաւար, ունէր առեւտրական եւ գե–ղարուեստական կարեւոր գործունէու–թիւն մը : Կառուցուած 13րդ դարու սկիզ–բը՝ ուղղափառութիւնը ընդունած հայ ճարտարապետի մը կողմէ , մայր տա–ճարին երեւոյթն ունի, բայց ուրուագիծը աւելի թեթեւ է իր բարձր թմրկաձեւ գա–գաթով, զմբէթը ծածկուած է այդ չըր–ջաններու յատկանչական սուր տանիքով եւ արտաքին պատերեսները երեւոյթով նուազ խիստ են : Կոյր կամարաչարքին

վրայ կը գտնուի հարթաքանդակ մը, ո–պատուհաններու մէջ տերեւներ եւ կենդա–ներ, գլխարկ դիմազրաւող կամ հետաքր–դող աքաղաքներ, բազէներ, փասիաններ, սիրամարգներ, յունկապարիկներ, վա–այծեր եւ արջեր, հրապուրիչ պատկեր–ներ կը ստեղծեն պարսկական ճարտար–նման անոնց որ կը տեսնուին 13րդ դարու փղոսկրէ արկղիկներու վրայ : Արուես–տասէրին համար այնտեղ կան չատ ար–նկներ յապաւած հայ քաղաքակրթու–թեան բազմակողմանիութեան, ուր ա–զաբնակներու յատուկ չինութեան ար–ուեստը կ'ենթարկուի Պաղտատի իրան–արաբական նորաձեւութեան : Ա–տարբեր կը յիչեցնեն աւելի հեռաւոր ա–ղաքակրթութիւններ, տափաստանների արուեստը, Հնդկաստանի եւ Շրջա–Արեւելքի արուեստը : Աւելինչքան վրայ երկու չինական վիշապներ կը դիմազրաւեն : Սեզնուկ թուրքե–րենց արշաւանքներով բերած են խորհրդանչանները, թէ պարզապէս յիչեցնեն խաղաղութեամբ ներծծուած նական մետաքսները, որոնք կը ծա–ին եւ կը փոխանակուէին Անիի մէջ :

Ներսը, մեծ եւ միակ տաճարը եւ զմբէթը ծածկուած են 13րդ դարու վե–կան որմնանկարներով :

Մ. եւ Ն. Թ.

(4 Շար.)

ՄԵՐ ՎԱՍՏԱԿԱԿԻՑ

— Կը տառապի, պատճառը ան – տարբեր ընդհանուր վիճակին երկրին, որ ներկայիս կը գտնուի ան – ցանկալի ճգնաժամի մը մէջ, ինչպէս ամէնքս կը զգանք ամէն օր, ամէն ժամ, ամէն վայրկեան։ Ուրիշ պատճառ չունի անոր հիւանդութեան։

— Ուրեմն ի՞նչ է պատճառը։

— Ան կը տառապի, որովհետեւ ան կը տառապի։

— Ա՛հ, ի՛մ բարեկամս, ես ալ կը տառապիմ, որովհետեւ ես կը տառապիմ։ Ես ալ ունիմ ցաւեր, որոնք ինծի կը պատճառեն ան – հանգստութիւն, որ ինծի կը խանգարէ ապրելու։ Ես ալ ունիմ ցաւեր, որոնք ինծի կը պատճառեն ան – հանգստութիւն, որ ինծի կը խանգարէ ապրելու։

— Ուրեմն ի՞նչ կ՚ուզես ըսել։

— Ես կ՚ուզեմ ըսել, որ ես ալ կը տառապիմ, որովհետեւ ես կը տառապիմ։

— Ա՛հ, ի՛մ բարեկամս, ես ալ կը տառապիմ, որովհետեւ ես կը տառապիմ։

— Ուրեմն ի՞նչ է պատճառը։

— Ես ալ ունիմ ցաւեր, որոնք ինծի կը պատճառեն ան – հանգստութիւն, որ ինծի կը խանգարէ ապրելու

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Պետրոս Զպուքճեան 30 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Մշակոյթի Տան Յ. Օհանջանեան սրահին եւ 30 Ն. Ֆ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ սրահին ՄԵՆՏՈՐ ՏԷՐ ԳԷՈՐԳՈՖԻ եղերական մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Գառնիկ Քիլարճեան շնորհակալութիւն կը յայտնէ իր բոլոր ազգականներուն եւ բարեկամներուն, որոնք իրենց այցելութիւններով մխիթարեցին զինքը իր հիւանդութեան ժամանակ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Նոր Սերունդի օրը Մայիս 21ին, Անիէնի Թաղապետարանի սրահը :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ
ՀԱՆԴԷՍԸ
ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՍԵՒՐ

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Երեք ուշիմ եւ աշխատասէր նոր աշակերտներու համար — վեց տարի շարունակաբար վճարելի — մասնական նպաստ մը ստեղծուած է Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանի Ընկերակցութեան կողմէն :

Ծնողքները որոնք կը փափաքին հայեցի դաստիարակութիւն ալ տալ իրենց զաւակներուն՝ բայց նիւթական միջոցները չունին ամբողջական թոշակը վճարելու, կրնան այդ նպաստէն օգտուիլ :

Պայմաններուն համար նամակով կամ հեռախօսով դիմել Տեսչութեան :

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

SALLE GAVEAU

45, RUE LA BOETIE MÈTRO MIROMESNIL

Հինգշաբթի, 19 Մայիս, ժամը 21ին

Concerts Chouteau

ՍԷՆՖՈՆԻՔ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
Ղեկավարութեամբ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ
Փարիզի Հայկական Երգչախումբին
ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ

Յայտագիրը նուիրուած է հեղինակին գործերուն : (Լերան վրայ, Աշնանային, Տարրագոմի հարսը)

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ
ԻԲՐ ՕՐԱԹՈՐԻՕ

նուագախումբի, երգչախումբի, մեներգի եւ երգեհոնի համար
120 հոգինոց խումբի կողմէ :

Տոմսերու համար դիմել՝ Պարսամեան եւ Բալուեան գրատուները, եկեղեցւոյ դիւանատունը, երգչախումբի անդամներուն եւ Ա. Պարթեւեանի

14, Ռիւ Փըթի, Հեռ. Պօզարիս 99-22
Գին՝ 2,50, 4,50, 7, 9, եւ 10 Ն. Ֆ.

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ :

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13-14 եւ 18-20 : Անկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս Թռիւտէն 27-35 :

5 Ռիւ Մէյրան :

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ. Թութէլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ :

ՊՕՄՈՆ, Տիկ. Տօլպաշեան, 23 Պուլվար տը Պօմոն :

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Տիկ. Շալճեան :

Օր. ՍՈՆԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ
Պ. ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Նշանուած

Փարիզ, 8 Մայիս, 1960

ՄԱՅԻՍ 28 Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, 6րդ Թաղապետարանի սրահը :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին, շաբաթ օր :

THÉATRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES

Մայիս 17ին, ժամը 20,30ին, ֆրանսական ձայն-պատկերասփիւռը նուագահանդէսի ձեւի տակ կ'ուտայ

ՄԱՐՍԷԼ ՏԸԼԱՆՈՒԱՅԻ
« ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿԸ »
(օփերա)

Գլխաւոր դերը կը կատարէ

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

Նուագախումբ՝
Orchestre National de la R. T. F.

Մուտքը հրաւէրով : Դիմել՝
CENTRE PISTAURE
18 Rue François 1°

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կը կազմակերպէ իր Բ. երեկոյթը՝
Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին,
167, Rue Montmartre, au sous sol de la Casita

Պար, երգ, հաճելի մթնոլորտ, Պերճար Տէտէճեան իր ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբով :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան ձայնաւոր պատարագ՝ ԼԵՒՈՆ ԵՒ ՍՏԵՓԱՆ ԵՐԱԶԵԱՆԻ հոգւոյն համար, անոնց մահուան տարելիցին առթիւ :

Ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի այս ազդը իբրեւ հրաւէր նկատել :

ԼԻՈՆԷՆ ԼԱԼՈՒԷ ԵՒ ՆՈԹՐ - ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ՌՈՇ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԶԲՕՍՈՒՑԻԿ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յունիս 6ին, Հոգեգալուստի Երկուշաբթին, զբօսուցիկ ուխտագնացութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Լալուէ՝ գեղադուարճ տեսարաններով եւ բարեպաշտական յիշատակներով լի Արտէշի այդ սրբավայրը : Երթուդարձի փոխադրութեան ծախք կը նախատեսուի 10 Ն. Ֆ. մարդ գլուխ :

Նոյնպէս Յունիս 19ին Կիրակի ալ Նոթր - Տամ տը լա Ռոշ, փոխադրութեան ծախք հինգ Ն. Ֆ. մարդ գլուխ :

Արձանագրութիւններու համար դիմել Միքայէլ Վ. Մոմճեանի : Տեղերը սահմանափակ ըլլալով՝ վերջին պայմանաժամ արձանագրութեան մինչեւ ՄԱՅԻՍ 15 :

PIANOS
ՀԻՆ
ԳԻՆԵՐՈՎ
ՆՈՐ
ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ ԴԱՇՆԱԿՆԵՐ
PANE
18, RUE RAMBUTEAU - Téléphone : ARC. 22-14
Ամէն տեսակ նորոգութիւն
Դաշնակում
Կատարեալ աշխատանք
Զեղչեալ գիներով
PARIS

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԻՋ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ԼԻՈՆԻ ՍԻԱՄԱՆԹՕ ԽՈՒՄԲԻՆ

Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Մայիս 14, շաբաթ ժամը 21ին կը ներկայացնէ Հայոց պատմութեան անմոռանալի էջերէն՝

ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

(Ողբերգութիւն 5 արար եւ 4 պատկեր)

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ Պ. ՄԻՀՐԱՆ ՇԻՇՄԱՆԵԱՆԻ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ եւ ՏԻԿԻՆ ԱԼԻՍ ԷՍՔԻՃԵԱՆԻ

Դիմայարդար՝ ԿԱՐՊԻՍ ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ

6րդ թաղապետարանի սրահը Ռիւ տը Սէզ ԼԻՈՆ

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Յոյներու սրահը :

Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արզումեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէն : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները : Ներկայ պիտի ըլլան իր ներկայացուցիչները : — ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին :

Զաւարեան ենթակոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին :

ՀԱՄԱԶԱՍՊ ենթակոմիտէն այս. Կիրակի առտու, ժամը 10ին :

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը այս Կիրակի իրիկուն ժամը 9ին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ընկերական ժողովը 14 Մայիս չարաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ : Կը հրաւիրուին նաեւ «Յառաջ» խումբի ընկեր - ընկերուհիները :

-ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ-

Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 4ին դպրոցի սրահը : Ընթացիկ պատգամաւորի եւ ընթացիկ հարցեր :

ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Լիոնի Հայ Մշակութային ակումբին կողմէ :
21 Մայիս, Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8.30ին, Սալ Ռամոյի մէջ,

PLACE SATHONAY, LYON

Միութեանս 40 հոգինոց երգչախումբը բեմին վրայ Ղեկավարութեամբ

ՅՈՎՍԷՓ ՎՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ

Ներդաշնակ երգերով :

Պիտի ներկայացուի « ՏԻԿԻՆԸ ԿԸ ՆՆՋԷ ... » Յակոբ Աբրահամեանի, որուն կը մասնակցին — Սրբուհի Գզարճեան, Մաննիկ Սերովբէ, Ռստանիկ Գաբրիէլեան, Գէորգ Պառաւեան :

Գեղջկական պարեր, առաջնորդութեամբ՝ Տէր եւ Տիկ. Մութավէլեանի :

Կը մասնակցի երգիչ Բիւզանդ Ֆընտըգեան (Փարիզէն)

Խնամեալ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի նաեւ

« ՎԵՑ ՈՒ ԿԷՍ ՊՈՐՏԻ ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ ՄՆՏՈՒԿԸ»

Զաւեշտ մը, ղեկավարութեամբ, Պ. Մարքէն Օֆլազի

Մասնակցութիւն Օր. Լեա Դաւիթեան Պ. Պ. Ստ. Զրանեան, Արթիւր Պիլէմճեան, Ֆօլ Փորթուգալեան, Ժաքի Օրջանեան :

Տոմսերու գիներ.— Հրաւիրատոմս, Ա. կարգ 5 Ն. Ֆ., Բ. կարգ 3 Ն. Ֆ. :

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդրուի կանխաւ ապահովել ձեր տոմսերը եւ ճշդապահ ըլլալ :

ԳԱՐՈՒՆԸ բնութեան կուտայ կապոյտ երկինք, կանաչ սար ու ձոր, գոյնզգոյն ծաղիկներ, պայծառ լոյս և ոսկի արեւ...

Գարունը կրնայ ձեր տունն ալ ողողել իր լոյսով ու գոյներով եթէ ձեր բնակարանը ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ և ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC
16 Bis, Bd. Sébastopol PARIS 4e

Tél. : ARC. 26-61 Métro : (CHATELET - HALLES)

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլիք պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէոմ եւ փլասթիք :

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON. PARIS 12e
64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND, PAVILLON-SOUS-BOIS - SEINE
4 BIS, RUE P. V.-COUTURIER, ARGENTEUIL - S. ET O.
18, RUE BRÉZIN, PARIS 14e

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·
Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՈՒՐԲԱԹ
13
ՄԱՅԻՍ
VENDREDI
13 MAI
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻ 8798 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻ 4599

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

Բ.

Խորհրդային Միութեան անհաչտ ըն-
թացքը պատճառ դարձաւ, որ պատե-
րազմի պաշնակիցները հետզհետէ հեռա-
նան իրմէ՝ բաժնուելով երկու հակա-
մարտ ճակատներու — Արեւելք եւ Արե-
մուտք: Երկաթեայ վարագոյր մը պիտի
իջնէր երկուքին միջեւ :

Փարիզի հաշտութեան ժողովը տեղի ունեցաւ Լիւքսէնպուրկի պալատին մէջ 1946 Ապրիլ 25ին եւ տեւեց երեք ամիս, առանց գրական արդիւնքի մը յանգելու: Մոլորած իր նշանաւոր «նիէբ»ներով համաձայնութեան ո՛չ մէկ տրամադրու-թիւն ցոյց կուտար :

Այս ժողովին էր, որ Փարիզի «Թրքա-հայ Դատի պաշտպան յանձնախումբ»ը հանրագրութիւն – յուշագիր մը ներկա-յացուց քառասուն հազար ստորագրու-թիւններով, պահանջելու համար Ուել-սեան սահմանները :

1946ի վերջերը Նիւ Եորքի, 1947 Մարտ Ապրիլին Մոսկուայի, նոյն տարուան Նոյեմբեր – Դեկտեմբերին Լոնտոնի մէջ խորհրդաժողովներ դումարեցին Զորսե-րը: Միշտ ապարդիւն :

Մինչ այդ հետզհետէ կը սաստկանար ջիերու պաղ պատերազմը, որ իր գեր-դոյն սահմանին պիտի հասնէր 1948 Յունիս 26ին, երբ բոլշեւիկները պաշա-րեցին Պերլինը, թոյլ չտալով որ դաշ-նակիցները ցամաքի ճամբով հաղորդակ-ցին Գերմանիոյ նախկին մայրաքաղաքին հետ : Մինչեւ 1949 Մայիս 12 տեւեց պա-շարումը, որուն ընթացքին հաղորդակ-ցութիւնները տեղի ունեցան օդանաւե-րով :

Մոսկուայի այս գրեթէ թշնամական քաղաքականութեան առջեւ արեւմտեան դաշնակիցները որոշեցին աւելի եւս սեր-տացնել իրենց յարաբերութիւնները : Եւ գրգիռի միացեալ ճակատով դիմակալեն Սորվր. Միութեան ծաւալապաշտական ագահութիւններուն, 1949 Ապրիլ 4ին Ո-չինկթընի մէջ ստեղծեցին Ատլանտեան Ուխտը :

Յաջորդ տարին, 1950՝ Յունիս 25ին սկսաւ Քորէական պատերազմը :

Դաշնակիցները աչք դոցած եւ դիմադ-րութիւն չէին բրած՝ երբ 1948 Փետրուարին բոլշեւիկները նախարա-րութիւնը կ՝ենթակայ չէ, այլ մասնա-կցութեան Չեխոսլովաքիան՝ զայն վեր-ձեր էին Ս. Միութեան արբանեակ «ժո-ղովրդական հանրապետութեան» հսկայ Ջինաստանն ալ ինկած էր Մոսկուայի ազդեցութեան տակ :

Քորէան բաժակը յորդեցուց : Մ. Նա-հանգները որոշեցին դիմադրել միջամտու-թեամբ ապրելէ հանգիստանալ Հիւս. Քո-րէայի բոլշեւիկներուն դէմ՝ հարաւ յա-նախկին

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԵՐԼԻՆԷՆ

"ՊԵՐԼԻՆ ՊԷՏՔ Է ԱԶԱՏ ՄՆԱՅ"

(ՄԱՅԻՍ ՄԷԿԻ ՄԵԾ ՑՈՅՑԸ.— 16·400 ՀՈԳԻ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆ ԱՊԱՍՏԱՆԱԾ ԱՊՐԻԼ ԱՄՍՈՒԱՆ ՄԷՋ.— ԳԵՐՄԱՆՆԵՐԸ ԵՐԿՓԵՂԿՈՒՄԻՆ ԴԷՄ.— ԱԶԱՏ ԳԵՐՄԱՆԻԱ)

«Մայիս մէկ»ի հրապարակային ցոյցը, որ տեղի ունեցաւ հին կիսաւեր Թայխսթակին առջեւ 750·000 հոգիի ներկայութեան, գործաւորական դատէն աւելի նուիրուած էր քաղաքական դատին: Տասնըհինգ տարի է որ Բ. Աշխարհամարտի զինադադարը կնքուած է (8 Մայիս 1945), բայց հաշտութեան դաշինքը կ'ուշանայ, մանաւանդ այն պատճառով, որ յաղթականները համաձայն չեն իրարու հետ: Գերմանիոյ եւ Պերլինի երկու մասի բաժանումէն ետք, այդ վիճակը տեւական դարձնելու ձգտումը ակներեւ է, որ կը հետապնդուի Խորհ. Միութեան կողմէ: Այն խօսքը թէ երկու Գերմանիաները իրարու հետ թող համաձայնին վերամիանալու համար, կը նշանակէ ճանչնալ համայնավարական Գերմանիա մը եւ բանակցիլ կառավարութեան մը հետ որ մէ դժգոհ Գերման քաղաքացիներ ամէն օր կը փախչին դէպի արեւմտեան Գերմանիա: Աւելին կայ, արեւելեան Գերմանիոյ մէջ կը բնակին մօտ 17 միլիոն հոգի, մինչդեռ արեւմտեան Գերմանիոյ բնակչութիւնը 54 միլիոն է: Իսկ Արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը կը պահանջէ հաւասարազօր կազմ մը միացեալ ժողովներու եւ վերամիացման նախապատրաստական հանդիպումներու կամ ժամանակաւոր կառավարութեան համար: Կը մերժէ հանրաքուէ կամ ազատ ընտրութիւն ըսուած բաները՝ իբրեւ վիրաւորական: Մինչ այդ՝ «ժողովուրդին ձեռքը» յանձնած է ամէն բան. արդիւնաբերութիւնը, առեւտուրը եւ վերջերս նաեւ գիւղատնտեսութիւնը, հողագործը հողային ստացուածքի բարենորոգման 1946ի բաշխումներով հողի տէր դարձած կը կարծէր ինքզինքը, բայց պարտաւոր էր արտադրութեան մեծագոյն մասը յանձնելու պետական հաւաքիչ հաստատութիւններուն: Ասոր յաջորդեց հիմա, 3 Յունիս 1959ի օրէնքը, ըստ որու «հողատնտեսական արտադրութեան համագործակցականը ընկերվարական հողատնտեսական մեծ հաստատութիւն մըն է, որ կը կազմուի իրենց ազատ կամքով գործակցող գիւղացիներով եւ ուրիշ քաղաքացիներով»: Ահա այս օրէնքը ամբողջ Մարտ ամսուան մէջ «գործադրուած» է և գիւղացիութիւնը իր արտը տրամադրած է համագործակցականին,— ինք եւ իրենները պիտի աշխատին համագործական ընկերութեան մէջ:

Պոնի մէջ հրատարակուած «Սպիտակ Գիրքը» փաստերով կը բացատրէ գիւղացիներուն վիճակը արեւելեան Գերմանիոյ մէջ եւ կը հետեւցնէ անկէ փախուստ տուողներու թիւին յաւելման իրողութիւնը: Ապրիլ ամսուան մէջ 16·400 հոգի Պերլինի արեւմտեան կողմը անցած են, առանց բան մը միասին առնելու, հեռանալով իրենց տուն ու տեղէն: Իսկ Մայիսեան առաջին օրերուն օրական հազար հոգի կը ներկայանան դրասենեակները, Մարիընֆելդը ըսուած արեւմտեան Պերլինի արուարձանին մէջ:

Գերմանիոյ վերամիացման հարցը գերման ժողովուրդին վարիչներուն հետապնդած կարեւորագոյն քաղաքականութիւնն է, եւ անոնք այն համոզման եկած են թէ Խորհրդ. Միութեան վարիչները չեն ուզեր քաշուիլ Միջին Եւրոպայէն եւ կը պահեն մինչեւ Էլբը գետը գտնուող երկրամասը իրենց հսկողութեան տակ, այնտեղ տեղաւորելով համայնավարութեան պաշտպանողական գիծը: Այս պատճառով է որ Խրուշչեւ արեւմտեան Պերլինը կը համարի խոչընդոտ եւ կը յայտարարէ թէ դաշինք պիտի կնքէ արեւելեան Գերմանիոյ հետ առանձին, եթէ արեւմուտքը չհամաձայնի արեւմտեան Պերլինը միջազգային քաղաք ընդունիլ, ուր Խորհրդ. Միութիւնն ալ իր ներկայութիւնը պիտի ապահովէ եւ թոյլ պիտի չտայ այն կապակցութիւններուն, որոնցմով իր գոյութիւնը կը պահէ արեւմտեան Պերլին, վայելելով Պոնի նիւթական եւ բարոյական աջակցութիւնը, այլ եւ կը ներկայանայ իբրեւ «պատուհան» համայնավարական գօտիէն ներս, ուրկէ աշխարհ կը դիտէ անցքերը եւ յոյս կը ներշնչէ վերամիացման, ճամբայ բանալով նաեւ փախուստի դիմող դժգոհներուն:

Պերլինի Մայիսեան ցոյցին ցուցատախտակները կը կրէին պերճախօս վերտառութիւններ.

« Ազատութիւն ամէնուն համար » :
« Ինքնորոշման իրաւունք Գերմանացիներուն համար » :

Ճառախօսներէն առաջինը գործաւորական կազմակերպութեան նոր վարիչ Զիքերտն էր, որ պահանջեց ընկերային բարեփոխումները փութացնել եւ թուեց կարգ մը հարցեր, որոնք ներկայիս խորհրդակցութեան ենթակայ են:

Պունտեսթակի նախագահ Գերսթընմայեր խօսեցաւ ազդու ճառ մը թէ «բոլորովին ապահով ենք որ արեւմտեան պետութիւնները, որոնք Պերլինի ազատութիւնը երաշխաւորած են, թոյլ պիտի չտան որ պայմանադրութիւնները չյարգուին եւ Խրուշչեւ թող յոյս չունենայ որ Գերմանիա համայնավարութեան համար պիտի հասուննայ»:

Վիլլի Պրանտ յայտարարեց ի մէջ այլոց թէ «լուռ պիտի չմնանք կամ պիտի չընկրկինք, Պերլինցիները գիտեն թէ ինչ ըսել է ազատութիւնը, մեր այս ցոյցով մեր բարեկամներուն օժանդակ կ'ըլլանք եւ մեր հակառակորդներուն իրատես դառնալու կոչ կ'ուղղենք, կ'ուզենք որ, մեր տունին տէրը մենք ըլլանք, մենք անչափահաս մանուկներ չենք, մենք մեր իրաւունքը կ'ուզենք եւ ասոր համար մինչեւ վերջը պիտի պայքարինք»:

Երգուեցաւ գերման ազգային երգին երրորդ տունը, որ օրեր առաջ քանի մը անգամ տպուեցաւ թերթերուն մէջ, ո- րովհետեւ... այդ տունը այնքան ծանօթ չէ հասարակութեան...

Միութիւն, արդարութիւն եւ ազատու-
թիւն՝
Գերման հայրենիքին համար :
Առ այդ ձգտինք մենք ամէնքս
Եղբայրօրէն, սրտագին եւ գործնապէս :
Միութիւն, արդարութիւն եւ ազատու-
թիւն,
Երաշխիք են յաջողութեան :
Ծաղկէ՛ յաջողութեան փայլին մէջ
Ծաղկէ՛, ո՛վ գերման հայրենիք :

Մայիսեան կոմիտէին կողմէ կարդացուեցաւ եւ հաւանութեան ենթարկուեցաւ հետեւեալ յայտարարութիւնը.—

Մանիֆէսդ 1960 Մայիս 1ի

« Գերմանիոյ եւ Պերլինի երկփեղկումը դուրսէն պարտադրուած անբնական, բիրտ միջոցառում մըն է, որ պէտք է վերցուի: Մենք Պերլինցիներս կը դաւանինք վերստին ազատութեան եւ ռամկավարական գաղափարականներուն:

Մենք կը դաւանինք վերստին 7 Դեկտ. 1958ի ընտրութեան բացայայտ որոշման:

Ինչպէս այն ատեն, հիմակ ալ կը մերժենք այն պահանջքը, որով Պերլին անպաշտպան քաղաքի մը վերածել կ'ուզեն:

Պերլինի երկփեղկումը պէտք չէ որ խորանայ:

Պերլինի քաղաքամասին սահմանը պէտք չէ որ պետական սահման դառնայ:

Արեւմտեան Պերլին կը պատկանի ազատ Գերմանիոյ կողմին:

Թոյլ պիտի չտանք որ մեզ դատեն դաշնակցային հանրապետութենէն:

Պերլին պէտք է մնայ Գերմանիոյ մայրաքաղաքը, որ այսօր ալ բոլոր Գերմաններուն հանդիպման քաղաքն է:

Որեւէ համաձայնութիւն գերագոյն ժողովին մէջ՝ պէտք է Պերլինցիներու ինքնորոշման իրաւունքը ապահովէ:

Մեր ազգին պատկանող կենսական հարցին մէջ, հարկ է որ ամէն կուսակցականի համար սահմաններու վրայէն անցնելով, բոլոր Գերմաններու կողմէ միասնական կեցուածք մը գոյութիւն ունենայ:

Մենք կը վստահինք մեզ պաշտպանող պետութիւններուն եւ մեր բարեկամներուն՝ ամբողջ աշխարհի մէջ:

Պերլին պէտք է ազատ մնայ »:

Այս յայտարարութիւնը ցոյց կուտայ ամբողջ գերմանական տեսակէտը, մասնաւորապէս Գերագոյն Ժողովին առթիւ, որ տեղի պիտի ունենայ 16 Մայիսին Փարիզի մէջ: Պերլինի քաղաքապետութիւնը ղրկած է նաեւ իր ներկայացուցիչները Ռուշինկթըն, Լոնտոն, Փարիզ եւ ... է հրապարակային յայտարարութիւն տպել տալ երեք մեծ պետութիւններ... բացատրելով գերմանական տեսակէտ... Ամերիկայի մէջ ամբողջ էջերու վրա... տպուած են այդ յայտարարութիւններ... 110 թերթերու մէջ, անուանի Գերման... ցիներու ստորագրութեամբ:

Կը տեսնուի որ Գերմանացիները ... ջանան աշխարհի մէջ համակրութիւն ... հիլ: Երանի թէ յիսուն տարի ... հետեւէին այդ գաղափարին եւ չտար... ին Պիսմարքի պատահական յաջող... թիւններէն եւ բիրտ ուժի պաշտամուն... քէն, այն ատեն աշխարհի ճակատագիր... ուրիշ կ'ըլլար:

Փ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

ՀԱՅ ԳՐՉՈՒՀԻՆԵՐ

Հայ գրչութեան զարգացման մէջ անմասն չեն մնացած կիները, որոնք ուսումնասիրելով գրչութեան արուեստը, կարողացած են մեծ ջանասիրութեամբ ընդօրինակել ձեռագիրները:

Բազմաթիւ օրինակներ կան, որոնք ցոյց կուտան հայ կնոջ մասնակցութիւնը ձեռագիրներու ընդօրինակման, ծաղկումին եւ անոր հետ կապուած շարք մը աշխատանքներուն մէջ: Հակառակ միջնադարին գոյութիւն ունեցող այն սահմանափակումներուն, որոնք կ'արգիլէին կնոջ ասպարէզ դուրս գալու, այնուամենայնիւ կիները կարողացած են որոշ դեր կատարել հայ մշակոյթի զարգացման ու անոր պահպանման գործին: Անոնք աշխատած են մեծ խանդավառութեամբ, աշխատած են ամբողջ օրը եւ յաճախ գիշերներ լուսցուցած են ճրագի աղօտ լոյսին տակ ձեռագիրներ ընդօրինակելով:

Այսպէս, ծանօթ փաստ է, որ մենք ունեցած ենք բանաստեղծ – երաժիշտ կիներ, որոնք ապրած են 8րդ դարուն: Առաջինը Սահակադուխտ է, Ստեփանոս Սիւնեցիի քոյրը, իսկ երկրորդը՝ Վահան Գողթնեցիին քոյրը: Ասոնց բանաստեղծութիւնները պահպանուած են ու հասած մինչեւ մեր օրերը:

Կիլիկիոյ մէջ հմուտ գրչուհիներ եղած են, ինչպէս Կոստանդին Բարձրբերդցի քահանային դուստր Զապէլը, որ «էր հմուտ ընթերցողութեան եւ արուեստի գրչութեան», — կը գրէ Ղ. Ալիշան:

Ալիծ կոյսը Տարսոնի մէջ, որ ժամանակակից է Լեւոն Գին (1236 – 1289) եղած է նշանաւոր գեղագիր, եւ անոր մասին ժամանակակիցները կը պատմեն թէ այբուբենը գրած է եւ ըսած.

Ով որ գրէ
Ձծայրն ծային, զծակն ծային,
Նու կու լինի փեսայ Ալիծին:

Դիմողներուն չէ հաւնած եւ ըսած է ...

Այսպէս, Հայերը կը վարժէին իրենց ... նուաճողներուն, անոնց կը ... տուրքերը, կը գործածէին անոնց դրամ... կ'իւրացնէին անոնց քաղաքակրթութիւն..., բայց կը պահէին իրենց հաւատքը, ... աւանդութիւնները, եւ լեզուն, որոնց ... նորհիւ, Հայերը կրցան երկար ատեն ... հել իրենց անկախութիւնը, նախ ... րենց միակ հայրենիքը դարձնելու ... նոնք:

Կարելի չէ մեկնիլ Անիէն առանց այ... ըելու Հոռոմոսը, յիշատակարան... խումբ մը, որ Հայաստանի թագաւոր... րու պանթէոնն է: Հոն կը տանի Ախու... եանի հեւսիսէն ընթացող քանի մը ... մետրնոց նեղ ճամբան:

Յաղթանակի հին դրան մը քովէն, ... րուն տակէն ժամանակին կ'անցնէին ... քայական թափօրները, կ'իջնենք դէպի ... եալ հարթավայր մը, ուր կը ... 10րդ դարու երկու պզտիկ եկեղեցի... մնացորդները, դուշագոյն գեղեցիկ ... տուներ, կանաչ խոտերու մէջ եւ ... քային ջուրի աղբիւրի մը քով: Փոք... ճակի մէջ կայ երրորդ մատուռ մը, ... ժամանակին եղած է Աշոտ Գ. Ողորմ... դամբարանը:

Աւելի վեր, ժայռին վրայ, կը բար... նան Սուրբ Յովհաննէս մեծ վանքի ... քերը: Քիչ բան գիտենք այս մենաստ... մասին:

Ա Ն Ի

ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի եւ Տրդատ Թագաւորի պատմութիւնը պատմուած է բազմաթիւ նկարներով՝ սիրուն մութ կապոյտ խորքի մը վրայ:

Այս կապոյտ գունահիմը Սասանեան աւանդութիւն մըն է, շատ տարածուած էր միջին դարերուն՝ Վրաստանի, Հայաստանի եւ նոյնիսկ Կապադովկիոյ մէջ, երկար ատեն պահուած է ամէնէն աւելի արեւելեան շրջաններուն մէջ:

Որմնանկարները կը պատմեն, թէ իր դարձէն առաջ, Տրդատ ինչպիսի արիւնարբու բռնակալ մըն էր: Ան գլխատել կուտայ Հռիփսիմէն եւ ընկերուհիները, որովհետեւ երիտասարդ կոյսը դիմադրած է իրեն: Ան կը չարչարէ Գրիգորը, որ կը մերժէ իր կրօնքն ուրանալ: Յետոյ, երբ հիւանդ, կ'երթայ սուրբ մարդը գտնելու, հեթանոսաց մկրտութեան եւ քահանաներու ձեռնադրութեան տեսարաններ միայն կը պարզուին: Հայաստանի եւ Անդրկովկասի քրիստոնէացման պատմութիւնը մանրամասնող տեսարանները, դժբախտաբար շատ գէշ պահուած են: Թերեւս քաղաքական մտահոգութիւն մըն է, որ վրացի նկարիչը ընտրած է Հայաստանի աւետարանիչ՝ Ս. Գրիգորի պատմութիւնը:

Միւս կողմէ, 1218ին, երբ Վրացի կաթողիկոսը եկաւ եկեղեցին օծելու, ան կրօնական խաղաղութիւն քարոզեց Անիի իր հօտին, առժամեայ բան մը անկասկած այս քաղաքին համար, ուր արեւելքի բո-

Տիգրան Հոնենցի Ս. Գրիգոր եկեղեցին: Հարաւային ճակատը: ԺԳ. դար:

լոր քրիստոնեայ ծէսերը կը կիրարկուէին: Այս առեւտուրի եւ տարանցումի հարուստ քաղաքին համար աննպաստ էր կրօնամոլութիւնը:

Մահմետականներն ալ իրենց սրբատեղին ունէին: Սելճուքեան մզկիթ մը դեռ կանգուն է, անզարդ շէնք մը՝ 11րդ դարու վերջին շրջանէն մնացած: Ոսկեզօծ եւ գորշ քարերով շինուած բարձր մինարէի մը մօտ, կամարաձեւ առաստաղով գեղեցիկ սրահ մը, կարմիր մեծ սիւներով, իր պատուհանները կը բանայ Ախուրեան հեղեղատին եւ անկէ անդին ռուս. հողամասի սարահարթին վրայ:

Ներկայիս աւերակ ուրիշ մզկիթի մը վրայ, հայերէն եւ պարսկերէն երկլեզու արձանագրութիւն մը, 1198 թուականով, պատկերալից մանրամասնութիւնը կուտայ քաղաքին կեանքին մասին: Կ'ըսէ թէ ոչխարներու եւ ուղտերու առուծախը արգիլուած է աղօթատեղիին առջեւ:

Այդ շրջանի իսլամական յիշատակարաններէն կը մնան պալատի մը պատերը եւ դրան զարդերը, որոնք պարսկական ամէնէն հարազատ ոճով շինուած խճանկարներ են:

Վերջապէս, այս պալատին մօտը կայ սքանչելի գաւիթը Սրբոց Առաքելոց եկեղեցիին, կառուցուած 11րդ դարուն, շատ աւերակ վիճակի մէջ է ներկայիս, բայց իր մեծ գաւիթը՝ մոնկոլեան շրջանէն, դեռ կը պահէ իր կամարներով առաստաղը եւ գեղեցիկ պարսկական եւ արաբական ոճով ճակատները: Դեռ կը տեսնուին 13րդ եւ 14րդ դարերու արձանագրութիւնները, ուր կ'ըսուի թէ սա կամ նա տուրքը որոշուած է կամ ջնջուած: Վերջին արձանագրութիւն մը, 1303 թուականով, կը նշէ, թէ հոն թաղուած ճգնաւորի մը մասունքները կը բժշկեն բոլոր հիւանդութիւնները:

Մ. եւ Ն. Թ...

(5 Շար.)

ՆԱԳՂԱՇՏԱՊՈՒՄԻՆ ՀԱՅ

Դուռը ծայրը, ամեն ծայրը
Ցայրը գիրքն Նիզծեն:

Հայ ազգն ամեն ժամանակ ու ամեն տեղ ունեցել է իր ազգային նվագարանները, որոնք ժողովրդի հոգու արտահայտությունն են եղել: Ազգային նվագարանների մեջ ամենահարազատը, ամենասիրելին եղել է նաղարան: Նաղարանը (1750 – 1835): Նրան ընկերացել է հայ ժողովրդի ամենաերջանիկ ժամանակաշրջանը, երբ ազատ ու անկախ ապրելով հանդերձ, հայ ազգը ստեղծագործական ոգու բարձր վերելք էր ապրում: Այդ ժամանակ էր, որ հայ ժողովուրդը ստեղծեց իր հոյակապ էպոսը «Սասնա ծռեր»-ը, որ նաղարանի ուղեկցությամբ էր երգվում: Նաղարանը ուրախության ու տխրության, հաղթության ու պարտության, ամեն մեծ ու փոքր իրադարձության ժամանակ էր հնչում: Նա ուղեկցում էր հայ ազգի ամեն քայլը, ամեն շունչը: Նաղարանը ուղեկցում էր հայ ազգի ամեն ուրախությունն ու տրտմությունը, ամեն հաղթությունն ու պարտությունը, ամեն ծնունդն ու մահը, ամեն հարսանիքն ու սգո արարողությունը:

Հայ ազգի ստեղծագործական հանճարը ամենից ավելի արտահայտվել է նաղարանի երգերի մեջ: Նաղարանի երգերը ամենաբազմազան են: Նրանք ունեն ինչպես ուրախ, այնպես էլ տխուր երգեր, ինչպես հանդիսավոր, այնպես էլ կենցաղային երգեր, ինչպես ռազմական, այնպես էլ խաղային երգեր: Նաղարանի երգերը ամենից ավելի են արտահայտում հայ ազգի հոգեբանությունը, հայ ազգի ոգին: Նաղարանի երգերի մեջ ամենից ավելի են արտացոլված հայ ազգի ստեղծագործական հանճարը, հայ ազգի ստեղծագործական ոգին:

Նաղարանի երգերի մեջ ամենից ավելի են արտացոլված հայ ազգի ազատասիրական ոգին, հայ ազգի ազատասիրական ձգտումները: Նաղարանի երգերի մեջ ամենից ավելի են արտահայտված հայ ազգի ազատասիրական ոգին, հայ ազգի ազատասիրական ձգտումները: Նաղարանի երգերի մեջ ամենից ավելի են արտացոլված հայ ազգի ազատասիրական ոգին, հայ ազգի ազատասիրական ձգտումները:

Նաղարանի երգերի մեջ ամենից ավելի են արտահայտված հայ ազգի ազատասիրական ոգին, հայ ազգի ազատասիրական ձգտումները: Նաղարանի երգերի մեջ ամենից ավելի են արտացոլված հայ ազգի ազատասիրական ոգին, հայ ազգի ազատասիրական ձգտումները: Նաղարանի երգերի մեջ ամենից ավելի են արտահայտված հայ ազգի ազատասիրական ոգին, հայ ազգի ազատասիրական ձգտումները

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մարսէյլի մեր բաժանորդներուն սկսած ենք ղրկել յայսօր առկախ ձգած իրենց հաշիւներուն համապատասխան թղթատարական վճառագիրներ (Մանտա — Շէք) :

Մայիս 31ին պիտի ստիպուինք դադրեցնել թերթին առաքումը այն բաժանորդներուն, որոնք մինչեւ այդ թուականը չեն կարգադրած իրենց առկախ հաշիւները :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն, որոնք իրենց կանոնաւոր վճարումներով կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

×

Ջերմապէս կը խնդրենք որ Յառաջի Շէք – Փոսթալի *թիւը՝* 15069 – 82 *օգտագործուի* ՄԻԱՅՆ Յառաջի *վերաբերեալ հաշիւներու համար (բաժնեգին – գործակալութիւն, ծանուցում) : Տարբեր նպատակներու յատկացուելիք գումարները (զանազան թերթերու բաժնեգիններ կամ զանազան կազմակերպութեանց նուէրները) ղրկել* միայն Մանտա–քարթով :

Շնորհակալութիւն
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՌՈԱՆԷՆ.— Գէորգ Քէօշկէրեան (Պուլկարիա), Այրի Տիկին Արսլանճեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Այրի Տիկին Կիւլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրլըճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գարակիւլեան եւ զաւակները (Սէն Շամոն), Այրի Տիկին Արսլանճեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Յակոբ Արսլանճեան (Սէնթ Էթիէն), Տէր եւ Տիկին Հարիկեան (Մարսէյլ), Վահրիճ Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Գույումճեան եւ զաւակները, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որ անձամբ եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց կնոջ, քրոջ, հօրեղբօր եւ մօրեղբօր հարսին եւ ազգականին ողբացեալ Տիկին ԷՕԺԷՆԻ ՔԷՕՇԿԷՐԵԱՆԻ (ծնեալ Արսլանճեան) ղառնաղէտ մահուան առթիւ, որ պատահեցաւ 5 Մայիսին, 60 տարեկան հասակին :

Այս առթիւ Պ. Քէօշկէրեան կը նուիրէ տասնական Ն. Ֆ. Փարիզի երկու ծերանոցներուն : (Ստանալ Յառաջէն) :

×

Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Մառի Մովսէսեանէ յիսուն Ն. Ֆ., իր հանգուցեալ մօր, ութերորդ տարելիցին առթիւ :

×

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Պ. Պ. Ժիրայր, Վաղարշակ եւ Գամէր Տէր Վարդանեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ մօր՝ մահուան առթիւ :

Նոյնպէս վարչութիւնս իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Զարուհի Դանիէլեանի իր սիրեցեալ ամուսնոյն մահուան առթիւ :

×

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ Տէր եւ Տիկին Երուանդ եւ Մելինէ Փօլատեանէ իրենց զաւկին Ալժերիայէն ողջամբ վերադարձին առթիւ Ս. Եկեղեցւոյ նուիրուած Վարդապետական գեղեցիկ զաւազան մը :

×

Լիոնի Եկեղեցւէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ Վիէնէն Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Աբրահամեանէ քսան Ն. Ֆ. չինութեան ֆոնտին նուիրուած :

ՆՈՒԷՐ

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները :

Տէր եւ Տիկին Ներկարարեանէ քսան Ն. Ֆ. կայանի ի նպաստ :

Պ. Շահրիկեանէ 10 Ն. Ֆ. :

Տիկին Մարի Ակոնայեանէ եւ Օր. Անահիտ Ակոնայեանէ 10ական Ն. Ֆ. :

Պէլվիլէն Արփինէ հինգ Ն. Ֆ. :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին, շաբաթ օր :

ՄԱՅԻՍ 28 Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, 6րդ Թաղապետարանի սրահը :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք :

THÉATRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES

Մայիս 17ին, ժամը 20,30ին, ֆրանսական ձայն-պատկերասփիւռը նուագահանդէսի ձեւի տակ կ'ուտայ

ՄԱՐՍԷԼ ՏԸԼԱՆՈՒԱՅԻ
« ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿԸ »
(օփերա)

Գլխաւոր դերը կը կատարէ

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

Նուագախումբ՝

Orchestre National de la R. T. F.

Մուտքը հրաւէրով : Դիմել՝

CENTRE PISTAURE
18, Rue François 1er

ԼԻՈՆԷՆ ԼԱԼՈՒԷ ԵՒ ՆՈԹՐ – ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ՌՈՇ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԶԿՕՍՈՒՑԻԿ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յունիս 6ին, Հոգեգալուստի Երկուշաբթին, զբօսացիկ ուխտագնացութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Լալուէ՝ գեղազուարճ տեսարաններով եւ բարեպաշտական յիշատակներով լի Արտէշի այդ սրբավայրը : Երթուդարձի փոխադրութեան ծախք կը նախատեսուի 10 Ն. Ֆ. մարդ գլուխ :

Նոյնպէս Յունիս 19ին կիրակի ալ Նոթր – Տամ տը լա Ռոշ, փոխադրութեան ծախք հինգ Ն. Ֆ. մարդ գլուխ :

Արձանագրութիւններու համար դիմել Միքայէլ Վ. Մոմճեանի : Տեղերը սահմանափակ ըլլալով՝ վերջին պայմանաժամ արձանագրութեան մինչեւ ՄԱՅԻՍ 15 :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Նոր Սերունդի օրը Մայիս 21ին, Անիէոի Թաղապետարանի սրահը :

×

Տէսինի Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյ Երիտ. Միութիւնը պիտի ներկայացնէ Թուսինի « ԳՈԹՈՂԻԱ»ն (Աթալի), հայերէն լեզուով, Շաբաթ 18 Յունիս, երեկոյեան ժամը 8.30ին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս Ե Ւ Ր

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Երեք ուշիմ եւ աշխատասէր նոր աշակերտներու համար — վեց տարի շարունակաբար վճարելի — մասնական նպաստ մը ստեղծուած է Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանի Ընկերակցութեան կողմէն :

Ծնողքները որոնք կը փափաքին հայեցի դաստիարակութիւն ալ տալ իրենց զաւակներուն՝ բայց նիւթական միջոցները չունին ամբողջական թոշակը վճարելու, կրնան այդ նպաստէն օգտուիլ :

Պայմաններուն համար նամակով կամ հեռախօսով դիմել Տեսչութեան :

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Հայաստան – Կիրովականէն *Արաքսի Շուքուրեան կը փնտռէ իր եղբայրը Յակոբ Շուքուրեանը, որդի Մանուկի, ծնած է 1920ին Նոր Պայազիտ, իր գլխուն ձախ կողմը սպի մը ունի : Կորսուած Բ. ընդհ. պատերազմի ընթացքին ճակատը :*

Հայաստան – Լենինականէն *Տիգրան Աւետիսեան կը փնտռէ իր որդին Ալէքսան կամ Սանտրօ Աւետիսեանը, ծնած 1923ին Գողորան գիւղը : Նոյնպէս կորսուած է պատերազմի ճակատը Բ. ընդհ. պատերազմին :*

Ռուսիա – Նովորսիսէն *Սաթենիկ Բախտոյեան ծնեալ Ղարիպեան, զաւակը Ղազար Ղարիպեանի, Պայպուրտի Դարեմբակ գիւղէն, կը փնտռէ իր քոյրը Վարդենի Ղարիպեանը, զոր կորսնցուցած է 1918ին, 1947ին իմացած է որ Ֆրանսա կը գտնուի եւ ամուսնացած է :*

Վերը յիշուած անձերու մասին որեւէ տեղեկութիւն ունեցողները հաճին Լիոնի եկեղեցւոյն տեղեկացնել : 295, Ռիւ Պուալօ, Լիոն :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ԼԻՈՆԻ ՍԻԱՄԱՆԹՕ ԽՈՒՄԲԻՆ

Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Մայիս 14, շաբաթ ժամը 21ին կը ներկայացնէ Հայոց պատմութեան անմոռանալի էջերէն՝

ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾՈՒԸ **ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ**

(Ողբերգութիւն 5 արար եւ 4 պատկեր)

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ Պ. ՄԻՀՐԱՆ ՇԻՇՄԱՆԵԱՆԻ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ եւ ՏԻԿԻՆ ԱԼԻՍ ԷՍՔԻՃԵԱՆԻ

Դիմայարդար՝ ԿԱՐՊԻՍ ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ

6րդ թաղապետարանի սրահը Ռիւ տը Սէզ ԼԻՈՆ

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

—ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ—

Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 4ին դպրոցի սրահը : Ընտրութիւն պատգամաւորի եւ ընթացիկ հարցեր :

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Չորեքշաբթի 18 Մայիս ժամը 15ին, Յոյներու սրահը : Կարեւոր օրակարգ, պատգամաւորի ընտրութիւն :

ԿԱՊՈՅՏ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս Երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 Ռիւ Քոնվալէսան : *Կարեւոր օրակարգ :*

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կը կազմակերպէ իր Բ. երեկոյթը՝
Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին,
167, Rue Montmartre, au sous sol de la Casita
Պար, երգ, հաճելի մթնոլորտ, Պերնար Տէտէճեան իր ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբով :

SALLE GAVEAU

45, RUE LA BOETIE MÈTRO MIROMESNIL
Հինգշաբթի, 19 Մայիս, ժամը 21ին

Concerts Chouteau

ՍԻՆՖՈՆԻՔ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
Ղեկավարութեամբ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ
Փարիզի Հայկական Երգչախումբին
ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆԻ

Յայտագիրը նուիրուած է հեղինակին գործերուն : (Լերան վրայ, Աշնանային, Տատրագոմի հարսը)

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ
ԻԲՐ ՕՐԱԹՈՐԻՕ

նուագախումբի, երգչախումբի, մեներգի եւ երգեհոնի համար

120 հոգինոց խումբի կողմէ :

Տոմսերու համար դիմել՝ Պարսամեան եւ Բալուեան գրատուները, եկեղեցւոյ դիւանատունը, երգչախումբի անդամներուն եւ Ա. Պարթեւեանի

14, Ռիւ Փրբի, *հեռ.* Պօզարիս 99–22
Գին՝ 2,50, 4,50, 7, 9, եւ 10 Ն. Ֆ.

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ :

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20 : Ասկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս Թրիւտէն 27–35 :

5 Րիւ Մէյրան :

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ. Թութէլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ :

ՊՕՄՈՆ, Տիկ. Տօլպաշեան, 23 Պուլվար տը Պօմոն :

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Տիկ. Շալճեան :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Յոյներու սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդարութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէն : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները : Ներկայ պիտի ըլլան իր ներկայացուցիչները : — ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին :

Զաւարեան ենթակոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին :

ՀԱՄԱԶԱՍՊ ենթակոմիտէն այս Կիրակի առտու, ժամը 10ին :

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը այս Կիրակի իրիկուն ժամը 9ին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ընկերական ժողովը 14 Մայիս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ : Կը հրաւիրուին նաեւ «Յառաջ» խումբի ընկեր – ընկերուհիները :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան ձայնաւոր պատարագ ԼԵՒՈՆ ԵՒ ՍՏԵՓԱՆ ԵՐԱԶԵԱՆի հոգւոց համար, անոնց մահուան տարելիցին առթիւ :

Ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի այս ազդը իբրեւ հրաւէր նկատել :

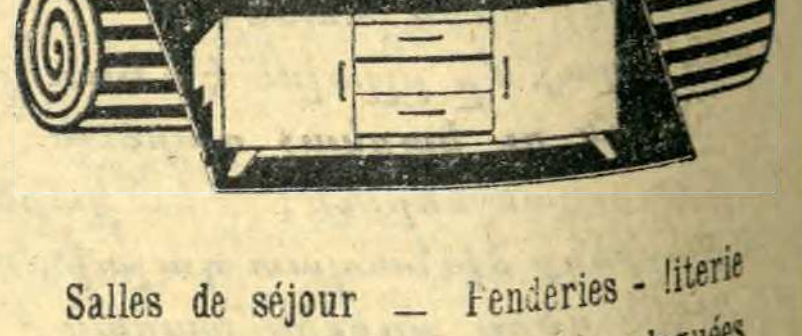

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ՀԱՐԱՁԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·
Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՇԱԲԱԹ
14
ՄԱՅԻՍ
SAMEDI
14 MAI
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8799 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4600

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՒՐ ՄՆԱՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԸ

Երբ յեղափոխութեան չրջանի 15 տարիներու հաշուեկշիռը կ'ընենք, չենք կրնար անտեսել Հայկական Դատը, որ շատ բնական ճամբով վերածածուած էր Հինգշաբթին :

1944 Յունիս 6ին, երբ Գերմանները չկրցան արգիլել դաշնակիցներու ցամաքամբ Նորմանտիոյ ափերէն, յետոյ էլ Թէ ճակատագրօրէն զատուած էին կործանելու պատերազմը :

Փարիզ ազատագրուեցաւ նոյն տարուան Օգոստոս 24ին :

Սփիւռքի հայկական գաղութները կարծած չէին դեռ իրարմէ : Կարելի չէր հաղորդակից մէկ երկրէն միւսը :

Սակայն ամէն տեղ ալ միաւեակ կը ժածէին հայրենադարձ Հայերը : Կը յուսային գոնէ իրականացնել Միացեալ Հայաստանը :

Ամերիկայի մէջ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը կազմեց Հայ Դատի Յանձնախումբ մը՝ 1944ին եւ ձեռնարկեց հանդանակութեան մը, որ կարճ ժամանակի մէջ ապահովեց չուրջ տարիւրհինգ հազար տոլար :

Այս յանձնախումբը 1945ի Մայիսին Սան Ֆրանսիսքոյի խորհրդաժողովին ներկայացուց յուշագիր մը՝ պահանջելով 1920 Օգոստոս 10ի Սեւրի դաշնագրին գործադրութիւնը : Վանի, Էրզրումի, Պիթլիսի եւ Տրապիզոնի նահանգներու որոշ մասերուն կցումը Հայաստանին, համաձայն Մ· Նահանգներու նախագահ Ուիլսընի 1920 Նոյ· 22 թուակիր իրաւարարական վճիռին :

Նոյն թուականին, առանց Ամերիկայէն լուր ունենալու, Փարիզի մէջ Հայ Գաղթականաց Նորհուրդն ու Կեդրոնական Յանձնախումբը — իրրեւ ժառանգորդները Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Ազգային Պատուիրակութեանց — նոյն խնդրոյ յուշագիր կը ներկայացնէին հինգ Մեծերուն, — Մ· Նահանգներ, Անգլիա, Ֆրանսա, Նորվդ· Միութիւն եւ Չի – նաստան: :

Փարիզի «յառաջդիմական»ները՝ կըռ – ջքած Ազգային Ճակատին վրայ՝ «դաշ – նակ արկածախնդրութիւն» կ'որակէին այս ձեռնարկը: Չէ՞ որ Սփիւռքի հակա – դաշնակցական ճակատը ամբողջ քաոտրդ զար պայքար մղած էր «Սեւրի դաշնա – գրին» դէմ եւ «Հայկական Դատը վերջ – նապէս լուծուած» հռչակած՝ Հայաստա – նի խորհրդայնացումով : Անոնց համար արտասահմանի մէջ Հայկ· Դատ հետա – պնդել կը նշանակէր առնուազն «հակա – խաստանեան» ըլլալ :

Այս մտայնութիւնը չարունակուեցաւ մինչեւ այն օրը, երբ Գ· Կոմո – դիական ընդունեցաւ (1945 Յունիս 16) համար Էջմիածին պացող պատգամաւոր – ները Փարիզ վերադարձան, իրենց հետ բերելով ղեկեցիկ յոյսեր ու «մարգար – ատիւս երգիներ» : «Ժողովուրդներու ա – զատիւս երգիները» որ կը պնդէր «Սթալին հայրիկը որոշեր է ե – զր ընդարձակել Հայաստանի սահման – ները, Սեւրի դաշնագրին հիման վրայ... 1945 Օգոստոսին Ազգ· Ճակատի նա – խաձեռնութեամբ Փարիզի մէջ կազմուե – ցաւ «Թրքահայ Դատի պաշտպան յանձ – նախումբ» մը, մտահոգութեամբ Հայ Գաղթականաց զրկի մարմիններու նախա – գահներուն եւ զանազան հոսանքներու ներկայացուցիչներուն :

Յանձնախումբը երկու տարուան ըն – թացքին բազմաթիւ ձեռնարկներ կատա – րեց, յուշագիրներ ներկայացուց, քաոա – սուն հազար հոգիի սաորագրութիւն հա – ւաքելով 1946ի ամառը դրկեց Փարիզի Հաշտութեան Նորհրդաժողովին, ոսկի դրիչ եւ մատիտ նուիրեց Մոլոթովին, որ ձեռքած էր ընդունիլ յանձնախումբէն

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԵՐԻՆ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՍԿՍԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ԼԱՒԱՏԵՍ Է

Ամերիկեան օդանաւին չուրջ ստեղծը – ւած ջլամարտէն ետք, աչխարհ ամէ – կութեամբ եւ մեծ յոյսերով կը սպասէ երկուշաբթի օրուան երբ Փարիզի մէջ պիտի բացուի վերին ժողովը :

Այսօր Շաբաթ, ժամը 11·45ին, Խրուշչեւ Փարիզ կը ժամանէ : Այդընհատուրդ՝ կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին իսկ երկու ժամ ետք, Մաքմիլըն իր կարգին Փարիզ կը հասնի : Գերմանիոյ վարչապետը՝ Ատընաուըր նոյնպէս Փարիզ պիտի գայ ու կարճ խօսակցութիւններէ ետք, վերադառնայ՝ Պոն :

Արեւմուտքի մեծերը նախապատրաստական խորհրդակցութիւն մը պիտի ունենան կիրակի կէսօրէ ետք : Բայց Ֆրանսայի ներկայութիւնը դժուարութիւններու դուռ կը բանայ :

Կիրակի օրուան հանդիպումներու ժամանակացոյցը թերեւս փոփոխութեան ենթարկու, նկատի առնելով որ Խորհրդային վարչապետը կրնայ իր կարգին որոշ հանդիպումներ եւ խօսակցութիւններ ունենալ՝ տը Կոլի հետ :

Քաղաքական անձնաւորութիւններու կարծիքով Խրուշչեւ պիտի աչխատի կարգ մը հարցերու չուրջ տը Կոլին հետ համաձայնութեան գալ : Վերջին հանդիպում – ներու ընթացքին Խրուշչեւ նկատած է թէ տը Կոլ անկախ մտածող եւ անհատակա – նութեան տէր մէկն է :

« Մեծեր»ու հաւաքոյթները Էլիզէի պալատին մէջ տեղի պիտի ունենան, իսկ արտաքին նախարարներուն հետ պիտի հաւաքուին՝ Քէ տ'Օրսէյի մէջ : Պատրաստ է նաեւ Ատլանտեան Ուխտի պալատը :

Սպիտակ Տան բանբերը յայտարարած է, թէ Այզընհաուըր որոշած է Յունիս 19ին Մոսկուա երթալ : Իր կարգին Վիրճինի նահանգի Ծերակուտական՝ Սրք Մուր հաստատած է Այզընհաուըրի Մոսկուա երթալը «եթէ անչուշտ վերջին պահուն Խրուշչեւ հրաւէրը ետ չառնէ » :

Անգլիոյ վարչապետը՝ Մաքմիլըն անդրադառնալով Վերին Ժողովին, ի մէջ այլոց ըսած է· « Վերին Ժողովը պէտք չէ գոհանայ մէկ հանդիպումով, ընդհակառակն՝ առաջինը վերջացնելէ ետք պէտք է որոշուի երկրորդին Թուականը» : Իր կարծիքով Պերլինի չուրջ ալ կարելի է համաձայնիլ : Մաքմիլըն կը գտնէ որ պէտք չէ մեծցնել ամերիկեան օդանաւին միջադէպը :

Վիլլի Պրանտ՝ Արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետը ծերակոյտին առջեւ յայտարարած է· «Կը մերժենք ողջակիզել Պերլինը, խաղաղ գոյակեցութեան խորանին առջեւ» : Ուրիշ խօսքով կը պահանջէ որ Արեւմուտք տէր կանգնի իր ստանձնած պարտաւորութիւններուն : Այս առթիւ ըսած է նաեւ· «Առժամեայ որեւէ կարգադրութիւն պէտք է պատշաճի եւ յարմարի քաղաքի երկու զօտիներուն ալ· հաւասարապէս» :

× Արեւմուտքի երեք կառավարութիւններուն անունով, տը Կոլ առաջարկեց Խրուշչեւի որ խորհրդաժողովի աչխատանքները գաղտնի մնան : Խրուշչեւ իր համաձայնութիւնը տուած է միայն առաջին նիստին համար, յետագային ինքզինք ազատ կը նկատէ գաղտնապահ ըլլալու կամ ոչ :

Արեւմտեաններու ընդհանուր կարծիքն այն է որ Խրուշչեւ այս միջադէպին չափազանց մեծ նշանակութիւն տալով՝ կ'ուզէ պարզապէս անելի մատնել վեհաժողովը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ընկերային ապահովութեան (Սէքիւրիթէ Սոսիալ) նոր օրինագիծ մը մշակած է : Ուշադրութեան առնուելիք կարդ մը կէտեր : Հիւանդի ծախքերուն հարիւրին ութսունը պիտի վճարուի : Բժիչկներու այցելինը պիտի ըլլայ տասը Ն· Ֆ· եւ 13 Ն· Ֆ· երբ բժիչկը կ'այցելէ հիւանդին :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Քոնկրէսը վաւերացուցած է օտար երկիրներու օժանդակութեան նախագիծը : Երկու յօդուածները արժանի են ուշադրութեան : Ոչ մէկ օժանդակութիւն Միացեալ Արաբ Հանրապետութեան գորչափ այս վերջինը արգելք կը դնէ Իսրայէլեան նաւերու· Սուէզի ջրանցքէն անցքին : Քուպայի տրամադրուելիք վարկը պէտք է վաւերացուի՝ Նախագահին կողմէ :

ՖԵՐՀԱԹ ԱՊՊԱՍ Թունուզի մէջ, կոչ մը ըրաւ Ալժերացի ժողովուրդին որ չմասնակցի Մայիս 29ի զաւառական ընտրութեան : Յայտարարելէ ետք թէ այդ ընտրութիւնները օրինաւոր չեն : Ֆեր – հաթ Ապպաս չեչտած է· — « Զեզի կ'իյնայ չխնդու ընտրութեանց նախապատրաստական աչխատանքներուն ոչ ըսելու պատիւը » :

ԻՇԽԱՆ ԱԼԻ ԽԱՆ զոհ գացած է ինք – նաչարժի արկածի մը, Սիւրէնի մօտերը, հինգչաբթի երեկոյ : Ալի Խան ինք կը վարէր իր լանճիան գովն ունենալով իր ծանօթ բարեկամուհին՝ Պեթինա : կառքը սահած է եւ ուժգնօրէն զարնուած դիմացէն եկող Առօնտի մը : Ալի Խան մեռած է, մինչ Պեթինա եւ չարժավարը թեթեւ – օրէն վիրաւորուած են : Իչխան Ալի Խան ծնած էր 1912ին, Քորսու Օփորթօ (Իտալիա), 1936ին ամուսնացած էր եւ 1949ին ամուսնալուծուած : Երկրորդ անգամ ամուսնացած էր՝ Ռիթա Հէյուրթի հետ ու վերստին ամուսնալուծուած : Առաջին ամուսնութենէն ունի երկու տղայ որոնց մեծը այսօրուան Աղա Խանն է : Երկրորդ ամուսնութենէն աղջիկ մը՝ Եամինա : Կամաւոր եղած է Ֆրանսայի օտար Լեգէոնի մէջ եւ 1940ին կցորդը եղած է Զօր· Վեկանի Սուրիոյ մէջ : Ձիարչաւի սիրահար էր : Ալի Խան պատուոյ լեգէոնի աստիճան էր զինուորական դեռնի վրայ եւ Փաքիստանի ներկայացուցիչը ՄԱԿի մօտ :

ՍԷՆԻ ԵՒ ՍԷՆ Է ՈՒԱԶԻ վիրաբոյժ – ատամնաբոյժները գործադուլ ըրին, ուրբաթ : Բժիչկները պիտի մերժեն ընկ· ապահովութեան թուղթերը ստորագրել եւ րեքչաբթի :

ՄԵՆՏԵՐԷՍ ԵՒ ՋՕՐԼՈՒ, Թուրքիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Աթէնք պիտի երթան, Մայիս 26ին Յոյն պետական անձնաւորութիւններուն հետ քննութեան պիտի առնեն՝ Պալքանեան եւ Մերձերկրականեան զօտիներու կացութիւնը :

ՄԱՅԻՍ 13ի երկրորդ տարեդարձին առթիւ, Ալժերիոյ ընդհ· կառավարիչը Տըլուվրիէ ճառ մը խօսեցաւ Ալժէի մէջ, Ուրբաթ առտու : Տըլուվրիէ ոգեկոչեց Մայիս 13ի յիչատակելի օրը եւ թելադրութիւններ ըրաւ յառաջիկայ զաւառական ընտրութեանց համար :

ՏԱՍԸ ՏԱՐՈՒԱՆ մէջ առաջին անգամն ըլլալով, ոչ մէկ հանդիսութիւն տեղի ունեցած է, Թուրքիոյ մէջ, Մայիս 14ին : Ամէն տարի այս թուականին Թուրքիա կը տօնէր՝ դեմոկրատներու իչխանութեան գալը :

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Գաղթականաց գրասենեակը · —

Office Français de Protection
pour les Réfugiés et les Apatrides
23, Rue la Pérouse

Մայիս 16էն սկսեալ դոցէ Շաբաթ առաւօտները : Բաց է ամէն առաւօտ (բացի չաբաթէն եւ կիրակիէ) ժամը 9էն 12 :

"ԱՊՐԻԼ ՏԱՍՆԸՄԷԿ"

Կ'արժէ դեռ բացատրել «չափահաս» բառը, որ պիտակ տրուեցաւ հայ որբերուն՝ 45 տարի առաջ :

— « Չափահաս » դարձաք այլեւս, ը – սին Ամերիկացիները :

Միակ պատճառաբանութիւնը, միակ արդարացումը՝ դուրս նետելու համար որբանոցներէն : Գլխագիր «Ազգը», այս – ինքն հայ ժողովուրդին առաջնորդները, Ամերիկացիներուն յանձնած էին այդ խլեակները, իրրեւ նուիրական աւանդ, որպէսզի նախ ապաստան մը տրուի ա – նոնց, յետոյ ալիւր – ապուր, կամ միսի կամ հաւկիթի փոչի : Քրիստոնէական այս մէ՛նդ գթասրտութեան փոխարէն՝ որբե – րը կոնակով աղիւս կրեցին յունական կղզիներուն մէջ կամ տաղաւար չինեցին Լիբանանի լեռներուն ստորոտը : Օր մըն ալ, սակայն, երբ նորահաւատ այս քրիս – տոնեաները տեսան թէ հայ որբերը դադրած էին գթաշարժ ապրանք ներկայացուելէ, աւանդը վերա – դարձուցին ոչ թէ տէրոջը, այլ ... փո – ղոցին :

Այլեւս ոչ ապուր, ոչ ալ ... ապաս – տան :

— « Չափահաս » դարձաք, ըսին Ամե – րիկացիները :

Եւ դուրս նետեցին որբանոցներէն, լը – քեցին, « նոր տէր» փնտռելու վիճակին մէջ դրած :

Գլխագիրը «ազգը», ինչպէս ժողովուրդը վերստին զաղթական էր դարձած այդ օրերուն, — բեռ կը կապէր, չոլենաւ կը նետուէր, ծովերուն վրայ թառ կը փըն – տռէր, ո՞վ պիտի հարցնէր որբերը :

« Չափահաս » դարձած էին անոնք : Այսինքն, «ձեր գլխուն ճարը նայեցէք, ի՞նչ կ'ուզէք՝ եղէք » ըսուած էր անոնց : Իրապէս չափահա՞ս էին, — կոնակով կղմինար կրելու վարժուած էին, չափա – հաս չէին՝ ի՞նչ էին ուրեմն : Եւ ամէնէն անճարակները, աղջիկները, զացին աղա – խնութեան՝ Աթէնքի կամ Գահիրէի հա – րուստներուն տուները, իսկ մանչերը՝ անասնապահութեան, Թրակիոյ լեռնե – րուն մէջ : Բախտաւորները արձանագրը – ուեցան իրրեւ «վարձու մարդ », փոխա – րը ուսումնարանի մէջ, ուր հասան հաւաքական անցագիրով : Հրապարակներու վրայ կը շարէին զա – նոնք, երբ պիւղերէն կ'իջնէին ագարակա – պանները, քննելու համար անոնց ոսկոր – ները եւ զատելու համար իրենց գործին յարմարը :

Աքաղաղին կանչին հետ կ'արթննային անոնք իրենց յատկացուած ... ախոռնե – րուն մէջ, ու նոյն ախոռներուն անխօս բնակիչներուն հետ, — իրենք եւս տակա – ւին անխօս՝ որովհետեւ լեզու չէին դի – տեր, — քրտինքով կ'ոռոգէին հողը մին – չեւ որ երկինք ... վառէր իր մոմերը : Տաժանելի՛ աշխատանք, տաժանելի՛ կեանք, — չափահասութի՞ւն, ահա վկա – յութիւնը :

Երբ վերջէն ձեռք ձգեցինք այս խլեակ – ներուն անունի, մականունի, ծննդավայ – րի, տարիքի արձանագրութիւնները, տեսանք որ չատեր տակաւին հասած չէին իրական չափահասութեան : Տարիքով մեծ դրուագներուն պատմութիւնը եւ ողբեր – գութիւնը ուրիշ դլուխ մըն է, զոր կը բանանք՝ երբ մէկը ուզէ ճշդել պատաս – խանատուութիւն ու մեղք, ճիշդ այն ձե – ւով որ տեղի ունեցած է կալաթայի քա – րափներուն վրայ, սմսարներու տագան – դին իրրեւ վկայութիւն :

Այս գերիվճռաւորութենէն ետք, «Չա – փահաս » որբերը վճռեցին դառնալ իրա – պէս չափահաս, տէրը իրենց ճակատա – գրին, նաեւ ... այլ իրաւունքներու :

Ստեղծեցին Չափահաս Որբերու Միու – թիւնը, պահելով «չափահաս » բառը իր պատմական դարձած նշանակութեան մէջ : Իրենց առաջին գործը եղաւ՝ եթէ ազգը տէր չդարձաւ որբերուն, իրենք որ – բերը որոշեցին տէր դառնալ բոլոր «չա – փահաս»ներուն, — լքուածներուն, անա – պատաններուն, տէր ու հետաքրքրուղ չունեցողներուն :

Հրահանգ տրուեցաւ Փարիզէն,— ձեռ – նարկել որբահաւաքութեան : Այս չար – ժումին գլուխը կանդնեցան Վալանսի տը – ղաքը, — հեծելանիւով արշաւներ կը կազմակերպէին ագարակէ ագարակ, ե – րեւան հանելով ցան ու ցրիւ տարտղնած որբերը, որոնք ոչ մէկ հասցէ ունէին՝ կապ հաստատելու համար, ոչ ալ իրա – ւունք՝ դուրս գլլելու համար ագարակէն : Անձնաթուղթ չունէին անոնք՝ եթէ փա – խուստ տային, այնպէս որ կը բանտար – կուէին իրրեւ դասարկապրտ (վակա – պոն) : Տառապանքի այս դուբին մէջ, որ ագարակն էր, մարդավայել կեանք մը ա – պահովելու եւ որոչ ազատութիւն գտնե – լու համար՝ միակ պայմանն էր ամուս – նանալ ագարակապանին աղջկան հետ : Որբերուն մեծամասնութեան մէջ խօսե – ցաւ բնազդային կամ ցեղային ձայն մը,— տոհմին պահպանութեան ձայնը : Որբեր եղան, որ լալով կը պատմէին թէ չեն ու – զեր ամուսնանալ, կը հրաժարին ամէն ճոխութենէ եւ երջանկութենէ, փրկելու համար իրենց տոհմին անունը : «Մեր ճիւղատարած մեծ գերդաստանէն միայն ես եմ փրկուած, ի՞նչպէս կ'ուզէք որ ու – րանամ գերդաստանս, մարեմ մեր գեր – դաստանին վերջին ճրագը» : Այսպէս կը խօսէին անոնք, ընդվզումով եւ արցունք – քով :

Այսպիսի պարագաներու բերումով էր որ կազմակերպուեցաւ «որբ փախցնելու չարժումը» : Փարիզի մէջ վարձուած էր սենեակ մը, — տեսակ մը իջեւան, ուր կ'ապաստանէին փախչողները : Անոնց դործ կը հայթայթուէր, անձնաթուղթե – րը կարգի կը դրուէին, որբերը հայ մար – դու իրենց դիմապիծը կը ստանային : Ցանկարծ միջամտեց պատկան իշխանու – թիւնը : Սպառնալիք, պատիժ, եւ ի վեր – ջոյ համաձայնութիւն : Ցեղը ծախու չէր, — եթէ « Ազգը » ուզած էր թեթեւցնել

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

"ՀԱՅԱՍՏԱՆ" ԵՒ "ԱՐՄԵՆԻԱ" ՁԱՄԲԱՐՆԵՐԸ

Ամերիկահայ կեանքում հայապահպան – ման ձեռնարկներ են նաեւ այն երկու էջմիածինները, որոնցից մէկը գտնւում է Պոս – տոնից 25 մղոնի, իսկ միւսը Քալիֆոր – նիայի Ֆրեզնօ քաղաքից 18 մղոնի վրայ, Մադերա գաւառում :

Պոստոնի «Հայաստան էջմիած»ը պատկա – նում է Հ. Ց. Դաշնակցութեան : 80 էյքըր տարածութեամբ ծառաչատ մի վայր է, բնական մի լիճով, փոքրիկ սրահով, բա – ցօթեայ հանդէսների համար մի հարթա – կով, նաեւ մօտ երեսուն խցիկներով, ուր ամառը գալիս եւ ապրում են հայ երե – խաները եւ մի քանի տարեցներ :

« Հայաստան էջմիած»ը գնուած է մօտ քսան տարի առաջ, չատ աժան գնով՝ վեց հազար տոլար : Այդ ծառաստանը առաջ եղել է ռուսական դեսպանատան ամառ – նային բաժինը, ծախու է դրուել, մեր ընկերները չատապել են գնել եւ այսօր 100 – 150·000 տոլար կ'արժէ :

Ի հարկէ, մեր կուսակցութիւնը ամէն տարի գումարներ է ծախսել եւ սրահ, հարթակ, խցիկներ ու ճամբաներ է չի – նել, այնպէս որ «Հայաստան էջմիած»ը իր սկզբնական տեսքը միանգամայն փոխել է :

Ամէն տարի, ամառուան երկու ամիս –

իր բեռը՝ «չափահաս» կոչելով մատղաշ տարիք մը, անոր տալու համար «մա – ժէօր»ութեան օրինական իրաւունքները՝ անօրինելու իր ճակատագիրը ինչպէս որ ուզէր ենթական, պատմութեան ձայնը կը պատասխանէր Ջ. Ո. Միութեան բերնով թէ դարերու հալածանքներուն տոկացող, բարբարոսներու կազմակերպած ջարդե – րէն խոյս տուող այս խլեակները թան – կագին բեկորներ են, որոնք մէկ բան մի – այն ընտրած են իրենց կեանքին մէջ, չա – րունակել իրենց տոհմը :

Պատկան իշխանութիւնը առարկութիւն չունէր, բայց կը պնդէր գրաւոր պայմա – նագրութիւնները յարդելու միջազգային աւանդութեանց վրայ : Հայ որբերը պայ – մանագրութիւն ստորագրած էին, (թէ ի՛նչ պայմաններու տակ՝ ուրիշ խնդիր է ատիկա) : Ուստի կը պահանջուէր լրացնել մէկ տարի աշխատելու իրենց յանձնառու – թեան չրջանը, ազարակներու մէջ : Ցե – տոյ ազատ էին վերադառնալու իրենց « չափահասութեան » :

Ջ. Ո. Միութիւնը, դէմ յանդիման այս իրողութեանց, իր աշխատանքներուն ու ձեռնարկած չարժումին ուզեց տալ նոր ձեւ մը, չբսելու համար «գործս կէս մնաց » :

Շարն ընդհատ, դարձեալ :

(2) Ա.ՐՄ.Զ

ներին՝ Ցուլիս եւ Օպոստոս, հայ երե – խաներ են ընդունւում « Հայաստան էջմիած»ում, հայկական մթնոլորտում անցկացնելու իրենց արձակուրդը : Ու – վարժուհի կամ ուսուցիչ նրանց հետ պա – րապում է հայերէն, հայ երգ եւ մարդ – կան խաղեր : Երեխաները քնում են խո – ցիկներում, անուամ են յատուկ ճաշա – տում, ուրախ ժամանակ են անցկացնում :

Այժմ էջմիածը ղեկավարում է Հայ ե – րիտ. Դաշնակցութեան մի յանձնախում – բ. Հ. Ց. Դ. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէի վերո – հսկողութեան տակ :

Հայաստան էջմիածում տեղի են ունենում ամառնային դաշտահանդէսներ, որոնք կազմակերպւում են Հ. Ց. Դ., Հայ Օգ – նութեան Միութեան եւ Հայ Երիտ. Դա – շնակցութեան տարեկան պատգամաւոր – ներն ժողովներից յետոյ : Ամենայն 450 – 500 պատգամաւորներ եւ 5 – 6000 հան – դիսականներ ներկայ են լինում. բանա – խօսում են Հ. Ց. Դ. Ամերիկայի գոր – ծիչները, տեղի են ունենում հայկական երգեր, ժողովրդական պարեր, արտաս – նութիւններ, մատուցւում են հայկա – կերակուրներ, ստեղծւում է զուտ հայ – կական մթնոլորտ :

Նոյնպիսի բազմամարդ դաշտահանդէս տեղի է ունենում նաեւ եղնակի վերջին, Սեպտեմբեր ամսին :

Հայաստան էջմիածը, այսպիսով, հան – դիսանում է հայապահպանման մի ազ – դակ, հեռաւոր քաղաքներից անգամ ա – տեղ են գալիս ընկերներ եւ համակիրներ : Նիւ Եորքից, Փրաւիդենսից, Ուսորիչ, Ֆիլատելֆիայից, Պոստոնի չրջակայ քա – ղաքներից :

×

Քալիֆորնիայի Ֆրեզնօ քաղաքից 15 մղոն հեռու, Մադերա գաւառի այգեգոր – չրջանում, հաստատուած է « Արմենիա էջմիած»ը չորս տարուց ի վեր, տէր է տիկին Անտրէ Տէր Օհանեանի անձնական նախաձեռնութեամբ :

Այս էջմիածը գտնւում է երկու հարիւր էյքըր այգիների կենտրոնում. ունի նոր չէնքեր. աղջիկների եւ տղաների ննջա – րանների առանձին չէնքեր, մեծ սրահ 800 հոգու տարողութեամբ, մի ճաշա – րան, խորովածի եւ ամառնային ճաշի մի այլ ճաշարան՝ ինքնագործ էլեկտրա – կան երեք օջախներով, ծնողների բնակա – թեան յատուկ երեք չէնքեր, արդիական մի մեծ լողաւազան՝ 75 × 36 ոտնաչափ չուրը ախտազերծող կաթսաներով, կա – րու արհեստական մասխներ, ֆութպո – լի, վոլէ պոլի եւ պասկէթպոլի դաշտ – եր, մարզական գործիքներ, փինկ – փոնգի սրահ եւ այլն :

Ֆէմփին մէջ կը տրուին հետեւեալ ը – բաղումները .— Հայոց լեզու, հայ եր – նկարչութիւն, ձեռարուեստ, յախտա – կի զարդարուեստ, մարզական խաղ – պարեր, որսորդութիւն, ձիավարութիւն (էջմիածը ունի ձի), խարոյկախաղ, լո –

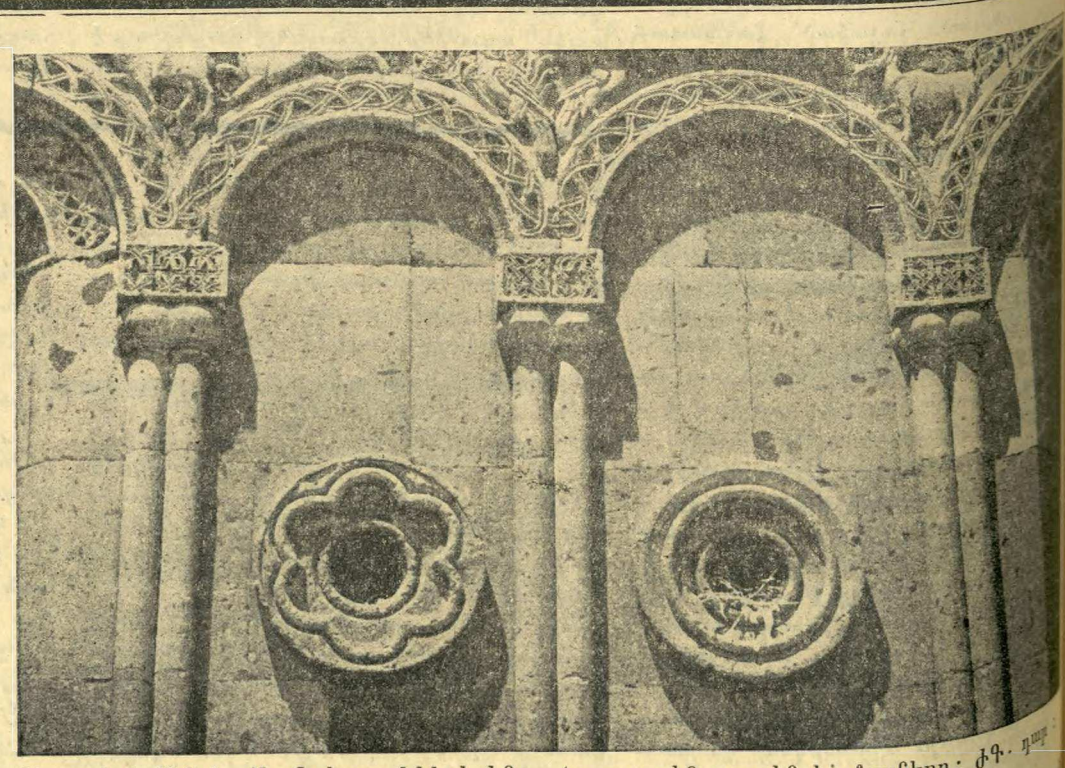

Տիգրան Հոնեցի Ս. Գրիգոր եկեղեցին : Հարաւային պատին կամարները : ԺԳ. դար

Ա Ն Ի

ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Հինգշաբթի 10րդ դարու սկիզբը, Բիւզանդական երկիրներէ զաղթած հայ կրօնաւորներէն, 982ին մահմետականնե – րուն ձեռքով այրած, այնուհետեւ չու – տով վերաշինուած, դարձած է պանթէո – նը Անիի թագաւորներուն, ինչպէս Սէն Տընին է Ֆրանսացի թագաւորներուն հա – մար : 11րդ դարէն մնացած արձանագրու – թիւն մը կ'ըսէ թէ Սմբատ Գ. գիւղի մը ամբողջ եկամուտը կը յատկացնէր զամ – բարաններու պահպանման : Այդ զամբա – րանները կործանած են այսօր, բայց ըզ – մայլելի են անոնց գլուխներուն վրայ բարձրացած հրաշալի սալաքարերը : Կա – մարաձեւ մեծ սրահի մը մէջ, եկեղեցիին հարաւամասին կից, չուքին մէջ կը տես – նուին թագաւորական չորս խաչքարեր, ուր հայկական խաչերը իրենց մանուր մանուածազարդին ճոխութիւնը ցոյց կու տան : Անոնց վերեւ պատը ծածկուած է երկրաչափական զարդերով, պտղանկար – ներով եւ ծաղկանկար քանդակներով : Հոն կը տեսնուի դէմ յանդիման տնկուած նռնենիներու դաշտ մը : Հոս եւս արեւել – քը կը հաստատէ իր վերապրումը, հին միջագետքեան արդասաբերութեան խոր –

հրդանիշը դարձած է, աստուա – ծային անունդի խորհրդանշանը, համարժէք որթատունկին : Այս վերջինը կրկին երեւան կուգայ եկեղեցիին գաւիթին մէջ, ուր ա – ռատօրէն ծլարձակ ան կը դրաւէ ամբողջ պատ մը եւ իր տարա – ծութեամբ ալ կը մատնանշէ իր արեւելեան ներշնչումը : Միւս կողմէ՝ թերահարթ քանդակնե – րով ծածկուած պատերը, նայ – ուածքը կը տանին ցած սրահին մթութենէն դէպի սիւնազարդ զանգակատան լոյսը, ճարտարա – պետական մասնաւոր դրութեամբ մը : Աչքերով եւ վարդակներով զարդարուած առաստաղը, ուր կը բացուի այդ լոյսը, և բոլոր զա – դերը կը յիշեցնեն Հնդկաստանի կամ կեդրոնական Ասիոյ սրբա – տեղիները :

Այսպէս, 11րդ դարէն մը – նացած մեծ գաւիթին կամարնե – րուն տակ, մարդ զարմանքով եւ հիացումով կը դիտէ հայկական հարուստ քաղաքակրթութիւնը, որ արեւմտեան եւ արեւելեան աշխարհներու խաչաձեւումէն ծնած է : Եւ ըսել թէ յետադային այդ ժողովուր – դին ճակատագիր եղաւ աքսորը :

Հռոմոսի Սուրբ Յովհաննու վանքը եր –

Տիգրան Հոնեցի Ս. Գրիգոր եկեղեցին : Հարաւային պատին կամարները : ԺԳ. դար

կար ատեն պաշտօնի վրայ մնաց : 17րդ դարէն մնացած արձանագրութիւն մը կը յայտնէ, թէ ան վերանորոգուած է Դա – նիէլի մը կողմէ, Տիգրանակերտցի վա – նական մը : Այդ չրջանին Անի չատոնց պարպուած էր իր բնակիչներէն եւ Լե – հաստանի, մասնաւորապէս Լվովի մէջ

է որ կարելի էր անկէ զաղթողնե – հետքը գտնել :

Բայց անոնց հիմնած այդ պղտիկ գա – ղութն ալ, իր կարգին, մարեցաւ դարու ընթացքին :

Մ. եւ Ն. Թ.

(6 եւ վերջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

Հայկական Սովետական Գրողների Միության Երևանի կազմակերպչական կազմակերպությունը սգով է ընդունել Հայկական Սովետական Գրողների Միության Երևանի կազմակերպչական կազմակերպության անդամ

ՎԱՀԱՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ

մահվան լուրը։

Հայկական Սովետական Գրողների Միության Երևանի կազմակերպչական կազմակերպությունը

ՎԱՀԱՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ

մահվան առթիվ ցավակցություն է հայտնում ընտանիքին։

Հայկական Սովետական Գրողների Միության Երևանի կազմակերպչական կազմակերպության վարչություն

Հայկական Սովետական Գրողների Միության Երևանի կազմակերպչական կազմակերպությունը սգով է ընդունել Հայկական Սովետական Գրողների Միության Երևանի կազմակերպչական կազմակերպության անդամ

ՎԱՀԱՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ

մահվան լուրը

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մարսէյլի մեր բաժանորդներուն սկսած ենք ղրկել ցայսօր առկախ ձգած իրենց հաշիւներուն համապատասխան թղթա – տարական վճարարդիւրները (Մանտա – ՇԷf) :

Մայիս 31ին պիտի ստիպուինք դադ – րեցնել թերթին առաքումը այն բաժա – նորդներուն, որոնք մինչեւ այդ թուակա– նը չեն կարզադրած իրենց առկախ հա – շիւները :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժա – նորդներուն, որոնք իրենց կանոնաւոր վճարումներով կը դիւրացնեն վարչու – թեան գործը :

×

Ջերմապէս կը խնդրենք որ Ցառաջի ՇԷf – Փոսթալի թիւը՝ 15069 – 82 օգտա– գործուի ՄԻԱՅՆ Ցառաջի վերաբերեալ հաշիւներու համար (բաժնեգին – գործա– կալութիւն, ծանուցում) : Տարբեր նպա– տակներու յատկացուելիք գումարները (զանազան թերթերու բաժնեգիններ կամ զանազան կազմակերպութեանց նուէր – ները) ղրկել միայն Մանտա–fարթով :

Շնորհակալութիւն
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՏՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԴԷՊԻ ԼԻԶԻԷՕ ԵՒ ՏՕՎԻԼ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՌՈՍՏՈՄ եւ ԶԱՒԱՐԵԱՆ խումբերու եւ Ապրիլեան Սերունդին կողմէ :

ՅՈՒՆԻՍ 6
ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻՆ
(Փանթըճոք)

Օթօքարը կը մեկնի Իսիի սովորական վայրէն առաւօտեան ժամը 6ին, Փլաս տը լա Ռեփիւպլիքէն ժամը 7ին (Պուլ. Մա – ժէնթայի անկիւնը) :

Վերադարձ ժամը 23ին : Ճամբու ըն – թացքին ղեղարուեստական ճոխ բաժին : Կարելի է ճաշը միասին ըներել : Երթու – դարձ 11·50 Ն. Ֆ. (փոխանակ չոգեկառ– քով 37 Ն. Ֆ.ի) :

Արձանագրուիլ ճաշարան Արթիւրի մօտ (Փլաս տէ Ֆէթ) կամ նպարավաճառ Մա– սիսի, 21 Րիւ Սօլնիէ, հեռ. ՓՐՕ. 16·88 :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Մի – քայէլ Եավէրէ տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկ. Գասպարեանէ տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տի– կին Արման Ճագորեանէ տասը Ն. Ֆ., Պ. Դանիէլեանի մահուան առթիւ :

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կը կազմակերպէ իր Բ. երեկոյթը՝
Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին,
167, Rue Montmartre, au sous sol de la Casita
Պար, երգ, հաճելի մթնոլորտ, Պերնար Տէտէճեան իր ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբ – ով :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ս Է Ւ Ր

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐ – ՋԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Երեք ուշիմ եւ աշխատասէր նոր աշա – կերտներու համար — վեց տարի չարու – նակարար վճարելի — մասնական նպաստ մը ստեղծուած է Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանի Ընկերակցութեան կողմէն :

Ծնողքները որոնք կը փափաքին հայե – ցի դաստիարակութիւն ալ տալ իրենց զաւակներուն՝ բայց նիւթական միջոցնե– րը չունին ամբողջական թոշակը վճարե – լու, կրնան այդ նպաստէն օգտուիլ :

Պայմաններուն համար նամակով կամ հեռաձայնով դիմել Տնօրէնութեան :

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՒԱՄԱՐՏԻՆ
45րդ տարեդարձը Վիէնի մէջ, Մայիս 28ին, շաբաթ օր :

ՄԱՅԻՍ 28 Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մին– չեւ լոյս, Ճրդ Թաղապետարանի սրահը :
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ
Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք :

THÉATRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES

Մայիս 17ին, ժամը 20,30ին, Ֆրանսա– կան ձայն–պատկերասփիւռը նուագահան– դէսի ձեւի տակ կ'ուտայ
ՄԱՐՍԷԼ ՏԷԼԱՆՈՒԱՑԻ
« ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿԸ »
(օփերա)
Գլխաւոր դերը կը կատարէ
ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ
Նուագախումբ՝
Orchestre National de la R. T. F.
Մուտքը հրաւէրով : Դիմել՝
CENTRE PISTAURE
18 Rue François 1er

ԼԻՈՆԷՆ ԼԱՎՈՒԷ ԵՒ ՆՈՓՐ – ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ՌՈՇ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՁԿՕՍՈՒՅԻԿ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ցունիս 6ին, Հոգեզալուստի Երկու – շաբթին, զբօսուելիք ուխտագնացութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Լաղուէ՝ գեղա– դուարճ տեսարաններով եւ բարեպաշտա – կան յիշատակներով լի Արտէշի այդ սըր– բավայրը : Երթուդարձի փոխադրութեան ծախք կը նախատեսուի 10 Ն. Ֆ. մարդ գլուխ :

Նոյնպէս Ցունիս 19ին կիրակի ալ Նոթր – Տամ տը լա Ռոշ, փոխադրու – թեան ծախք հինգ Ն. Ֆ. մարդ գլուխ :

Արձանագրութիւններու համար դիմել Միքայէլ Վ. Մոմճեանի : Տեղերը սահ – մանափակ ըլլալով՝ վերջին պայմանա – ժամ արձանագրութեան մինչեւ ՄԱՅԻՍ 15 :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՀ

Նոր Սերունդի օրը Մայիս 21ին, Անի – էի թաղապետարանի սրահը :

×

Տէսինի Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյ երիտ. Միութիւնը պիտի ներկայացնէ Ռասինի « ԳՈՓՈՂԻԱ»ն (Աթալի), հայերէն լեզ – ուով, Շաբաթ 18 Ցունիս, երեկոյեան ժամը 8·30ին :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ
ՀԱՆԴԷՍԸ
ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԱՑԱՆ

Պզտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ :

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Շաբաթ-Կիրակի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20 : Ասկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս Թրիւտէն 27–35 :

5 Րիւ Մէյրան :

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մաս– նաճիւղերուն :

ՄԱՐՍԷԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ. Թուրքլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ :

ՊՕՄՈՆ, Տիկ. Տօլապչեան, 23 Պուլվար տը Պօմոն :

ՍԷՆ ԺԵՐՕՄ, Տիկ. Շալճեան :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օաեսա, կամ աչխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղի – ով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն դիներով :

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահ – ման : Կ'ապահովենք վիզայի գոր – ծողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի :

Դիմել՝
ԺԱՆ-ԵԼԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի :

AMERICAN LLOYD
48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE
Tél. : 20-47-22
Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԻՋ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ԼԻՈՆԻ ՍԻԱՄԱՆԹՕ ԽՈՒՄԲԻՆ

Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Մայիս 14, շաբաթ ժամը 21ին կը ներկա– յացնէ Հայոց պատմութեան անմոռանալի էջերէն՝

ԱԽԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻԿԸ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

(Ողբերգութիւն 5 արար եւ 4 պատկեր)

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ Պ. Մ ԻՀՐԱՆ ՇԻՇՄԱՆԵԱՆԻ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ եւ ՏԻԿԻՆ ԱԼԻՍ ԷՍՓԻՃԵԱՆԻ

Դիմայարդար՝ ԿԱՐՊԻՍ ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ

Ճրդ Թաղապետարանի սրահը Ռիւ տը Սէզ Լիոն

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

–ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ–

Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի վար– չութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս կիրակի կէս – օրէ ետք ժամը 4ին ղպրոցի սրահը : Ընա– րութիւն պատգամաւորի եւ ընթացիկ հարցեր :

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնա – ճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Շաբաթ 18 Մայիս ժամը 15ին, Ցոյ– ներու սրահը : Կարեւոր օրակարգ, պատ– գամաւորի ընտրութիւն :

ԿԱՊՈՑՏ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս Երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ահարոնեան ա – կումբին մէջ, 26 Ռիւ Քռնվալէսաճ : Կա – րեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՀ

Վալանսի մէջ «Մայիս 28»ը կը տօնուի Մայիս 28ին, շաբաթ երեկոյը պետական թատրոնի չքեղ սրահին մէջ :

×

Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի խա – ղասոր խումբի տարեկան խնջոյքը Մայիս 29ին :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՇԱԻԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժա– մը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կա– րեւոր օրակարգ :

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷ ընդհ ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները : Նկիսլ պիտի ըլլան իր ներկայացուցիչները :– ՀԱՄԱԶԱՍՊ ենթակոմիտէն այս կիրակի առտու, ժամը 10ին :

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը այս կիրակի իրի– կուն ժամը 9ին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ընկերական ժողովը 14 Մա– յիս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորա– կան հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարե– ւոր օրակարգ : Կը հրաւիրուին նաեւ «Ցառաջ» խումբի ընկերք – ընկերուհի– ները :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHORE

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*տուամ*) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով. Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստա – տեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս– եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

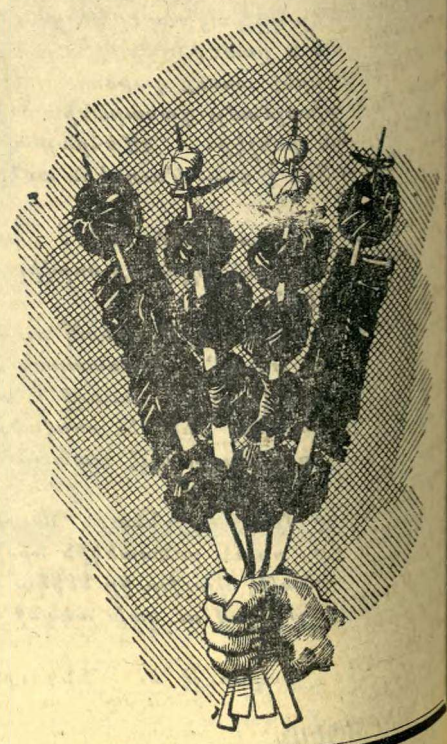

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր.,վեց.22Ն.Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 15 ՄԱՅԻՍ

DIMANCHE 15 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8800 36EME ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4601

ՕՐՈՒԱՆ ԽՈՍՔԸ

ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ՊԱՀԱՆՋԱՏԷՐ

Այն պահուն երբ աշխարհի աչքերը ուղղուած են Ֆրանսայի մայրաքաղաքին վրայ, որ կրկին դարձած է միջազգային դիւանագիտութեան կեդրոնը եւ ուր պիտի վճռուին աշխարհի ճակատագրին հետ կապուած բարդ խնդիրներ, ինքնին մեր մօքին կը ներկայանայ հարցում մը.

— Հապա՞ Հայկական Խնդիրը :

Ութսուներկու երկար տարիներ անցան այն օրէն ի վեր, երբ Հայկական Հարց կամ Հայկական Դատ մըն ալ եկած էր բարդուելու Արեւելեան Խնդիր կոչուած անլուծելի կնճիռին վրայ, որ ամբողջ մէկ դար — տասնեւիններորդ դարը — զբաղեցուցած էր Եւրոպան :

Երբ Արեւելեան Խնդիր կ'ըսուի, առհասարակ կը հասկցուի Պալքանի քրիստոնեայ ազգերու ազատագրութիւնը օսմանեան տիրապետութենէն : Եւ խկապէս անոնք բոլորն ալ — Սերպ, Յոյն, Ռումանացի, Պուլկար, Գարատաղցի — անցեալ դարուն աստիճանաբար թօթափեցին Սուլթաններու անարգ եւ բռնակալ լուծը եւ կազմեցին ազգային անկախ պետութիւններ : Իրենց ազատագրական պայքարներուն մէջ անոնք վայելեցին եւրոպական մեծ պետութեանց, մանաւանդ Ռուսիոյ, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի նիւթական, բարոյական ու ռազմական աջակցութիւնը :

Սակայն Արեւելեան Խնդիրը շատ աւելի հին է : Անիկա ծագում առած էր Զ. դարէն շատ առաջ, այն օրէն՝ երբ Յուստինիանոս (527 – 565) իր կայսրութեան սահմաններուն մէջ առաւ Պալքանները, երբ եօթներորդ դարուն ծնունդ առաւ իսլամական կրօնքը եւ Արաբները սկսան իրենց աշխարհակալական նուաճումները ու երբ աւելի վերջ Մոնկոլներու, Հոներու եւ Սելճուկեան Թուրքերու արշաւանքները դէպի արեւելք ուղղեցին քաղաքակիրթ աշխարհի ուշադրութիւնը :

Եւրոպա Խաչակիրներու ութ արշաւանքներ կազմակերպեց — ԺԱ.էն մինչեւ ԺԳ. դար — Յիսուսի գերեզմանը եւ Պաղեստինի սրբավայրերը Իսլամներու ձեռքէն ազատագրելու համար : Յետագային Ռուսերու երեւումը բիւզանդական կայսրութեան սահմաններուն վրայ եւ 1453ին Պոլսոյ գրաւումը Թուրքերուն կողմէ աւելի մեծ կարեւորութիւն ընծայեցին արեւելքին :

Պահ մը մեծ վտանգ անցուց Եւրոպա, երբ Օսմանեան զինուորները հասան մինչեւ Վիէննայի դուռները : Սակայն 1683–ին Քահլընպէրկի առջեւ Լեհաստանի թագաւոր Յովհ. Գ. Սոպիեսկիի յաղթանակը Քարա Մուսթաֆա փաշայի բանակին վրայ՝ սկիզբն եղաւ Օսմ. կայսրութեան անդամահատման, որ շարունակուեցաւ մինչեւ մեր օրերը :

Մենք ալ երբ Հայկական Խնդիր կ'ըսենք, ընդհանրապէս կը հասկնանք 1878ի Պերլինի դաշնագիրը, որուն 61րդ յօդուածը Բարենորոգումներ կը խոստանար Թուրքիոյ հայաբնակ նահանգներուն, վեց մեծ պետութեանց երաշխաւորութեամբ :

Սակայն մեր Դատը շատ աւելի հին է : Անիկա ծագում առաւ այն օրը, երբ 1375 Ապրիլ 16ին, Եգիպտոսի Մէմլուքները գրաւելով Կիլիկիոյ մայրաքաղաք Սիսը՝ գերի վարեցին Լեւոն Ե. Լուսինեանը : Անիկա եղաւ մեր վերջին թագաւորը : Իր փորձերը Հռոմի Պապին եւ Եւրոպայի արքունիքներուն մօտ՝ նոր խաչակրութիւն մը կազմակերպելու եւ Հայաստանի անկախութիւնը վերականգնելու մասին՝ արդիւնք չունեցան :

Իրմէ վերջ զանազան շրջաններու ունեցանք կաթողիկոսներ եւ ձեռներէց ու յանդուգն հայրենակիցներ, որոնք աշխատեցան հայ ժողովուրդի օտարի լուծէն ազատագրութեան համար :

Անհատական եւ հաւաքական բոլոր ձեռնարկներն ալ անհետեւանք մնացին : Զունեցանք օտար հզօր ու անշահախնդիր պաշտպաններ : 61րդ յօդուածն ալ փորձանք դարձաւ հայ ազգի գլխուն, ինչպէս դառնութեամբ կկէտսթընին կը գրէր Խըրիմեան Հայրիկ :

Վեց մեծ պետութեանց մրցակցութիւնը օգտագործեց Ապտիւլ Համիտ՝ բարենորոգումներ չմտցնելու համար հայկական նահանգներուն մէջ :

Յեղափոխական կուսակցութիւնները կազմուեցան՝ երբ յայտնի եղաւ, որ՝

Ո՛չ, եղբարք, ո՛չ, օտարներէն չկայ յոյս :

Մի՛ աչուրնիդ դարձրնէք այս, այն կոյս :

Մեր ազատագրական պայքարներուն պսակումն եղաւ Մայիս 28ը : Հայկական Խնդիրը մասամբ լուծուեցաւ :

Սակայն մեր պատմական հայրենիքին մեծագոյն մասը՝ Թրքահայաստանը մնաց թշուառ, անտէր, մեր թշնամեաց ոտնակոխ :

Հայկական Հարցը կը լուծուի ա՛յն օրը միայն, երբ այդ «թշուառ – անտէր»ը կը վերադարձուի իր իսկական, հարազատ տիրոջ, — հայ ազգին :

Մինչ այդ, Սփիւռքի վտարանդի հայութեան պարտականութիւնն է՝ տէր կանգնիլ իր Ազգային արդար Դատին, իբրեւ հաւատարիմ պահանջատէր, եւ ամէն առթիւ աշխարհի Մեծերուն յիշեցնել իրենց հանդիսաւոր խոստումները :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԵՒ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ ՓԱՐԻԶ ՀԱՍԱՆ ՆՈՅՆ ԺԱՄՈՒՆ

Ամբողջ շաբաթ մը, Փարիզ թատերաբեմը պիտի ըլլայ քաղաքական խօսակցութեանց եւ բանակցութիւններու : Երկուշաբթի Վերին Ժողովը կը սկսի իրականութիւն դառնալ :

Շաբաթ օր Փարիզ ժամանեցին՝ Հերթըր, Ատընաուըր եւ Խրուշչեւ, իսկ կիրակի՝ Այզընհաուըր եւ Մաքմիլըն :

Այս երկու օրերուն շարք մը նախապատրաստական հանդիպումներ տեղի ունեցան մեծերուն միջեւ :

Շաբաթ առաւօտ՝ Քուվ տը Միւրվիլ տեսակցեցաւ Ամերիկայի արտաքին նախարար՝ Հերթըրի հետ :

Խրուշչեւ եւ Ատընաուըր նոյն ժամուն հասան Փարիզի Օրլի օդակայանը բայց մէկուն օդանաւը դաշտին ձախ կողմը կ'իջնէ, միւսը՝ աջ ... :

Կէսօրէ ետք, ժամը 15·30ին տը Կոլ Էլիզէի պալատին մէջ ընդունեցաւ Դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետը՝ Ատընաուըր :

Գրեթէ նոյն ժամերուն, Քէ տ'Օրսէի մէջ մտքերու փոխանակութիւն ունեցան արեւմուտքի չորս արտաքին նախարարները :

Կիրակի առաւօտ, ժամը 11·30ին Խրուշչեւ եւ տը Կոլ դլուխ դլխի երկար տեսակցութիւն մը պիտի ունենային :

Կը կարծուի թէ տը Կոլ պիտի համոզէ Խրուշչեւը որ անզիջող չըլլայ Պերլինի հարցին համար : Այդ է Ատընաուըր կարծիքը զոր յայտարարեց հեռատեսիլէն Ուրբաթ օր :

Վերջապէս երեկոյեան՝ տը Կոլ, Այզընհաուըր, Մաքմիլըն եւ Ատընաուըր գաղտնի խօսակցութիւններ կ'ունենային, առանց Դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետը Պոն կը վերադառնար :

Հաւանական է որ բոլոր այս խօսակցութիւններուն նիւթը եղած է միջազգային կարգ մը հարցեր եւ Վերին Ժողովի օրակարգը : Խօսակցութեան նիւթ եղած է նաեւ ամերիկեան օդանաւի միջադէպը :

Պոն յատուկ ուշադրութեամբ պիտի հետեւի Վերին Ժողովին : Արդարեւ շատ հաւանական է որ օրակարգի հարց դառնան՝ Պերլինի եւ Գերմանիոյ խնդիրները : Ատընաուըր Փարիզ հասնելու նախօրեակին կարգ մը տեսակէտներ յայտնած է, հեռատեսիլէն : Գերմանիոյ վարչապետին կարծիքով Խրուշչեւ նկատի պիտի ունենայ խորհրդային ժողովուրդին խաղաղասէր զգացումները, սակայն Խրուշչեւ խաղաղ գոյակցութիւնը իրականացնել պիտի աշխատի ի հիճուկս արեւմուտքի :

Այս առթիւ Ատընաուըր անգամ մը եւս շեշտած է թէ Խորհրդային Միութիւնը պէտք է ընդունի Գերման ժողովուրդին ինքնորոշման իրաւունքը :

Գերմանիոյ հարցին կարգադրութեան շուրջ, Գերմանիոյ վարչապետը դրական արդիւնքի մը չի սպասեր Վերին Ժողովէն :

× Թուրքիա, Փաքիստան եւ Նորվեկիա բողոքագիրներ ստացած են՝ Խ. Միութենէն : Ամերիկեան օդանաւի միջադէպին առիթով, Խ. Միութիւնը կը սպառնայ «համապատասխան միջոցներ» ձեռք առնել եթէ յիշեալ երկիրները թոյլ տան որ Խ. Միութիւն թռչող օդանաւերը հաստատուին իրենց երկիրներուն մէջ :

× Իլիա Էհրընպուրկ խորհրդային ակադեմական գրագէտը տարօրինակ յայտարարութիւն մը ըրած է. «Լրտեսութիւնը բնական երեւոյթ է, ըսած է : Տրամաբանական է որ պետութիւն մը ուրիշ պետութեան մը զինուորական ուժին շուրջ տեղեկութիւններ ուզէ ունենալ» :

× Խրուշչեւի կ'ընկերանան հարիւր հոգի : Ասոնց մէջ է՝ պատերազմական նախարարը՝ Մալինովսքի : Զանազան ձեւերով կը բացատրուի այս վերջինին ներկայութիւնը խորհրդ. պատուիրակութեան մէջ, ոմանց կարծիքով Խրուշչեւ ճնշում բանեցնելու նպատակով իր հետ բերած է կարմիր ուժերու պետը, ուրիշներու համար ապազինութեան խօսակցութիւններուն մասնակցելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ համաձայնագիր մը ստորագրեց Ֆրանսայի հետ, ըստ որուն Գերմանիա 500 միլիոն նոր ֆրանք կը տրամադրէ իբրեւ վնասուց հատուցում Նացի վարչաձեւէն վնասուողներուն : Գումարը պիտի բաշխէ Ֆրանսական կառավարութիւնը իր հայեցողութեամբ :

ԱԼԻ ԽԱՆ Սուրիա պիտի թաղուի : Ուրբաթ ամբողջ օրը ընտանեկան պարագաներ եւ բարեկամներ իրենց յարգանքի վերջին տուրքը բերին իշխանին : Տղան՝ Քարիմ Աղա Խանը եկաւ Լոնտոնէն, ինչպէս նաեւ իր մայրը՝ Թերեզ Մալիանօ որ հօրը երկրորդ կինը եղած է եւ Իտալուհի է :

ՊՈԼՍՈՅ պաշարման վիճակի հրամանը տուող կառավարիչը՝ նոր զեկոյցով մը կը յայտարարէ թէ պիտի հետապնդուին բոլոր անոնք որոնք արգիլուած հրատարակութիւններ եւ յայտարարութիւններ պահած են : Համաձայն այս հաղորդագրութեան ըմբոստութեան հրաւէր կարդացող թռուցիկներ բաժնուած են գաղտնօրէն ժողովուրդին :

18 ԻՐԱՔՑԻՆԵՐ, ի բացակայութեան, մահուան դատապարտուած են ժողովրդական ատեանին կողմէ : Բոլորն ալ ամբաստանուած են զօրավար Քասըմի դէմ մահափորձին իբրեւ մասնակից :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 264 լրտեսներ ձերբակալուած են, Դաշնակցային Գերմանիոյ մէջ, 1959 տարեշրջանին :

Տ.

Շիրմաքարիդ վըրայ տեսայ
Մեծ անունիդ տառն առաջին,
Ան, որ կեանքի բուքէն եկայ՝
Առաջ մըղեց քա՛յլն Յառաջին :

Կոպերուս տակ արցունքն առած,
Մեղմ շոյեցի խաչն ու մարմար,
Մինչ շըթներն իմ կարդացին ցած՝
Բա՛րձր անունիդ վանկերը վառ :

Լուացաւ իմ շուրջ, ու տեսայ քեզ
Արեգական մէջ յարուցեալ,
Կը թեւէիր երկնի դէմ վէս,
Երիտասա՛րդ եւ անայլայլ :

Կա՛նգ առ, ըսի, մի՛ լքեր զիս,
Տես, եկած եմ քեզի այցի,
Երկնի բացէն դարձար առ իս,
Շիրմիդ առջեւ կանգնած ոտքի :

Խօսեցար ինձ, անոյշ ու հեզ,
Խօսքը վերջին՝ շիջող շունչիդ,
Խօսք՝ զոր հիմա կը պահեմ ես
Խորը սրտիս՝ զերդ մարգարիտ :

Շիրմաքարիդ վըրայ տեսայ
Մեծ անունիդ տառն առաջին,
Ան, որ կեանքի բուքէն եկայ՝
Առաջ մըղեց քա՛յլն Յառաջին,

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Փարիզ, 28 Ապրիլ 1960

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԿՈՆԴԱԿԻՆ ՇՈՒՐՋ

ԽՄԲ.— Նոր ստացանք Ազդակի վերջին թիւերը (Մայիս 9 եւ 11), ուրկէ կ'արտատպենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

ԱԶԴԱԿ, Մայիս 9.— Սերովբէ Եպիս.ի հետ՝ նոյն առաքելութեամբ շուտով Պէյրութ պիտի ժամանեն նաեւ Էջմիածնայ Հոգեւոր Ճեմարանի ուսումնապետ Գեր. Հայկազուն եպիսկ. (նախկին միաբան Երուսաղէմի) եւ աշխարհական պատուիրակ մը, յանուն Վեհ. Վազգէն Կաթողիկոսի զբաղելու համար Երուսաղէմի պատրիարքական հարցով :

Երկու եկեղեցականներէ եւ մէկ աշխարհականէ բաղկացեալ այս պատուիրակութեան առաքելութիւնը պարզելու նպատակով, Վազգէն Կաթողիկոս նաեւ մասնաւոր կոնդակ մը ղրկած է արտասահմանեան բոլոր թեմերուն : 25 Ապրիլ թուակիր այս կոնդակը տակաւին Պէյրութ հասած չէ :

ԱԶԴԱԿ, Մայիս 11.— Քանի մը օրէ ի վեր խնդրոյ առարկայ են, մամուլի եւ հանրային շրջանակներու մէջ, Վեհափառ Վազգէն Կաթողիկոսի 25 Ապրիլ 1960 թուակիր կոնդակը և Էջմիածնայ Գերագոյն Խորհուրդի նախաձեռնութիւնը՝ Երուսաղէմի պատրիարքական հարցը քննութեան նիւթ դարձնելու, բարւոք կարգադրութեան մը առաջադրանքով :

Վեհ. Վազգէն Կաթողիկոսի կոնդակը կարդացինք լրիւ : Հոն, յանուն Հայց. Եկեղեցւոյ գերագոյն շահերուն, կը յայտնուի նաեւ ակնկալութիւնը՝ Հայ Մամուլը տեսնելու շինարար ուղղութեան մէջ :

Հետեւաբար, չենք անճապարեր մեր խօսքը ըսելու Կոնդակին մէջ արծարծուած կարգ մը «առաջարկ»ներու, չափուած խնդիրներու կամ խնդրական ու անորոշ կէտերու առթիւ : Կոնդակը որոշ չափով նոր շունչ մը կը մտնէ. սակայն անհրաժեշտ ու կենսական կը նկատենք սպասել, բաներէն անդին գոյութիւն ունեցող յատակ տրամադրութիւնները տեսնելու համար :

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

"ՀԱՄԱՍՓԻՒՌ"

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ

(ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ)

Պէյրութ, 1959

Պէյրութի Սուրբ Նշան Ազգային Վարժարանի Շրջանաւարտներու Միութեան նախաձեռնութեամբ եւ իրենց վաստակաւոր ուսուցչին հանդէպ զգացած երախտագիտութեան իբրեւ արտայայտութիւն, աճաւասիկ լոյս կը տեսնէ պատմուածքներու հաւաքածոյ մը ՀԱՄԱՍՓԻՒՌ խորագրով:

Սիմոն Վրացեանի քանի մը տողերէն ետք իբրեւ յառաջաբան, հեղինակը ինքզինքը կը ներկայացնէ, տալով մասնաւորաբար ուսուցիչ - մանկավարժի, ինչպէս նաեւ գրագէտի դիմագիծը: Զինքը կը ճանչնայինք մանկավարժութեան եւ դաստիարակութեան նուիրուած մէկը, որ տարիներէ ի վեր այդ ասպարէզին կը հետեւի իբրեւ նուիրեալ մը, որ պատրաստուած է այդ կոչումին եւ որուն հաւատարմօրէն եւ անշեղ կերպով ծառայած է, հակառակ ասպարէզին դառնութիւններուն եւ ապերախտութեան, պատնէշին վրայ մնալով, ինչպէս յաճախ կը գործածենք այդ բացատրութիւնը:

Իբրեւ գրագէտ պարբերականներու եւ օրաթերթերու մէջ իր ստորագրութեան տակ կարդացած էինք ազգային կեանքէ ինքնատիպ էջեր, գաւառական շունչով ու բարբառով, միշտ պահելով գրական հակումները, որուն առաջին վկայութիւնն էր Մանկապատում խորագրով, եւ բացառաբար մանկական աշխարհին նուիրուած հատորը:

«Համասփիւռ»ը գրական արժանիքներով կը ներկայանայ, իբրեւ երկրորդ վկայութիւն, ապացոյցը տալով թէ հակառակ ուսուցչական ասպարէզին դժնդակ պայմաններուն, մանաւանդ մեր իրականութեան յատուկ, գրագէտը միշտ արթուն ու շնչող է Եդուարդ Տարօնեանի մէջ:

Եւ սակայն հատորին վերջին էջը ցաւագին տպաւորութեամբ է որ կը փակենք: Եւ ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ ընթերցողը չցնցուի, երբ կը կարդանք. «զայն արտադրող աղէտեալ կեանքին վերջին էջն է, ինչպէս նաեւ իբրեւ հուսկ հրաժեշտ»:

Ինքնակենսագրական քանի մը հակիրճ տողերը շատ բան կ'ըսեն: 1896ի ջարդի տարին կը ծնի, չորս տարեկան է երբ հայրը կը սպաննուի: Մայրը, իր իսկ վկայութեամբ, բացարձակապէս անուս կին մը, ուսումը ոչ միայն աւելորդ, այլ եւ աղետալի կը նկատէր, քանի որ իր ամուսինը ուսեալ մարդ ըլլալուն համար նախանձորդներ շահած եւ ի վերջոյ անոնց թշնամութեան զոհ գացած էր: Թշուառ վիճակի մը ենթակայ, կ'ընտրէ ուսուցչական ասպարէզը եւ կը պատրաստուի ասոր համար թէ Պոլիս եւ թէ Ժընեւ:

«Համասփիւռ»ի մէջ յաճախ կը հանդիպինք այնպիսի էջերու, որոնք կ'ամբողջացնեն իր ինքնակենսագրութիւնը: Շատ անգամ ուզած է զուարթ մթնոլորտ մը ստեղծել եւ լաւատես ոճով մը դրի առնել իր մտածումները, բայց իր քայլերը յաճախած են այն խրճիթները, ուր իրեն պէս որբեր թափառած են եւ մօրը պէս այրիներ ողբերգած:

Իր գրականութեան նկարագիրը, թէ՛ իբրեւ միջավայր եւ թէ իբրեւ տիպարներ, հարազատ են մեր երէկի գաւառական կեանքին: Հակառակ որ տարիներ առաջ բաժնուած է այդ միջավայրէն, Տարօնեան պահած է այդ նկարագիրը, գրեթէ իր ամէն մէկ պատմուածքին մէջ, պատմուածքները երբեմն հէքեաթի բոնոյթ կը ստանան, եւ երբեմն ալ, մանաւանդ վերջին երկուքը, «Անտոն Փօչ» եւ «Օրհնեալ ի կանայս» իրական ապրուած էջեր են, առաջինին մէջ Ժընեւի Դաշնակցութեան տան ամէնուն ծանօթ, բայց անսովոր դէմքը «Անտոն Փօչն» է, իսկ երկրորդին մէջ Աղբիւր Սօսէն է, երկուքին յիշատակն ալ այնքան դեղեցիկօրէն ոգեկոչուած եւ իրապաշտօրէն գծուած:

Իրապաշտ էջերը բազմաթիւ են, գրեթէ բոլոր պատմուածքներուն մէջ: Օրինակ համանուն «Համասփիւռ» գրուածքը երբ կը կարդանք, մեր յիշողութեան մէջ կ'արթննան Մելքոն Կիւրճեանի (Հրանտ) «Պանդուխտի կեանքէն նամակներ»ը: Ինչպէս նաեւ Կոստան Զարեանի «Տատրագոմի հարսը»: Համասփիւռ ալ կ'անհետանայ, որովհետեւ շրջանին ազդեցիկ քիւրտ աշիրաթապետին զինեալ ծառաները կ'առեւանգեն զինքը. Թէեւ «Տատրագոմի հարսը իր կամքովը կը հեռանայ իր սիրած երիտասարդին հետ, տարիներով հեռու ապրած ըլլալով իր ամուսինէն:

Հակառակ երբեմն երգիծական ոճեր ու բացատրութիւններ գործածելուն, որոնք կը համեմեն իր պատմուածքները, Տարօնեան ունի «Տէր փոթորիկ»ը եւ «Օրհորդ Քարմաղը», որոնք բնոյթով երգիծական են: Երկրորդին տիպարը Հայր Անանիայի սպասուհին է, որուն բազմաթիւ անունները կուտային եւ ժողովրդական յորջորջումով կ'ըսէին թէ, «Գլորեր է խուփը, գտեր է պուտուկը»:

Մեծ մասը իր պատմուածքներուն, ողբերգական վերջաւորութիւն մը ունին: Հոն ուր լաւատես է, մանաւանդ պատմուածքներուն սկիզբը, իր ոճը տաքուկ է եւ արեւոտ: Պէտք է դիտել տալ, որ մինչեւ այդ վախճանական վիճակին, յաճախ երկար թափառումներու պէտքը կը զգայ, մինչեւ որ հասնի վերջաւորութեան: «Ակամայ զիմադէտը» մասնաւորաբար այդպիսի նմոյշ մըն է:

Ուսանողական կեանքը ամէնէն աւելի իր գրական հակումներուն սնունդ տուած է եւ պատմուածքները այդ յիշատակներով սկիզբ կ'առնեն: Որոնց կուգան միանալ նաեւ ազգային կեանքէ դրուագներ ու անհատներ: Այդպիսի օրինակ մըն է «Սուրբ Մեսրոպի նշանածը» գրուածքը, բուն տիպարն է անձնազոհ դաստիարակուհի Փառանձեմ:

Հայկական կոտորածներու եւ դէպքերու կապուած էջեր են «Նարօտը ձիւնին վրայ» կամ «Նոր ուխտ»: Վարդիկ եւ Թաթուլ փոխվրէժով լեցուած ճշմարիտ յեղափոխականներ կը ներկայանան:

«Խորոտիկ Օրեր»ը ոչ միայն կը խտացնէ գիւղական կեանքին կորսուած անուշութիւնները եւ սպաննուած հօր մը ցաւագին պատկերը, այլեւ հեղինակին անձին կապուած քանի մը էջերը, որոնք պատանեկական յուշերով կազմուած են: Հօրը մահով տունը որբանոցի մը կը վերածուի, երբ շատ անգամ հաղիւ պատառ մը կորեկ - հաց ու պնակ մը թանապուր կը գտնուի, երբ գիւղական կտաւէ կիսամաշ շապիկ մը կը ծածկէ արմունկները, երբ կաշիէ տրեխները, ամառ ատեն, որբին ոտքերը կ'արիւնէին ...:

Գեղեցիկ պատմուածք մըն է «Խայոց Ազգ» վերնագրով էջը, որուն տիպարն է Նարման Տուտուն: Վստահ եմ որ «Յառաջ»ի ընթերցողները մասնաւոր հաճոյքով պիտի կարդան այս կենդանի պատմուածքը:

Այսպէս մէկը միւսէն սիրուն պատմուածքներ են «Խողին գին չունի», «Ճամէր»ը, «Զորս եղանակները», «Քոմոյի լիճը», եւ «Անուրանալին»:

Պատմուածքներու գրականութիւնը, որ հինէն ի վեր տաղանդաւոր ներկայացուցիչներ ունեցած է մեր մէջ, երբ օտարութեան մէջ կը մշակուի, հեղինակներէն կը պահանջէ մասնաւոր հետաքրքրութիւն եւ փնտռտուք հայրենի սովորութիւններու եւ բարքերու: Եդուարդ Տարօնեանի խուղարկու աչքերը փրկած են շատ հարստութիւններ եւ գեղեցկութիւններ: Ընդունակ է ան մշակելու նաեւ գաւառական խօսակցութիւններ, տիպարներուն հարազատ բարբառով, ուր կը նըշմարենք սրամտութիւններ եւ գեղջուկ շեշտ մը: Երբ կը կարդանք հատորին առաջին պատմուածքը «Համասփիւռ», մեր մէջ կ'արթննան բոլոր այնպարզութիւնները, երբ մայր կամ քոյր, վերջին անգամ համբուրելով մեկնողը, իրենց օրհնութիւնները կ'ընկերացնեն ճամբորդին. «Ձեռ բսեր հայրդ ու մայրդ չմոռնաս, մեզի իրիկուան արեւ մը մնացեր է, այսօր կանք, վաղը չկանք: Բայց նայէ որ քու պապուդ չմոռնաս եւ քու հողդ չուրանաս ...»:

Հայրենի սովորութիւններուն հետ մէկտեղ Եդուարդ Տարօնեան մեծ քանակութեամբ արձանագրած է պատմուածքներու ընթացքին օրհնութիւններ, անէծքներ եւ ասացուածքներ, որոնք կորուստէ փրկուած են:

«Համասփիւռ» հատորը 1960 տարուան գրական առաջին լաւագոյն պտուղն է: Կը հաւատամ որ Պէյրութի Սուրբ Նշան Ազգային Վարժարանի Շրջանաւարտներու Միութեան բարոյական քաջալերութեան պիտի ընկերանայ նաեւ ընթերցողներուն հետաքրքրութիւնը, որուն կը բաղձայ ամէն մէկ հեղինակ:

ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Les Bonnes Femmes

Զորս մանկամարդ աղջիկներ անհրապոյր կեանքի մը զոհերն են այս ժապաւէնին մէջ: Զորսն ալ նոյն խանութին մէջ աշխատաւորուհիներ: Միօրինակ կեանք մը որ կը սկսի առաւօտեան ժամը իննին, վերջանալու համար երեկոյեան ժամը վեցին: Այս ժամանակամիջոցը աշխատանքին յատկացնելու փոխարէն անոնք կը յատկացնեն իրենց երազներուն: Այդ երազներուն առանցքը՝ այր մարդը: Միթէ լու բնական պահանջը չէ որ զիրենք կը մղէ դէպի մարդը, այլ նոր կեանք մը սկսելու տենչը, աշխատանոցէն դուրս ազատելու բաղձանքը: Այս կացութեան առաջին զոհը, խանութպանն է, որուն դրամարկղը, թղթադրամներու տեղ, երազներով կը լեցուի, իսկ երկրորդ զոհերը՝ այդ աղջիկները: Օր ցերեկով երազողներու ճակատագիրն է այս որ ոչինչով կը զարմացնէ մեզ:

Քլօտ Շապրոլ, բեմադիրը այս ժապաւէնին ու նաեւ «Նոր հոսանքին» պատկանող — ինչպէս կ'անուանեն զինքը, — մասնաւոր հետաքրքրուած է այս աշխատաւորուհիներուն զոյավիճակով: Եւ այս ոչ միայն իբրեւ երազահան, այլ նաեւ իբրեւ խորհրդածող երազող մը: Ժապաւէնին մէկ աններելի դերասանն ալ ինքն է: Բայց եթէ չենք տեսներ զինքը, այդ չի նշանակեր թէ չենք լսեր իր ձայնը: Այս մարդը մէկ չար բախտէն կը խոկայ իր երազած պահուն: Եւ ինչ արտառոց խոկոց, հանդիսատեսը քունէն դուրս քաշող բան մը: Այս համերգը իր գագաթնակէտին հասնի՝ երբ Շապրոլ կը սկսի զառանցել, փիլիսոփայել, եւ այս, ցոյց տալու համար իր հերոսուհիներուն հոգեկան ճնշող պարագաները:

Ճիշդ է որ գոյութիւն ունին այսպիսի աշխատաւորուհիներ, որոնք, սառած գործը կը սկսին յօրանջելով, իսկ գործի

Յ. Գ. — Միեւնոյն ատեն Աշոտ Յովհաննիսեանի «Գիւղի ճամբան» պատմուածքներու ժողովածուն մեզի կը հասնի Թեհրանէն: Ինչպէս հեղինակը կը յայտնէ իր «Երկու խօսք»ին մէջ, իր գիւղական պատմուածքները գրուած դրագէտ Համաստեղի ազդեցութեան տակ, այն ատեն որ «Կայծ» երկրորդ հատուածին մէջ «Սպիտակ Ձիաւոր»ի գիրքին հերոսներու կրկնութիւնը կայ, ինչպէս Զալօն եւ Կիւրեղը: Գիւղական մթնոլորտը եւ խօսակցութիւնները աւելի քան հարազատ են գիւղագիրներու գրականութեան: Արեւմտահայ եւ արեւելահայ բարբառներուն, ինչպէս նաեւ օտար բառերու գործածութեան տարբերութիւնը զգալի է որոշ կերպով:

Մ. Գ.

"ԽԱՅՈՑ ԱԶԳ"

Նուէր Գ. Մ.-ին

«Խայոց Ազգ...» Ասիկա մէկն էր այն զգնուական բացատրութիւններէն զորս Նարման տուտու ձեռք բերած էր, երկրէն դուրս իր յիսնամեայ երբեւ կեանքի ընթացքին: Իսկ անգիր հռետորութեան այս փունջը այնքան վտիտ, եւ անոր ծաղիկները այնքան անմնաս էին որ մեծ մեղք մը չէ անոնցմէ մէկ քանին պարտադրել ընթերցողի ուշադրութեան:

Առաքելոց Սուրբ եկեղեցին, թագաւորաց ժողով, տիրոջ ամպհովանին, ջոջերու պատուիրանք, խաչապաշտ տէրութիւններ, միամիտ քան զաղաւնին, Սադայէլի խորհուրդ եւայլն:

Քիչ մը աւելի նեղելով յիշողութիւնս, թերեւս կարենայի կրկնապատկել Տուտուի այս մեծով վայել ասութեանց հաւաքածոն, բայց ներելի չէ եղծանել «եօթը» թիւին խորհրդաւորութիւնը: Ինչ որ արժանի է ամէնուս հիացումին այն իրողութիւնն է որ Տուտուն տէր ըլլալով հանդերձ այնպիսի անմաշ գոհարներու խիստ ժուժկալօրէն երեւան կը հանէր զանոնք: Ճիշդ է որ խօսիլ կը սիրէր, բայց ամէն խօսակիցի առջեւ յարմար չէր տարածել այս խորունկ խօսքերը, ինչպէս զոր օրինակ ամէն հիւրի համար անհրաժեշտ չէ բալի հատիկներով քաղցրախառնուած քոնեաքի շիշն ու վարդի անուշի բզուկը հանել հեշտադարանի խորշէն:

Այսպէս ալ Նարման տուտու դրացի պառաւներուն հետ խօսած ժամանակ հաւկ չէր զգար ըսելու. Առաքելոց Սուրբ եկեղեցին կ'երթամ, այլ երբ թաղին խեղկատակ փռապանը որ ասորի էր, Տուտուի ձեռքը խնդրելու կ'ելլէր այն ատեն էր որ Ս. Գիրքին փոխարէն իր զանգուածեղ հացը գրկած, Տուտուն կը պատգամէր, «Առաքելոց Սուրբ եկեղեցին է գլխ կնքեր, Առաքելոց սուրբ եկեղեցին էլ տի թաղէ»: Կամ, երբ Վարդան աղայի ծերունի բարեկամները համբիչի ծանր ու դանդաղ հատիկներուն հետ մութ ու պայծառ գուշակութիւններ կը գլտորէին հայ ժողովուրդի ապագային մասին, Նարման Տուտուն, համադրելու համար արտայայտուած թեր ու դէմ միտքերը, ժամարար քահանայի մը լրջախոհութեամբ կը հառաչէր. «Աստուած խաչապաշտ տէրութիւններուն ուժ ու զօրութիւն տայ որ զմեր գերի աշխարհն ալ ազատեն»:

Իրիկուն մըն ալ քիչ մը հեռաւոր բարեկամուհիի մը տունէն վերադարձին, խեղճ տուտուն պատերը շօշափելով քալած ժամանակ, կը նշմարուի յոյն կառապանէ մը որուն ամէնէն վեհանձն յաճախորդներէն մէկն էր Վարդան աղան:

Մէյ մըն ալ տեսանք որ Տուտուն աղնուազարմ տիկնոջ մը պէս կառքին մէջ ընկողմանած դուռին առջեւ կեցաւ: Պարտիզպանն ու սպասուհին ժամանողին ինքնութիւնը իմանալով փութկոտութեամբ ընդառաջ վազեցին: Յոյնը մերժեց որեւէ վարձք ընդունիլ, յայտարարելով որ ինք իր մօրը հոգիին համար էր որ այդ ծառայութիւնը ըրած էր Տուտուին: Վերջինս, մարդուն մօրը հոգւոյը պէս պէս օրհնութիւններով դրասանգելէ յետոյ իրեն, կառապանին համար ալ տիրոջ ամպհովանին աղերսեց: Ու մինչ, մենք, գրոց բրոցներս պատէ պատ կը զարնուէինք Յոյնին հասկցնելու թէ ինչ ըսել էր Տիրոջ ամպհովանին, տունին գաւառացի խոհարարը որ խոհանոցէն դուրս վազած էր՝ Տուտուին արկածին ծանօթանալու, գորդեան հանգոյցը լուծեց ձեռքի չերեփը տեղաւորելով կառապանին գլխուն վրայ:

— Տղայ, իշտէ կ'ըսէ քի Աստծու չատրը էսպէս գլխուդ վերեւ եղնի:

Յոյնը որ բաւական հայերէն կը հասկընար, այնքան գոհ մնաց այս անտիպ մաղթանքէն որ խօստացաւ ուրիշ անգամներ ալ Տուտուն կառքով տանիլ բերել:

Սակայն Նարման Տուտուին պերճախօսութեան ածուէն յիշատակուած թէ զանց առնուած բոլոր ծաղիկներուն մէջ, ան որ վարդի մը չքեղանքով կը «Խայոց Ազգ»ն էր: Ջերմեռանդ քրիստոնեայի մը պէս որ Ս. Հաղորդութեան նախորդող ու յաջորդող վայրկեաններուն՝ ուրիշ բան չի դներ բերանը, Տուտուն ալ այս բացատրութիւնը արտաբերած է միշտ երկու դադարներու միջեւ, հսկելով որ ոչ առջեւէն, ոչ ետեւէն վանկ մը, կամ բացականչութիւն մը խառնուի: Տուտուն: Բաւական էր, լոկ մէկ անգամ արտասանուած դիտել այս զոյգ բառերը արտասանած միջոցին, համոզուելու համար որ այդ պահուն անիկա ոչ միայն կը մտածէր թէ անոնք պառաւ մըն էր որ մայրենի դասիրաբար հիւրընկալուած էր Վարդան աղայի յարկին տակ, այլ եւ ինքզինք եօթնապատկուած կը զգար ու կը կարծէր նաեւ զէթ կրկնապատկել իր ժողովուրդին արժէքը: Նարման Տուտուն «Խայոց Ազգ»ը բարձրօրէն տարբեր թուէր հայ մարդոցմէ: «Խայոց Ազգ» շուշփայով քօղարկուած սկիհ մըն էր որուն աղօթք ու ծանրադրութիւն կը տեին բոլոր անոնք որ կ'անցուդարձնէին սրբութեան առջեւէն: Անիկա կրնար անց բողոքելու հանդուրժել որ ամենէ ծանր տեսակէն ամբաստանութիւն նետուէին Հայերու ճակտին:

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

(1 Շար.)

ԵՎ ՀԱՆԳԱՍՏԱՑՈՒՑԻՉ ՀԱՐՑԵՐ

(Վ Ի Պ Ա Կ)

Ա.

Պատմում են, որ մի անգամ Ալեքսանդր Մակեդոնացուն հարցրել են՝ ինչպես է նա կարողանում միշտ հաղթանակներ տանել։ Ալեքսանդրը պատասխանել է. «Ես միշտ հարցնում եմ իմ զորավարներին, թե ինչպես պետք է կռվել, և հետո անում եմ այնպես, ինչպես նրանք են ասում»։

Ալեքսանդրի այդ պատասխանը ցույց է տալիս, որ նա ոչ միայն քաջ զորավար է եղել, այլև խելացի, իմաստուն մարդ։ Նա գիտեր, որ ինքը չի կարող ամեն բան իմանալ, ամեն բան հասկանալ, ամեն բան անել

—ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ—

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Չորեքշաբթի 18 Մայիս ժամը 15ին, Ցօյներու սրահը: Կարեւոր օրակարգ, պատգամաւորի ընտրութիւն :

ԿԱՊՈՅՏ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս Երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Աճարոնեան ակումբին մէջ, 26 Ռիւ Քոնվալէսան: Կարեւոր օրակարգ :

Կ. ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները այս Հինգշաբթի, ժամը 15·30ին, Պոմոնի Սահակ - Մեսրոպ սրահին մէջ:

Օրակարգ.— Ա) Զեկուցում երկու տարուան գործունէութեան եւ Բ) 17րդ պատ. ընդհ. ժողովի համար պատգամաւորուհիներու ընտրութիւն :

Ընկերուհիներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ
ՀԱՆԴԷՍԸ
ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

SALLE GAVEAU

45, RUE LA BOETIE MÉTRO MIROMESNIL
Հինգշաբթի, 19 Մայիս, ժամը 21ին

Concerts Chouteau

ՍԷՆՖՈՆԻՔ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
Ղեկավարութեամբ
ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ
Մասնակցութեամբ
Փարիզի Հայկական Երգչախումբին
ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆԻ

Յայտագիրը նուիրուած է հեղինակին գործերուն: (Լերան վրայ, Աշնանային, Տառապագումի հարսը)

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ
ԻԲՐ ՕՐԱԹՈՐԻՕ
նուագախումբի, երգչախումբի, մեներգի եւ երգեհոնի համար
120 հոգինոց խումբի կողմէ:

Տոմսերու համար դիմել՝ Պարսամեան եւ Բալուեան գրատուները, եկեղեցւոյ դիւանատունը, երգչախումբի անդամներուն եւ Ա. Պարթեւեանի

14, Ռիւ Փըթի, Հեռ. Պօցարիս 99–22
Գին՝ 2,50, 4,50, 7, 9, եւ 10 Ն. Ֆ.

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՄԱՅԻՍ 28 Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, 6րդ Թաղապետարանի սրահը:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք:

Ֆ. Կապ. Խաչի հանդէսը Հ. Օ. Մ.ի յիսնամեակին առթիւ, Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ

ՄԱՅԻՍ 22ԻՆ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի նաւասարդ խումբի տարեկան խնճոյքը Մայիս 29ին:

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Տեղի պիտի ունենան 15 – 22 Մայիս, երեկոները ժամը 8·30ին, Լիոնի Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյն մէջ, 21 Պօլվ. Եօժէն Տէրիւէլ: Պիտի խօսի Վեր. Ս. ՊԱՏՊԱԵԱՆ, (բանաստեղծ եւ աւետարանիչ) Կարեւոր նիւթերու շուրջ:

Մուտքը ազատ է :

Կ
\+
Պ + Ո + Ն
\+
Ի

Պ
\+
Կ + Ո + Ի
\+
Ն

ՊՈՆԿՈՒ
Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,
— Bongoût —
Հեղվա եւ լոխում ուտելով:

Société des Conserves
BONGOUT
MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 12, ԺԱՄԸ 15էն 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՈՅՏ ԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ — ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներ եւ աւանդ ական շամփուրով խորոված :

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

●

200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրին ժամը 13ին, գին 10 Ն. Ֆ.: Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները : Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը,

32, Րիւ Տը Թրէվիզ (Հեռ. ՓՐՕ. 77–73)

ՄՈՒՏՔ 1 Ն. Ֆ.

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նորէն մինչեւ Անկէն: Անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնալ Կրօլէի կայանը: Շոգեկառք ժամը 10·15, 10·32, 10·45, 11·13, 11·55, 12·20, 12·32, 14: Վերադարձ.— ժամը 18·30էն իւրաքանչիւր 20 վայրկեանը :

ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Լիոնի Հայ Մշակութային ակումբին կողմէ :
21 Մայիս, Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8·30ին, Սալ Ռամոյի մէջ,

PLACE SATHONAY, LYON

Միութեանս 40 հոգինոց երգչախումբը բեմին վրայ Ղեկավարութեամբ

ՅՈՎՍԷՓ ՎՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ

Պիտի ներկայացուի « ՏԻԿԻՆԸ ԿԸ ՆՆՋԷ ... »

Յակոբ Աբրահամեանի, որուն կը մասնակցին — Սրբուհի Գզարեան, Մանիկ Սերովբէ, Ոստանիկ Գաբրիէլեան, Գէորգ Պառաւեան :

Գեղջկական պարեր, առաջնորդութեամբ՝ Տէր եւ Տիկ. Մութավէլեանի :

Կը մասնակցի երգիչ Բիւզանդ Ֆընտըգեան (Փարիզէն)

« ՎԵՑ ՈՒ ԿԷՍ ՊՈՐՏԻ ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ ՍՆՏՈՒԿԸ»

Ջազպէնտ մը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Մարթէն Օֆլագի

Մասնակցութիւն Օր. Լեա Դաւիթեան Պ. Պ. Ստ. Զրաեան, Արթիւր Պիլէմեան, Փօլ Փորթուգալեան, Ժաքի Օրջանեան:

Տոմսերու գիներ.— Հրաւիրատոմս, Ա. կարգ 5 Ն. Ֆ., Բ. կարգ 3 Ն. Ֆ.:

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ — ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄԷՆԷՆ ՇԱՀԵԿԱՆ ԳԻՆԵՐԸ

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՄԷ'Կ ՀԱՍՑԷ

Tourist Romea France
Organisation Internationale de Voyages
10, Rue Pasquier - PARIS 8e Métro : Madeleine
Cable ROMATOUR Lic. Ag. Voyages 360
TÉL. ANJ, 47-05, 41-83, 48-47

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԽՄԲԱԿԱՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Représentant à Marseille : VOYAGENCE
31, La Canebière Marseille TÉL.: 20-21-66 20-07-37

Կտրեցէք եւ մեզի ղրկեցէք այս կտրոնը, ձրի պիտի ստանաք դէպի Հայաստան 1960ի համար մեր կազմակերպած ճամբորդութեանց յայտագիրը :

Veuillez m'envoyer votre programme de voyages 1960
NOM PRENOM
ADRESSE VILLE

ԾՐԱՐՆԵՐ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԱՌ ԹԷ ՁՄԵՌ
ՑԻՇԵՑԷՔ ՁԵՐ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ՄՏԵՐԻՄՆԵՐԸ

SICOMEX

Առաքումի միակ Տունը որ Ֆրանսական Կառավարութեան եւ Մոսկուայի Ինթուրիսթի արտօնութիւնն ունի :

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մաքս, առաքումի արտօնագիր, ապահովագրութիւն, ծրարում, յանձնումի ստացագիր եւ այլ ծախքերը մէջն ըլլալով՝

ՄԵՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Շրջազգեստ, Թերկալ, Փրէնս տը Կալ, բաց գոյներ,	45 Ն.Ֆ.
Քարտիկան, վերջին նորոյթ,	35 —
Շըմիզիէ, պաթիսթ, բանած,	45 —
Շըմիզիէ, նիլոն,	39 —
Կօշիկ, կանացի, ամառնային ձեւոյթ, Ա. գին՝	35 —
Ներքնազգեստ, նիլոն,	22 —
Բաճկոնակ, կանացի եւ այրական, բուրդէ,	41 —
Գուլպայ, նիլոն, կանացի, երկու զոյգը,	15 —
Գուլպայ, նիլոն, այրական, երկու զոյգը,	15 —
Զգեստ, ժերզէ, կանացի, բուրդէ,	75 —
Թայյօր, նորոյթ,	150 —
Բաճկոն, այրական, բուրդէ,	120 —
Կերպաս, կանացի եւ տպագրեալ, մեթրը՝	5 —
Կերպաս, այրական զգեստի համար, մեթրը՝ Ա. գին,	39 —
Կօշիկ, այրական, պոքս·քաֆ,	62 —

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կերպասներ, քովըրքոթ, կապարտին, սերժ, վերարկուի եւ վերնազգեստի կերպասներ:

ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ, ածելի, խուզող եւ այլ օգտակար առարկաներ՝ շատ ցած գիներով :

ՄԵԶՄԷ գնուած ապրանքներուն համար ԱՌԱՔՈՒՄԻ ծախքն է միայն 25 Ն. Ֆ., մինչեւ 20 քիլօ:

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ :

ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ. 2–3 շաբաթէն :

SICOMEX 20, Rue Royale, PARIS 8e
Téléphone : OPE. 67-77
Métro : CONCORDE et MADELEINE

ՄԱՔՍԻ ՏՈՒՐՔԵՐԸ ՄԵՐ ԳԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋՆ ԸԼԼԱԼՈՎ
ՄԵՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ ԳՆԵԼՈՎ՝ ԴՈՒՔ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ Կ'ԸՆԷՔ

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ :

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
Téléphone : TRU. 27-70

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 ՄԱՅԻՍ

MARDI 17 MAI 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8801 36EME ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4602

ՓԱՐԻԶԻ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԸ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՒՕՏ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԱՍԻՆ ՁԽՕՍԻՆՔ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆՆԵՐԸ

Շաբաթ օրէն ի վեր, Փարիզ թատերաբեմը եղած է միջազգային տենդոտ գործունէութեան մը :

Մեծերէն երեքը՝ Խրուշչեւ, Այզընհաուըր եւ Մաքմիլըն, ինչպէս նաեւ Ատընաուըր Փարիզ հասան ու անմիջական քաղաքական խօսակցութիւններու ձեռնարկեցին :

Օռլիի օդակայանին մէջ, երեք Մեծերն ալ յաջորդաբար յոյս եւ պատրաստակամութիւն յայտնած են Վերին Ժողովը յաջողութեամբ եւ դրական արդիւնքով վերջացնելու համար :

Խրուշչեւ՝ «Ամէն ինչ պիտի ընենք որ ժողովը յաջողութեամբ պսակուի : Առաջին նպատակ՝ ապազինում » :

Այզընհաուըր՝ « Ապահովութեան եւ պատուի սահմաններուն մէջ, Մ. Նահանգները պատրաստ են ամէն քայլ առնելու: Այն պահուն երբ աշխարհի աչքերը դէպի Փարիզ ուղղուած են, կ'աղօթեմ որ Աստուծոյ շնորհքը մեզի հետ ըլլայ առաջնորդելու համար մեր ճիգերը եւ որոշադրելու մեր սխալները » :

Մաքմիլըն՝ «Հիմնական պատճառներ կը պարտադրեն որ չձախողինք » :

Շաբաթ -Կիրակի, զանազան հանդիպումներու շարքին իրենց կարեւորութեամբ աչքի կը զարնեն տը Կոլ - Ատընաուըր եւ տը Կոլ - Խրուշչեւ խօսակցութիւնները :

Ֆրանսայի նախագահին եւ Դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետին միջեւ տեղի ունեցած խօսակցութիւններուն ընթացքին պարզուած է երկու կողմերուն միատեսակ եւ ներդաշնակ մտածելակերպը Գերմանիոյ եւ Պերլինի հարցերուն շուրջ :

Արեւմեան Գերմանիոյ պատուիրակութեան մօտիկ շրջանակները դիտել տուած են թէ Ֆրանսա համակարծիք է Ատընաուըրի տեսակէտներուն :

Առաջին առթիւ տը Կոլ եւ Ատընաուըր կ'ուզեն որ Վերին Ժողովը դրաղի եւ իրականութիւն դարձնէ՝ ապազինումը :Ինչ կը վերաբերի Գերմանիոյ միացման եւ Պերլինի հարցին՝ պետական դեկավարներն ալ համոզուած են որ ներկայիս համաձայնութիւն մը կարելի չէ գոյացնել, ուրեմն աւելի նպատակայարմար է բանակցութիւնները առկախ ձգել :

Հարցերուն վերարծարծումը պատճառ պիտի դառնայ Վերին Ժողովի ձախողութեան :

Դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետը մեկնած է Փարիզէն այն հաստատ համոզումով որ Արեւմտեանները տէր պիտի կանգնին իրենց յանձնառութեանց եւ պիտի պաշտպանեն Դաշնակցային Գերմանիոյ շահերը :

Ատընաուըր վերապահ եկած է սակայն եւ մեկնած է նոյն տրամադրութեամբ : Գիտէ որ Արեւմտեանները վճռած են չզիջիլ երբ «Անկարելի է զիջիլ» եւ Այզընհաուըր պատրաստ է կէս ճամբան ընել, բայց մեծ բան չի սպասեր ժողովէն :

Տը Կոլ -Խրուշչեւ խօսակցութիւնը տեղի ունեցած է, Կիրակի :

Խրուշչեւի կողքին ներկայ եղած են՝ Կրոմիքօ, մարեշալ Մալինովսկի, դեսպան Վինոկրատով :

Տը Կոլի կողքին՝ վարչապետ Տըպրէ, արտաքին նախարար՝ Քուվ տը Միւրվիլ, եւ Մոսկուայի Ֆրանսական դեսպան Տըժան :

Ծայրայեղ զաղտնապահութիւն մը կը տիրէ խօսակցութեանց բնոյթին եւ արդիւնքին շուրջ: Լակոնական ոճով զեկոյց մը կ'ըսէ թէ «քննութեան առնուեցան երկու ճակատները հաւասարապէս հետաքրքրող հարցեր » :

Ամերիկեան «Իւ 2» օդանաւին խնդիրը խօսակցութեան նիւթ եղա՞ծ է : Յայտնի չէ : Այս մասին կատարեալ լռութիւն :

Ցամենայն դէպս միջազգային քաղաքական անձնաւորութիւններու կարծիքով Խրուշչեւ եւ տը Կոլ խօսած են Գերմանիոյ հարցին շուրջ, անշուշտ նաեւ այլ խնդիրներու. կ'արժէ նշել որ հակառակ քաղաքական մարդոց նախատեսութիւններուն Այզընհաուըր չէ տեսակցած Խրուշչեւի հետ : Ամերիկեան բանբեր՝ Հէկըրթի չեշտած է թէ երկու կողմերէն ոչ մէկը նման նախաձեռնութիւն մը ձեռք առաւ :

Այսուհանդերձ անհաւանական չէ որ Այք եւ Խրուշչեւ գլուխ գլխի տեսակցութիւն մը ունենան :

X Ժողովին օրակարգն է.—

1. Ապազինում.— Արեւմուտք կը յուսայ Խրուշչեւին հետ համաձայնութեան մը գալ, առնուազն ընդհանուր կէտերուն եւ սկզբունքներուն շուրջ :

2. Գերմանիա եւ Պերլին.— Տարակարծութիւնը մեծ է : Արեւմուտքի տեսակէտը մօտաւորապէս հետեւեալն է :

— ՄԱԿի եւ չորս պետութեանց հսկողութեան ներքեւ ազատ ընտրութիւններ կազմակերպել, Պերլինի արեւել. եւ արեւմտեան մասերը միացնելու համար :

— Երկու Գերմանիաներու ներկայացուցիչներով ընտրական օրինագիծ մը պատրաստել ընդհանուր Գերմանիոյ համար :

— Ազատ ընտրութիւն ամբողջ Գերմանիոյ համար :

— Գերմանիոյ հետ հաշտութեան վերջնական դաշնագիր ստորագրել : Միեւնոյն ատեն համաձայնութեան գալ զինաթափութեան եւ Եւրոպայի ապահովութեան շուրջ : (1959ին Ժընեւի մէջ Խ. Միութիւնը մերժեց այս ծրագիրը) :

Խորհրդային ծրագիրը Գերմանիոյ միացումը կը նկատէ միայն Գերմանիոյ վերաբերեալ հարց մը : Ոչ մէկ խօսք ազատ ընտրութեանց շուրջ :

Կը նախատեսէ սահմանափակ ազատութիւն մը ապագայ գերման պետութեան համար քանի որ պաշտպանութեան եւ արտաքին յարաբերութիւններուն շուրջ սեղմումներ կը նախատեսուին :

Արեւելեան Գերմանիան պիտի քաշուի Վարշաւայի Ուխտէն, իր կարգին Դաշնակցային Գերմանիան՝ Ատլանտեան Ուխտէն :

Օտար ուժերը պէտք է պարպեն Գերմանիան .

(1959 Ժընեւի մէջ Արեւմուտք մերժեց ընդունիլ այս ծրագիրը) :

3) Պերլին.— Արեւմուտք կ'ուզէ տէր մնալ իր իրաւունքներուն զորս ստացած է 1944ին Խորհրդային, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու միջեւ կնքուած համաձայնութեամբ մը :

Ֆրանսա յետագային իր կարգին մաս կազմեց գրաւման ուժերուն :

1958 Նոյեմբերին Խրուշչեւ վերջնագիր մը տուաւ եւ պահանջեց որ Արեւմուտք՝ Արեւմտեան Պերլինէն հեռանայ : Հաւանական կը նկատուի որ այս կնճռոտ հարցին շուրջ Արեւմուտք հետեւեալ ծրագիրը ներկայացնէ :

— Ուժերը պահել (11.000 զինուոր) :

— Հիւլէական զէնքեր չպահել Արեւմտ. Պերլինի մէջ:

— Վերջ տալ քարոզչական հակամարտ պայքարին ՄԱԿի հսկողութեան ներքեւ .

— Հինգ տարի ետք վերստին քննել Պերլինի հարցը :

— Որեւէ տարակարծութեան պարագային՝ քննել Զորսերու կողմէ կազմուած յատուկ քննիչ յանձնախումբի մը կողմէ :

Հաւանական է որ Խ. Միութիւն համաձայն գտնուի Արեւմուտքի ներկայացուցած կարգ մը կէտերուն : Այսուհանդերձ վճռած է չճանչնալ Արեւմուտքի իրաւունքները Պերլինի մէջ :

Իրականին մէջ Արեւմուտքը պիտի նախընտրէ խուսափիլ Պերլինի մասին խօսելէ, ժողովը չձախողեցնելու համար :

ՀԱՆԶԻԷՍ ԱՆՑՈՒՑԻՆ ԿԻՐԱԿԻՆ

Խրուշչեւ Շաբաթ եւ Կիրակին անցուց Վինոկրատովի տաչայի մէջ, Պրինուա եւ նոյնիսկ պարտիզպանութիւն ըրած է գրացիին պարտէզը :

X Ատընաուըր Կիրակի առաւօտ ներկայ եղած է գերմանական եկեղեցիին պատարագին, ուր աղօթած է խաղաղութեան համար : Վարչապետը ապա այցելած է Քլիւնիի թանգարանը եւ Պոն վերադարձած է իրիկունը :

X Մաքմիլըն Կիրակի օր թէյի հրաւիրած էր Խրուշչեւը անգլիական դեսպանատան մէջ :

X Տը Կոլ ամբողջ օրը յաջորդական տեսակցութիւններ կ'ունենար Էլիզէի մէջ:

X Երկուշաբթի առաւօտ ամերիկեան դեսպանատան մէջ Այզընհաուըր նախաճաշի հրաւիրած էր Մաքմիլընը հաւանաբար հասկնալու համար թէ ինչ եղած էր Խրուշչեւի հետ խօսակցութեանց նիւթը:

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿԸ

ԶՈՐՍՈՒԿԷՍ ԹՈՆ

ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՒ ՌՈՒՍԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

Սպուտնիկ Գ.ի արձակումի թուականէն (1958 Մայիս 15) ճիշդ երկու տարի ետք, Խ. Միութեան գիտնականները յաջողութեամբ արձակած են իրենց չորրորդ Սպուտնիկը :

Միջերկրային մրցակցութեան մէջ Խորհրդային Միութիւնը իր առաջին յաջողութիւնը արձանագրեց 1957 Հոկտեմբեր 4ին : Արդարեւ այդ օրը 83 քլ. կշռող արուեստական արբանեակ մը արձակեց : Նոյն տարին, Նոյեմբեր 4ին Սպուտնիքը (500 քլ. 300) կը հաստատուէր աշխարհի ծիրին վրայ : Ասոր յաջորդեց Սպուտնիք Գ.ը եւ վերջապէս 1959 Յունուար երեքին՝ Լունիք Ա.ը, որ 1472 քլ. կշռող հրթիռ մըն էր : Լունիքը փոխանակ Լուսին երթալու Արեգակի ծիրին վրայ հաստատուեցաւ :

1959 Սեպտեմբեր12ին արձակուած թիւ 2 Լունիքը իր առաքելութիւնը յաջողութեամբ կատարեց հասնելով Լուսին :

Լունիք Գ.ը՝ արձակուած 1959 Հոկտեմբեր չորսին Լուսնի ծիրին վրայ պիտի հաստատուէր ու պիտի նկարէր Երկրի «անծանօթ երեսը» :

Սպուտնիկ Դ.ը 4.554 քլմ. կը կշռէ : Արուեստական արբանեակին մէջ զետեղուած յատուկ խուցի մը մէջ արուեստական մարդ մը (Մանըքէն) :

Խուցը ամէն յարմարութիւններով օժտուած է իրական մարդ մը զետեղելու համար : (Տեղական ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ կրնայ ըլլալ որ իրական մարդ մը նստած է խուցին մէջ որ յանձն առած է՝ զոհուիլ քանի որ ետ վերադառնալու միջոցներ չեն նախատեսուած) :

Արուեստական արբանեակը արդէն իսկ սկսած է հաղորդումներ փոխանցել՝ երկրին :

Գիտական այս յաջողութեան առթիւ՝ Փրոֆ. Վլատիմիր Տոպրոնրաւով ի մէջ այլոց յայտարարած է թէ «մօտ ատենէն կարելի պիտի ըլլայ մարդիկ ուղղարկել դէպի միջերկրային տարածութիւնները» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ տօնավաճառը բացուեցաւ Շաբաթ օր : Շաբաթ եւ Կիրակի ընդունեցաւ 800.000 այցելու :

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ֆրանսական ախոյենութեան բաժակին արժանացաւ Մոնաքօ 2ի դէմ չորս կէտով պարտութեան մատնելով Սէն Էթիէ՞ը : Հակառակ աւանդութեան տը Կոլ չէր կրցած ներկայ ըլլալ Քոլո՞պի մարզադաշտին մրցումին, ներկայ էին սակայն Մոնաքոյի իշխանը եւ իշխանուհին :

ՌԷՆԻ մէջ ցոյցեր եւ կռիւներ տեղի ունեցած են Կիրակի օր «դիմադրականներու եւ փեթենիստներու » միջեւ : « Մարեշալ Փեթէնի յիշատակի պաշտպանութեան-ընկերակցութիւնը » համագումար մը ունէր, բայց վերջին վայրկեանին քաղաքապետը մերժեց Գեղարուեստից սրահը տրամադրել եւ ժողովը տեղի չունեցաւ : Կիրակի առաւօտ կրցան սակայն ներկայ գտնուիլ Մարեշալին յիշատակին հոգեհանգստեան պատարագի մը : Փաստաբան Իզորնի որոշած է բողոքել հանրային բարապասարկութեանց թերացումներուն դէմ (սրահը չտրամադրել ենւ.) :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ «չէզոք» դահլիճ մը փոխարինած է Քարամէի հրաժարեալ կառավարութիւնը : Ըստ աւանդութեան փոխանցման շրջանի դահլիճը ոչ մէկ թեկնածու ունի յառաջիկայ ընտրութեանց : Նախագահն է Փարիզի նախկին դեսպանը՝ Ահմէտ Տաուք :

ԻԶՄԻՐԻ մէջ, 40.000 հոգիի առջեւ Մենտերէս յայտարարած է թէ չհրաժարիր, միայն պարկեշտ ընտրութիւնները ցոյց պիտի տան թէ ժողովուրդը ինչ կ'ուզէ : Կռիւներ եղած են Հալքեաններու եւ դեմոքրատներու միջեւ : Անգարայի մէջ 2500 ուսանողներ ցոյցեր կատարած են : Ապահովութեան ուժերը արտասուաբեր ռումբեր գործածած են :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը Ամերիկացի օդանաւորդ՝ Փաուըրսի յայտարարութիւնները հաղորդեց : «1956էն ի վեր գնդապետ Շէլթընի հրամանատարութեան տակ 10 – 10 ջոկատին մէջ աշխատած եմ : Ջոկատին պարտականութիւնն էր գտնել խորհրդային հրթիռներու արձակայաններն եւ ձայնասփիւռի կեդրոնները :

ԱԼԻ ԽԱՆԻ մարմինը առժամապէս պիտի հանգչի Կոլֆ Ժուանի Հօրիզոն ապարանքին մէջ : Իշխանը երեք հարիւր միլիոն նոր ֆրանքի հարստութիւն մը ձգած է, ցարդ յայտնի չէ սակայն թէ կտակ ունի՞ : Տղան՝ Քարիմ Աղա Խան հրաժարած է իր բաժինէն, արդէն շատ հարուստ ըլլալով :

ՄԱՕ – ՑԷ – ԹՈՒՆԿ յայտարարեց թէ Չինաստան համաձայն է վերին ժողովին. ամերիկեան օդանաւին միջադէպին առթիւ չեշտած է.— Այս միջադէպը ցոյց կուտայ ամերիկեան աշխարհակալութեան իսկական դիմագիծը, որ նոր պատերազմը կը պատրաստէ :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻ վտանգներ կան Փարիզեան շրջանի մէջ : Երկաթուղիի, թղթատարական պաշտօնեաներ, ինչպէս նաեւ հանրակառքերու եւ մեթրոյի, կրնան այս օրերս աշխատանքը դադրեցնել :

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Գաղթականաց գրասենեակը .—

Office Français de Protection pour les Réfugiés et les Apatrides 23, Rue la Pérouse

Մայիս 16էն սկսեալ բաց է ամէն առաւօտ, ժամը 9էն 12, բացի Շաբաթ օրէն :

ԿԱՐՄԻՐ ՈՒՂՂԱՓԱՌ ՈՐՈՇՈՒՄ ՎԱՂԱՐԿՈՒԹՅԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՎՎՓՎՍՏՈՒՆ

Նիկոլայ Տիխոն Հ. Հայոց փրկիչը

Նորայր Գ. Ս.-ից

Մեր ժամանակների մեծագույն հայերից մեկի՝ Նիկոլայ Տիխոնի անունը ամենքիս ծանոթ է։ Ամենքս էլ գիտենք, որ նա Հայոց Սուրբ Եկեղեցու հոգևոր հովիվն էր, որ նա Հայոց Սուրբ Եկեղեցու հոգևոր հովիվն էր, որ նա Հայոց Սուրբ Եկեղեցու հոգևոր հովիվն էր։ Բայց ինչպե՞ս եղավ, որ նա դարձավ Հայոց Սուրբ Եկեղեցու հոգևոր հովիվը։

ՅԱՎՈՒՏԱՊՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

ՂՈՂՈՋՈՒՄ ՄՈՆԳՈՒՆ

«Ծուռ դարպաս» տան մոտ էր կանգնած մի մարդ և ինչ-որ բան էր ծախում։ Վաճառ– ված իր ապրանքը նա ամեն անգամ ինքն էր տանում գնորդի տունը։ Ես հետաքրքրվեցի, թե ինչ է ծախում այդ մարդը։ Մոտեցա և տեսա, որ նա ծախում է ... ղողոջուն։

Տեսա, որ նա ինքն էր ամանից հանում ղողոջունները և կշռելով տալիս գնորդին։

ՂՈՂՈՋՈՒՄ Ա. Ն.

Ջահելներ կան, որոնք ամեն ինչ անում են, որ ուրիշներից տարբերվեն։ Ինչ– պես ասում են, ուզում են ինչ–որ բանով աչքի ընկնել։

Ահա այդպիսի ջահելներից մեկը ղողոջուն է ծախում։ Ես նրան ճանաչում եմ։ Նա ինձ ասաց, որ ինքն ուզում է ղողոջունը ծախելով ուրիշներից տարբերվել։

Ես հարցրի նրան, թե ինչ է նշանակում «ղողոջունը ծախելով ուրիշներից տարբերվել»։

Նա պատասխանեց, որ ինքը ղողոջունը ծախում է ոչ թե ինչպես ուրիշները, այլ ուրիշ կերպ։

Ես հարցրի նրան, թե ինչպես է ծախում

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մարսէյլի մեր բաժանորդներուն սկսած ենք ղրկել ցայսօր առկախ ձգած իրենց հաշիւներուն համապատասխան թղթատարական վճարագիրներ (Մանտա - Շէք) :

Մայիս 31էն պիտի ստիպուինք դադրեցնել թերթին առաքումը այն բաժանորդներուն, որոնք մինչեւ այդ թուականը չեն կարգադրած իրենց առկախ հաշիւները :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն, որոնք իրենց կանոնաւոր վճարումներով կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

×

Ջերմապէս կը խնդրենք որ Յառաջի Շէք - Փոստալի թիւը՝ 15069 - 82 օգտագործուի ՄԻԱՅՆ Յառաջի վերաբերեալ հաշիւներու համար (բաժնեգին - գործակալութիւն, ծանուցում) : Տարբեր նպատակներու յատկացուելիք գումարները (զանազան թերթերու բաժնեգիններ կամ զանազան կազմակերպութեանց նուէրները) ղրկել միայն Մանտա-քարթով :

Շնորհակալութիւն
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՍԷՆ ԼՈՒԻ Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները :—

Տէր եւ Տիկին Գ. Գաբրիէլեան իրենց մօր մահուան առթիւ 20 Ն. Ֆ. :

Պ. Կի Մաքարեանէ 10 Ն. Ֆ., Տիկին Պ. Աճէմեանի մահուան առթիւ :

Պ. Գ. Փիլիկեան 10 Ն. Ֆ. Թաղի հանգուցեալ ընկերներու յիշատակին :

Ամերիկա ընկեր Ս. Գալուստէ 10 Ն. Ֆ. :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Գէորգ Ահարոնեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Սօթերատիս եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Հալաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խորէն Աւագեան, Տէր եւ Տիկին Փունարճեան եղբարք, Այրի Տիկին Լուսի Մխիթարեան, Տէր եւ Տիկին Զուլֆեան Յարութիւն, շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց՝ որոնք ներկայ եղան իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԼՈՒՍԻ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

թաղման եւ կամ այդ առթիւ իրենց ցաւակցութիւնն ու համակրական զգացումները յայտնեցին գրաւոր կամ բերանացի :

Մասնաւոր շնորհակալութիւն կը յայտնեն նաեւ Կրընոպլի Կապոյտ Խաչին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տօքթ. Մ. Գարաճեան եւ զաւակները, իրենց հանգուցեալ կնոջ եւ մօր մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել պիտի տան այս Կիրակի առաւօտեան ժամը 11ին, Ալֆորվիլի Հայոց Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ : Այս առթիւ հանգուցեալի յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ, սոյն տխուր արարողութեան :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնը կը շնորհաւորէ ընկեր Սիմոն Աւտոյեանի աղջկան Օր. Գոհարիկի նշանախօսութիւնը եւ այս ուրախ առթիւ կը նուիրէ 20 Ն. Ֆ. «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ մը կէս օրուան (ժամը 14էն 17) աշխատանքի համար : ԱՆՁԱՄԲ դիմել Յառաջի վարչութեան կէս օրէն յետոյ :

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Տեղի պիտի ունենան 15 - 22 Մայիս երեկոները ժամը 8.30ին, Լիոնի Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյն մէջ, 21 Պուլվ. Էօժէն Տէրիւէլ : Պիտի խօսի Վեր. Ս. ՊԱԳԳԱԼԵԱՆ, (քանաստեղծ եւ աւետարանիչ) : Կարեւոր նիւթերու շուրջ :

Մուտքը ազատ է :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՄԱՅԻՍ 28 Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 28, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, 6րդ Թաղապետարանի սրահը :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, կիրակի կէսօրէ ետք :

×

Վալանսի մէջ «Մայիս 28»ը կը տօնուի Մայիս 28ին, շաբաթ երեկոյը պետական թատրոնի շքեղ սրահին մէջ :

×

Լիոնի մէջ «Մայիս 28»ը կը տօնուի Մայիս 28ի շաբաթ իրիկունը Ռիւ Տինուառի սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն :

ՃՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԴԷՊԻ ԼԻԶԻԷՕ ԵՒ ՏՕՎԻԼ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՌՈՍՏՈՄ եւ ԶԱՒԱՐԵԱՆ խումբերու եւ Ապրիլեան Սերունդին կողմէ :

ՅՈՒՆԻՍ 6
ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻՆ
(Փանթըքօթ)

Օթօքարը կը մեկնի Իսիի սովորական վայրէն առաւօտեան ժամը 6ին, Փլաս տը լա Ռեփիւպլիքէն ժամը 7ին (Պուլ. Մաժենթայի անկիւնը) :

Վերադարձ ժամը 23ին : Ճամբու ընթացքին գեղարուեստական ճոխ բաժին : Կարելի է ճաշը միասին բերել : Երթուդարձ 12 Ն. Ֆ. (փոխանակ շոգեկառքով 37 Ն. Ֆ.ի) :

Հեռաձայնել Սէվ. 06.20 :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Ֆ. Կապ. Խաչի հանդէսը Հ. Օ. Մ.ի յիսնամեակին առթիւ, Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ

ՄԱՅԻՍ 22ԻՆ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Իսիի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Խանասոր խումբի տարեկան խնջոյքը Մայիս 29ին :

THÉATRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES

Մայիս 17ին, ժամը 20,30ին, Ֆրանսական ձայն-պատկերասփիւռը նուագահանդէսի ձեւի տակ կ'ուտայ

ՄԱՐՍԷԼ ՏԸԼԱՆՈՒԱՅԻ
« ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿԸ »
(օփերա)

Գլխաւոր դերը կը կատարէ

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

Նուագախումբ՝

Orchestre National de la R. T. F.

Մուտքը հրաւէրով : Դիմել՝

CENTRE PISTAURE
18 Rue François 1er

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու արձանագրութիւնները պիտի փակուին Մայիսի վերջ :

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13-14 եւ 18-20 : Անկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօս Թռիւտէն 27-35 :

5 Րիւ Մէյրան :

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՔԱՂԱՔ, Տիկ. Թութէլեան, 4 Ռիւ Փարմանթիէ :

ՊՕՄՈՆ, Տիկ. Տօլպաշեան, 23 Պուլվար տը Պօմոն :

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Տիկ. Շալճեան :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՆԴԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

Շաբաթ, Մայիս 21, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Անիէռի Սալ տէ Ֆէթին մէջ,

16, Place de l'Hôtel de ville

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Ժամը 20.30էն մինչեւ լոյս եւրոպական պարեր :

Robert Séto et ses Rumberos d'Europe No 1

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

—ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ—

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Չորեքշաբթի 18 Մայիս ժամը 15ին, Յոյներու սրահը : Կարեւոր օրակարգ, պատգամաւորի ընտրութիւն :

Կ. ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները այս Հինգշաբթի, ժամը 15.30ին, Պոմոնի Սահակ - Մեսրոպ սրահին մէջ :

Օրակարգ.— Ա) Զեկուցում երկու տարուան գործունէութեան եւ Բ) 17րդ պատ. ընդհ. ժողովի համար պատգամաւորուհիներու ընտրութիւն :

Ընկերուհիներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Տէսինի մասնաճիւղի անդամական ընդհ. ժողովը 23 Մայիս, երկուշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Զեկուցում վարչութեան : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կրընոպլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20.30ին դպրոցին մէջ : Կարեւոր օրակարգ, կը խնդրուի ընկերուհիներէն ըլլալ ճշդապահ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քամէի սրահը : Կը խօսի Պ. Պասմաճեան : Նիւթ «Արդի գիտութեան մասին ընդհ. ծանօթութիւններ» : Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ :

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 29, ԺԱՄԸ 20,45ԻՆ

SALLE CHOPIN 8, Rue Daru Paris 8e

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Թատերական ներկայացում, երգ, արտասանութիւն

Տեղերը ապահովել դիմելով հինգշաբթի օրերը ժամը 5էն 7, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ վարժարանը, ինչպէս նաեւ Արաքս վաճառատունը : Հանդէսին օրը կարելի չէ տոմսակ գտնել :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Այս Կիրակի ժամը 15.30էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Մազընոյի մէջ

88, RUE D'AUBAGNE

Հանդէսը կը վարէ Միութեանս փոխ նախագահ Պ. ՅՈՎ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Կը բանախօսէ՝ Պ. Տ. ԹԱԴՈՍԵԱՆ

Ներկայացուցիչներ.— Ազգ. Կեդր. վարչութիւն, Կրօնական Յարանուանութեանց, Բարեգործական եւ Հայրենակցական Միութեանց ներկայացուցիչներ : Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին : Ղեկավարութեամբ Տիկին Մ. ՇԱՄԻՐԵԱՆԻ : Կը ներկայացուի՝ ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

ԱՆՈՒՇ

Օփերայէն զանազան պատկերներ, ինչպէս նաեւ ԵՐԿՈՒ ՀՆԱԿԱՐԿԱՏՆԵՐ, խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ :

Պարեր ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր, SERGE GARO նուագախումբով :

Պիւֆէ մատչելի գիներով :

ԳԱՐՈՒՆԸ բնութեան կուտայ կապոյտ երկինք, կանաչ սար ու ձոր, գոյնզգոյն ծաղիկներ, պայծառ լոյս և ոսկի արեւ ···

Գարունը կրնայ ձեր տունն ալ ողողել իր լոյսով ու գոյներով եթէ ձեր բնակարանը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ և ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 Bis, Bd. Sébastopol PARIS 4e

Tél. : ARC. 26-61 Métro : (CHATELET - HALLES)

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլիք պատրաստութիւններու : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէոմ եւ փլասթիք :

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON PARIS 12e
64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND, PAVILLON-SOUS-BOIS - SEINE
4 BIS, RUE P. V.-COUTURIER, ARGENTEUIL - S. ET O.
18, RUE BRÉZIN, PARIS 14e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՄԱՅԻՍ

MERCREDI 18 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8802 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4603

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՊԱԶԻՆՈՒՄ ԱՄԷՆ ԲԱՆԷ ԱՌԱՋ

Մայիս 1ին խորհրդային երկինքին վըրայ հետախուզական առաքելութիւն կատարող ամերիկեան օդանաւին միջադէպը առաւելագոյն չափով օգտագործուեցաւ Խրուշչեւի կողմէ, որ կ՚ուզէ դիմացի ճակատի գլխաւոր խօսակիցը յանցաւորի դիրքին մէջ դնել, նախ քան Փարիզի պատմական ժողովին բացումը :

Միացեալ Նահանգներու զինուորական իշխանութիւնները ի լուր աշխարհի յայտարարեցին, թէ առաջին անգամը չէ որ ամերիկեան օդանաւեր կը լուսանկարեն Խորհրդային Միութեան ռազմական խարիսխները, հաստատեցին, որ նման աշխատանքներ կը կատարուին չորս տարիէ ի վեր հետեւողական կերպով եւ Ամերիկայի ընդհանուր ապահովութեան համար ոչ մէկ զաղտնիք կայ այս մարզին մէջ : Աւելցուցին նաեւ որ ամերիկեան օդանաւերը պիտի շարունակեն իրենց հետազօտութիւնները՝ ցորչափ հակակշիռի չեն ենթարկուած սպառազինումները :

Վերին ժողովի օրակարգին գլխաւոր հարցերէն մէկն էր ապազինումը, որուն մասին ջուր կը ծեծեն աշխարհի մեծերը տասնեւհինգ տարիէ ի վեր՝ կանաչ սեղաններու շուրջ :

Ինչպէս Գերմանիոյ եւ Պերլինի կնճիռին, նոյնպէս ապազինման բարդ հարցին մասին բոլորովին հակոտնեայ տեսակէտներ ունին «ազատ աշխարհ»ի եւ Խորհրդային Միութեան ներկայացուցիչները :

Ճափոնի հետ պատերազմը չէր վերջացած տակաւին, երբ 1945 Յունիս 26ին ստորագրուեցաւ Միացեալ Ազգերու Ուխտը : ՄԱԿի գլխաւոր գործերէն մէկը պիտի ըլլար յաջողցնել ապազինումը, իբրեւ ամէնէն կտրուկ միջոցը խաղաղութիւնը ապահովելու :

Նոյն տարուան Հոկտեմբեր 3ին Միաց. Նահանգները, Մեծն Բրիտանիա, Խորհ. Միութիւն եւ Չինաստան Մոսկուայի մէջ կը ստորագրէին յայտարարութիւն մը, որով փափաք կը յայտնէին «կնքել գործնական համաձայնութիւն մը՝ սպառազինումը կարգ-կանոնի դնելու համար» : Հիւլէական եւ ջրածին նոր զինատեսակը ստիպողական կը դարձնէին եթէ ոչ ապազինումը՝ գէթ սպառազինութեանց հակակշիռը :

1946 Յունուար 24ին ՄԱԿը ստեղծեց «Հիւլէական ուժի յանձնախումբ» մը : Քանի մը ամիս վերջ՝ Յունիս 14ին ամերիկեան պատուիրակը ներկայացուց մանրամասն ծրագիր մը՝ հիւլէական ուժը միջազգային հակակշիռի ենթարկելու մասին : Խորհրդային պատուիրակ Կրոմիքօ — այժմու արտաքին նախարարը — ներկայացուց ուրիշ ծրագիր մը : Ընդունելով հանդերձ որ հիւլէական զէնքերու արտադրութիւնն ու գործածութիւնը արգիլուին միջազգային օրէնքով մը, կը մերժէր հակակշիռի պայմանը եւ Խ. Միութեան համար վեթոյի իրաւունք կը պահանջէր Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ :

1946 Դեկտեմբեր 30ին «Հիւլէական ուժի յանձնախումբ»ը ջախջախիչ մեծամասնութեամբ ընդունեցաւ հակակշիռի ամերիկեան ծրագիրը (ծանօթ «Պարուխի ծրագիր» անունով), որ կը յանձնարարէր հիւլէական ուժի միջազգային հեղինակութեան մը ստեղծումը : 1948 Յունիս 22ին այս ծրագիրը ընդունուեցաւ ՄԱԿի ընդհ. ժողովին կողմէ, որ մերժեց խորհրդային հակառաջարկը :

Այդ Օրերուն ՄԱԿի կողմէ կեանքի կոչուած էր նաեւ «Դասական զէնքերու յանձնախումբ» մը : 1952 Յունուարին հիւլէական եւ դասական զոյգ յանձնախումբերը միաձուլուելով կազմուեցաւ ապազինման միակ մարմին մը :

1954 Ապրիլէն Մ. Նահանգները, Անգլիա, Քանատա, Ֆրանսա եւ Խ. Միութիւն կազմեցին «Ապազինման ենթայանձնախումբ» մը : 1955 Ապրիլ 19ին Ֆրանսա եւ Անգլիա պահանջեցին արգիլել եւ քանդել կորիզային զէնքերը՝ երբ դասական զէնքերը 75 առ հարիւր զեղչուած ըլլան : Մայիս 10ին Մոսկուա կը պահանջէր հակակշիռի միջազգային մարմնի մը հսկողութեամբ քանդել օտար հողի վրայ հաստատուած հիւլէական խարիսխները :

18 Յուլիս 1955ին Ժընեւի անդրանիկ Վերին ժողովը զբաղեցաւ ապազինման հարցով, առանց արդիւնքի մը յանգելու : Նոյն բախտին արժանացան վերջին հինգ տարիներու փորձերը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

"ԿԸ ԶԳԵՄ Կ'ԵՐԹԱՄ ԵԹԷ..."

ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ԽՐՈՒՇՉԵՒ

ԺՈՂՈՎԸ ԿՐՆԱՅ ԵՐԲԵՔ ՉՍԿՍԻԼ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ԿԸ ՓՈՐՁԷ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՓՐԿԵԼ

Ամէնէն յոռետես անգամ չէր կրնար նախատեսել Վեհաժողովի ձախողութիւնը, այսքան հապճեպ եւ անակնկալ կերպով :

Երկուշաբթի առաւօտեան առաջին նիստի ընթացքին Խորհրդային վարչապետը գրաւոր ճառով մը ամբաստանած է Մ. Նահանգները որ յարձակողական նպատակներ կը սնուցանեն ու այս առթիւ պահանջած է :

1.— Մ. Նահանգները հրապարակաւ եւ պաշտօնապէս պէտք է ընդունին որ «իրենց քաղաքականութիւնը դատապարտելի է, որ յարձակողական գործունէութիւն ունին եւ ցաւ պէտք է յայտնեն իրենց այդ գործունէութեան համար :

2.— Պէտք է յանձն առնեն չբռնաբարել Խ. Միութեան սահմանները եւ այս առթիւ դատապարտեն անցեալի դէպքերը » :

3.— «Իւ 2»ի միջադէպին պատասխանատուները պէտք է պատժուին :

Այս առթիւ Խրուշչեւ չէ մոռցած է թէ եթէ գոհացում չստանայ Վերին Ժողովի գումարումը ապարդիւն պիտի նկատէ ու պիտի առաջարկէ վեց–ութ ամիսով յետաձգել :

Այզընհաուըրի Խ. Միութիւն այցելութեան հրաւէրը ետ առած է :

Այզընհաուըրը իր կարգին յայտարարած է թէ Խ. Միութեան վրայ լրտեսական ոչ մէկ օդանաւ պիտի ղրկուի այսուհետեւ, ուրեմն աւելցուցած է ան, խորհրդային պատճառաբանութիւնը կը կորսնցնէ իր իմաստը : Այս առթիւ Մ. Նահանգներու նախագահը դիտել տուած է որ ամերիկեան օդային գործունէութիւնը Խորհրդային սահմաններէն ներս յարձակողական նպատակներ չի հետապնդեր :

Այզընհաուըր աւելցուցած է թէ «պարզ է որ Խրուշչեւ որոշած է ձախողեցնել վեհաժողովը » :

Անել կացութենէն դուրս ելլելու մտադրութեամբ Անգլիոյ վարչապետը՝ Մաքմիլըն եւ Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը՝ տը Կոլ ամէն ճիգ ի գործ դրած են որ Խրուշչեւ գոհանայ Այզընհաուըրի յայտարարութենէն եւ ետ առնէ իր վերջնագիրը :

Տը Կոլ ի մէջ այլոց ըսած է .— «այսօր, այս պահուն իսկ, Խորհրդային արբանեակ մը կը թռչի Ֆրանսայի վերեւ : Այս մեքենաները ռումբեր կրնան փոխադրել : Ուրեմն հարցը ընդհանրական է եւ պէտք է կարգադրել : Լաւ չէ որ մասնակի դէպքի մը պատճառով բաժնուինք անմիջապէս » :

Խրուշչեւ անդրդուելի մնացած է սակայն, ու ջղագրգռուած բացականչած է. — « Ո՞ր սատանան մղեց Ամերիկացիները որ նման քայլ մը առնեն» : Տը Կոլ պատասխանած է .— «Աշխարհի մէջ շատ սատանաներ կան եւ ճիշդ անոնք չէզոքացնելու համար է որ հոս հաւաքուած ենք» :

Ապարդիւն սակայն : Զորսերը կը բաժնուին առանց նոր ժամադրութիւն մը ճշդելու :

Ժողովը առանց սկսելու վերջ գտած է ժամը 14.30ին : Արդէն սկսած էր ժամ մը ուշ շնորհիւ Խրուշչեւի որ առանց պատճառի ուշացուցած էր : Վարչապետ Տըպրէ եւ անոնք որ լուր չունէին կը սպասէին Ելիզէի սանդուխին վրայ :

Վեհաժողովի նիստին մասնակցողներուն ուշադրութիւնը գրաւած է որ Խրուշչեւ յաճախ ձախ՝ Կրոմիքոյի եւ աջ՝ մառեշալ Մալինովսկիի կը նայէր :

— « Նեղ կացութեան մատնուած մէկու մը երեւոյթը ունէր, կարծես թէ մէկը վրան կը հսկէր» դիտել տուած է ներկաներէն մէկը լրագրողի մը :

Երկուշաբթի երեկոյ Մաքմիլըն վերջին փորձ մը եւս ըրած է համոզելու Խրուշչեւը որ ետ կենայ իր մտադրութենէն : Արդիւնքը ցարդ յայտնի չէ : Երեքշաբթի օր երկրորդ տեսակցութիւն մը պիտի ունենար :

Միջազգային դէտերու կարծիքով Խրուշչեւ ներկայիս բանակին ճնշումին ենթարկուած է (Մալինովսկիի ներկայութիւնը ապացոյց կը նկատեն այս կարծիքին) : Այս վերջինները դժգոհ են վերջին զօրաթափումէն եւ «Իւ 2» դէպքին առիթով դիտել տուած են՝ վարչապետին որ Խորհրդային ուժերը անբաւարար են եւ ուժեղացման կը կարօտին :

Մտածողներ կան նաեւ որ «ընկերվարական պլոք»ի շատ մը երկիրներու ղեկավարները ու յատկապէս համայնավար Չինաստան դժգոհ են՝ Արեւելք–Արեւմուտք հաւանական մերձեցումէ մը : Արդարեւ Մաօ–Ցէ–Թունկ դեռ վերջերս կը յայտարարէր . — « Ամերիկեան օդանաւին միջադէպը աչքերը բանալ պէտք է տայ բոլոր անոնց որոնք կը հաւատան Այզընհաուըրի խաղաղատենչ զգացումներուն » :

Երեքշաբթի առտու ժամը 9ին, Խրուշչեւ յամպատրաստից մամուլի ասուլիս մը տուաւ : Կրկնեց թէ նոյն իրիկունը կը մեկնի եթէ Ամերիկացիները չդատապարտեն Իւ 2ի միջադէպը, չպատժեն անոր պատասխանատուները եւ ցաւ չյայտնեն եղածին համար :

Շատ քիչ հաւանականութիւն կայ կացութիւնը փրկելու, ոմանք կ'ըսեն նոյնիսկ թէ Խրուշչեւ կիրակի օր արդէն յայտարարած էր թէ երեքշաբթի պիտի մեկնի : Խորհրդային ժողովուրդը շատ գոհ է եւ Մոսկուայի մէջ կը հաւաքուին յայտնելու համար իրենց ուրախութիւնը . — « Պրաւօ, ընկեր Խրուշչեւ, այսպէս պէտք է խօսիլ ամերիկեան աշխարհակալներուն հետ » :

Միւս կողմէ Միացեալ Նահանգներու հանրային կարծիքը — դեմոկրատ եւ հանրապետական — Այզընհաուըրին կը թելադրեն տեղի չտալ : Այզընհաուըր շատ աղդուած է հրաւէրին ետ առնուելէն եւ անձնական նախատինք կը նկատէ այդ միջադէպը :

✕ Տը Կոլ ջնջեց Ելիզէի մէջ տեղի ունենալիք ճաշը (երեքշաբթի ցերեկ) զոր կուտար երեք մեծերու ի պատիւ եւ 80 հոգիի մասնակցութեամբ :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ինչպէս աւելի առաջ գրած էինք, Երուսաղէմի կառավարիչը Պատրիարքարանի վարչական պատասխանատու նշանակած ըլլալով Հայրիկ Եպիսկ. Ասլանեանը, այս վերջինը Էջմիածին դիմած էր մասնաւոր նամակով մը, խնդրելով որ բաւ համարուի Եղիշէ Եպիսկ.ի տրուած պատիժը եւ կատարուի նոր կարգադրութիւն մը : Այս դիմումին պատասխանած է Էջմիածնի Գեր. Հոգեւոր Խորհուրդը, հեռագիրը ղրկելով Երուսաղէմի պատրիարքարանին .—

21 Ապրիլ, 1960, Էջմիածին

Տնօրէն ժողով Հայոց Պատրիարքարանի

Հին քաղաք, Երուսաղէմ

Կը հաստատենք Հայրիկ եւ Եղիշէ եպիսկոպոսներու 11 Ապրիլի թուակիր նամակները, ինչպէս նաեւ հեռագիրը 13 վարդապետներու՝ Եղիշէ Եպիս.ի ներումի մասին : Վեհ. Հայրապետին համար անհրաժեշտ է ունենալ Երուսաղէմի Միաբանութեան բացարձակ մեծամասնութեան համաձայնութիւնը խնդրին վերանայման, ստորագրուած Եպիսկոպոսներու կողմէ :

Կաթողիկոսի յանձնարարութեամբ, Սերովբէ Եպիսկ.ը կը մեկնի Երուսաղէմ, յստակացնելու համար այդ հարցի առընչութեամբ խնդիրները՝ տեղւոյն վրայ :

Ողջոյնիւ Սիրոյ

ՍԱՀԱԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Գեր. Հոգ. Խորհուրդի Նախագահ

✕

25, Ապրիլ 1960, Էջմիածին

Հայոց Պատրիարքարանին

Հին քաղաք, Երուսաղէմ (Յորդանան)

Հոգեւոր Խորհուրդը, Ն. Ս. Կաթողիկոսի նախագահութեամբ, որոշեց անմիջապէս ղրկել յատուկ պատուիրակութիւն մը դէպի Երուսաղէմ, տեղւոյն վրայ անձամբ ծանօթանալու կացութեան հետ, Սուրբ Աթոռիդ խաղաղութեան եւ համերաշխութեան, եւ մեր եկեղեցւոյ միութեան ու եղբայրական սիրոյն մէջ Քրիստոսի, գալու համար վերջնական եզրակացութեան, առաջադրուած խնդիրներու մէջ : Մայր Աթոռի պատուիրակութիւնը, որ կը բաղկանայ Հայկազուն Եպիսկ.է եւ Հոգ. Գեր. Խորհուրդի անդամ Արարատ Ղարիպեանէ, անյապաղ կը մեկնի Երուսաղէմ : Մենք պիտի հեռագրենք իրենց մեկնումի թուականը :

ՍԱՀԱԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Հոգ. Գեր. Խորհուրդի Նախագահ

Այս առթիւ, Ֆրանսայի Հայոց Կաթ. Նուիրակը Սերովբէ Եպ. Մանուկեան եւս, Պէյրութ ժամանեց Մայիս 6ին եւ քանի մը օր մնալէ վերջ, Մայիս 10ին օդանաւով մեկնեցաւ Երուսաղէմ : Հայկազուն Եպիսկ. Աբրահամեան եւ Փրոֆ. Արարատ Ղարիպեան արդէն Փարիզի գծով ճամբայ ելած են եւ շուտով կը հասնին Պէյրութ, իրենց կարգին անցնելու համար Երուսաղէմ :

«Այգ» կը գրէ թէ Երուսաղէմի Միաբանութիւնը անհամբեր կը սպասէ Մայր Աթոռի պատուիրակութեան ժամանումին ու կարելի կարգադրութեանց :

ՎԱՂԸ ...

Յառաջի նոր թերթօնը զոր բոլորդ պիտի սիրէք ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑԻ

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՎՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

ՊՐՈՒՆԴ ՀԱՅԿԱԶՆԵՐԸ

ՀՅԱԳԱԺՂՀՍՏՀԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՄՍՄ. — Սա յօդուածը կ՚ասեղծէ «Մով. Հայաստան» թերթէն (Նկրմի 29), ուր իւր խոհերը կ՚արտայայտէ Հայ գրականութեան նշանաւոր դէմքերէն մին՝ Պրուսովի մասին։ Ան ներկայիս Մոսկուայի Գրականութեան Ինստիտուտին մէջ կը դասաւանդէ հայ գրականութեան պատմութիւնը։ Ան ներկայիս կը պատրաստէ Պրուսովի ամբողջական երկերուն հատորները

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈՅԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ

Ա. Ն. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

— Պարոն Ա. Ն. Յովհաննիսյան, ինչպիսի՞ տպավորություն ստացաք Ձեր ուսանողական տարիների Երևանի Համալսարանից, որի ուսանողական կյանքի մասին Դուք այնքան հետաքրքրական հուշեր պատմեցիք մեզ:

— Ես ուսանող էի 1913 թվականի աշնանը, երբ Համալսարանը տեղափոխվեց Նոր Նախիջևան: Ուսանողական կյանքը այդ տարիներին շատ ուրախ էր, ինչպես ուրախ էր ամբողջ երիտասարդությունը: Ես ուրախ էի, որ ուսանող եմ, որ ապագա գիտնական եմ լինելու: Ուրախ էի, որ ինձ շրջապատում են ուսանողներ, որոնք ինձ նման ձգտում են գիտության գանձերին տիրանալ: Ես ուրախ էի, որ ինձ շրջապատում են ուսանողներ, որոնք ինձ նման ձգտում են գիտության գանձերին տիրանալ:

— Ձեր ուսանողական տարիների մասին պատմեցիք, որ Դուք ուսանող եղել եք նաև Պետերբուրգի համալսարանում: Ինչպիսի՞ տպավորություն ստացաք այդ համալսարանից:

— Պետերբուրգի համալսարանում ես ուսանող եղել եմ ընդամենը մեկ տարի: Այդ տարին ինձ համար շատ հետաքրքրական էր, որովհետև ես ծանոթացա այդ համալսարանի պրոֆեսորներին, որոնք ինձ նման ձգտում էին գիտության գանձերին տիրանալ: Ես ուրախ էի, որ ինձ շրջապատում են ուսանողներ, որոնք ինձ նման ձգտում են գիտության գանձերին տիրանալ:

— Ձեր ուսանողական տարիների մասին Դուք շատ հետաքրքրական հուշեր պատմեցիք մեզ: Ինչպիսի՞ տպավորություն ստացաք Ձեր ուսանողական տարիների Երևանի Համալսարանից, որի ուսանողական կյանքի մասին Դուք այնքան հետաքրքրական հուշեր պատմեցիք մեզ:

— Ես ուսանող էի 1913 թվականի աշնանը, երբ Համալսարանը տեղափոխվեց Նոր Նախիջևան: Ուսանողական կյանքը այդ տարիներին շատ ուրախ էր, ինչպես ուրախ էր ամբողջ երիտասարդությունը: Ես ուրախ էի, որ ուսանող եմ, որ ապագա գիտնական եմ լինելու: Ուրախ էի, որ ինձ շրջապատում են ուսանողներ, որոնք ինձ նման ձգտում են գիտության գանձերին տիրանալ: Ես ուրախ էի, որ ինձ շրջապատում են ուսանողներ, որոնք ինձ նման ձգտում են գիտության գանձերին տիրանալ:

— Ձեր ուսանողական տարիների մասին պատմեցիք, որ Դուք ուսանող եղել եք նաև Պետերբուրգի համալսարանում: Ինչպիսի՞ տպավորություն ստացաք այդ համալսարանից:

— Պետերբուրգի համալսարանում ես ուսանող եղել եմ ընդամենը մեկ տարի: Այդ տարին ինձ համար շատ հետաքրքրական էր, որովհետև ես ծանոթացա այդ համալսարանի պրոֆեսորներին, որոնք ինձ նման ձգտում էին գիտության գանձերին տիրանալ: Ես ուրախ էի, որ ինձ շրջապատում են ուսանողներ, որոնք ինձ նման ձգտում են գիտության գանձերին տիրանալ:

— Ձեր ուսանողական տարիների մասին պատմեցիք, որ Դուք ուսանող եղել եք նաև Պետերբուրգի համալսարանում: Ինչպիսի՞ տպավորություն ստացաք այդ համալսարանից:

— Պետերբուրգի համալսարանում ես ուսանող եղել եմ ընդամենը մեկ տարի: Այդ տարին ինձ համար շատ հետաքրքրական էր, որովհետև ես ծանոթացա այդ համալսարանի պրոֆեսորներին, որոնք ինձ նման ձգտում էին գիտության գանձերին տիրանալ: Ես ուրախ էի, որ ինձ շրջապատում են ուսանողներ, որոնք ինձ նման ձգտում են գիտության գանձերին տիրանալ:

— Ձեր ուսանողական տարիների մասին պատմեցիք, որ Դուք ուսանող եղել եք նաև Պետերբուրգի համալսարանում: Ինչպիսի՞ տպավորություն ստացաք այդ համալսարանից:

— Պետերբուրգի համալսարանում ես ուսանող եղել եմ ընդամենը մեկ տարի: Այդ տարին ինձ համար շատ հետաքրքրական էր, որովհետև ես ծանոթացա այդ համալսարանի պրոֆեսորներին, որոնք ինձ նման ձգտում էին գիտության գանձերին տիրանալ: Ես ուրախ էի, որ ինձ շրջապատում են ուսանողներ, որոնք ինձ նման ձգտում են գիտության գանձերին տիրանալ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, Մարսէյլ. — Մէն Լուի մեր գործակալէն սախպողաբար կը խնդրուի ցանկը ղրկել, հաշիւի թիւրիմացութիւններ չառնեղծելու համար :

ՃՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԴԷՊԻ ԼԻԶԻԷՕ ԵՒ ՏՕՎԻԼ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՌՈՍՏՈՄ եւ ԶԱՒԱՐԵԱՆ խումբերու եւ Ապրիլեան Սերունդին կողմէ :

ՅՈՒՆԻՍ 5

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ ԿԻՐԱԿԻ

(Փանթըքոթ)

Օթօքարը կը մեկնի Իսիի սովորական վայրէն առաւօտեան ժամը 6ին, Փլաս տը լա Ռեփիւպլիքէն ժամը 7ին (Պուլ. Մաժենթայի անկիւնը) :

Վերադարձ ժամը 23ին : Ճամբու ընթացքին գեղարուեստական ճոխ բաժին : Կարելի է ճաշը միասին բերել : Երթուդարձ 12 Ն. Ֆ. (փոխանակ չողեկառքով 37 Ն. Ֆ.) :

Հեռաձայնել Սէվ. 06·20 :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քատէի սրահը : Կը խօսի Պ. Պասմաճեան : Նիւթ՝ «Արդի գիտութեան մասին ընդհ. ծանօթութիւններ» : Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ :

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

ԼԻՈՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Չորեքշաբթի 18 Մայիս ժամը 15ին, Յոյներու սրահը : Կարեւոր օրակարգ, պատգամաւորի ընտրութիւն :

Կ. ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները այս Հինգշաբթի, ժամը 15·30ին, Պոմոնի Սահակ-Մեսրոպ սրահին մէջ :

Օրակարգ. — Ա) Զեկուցում երկու տարուան գործունէութեան եւ Բ) 17րդ պատ. ընդհ. ժողովի համար պատգամաւորուհիներու ընտրութիւն :

Ընկերուհիներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Տէսինի մասնաճիւղի անդամական ընդհ. ժողովը 23 Մայիս, Երկուշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Զեկուցում վարչութեան : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կրընոպլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20·30ին դպրոցին մէջ : Կարեւոր օրակարգ, կը խնդրուի ընկերուհիներէն ըլլալ ճշդապահ :

ՎԻԷՆԻ Կ. ԽԱՉԻ վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Օհանջանեան Ակումբին մէջ : Օրակարգ՝ պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիկ հարցեր :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Չորեքշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 4ին եկեղեցիին մէջ : Կարեւոր օրակարգ, պատգամաւորի ընտրութիւն : Կը խնդրուի ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ աշխատող վարժ գործաւորուհիներ, հագուստ եւ շըմիզիէ կարելու համար : Դիմել՝

Maison Bakerd

58, RUE D'ABOUKIR, PARIS 2°

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի ժամը 10·30ին հոգեհանգստեան պատարագ եւ պաշտօն պիտի կատարուի ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՃԻՆՃԵԱՆԻ հոգւոյն համար, անոր մահուան Ա. տարելիցին առթիւ : Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի այս աղօթքին ներկայ գտնուիլ :

ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Տեղի պիտի ունենան 15 – 22 Մայիս երեկոները ժամը 8·30ին, Լիոնի Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյն մէջ, 21 Պուլվ. Էօժէն Տէրիւէլ : Պիտի խօսի Վեր. Ս. ՊԱԳԳԱԼԵԱՆ, (յայտնի բանաստեղծ եւ աւետարանիչ) : Կարեւոր նիւթերու շուրջ :

Մուտքը ազատ է :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Հայկուհի Կիւլպոլեան իր աղջկան Սեդա Կիւլպոլեանի ապաքինման առթիւ հետեւեալ նուէրները կ'ընէ :

Իսիի եկեղեցիին 50 Ն. Ֆ., «Հայ-Բոյժ»ին 30 Ն. Ֆ., Կապոյտ Խաչի կայանին տասը Ն. Ֆ., Կարմիր Խաչին եւ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար տասնական Ն. Ֆ. :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ. — Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ի ընկերները այս Շաբաթ երիկուն ժամը 9ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ : Անդամատետրները միասին բերել :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

"ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ ՕՐԸ" ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Համասեբաստահայ Վերաշ. Միութեան Մարսէյլի, Օտտօ. Գապիւսէլի եւ Սէնթ Անթուանի քոյր մասնաճիւղերու նախաձեռնութեամբ եւ մեծ պատրաստութեամբ կազմակերպուած Սեբաստահայերու Օրուան տօնակատարութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2·30ին, Գապիւսէլի հայկ. դպրոցի օդասուն պարտէզին մէջ, 9, Թրավէրս Տէր Մարտիրոսեան :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին կարող ուժերու կողմէ :

«Շիրվանզադէ» Թատերախումբը կը բեմադրէ «ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՓԵՍԱՑՈՒՆ» խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտը :

Մուտքը ազատ է :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԵՆԵՏԻԿ

ԵՒ

ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

ՄԵԿՆՈՒՄ՝ Օգոստոս 6

ՎԵՐԱԴԱՐՁ՝ Օգոստոս 31

Հռոմի Ողիմպիական Խաղերը զբօսաշրջիկներու խճողում պիտի պատճառեն այս տարի Իտալիոյ մէջ :

Մեր խումբին հանգիստ ճամբորդութիւնը եւ լաւագոյն բնակութիւնը օր առաջ ապահովելու համար, կազմակերպութեան աշխատանքները սկսած են :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Օրերը շուտ կ'անցնին, ցանկը շուտով կ'ամբողջանայ :

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ՝

Պ. ԹԱՐՈՆ

58, Bd. Serrurier, PARIS 19 - Métro Pré-St-Gervais

Ն. ՄԱՅԻՍԵԱՆ

45, Rue de Trévise' PARIS 9 - Tél. TAI 49-40

(Գաւիթին մէջ)

Յ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

11, Ave. Béranger, ARNOUVILLE-LES-GONESSE (S. et O.).

PENSION

DE

FAMILLE

AVEC CONFORT

M.O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue

Montcerf (S. et M.)

Tél. 57

POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS

Téléphoner SUF. 82-59

aux heures de repas

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՆԴԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ Շաբաթ, Մայիս 21, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Անիէռի Սալ տէ Ֆէթին մէջ,

16, Place de l'Hôtel de ville

Կը խօսի *ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ*

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Մասնակցութեամբ Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի

Ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի

Ժամը 20·30էն մինչեւ լոյս եւրոպական պարեր :

Robert Séto et ses Rumberos d'Europe No 1

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Հ.Օ.Մ.Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Կեդր. վարչութիւնը Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը կազմակերպէ ընդունելութիւն մը, իր մայր միութեան (Հ. Օ. Մ.) յիսնամեայ գործունէութեան առթիւ :

Այդ հանդէսին կը մեծարուին նաեւ իր վեթերան անդամները :

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ, 43 Պուլ. Ռասփայ,

Այս Կիրակի, ժամը 19էն 23

Գեղարուեստական բաժին, ժողովրդական նուագ, երգ, պար, արտասանութիւն : Կը մասնակցին Օր. Ներ Տ. Զարափեան, Ա. Գաբոյեան, Անի Թարօն : Պ. Պ. Կ. Ափրիկեան, Ա. Սերոբեան, Մ. Պօղոսեան եւ Եր. Գրիգորեան :

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 Ն. Ֆ. :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Հովանաւորութեամբ՝ *ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի*

Այս Կիրակի ժամը 15·30էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Մազընոյի մէջ

88, RUE D'AUBAGNE

Հանդէսը կը վարէ Միութեանս փոխ նախագահ Պ. ՅՈՎ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Կը բանախօսէ՝ Պ. Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Ներկայացուցիչներ. — Ազգ. Կեդր. վարչութիւն, Կրօնական Ցարանուանութեանց, Բարեգործական եւ Հայրենակցական Միութեանց ներկայացուցիչներ : Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին : Ղեկավարութեամբ Տիկին Մ. ՇԱՄԻՐԵԱՆի : Կը ներկայացուի՝ ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆի

ԱՆՈՒՇ

Օփերայէն զանազան պատկերներ, ինչպէս նաեւ ԵՐԿՈՒ ՀՆԱԿԱՐԿԱՏՆԵՐ, խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ :

Պարեր ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր, **SERGE GARO** նուագախումբով :

Պիւֆէ մատչելի գիներով :

ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Լիոնի Հայ Մշակութային ակումբին կողմէ :

21 Մայիս, Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8·30ին, Սալ Ռամոյի մէջ,

PLACE SATHONAY, LYON

Միութեանս 40 հոգինոց երգչախումբը բեմին վրայ Ղեկավարութեամբ

ՅՈՎՍԷՓ ՎՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ

Պիտի ներկայացուի « ՏԻԿԻՆԸ ԿԸ ՆՆՋԷ ... »

Յակոբ Աբրահամեանի, որուն կը մասնակցին — Սրբուհի Գզարճեան, Մաննիկ Սերովբէ, Ոստանիկ Գաբրիէլեան, Գէորգ Պառաւեան :

Գեղջկական պարեր, առաջնորդութեամբ՝ Տէր եւ Տիկ. Մութավէլեանի :

Կը մասնակցի երգիչ Բիւզանդ Ֆընտըգեան (Փարիզէն)

« ՎԵՑ ՈՒ ԿԷՍ ՊՈՐՏԻ ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ ՄՆՏՈՒԿԸ »

Զաւեշտ մը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Մարթէն Օփլազի

Մասնակցութիւն Օր. Լեա Դաւիթեան Պ. Պ. Ստ. Զրաճեան, Արթիւր Պիլէնեան, Փօլ Փօրթուգալեան, Ժաքի Օր ջանեան :

Տոմսերու գիներ. — Հրաւիրատոմս, Ա. կարգ 5 Ն. Ֆ., Բ. կարգ 3 Ն. Ֆ. :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHOREի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով · Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE

2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՀԱՅՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 19 ՄԱՅԻՍ

JEUDI 19 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8803 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4604

ՎԵՀԱԾՕՂՈՎԸ ՄԵՌԱՒ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ՊԵՐԼԻՆ Կ'ԵՐԹԱՅ, ԻՍԿ ԱՅԶԸՆՀԱՒՈՒԸՐ՝ ԼԻԶՊՈՆԱ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆՆԵՐԸ ԶԿՐՅԱՆ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՓՐԿԵԼ

Ամերոյթիւններով եւ անակնկալներով լեցուն օր մը եղաւ երեքշաբթի : Ամսոյեւի եւ հակասական դէպքեր իրարու յաջորդեցին չարժապատկերի տեսարան – ներու նման :

Առաւօտ ժամը 8·30 , ինչպէս գրած է – ինք Խրուշչեւ յամպատրաստից մամուլի առաւիս մը տուաւ : Ընդհատեց թէ Նոյն իրիկունը իսկ կը մեկնի եթէ Այզընհաուըր չդատապարտէ Իւ 2ի միջադէպը , չպատ – ժէ անոր պատասխանատուները եւ այս առթիւ ցաւ չյայտնէ եղածին համար :

ժամը 9·30·— Մորիս Թորէզ եւ իր կից – նը խորհրդային դեսպանատուն կ'այցելեն եւ սրճալիր տեսակցութիւն մը կ'ունենան Խրուշչեւի հետ :

10·05ին·— Արեւմուտքի երեք Մեծերը ելիզէ կը հաւաքուին : Ժողովը կը տեւէ մէկ ժամ :

10·30ին·— Խրուշչեւ Սեզան (Մառն) կը մեկնի, իրեն կ'ընկերանայ՝ մառեչալ Մալինովսկի : Այս վերջինին համար տեսակ մը ուխտագնացութիւն կ'ըլլայ քանի որ առաջին աշխարհամարտին Յարական բանակներու չարքին կռուած է այս վայրին մէջ :

11·15ին· — Անգլիական դեսպանատան մէջ կարճ հանդիպումէ մը ետք՝ Այզընհաուըր եւ Մաքմիլըն Մառն լա Քոլեթի կը մեկնին :

12·30ին·— Հիւրընկալող պետութիւնը՝ Ֆրանսա կը հրաւիրէ երեք Մեծերը խորհրդակցական հանդիպումի մը համար , նոյն օրը ժամը 3ին : Հոն պիտի քննուին վեհաժողովին կարեւոր հարցերը, ժողովը սկսելու համար : Այզընհաուըր եւ Մաքմիլըն սիրով կ'ընդառաջեն : Սակայն բարդութիւն մը երեւան կ'ելլէ : Խրուշչեւ Փարիզէն հարիւր քլմ. հեռու կը դտնուի : Իրեն ուղղուած նամակը նախ կը յանձ – նուի Խորհրդային դեսպանատուն (Րիւ որ կրնայէ) հոսկ ուրեմն ոստիկան մա – քսիմիլիստներ սրընթաց Սեզան կը մեկ – նին փոխանձելու համար հրաւէրը :

12·30ին·— Ամերիկեան բանբերը դիտել կուտայ որ Զօրավար որ կոլին հրաւէրը ընդունելով՝ Խրուշչեւ «ընդկրկումի» մը ըրած պիտի ըլլայ : Այս առթիւ կը չեշտէ թէ վերին ժողովը իր օրակարգով պիտի գրաւի :

13ին·— Երկրորդ յանպատրաստից ա – ռաւիս մը Խրուշչեւի կողմէ , Սեզանէն 14 քլմ. հեռու ապարակի մը մէջ: Լրագրողներ մը այն հարցումին թէ ընդառաջ պիտի երթայ որ կոլի հրաւէրին, Խրուշչեւ ա – պրդի մը հարցումին պատասխանելով կը չեշտ թէ ցորչափ իր պայմանները չեն ընդունուած , իրենց մասնակցութեամբ վերին ժողով տեղի պիտի չունենայ :

13·25ին·— Խրուշչեւ Փարիզ կը վերա – դառնայ : Ժամը 140 քլմ. արագութեան վրայ լրագրողներու եւ Խրուշչեւի ինք – նաշարժին միջեւ «հետասղնդում» մը տե – ղի կ'ունենայ : Կատարեալ մրցում մը :

14·50ին·— Խրուշչեւ Խորհրդային դե – սպանատուն կը հասնի :

14·52ին·— Մաքմիլըն եւ Այզընհաուըր ելիզէ կը հասնին :

15ին·— Խրուշչեւի կը սպասեն ժողովը սկսելու համար :

15·05ին·— Երեք Մեծերը կը սկսին ի – րենց ժողովը : Խրուշչեւի բացակաթողը պարագայ է միշտ : Այս վերջինը Խորհրդա – յին դեսպանատան մէջ ճաշի նստած է ,ու – րախքանչիւր պահ մը առնելէ ետք : Խորհրդային դես – պանատունը հաղորդագրութիւն մը կը հրապարակէ : Խրուշչեւ իր պայմաններէն չէ հրաժարած :

16·10ին·— Խրուշչեւի մամուլի ասու – լիսը տեղի չունենար :

16·55ին·— Ելիզէ զեկոյց մը կը հրա – տարակէ չեշտելով·— «Խորհրդային վար – չապետին բացակայութիւնը հասատա – ուած է : Զօրավար տը Կոլ նկատի կ'առնէ որ այս պայմաններուն մէջ խորհրդակ – ցութիւնները չեն կրնար չարունակուիլ »:

17·05ին·— Արեւմտեաններու խորհր – դակցութիւնը վերջ կը գտնէ :

17·50ին·— Քոնտիաթեսեւ, խորհրդային դեսպանատան խորհրդատուն ելիզէ կը մեկնի եւ նամակ մը կը յանձնէ տը Կոլին, ուչ մէկ նորութիւն: Խրուշչեւ մէյտ Նոյն պայմանները կ'առաջարկէ :

18ին·— Արեւմուտքի բանբերները կը հաղորդեն թէ ժամը 21·30ին Երեք Մեծե – րը վերատին պիտի հաւաքուին : Եռվօ, Ֆ – լիդէի բանբերը կը յայտնէ թէ ժամը 14·55ին Խրուշչեւ հեռաձայնած ու հար – ցուցած է թէ ժողովը՝ նախապատրաս – տակո՞ն բնոյթ պիտի ունենայ թէ բուն վերին ժողովը պիտի ըլլայ : Առաջին պա – րագային չանձն կ'առնէ ներկայ գտնուիլ երկրորդին՝ ոչ, մինչեւ այն ատեն որ Այզընհաուըր ներողութիւն չէ խնդրած :

18·30ին·— Կրոմիքօ եւ Սոլսթոփ Անգլիական դեսպանատուն կ'երթան տե – սակցելու համար՝ Սելվին Լօյտի հետ :

19ին·— Տը Կոլի մէկ նամակը կը յանձ – նուի՝ Խրուշչեւի :

20ին·— Կրոմիքօ դեսպանատուն կը վերադառնայ : Ոչ մէկ դրական լուծում գտնուած է :

21ին·— Կը լսուի թէ Օռլիի մէջ «Քո – լոմպին» (Այզընհաուըրի) , « Վիսքա – ուրթի» (Մաքմիլընին) եւ «Իլիուչին» (Խրուշչեւին) օդանաւերը պատրաստ գտ – նուելու հրաման ստացած են :

21·30ին·— Արեւմուտքի երեք Մեծերը ելիզէի մէջ երրորդ անգամ ըլլալով կը հաւաքուին : Ժողովը քառորդ ժամ մի – այն կը տեւէ :

21·55ին·— Մամուլին կը յանձնուի Խորհրդային յայտարարութիւն մը :

Այզընհաուըր՝ պէտք է ընդունի Խրուշ – չեւի պայմանները, այլապէս վերին ժո – ղով տեղի չունենար :

22·30ին·— Արեւմուտքի երեք Մեծե – րու զեկոյցը կը հրատարակուի : կարճ եւ լակոնական ոճով նախ կը հաստատէն վերին Ժողովի ձախողութիւնը Խորհրը – դային վարչապետին բռնած ընթացքին պատճառով, ապա յոյս եւ պատրաստա – կամութիւն կը յայտնեն «ապագային , որեւէ մէկ պատեհ ժամանակ» քննու – թեան առնել միջազգային հրատապ իրն – դիրները :

Զեկոյցը կ'ըսէ ի մէջ այլոց : «Առկախ մնացած բոլոր հարցերը պէտք է կարգա – դրուին ոչ թէ ուժով եւ սպառնալիքով , այլ խաղաղօրէն եւ բանակցութեանց ճամբով »:

× կանոնիկոս Քեւո, Տիժոնի քաղաքա – պետը , այցելութիւն մը տուած է Խրուշ – չեւի եւ համբուրած վարչապետը : կանո – նիկոսը որ երիցադոյնն է Սզը· ժողովին, խստօրէն քննադատուեցաւ այս այցելու – թեան համար իր կուսակիցներուն կողմէ (Անկախ) :

×

Ոչ ոք կը սպասէր նման արդիւնքի մը : Եթէ նոյնիսկ մեծ յոյս չկար ժողովի յա – ջողութեան մասին, կարելի չէր սակայն նախատեսել թէ ժողովը կրնայ նոյնիսկ չսկսիլ : Բոլորը համաձայնած են ըն – դունելու համար թէ նոր Խրուշչեւ մըն էր Փարիզ եկողը : Տը Կոլ եւ Այզընհաուըր կ'ընդունին թէ Ռամպույէի եւ Քեյփ Տէյվիտի մարդը ուրիշ էր : Երկուքն ալ տեսած էին միայն սիրալիր եւ ժպտադէմ

ՎԵՐԻՆ ԺՈՂՈՎԸ ՊԱՅԹԵՑԱԻ

« Նիւ Եորք Հերըլտ»ի մէջ (Մայիս 17) ծանօթ լրագրող Ռ· Տրիւմոնտ կարդ մը խորհրդածութիւններ կ'ընէ վերին ժողո – վի ձախողութեան շուրջ : Կասկած չկայ թէ կրեմլին , դիտաւորեալ եւ նախապատ – մանուած ճշդրտութեամբ ուղեց որ վե – րին ժողովը ձախողի :

Խրուշչեւի ելոյթը, որ ռումբի պայ – թումի տպաւորութիւն թողուց, արկածի եւ պատահականութեան արդիւնք չէր :

Պատրոյդը վառած էին Մոսկուայի մէջ, Խրուշչեւի Փարիզ գալէն առաջ: Փաստ է որ չորս մեծերու խորհրդաժողո – վը ձախողութեան դատապարտուած էր ի յառաջագունէ :

Կը նշանակէ թէ մոտյլ օրեր կը սպասեն մեզի :

Երբ այս տողերը կը գրենք, դեռ եւս յոյս կայ թէ խօսակցութիւնները կրնան տեղի ունենալ յամառ, փոփոխամիտ եւ ինքզինք պարտադրող խորհրդային դե – կավարին եւ նախագահ Այզընհաուըրին , տը Կոլին եւ Մաքմիլընին միջեւ :

Սակայն նուազագոյն յոյս անգամ չկայ թէ այս խօսակցութիւնները արդիւնքի մը հասնին եւ կարելի կ'ըլլայ համաձայնու – թիւն մը գոյացնել որեւէ կարեւոր հարցի չուրջ :

Ճշմարտութիւնը այն է թէ Արեւելք – Արեւմուտք յարաբերութիւններուն մէջ ոչինչ փոխուած էր Քէմք Տէյվիտի խո – սակցութիւններէն ի վեր, երբ Խրուշչեւ կը ջատագովէր վերին ժողովի մը դու – մարումը եւ ստացուելիք արդիւնքը :

Վերին ժողովը որ իր ըսելով այնքան բաղձալի էր, քանդեց իր իսկ ձեռքով :

Խորհրդային աչխարհին եւ Արեւմուտ – քին միջեւ գոյութիւն ունեցող լարուած կացութիւնը, զոր կ'ուզէր մեղմել, այժմ իր իսկ ձեռքով աւելի եւս կը պրկուի :

Այժմ կարելի է հետեւցնել թէ Փարիզի վեհաժողովը, որ իր չարքին առաջինը պիտի ըլլար, դատապարտուած է վերջի – նը գտնելու :

Նախագահական այցելութիւն տեղի պիտի չունենայ Ս· Միութիւն եւ այն հե – ռանկարը, որ խորհրդային եւ ամերիկա – ցի զեկավարները իրարու հետ կրնան տե – սակցիլ Այզընհաուըրի պաշտօնի գլուխ գտնուելու միջոցին, ի դերեւ ելած են :

Պաղ պատերազմը աւելի պիտի պաղի եւ տաք պատերազմի մը հաւանականու – թիւնը կարելի չէ միտքէ հանել: Թէեւ քիչեր կը մտածեն թէ Խորհրդային Մի – ութիւնը պատերազմ ուզէ :

Չինարչաւին վերջ տալու հեռանկարը եւս չքացած է :

Փաստը, թէ Խրուշչեւ վճռած էր ձա – խողեցնել վերին ժողովը, այն տղեղ ար – տայայտութիւնները էին որ ուղղեց Այ – զընհաուըրի հասցէին՝ զայն ներկայացնե – լով հովանաւորողը «աւազակաբարոյ քա – ղաքականութեան» մը: Ցետոյ այնպիսի անպատկառ պայմաններ դրաւ, որ պիտի թէ Մ· Նահանգներու նախագահը չէր կը – նար ընդունիլ եւ հարկադրաբար պիտի մերժէր :

Ամերիկայի նախագահը յայտարարեց թէ դէպի Ս· Միութիւն ամերիկեան օ – դանաւերու թռիչք «պիտի տեղի չունենայ այսուհետեւ »:

Բայց, Խրուշչեւ թոյլ պիտի չտար որ այս յայտարարութեամբ խնդիրը կար – գադրուած նկատուէր: Ուստի պահանջեց որ Այզընհաուըր ներողութիւն խնդրէ «Իւ 2»ի միջադէպին համար եւ յանձն առնէ պատժել միջադէպին պատասխա – նատուները :

Անվիճելի է որ Խրուշչեւ փակել ուզեց խորհրդաժողովին բոլոր դուռները : Իր մեքենայութիւններուն մէջ չմոռցաւ մին – չեւ իսկ մերժել Այզընհաուըրի երկարած ձեռքը, խորհրդաժողովի մուտքին, որ – պէսզի չսիպտուկ խօսիլ Ամերիկայի նա – խագահին հետ :

Ինչ կը վերաբերի Խորհրդ· Միութեան լրտեսական գործունէութեան, Խրուշչեւ ձեռքերը իր գլուխէն վեր բարձրացնելով եւ անմեղ մարդու տպաւորութիւն մը կեղծելով, յայտարարեց : «Վկայ է Աստ – ուած որ ձեռքերս պիղծ չեն եւ սիրտս մաքուր է»:

Լրտես օդանաւին միջադէպը բաւարար պատճառաբանութիւն չէ այն դիրքին համար, զոր Խրուշչեւ բռնած է Փարիզի մէջ: Այնպայման ներքին քաղաքական պատճառներ կան, որոնցմէ ամենէն , խա – ղաղութիւնը զոհելու գինով, պահել իր դիրքը Կրեմլինի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅԵՐՀԱԹ ԱՊՊԱՍ երեք հեռագիրներ ուղղած է Այզընհաուըրի, Մաքմիլընի եւ Խրուշչեւի Ալժերիոյ մասին : կը մեղա – դրէ՝ Ամերիկան եւ Անգլիան, որոնք ուղ – ղակի եւ անուղղակի զօրավիզ կը կանգ – նին Ֆրանսայի : Խորհրդային վարչապե – տին նամակին մէջ կը չեշտէ թէ ցորչափ Ալժերիոյ պատերազմը չարունակուի աչ – խարհի մէջ խաղաղութիւն չի կրնար հաս – տատուիլ եւ վինարչաւը պիտի չարու – նակուի :

ՓԱՐԻԶԻ ոստիկանապետը Փափոն ա – պահովութեան ուժերու կատարած աչ – խատանքներուն հաչուեկչիռը ներկայա – ցուցած է Սէն նահանգի խորհրդարանա – կաններուն : Սէնի մէջ 150·000 Ալժերա – ցիներ կ'ապրին ներկայիս : 1959 տարե – շրջանին երկու հազար հոգի ձերբակալ – ուած են : 70·000 քննութիւններ կատար – ուած են : 53 միլիոն ֆրանք գրաւուած է եւայլն :

վերջ Շաբաթի մէջ մամուլի ասուլիս մը պիտի տայ եւ Հինգշաբթի առտու պիտի մեկնի Պերլին :

Այզընհաուըրի ի պատիւ ճաշ մը տըր – ուեցաւ Զորեքշաբթի օր տը Կոլի կողմէ , Հինգշաբթի օր Միացեալ Նահանգներու Նախագահը Լիզպոնա կը մեկնի :

× ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ·— Ելիզէ երթալէ ա – ռաջ, Խրուշչեւ անակնկալ այցելութիւն մը տուաւ Մաքմիլընի, Զորեքշաբթի առ – տու :

ՊԱՐԿԵՇՏ

ՓՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՉԷ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ԽՄԲ.— Յատկապէս «Ա.ր» շաբաթա – թերթին ի պատասխան այս գրութիւնը , պատասխան մըն է նաեւ Փարիզի կարգ մը ուրիշ թերթերու եւ ֆնննադատներու արտայայտած կանխակալ եւ կողմնակալ կարծիքներուն : Արամ Խաչատուրեանի Փարիզ եկած օրերուն զուգադիպող բա – ղաքական մթնոլորտէն տարուած եւ սուրբ արուեստն ու պիղծ բաղաքակա – նութիւնը իրարու հետ շփոթելով , մեծ երաժիշտը եւ իր վաստակը կոյրօրէն նը – սեմացնել փորձող ֆնննադատները՝ պար – զապէս իրենէ գիրենէ արգահատելի դար – ձուցին :

Փարիզի « Ա.ր » շաբաթերթի 6 – 12 Ապրիլի թիւին մէջ ժապ Պուրժուա տո – րագրած է Արամ Խաչատուրեանի մասին յօդուած մը , զոր անշուշտ հաճոյքով չէ կարդացած ոեւէ Հայ :

Սկզբունքով անտեղի է քննադատականի մը պատասխանել կամ վիճիլ քննադատի մը կողմէ հրապարակուած դատաստանի մը մասին : Մնդիրը կը փոխուի , երբ հը – րապարակուած դատաստանը կը պարու – նակէ արուեստի քննադատութեան կալ – ուածէն հեռու եւ քաղաքակիրթ քննադա – տի մը դրչին անվայել տողեր , որոնք ուղղակի կը վնասեն Հայութեան :

Այսպէս՝ ժապ Պուրժուա անվայել ձե – ւով մը եւ հեգնանքով կը գրէ ։—

« Այս սրահին մէջ դժբախտաբար (կամ բարեբախտաբար) մէկ հատ Փարիզցի չկար , բացի կէս երկվեցեակ մը զարմա – նահար քննադատէ : Հայկական , վրացա – կան , կովկասեան , Թրքական , եւայլն զաղութները բաւարար էին լեցնելու Փը – լեյէլ սրահը զարմանալի բազմութեամբ մը , որուն մէջ արծուեւռունդ դիմաստ – ուերներ , նշաձեւ աչքեր եւ իւղոտ մա – զեր կը վիտային խայտաբղէտ ու անպար – ծածական կերպասներու միջեւ ...» :

Ուրեմն , ըստ իրեն Սալ Փլեյէլ մտնելու արժանի չեն Հայերը , Վրացիները , Կով – կասցիները եւ առհասարակ անոնք որ արծուեւռունդ են , նշաձեւ աչք ունին , եւայլն :

Ֆրանսայի մայրաքաղաքին մէջ , ուր արուեստի դրեթէ բոլոր մարզերը չատ բան կը պարտին օտար ծագումով ար – ուեստագէտներուն եւ ուր՝ Փարիզցիները յաճախ կը ծափահարեն կապրիչէլ Սրու – թի , Սրթիւր Ատամօֆի , Շառլ Ագնեւու – րի , Գաւզուի , Շարթի , Քանսեմի պէս քանի աւելի Հայերու գործերը , ուրեմն կան եւ ժապ Պուրժուաներ որ կը համար – ձակին ստորադաս նկատել Հայը :

Այս տողերը , որոնք որոշ կերպով դըր – ուած են անձնական թշնամութենէ կամ նեղմտութենէ մղուելով , ոչ մէկ կերպով տեղ կրնան ունենալ երաժշտական քննա – դատութեան մը մէջ : Ատոնք միայն կը պակսեցնեն գրութեան արժէքը եւ կը վարկաբեկեն հեղինակը :

Աւելի ծանրակշիռ նախատինք մը կը տեսնուի ժապ Պուրժուայի հետեւեալ տո – ղերուն մէջ :

« Խաչատուրեանի Բ . համանուագին մէջ գործածուած «մոթիֆ»ները արեւել – եան ամէնէն գռեհիկ մոթիֆներն են : Նը – կատի ունենալով երգահանին ծագումը , այդ մոթիֆները պէտք է հարազատ ըլ – լան , եւայլն ...» :

Ուրեմն արեւելեան ամէնէն գռեհիկ մոթիֆներն են Խաչատուրեանի կողմէ գործածուածները : Ժապ Պուրժուա դիտէ որ Խաչատուրեան Հայ է եւ վերի տող – րով ըսել կ'ուզէ որ հայկական ֆոլէլորը արեւելեան ամէնէն գռեհիկ ֆոլէլորն է :

Եթէ նախապէս ան յայտնած չըլլար ո – րոշ արհամարհական զգացում մը հան – դէպ Հայերուն եւ նշաձեւ աչքերուն , թե – րեւս ըսէինք որ մեր ֆոլէլորը գռեհիկ կը թուի քննադատին եւ անցնէինք : Բայց իր այս դատաստանը ոչ միայն կասկա – ծելի ու անտեղի կը դառնայ , այլ նաեւ իր կանխակալ արհամարհանքին յայտա – րար մէկ փաստին կը վերածուի :

Հարկ կա՞յ յիշեցնելու այս քննադատին թէ գռեհիկ ածականը երբեք չի տրուիր ինքնատիպ ֆոլէլորի մը : Ամէնէն վայրե – նի ազգերուն ֆոլէլորն իսկ , երբ իր գե – ղարուեստական յատկանիշերով ինքնա – տիպ է , երբեք չորակուիր գռեհիկ (վիւլկեր բառն է , զոր այս իմաստով գործածած է ժապ Պուրժուա) ածակա – նով : Ֆոլէլոր մը այդ ածականին կ'ար – ժանանայ , երբ ուրիշ ազգի մը ինքնատիպ ֆոլէլորին անարուեստ կապկումն է :

Արդ՝ երաժշտական քննադատ մը՝ այն ալ «Ար»ի պէս միջազգային բարձրորակ արժէքով թերթի մը քննադատը , ֆոլէլո – րի մը գռեհիկ ածականը տալէ առաջ պարտաւոր է ուսումնասիրել զայն , փն – տռել իրմէ առաջ ուսումնասիրող երաժշ – տագէտներուն կարծիքները եւ ըստ այնմ արտայայտուիլ :

Խաչատուրեան հայկականէն զատ ու – րիշ ֆոլէլորներէ ալ մոթիֆներ օգտա – գործած է : ժապ Պուրժուա առանց յիշե – լու հայ բառը (գովելի զգուշութիւն) Խաչատուրեանի ազգային ծագումին կը կապէ «գռեհիկ» մոթիֆները : Եթէ աւե – լի յատկութեամբ ըսած ըլլար որ հայ երգահանը իր ազգին մոթիֆները կը գոր – ծածէ , որոնք արեւելեան ամէնէն գռեհիկ մոթիֆներն են , ապահովաբար Ֆրանսա – ցի մասնագէտներու կողմէ ի կարգ պիտի հրաւիրուէր :

Այս կերպ գրող քննադատի մը դատաս – տանը կասկածելի է անշուշտ : Խաչա – տուրեանի վաւերական յաջողութիւննե – րով հպարտ Հայերը աւելորդ վրդովմունք մը զերծ պահելու համար , տեղին է տալ հետեւեալ լուսաբանութիւնը :

ժապ Պուրժուա ապահով յաջողութիւն մը կը նկատէ «Գայեանէ»ն իսկ դաշնակի «Քոնչերթօն» , «յաջողած կրնայ նկատ – ուիլ , բայց զուրկ է երաժշտական որեւէ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ

Երեւանի հիւսիս – արեւելեան կողմը , ներկայ Նոր Արէշին եւ վարդաշէնին մօտ բարձրացող Արինբերդի բլուրին տարո – ը , 1879 թուականին հայ դիւղացի մը արտը հերկած միջոցին , պատահաբար կը դտնէ քար մը , որուն վրայ սեպագիր ար – ձանագրուած էր . «Արդիշտի որդի Մե – նուայի այս բերդը շինեց այս 10100 քա – րէն» :

Այս անակնկալ դիւտը պատճառ կը դառնայ որ հնագէտները մօտէն հետա – քրքրուին Արինբերդով : Այժմ , գտնուած դանազան յուշարձաններէն եւ արձանա – գրութիւններէն յայտնի է , թէ մեր թը – ւականէն ութ դար առաջ , Մենուայի որ – դի Արդիշտին նոյն վայրին մէջ բերդ – քաղաք մը շինել տուած է եւ անուանած է Երիբունի , որմէ Երեւան քաղաքին ա – նունը :

Երեւան 2742 տարուան անցեալ մը ու – նի :

Այժմ Երեւանի բնակչութեան թիւն է՝ կէս միլիոն :

Ի՞նչ պատկեր պիտի ներկայացնէ Հա – յաստանի մայրաքաղաքը 1965ին :

Ստ. Կուրտիկեան «Սով . Գրականու – թիւն » ամսաթերթին մէջ հետեւեալ ձե – ւով կը ներկայացնէ . —

Քանաքեռի եւ Նորքի բարձունքներէն մինչեւ Շէնգաւիթ ու պատմական Կար – միր Բլուր , մինչեւ Շահումեան եւ ու – րարտական Արինբերդ տարածուող 700 հազարնոց մայրաքաղաքին վրայ եւս պիտի չծանրանայ հարիւրաւոր նարկոթիւններու ծուխը : Մայրաքա – քի արդիւնաբերութիւնը ծուխ արձա – ծուխի , մազութի եւ քարիւղի փոխ – րէն՝ պիտի օդտագործէ բնական կազ , ինչպէս նաեւ Սեւան – Հրազդան ելեկ – տրակայանները , նաեւ ջերմակայանները արտադրած ելեկտրականութիւնը :

Ցիսուն հազար նոր բնակարաններ շի – նուած պիտի ըլլան , 500·000 քառ . մե – տրաբնակութեան վրայ : 60·000 հոդիի հա – մար կառուցուած պիտի ըլլան 10·000 – ական բնակարաններ :

Ամէն մէկ թաղամաս պիտի ունենայ իր խանութները , դպրոցը , մանկապարտէ – զը , մանկամսուրը , չարժապատկերի սրա – հը , անհատական ինքնաշարժներու համար կառուցուններ , մարզական եւ մանկական հրապարակներ , զբօսայգի – պարտէզներ :

26 կոմխասներու չրջանին մէջ 700 հազար քառակուսի մեթր տարածութիւն մը վրայ պիտի կանգնեցնեն ութ հարիւր արդիւնական բնակարաններ , ուր պիտի տեղաւորուին 40·000 նոր բնակիչներ :

Քանաքեռի չրջանը քաղաքին մաս պի – տի կազմէ :

Քաղաքի հարաւ – արեւելեան մասին մէջ եւ բուսաբանական պարտէզին մօտ բազմահազար նոր բնակարաններ պիտի ըլլան :

Փոխուած պիտի ըլլայ նաեւ քաղաքի մէջի պատկերը :

Լենինի ձուաձեւ հրապարակին երկու կողմերուն վրայ բարձրացած պիտի ըլ – լան՝ յաղթական կոթողներ , յուշարձան – ներ , դաշտերուն վրայ թեատրական արձիւներով :

Հրապարակին կեդրոնը , բաւական մե – տրաբնակութեան վրայ բազմազոյն ապա – ներով , երփներանգ խճանկարներով եւ մարմարով՝ արուեստական ծաղկանոց մը տպաւորութիւնը ձգող բաժին մը պի – տի ստեղծուի :

Փողոցներ , հրապարակները պիտի բա – ւուին , լայնցուին կամ ծաղկազարդուին , կառուցուած պիտի ըլլան ութ նոր բա – ղնիք – լուացարան , ութ փակ շուկա , բազմաթիւ խանութներ , հիւանդանոց – ներ , եւայլն :

Ցուցահանդէսներու համար սինեմա – եւ դեղատեսիլ չէնք մը չինուած պի – ըլլայ :

Մարքսի եւ Սթալինի պողոտաներու հանդիպման եռանկիւնին , անցորդրդ – րուն ուշադրութիւնը պիտի գրաւէ կո – թող Մաշտոցի , պատմահայր Խորենացիի , հայ երգի մեկնիչ Սայաթ – Նովայի , հայ դահլիճին մէջ հազար հանդիսատես – տաս , Սայաթ – Նովայի , Ալ . Թամանեանի , Ա. Տիգրանեանի՝ Մ.թ . Նալբանդեանի , Ա. Ծատուրեանի , Ց . Թումանեանի , Գ . Թումանեանի , Ե . Չարենցի , Ս . Կապուտիկեանի , Ա . Իսահակեանի , Ե . Թադեւոսեանի , Ա . Ալազանի , Ա . Ղանալանեանի , Ա . Ղազանչեանի , Ա . Ծատուրեանի , Ա . Ղարիպե

հակեանի, Եղ. Զարենցի, Ակսել Բակունցի եւ գիտութեան, գրականութեան ու արուեստի բազմաթիւ ականաւոր դէմքերու արձանները :

Քաղաքի մուտքերուն պիտի կառուցուին կոթողներ : Լարակառք (փիւնիքիւլէր) մը պիտի բանի Նալբանտեան փողոցէն՝ Նորքի բարձունքը, 700 մեթր վեր :

Սարահարթէ մը մինչեւ ստորոտը պիտի իջնէ բազմաստիճան սանդուխ մը, որուն կեդրոնէն վճիտ եւ զուլալ ջուրը փրփրացայտ պիտի հոսի աստիճանաւոր ջրվէժի ստորոտին գտնուող մեծ ջրաւազանին մէջ :

Մայրաքաղաքին Հիւսիսային Ջրվէժն է այս: Այստեղ զետեղուած բոլոր արձանները պիտի կենդանացնեն հայկական ազգային դիւցազներգութեան հերոսները : Ահա Ծովինարը, որ Ջրվէժին վրայ քարացած է ջուր խմած պահուն, Խանդութ խաթունը, որ կանգնած է դիւթական տեսքով: Ահա անմահ Մհերը, որ յաղթահասակ լոյս աշխարհ եկած է քարայրէն: Ահա Դեղծուն Ծամը, Ձենով Օհանը, Քեռի Թորոսը, Դաւիթը՝ Մսրա Մելիքին հետ մենամարտ ըրած պահուն :

Սանդուխ - Ջրվէժի երկու կողմերուն կառուցուած ճոպանուղիները ձիգ պիտի բարձրանան դէպի «Յաղթանակ» հանրային պարտէզը :

Հանրային պարտէզներու թիւը եւ տարածութիւնը բազմապատկուած պիտի ըլլան: Լողարաններ, արուեստական լիճեր, բացօթեայ համերգներ տալու «սրահ»ներ ալ աւելի հաճելի մթնոլորտ մը պիտի ստեղծեն :

Զարենցի պողոտայէն երբ անցորդը Գետառի կամուրջը անցնի, իր առջեւ գեղեցիկ թաղամաս մը պիտի ցցուի: Համալսարանական թաղամասն է այդ :

Նորքի բարձունքէն դէպի Քանաքեռի սարահարթը, ձորի վրայէն, վեհատեսիլ կամուրջ մը իրար պիտի միացնէ քաղաքին երկու անջատուած բարձրադիր հատուածները :

Երախտապարտ Հայը գլուխը խոնարհեցնելով պիտի մտնէ Պանթէոն, ուր թաղուած են հայ ժողովուրդին գիտութեան, մշակոյթին եւ արուեստին մեծ ծառայութիւններ մատուցած ականաւոր գիտնականներ, գրողներ, արուեստագէտներ: Բրոնզաձոյլ եւ կրանիտէ արձաններ հարազատ դէմքեր պիտի պատկերեն:

Դպրոցներու ներկայ թիւին վրայ պիտի աւելնան, ութսուն դպրոցներ, տասը գիշերօթիկներ եւ քսան մասնագիտական եւ բարձրագոյն ուսումնարաններ :

Տասը նոր շարժանկարի սրահներ, որոնցմէ մէկը 1600 հանդիսատես ընդունող համայնապատկերի պաստառով օժտուած պիտի ըլլայ:

Էջմիածնի խճուղիին մօտ շարժանկարի քաղաք մը իր տաղաւարներով, տարրալուծարաններով եւ աշխատանոցներով պիտի նպաստէ հայկական շարժանկարի զարգացումին :

Նոր գործարաններու եւ արդիւնաբերական կեդրոններու շնորհիւ Երեւան 1965ին պիտի դառնայ ճարտարարուեստի կարեւոր կեդրոն մը :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Tendre et violente Elisabeth

•

Նորեկ մը չէ շարժանկարի բեմադիր Հանրի Տրքուէն: Իր անունը շատ մը յաջող գործերու կապուած կը մնայ : Տաղանդ մը չէ բառին բուն իմաստով, բայց շարժանկարը գաղտնիք չունի իրեն համար: Անուանի խոհարար մը, իր մարզին մէջ: Հակառակ իր հասուն արուեստին, յաւակնութիւնը չունի մեծ միտքերու առաքեալ մը հանդիսանալու, ինչպէս կ'ընեն այժմ, շատ մը նորեկներ հազիւ իրենց մասնագիտութեան տարրական օրէնքները սերտած ըլլալով : Տրքուէնի միակ առաքելութիւնը, հանդիսատեսը հետաքրքրելուն մէջ կը կայանայ : Մտքի աւելորդ մարզանքներու մարդը չէ, անոր համար ալ, իր բեմադրութեան համար ընտրած նիւթերը պարզ են: Փաստ, իր այս ժապաւէնը, առնուած, Հանրի Թրուայայի մէկ վէպէն որ այս հեղինակին գործերուն ամենամատչելի շարքին (Լէ Սըմայլ է լէ Մուասոն) կը պատկանի :

Ձմեռնային արձակուրդներու կայանի մը մէջ ենք: Էլիզապէթ տասնութամեայ աղջիկ մը, շատ հաճելի իգական յատկութիւններով հարուստ, իր օրերը կ'անցընէ մերթ ծնողքին պանդոկին մէջ ըսպասարկելով, մերթ զուարճանալով եւ բնականաբար, — նկատի առնելով իր տարիքը ...—, այր փնտռելով : Այս մարզին մէջ, Էլիզապէթ բաւական ընդունակ է, իր աչքերը ոչ միայն դիտել այլեւ տեսնել գիտեն, իսկ երբ այդ տեսածը տպաւորիչ արու մը ըլլայ, այդ պարագային իր աչքերը կը սեւեռին անոր վրայ՝ ի վերջոյ քամուելու համար հոն : Այսպիսի մարզանքներուն հետեւանքը դիւրին է գուշակել: Բայց Էլիզապէթ ըլլալով սկզբունքի տէր մէկը կ'ուզէ ամուսնանալ իր սիրած մարդուն (Քրիստիան Մարքան) հետ: Բայց ան, իր կարգին սկզբունքով դէմ է ամուսնութեան : —Ձէ՞ որ ամուսնութիւնը, իսկական սիրոյ գերեզմանն է: Եւ որովհետեւ ինքը շատ կը սիրէ ... եւայլն:

Այս յանկերգը ծանօթ ըլլալով բոլորին, զանց կ'առնեմ այդ խօսակցութեանց մանրամասնութիւնները, ըսելու համար միայն որ աղջիկը չհամոզուելով այդ բացատրութիւններէն կը նախընտրէ լքել զայն եւ ամուսնանալ պարկեշտ երիտասարդի մը հետ :

Երիտասարդ ամոլը կը հաստատուի Փարիզ խաղաղ եւ երջանիկ օրերու հեռանկարով: Բայց ինչպէս երգերուն մէջ, ամառէն յետոյ դարձեալ ձմեռ կուգայ : Ու այդ ձմեռ, երկու ամուսինները դարձեալ լեռ կ'երթան արձակուրդի : Եւ հոն, ինչ զարմանք, ամուսնութեանց սկըզբունքով դէմ եղող նախկին սիրահարին կը հանդիպին: Այս վերջինը, ինչպէս միշտ, ձմեռնային որսերու... հետախուզութեամբ զբաղած: Էլիզապէթ կը պայքարի իր բնազդին դէմ բայց ճակատագրականը կը պատահի, սակայնները դարձեալ ամուսնոյն հետ Փարիզ կը վերադառնայ, կը զգայ որ արգիլուած պտուղին սերմերն ալ հետը բերած է: Էլիզապէթ, ինչպէս ըսինք, սկզբունքի տէր ըլլալով, չուզեր ուրիշին զաւակը հրամցնել իր կողակիցին, ու այդ պատճառաւ ալ կը լքէ ընտանեկան յարկը :

Կը տեսնէք ուրեմն որ անբարոյական արարք մը իր բարոյական վախճանը կ'ունենայ այս ժապաւէնին մէջ: Այս նրբութիւնը կը պարտինք Թրուայա - Տրքուէն ամոլին որ գիտէ թէ մինչեւ ուր կարելի է անբարոյական ըլլալ առանց հանդիսատեսը խրտչեցնելու : Այս մտավախութեամբ կառուցուած է ժապաւէնին ամէն մէկ մասը: Չափի զգացողութիւնը զերծ պահած է այս գործը գռեհկութենէ, հակառակ անոր որ վրան բաց տեսարաններ անպակաս են հոն: Թրուայայի շարադրած խօսակցութիւնները շատ յաջող են: Լիւսիլ Սէն Սիմօն, Էլիզապէթի դերին մէջ վարժ խաղարկութիւն ի յայտ կ բերէ: Էլիզապէթի ընկերուհիի հակակրելի դերին մէջ, Հանրի Թրուայայի աղջիկը, Միշէլ Ժէրվիէ... որուն դիմագիծէն կարելի է գուշակել իր ... գերման - չերքէզ ծագումը : Հակառակ այս միջանկեալին, իր ընտրած այս նոր ասպարէզին մէջ կրնայ յաջողութիւններ ունենալ: Իսկ Քրիսթիան Մարքան, իր գեղեցիկ հասակով ներկայ է :

Այս ժապաւէնը անվերապահօրէն կըրնայ տեսնուիլ շաբաթ երեկոյ մը :

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՍՈՆԻԱ ԹՕՓԱԼԵԱՆԻ
ՎԵՐՋԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ
(Փէնթիւր - Կուաշ եւ գծագրութիւն)

Պիտի ցուցադրուին Մայիս 27էն Յունիս 15, Հ. Բ. Ը. Միութեան գրասենեակը, 11 Սքուար Ալպոնի :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հայ Կաթողիկէ Ս. Եղիա եկեղեցւոյ մէջ, Մայիս 8ին հանդիսաւոր պատարագ մը տեղի ունեցած է ի ներկայութեան նախագահ Շեհապի եւ կառավարութեան ներկայացուցիչներուն : Պատարագիչն էր Գերապայծառ Պաթմանեան որ խօսած է նաեւ իմաստալից քարոզ մը:

ՊՀԱՄՏՈՒՆԻ (Լիբանան) զոհերու մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է Էշրէֆիէի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ : Արարողութեանց նախագահած է Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Խորէն Արք. Բարոյեան :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ Ապրիլ 26ին բացումը կատարուած է Ֆրանսահայ տաղանդաւոր նկարիչ Ժերանեանի ցուցահանդէսին :Արուեստասէր հասարակութիւնը մեծապէս գնահատած է Ժերանեանի ինքնատիպ ոճը:

ԼԱՐԻ (Պարսկաստան) աղէտին առթիւ Լիբանանի ազգային գաւառական ժողովի ատենապետ Պ. Միսաք Ազիրեան տասը վրաններ (արժէք երեք հազար լիբ.ոսկի) նուիրած է աղէտեալներուն: Այս առթիւ Պէյրութի պարսկական դեսպանատունը մասնաւոր նամակով մը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Ազիրեանի :

ՏԷՐ ԶՕՐԻ, Դամասկոսի եւ Բաղդայի մէջ ոգեկոչուած է Ապրիլեան Նահատակներու յիշատակը : Ապրիլ 28ին Տէր Զօր ժամանած է Բերիոյ Թեմին առաջնորդը՝ Ղեւոնդ Արք.: Յաջորդ օրը առաջնորդը պատարագ մատուցած է, որուն ներկայ եղած են Ճէզիրէի հայ կաթողիկէ առաջնորդ՝ Գերապայծառ Ճէննէճեան եւ խուռներամ բազմութիւն մը հաւատացեալներու :

Դամասկոսի մէջ Ապրիլեան Սգատօնը կազմակերպուած էր նախաձեռնութեամբ Համազգային Մշակութային Միութեան: Յիշատակի պատարագ մը տեղի ունեցած է նաեւ Բաղդայի մէջ :

ԳԻՏԷ՞Ք ԹԷ ...

Իտալիոյ հռչակաւոր Վենետիկ քաղաքը շինուած է 118 պզտիկ կղզիներու վրայ, որոնք իրարու միացած են չորս հարիւր կամուրջներով: Վենետիկի փողոցները՝ ջրանցքներ են եւ բնակիչներու փոխադրական միջոցները՝ կոնտոլները: Գրեթէ բոլոր տուները շինուած են ծովու մակերեսին հաւասարութեան վրայ :

Կղզիներուն ու Վենետիկի գլխաւոր շրջակայքը, կ'ապրի 338.125 հոգիի հասնող բազմութիւն մը :

×

Մինչեւ 1900, տանադնդակ խաղացողները գլխարկի պէս բան մը կը դնէին իրենց գլխուն եւ ամէն անգամ երբ ուզէին գլխու հարուած մը տալ գնդակին, գըլխարկը կը հանէին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (1)

ԿԵԱՆՔԸ

ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Մայրս գնում է գոմ՝ կովը կթելու: Գնում է եւ երկար ժամանակ չի վերադառնում :

— Քա, աղջի, հարսն ի՞նչ եղաւ, — յանկարծ բացականչում է հօրաքոյրս, — գոմ գնաց ու չեկաւ :

Վազում են գոմ, տեսնում են մօրս՝ կովի մօտ նստած, գրկում — մի կապուտաչեայ երեխայ :

Այդ երեխան ես էի :

×

Մայրիկս ինձ գրկել էր, կանգնել կտուրի վրայ եւ կանչում էր .

— Լուսինկա պապա, լուսինկա պապա, էկո, էս չար տղան տար ...

Ես նայեցի մօրս կանչած ուղղութեամբ եւ տեսայ լուսինը, որ մանիշակագոյն մթնշաղում, մուգ կապոյտ լերան վրայ նստել էր: Այնքան մեծ էր այդ լուսինը: Դրանից յետոյ ես երբեք չտեսայ այդքան մեծ լուսին: Նայելով եւ հրճուելով նրա բոցագոյն փայլից՝ մի ձեռքով բռնեցի մայրիկիս մազերը, կախուեցի առաջ, — ուզում էի աւելի մօտ լինել լուսնին — եւ միւս ձեռքով ես էլ սկսեցի կանչել: Մայրիկս նայեց ինձ եւ յանկարծ սղմեց ինձ կրծքին — այնպէս պինդ, այնպէս զօրավոր : Թէեւ ես կորցրի լուսինը, բայց դուրեկան էր ինձ համար մօրս սղմումը, ինձ դուր էր գալիս մօրս բուրումը :

Առաջին անգամն էր, որ ես այդքան բարձրից դիտում էի շրջապատը — ընդարձակ եւ զմրուխտեայ մի դաշտ՝ կապոյտ լեռների շղթայով եզերուած: Մայրիկիս թեւի վրայ նստած՝ մի ձեռքով բռնած մօրս մազերը, ես ինձ նետում էի առաջ, ուզում էի թռչել դէպի զմրուխտեայ դաշտերը. ինձ այնպէս էր թւում, որ եթէ մայրիկս թողնի՝ ես պիտի կարողանամ ցատկել դիմացի կտուրը եւ այդ կտուրից էլ դէպի դաշտը: Հարեւան կտուրը բարձրացաւ մի կին եւ, տեսնելով լիալուսինը, խաչակնքեց եւ մեզ դառնալով, ասաց .

— Ջոճուխը տէներն(*) ես հաներ ...

— Հա...

— Քա, ինչքան գիրցեր է, աչք չիտամ:

Մայրիկս քնքոյշ կծմեց իմ ամենափափուկ տեղը:

Ես այլեւս չլսեցի թէ ինչ խօսեցին. ինձ յափշտակել էր ընդարձակ եւ անդորր տարածութիւնը. Դաշտում իմ աչքին խըփւում էին մինարէները եւ կաղամախիները, երկուսն էլ դէպի երկինք էին թռչում, երկուսն էլ օրօրւում էին մթնշաղում: Կտուրից ես սկսեցի տեսնել եւ տները. հէնց առաջին անգամ տեսայ մեր տունը: Մինչեւ այդ ինձ միայն փողոցի դուռն էին հանում կամ շատ շատ լուսամուտի առաջ կանգնած բռնում էին, որ դիտեմ. ես տեսել էի մեր դիմացի տունը եւ նրա ձեւը. մեր տունը դեռ չէի տեսել. չէի տեսել այնպիսի կէտից, որ կարողանայի ամբողջականապէս ըմբռնել նրա ձեւը: Երբ մայրիկս ինձ տարաւ կտուրի միւս ծայրը, ես ներքեւ նայեցի եւ տեսայ մեր պարտէզը, տեսայ աւազանը, որ փոքրացել էր. տեսայ Գողոյին, որ ծաղիկներն էր ջրում. նա էլ կարճացել էր, թփերը, մեծ ծառերն անգամ թզուկացել էին: Դարձայ մայրիկիս զարմացած. մայրիկս էլ փոքրացել էր :

Մթնշաղի մանիշակագոյն մշուշում սուրում էին ծիծեռնակներ, բիւրաւոր ծիծեռնակներ, որոնցից ոմանք իմ գլխի վրայով, շատ մօտիկից, սուր ճիչ արձակելով՝ անցնում էին: Երբ ես հետեւում էի նրանցից մէկն ու մէկի թռիչքին եւ պատկերացնում էի նրա թռիչքի գիծը իբրեւ թել, իմ առաջ դիզւում էր խառնուած թելի մի կոյտ :

Մայրիկիս գրկում ես այնքան խաղացի եւ թռչելու փորձեր արի, որ յոգնեցի, փաթթուեցի մայրիկիս վզով, կամաց-կամաց գլուխս կախուեց ստինքների վրայ, շրթներս հպան նրա ջերմ պտուկներին: Միայն առաւօտեան աչքերս բացի: Արեւ էր: Մայրիկս քնած էր, կուրծքը բաց: Վեր կացայ, մօտեցայ նրան, գլուխս թաղեցի նրա կրծքի մէջ: Մայրիկս, առանց աչքերը բանալու, մի թեւով պինդ գրկեց ինձ :

Ա.

Հայրս կալուածատէր էր եւ մեր գաւառում պետական բարձր պաշտօնատար :

Բայց ես պէտք է սկսեմ նրա մահից :

Նա մահուան պատրաստուեց այնպէս, ինչպէս նորափեսան է պատրաստւում իր հարսանիքին :

Մեռնելուց մի ամիս առաջ (դեռ եւս ոտի վրայ էր եւ բաւականին առողջ, բայց գիտէր, որ յաղթում է մահուան որդը) կանչեց հիւսնին, միասին ջոկեցին երկար ընկոյզէ տախտակներ :

— Էս տախտակին վրայ ոստ կայ, — ասաց հայրս եւ մէկդի նետեց տախտակը, փոխարինելով մի ուրիշ մաքուր տախտակով :

Ապա պառկեց յատակին, պարսկական քիրմանշահ գորգի վրայ, հիւսնը վերցրեց նրա հասակի չափը :

— Ջինարի բոյ ունիս, հաջի էֆենդի, — ասաց հիւսնը՝ չափը վերցնելուց յետոյ,

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

(*) Կտուր:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի ընկերներէն 150 Ն. Ֆ.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Կեդր. վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ալիքսանեանէ 101.000 հին ֆրանք իբրեւ փոխարժէք կայանի բանջարեղէն մաքրելու մեքենայի մը:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ Բաչանի մասնաճիւղը, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Մալխասեանէ շնորհակալութեամբ ստացած է քսան Ն. Ֆ., Պ. Պարոյր Դանիէլեանի, իրենց սիրեցեալ փեսայի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Պուլվար Օտտոյի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Տէր եւ Տիկին Վահան Ցակոբեանի, նաեւ բոլոր պարագաներուն, ողբացեալ Պ. Ցակոբ Մինասեանի մահուան առթիւ: Այս առիթով փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն հազար Ֆր. Մշակութային տան, Հազար Ֆր. Կապոյտ Խաչի կայանին: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի Սէն Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Ազգ. հերոս Զօր. Անդրանիկի, Սեբաստացի Մուրատի եւ զինակից ընկերներու հոգւոց համար:

Կը խնդրուի յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ:

×

Տօքթ. Մ. Գարաճեան եւ զաւակները, իրենց հանգուցեալ կնոջ եւ մօր մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել պիտի տան այս Կիրակի առաւօտեան ժամը 11ին, Ալֆորվիլի Հայոց Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ: Այս առթիւ հանգուցեալի յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ, սոյն տխուր արարողութեան:

ԴՊՐՈՑԱՍԵՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Կ. ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները այս Հինգշաբթի, ժամը 15.30ին, Պոմոնի Սահակ - Մեսրոպ սրահին մէջ:

Օրակարգ.— Ա) Զեկուցում երկու տարուան գործունէութեան եւ Բ) 17րդ պատ. ընդհ. ժողովի համար պատգամաւորուհիներու ընտրութիւն:

Ընկերուհիներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Տէսինի մասնաճիւղի անդամական ընդհ. ժողովը 23 Մայիս, Երկուշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկը: Կարեւոր օրակարգ: Զեկուցում վարչութեան: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նըկատուի:

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կրընոպլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20.30ին դպրոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ, կը խնդրուի ընկերուհիներէն ըլլալ ճշդապահ:

ՎԻԷՆԻ Կ. ԽԱՉԻ վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Օհանջանեան Ակումբին մէջ: Օրակարգ՝ պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիկ հարցեր:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը սիրով կը հրաւիրէ իր ընդհ. անդամական ժողովին, այս Կիրակի առաւօտեան ժամը 9-11, սովորական սրահը, Պառ տիւ Կլոպ:

ԾԱՆՕԹ.— Վարչութիւնը կը խնդրէ իր բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ սոյն կարեւոր ժողովին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Շաւիլէն Ալէքսանտր եւ Նաւիպ Փանոսեան եղբայրները կը փնտռեն իրենց քրոջ զաւակը Ցակոբ Տէր Պօղոսեան (Կիւրէցի), հօրը անունը Սուրէն, մօրը անունը Աղաւնի, եղբօրը անունը Զատիկ: 1915ին մնացած է Զախոյի մէջ, Մուսուլի շըրջան: Իմացնել Փանոսեանի:

6. RUE J. J. ROUSSEAU, CHAVILLE - S. ET O.

Կը խնդրուի արեւելքի հայ թերթերէ արտատպել:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Գալուստ Մինասեանէ քսան Ն. Ֆ., փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Փեփրոնէ Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ:

×

Պ. Հայկ Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Տէրտէրեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Մուրատ Տէրտէրեան (Մարսէյլ), Այրի Տիկին Նեկտար Տէրտէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Աշիկեան (Հայաստան), Այրի Տիկին Վարդուհի Գայաճեան, Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Էլոյեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Աբեւիկեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Մեծիկեան, Սէնթ Ան Ցարութիւն Մարգարեան, Մամիկոն Աստուրեան իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն Սէնթ Անի հայ հասարակութեան և բոլոր բարեկամներուն ու ծանօթներուն, որոնք թէ ծաղկեպսակով եւ թէ անձամբ ներկայ գտնուեցան յուղարկաւորութեան, իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ եւ ազգականին ողբացեալ Տիկ. ՆԱԶԻԿ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆի, որ կնքեց իր մահկանացուն 63 տարեկան հասակին, խոր սուգի մատնելով իր սիրեցեալ բարեկամները, 1960 Մայիս 11ին, Սէնթ Ան:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ի ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ: Անդամատետրները միասին բերել:

"ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ ՕՐԸ" ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Համասեբաստահայ Վերաշ. Միութեան Մարսէյլի, Օտտօ. Գապիւսէլի եւ Սէնթ Անթուանի քոյր մասնաճիւղերու նախաձեռնութեամբ եւ մեծ պատրաստութեամբ կազմակերպուած Սեբաստահայերու Օրուան տօնակատարութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2.30ին, Գապիւսէլի հայկ. դպրոցի օդասուն պարտէզին մէջ, 9, Թրավէրս Տէր Մարտիրոսեան:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին կարող ուժերու կողմէ:

«Շիրվանզատէ» թատերախումբը կը բեմադրէ «ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՓԵՍԱՑՈՒՆ» խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտը:

Մուտքը ազատ է:

SALLE GAVEAU

45, RUE LA BOETIE MÉTRO MIROMESNIL

Հինգշաբթի, 19 Մայիս, ժամը 21ին

Concerts Chouteau

ՍԻՆՖՈՆԻՔ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ղեկավարութեամբ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

Փարիզի Հայկական Երգչախումբին

ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ

Ցայտագիրը նուիրուած է հեղինակին գործերուն: (Լերան վրայ, Աշնանային, Տարրադոմի հարսը)

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ ԻԲՐ ՕՐԱԹՈՐԻՕ

նուագախումբի, երգչախումբի, մեներգի եւ երգեհոնի համար

120 հոգինոց խումբի կողմէ:

Տոմսերու համար դիմել՝ Պարսամեան եւ Բալուեան գրատուները, եկեղեցւոյ դիւանատունը, երգչախումբի անդամներուն եւ Ա. Պարթեւեանի

14, Ռիւ Փըթի, Հեռ. Պոցարիս 99-22

Գին՝ 2,50, 4,50, 7, 9, եւ 10 Ն. Ֆ.

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ աշխատող վարժ գործաւորուհիներ, հագուստ եւ շըմիզիէ կարելու համար: Դիմել՝

Maison Bakerd

58, RUE D'ABOUKIR, PARIS 2e

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՆԴԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

Շաբաթ, Մայիս 21, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Անիէռի Սալ տէ Ֆէթին մէջ,

16, Place de l'Hôtel de ville

Կը խօսի ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Մասնակցութեամբ Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբի

Ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի

Ժամը 20.30էն մինչեւ լոյս եւրոպական պարեր:

Robert Séto et ses Rumberos d'Europe No 1

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Հ.Օ.Մ.Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Կեդր. վարչութիւնը Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը կազմակերպէ ընդունելութիւն մը, իր մայր միութեան (Հ. Օ. Մ.) յիսնամեայ գործունէութեան առթիւ:

Այդ հանդէսին կը մեծարուին նաեւ իր վեթերան անդամները:

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ, 43 Պուլ. Ռասփայ,

Այս Կիրակի, ժամը 19էն 23

Գեղարուեստական բաժին, ժողովրդական նուագ, երգ, պար, արտասանութիւն: Կը մասնակցին Օր.ներ Տ. Զարաֆեան, Ա. Գաբոյեան, Անի Թարօն: Պ. Պ. Կ. Ափրիկեան, Ա. Սերոբեան, Մ. Պօղոսեան եւ Եր. Գրիգորեան:

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 Ն. Ֆ.:

le charbon, c'est du solide,

alors... je souscris!

EMPRUNT 1960

CHARBONNAGES DE FRANCE

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 45 ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

Այս Կիրակի ժամը 15.30էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Մազընոյի մէջ

88, RUE D'AUBAGNE

Հանդէսը կը վարէ Միութեանս փոխ նախագահ Պ. ՅՈՎ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Կը բանախօսէ՝ Պ. Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Ներկայացուցիչներ.— Ազգ. Կեդր. վարչութիւն, Կրօնական Ցարանուանութեանց, Բարեգործական եւ Հայրենակցական Միութեանց ներկայացուցիչները: Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին: Ղեկավարութեամբ Տիկին Մ. ՇԱՄԻՐԵԱՆի: Կը ներկայացուի՝ ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆի

ԱՆՈՒՇ

Օփերայէն զանազան պատկերներ, ինչպէս նաեւ ԵՐԿՈՒ ՀՆԱԿԱՐԿԱՏՆԵՐ, խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ:

Պարեր ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր, SERGE GARO նուագախումբով:

Պիւֆէ մատչելի գիներով:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

CLUB, 51, Rue Grignan, Marseille

Շաբաթ, Մայիս 21, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

ORCHESTRE EDDY TOURNEL ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱԶՄՈՎ

Հայկական նուագ եւ պար, ծանօթ արուեստագէտներու կողմէ

Կ'երգեն՝ ՕՐ. Ժ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ, Պ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Կը նուագեն Պ. Պ. ՀԱՄՕ եւ ՊԱՐՈՅՐ Մենապար՝ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ.

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ, ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի եւ նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան Տեղի պիտի ունենայ 29 Մայիս, Կիրակի օր, տեղւոյն Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ:

Այս առթիւ Ուրբաթ երեկոյ 27 Մայիս, Եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ, պիտի կատարուի հանդիսաւոր արարողութիւն, եւ զենումը մատաղցու ոչխարներուն, որ Կիրակի օր Ս. պատարագէն յետոյ, իբրեւ աւանդական հոգեճաշ, պիտի բաշխուի, հաւատացեալ ժողովուրդին:

Հոգաբարձութիւնը որոշած է, նոյն արարողութիւնը ամէն տարի կրկնել մայրերու տօնին առթիւ:

Մատաղի ծախքերուն մասնակցելու համար դիմել հոգաբարձութեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբ. Միութեան տարեկան մեծ դաշտապարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին, Կիրակի Զօխուրեանի ագարակին մէջ, Սէն Լու, Կրան Փէն: Ծանօթ.— Թրագօշը իր խումբով կը մասնակցի: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Տեղի պիտի ունենան 15 - 22 Մայիս, Լիոնի Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյն մէջ, 21 Պուլվ. Էօժէն Տէրիւէլ: Պիտի խօսի Վեր. Ս. ՊԱՊԳԱՆԵԱՆ, (յայտնի բանաստեղծ եւ աւետարանիչ): Կարեւոր նիւթերու շուրջ:

Մուտքը ազատ է:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՈՒՐԲԱԹ 20 ՄԱՅԻՍ — VENDREDI 20 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8804 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4605

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՒՐ Կ'ՈՒԶԷ ՀԱՍՆԻԼ

Խաղաղասէր մարդկութիւնը ամիսներէ ի վեր ակնդետ կը սպասէր «Մայիս 16»ի պատմական թուականին, որ դար – ձակէտ մը պիտի կազմէր ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Կրեմլինի վարիչները Սթոքհոլմի հա – մաժողովրդէն ի վեր չէին դադրած իրենց հերթական քարոզութեանց կարգախօսը դարձնել «խաղաղութիւն »ը, որուն « կողմնակիցները » ցարդ ամէն առիթ կ'օգտագործեն՝ այն տպաւորութիւնը տալու համար, որ մինչ արեւմտեան ճա – կատը պատերազմի կը պատրաստուի , Խորհրդային Միութիւնը «խաղաղ համա – կեցութեան » ճամբան բռնած է :

Բոլոր այն բարեմիտները ու լաւատես – ները, որոնք միամտօրէն հաւատացած է – ին բոլշեւիկեան ճամարտակութեանց , չարաչար հիասթափուեցան :

Անոնք կը սպասէին, որ Նիկիտա Խր – ուշչեւ խաղաղութեան տաճարէն — է – լիզէի պալատէն — ներս պիտի մտնէր լիզէի պալատէն — ներս պիտի մտնէր հանդարտ քայլերով, ձեռքը բռնած ձի – քենի ոստ մը, աչ ուսին վրայ ունենա – լով փիքասոյի հաշտութեան աւետաբեր սպիտակ աղաւնին : Մինչ անիկա փո – խարկայոյտ արշաւով մը թաւսերաբեմ ե – կաւ՝ նստած Արէսի մարտահրաւէր կառ – քին վրայ :

Տժգոհելի տպաւորութիւն ձգեց այս առաջին «պատկեր»ը կամ «տեսիլ»ը՝ թա – տերական լեզուով :

Բուն «արարը» չսկսած՝ փակուեցաւ վարագոյրը «մէջնարար»ին համար , որ , չի գիտցուիր երբ պիտի վերջանայ :

Խորհրդային բարքերուն ծանօթ սա – կաւթիւ իրազեկ մարդիկ մեզի չզար – մացան կատարուածին համար :

Կրեմլինի մենատէրը իր խորամանկ դիւանագիտութեամբ անգամ մը եւս ցոյց տուաւ թէ ո՛չ մէկ կերպով եւ կը մնայ իր վրացի նախորդէն :

« Վերին ժողով»ին գլխաւոր ջատագո – վը ինքն էր : Արեւմտեան դաշնակիցները կ'ուզէին հաւատալ իր անկեղծութեան : Այդ պատճառով ալ ընդ առաջ գացին իր փափաքին, երկուստեք համաձայնու – թեամբ ճշդելով նաեւ օրակարգի հար – ցերը :

Երեքի դէմ մէկ ձայն ունէր ինք : Պեր – լինի եւ Գերմանիոյ հարցերուն , ապառա – զինութեանց կրճատումին եւ հակակշի – ռին, նոյնպէս համակեցութեան պայման – ներուն մասին երկու ճակատները հակա – ռակ տեսակէտներու վրայ կանգնած էին եւ կը կանգնին ցարդ :

Ի՞նչպէս հաւասարակշռել ուժերը : Ի՞նչպէս դուրս գալ ստորակայութեան դիրքէն : Կամ աւելին. ի՞նչպէս պարտա – դրել իր տեսակէտը :

Այս նպատակներուն կը ձգտէին իր ա – նակնկալ ելոյթները :

Ցիշելով ապրիլ 25ին Պաքուի մէջ խօ – սած ճառը, որով Խրուշչեւ բացէ ի բաց կը հասկցնէր թէ «ո՛չ մէկ ղիջում պիտի ընէ Պերլինի եւ Գերմանիոյ հարցերուն մէջ», կը հարցնէինք .

« Ինչո՞ւ կը գումարուի ուրեմն վերին ժողովը » : (Յառաջ, 11 Մայիս) :

Դէպքերը ցոյց տուին, որ իրաւունք ունէինք սկեպտիկ ըլլալու :

Ամերիկեան օդանաւը բառին իսկական առումով «երկինքէն ինկած» բախտ մը ե – ղաւ : Խրուշչեւ լիուլի օգտագործեց այս բացառիկ պատեհութիւնը, իբրեւ դատա – ղաղ ներկայանալու համար Միացեալ Նահանգներու նախագահին առջեւ , ան – տեսելով դասական դիւանագիտութեան բոլոր պատշաճութիւնները :

Ժողովի նախօրեակին նոր եւ հսկայ սպառնիկի մը դէպի անջրպետ արձակու – մը կը ձգտէր ազդելու դաշնակիցներուն վրայ :

''ԱԽԱ՜Ղ ՈՐ ՌՈՒԶՎԵԼԹ ՄԵՌԱԾ Է'' Կ'ԸՍԷ ԽՐՈՒՇՉԵՒ

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ԲՈԼՈՐԸ ՄԵԿՆԵՑԱՆ

Անորոշութիւնները եւ անակնկալները վերջ գտան : Վեհաժողովը որուն աչ – խարհ անձկութեամբ եւ յոյսերով կը սպասէր, վերջ գտաւ, առանց իսկ սկը – սած ըլլալու :

Զորեքշաբթի , Խրուշչեւ Շայոյի մեծ սրահին մէջ երկուքուկէս ժամ տեւող մամուլի ասուլիսով փորձեց արդարացնել Խորհրդ. Միութեան դիրքը եւ վերին ժողովի ձախողութեան պատասխանա – տուութիւնը Մ. Նահանգներու նախագա – հին վրայ նետեց :

Ժամը 14·55ին, Խորհրդային վարչա – պետը , չըլլապատուած արտաքին նա – խարար՝ Կրոմիքոյի , պաշտպանութեան նախարար՝ մառեշալ Մալինովսքիի եւ խորհրդային դեսպան՝ Վինոկրատովի կողմէ հասաւ Փալէ տը Շայօ :

Առաւօտուն սակայն երբ Էլիզէ կ'եր – թար հրաժեշտ առնելու տը Կոլլէն, Խր – րուշչեւ արժանացած էր թշնամական ցոյցերու : «Անկցի Խրուշչեւ» , «Փեշտա» կը պոռային պալատին առջեւ հաւաքուած ցուցարարներ :

Երկու հազար լրագրողներ, խորհրդա – յին եւ արեւմտեան երկիրներէ տեղ գրա – ւած էին, լսելու համար Խրուշչեւը :

Ժամը 15ին Խրուշչեւ իր ճառը կը սկը – սի : Հազուադ վայելուչ մոխրագոյն զգ – գեստ մը, երկուքուկէս ժամ պիտի խօսի, մերթ ուժգին մերթ մեղմ եւ չատ ան – դամ ալ ամբարտաւան ոճով մը :

Նախ կը չեշտէ թէ Վերին ժողովի ձա – խողութեան պատասխանատուն ինք չէ այլ Ամերիկայի նախագահը որ մերժեց ընդունիլ իր պայմանները: Այս առթիւ ազդարարութիւն մը կ'ուղղէ Մ. Նա – հանգներուն եւ դաշնակիցներուն ըսելով. — « Եթէ Ամերիկայի օդանաւերը կ'ուզեն թռիչք կատարել մեր սահմաններուն վը – րայ, պատրաստ պիտի ըլլանք դիմաւորե – լու ինչպէս որ հարկ է, ու պիտի քան – ղենք, ոչնչացնենք այն կայանները ուր հաստատուած են » :

Անդրադառնալով Այզընհաուըրի վեր – ջին յայտարարութեան, Խրուշչեւ կը յայ – տարարէ թէ Այզընհաուըր փորձեց պա – տասխանատուութենէ խուսափիլ : « Իր յայտարարութիւնը թէ այսուհետեւ ամե – րիկեան օդանաւեր թռիչք պիտի չկատա – րեն Խորհրդային սահմաններէն ներս ոչ խոստովանութիւն է ոչ ալ կէս – խոստո – վանութիւն : Պետական գործերու մէջ մինչեւ ծայրը երթալու է » :

Ցետոյ , Խրուշչեւի համար ի մտոյ պաշտօնական ըլլալիք մէկուն խոստումը արժէք չունի : Արդարեւ Այզընհաուըր ինք կը խոստանայ բայց իր յաջորդը պիտի տէ՞ր կենայ այդ խոստումին :

Իր խօսքի չարունակութեան մէջ այն միտքը կը յայտնէ թէ «Թերեւս վեց կամ ութ ամիսէն կարելի ըլլայ վերստին հան – դիպում մը ունենալ » : Այդ հնարաւոր պիտի ըլլայ, Խրուշչեւի ըսելով , եթէ Ա – րեւմուտքը ստեղծէ հարկ եղած պայման – ները :

Ճառին վերջաւորութեան, Խրուշչեւ իր երախտապիտութիւնը կը յայտնէ՝ Ֆրան – սայի նախագահին որվերին ժողովի դուռ – մարումին նախաձեռնութիւնը ստանձնեց : Երախտապիտութիւն կը յայտնէ նաեւ Անգլիոյ վարչապետին, Մաքմիլըն :

Խրուշչեւ մասնաւոր երախտապիտու – թեամբ յիշեց Ռուզվելթը՝ ասա՛ղ որ մե – ռած է, չեչտեց : Ան կրնար լուծել մեր խնդիրները : Մե՛ղք որ մեռաւ եւ իր գա – ղաքականութիւնն ալ հետը :

Ճառէն ետք, լրագրողներ զանազան հարցումներ կ'ուղղեն :

Հարցում.— Ի. Միութիւնը պիտի չա – րունակէ՞ զինաթափութեան շուրջ բա – նակցիլ :

Պատասխան.— Պիտի չարունակենք քը – նելի մէջ բանակցիլ : Համոզուած ենք որ Արեւմուտք կ'աշխատի ձգձգել այս խնդ – րին կարգադրութիւնը որովհետեւ ապա – զինումի չեն փափաքիր :

Հ.— Ինչո՞ւ կ'ուզէք վեց կամ ութ ա – միսով յետաձգել վերին ժողովը :

Պ.—Այո , կ'ուզենք որ վերին ժողով մը դումարուի , սակայն համար է որ Փարիզ ե – կանք : Սակայն որպէսզի վեհաժողով մը տեղի ունենայ անհրաժեշտ է որ Մ. Նա – հանգները ընդունին որ յարձակողական նպատակներ ունէին, կը զղջան եւ այսուհետեւ պիտի չկրկնեն : Մ. Նա – հանգները կը մերժեն այդ ընել : Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ վեհաժողովի մասնակցինք երբ յարձակողը չընդունիր իր յարձակող ըլլալը :

Հ.— Արեւմտեան Պերլինի շուրջ ձեր առաջարկները միշտ ի զօրու՞ են :

Պ.— Միշտ նոյն քաղաքականութեան հետամուտ ենք : Ուրիշ ելք չենք տեսներ , կ'առաջարկենք որ Արեւմտեան Պերլինը ազատ քաղաքի վերածուի որպէսզի ա – րեւմտեան Պերլինցիները կարենան ըն – րել իրենց նախասիրած կարգ ու սարքը :

Հ.— Առանձին դաշնագիր մը պիտի ստորագրէ՞ք Արեւելեան Գերմանիոյ հետ :

Պ.— Նպատակ ունինք հաշտութեան դաշնագիր մը ստորագրել Արեւելեան Գերմանիոյ հետ : Այս ձեւով Արեւմուտք իր իրաւունքներէն զրկուած պիտի ըլլայ : Ինչ կը վերաբերի թէ ե՞րբ պիտի ստո – րագրենք , այդ մեր դիտնալիք բանն է :

Ճառէն եւ հարց ու պատասխաններու ընթացքին բացականչութիւններ , ակ – նարկներ եւ սուլոցներ լսուած են սրահին մէջ նաեւ ծափահարութիւններ :

Անդրադառնալով անոնց որոնք իր խօս – քերը կ'ընդմիջեն, Խորհրդային վարչա – պետը ըսած է, գայրոյթով : «Կ'ուզեմ խօսիլ այն խմբակին որ աղմուկ կը հա – նէ : Իմացայ թէ Ամերիկան խմբակ մը ղրկած է որ խանգարեն, այն – պէս ինչպէս անցեալին Սթալինկրատ ղրկուած էին աղմուկ հանելու համար : Քաջ գիտեմ թէ կարգ մը հիթլերականներ են որոնք ազատած են իրենց արժանի պատիժէն : Պէտք է գիտնաք թէ գործ ու – նիք Ն. Միութեան հետ, որ ուժեղ երկիր մըն է, երկիր մը որ ընկերվարութիւնը հիմնած է :

Վերստին բացականչութիւններ եւ սու – լոցներ :

Խրուշչեւ ջազդրիտ , պատշաճութեան սահմանները անցնելով կը յայտարարէ . — « Ձեմ ծածկեր հաճոյքս որ կը պայ – քարիմ աշխատասէր դասակարգի թշնա – միներուն դէմ : Հաճոյք կը զգամ գիտե – լով անոնց կատաղութիւնը : Որովհետեւ Ն. Միութիւնը հսկայ մըն է որ ոչ մէկ բանէ կը վախնայ » :

Խորհրդային վարչապետը երբ կը պատրաստուէր ամբիոնէն վար իջնել Հունդարացի լրագրող մը աթոռին վրայ բարձրանալով կը պոռայ՝ «Խրուշչեւ մարդասպան » :

Խրուշչեւ անդրադարձաւ նաեւ Միաց – եալ Նահանգներու առած վերջին քայլին : Արդարեւ Ուշինկթընի գիտցած է Մ.Ա.Կի որպէսզի ան ստանձնէ միջազգային հսկողութիւնը, օդէն : Այս առթիւ Խր – րուշչեւ կ'ըսէ . — « Մ.Ա.Կը Ամերիկայի փենթագոնին (պատերազմական նախա – րարութիւն) ծառան չէ որ անոր հաշտն լրտեսութիւն ընէ » :

Ֆրանսական կարգ մը չրջանակներ վր – դովուած են Խրուշչեւի ելոյթներէն : Պի – տօ, սակայն զարմացած չէ եւ բնական հետեւանքը կը նկատէ որ Կոլլի քաղա – քականութեան . — «Արժանի էինք այս դասին, ամէն ինչ եղաւ այնպէս ինչպէս նախատեսած էի : Գինովցանք Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա կատարուած ճամ – բորդութիւններով, եւ այսօր դէմ դիմաց կը գտնուինք մարդու մը որ տկարացած է իր երկրին մէջ բայց ալ աւելի խիստ է մեզի հանդէպ » :

× Տեղի չունեցած ժողովը 600 միլիոն թեթեւ Ֆրանք արժած է պետական գան – ձին :

× Հինգշաբթի առտու Այզընհաուըր Լիզպոնա մեկնեցաւ : Օդակի մէջ, ժպտա – դէմ յայտարարեց թէ Խրուշչեւի դիրքը պատճառ դարձաւ որ արեւմտեան երեք մեծերը աւելի միանան եւ մէկ ճակատ կազմեն, ամուր եւ միակամ :

ՄԻԿՈՅԵԱՆ ՇՆՈՐՀԱՁՐԿՈՒԱ՞Ծ

Ա. Միութեան ներքին հարցերու մաս – նագէտներուն կարծիքով խորհրդային փոխ վարչապետ եւ Կրեմլինի թիւ 2 անձնաւորութիւնը Անաստաս Միկոյեանը չնորհազրկուած է, թէեւ միշտ կը պահէ իր աթոռը :

Ա.— Մինչ, առաջ բոլոր հանդիսաւոր պահերուն Խրուշչեւի կողքին կը գտնը – ւէր, այժմ իր տեղը ուրիշներ կ'երեւան : Ապրիլ 25ին Պաքու չէր երբ Խրուշչեւ իր հանդիսաւոր ճառը խօսեցաւ : Մայիս9ին, յաղթանակի տարեդարձի հանդիսութեան ընթացքին իր բացակայութիւնը աչքի զարկած է : Մայիս 14ին օդակայան չէ գացած Խրուշչեւին բարի մեկնում մաղ – թելու : Բ.— Վերջին Գերագոյն խոր – հուրդին խօսք չէ առած : Գ.— Ատրպէյ – ճանի խորհրդայնացման 40րդ տարե – դարձին առիթով, Պաքուի համայնավար կուսակցութեան կեդր· կոմիտէի քար – տուղարը՝ Թ. Ալլահվերտիեւ, կուսակ – ցութեան պաշտօնաթերթին՝ «Կուսակ – ցութեան կեանք»ին մէջ յօդուած մը գր – ած է ուր «մոռցած» է յիշել Միկոյեանի անունը եւ իր կատարած դերը Ատրպէյ – ճանի խորհրդայնացումին մէջ : Արդ, այս «մոռացութիւնը » աւելի յատկանշա – կան կը դառնայ երբ մտաբերենք թէ Խորհրդային Մեծ համայնապետարանի վերջին հրատարակութեան մէջ Միկոյ – եանի կը վերագրուի կարեւոր եւ պա – տասխանատու դեր մը, Ատրպէյճանի խորհրդայնացման պատմութեան մէջ : Արդարեւ՝ Խորհրդային Մեծ համայնա – գիտարանը կը գրէ . – « Միկոյեան Ա. – տրպէյճանի պատմութեան մէջ ամէնէն յայտնի դէմքերէն էր» :

Խորհրդային Միութեան հարցերու մասնագէտ Անգլիացիներու կարծիքով՝ Միկոյեան «Ն. Միութեան ամէնէն յայտ – նի գործի մարդը» որ համայնավարու –

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

Գիտական այս կարեւոր նուաճումին նպատակն էր աշխարհին ցոյց տալ Ն. Միութեան ռազմական ուժը՝ զիջումներ կորզելու համար ժողովի ընթացքին : Պատերազմական նախարար Մալինովս – քիի ներկայութիւնը իր կողքին՝ յատկա – նշական երեւոյթ մըն էր նոյնպէս :

Ամէն պարագայի մէջ Խրուշչեւ չատ լաւ կատարեց իր դերը :

Այզընհաուըր եւ դաշնակիցներն ալ մր – նացին իրենց բարձրութեան վրայ եւ տե – ղի չտուին սպառնալիքներու առջեւ :

« Վերին ժողով»ը իր սպրմին մէջ խեղ – դելով, ո՞ւր կ'ուզէ հասնիլ Խրուշչեւ :

Աչխարհ ակնդետ կը սպասէ իր առնե – լիք յաջորդ քայլերուն :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

,,ԿՈՄԿԱՎՈՐ ՏՈՒՆԸՍՏԻԿ"

—o—

Երիտ խոշոր եւ ժամանակակից հյուրանոցային համալիրի շինարարությունն ավարտվել է Երեւանում։ Նոր հյուրանոցը կոչվում է «Կոմկավոր տունըստիկ»։ Այն կառուցվել է Կոմկավորների տան հարեւանությամբ։ Հյուրանոցն ունի 300 համարներ, որոնցից 12-ը՝ լյուքս։ Հյուրանոցում կան ռեստորան, սրճարան, հանգստի սենյակներ, ինչպես նաեւ ժամանակակից կենցաղային սպասարկման բոլոր հարմարությունները։

Հյուրանոցի ճարտարապետական ձեւավորման հեղինակներն են ճարտարապետներ Ռ. Ղազարյանը, Ա. Ղազարյանը, Ա. Ղազարյանը, Ա

ՆՈՐ ՀՈՒՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՎՐԱՅ

Հայաստանի Ազգային Ակադեմիայի Հողագործական Ինստիտուտի Տնօրէնութիւնը կը հրատարակէ նոր հուրատարակութիւն մը՝ Հայկական Հողամասի Վրայ Ցորենի Ցանքսի Ժամանակ Ազոտական Պարարտանիւթերու Գործածութեան Մասին։ Հեղինակ՝ Ակադեմիայի Հողագործական Ինստիտուտի Տնօրէն Ա. Ա. Մուրատեան։

Գիրքը կը պարունակէ 84 էջ տպագրական մեծ ձեւաչափ։ Տպաքանակը՝ 2500 օրինակ։ Գինը՝ 55·000 ռուբլի։

ԾԱՆՕԹ.— Իրապէս եւ Մեգրիի շրջանի տարբեր վայրերու մէջ կատարուած փորձերը ցոյց տուին, որ ցորենի ցանքսի ժամանակ ազոտական պարարտանիւթերու գործածութիւնը մեծ չափով կը բարձրացնէ հողամասերու բերքատուութիւնը։ Ասոնց գործածութեան ճիշտ ձեւերը եւ չափերը կրնան ստանալ միայն հողագործական հաստատութիւններու մէջ։ Ուստի գիրքը մեծ օգնութիւն մը պիտի ըլլայ մեր գիւղատնտեսներուն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(ՀՍՀՀ գրականութեան պատկերը 1938 – 1939 ուսումնական տարիներուն)

Հրատարակուած է 84 գրական անուն, 2554 մամուլ, նիւթական տեսակ՝ 71·072 տող, թիւ՝ 1870 տպաքանակ, 145·971 պատուէր, 6·251·994 ֆրանկ արտասահման, 1500 մամուլ, 393·600 տող, թուղթ՝ 14 մամուլ, 203·106 բոլոր, մամուլ՝ 127 մամուլ, 405 տպագրական հոլովակ, 110 տպագրական մեքենայ, 573 տպարան, 180 մամուլ, 1951 եղ. ոսկի, 18 գրատարած, 2650 աշխատող, 2286 մարդ, 57991 տող. ոսկի, 63·696 լիթ. ոսկի, Մոլորակ գրած գրականութեան մէջ Հայկական Սովետական Հանրապետութեան մասին։

ԾԱՆՕԹ.— Իրապէս եւ Մեգրիի շրջանի տարբեր վայրերու մէջ կատարուած փորձերը ցոյց տուին, որ ցորենի ցանքսի ժամանակ ազոտական պարարտանիւթերու գործածութիւնը մեծ չափով կը բարձրացնէ հողամասերու բերքատուութիւնը։ Ասոնց գործածութեան ճիշտ ձեւերը եւ չափերը կրնան ստանալ միայն հողագործական հաստատութիւններու մէջ։ Ուստի գիրքը մեծ օգնութիւն մը պիտի ըլլայ մեր գիւղատնտեսներուն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(ՀՍՀՀ գրականութեան պատկերը 1938 – 1939 ուսումնական տարիներուն)

Հրատարակուած է 84 գրական անուն, 2554 մամուլ, նիւթական տեսակ՝ 71·072 տող, թիւ՝ 1870 տպաքանակ, 145·971 պատուէր, 6·251·994 ֆրանկ արտասահման, 1500 մամուլ, 393·600 տող, թուղթ՝ 14 մամուլ, 203·106 բոլոր, մամուլ՝ 127 մամուլ, 405 տպագրական հոլովակ, 110 տպագրական մեքենայ, 573 տպարան, 180 մամուլ, 1951 եղ. ոսկի, 18 գրատարած, 2650 աշխատող, 2286 մարդ, 57991 տող. ոսկի, 63·696 լիթ. ոսկի, Մոլորակ գրած գրականութեան մէջ Հայկական Սովետական Հանրապետութեան մասին։

ԾԱՆՕԹ.— Իրապէս եւ Մեգրիի շրջանի տարբեր վայրերու մէջ կատարուած փորձերը ցոյց տուին, որ ցորենի ցանքսի ժամանակ ազոտական պարարտանիւթերու գործածութիւնը մեծ չափով կը բարձրացնէ հողամասերու բերքատուութիւնը։ Ասոնց գործածութեան ճիշտ ձեւերը եւ չափերը կրնան ստանալ միայն հողագործական հաստատութիւններու մէջ։ Ուստի գիրքը մեծ օգնութիւն մը պիտի ըլլայ մեր գիւղատնտեսներուն։

ՓԱՓԱՂԱՑԻ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ԱՒԱԶԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

(ՀՕՄԸ տնօրէնութեան պատկերը 1938 – 1939 ուսումնական տարիներուն)

Լերան գագաթներուն ձիւնը դեռ չհալած՝ Փափաղացի լեռնային որսորդները կը սկսին իրենց որսորդական ելոյթները։ Ասոնք կը կազմակերպուին ՀՕՄԸ տնօրէնութեան կողմէ։ Ամէն տարի ՀՕՄԸ կը կազմակերպէ 12 ելոյթներ։ Ասոնցմէ առաջինը տեղի կ՚ունենայ Մայիս 1-ին։ Ելոյթներուն կը մասնակցին ՀՕՄԸ տարբեր մարմիններու անդամներ։ Ելոյթներուն կը մասնակցին նաեւ Երեւանի Պետական Համալսարանի, Գիւղատնտեսական Ակադեմիայի, Երեւանի Պետական Մանկավարժական Ինստիտուտի, Երեւանի Պետական Կոնսերվատորիայի, Գրողներու Միութեան, Երեւանի Պետական Թատրոնի, Երեւանի Պետական Օպերայի եւ Պալէտի, Երեւանի Պետական Կերպարուեստի Թանգարանի, Երեւանի Պետական Պատկերասրահի, Հայկական Սովետական Հանրագիտարանի, Հայկական Սովետական Հանրագիտական Բառարանի, Հայկական Սովետական Հանրագիտական Տեղեկարանի, Հայկական Սովետական Հանրագիտական Ատլասի, Հայկական Սովետական Հանրագիտական Տեղեկագրքի, Հայկական Սովետական Հանրագիտական Տեղեկագրքի, Հայկական Սովետական Հանրագիտական Տեղեկագրք

թեան շարքերը մտած էր 1915ին կը մնայ Գերագոյն Խորհուրդի դիւանին անդամ եւ փոխ - վարչապետներէն մէկը, սակայն, իրականութեան մէջ իր դիրքը խախտած է : Հաւանաբար «զոհ» գացած է Կրեմլինի ներքին իրադարձութիւններուն : Միկոյեան խաղաղ գոյակցութեան կողմնակից էր միշտ : 1959 Յունուար չորսին Մ. Նահանգներ մեկնած էր «ճամբայ բացած» Խրուշչեւի այցելութեան եւ նպաստած Քէմփ Տէյվիտի ոգիին :

Այս դէպքերը ուշադրութեան առնուած են մասնաւորաբար Լոնտոնի Տէյլի Թէլէկրաֆի եւ Տէյլի Էքսփրէսի կողմէ : Միկոյեան առաջին զոհն է, եթէ Արեւմտեաններու տպաւորութիւնները հաստատուին, Խ. Միութեան քաղաքականութեան խստացման, որուն առաջին ելոյթը տեսանք Փարիզի մէջ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Մենտոր Տէր-Գէորգոֆ, Տէր եւ Տիկին Ալեքսանդր Տէր Գէորգոֆ, Տէր եւ Տիկին Վիքթոր Տէր Գէորգոֆ, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Էլչիբեկոֆ, Տէր եւ Տիկին Պրուսմիշ, Տէր եւ Տիկին Ատտա եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի Աքնազարեան եւ զաւակը Գաբրիէլ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, անձամբ, հեռագրով կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, եղբօր, աներձագին եւ մօրեղբօր՝

ՄԵՆՏՈՐ ՏԷՐ-ԳԷՈՐԳՈՖԻ

եղերական մահուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի հիմնարկութեան 81րդ տարեդարձին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի պիտի ունենայ այս Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, հիմնադիրներուն եւ պաշտօնեաներուն յիշատակին :

×

Այս Կիրակի Սէն Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Ազգ. հերոս Զօր. Անդրանիկի, Սեբաստացի Մուրատի եւ զինակից ընկերներու հոգւոց համար :

Կը խնդրուի յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Տէսինի մասնաճիւղի անդամական ընդհ. ժողովը 23 Մայիս, Երկուշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Ջեկուցում վարչութեան : Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նըկատուի :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կրընոպլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20·30-ին դպրոցին մէջ : Կարեւոր օրակարգ, կը խնդրուի ընկերուհիներէն ըլլալ ճշդապահ :

ՎԻԷՆԻ Կ. ԽԱՉԻ վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Օհանջանեան Ակումբին մէջ : Օրակարգ՝ պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիկ հարցեր :

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը սիրով կը հրաւիրէ իր ընդհ. անդամական ժողովին, այս Կիրակի առաւօտեան ժամը 9-11, սովորական սրահը, Պառ տիւ Կլոզ :

ԾԱՆՕԹ.— Վարչութիւնը կը խնդրէ իր բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ սոյն կարեւոր ժողովին :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ : Անդամատետրները միասին բերել :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները : Ներկայ պիտի ըլլան իր ներկայացուցիչները :

ԱԿՆՈՒՆԻ այս Ուրբաթ իրիկուն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ այս Շաբաթ իրիկուն :

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն :

ԹՄԲՈՒԼ խումբ, այս Կիրակի կէսօրէ ետք :

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ խումբ, այս Կիրակի կէսօրէ ետք :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ
ՀԱՆԴԷՍԸ
ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

"ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ ՕՐԸ" ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Համասեբաստահայ Վերաշ. Միութեան Մարսէյլի, Օտտօ. Գապիւսէլի եւ Սէնթ Անթուանի քոյր մասնաճիւղերու նախաձեռնութեամբ եւ մեծ պատրաստութեամբ կազմակերպուած Սեբաստահայերու Օրուան տօնակատարութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2·30-ին, Գապիւսէլի հայկ. դպրոցի օդասուն պարտէզին մէջ, 9, Թրավէրս Տէր Մարտիրոսեան :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին կարող ուժերու կողմէ :

«Շիրվանզադէ» Թատերախումբը կը բեմադրէ «ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՓԵՍԱՅՈՒՆ» խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտը :

Մուտքը ազատ է :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՋՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ

Զ. Դասախօսութիւն

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ
(Գ. ՄԱՍ)

Այս Ուրբաթ ժամը 9ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ :

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն : Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է :

Հ.Օ.Մ.Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Կեդր. վարչութիւնը Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը կազմակերպէ ընդունելութիւն մը, իր մայր միութեան (Հ. Օ. Մ.) յիսնամեայ գործունէութեան առթիւ :

Այդ հանդէսին կը մեծարուին նաեւ իր վեթերան անդամները :

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ, 43 Պուլ. Ռասփայ,
Այս Կիրակի, ժամը 19էն 23

Գեղարուեստական բաժին, ժողովրդական նուագ, երգ, պար, արտասանութիւն : Կը մասնակցին Օր. ներ Տ. Զարափեան, Ա. Գաբոյեան, Անի Թարօն : Պ. Պ. Կ. Ափրիկեան, Ա. Սերոբեան, Մ. Պօղոսեան եւ Եր. Գրիգորեան :

Ծախքերու մասնակցութիւն 5 Ն. Ֆ. :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Այս Կիրակի ժամը 15·30էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Մազընոյի մէջ

88, RUE D'AUBAGNE

Հանդէսը կը վարէ Միութեանս փոխ նախագահ Պ. ՅՈՎ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ
Կը բանախօսէ՝ Պ. Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Ներկայացուցիչներ.— Ազգ. Կեդր. վարչութիւն, Կրօնական Յարանուանութեանց, Բարեգործական եւ Հայրենակցական Միութեանց ներկայացուցիչները : Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին : Ղեկավարութեամբ Տիկին Մ. ՇԱՄԻՐԵԱՆԻ : Կը ներկայացուի՝ ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

ԱՆՈՒՇ

Օփերայէն զանազան պատկերներ, ինչպէս նաեւ ԵՐԿՈՒ ՀՆԱԿԱՐԿԱՏՆԵՐ, խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ :

Պարեր ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր, SERGE GARO նուագախումբով :

Պիւֆէ մատչելի գիներով :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

CLUB, 51, Rue Grignan, Marseille

Շաբաթ, Մայիս 21, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

ORCHESTRE EDDY TOURNEL ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱԶՄՈՎ

Հայկական նուագ եւ պար, ծանօթ արուեստագէտներու կողմէ
Կ'երգեն՝ ՕՐ. Ժ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ, Պ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
Կը նուագեն Պ. Պ. ՀԱՄՕ եւ ՊԱՐՈՅՐ Մենապար՝ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
Մուտք՝ 5 Ն. Ֆ.

TOURIST ROMEA FRANCE

ԿԸ ՅԻՇԵՑՆԷ

Թէ Հայաստանի համար ճամբորդութեանց արձանագրութիւնները բացուած են :

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ՏԵՂԵՐՈՒՆ ԹԻՒԸ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ Է

Ամէն շաբաթ օր, ժամը 16էն 18·30, հայ պաշտօնեայ մը ձեր տրամադրութեան տակ է՝ մանրամասն տեղեկութիւններ տալու եւ արձանագրութիւնները կատարելու համար :

Tourist Romea France
Organisation Internationale de Voyages
10, Rue Pasquier - PARIS 8e Métro : Madeleine
Cable ROMATOUR Lic. Ag. Voyages 360
TÉL. ANJ. 47-05, 41-83, 48-47

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵԼԻ Է ՇՈՒՏՈՎ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԻԼ

ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԷՍ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Լիոնի Հայ Մշակոյթ ային ակումբին կողմէ :
21 Մայիս, Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8·30ին, Սալ Ռամոյի մէջ,

PLACE SATHONAY, LYON

Միութեանս 40 հոգինոց երգչախումբը բեմին վրայ Ղեկավարութեամբ՝

ՅՈՎՍԷՓ ՎՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ

Պիտի ներկայացուի «ՏԻԿԻՆԸ ԿԸ ՆՆՋԷ ...»

Յակոբ Աբրահամեանի, որուն կը մասնակցին — Սրբուհի Գզարեան, Մաննիկ Սերովբէ, Ոստանիկ Գաբրիէլեան, Գէորգ Պառաւեան :

Գեղջկական պարեր, առաջնորդութեամբ՝ Տէր եւ Տիկ. Մութաֆէլեանի :

Կը մասնակցի երգիչ Բիւզանդ Ֆընտըգեան (Փարիզէն)

«ՎԵՑ ՈՒ ԿԷՍ ՊՈՐՏԻ ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ ՍՆՏՈՒԿԸ»

Զաւեշտ մը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Մարթէն Օփլազի

Մասնակցութիւն Օր. Լեա Դաւիթեան Պ. Պ. Ստ. Զրաճեան, Արթիւր Պիլէմճեան, Փօլ Փորթուգալեան, Ժաքի Օրջանեան :

Տոմսերու գիներ.— Հրաւիրատոմս, Ա. կարգ 5 Ն. Ֆ., Բ. կարգ 3 Ն. Ֆ. :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 21 ՄԱՅԻՍ — SAMEDI 21 MAI 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8805 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4606

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐԸ

Հիմնուած 1910ին ողբացեալ Է. Ակնունիի կողմէ իբրեւ Հ. Յ. Դ. Կարմիր Խաչ՝ Ամերիկայի Հայ Օգնութեան Միութիւն (Հ. Օ. Մ.) այս տարի կը տօնէ իր յիսնամեակը :

Միացեալ Նահանգներու 84 մասնաճիւղերը փետրուարէն ի վեր հրապարակային հանդէսներով կը պանծացնեն այս տարեդարձը : Բանաստեղծուհի Տիկին Հուրի Իփէքեան – Պուտաքեան Փարիզէն Ամերիկա հրաւիրուած ամիսներ առաջ Հ. Օ. Մ.ի կեդրոնական վարչութեան կողմէ՝ իր մասնակցութիւնը կը բերէ բոլոր տօնակատարութեանց, վեր հանելով մեր մայրերու եւ քոյրերու զոհաբերութիւնը նոր աշխարհին մէջ, կէս դարէ ի վեր :

Ամերիկայէն վերջ Ֆրանսան ալ իր կարգին կ'ողեկոչէ Հայ Օգնութեան Միութեան յիսնամեայ վաստակը՝ վաղը՝ կիրակի՝ Լիւթէսիայի շքեղ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի կեդրոնական վարչութեան եւ մասնակցութեամբ փարիզեան շրջանի իր տասը մասնաճիւղերուն :

Հրատարակուած ազդէն կը տեղեկանանք, որ «այդ հանդէսին կը մեծարուին նաեւ իր վեթերան անդամները » :

Հիմնուած ըլլալով 1928ին՝ իբրեւ մասնաճիւղը Հայ Օգնութեան Միութեան — որ այն ատեն կը կոչուէր «Ամերիկայի Հայ Կարմիր Խաչ» — Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը երեսուներկու տարեկան է արդէն : Երկու տարի առաջ հանդիսաւորապէս տօնեց իր երեսնամեակը : Ունի սպիտակ մազերով անդամուհիներ, որոնք նուիրուած եւ հաւատարիմ մնացած են անոր՝ հիմնարկութեան թուականէն մինչեւ այսօր :

Ինչպէս իր մայր կազմակերպութիւն Հ. Օ. Մ.ը, այնպէս ալ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը իր շուրջ համախմբած է հայ ազգի համեստ դասակարգերուն, ժողովրդական խոնարհ խաւերուն պատկանող մեր մայրերը, քոյրերն ու աղջիկները : Անոնց մէջ չկան մեծահարուստներ կամ շողշողուն տիտղոսաւորներ : Զոհաբերութեան ոգին է անոնց մեծագոյն դրամագլուխը :

Հ. Օ. Մ.եան 12.000 անդամուհիները Ամերիկաներէն մինչեւ Ֆրանսա, Յունաստանէն մինչեւ Եգիպտոս, Սուրիա, Լիբանան, Իրաք ու Իրան նուիրուած են ազգապահպանման սրբազան գործին՝ դանազան անուններու տակ — Կապոյտ Խաչ, Օգնութեան Խաչ, Գթութեան Խաչ, Կարգուրման Խաչ, եւայլն :

Ամէն բանէ առաջ նոր սերունդն է իրենց գուրգուրանքի առարկան : Հայերէնի դասընթացքներու հաստատում, օդափոխութեան կայաններու կազմակերպում, «Պնակ մը կերակուր» Մերձաւոր Արեւելքի կարօտ աշակերտներուն, նիւթական օգնութիւն Յունաստանի, Լիբանանի եւ Սուրիոյ դպրոցներուն, մասնաւորապէս Համազգայինի Պէյրութի ճեմարանին :

Հ. Օ. Մ.ի եկամուտը, որ կարեւոր գումար մը կը ներկայացնէ, կը գոյանայ անդամուհիներու տարեվճարներով եւ ժողովուրդին լումաներով :

Սահմանուած համեստ պայմաններով, առանց մեծ յաւակնութեանց, Հ. Օ. Մ.ը յիսուն տարիներու ընթացքին յարաճուն վերելք է արձանագրած եւ մեծ նուաճումներ կատարած՝ դառնալով հայ ժողովուրդի կանացի մեծագոյն կազմակերպութիւնը ամբողջ աշխարհի մէջ :

Իր յաջողութեան մեծագոյն գաղտնիքը անշահախնդիր ծառայութեան այն ոգին է, որով առաջնորդուեցաւ անիկա իր գոյութեան առաջին օրէն սկսեալ մինչեւ այսօր :

Ժողովուրդէն առաւ եւ ժողովուրդին տուաւ : «Թըրպթ»ի վերածուած կոտակներ չունի անիկա, ոչ ալ դրամատուներու մէջ պահ դրուած անձեռնմխելի գումարներ :

Հ. Օ. Մ.ի յիսնամեայ վաստակին առջեւ կը խոնարհեցնենք մեր գլուխները, նորանոր յաջողութիւններ մաղթելով իրեն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՆ Է ՈՐ ՁԱԽՈՂԵՑՈՒՑ ԺՈՂՈՎԸ

Կ'ԸՍԷՆ ԲՈԼՈՐԸ

Անցեալ շաբաթ գրեթէ այս օրերուն, Փարիզ կը ժամանէին աշխարհի մեծերէն երեքը : Այս շաբաթ, միշտ նոյն օրերուն Փարիզէն մէկ առ մէկ մեկնեցան՝ Խրուշչեւ, Այզընհաուըր եւ Մաքմիլըն :

Այզընհաուըր Լիզպոնա (Փորթուկալ) հասած եւ կէս միլիոն ժողովուրդի ջերմ եւ անվերապահ ընդունելութեան արժանացած է : Լիզպոնայի մէջ ճառի մը ընթացքին, ի մէջ այլոց ըսած է. — «Արեւմուտքը պէտք չէ յուսահատի վեհաժողովի ձախողութենէն : Ընդհակառակն, պէտք է աշխատի խաղաղութիւնը հաստատել արդարութեան եւ ազատութեան մէջ» :

Խրուշչեւ, Արեւելեան Պերլին հասած է : Օդակայան զինքը դիմաւորելու գացած են համայնավար Գերմանիոյ վարիչները : Խրուշչեւ ճառ մը կարդացած է. — «Պարզ է, որ խաղաղ գոյակցութեան դէմ եղող ուժեր կը գտնուին ներկայիս Մ. Նահանգներու բարձր շրջանակներուն մէջ ու այս ուժերը կ'ուզեն լեռան օրէնքը ի գործ դնել : Խորհրդ. Միութիւնը խաղաղ գոյակցութեան կողմնակից է » :

Խրուշչեւ Պերլինի հարցը քննութեան պիտի առնէ Արեւելեան Գերմանիոյ վարիչներուն հետ :

Մաքմիլըն Լոնտոն հասած ու յայտարարած է. — « Անկախ մնացած բոլոր խնդիրները պէտք է լուծուին խաղաղ միջոցներով եւ ոչ թէ ուժ գործածելով » :

Ֆրանսայի Նախարարաց Խորհուրդը ժողով գումարած է, Ուրբաթ : Տը Կոլ զեկուցում տուած է վեհաժողովի ձախողութեան մասին : Կառավարութիւնը դժուար կացութեան մը պիտի մատնուի, դիտել կուտան Փարիզի քաղաքական շրջանակները : Աջակողմեաններ եւ ձախակողմեաններ պիտի քննադատեն, հաւանաբար կառավարութիւնը՝ ժողովի ձախողութեան առիթով :

Մինչ Ատլանտեան Ուխտի անդամ երկիրներու արտաքին նախարարները Փարիզի մէջ քննութեան կ'առնեն ստեղծուած նոր եւ ծանրակշիռ կացութիւնը, անդին Խ. Միութիւնը պաղ պատերազմի շարունակութեան առաջին քայլը ձեռք կ'առնէ : Արդարեւ, Ամերիկեան օդանաւի խնդիրը Ապահովութեան Խորհուրդի ուշադրութեան յանձնած է : Արտաքին նախարար Կրոմիքօն է որ հեռագրով՝ Փարիզէն Ապահովութեան Խորհուրդի գումարումը պահանջած է, քննելու համար Ամերիկայի «յարձակողական ելոյթ»ը, եւ Ուրբաթ օր Նիւ Եորք մեկնած :

Իր կարգին, Մ. Նահանգները որոշած են «բաց երկնքի» ծրագիրին գործադրութիւնը պահանջել Մ. Ա. Կ.էն : Ամերիկեան ծրագրով ՄԱԿ յանձն պէտք է առնէ քննութիւններու միջոցաւ ապահովել՝ ազատ աշխարհը, անակնկալ յարձակման մը դէմ :

Զու էն Լայ, Համայնավար Չինաստանի վարչապետը, Խրիմ Պելքասեմի ի պատիւ տրուած ճաշի մը ընթացքին ազդարարութիւն մը ուղղած է Մ. Նահանգներուն : «Որեւէ մէկ ընկերվարական երկրի դէմ եղած յարձակում մը, պիտի նկատուի նաեւ Չինաստանի դէմ եղած » :

Կասկածէ դուրս կը թուի Խրուշչեւի նոր քաղաքականութեան պատճառը : Բոլորը համակարծիք են այսօր ընդունելու որ ժողովը ձախողեցնողը Մալինովսկին էր, եւ այդ որոշումը տրուած էր Մոսկուայի մէջ :

Պերլին երթալէն առաջ Խրուշչեւ հեռաձայնով ջնջել տուաւ 250.000 հոգիի ցոյցը որ կը պատրաստուէր իրեն ի պատիւ եւ որոշեց խօսիլ միայն 10.000 հոգիի առջեւ : Ինչո՞ւ : Յայտնի չէ :

× Չեխոսլովաքիա կը պահանջէ որ Միացեալ Նահանգները ներողութիւն խնդրեն : Պատճառը : Արտաքին Նախարար Հերթըր Մայիս 9ին ըսած էր «բռնի ուժով գրաւուեցաւ Չեխոսլովաքիան » : Չեխ կառավարութիւնը կը պահանջէ որ պատշաճ բառերով Հերթըր ներողութիւն խնդրէ այս խօսքերուն համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍՈՅ մէջ, 2000 ուսանողներ նոր ցոյց մը կատարած են : Ցուցարարները Աթաթիւրքի արձանին շուրջ հաւաքուած, պոռացած են. — « Քու օրինակիդ պիտի հետեւինք, Աթաթիւրք » եւ «Ազատութեան համար կը պայքարինք» : Ապահովութեան ուժերը միջոցներ ձեռք առած են որ ժողովուրդը չմիանայ ուսանողներուն : Նոյն օրը, Անգարայի մէջ եւս կարգ մը ցոյցեր պատահած են : Մայիս 19ը, երիտասարդութեան օրն է Թուրքիոյ մէջ : Ձերբակալութիւններ տեղի ունեցած են :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ մշակութային պատուիրակութեան անդամներէն մէկը «ապաստանութիւն ընտրած է» Անգլիոյ մէջ : Զուգեր Խ. Միութիւն վերադառնալ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ բանակներու նախարարութիւնը հաղորդեց թէ չորս յարկանի փորձառական հրթիռ մը յաջողութեամբ արձակուած ու հասած է 150 քլմ. բարձրութեան մը : 1500 մեթր բարձրութեան վրայ առաջին յարկը բաժնուած է : Երկրորդը՝ 23.000 մեթրի վրայ : Փորձառական հրթիռը գիտական կարեւոր տեղեկութիւններ փոխանցած է :

ՕՌԼԻԻ օդակայանին վրայ, 37 ճամբորդներ փոխադրող Քառավել մը թեթեւ օդանաւի մը զարնուած է : Ճամբորդներէն մէկը ինչպէս նաեւ օդանաւորդը մեռած են : Ճամբորդներէն 27 հոգի ալ վիրաւորուած են :

ՃԱՓՈՆԻ խորհրդարանի երեսփոխանները բուռն վիճաբանութիւններէ եւ ըմբոստացողներու փոխանակութիւններէ ետք, վաւերացուցած են Ճափոն – Մ. Նահանգներ իրերօգնութեան եւ զինուորական դաշնագիրը :

ՆԻՒ ԵՈՐՔ հրատարակուող թերթի մը համաձայն, Անգլիոյ Մայր – Թագուհին վերստին ամուսնանալու հրաման ուզած է, իր աղջիկէն, Անգլիոյ Թագուհիէն :

Պրքհինկէմ հերքեց :

ՀԱՆՐԻ ՄԱՍԻ, 12ի դէմ 16 ձայներով, Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ ընտրուած է : Կը գրաւէ Գեր. Կրանթի աթոռը : Նոր Ակադեմականը Փարիզ ծնած է, 1886ին : Քոնտորսէի լիսէն եւ Սորպոնը աւարտելէ ետք նուիրուած է գրականութեան եւ փիլիսոփայութեան : 1928ին, արժանացած էր Ֆրանսական ակադեմիայի գրականութեան մեծ մրցանակին : Պատուոյ Լեգէոնի ասպետ է : Իր գլխաւոր գործն է «Արեւմուտքի պաշտպանութիւնը » :

ԱԼԻ ԽԱՆԻ մարմինը մասնաւոր կառախումբով մը Կոլֆ – Ժուան փոխադրուեցաւ, ուր Օռիզոն վիլլային մէջ պատրաստուած մասնաւոր տեղ մը պիտի հանգչի մինչեւ որ տարբեր կարգադրութիւններ ըլլան :

ԳԵՂՕՆ

ՎԱՆԱՑ ՏԱՌԵԽԻՆ ԵՒ ԿԱԽԷԹԻ ԳԻՆԻՆ

•

Դժբախտ անշո՛ւշտ հաստատուած էր հող,
Բարբեր երկիր, դժբա՛խտ հայրենիք ···
Հունձքըդ առոք էր, մարգըդ քաղցրահոտ
Եւ վըրադ ապրող մարդո՛ց երջանիկ
Ամէն օր տօն էր, ամէն օր հարսնիք ···
Արիւնը հողին եւ բերքն ալ ծովին
Ճաշակելով յար՝ կ'օրհնէի՛ն նախնիք
Վանայ Տառեխն ու Կախէթի գինին ··· :

Զրկոխկոտրուած չըմբռնա՛ց արօտ ···
Ամէն անկիւնէ գազանն իր ժանիք
Ցուցուց եւ քանդեց ··· եւ ամէն ջըրոտ
Դաշտերը չորցան ··· ամէն մէկ տանիք
Սուգի քօղ կապեց ··· մանկունք, պատանիք
Երգելը մոռցան, եւ իրենց հանին
Ա՛լ մոռցաւ բերել մառանէն անհիզ
Վանայ տառեխն ու Կախէթի գինին ···

Ո՞վ երջանկութեան անճրա՛ն կարօտ ···
Լոյս մը կը ծագի նամբուն վրայ մենիկ ··
Ահա՛ կը դառնայ հօտը հովուին մօտ,
Եւ ահա՛ այգին, մանկամա՛րդ կնիկ,
Կ'զգայ իր ծիծերն հոյզով նորէն լիք ···
Եւ սեղաններուն վրայ կ'երեւին
— Մինչդեռ օրհնութեամբ, քաջե՛ր կը յիշուին —
Վանայ տառեխն ու Կախէթի գինին ··· :

×

ՁՕՆ

Շարա՛յ, գէթ իշխա՛ն Շիրակայ, հերի՛ք
Որքան ամբարներդ պարապ հեծեցին ·
Ողջունէ՛ կրկին երկնային բարիք՝
Վանայ տառեխն ու Կախէթի գինին ··· :

1903 — ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ԿՈՄՍՈՄՈԼՍԿԱՅԱ Փրաւտա կալուփ մը կազմակերպած էր եւ արդիւնքն այն է որ խորհրդային ժողովուրդին հարիւրէն 98ը չի հաւատար պատերազմի մը հաւանականութեան :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ բժիշկներու «վարչական » գործադուլը կը շարունակուի :

ԻՏԱԼԻՈՅ արտաքին նախարարը Սէնեի մտահոգ է ժողովին ձախողութենէն : Փափաք յայտնած է որ մինչեւ այն օրը երբ բանակցութիւններ պիտի վերսկսին կողմերը ոչ մէկ վտանգաւոր քայլ առնեն :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԵՒ ԼԻՈՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մարսէյլի մեր բաժանորդներուն սկսած ենք ղրկել ցայսօր առկախ ձգած իրենց հաշիւներուն համապատասխան թղթատարական վճարագիրներ (Մանտա – Շէք) :

Մայիս 31էն պիտի սկսինք ղրկել թերթին առաքումը այն բաժանորդներուն, որոնք մինչեւ այդ թուականը չեն կարգադրած իրենց առկախ հաշիւները :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն, որոնք իրենց կանոնաւոր վճարումներով կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

×

Ջերմապէս կը խնդրենք որ Յառաջի Շէք – Փօսթալի թիւը՝ 15069 – 82 օգտագործուի ՄԻԱՅՆ Յառաջի վերաբերեալ հաշիւներու համար (բաժնեգին – գործակալութիւն, ծանուցում) : Տարբեր նպատակներու յատկացուելիք գումարները (զանազան թերթերու բաժնեգիններ կամ զանազան կազմակերպութեանց նուէրները) ղրկել միայն Մանտա–քարթով :

Շնորհակալութիւն

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԿՆ ԸՆԴ ԱԿԱՆ

Մեր հանգուցեալ ընկերը՝ Շաւարշ Միսաքեան, որ հիւրաբար Գահիրէ կը գտնուէր 1955 Ապրիլին, մեր խնդրանքին վրայ գրեց այս «Ակն ընդ ական»ը, որ հրատարակուեցաւ *Ցուսաբեր*ի 1955 Մայիս 7ի թիւով, ամբողջովին նուիրուած՝ Վասպուրականի հերոսամարտի քառասնամեակին:

Անգամ մը եւս եւ գուրգուրանքով կը հրատարակենք այս կարճ, բայց գեղեցիկ «գիր մեծարանաց»ը, անգամ մը եւս ոգեկոչելով մեր սիրելի ընկերոջ քաղցր յիշատակը: «*ՅՈՒՍ*.»

Վիճակը ծգուած էր: Որեւէ տատանում կամ ընկրկում պիտի նշանակէր դասալը – քութիւն եւ անձնասպանութիւն:

Ճգնաժամը կը պահանջէր ինքնապաշտպանութիւնը կազմակերպել վճռական եւ միակամ: Դիմադրական պայքարը մղել հաւաքաբար: Զարնել եւ զարնուիլ անվրկանդ:

Մանաւանդ որ թշնամին շատոնց արձակած էր իր մահավճիռը:

Եւ ամբողջ Վասպուրականը ոտքի կանգնեցաւ, վառ պահելու համար իր արեւը՝ Ազատութեան շողերուն տակ:

Անձնուէրները ամեհի պատնէշներ կանգնած էին իրենց բազուկներով, մղելու համար դոյամարտը: Ճակատ ճակատի եւ ակն ընդ ական:

Օրհասական էր պահը, մեծին թէ փոքրին համար:

Եւ մարտակոչը հնչեց.— Մենք պիտի յաղթենք:

Այլեւս ո՛չ ես ու դուն, ո՛չ սա ու ան: Ո՛չ տարիք, ո՛չ ալ դասակարգ: Ո՛չ սեռ, ո՛չ ալ դիրք:

Մե՛նք, — բոլոր տրամադրելի ուժերով:

Կրակ ամէն ուղղութեամբ: Ռազմական բոլոր միջոցներով եւ հերոսական խոյանքով:

Երբ առաջին գնդակը որոտաց, թշնամին խուճապի մատնուած էր արդէն եւ կը մոլտար անզօր կատաղութեամբ:

Որո՞ւ մտքէն կ՚անցնէր, որ երէկուան ռայան պարտութեան պիտի մատնէր ամբողջ բանակ մը, դիրքեր գրաւելով յուսահատական քաջութեամբ:

Դէպի ծով, դէպի լեռները կը խուժէին ջարդի եւ աւարի վարժուած բազմութիւնները:

Հրամանատարը ինք, անարդ դաւադիր եւ արիւնարբու հրէշ, փրկութիւն կը փնտռէր անպատիւ նահանջով մը:

Ինք, որ Իշխանի եւ երեք ընկերներու արիւնը լակած էր դեռ երէկ եւ դէպի բռպանդանոց առաջնորդած Վռամեանը:

Ահա նորէն փոթորիկ մը: Թերեւս վերջինը:

Զարկ չեշտակի: Եւ անխնայ: Ահա հնչած է ժամը՝ վերջ տալու դարաւոր տառապանքիդ:

Զարկ: Եւ թող Գազանը լճանայ իր արեան ճապաղիքներուն մէջ, որպէսզի բացուին Ազատութեան ճամբաները:

Այնքան դար լացիր, եւ այժմ վառօդին ծուխն է, որ պիտի ցամքեցնէ արցունքներդ:

Վատ է թշնամին եւ անօգորմ: Կ՚ուզէ իր տիրապետութիւնը պահել ջարդուփշուր ոսկորներուդ վրայ, գերեզմաննոցի վերածելով ծաղկաւէտ երկիրդ:

Զարկ, որպէսզի շինարար բազուկդ կարենայ գործել ազատ ու անվտանգ, հայկական ստեղծագործութեան բարիքները փռելով Աստուծոյ արեւին տակ:

.. «Ակն ընդ ական եւ ատամն ընդ ատաման»:

Դարերու պատգամն էր, որ կրկէս կը նետէր ամբողջ ժողովուրդ մը, յանուն վերջնական փրկութեան:

Կա՞րճ տեւեց յաղթանակը:

Ոչինչ: Քառասուն տարի ետքն ալ, պատմութիւնը կ՚ըսէ.

— Ժողովուրդ մը կար Մերձ. Արեւելքի լեռներուն մէջ, Արարատի ստորոտը:

Ճակատագրական պահու մը, այդ ժողովուրդը գերագոյն դոյամարտը մղեց իբրեւ մէկ մարդ, փշրելով արիւնազանգ բռնակալութեան մը ժանգոտած շղթաները:

Ազատութեան եւ ստեղծագործ աշխատանքի դրօշը պարզեց ան աւերակներու վրայ: Եւ երբ կը շարունակէր վարել ու հերկել, դաւադիր թշնամին դաշոյնը խրեց անոր կողերուն:

Այդ ժողովուրդին բեկորները, մասամբ Արարատեան դաշտին մէջ հաստատուած, մասամբ ցիրուցան ի սփիւռս աշխարհի, միշտ երկիւղածութեամբ ու հպարտութեամբ կ՚ոգեկոչեն 1915 Ապրիլ – Մայիս ամիսները, իբրեւ ներշնչարան հաւատքի եւ յարատեւութեան:

Ու պիտի ոգեկոչեն դեռ ուրիշ քառասուն տարիներ՝ այն վստահութեամբ, թէ ցորչափ բուն իրաւատէրը չէ վերադարձած, միայն բուեր պիտի վայեն Վասպուրական աշխարհին, ինչպէս ամբողջ Արեւմտեան Հայաստանի մէջ:

Երբ ժողովուրդ մը Ազատութեան կամքըն ունի, Աստուած անգամ «Առաւօտ լուսոյ» կ՚երգէ:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

"ԱՊՐԻԼ ՏԱՍՆԸՄԷԿ"

Այս տարի, ուրեմն, առաջին անգամն ըլլալով, Ապրիլեան Սերունդը ոչ միայն ինքն էր որ կը կազմակերպէր Ապրիլ Տասնըմէկի երեկոյթը, այլ եւ ինքն էր որ կուտար նախագահ ու բանախօս:

Երեկոյթ մը, որ պատկառանք կ՚ազդէր իր լրջութեամբ, իր մթնոլորտով:

«Համազգային սգահանդէս» որ կ՚ըսէք՝ այսպէ՛ս միայն կը կազմակերպուի, — ո՛չ եկեղեցական թեմակալներով, ոչ տօնավաճառային բեմակալներով:

Ազատ խօսինք, պատմութիւն եւ քաղաքակրթական վաստակ ունեցող ժողովուրդի մը մտաւորականին վայել լեզուով:

Անպատշաճ է եւ վիրաւորիչ՝ մեր ժողովուրդը ներկայացնել իբրեւ կրօնական համայնք: «Ցարանուանութիւն» կոչուած յիմար բառի մը տակ: Եթէ տակաւին կ՚ապրինք այն շրջանին մէջ՝ ուր մեզ ծանօթացնելու համար հարկ էր խաչակնքել մեր երեսը, աւելի լաւ կ՚ըլլայ որ մեռնինք Եւրոպայի պարիսպներուն տակ՝ որպէսզի չկրկնուի յանդիմանութիւնը թէ ինչո՛ւ չմեռանք Բաբելոնի պարիսպներուն տակ:

Հայոց պատմութիւնը չբացուեցաւ երբեք խաչով ու խաչվառով: Մենք, Հա՛յ, նախ Հայ՝ յետոյ ուրիշ բան, աւելի հին ենք քան խաչը կամ Էջմիածինը, — այս ճշմարտութիւնը պէ՛տք է ըսել մեր ժողովուրդին, մեր եկեղեցականներուն, ափսո՜ս, նաեւ մեր մտաւորականներուն:

Կը սիրեմ Հայոց եկեղեցին իբրեւ ազգային ժառանգութիւն: Բայց կը համարիմ անարդանք՝ որ մասը ներկայացուի իբրեւ ամբողջութիւն: Հայութիւնը ընդունելով պատմական ամբողջութիւն՝ կրօնական կեանքի արտայայտութիւնը մաս մըն է միայն, ժամանակով եւ որակով փոքրիկ մաս մը միայն: Ուստի, երբ Հայութեան մասին կը խօսուի, ներելի չէ որ Քրիստոսի սորվեցուցած «Հայր մեր»ին մէջ վերջ գտնէ մեր պատմութեան հանդանակը կամ ազգային խէալը:

Ատեն է, ուրեմն, որ աշխարհականացնե՛նք ազգային ցանկութիւնները՝ չշփոթելու համար կրնօական մաղթանքներու հետ: «Վարդանանց» տօնին տրուած վարժապետական բովանդակութիւնը եթէ վկայութիւն մըն է հին սերունդին խըմբագրած տիսեռթասիոնին, պատուաբեր չէ որ նման տիսեռթասիոն մը կախուի Նոր Սերունդին վիզէն՝ Ապրիլ Տասնըմէկի առիթով պատրաստուած:

Այսքանը՝ Ապրիլ Տասնըմէկի հանդիսութեանց խորանին աջակողմեան ներկայացուցիչներուն:

Ձախակողմեան ներկայացուցիչներուն դառնալով.

— Փարիսեցինե՛ր, դուք չէ՞ք որ, երէկ, կը ծաղրէիք յիշատակի նման երեկոյթներու կազմակերպութիւնը: Դուք չէ՞ք որ կը խանգարէիք այդ հանդիսութիւնները: Հո՞վը դարձուց ձեր գլուխը իբրեւ հողմացոյց: Մեզի ապահովութիւն կուտա՞ք թէ վաղը հակառակ պիտի չդառնայ ձեր հողմացոյցին ականջը:

Ահա քննադատութիւնը, զոր կ՚ուղղենք ձեզի: Ապրիլ Տասնըմէկը քաղաքական «ռեժիմ» գովելու բեմ չէ, — Հայաստա՛ն, ղուրպա՛ն իր անուան եւ իր գոյութեան: Ի՞նչ ռեժիմի տակ ալ գտնուի Հայաստանը, պէտք չէ մոռնալ Ապրիլ Տասնըմէկը, — այս թուականը կը ներկայացնէ նոյն Հայաստանին արեւմտեան ինկած հողերուն պատմութիւնը, քաղաքակրթութիւնը, աղաղակը:

Լաւագոյն ձեւով լսելի դարձնելու համար այդ աղաղակը, պէտք է բարձրանալ նոյն հողերուն ժառանգորդներուն բերնէն:

Ահա ատոր համար Ապրիլեան Սերունդին փութկոտութիւնը՝ առանձնելու Ապրիլ Տասնըմէկի երեկոյթին կազմակերպութիւնը: Մենք դէմ չենք որ ուրիշներ ալ տօնեն, — դուք ալ տօնեցէ՛ք, ան[...] թող տօնէ, ձախն ալ: Թող թշնամին ի[...] մանայ թէ Հայը կը տօնէ միաւնաբար, անհատաբար, ընկերովի կամ առանձին: Կարեւորը տօնելն է: Զմոռնալ թուականը, յիշատակը, երդումը:

Այս տարի տօնեց Ապրիլեան Սերունդը վեհութիւն ու պատկառանք տալով հանդիսութեան: Ներկայ էր խուռն բազմութիւն մը, — կը նշանակէ՝ ժողովուրդը գնահատեց կազմակերպութեան հեղինակութիւնը:

Մենք գոհ եղանք, որ նոյն օրը Փարիզի Հայոց առաջնորդը փառաւոր քարոզ խօսած է եկեղեցիին մէջ:

Եկեղեցին կատարեց իր պարտականութիւնը: Մենք կատարեցինք մեր պարտականութիւնը: Ժողովուրդը յայտնեց իր գնահատութիւնը, լեցնելով եկեղեցին, լեցնելով հանդիսասրահը, պարապ ձգելով այն սրահը՝ ուր սինեմա կը ներկայացուէր, Հայաստանի անունով, որ իբր ճախ կ՚օգտագործուի, ինչպէս երբեմն մոռցնելու համար Ապրիլ Տասնըմէկի թուականը:

Ամէն մարդ մոռնայ, չի մոռնար Ապրիլեան Սերունդը:

ԱՐԱՁ

(4 եւ վերջ)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

ԽՄԲ.— Մեր ողբացեալ ընկեր, Տէր Թովմասեան, Վասպուրականի հերոսամարտին նուիրուած յօդուած մը [...] բազրած էր, Ցառաջի 1957 Մայիս [...] թիւին մէջ, — վերստին կուտանք [...] տօնին առթիւ:

«... Հայ ցեղը իր գոյութեան ընթացքում շատ անգամ է փարել զէնքին, [...] գոյութիւնը պահելու համար, շատ [...] դամ է հրապարակ բերել կռւով, [...] այն կորովը, հերոսական այն ձիգը, [...] նա հրապարակ բերեց մի քանի վայրկ[...] բում իր ներկայ գոյութիւնը պահելու համար... կարելի է ասել, բացառիկ [...] եղածների մէջ»: (Ա. – Դօ, «Մեծ Դէպք[...] րը Վասպուրականում 1914 – 1915»: Եր[...] րեւան, 1917):

ԱՆՏՈՆ ԳՕՑ

Միհրդատի այս խորիմաստ քարոզը ունկնդրելու ժամանակ, Տիար Անտոն, ոտքէն գլուխ մոմիա կտրած, անշարժ ու անձայն, կը զմայլէր, ծխամորճը սեղմած շրթունքներուն մէջ, որոնցմէ հազիւ նշմարելի քմծիծաղ մը կը հոսէր: Երբ Միհրդատ լռեց, Տիար Անտոն ուզեց հասկնալ թէ Մահարաճան վերջացո՞ւց: Բայց Հնդկաստանի աւագաժողովներու սովորութեան համաձայն, իր հարցումը փսփսաց Լեւոնին, որ իր անմիջական դրացին էր, ան ալ իր քովինին սա ալ իր բարձակցին, վերջինս ալ Միհրդատին, որ, իր կարգին, նուիրապետական միեւնոյն աստիճանաչարը օգտագործելով, իր «այո»ն հասցուց Տիար Անտոնին: Իսկ ան բաւականացաւ սիկարէթի մուխի քուլայ մը արձակել այս անգամ ուղղակի Միհրդատի երեսին: Մենք ամէնքս միաբերան ծիծաղելով Միհրդատին ըսինք. «Հիմա պատասխանդ առի՞ր, մուխ ու մշուշ ... քու քարոզիդ պէս ...»:

Իմ սենեակս մօտ ըլլալով «Դրօշակ»ի խմբագրատան, ես աւելի յաճախ կ՚այցելէի Տիար Անտոնին, քիչ մը իրեն կ՚օգնէի վարչական մանր մունր գործերուն մէջ, յետոյ միասին կ՚ուղղուէինք դէպի Վերանտան եւ հոն սեղանին շուրջ, դէմ առ դէմ նստած, սուրճերու բուրումնաւէտ գոլորշիի գլխանքին մէջ, նոր ժամանած՝ հայերէն թերթերը աչքէ կ՚անցընէինք: Անգամ մը, այս երանաւէտ սրբահը ըմբոշխնելու վրայ էինք, երբ պարտէզին դուռը խռնչաց: Հազուադէպ երեւոյթ մը չէր ասիկա. փողոցէն անցուդարձող երախաները յաճախ կը խաղային դուռին հետ. այնպէս որ ես հարկ չտեսայ ընթերցումս ընդհատելու: Բայց Տիար Անտոն՝ պահակ – տանուտէրի իր պաշտօնին բերումով՝ աչքերը դէպի դուռը դարձուց եւ խանդավառութեամբ ինծի աւետեց.

— Տղայ, բախտերնիս բանեցաւ, մեր պարտէզին մէջ զոյգ մը նոր վարդեր ծաղկեցան:

Ետեւ դարձայ եւ տեսայ որ երկու պառաւ մայրապետ տոտիկ տոտիկ դէպի մեզ կը յառաջանան:

— Ասոնք անպայման մեր մայրերուն քէյֆը հարցնելու կուգան, ըսաւ Տիար Անտոն, եւ այս գուշակութիւնը քիչ մը պաղեցուց մեր սուրճերը, այն ատենէն որ երբ կրօնաւորուհիները մեր քով հասան, մենք փոյթ չըրինք ոտքի ելլելու: Այցելուհիներէն ամէնէն տարեցը շնորհալի շարժումով մը նախ իմ կողմս դարձաւ եւ շշնչաց ժպտագին.

— Բարե՛ւ պարոն:

Ցետոյ միեւնոյն կանոնաւորութեամբ Տիար Անտոնի դիմաց խոնարհեցաւ եւ մրմնջեց մեղմագին.

— Բարեւ, Տիկին:

Պարտաւոր եմ ըսելու թէ Տիար Անտոն նստած էր սեղանին ետեւ որ բոլորովին կը քօղարկէր իր տաբատակիր սրունքները, իսկ կուրծքը, հակառակ իր տախտակեայ հարթութեան, չէր կրնար անտարակուսելի ապացոյց մը կազմել Տիար Անտոնի ադամական արժանիքին: Մայրապետները, որոնք անտէր ու անկար աղքատներու համար հանգանակութեան ելած էին, մեր լումաները ստանալէ յետոյ մեկնեցան: Ես քիչ մը աւելի խորասուզուեցայ իմ թերթիս մէջ, այն տպաւորութիւնը տալու համար թէ այցելուին կողմէ սխալ արտասանուած կոչականը չէի իմացած: Բայց մեր մարդը այդպիսի մանր խորամանկութիւններէ խաբուող չէր:

— Լսեցի՞ր. ըսաւ, քիչ մնաց որ Քրիստոսի քոյրիկը զիս հրաւիրէր անդամակցելու իրենց միաբանութեան, կ՚երեւայ թէ հասկցաւ որ իմ ներկայութիւնս որեւէ փորձութեան պիտի չենթարկէր կուսանոցին երիտասարդուհիները:

«Բանի որ չյաջողեցայ կեղծել, գոնէ չքմեղեմ», խորհեցայ:

— Տիար Անտոն, ըսի, գթոտ շեշտով մը, խեղճին աչքերը իրարմէ սրդողած կ՚երեւէին, մէկը հիւսիս կը նայէր, միւսը՝ հարաւ:

Իրաւ ալ բարեւող մայրապետը շիլ էր: Բայց Տիար Անտոն այս չքմեղանքն [...] չկլլեց:

— Ոչ, եավրում, ըսաւ, եթէ [...] աչքերը ձեր գիւղին արտերը հերկող [...] ներուն պէս զուգընթաց ալ [...] տեսնելիքը այն էր ինչ որ տեսաւ:

— Հասկցայ, այս բոլորին նպատակ[...] իմ գիւղացիութիւնս երեսիս տալ էր, [...] ի՞ր կրնար Ժընեւի ինքնաչարժներու [...] նիւներուն պէս ըսել, տրտնջացի՝ [...] դժնդակ տրամախօսութեան ուղղութիւն[...] փոխելու ճիգով:

1918ի աշնան, երբ ընդհանուր պատե[...] րազմը վերջացաւ, եւ ճամբաները բա[...] ուեցան, ուսանողները սկսան մէկիկ մ[...] կիկ ցրուիլ: Այս մեկնումները տեղի [...] տային ողջերթի փոքրիկ հաւաքոյթներ[...] ուր գինին ու գարեջուրը համեստօրէն կ[...] հոսէին քանի մը ժուժկալ ազանդերին[...] հետ ընկերակցաբար: Բնականաբար [...] հաւաքոյթին հերոսը մեկնողն էր. ր[...] ճառերը, մաղթանքները եւ բաժակներ[...] բախումները կը ձօնուէին անոր [...] ճամբորդութեան, բարւօք ժամանումի [...] ապագայ յաջողութեանց, եւայլն:

Այս հաւաքոյթներէն մէկուն ընթացքին, սակայն, օրուան մեկնողը [...] մոռցուեցաւ եւ բաժակները, մեծ մա[...] Տիար Անտոնին կենացն էր որ շրջեր[...] ցին:

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵ[...]

(2 Շար.)

ՅԱԳՆԱԿ
ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՀԱՒԵՑՈՒՑԻՉ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ

Հայկական վճռական վիճակ մը կը թափանցէ մեր ներքին կեանքին մէջ։ Ներքին հարցերը, որոնք մինչեւ հիմա կը մնային ստուերի մէջ, կը դուրս գան լոյսի տակ եւ կը պահանջեն իրենց լուծումը։ Ազգային կեանքի ամէն մէկ ոլորտ, ամէն մէկ գործունէութիւն, ամէն մէկ ձգտում կը ստանայ նոր ուղղութիւն, նոր իմաստ։ Ամէն ինչ կը վերանայի, կը քննուի, կը դատուի։ Ամէն ինչ կը ստանայ նոր արժէքներ։

Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ մենք կ՚ապրինք ազգային կեանքի ամենամեծ շրջանակներէն մէկուն մէջ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տէր եւ Տիկին Սուլէն Փափազեան իրենց քրոջ եւ քեռայրին Տէր եւ Տիկին Էտի Լ–միրզեանի (Պրիւսէլ) ամուսնութեան Ա· տարելիցին առթիւ 100 Ն· Ֆ· կը նուիրեն Մշակոյթի Տան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վիէն ։— Կարապետ Մադունճեան, իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտ – նէ Հ· Ց· Դ· Անի կոմիտէին եւ ընկեր – ներուն, Ֆ· Կ· Խաչին, Հ· Մ· Ը· Մ·ի եւ բոլոր անոնց , որոնք իր հիւանդութեան տաժանելի օրերուն իրենց այցելութիւն – ներով եւ համակրանքի անկեղծ արտա – յայտութիւններով մխիթարեցին եւ նոյ–քան սփոփեցին զինքը :

Իր ապաքինման ուրախ առթիւ՝ քսան Ն· Ֆ· կը յատկացնէ Վիէնի Կապ· Խա – չի դպրոցներուն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնարկութեան 81րդ տարեդարձին առ–թիւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի պի–տի ունենայ այս կիրակի առաւօտ Փարի–զի Ս· Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, հիմնադիրներուն եւ պաշտօնեանե – րուն յիշատակին :

—ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ—

Ֆ· Կ· Խաչի Տէպինի մասնաճիւղի ան–դամական ընդհ· ժողովը 23 Մայիս, ե–կուշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հ· Ց· Դ· Տան ներքնայարկը : Կարեւոր օրա – կարգ: Զեկուցում վարչութեան: Ներկա–ներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նը – կատուի :

ԿԱՊ· Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20·30–ին դպրոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ, կը խնդրուի ընկերուհիներէն ըլլալ ճշդա – պահ :

Վիէնի Կ· Խաչի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ըն–կերուհիները այս Շաբաթ, ժամը 20ին , Օհանջանեան Ակումբին մէջ: Օրակարգ՝ պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիկ հարցեր :

ՀԱՄԱՅԱՐԲ· Մխիթեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը սիրով կը հր–բաւիրէ իր ընդհ· անդամական ժողովին, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9–11, սո–վորական սրահը, Պատ տիւ Կլոպ :

ԿԱՊ· Խաչի Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ· անդամական ժողովը այս երկու – շաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Տիկին Նուարդ Քէչէճեանի բնակարանը : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ սոյն կարեւոր ժողովին :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի ժամը 10·30ին հոգեհան – դստեան պատարագ եւ պաշտօն պիտի կա–տարուի ՏՕՔԹ· ԱՐԱՄ ՃԻՆՃԵԱՆԻ հոգ–ւոյն համար, անոր մահուան Ա· տարե–լիցին առթիւ: Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի այս աղդը հր–բաւիրի տեղ նկատել :

ՎԱՐՁՈՒ Է

Յունիս , Յուլիս եւ Սեպտեմբեր ամիս–ներուն համար վարձու է գեղեցիկ յար – կաբաժին մը Անթիպի բարձունքին վրայ, ծովէն մէկուկէս քիլոմեթր հեռու :

Ունի երկու ննջարան (հինգ հոգինոց), մէկ ճաշարան, խոհանոց, տուշ եւ պալ – կոն, հիանալի տեսարանով : Մաքուր կարասիներ եւ սառնարան: Մանրամաս – նութեանց համար դիմել հետեւեալ հաս – ցէին :

Ghara Kén

(VILLA SAYAT NOVA)

La Constance, Antibes (A. M.)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Շաւիլէն Ալէսանտր եւ Նասիպ Փանոս–եան եղբայրները կը փնտռեն իրենց քրոջ զաւակը Յակոբ Տէր Պօղոսեան (կիւրէղ – ղի), հօրը անունը Սուրէն, մօրը անունը Աղաւնի, եղբօրը անունը Զաւիկ: 1915ին մնացած է Զախոյի մէջ, Մուսուլի չըր–ջան: Իմացնել Փանոսեանի :

6, RUE J. J. ROUSSEAU, CHAVILLE - S. ET O.

Կը խնդրուի արեւելքի հայ թերթերէն արտատպել :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐ – ՋԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Երէք ուշիմ եւ աշխատասէր նոր աշա – կերտներու համար — վեց տարի չարու – նակաբար վճարելի — մասնական նպաստ մը ստեղծուած է Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանի Ընկերակցութեան կողմէն :

Ծնողքները որոնք կը փափաքին հայե – կի դաստիարակութիւն ալ տալ իրենց զաւակներուն՝ բայց նիւթական միջոցնե–րը չունին ամբողջական թոշակը վճարե – լու, կրնան այդ նպաստէն օգտուիլ :

Պայմաններուն համար նամակով կամ հեռախօսով դիմել Տնօրէնութեան :

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)

Tél. : OBS. 18-28

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

SALLE PAUL FARALICQ

21, Rue Yves-Toudic (Métro ; Bonsergent et République)

Երեքշաբթի, 24 Մայիս, ժամը 21ին

ՆԱԶԱՐԷԹ ՊՇՏԻԿԵԱՆ կուտայ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԾԻԾԱՂԻ ԵՐԿՈՑԹ ՄԸ, ուր Փարիզահայ ամենասիրուած դերա – սաններու կազմով կը ներկայացուի՝

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգ· 3 արար Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկը» հանրածանօթ գործէն հայկական կեանքի վերածուած

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ կողմէ

կը մասնակցին՝ Օր· Շուշանիկ Գէորգ – եան, Պ· Պ· Արտաշէս Գմբէթեան, Ն· Մարգարեան, Ն· Պշտիկեան, Ժագ Սթե–ֆանօ, Աշոտ եւ այլ երիտասարդ ուժեր, ինչպէս նաեւ

Հ· Խրտրշեան — Լա Շասաները

Մուտքի գիները ժողովրդական :

"ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ ՕՐԸ" ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Համասերաստահայ Վերաշ· Միութեան Մարսէյլի, Օտտօ · Գապիւսէլի եւ Սկնթ Անթուանի քոյր մասնաճիւղերու նախա – ձեռնութեամբ եւ մեծ պատրաստութեամբ կազմակերպուած Սեբաստահայերու Օր – ուան տօնակատարութիւնը տեղի կ'ունե – նայ այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2·30–ին, Գապիւսէլի հայկ· դպրոցի օդասուն պարտէզին մէջ, 9 , Թրավէրս Տէր Մար–տիրոսեան :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին կարող ուժերու կողմէ :

« Շիրվանզատէ» թատերախումբը կը բեմադրէ «ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՓԵՍԱՅՈՒՆ » խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտը :

Մուտքը ազատ է :

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

TRICOTEUSE OU TRICOTEUR PALISSIER

ԴԻՄԵԼ՝

Le Tricot des Lilas

15, Rue Bruyère, Les Lilas

Tél. VIL. 91-91

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա , կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով , օդանաւով , երկաթուղի – ով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն դիներով :

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահ – ման: Կ'ապահովենք վիզայի գոր – ծողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի :

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵԼԻԵԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի :

AMERICAN LLOYD

48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE

MARSEILLE

Tél. : 20-47-22

Ամէն գիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՆԴԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

Շաբաթ, Մայիս 21, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Անիէոլ Սալ տէ Ֆէթին մէջ,

16, Place de l'Hôtel de ville

կը խօսի ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Մասնակցութեամբ Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի

Ղեկավարութեամբ Կ· Ա.ՓՐԻԿԵԱՆի

ժամը 20·30էն մինչեւ լոյս եւրոպական պարեր :

Robert Séto et ses Rumberos d'Europe No 1

ՃՈՒ ՊԻՒՖԷ ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Հ.Օ.Մ.ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Ֆ· Կապոյտ Խաչի կեդր· վարչութիւնը Փարիզի չրջանի իր տասը մասնաճիւ–ղերով կը կազմակերպէ ընդունելութիւն մը, իր մայր միութեան (Հ· Օ· Մ·) յիսնամեայ գործունէութեան առթիւ :

Այդ հանդէսին կը մեծարուին նաեւ իր վեթերան անդամները :

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ , 43 Պուլ· Ռասփայ,
Այս կիրակի, ժամը 19էն 23

Գեղարուեստական բաժին, ժողովրդական նուագ, երգ, պար., արտասանութիւն: կը մասնակցին Օր·ներ Տ· Զարափեան , Ա· Գաբոյեան, Անի Թարօն: Պ. Պ. Կ. Ափրիկեան, Ա· Սերոբեան, Մ· Պօղոսեան եւ Եր· Գրիգորեան:

Մուտքերու մասնակցութիւն 5 Ն· Ֆ· :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՄԻ.— Հ· Ց· Դ· «Զաւարեան» ենթա – կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ ի ընկերները այս Շաբաթ իրի – կուն ժամը 9ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկա–յութիւն :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ· Ց· Դ· Եօթնեղբայր–եանի ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21էն, դպրոցի սրահին մէջ: Անդամա – տեսները միասին բերել :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ հետե–եալ խումբերն ու ենթակոմիտէները: Ներկայ պիտի ըլլան իր ներկայացուցի–չները :

ԱԿՆՈՒՆԻ այս Ուրբաթ իրիկուն :

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ այս Շաբաթ իրիկուն :

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն այս Շա–բաթ իրիկուն :

ԹԱՓՈՒԻԼ խումբ, այս կիրակի կէսօրէ ետք :

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ խումբ, այս կիրակի կէսօրէ ետք :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ· ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

Այս կիրակի ժամը 15·30էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Մաղընոյի մէջ

88, RUE D'AUBAGNE

Հանդէսը կը վարէ Միութեանս փոխ նախագահ Պ· ՅՈՎ· ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Կը բանախօսէ՝ Պ· Տ· ԹԱԴՈՍԵԱՆ

Ներկայացուցիչները.— Ազգ· կեդր· վարչութիւն, կրօնական Յարանուանու–թեանց, Բարեգործական եւ Հայրենակցական Միութեանց ներկայացուցիչները

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին : Ղեկավարութեամբ Տիկին Մ· ՇԱՄԻՐԵԱՆի: Կը ներկայացուի՝ ՅՈՎՀ· ԹՈՒՄԱՆԵԱՆի

ԱՆՈՒՇ

Օփերայէն զանազան պատկերներ, ինչպէս նաեւ ԵՐԿՈՒ ՀՆԱԿԱՐԿԱՏՆԵՐ, խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ :

Պարեր ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր, SERGE GARO նուագախումբով: Պիւֆէ մատչելի գիներով :

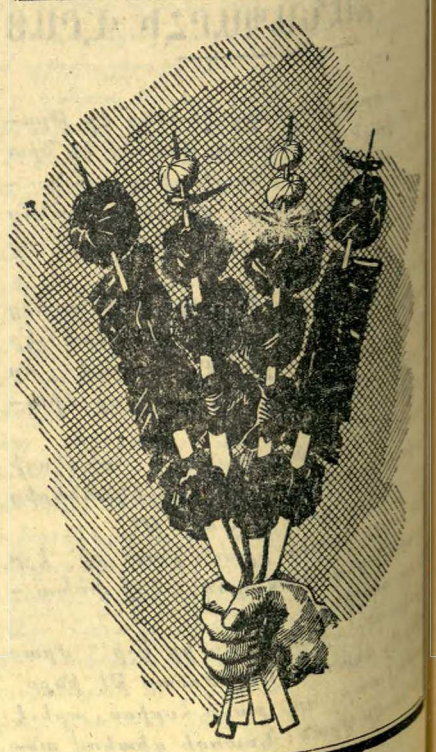

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս–եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE

(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 22 ՄԱՅԻՍ — DIMANCHE 22 MAI 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8806 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4607

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

«ԱՍՊԱՐԷԶ»Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Քալիֆորնիոյ մեր պաշտօնակիցը՝ Ասպարէզ՝ իր հիմնադրութեան յիսնամեակին (1908 – 1958) առթիւ հրատարակած է պատկառելի ծաւալով, ընտիր թուղթի վրայ, խնամուած տպագրութեամբ, պատկերազարդ հատոր մը, աւելի քան 400 մեծադիր զոյգ սիւնակնոց էջերով :

Ասպարէզ – յիսնամեակը կը պարունակէ բազմաթիւ կենդանագիրներ, որոնք կը ներկայացնեն թերթին հիմնադիրներն ու յաջորդական խմբագիրները, ազգ. ու յեղափոխական դէմքեր ու զանազան խմբանկարներ : Ուշագրաւ նկարներ են հայկական եռագոյնը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Հայաստանի Հանրապետութեան զինանշանները՝ գեղարուեստական բազմագոյն տպագրութեամբ, գործ՝ Ցոլհ. Գ. Պալճեանի, որ հատորին մէջ գրութիւն մըն ալ ունի տպագրութեան պատմութեան եւ լրագրութեան ծագումին մասին :

Բացի Ասպարէզի եւ Հ. Յ. Դ. Քալիֆորնիոյ շրջանի պատմութեան վերաբերեալ նիւթերէն, յուշագիրքը կարեւոր բաժիններ յատկացուցած է արեւելահայ եւ արեւմտահայ գրականութեան, պատմա – բանասիրութեան եւ հայկական կեանքին հետ կապուած զանազան հարցերու, ստորագրուած ծանօթ գրողներէ :

Հրատարակիչները ուզած են ոչ միայն պատմական, այլեւ գրական արժէք ներկայացնող հատոր մը տալ հայ ընթերցողին : Տեսակ մը տարեգիրք կամ հաւաքածոյ ընտիր գրուածոց :

Ասպարէզը հրատարակելու գաղափարը յղացուած է 1907ի վերջերը, սակայն անիկա սկսած է լոյս տեսնել Ֆրէզնոյի մէջ 1908ին, այն պատմական տարին՝ երբ Օսմ. Սահմանադրութեան հռչակումով, վերածնունդի նոր շրջան մը կը բացուէր արեւմտահայութեան առջեւ :

Հիմնադիրներն են եղած Աբրահամ Կ. Սեփլճեան, Ցոլհ. Գասպարեան (Քաջունի), Ասլան Ասլանեան, Աւետիս Թիւֆէնքճեան, Պետրոս Յակոբեան, Լեւոն Յակոբեան եւ Արփաքսատ Սեդրակեան : Միայն վերջինն է որ ողջ է եւ կը շարունակէ իր գործօն մասնակցութիւնը բերել ազգային – հանրային կեանքին, — ինչ – պէս Հայ Կրթական Հիմնարկութեան :

Համիտեան բռնակալութեան օրերուն արտագաղթ մը ծայր տուած էր Թուրքիոյ հայկական նահանգներէն ու Կիլիկիայէն դէպի Հիւսիսային Ամերիկա, որ դարձեր էր «Աւետեաց երկիր» մը Հայերուն համար : Սահմանադրութենէն վերջ, երբ զինուորական ծառայութիւնը պարտադիր դարձաւ նաեւ քրիստոնեաներուն համար, բազմաթիւ երիտասարդներ ապաստան եւ բախտ փնտռեցին Եանքինեու երկրին մէջ :

Իր առաջին խմբագրականին մէջ (1908) Ասպարէզ կը գրէր .—

«Ֆրէզնոյի եւ շրջականերում հայ գաղութը երթալով կ'աճի : Վերջին վեց – եօթը տարում հոսանքը, որ վտարանդի Հայը թէ՛ Ամերիկայի արեւելեան նահանգներէն, թէ՛ Հայաստանի ամէն կողմերէն դէպի Քալիֆորնիա, մասնաւորապէս դէպի Ֆրէզնօ կը քշէ, Ամերիկայի հայ գաղութներում մէջ նշանակաւ դիրք մը տուած է Ֆրէզնոյին » :

«Հայրենի հողէն հալածական գուրս նետուած հայ բնտանիքն է, որ Ֆրէզնոյի եւ շրջականերուն հայ գաղութը կը կազմէ » :

Այս «հալածական» ընկորներուն համար առաջնորդի դեր է կատարած Ասպարէզ, որ անհուն զոհողութիւններով հրատարակուած է անընդհատ իբրեւ շաբաթաթերթ, վերջին տարիներուն միայն վերածուելով եռօրեայի :

1908ին «բուռ մը Հայեր» միայն կային Քալիֆորնիոյ մէջ, ուր ներկայիս մեր հայրենակիցներուն թիւը 80.000ը կ'անցնի : Երէկի անճար բանուորներն ու աղքատ գիւղացիները այսօր փայլուն դիրքեր գրաւած են երկրագործութեան, ճարտարարուեստի եւ առեւտուրի մարզերուն մէջ, նախանձը շարժելով տեղացիներուն :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հայկական կազմակերպութեանց մէջ ամէնէն հինն է ու ամէնէն ծաւալունը : Ազգային հանդանակութեանց առթիւ Քալիֆորնիան միշտ առաջնութիւն է շահած իր առատաձեռնութեամբ :

«Ասպարէզ» ունի արդիական տպարան՝ երկու տողաշար մեքենայով : Իր մեծ սրահը ժամադրավայր է դարձած տեղւոյն Հայութեան : Շնորհիւ Տիկին Սօֆի Յակոբեանի նուիրատուութեան՝ երեք հատուածաբեր խանութներու տէր է եւ դարձած է ինքնաբաւ : Քալիֆորնիոյ հայ գաղութը օրէ օր կ'աճի ու կը բարգաւաճի :

Ասպարէզ թեւակոխած է արդէն իր 52րդ տարին : Կրտսեր եղբայրն է Հայրենիքին, որ լոյս կը տեսնէ 1899էն ի վեր Ատլանտեանի ափերուն վրայ :

Սակայն մինչեւ ե՞րբ այսպէս օտար աստղերու տակ :

Ե՞րբ պիտի ծագի արշալոյսը տարագիր Հայութեան համար :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ՊԻՏԻ ԽՕՍԻ ՄԱՅԻՍ 31 ԻՆ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ, ՄԱՔՄԻԼԸՆ ԵՒ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԱՐԴԷՆ ԽՕՍԵՑԱՆ

Վեհաժողովի ձախողութենէն ետք, Զօրս Մեծերէն իւրաքանչիւրը հաշուետուութեան բնոյթ ունեցող ճառ խօսած է, առջի օր :

Արեւելեան Պերլինի մեծագոյն սրահին մէջ, 10.000 հոգիի ներկայութեան, Խրուշչեւ շուրջ մէկ ժամ խօսած ու պարզած է՝ Վեհաժողովի ձախողութեան պատճառները եւ Խորհրդային կառավարութեան քաղաքականութիւնը, յառաջիկային :

Նախ կրկնած է յանկերգը : Մ. Նահանգները պատճառ եղան Վեհաժողովին ձախողութեան :

Ապա անդրադարձած է Գերմանիոյ եւ յատկապէս Արեւմտեան Պերլինի հարցերուն : Խորհրդային վարչապետը յայտարարած է թէ մտադիր են համբերել մինչեւ վեց կամ ութ ամիս եւ խնդրոյ առարկայ հարցերը կարգադրել նոր Վեհաժողովի մը ընթացքին :

«Եթէ վեց կամ ութ ամիս կ'ըսեմ, իմ անձնական առաջարկս չէ զոր կը ներկայացնեմ, ըսած է ան : Մայիս 18ի հաղորդագրութեամբ մը Արեւմուտք համաձայն գտնուած էր այս ծրագրին : Արդ, պատճառներ ունինք սպասելու մինչեւ այդ թուականը եւ չստորագրելու հաշտութեան առանձին դաշնագիր մը Արեւելեան Գերմանիոյ հետ : Բայց, թող զմեզ լաւ հասկնան : Պէտք չէ որ այդ ժամանակամիջոցին Արեւմտեան պետութիւնները միակողմանի քայլեր առնեն որոնք արդէն կը դառնան յառաջիկայ ժողովի գումարման : »

Այս առթիւ ազդարարութիւն մը ուղղած է .— «Պէտք չէ մեր համբերութիւնը չարաչար գործածեն : Խաղաղասէր երկիրները թոյլ պիտի չտան որ Արեւմտեան Պերլինի գրաւման գոյավիճակը տեւէ մշտնջենապէս » :

Ի՞նչ պիտի ըլլայ Խորհրդային Միութեան նոր քաղաքականութիւնը : Այս մասին Խրուշչեւ ըսած է .— «Միջազգային կացութիւնը ծանրացնող եւ պաղ պատերազմը ծայրագոյն, վտանգաւոր աստիճանին հասցնող ոչ մէկ քայլ պիտի առնենք : Ընդհակառակն, ամէն ինչ պիտի ընենք որպէսզի մթնոլորտը խաղաղի : Եթէ հասարակաց լեզու չգտնենք Այզընհաուըրի հետ, պիտի փորձենք լեզու գտնել իր յաջորդին հետ » :

Մէկ ժամ տեւող ճառին տասը վայրկեանը յատկացուցած է ամերիկեան օդանաւի միջադէպին : Դատապարտած է «Այզընհաուըրի, Նիքսընի, Հերթըրի եւ Տիլոնի Ամերիկան» բայց ջատագոված է «Լինքընի, Ճեֆըրսընի, Ռուզվելթի Ամերիկան» :

Ատընաուըրի համար ըսած է .— «Այս կացութեան համար ուրախ մի ըլլաք, Ատընաուըր, յաւիտենապէս չի տեւեր» :

Պրանտին (Արեւմտ. Պերլինի քաղաքապետը) ըսած է . — «Զգոյշ եղէք եւ կը բակին հետ մի խաղաք, անդարմանելի կացութիւն մը կրնաք ստեղծել » :

Միջազգային քաղաքական շրջանակները դիտել կուտան թէ Խրուշչեւ պգաստ ճառ մը խօսած է : Վերջին հաշուով Խ. Միութիւնը ինք ալ չուզեր կրակին հետ ճաղալ :

Խորհրդային վարչապետը Մոսկուա վերադարձած է :

Այզընհաուըր Ուաշինկթըն հասած ու աննախընթաց ընդունելութեան մը արժանացած է : Օդակայանին մէջ ճառ մը խօսած ու յայտնած է թէ «ամէն ինչ կարելի է յուծել » :

Այզ դիտել տուած է թէ ինք այնչափ ունէր թէ որոշ հարցերու մէջ (զինաթափութիւն, Արեւելք – Արեւմուտք յարաբերութիւն) հասարակաց լեզու կարելի պիտի ըլլար գտնել Խ. Միութեան հետ :

Այզընհաուըր հաղորդած է թէ ամերիկեան ճամբորդատար օդանաւ մը կորսուած է ու կը կարծուի թէ Արեւելեան Գերմանիա ինկած ըլլայ : Օդանաւին մէջ ինը ճամբորդներ կային :

Վերջապէս Այզընհաուըր դոհունակութիւն պատճառող չորս կէտեր նշած է :

1.— Մ. Նահանգները զօրավիգ կեցան իրեն : Խորհրդարանը, ընդդիմադիր հատուածը, բովանդակ մամուլը եւ հանրութիւնը իրենց խաղաղասէր զգացումները յայտնեցին :

2.— Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի բռնած ընթացքը : «Նախագահ տը Կոլ եւ Մաքմիլըն սքանչելի դիրք բռնեցին » :

3.— Ատլանտեան Ուխտը զօրավիգ կեցաւ իրենց :

4.— Փորթուկալի մէջ իրեն վերապահուած ընդունելութիւնը :

Անգլիոյ խորհրդարանին մէջ, վարչապետ Մաքմիլըն յայտարարած է .— «Փարիզ մեկնելէս առաջ, գիտէի թէ Խրուշչեւ Վերին ժողովի արդիւնքին շուրջ որոշ վերապահութիւններ ունէր : Այս վերապահութեան պատճառներէն մէկն ալ օդանաւի միջադէպն էր : Սակայն չէի երեւակայեր որ Խրուշչեւ պիտի մերժէր չինարար բանակցութեանց մտնելու :

«Պնդեցի, աւելցուցած է վարչապետը, որ երկար ատենէ ի վեր բովանդակ աշխարհին սպասած Վեհաժողովը սկսի իր աշխատանքները : Հակառակ տը Կոլի եւ իմ միջամտութեանս որպէսզի խօսակցութիւնները գաղտնի պահուին Խրուշչեւ պնդեց թէ կ'ուզէ հրապարակել : Ճիշդը ըսելով կը յուսայի միացեալ ճակատի մը շուրջ համաձայնութեան գալ» :

Մաքմիլըն, ինչպէս նաեւ տը Կոլ փորձած են յաջողցնել Վեհաժողովը, սակայն ապարդիւն անցած են իրենց ճիգերը :

Հաշուետուութեան վերջաւորութեան, Մաքմիլըն յոյս յայտնած է որ վերստին ժողով մը հնարաւոր պիտի ըլլայ գումարել :

Ելիզէի մէջ գումարուած նախարարաց խորհուրդի ընթացքին, վարչապետէն եւ արտաքին նախարարէն ետք, խօսք առած է տը Կոլ ու անդրադարձած է Վեհաժողովի ձախողութեան պատճառներուն շուրջ :

Հանրապետութեան Նախագահը այս առիթով շեշտած է Ֆրանսայի վերապահուած դերը միջազգային գետնի վրայ : Համոզուած է որ այդ դերը չափազանց օգտակար եւ նպաստաւոր կրնայ ըլլալ աշխարհի խաղաղութեան համար : Որպէսզի Ֆրանսա կարենայ լիուլի կատարել այդ դերը, անհրաժեշտ է որ ունենայ բարոյական եւ քաղաքական ներքին միասնականութիւն :

Տը Կոլ ժողովուրդին պիտի խօսի Մայիս 31ին, տեղական մամուլը կը գտնէ որ շատ ուշ է :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԱՐՏԻՆԱԼԸ ՆՈԹՐ ՏԷՅՄԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՏԻՏՂՈՍ ՍՏԱՑԱՒ

Կարտինալ Աղաճանեան Մայիս 10ին Նիւ Եորք հասաւ եւ անմիջապէս Ուաշինկթըն մեկնեցաւ :

Մայիս 11ին, Ուաշինկթընի, ծոքճ Ուաշինկթըն Կաթողիկէ Համալսարանը Պասկալըրի տիտղոսով պատուեց մեր մեծ ծիրանաւորը :

Նոյն օրը կէսօրէ ետք նախագահեց կաթողիկէ մամուլի ընկերակցութեան համաժողովին ինչպէս նաեւ կրօնական արարողութեան եւ նոյն ընկերակցութիւնը ճաշասեղան մը սարքեց իրեն ի պատիւ Ուաշինկթընի Սթաթլէր պանդոկին մէջ :

Մայիս 16ին, Նոթր Տէյմ համալսարանէն պիտի ստանայ իրաւաբանական վարդապետի տիտղոսը :

Կարտինալ Աղաճանեան այցելեց նաեւ Նիւ Եորք, Պոսթըն, Տրպիւք, Շիքակօ, Փիցպուրկ, եւ Ֆիլատէլֆիա :

Այս զանազան քաղաքներու մէջ հանդիպումներ ունեցաւ հայ գաղութի անդամներու հետ :

Մայիսի 21 Շաբաթ առաւօտ պիտի այցելէ նաեւ Հայ Կաթողիկէ համայնքին Ս. Խաչ եկեղեցին եւ այնտեղ ; պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, հայկական ծէսով վարդապետ պիտի ձեռնադրէ Մարոնի եկեղեցական մը :

X Մայիս 22ի իրիկունը Կարտինալ Քուշինկ եւ Պոսթընի հայ գաղութը, մեծ ճաշ մը կազմակերպած են իրեն ի պատիւ :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԱՄԵՐԻԿԱ ԳՆԱՑ

•

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հիւսիսային Ամերիկայի Հայոց Թեմական Խորհուրդի հրաւէրին ընթացք տալով, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Նորին Ս. Օծութիւն Վազգէն Ա., որոշած է հովուական այցելութիւն մը տալ Ամերիկայի Հայաստանեայց եկեղեցիներուն, անձամբ տանելով Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռին օրհնութիւնները անխտիր բոլոր հաւատացեալ Հայերուն, մեր Ս. Հաւատքին անսասանութեան եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ներքին խաղաղութեան եւ միութեան համար :

Նորին Սրբութեան ուղեւորութեան ընթացքին իրեն պիտի ընկերանան Վրաստանի Հայոց Առաջնորդ Կոմիտաս Սրբազան Տէր Ստեփանեան, Գաւազանակիր հոգեշնորհ Տէր Եղիշէ վարդապետ Սարգիսեան եւ Ս. Աթոռոյ Դիւանապետ Հայկ Առաքելեան :

Փրկչին ողորմութեամբ Նորին Սրբազնութիւնը ճամբայ պիտի ելլէ 20 Մայիսին :

ՀՈԳԵՒՈՐ ԳԵՐ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՊԱՏՄՈՒՎԱԾՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գ.

Ֆրանսայի, իր ոսկեդարեան դպրութեան մէջ – Հոգի և միտք. Ընդհանուր գաղափար ֆրանսական հոգիի մասին. Ֆրանսական հանճարի ներքին և արտաքին գծերը. Ֆրանսական հանճարի ազդեցութիւնը ուրիշ ազգերու վրայ. Ֆրանսական հանճարի ազդեցութիւնը հայ հոգիի վրայ. Ֆրանսական հանճարի ազդեցութեան պատճառները. Ֆրանսական հանճարի ազդեցութեան ընդհանուր բնոյթը. Ֆրանսական հանճարի ազդեցութեան ընդհանուր արդիւնքները. Ֆրանսական հանճարի ազդեցութեան ընդհանուր հետեւանքները. Ֆրանսական հանճարի ազդեցութեան ընդհանուր ազդեցութիւնը

ՆԱԿՂԵԼ
ՀԻՆ ՀՈՍԿՈՎԻ ՂԱՀ
ՀՈՒՇԱՏԵՏՐԻ ԿՂԶԻՑ

Եւ կ՚ուրտ մի երգել, երգել լիա – ուի՝ տալով ինքզինքը հոսանքին, արեւելքի եւ արեւմուտքի :

×

Ինչո՞ւ այդ առուն — օրերէն ցամքած — ամբողջ ամառ ալ ոչ մի կաթիլ ջուր տարաւ Ցոլ Ցոլ։ Ինչո՞ւ ան ալ, որ միշտ ջուր կը տարաւ, ամբողջ ամառ ալ չերեւցաւ հոն։ Ինչո՞ւ ան ալ, որ ամբողջ ամառ ալ ջուր կը տանէր

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Համբարձման տօնին առթիւ, այս Հինգշաբթի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է Հայ Մանուկներու Հաղորդութեան օր։

Փարիզի եւ շրջանի բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը հրաւիրուած է ներկայ ըլլալու հանդիսաւոր Ս. պատարագին։

Կը հրաւիրուի նաեւ հայ հասարակութիւնը։

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

SALLE PAUL FARALICQ

21, Rue Yves-Toudic (Mètro ; Bonsergent et République)

Երեքշաբթի, 24 Մայիս, ժամը 21ին

ՆԱԶԱՐԷԹ ՊՇՏԻԿԵԱՆ կուտայ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԾԻԾԱՂԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ,

ուր Փարիզահայ ամենասիրուած դերասաններու կազմով կը ներկայացուի՝

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգ. 3 արար Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկը» հանրածանօթ գործէն հայկական կեանքի վերածուած ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ կողմէ

Կը մասնակցին՝ Օր. Շուշանիկ Գէորգեան, Պ. Պ. Արտաշէս Գմբէթեան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Ժագ Սթեփանօ, Աշոտ եւ այլ երիտասարդ ուժեր, ինչպէս նաեւ Հ. Խըտըշեան — Լա Շաւաներ

Մուտքի գիները ժողովրդական։

ՎԱՐՁՈՒ Է

Վարձու յարկաբաժիններ կահաւորուած Նիս քաղաքին կեդրոնը, երեք սենեակ խոհանոց մը բաղնիքով եւ երկու սենեակ խոհանոց։ Ամառուան եղանակին համար, ի հարկին տարեկան։

Վարձու է նաեւ հինգ սենեակ, խոհանոց, բաղնիքով յարկաբաժին մը, Մարսէյլի ծովեզերքի մօտ գեղեցիկ տեսարան։ Մանրամասնութեանց համար գրել հետեւեալ հասցէին. —

Monsieur GEM - 18, Ave. Pasteur - MARSEILLE

— ՑՈՒՑԱՏԵՍՐ —

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Տէսինի մասնաճիւղի անդամական ընդհ. ժողովը 23 Մայիս, Երկուշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկը։ Կարեւոր օրակարգ։ Զեկուցում վարչութեան։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի։

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս Երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Տիկին Նուարդ Քէչէճեանի բնակարանը։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ սոյն կարեւոր ժողովին։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ

ՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ։

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Երեք ուշիմ եւ աշխատասէր նոր աշակերտներու համար — վեց տարի շարունակաբար վճարելի — մասնական նպաստ մը ստեղծուած է Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանի Ընկերակցութեան կողմէն։

Ծնողքները որոնք կը փափաքին հայեցի դաստիարակութիւն ալ տալ իրենց զաւակներուն՝ բայց նիւթական միջոցները չունին ամբողջական թոշակը վճարելու, կրնան այդ նպաստէն օգտուիլ։

Պայմաններուն համար նամակով կամ հեռախօսով դիմել Տեսչութեան։

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)

Tél. : OBS. 18-28

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

28 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Զ. թաղամասի քաղաքապետարանի շքեղ սրահներուն մէջ, Յփլաս Սէն Սիւլփիս։

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին՝ ԸՆԿ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

եւ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին

Երգ՝ Յարութիւն Ճապուրեան (կիթառի ընկերակցութեամբ Լեւոն Պօյաճեանի) եւ ծանօթ երգիչ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ։

Արտասանութիւն՝ Օր. Շաքէ Յովհաննէսեան եւ ընկեր Երուանդ Գրիգորեան։

Հայկ. պարեր, մենապար եւ զոյգ պար Լիւսի եւ Վիգէն։

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի։

Խօսնակ՝ Ընկ. Գ. ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը։

Robert Séto et ses Rumbero, vedette d'Europe No1

Առատ եւ մատչելի պիւֆէ։ ՄՈՒՏՔ 4 Ն. Ֆ.

Հաղորդակցութեան միջոցներ մեթրօ Սէն Սիւլփիս։

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

28 Մայիս, Շաբաթ գիշեր

կը խօսի ընկ. ԱԾՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Կիրակի կէսօրէ ետք

կը խօսի ընկ. ԱԾՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԹՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

27 Մայիս, Ուրբաթ գիշեր։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

28 Մայիս, Շաբաթ գիշեր։

կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին։

կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ԱՄԵՐՍՖՈՐԹԻ ՄԷՋ (Հոլանտա)

29 Մայիս, Կիրակի ժամը 3 – 6 «Աստուրիա»յի սրահը

կը խօսի ՆՈՒՊԱՐ ԵՍԱՅԵԱՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

PIANOS

ՀԻՆ

ԳԻՆԵՐՈՎ

ՆՈՐ

ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ ԴԱՇՆԱԿՆԵՐ

PANE

18, RUE RAMBUTEAU - Téléphone : ARC. 22-14

Ամէն տեսակ նորոգութիւն

Դաշնակում

Կատարեալ աշխատանք

Զեղչեալ գիներով

PARIS

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 12, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳԻՍՏ ԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

36, AVENUE DE GAULLE, MONTMORENCY

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒ ԲԱԺԻՆ — ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներ եւ աւանդական շամփուրով խորոված։

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրին ժամը 13ին, գին 10 Ն. Ֆ.։ Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները։ Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը,

32, Րիւ Տը Թրէվիզ (Հեռ. ՓՐՕ. 77-73)

ՄՈՒՏՔ 1 Ն. Ֆ.

ԾԱՆՕԹ. — Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նորէն մինչեւ Անկէն։ Անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնալ Կրօլէի կայանը։ Շոգեկառք ժամը 10.15, 10.32, 10.45, 11.13, 11.55, 12.20, 12.32, 14։ Վերադարձ. — Ժամը 18.30էն իւրաքանչիւր 20 վայրկեանը։

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ — ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄԷՆԷՆ ՇԱՀԵԿԱՆ ԳԻՆԵՐԸ

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ

Tourist Romea France

Organisation Internationale de Voyages

10, Rue Pasquier - PARIS 8e Métro : Madeleine

Cable ROMATOUR Lic. Ag. Voyages 360

TÉL. ANJ. 47-05, 41-83, 48-47

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԽՄԲԱԿԱՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Représentant à Marseille : VOYAGENCE

31, La Canebière Marseille TÉL. : 20-21-66 20-07-37

Կտրեցէք եւ մեզի ղրկեցէք այս կտրոնը, ձրի պիտի ստանաք դէպի Հայաստան 1960ի համար մեր կազմակերպած ճամբորդութեանց յայտագիրը։

Veuillez m'envoyer votre programme de voyages 1960

NOM PRENOM

ADRESSE VILLE

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 29, ԺԱՄԸ 20,45ԻՆ

SALLE CHOPIN 8, Rue Daru Paris 8e

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Թատերական ներկայացում, երգ, արտասանութիւն

Տեղերը ապահովել դիմելով հինգշաբթի օրերը ժամը 5էն 7, 32 Րիւ տը Թրէվիզ, վարժարանը, ինչպէս նաեւ Արաքս վաճառատունը։ Հանդէսին օրը կարելի չէ տոմսակ գտնել։

Կ + Պ + Ո + Ն + Ւ

Պ + Կ + Ո + Ւ + Ն

ՊՈՆԿՈՒ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,

— Bongoût —

Հեղկա եւ լոխում ուտելով։

Société des Conserves

BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ։

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք։ Նուազագոյն ծախսերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն։

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար. —

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 ՄԱՅԻՍ

MARDI 24 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8807 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4608

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ԱՆԳԱՐԱ

Ամերիկան հետազօտիչ օդանաւի մը Թուրքիոյ մէջ վար առնուիլը ո՛չ միայն պատրուակ ծառայեց Խրուշչեւին պայքնելու փարիզի Գորսերու վեհաժողովը, այլ նաեւ առիթ ընծայեց անոր ըսպառնալիրներ ուղղելու Փաքիստանի, Իրանի, Նորվեկիոյ եւ մանաւանդ Թուրքիոյ հարցը:

Վերջին տարիներու ջիղերու պատճառը մեծ բաղմը բոլորովին մեղմացած էր անցեալ ամիս, երբ պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ, որ Ատլանտեան Մենաէրկիր Մոսկուա պիտի այցելէ այս ամսու, Խրուշչեւ ալ փոխադարձ այցելութիւն պիտի տայ Թուրքիոյ :

Սիրարանութիւնը կատարեալ էր երկու երկիրներուն միջեւ : Մոսկուայի Թուրքիոյ դեսպանը հանդիսաւոր ընդունելութիւն մըն էր սարքած այդ առիթիւ, կրեմլինի մեծաւորներուն ի պատիւ :

Կնքուած էր նաեւ առեւտրական դաշնագիր մը, որուն համաձայն 21 միլիոն ռուբի արժէքով ապրանքի փոխանակութիւն պիտի կատարուի Թուրքիոյ եւ Խ· Միութեան միջեւ : Այս վերջինը պիտի հայթայթէ ինքնաշարժի ձողախէժ, 500000 տոլարի լրագրի թուղթ, դանազան մեքենաներ, բեռնատար եւ մարդատար մեծ կառքեր եւայլն : Իսկ Թուրքիա փոխարէնը պիտի տայ կաղին, չամիչ, նարինջ, ծխախոտ, բամպակ, մորթ եւայլն :

Խրուշչեւի սպառնագրէն եւս ի՞նչ կայութիւն պիտի ստեղծուի : Այս հարցումն է, որ կ'ուղղեն այժմ քաղաքագէտները :

Թուրքեւխորհրդային մերձեցումը որոշ մտահոգութիւն սկսած էր պատճառել Ատլանտեանի Ուխտակիցներուն, որոնք Մենաէրկիի քաղաքականութեան մէջ ո՛րոշ փոփոխութիւն մը կը նշմարէին :

Այդ մտահոգութիւնը աւելի եւս չեզոուեցաւ վերջերս, երբ Ատլանտեան Ուխտի Խորհուրդին Պոլսոյ մէջ գումարուած օրերուն իսկ զանգուածային ծանրակիռ ցոյցեր տեղի ունեցան դեմոկրատ կառավարութեան դէմ, ցոյցերը, որոնք պարբերաբար կը կրկնուէին Պոլսոյ, Իզմիրի եւ Անգարայի մէջ, հակառակ պարտման վիճակին :

Համալսարանական ուսանողներու այս ցոյցերը, որոնց հանդէպ բարեացակամ դիրք բռնեց բանակը, ինչպէս նաեւ Իսմէթ Ինէօնիւի Հալբ կուսակցութեան բաժանուն եւ ուժգին դիմադրութիւնը այն ապստամբութիւնը գործեցին դաշնակիցներուն վրայ, թէ Մենաէրկիի դիրքը այլեւս ալ ապահով չէ :

Այդէն 1957ի ընտրութեանց մէջ դեմոկրատները ձայներու հարիւրին 49ը միայն չահած էին, մինչ ընդդիմադիր Հալբ, Միլլեյկեր ու Հուրրիյէթը հարիւրին 51ը ստացած էին : Նոր ընտրութեան մը պարագային դեմոկրատներու իշխանութիւնը կասկածելի է :

Այդ, դաշնակիցները շատ լաւ գիտեն թէ Իսմէթն ու իր կուսակցութիւնը՝ Ա· Քաթիւրքի օրերէն սկսեալ՝ սիրալիր յարաբերութիւններ ունեցած են Լենինի եւ Սթալինի հետ : Ու վաղը երբ կրկին իշխանութեան գլուխ գան՝ կրնան վերահաստատել հին քաղաքականութեան, լծելով դաշնակիցները, կամ առնուազն կասեցնելով :

Մոսկուայի ձայնասփիւռը Թուրքերէն լեզուով քարոզչութիւններ կ'ընէ չարու՝ նկ՝ քաղաքերելով ուսանողները, որոնք «ազատութի՛ւն» կը պահանջեն : Ուսանակը նմանը ՔՒմալի եւ Թէվֆիք Ֆիքրէթի յարձակումն է ազատաշունչ գրուածներուն վրայ, թէ Մենաէրկիի դիրքը կը կարդայ ղեկավարական ձեռքով, միշտ կրկնելով «հայրենի՛ք» եւ «ազատութի՛ւն» բառերը :

Կասկած չկայ, որ հակառակ վերջին օրերու սիրաբանութեանց, Կրեմլին կը փափաքի դործ ունենալ Իսմէթի եւ Հալքի փորձուած բարեկամներու — քան դեմոկրատներու հետ, որ ձեռքով ոտքով կապուած են արեւմուտքին :

Դժուար կացութիւն է ստեղծուած այժմ Մենաէրկիի համար :

Ի՞նչպէս դուրս պիտի գայ անելէն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲՈՂՈՔԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԱՌՋԵՒ

*

Ինչպէս գրած էինք, ամերիկեան օդանաւին միջադէպը քննութեան պիտի առնուի Ապահովութեան Խորհուրդին կողմէ, Նիւ Եորքի մէջ: Վեհաժողովի ձախողութենէն անմիջապէս ետք, առանց ժամանակ կորսնցնելու Խորհրդային արտաքին նախարարը՝ Կրոմիքօ, Փարիզէն քաշուած հեռագրով մը Ապահովութեան Խորհուրդի գումարումը պահանջեց, քննելու համար Մ· Նահանգներու «յարձակողական ելոյթը» :

Մակի մօտ Մ· Նահանգներու ներկայացուցիչը՝ Քապոթ Լոճ Ուոշինկթընի մէջ երկու օր խօսակցած է, արտաքին նախարար՝ Հերթըրի եւ այլ պետական անձնաւորութիւններու հետ :

Նիւ Եորքի մէջ, լրագրողներուն այն հարցումին թէ ի՞նչ դիրք պիտի բռնէ ու ի՞նչ ձեւի «ռազմավարութիւն» պիտի գործադրէ՝ Լոճ պատասխանած է · — « Նպատակ չունիմ մէջտեղ հանելու մեր ծրագիրը եւ տեղեակ պահելու Խորհրդային Միութիւնը » :

Այս առիթիւ Մ· Նահանգներու պատուիրակը չեշտած է թէ Ապահովութեան Խորհուրդի անդամ երկիրները պիտի տեսնեն որ Մ· Նահանգները որեւէ յարձակողական նպատակ չեն ունեցած, ուրեմն անհիմն է Խորհրդային ամբաստանութիւնը :

Ինչ կը վերաբերի Այզընհաուըրի «բաց երկինքի» ծրագրին : Լոճ պատասխանած է թէ յարմար առիթով նպատակ ունի առաջարկը ներկայացնելու :

Լաւատեղեակ չրջանակներու կարծիքով, Ամերիկա «բարեփոխեալ», «բաց երկինքի» ծրագիր մը մշակած է : Ըստ այդ ծրագրին Մակը իրաւունք պիտի ունենայ օդանաւերու եւ քննիչ յանձնախումբերու միջոցաւ հսկել խորհրդային եւ այլ սահմաններն ու երկիրները որպէսզի կողմերէն ոչ մէկը կարենայ անակնկալ յարձակում մը կազմակերպել : Մակի տրամադրութեան տակ պիտի դրուին « Իւ 2» ամերիկեան օդանաւերը եւ այլ «ստուգում կատարող» գործիքներ :

Կասկածէ դուրս է թէ Խորհրդ· Միութիւն պիտի մերժէ այս ծրագիրը : Խրուշչեւ արդէն յայտարարեց, իսկ Մոսկուայի ձայնասփիւռի խօսնակը անդրադառնալով « բաց երկինք»ի ծրագրին ըսած է · — « Այլեւս կասկած չի վերցներ որեւէ մէկուն համար թէ այսպէս կոչուած նշանաւոր «բաց երկինք»ի ծրագիրը լրտեսութիւն ընելու սահմանուած միջոց մըն է» : Խօսնակը եզրակացուցած է յայտարարելով՝ «խորհրդային երկինքը փակ պիտի մնայ Ամերիկացիներուն առջեւ » :

Միշտ լաւատեղեակ չրջանակներու համաձայն Ամերիկա թղթածրար մը պատրաստած է Խորհրդային լրտեսական դործունէութեան չուրջ : Ի հարկին, Ամերիկա կրնայ ներկայացուցիչը ցոյց պիտի տայ թէ լրտեսութեան մէջ Խորհրդ· Միութիւնը ուրիշէն սորվելիք չունի :

Դեռ յայտնի չէ Խորհրդային արտաքին նախարարին ռազմավարութիւնը : Ի՞նչ լեզու պիտի գործածէ եւ որքա՞ն ուժգին պիտի յարձակի Ամերիկայի վրայ : Հաւանական է որ պահանջէ Ամերիկայի դատապարտութիւնը : Բայց յայտնի է որ Խ· Միութեան առաջարկը պիտի մերժուի : Արդարեւ որոշում մը ի զորու կ'ըլլայ եթէ Ապահովութեան Խորհուրդի մեծ նայուն հինգ անդամ — երկիրները — Մ· Նահանգներ, Խ· Միութիւն, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Ազ· Չինաստան համաձայն գտնուին, առաւել երկու ձայներ :

Ապահովութեան Խորհուրդի որեւէ մէկ որոշում կրնայ մերժուիլ պարզ վեթոյով մը, ինչ որ ցարդ պատճառ դարձած է որ Խորհուրդը գործնական բնոյթ չունենայ : Մնաց որ Խորհրդ· Միութիւնը բացի Լիւքսանպուրկէն ոչ մէկ բարեկամ երկիր ունի 11 անդամներուն մէջ :

Զախողութեան պարագային, կրամիքօ պիտի փորձէ, հաւանաբար՝ Մ.Ա.Կի արտակարգ նիստ մը դումարել տալ : Սակայն դժուար թէ յաջողի :

Յամենայն դէպս Արեւմուտք կարծուածին չափ ալ կարեւորութիւն չի տար Խորհրդային բողոքին : Ոչ մէկ արտաքին նախարար Արեւմուտքի կողմէ պիտի մասնակցի Ապահովութեան Խորհուրդի նիստերուն :

Մինչ քաղաքական աշխարհի ուշադրութիւնը կեդրոնացած կը մնայ Նիւ Եորքի վրայ, անդին Այզընհաուըր ոչ համամտնավար քան երկիրներու կառավարութիւններուն նամակ մը ղրկած է ուր կը չեշտէ թէ «Խրուշչեւի յարձակումը նախապատրաստուած էր» ու այն եզրակացութեան կուգայ թէ Խրուշչեւ ամէն դնով կ'ուզէր ձախողեցնել վեհաժողովը :

ԱՆԳԱՐԱ ՄՏԱՀՈԳ Է

ԲԱՆԱԿԸ ԽԱՂԱՂ ՅՈՅՑ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ

Ցարդ կառավարութեան դէմ եղած բոլոր ցոյցերն ալ տեղի կ'ունենային ուսանողական չրջանակներուն կողմէ : Բանակը կը խուսափէր դիրք ճչդելէ : Ընդհակառակն, կը ձգտէր երկիրին անդորրութիւնը ապահովել : Դեռ առջի օր, Նեհրուի Անգարա այցելութեան առթիւ երբ 30·000 ցուցարարներ Աթաթիւրքի պողոտային վրայ ցոյց կատարեցին, ապահովութեան ուժերը եւ յատկապէս բանակը փորձեցին առաջքը առնել ծայրայեղութիւններուն եւ արիւնահեղութեանց :

Կիրակի, Անգարայի գինուորական վարժարանի ուսանողները խաղաղ ցոյց մը կատարեցին մայրաքաղաքին մէջ : Տոդանգը տեւած է երեք ժամ : Խաղաղ ցոյցին գլուխը գտնուած են՝ պաշտպանութեան նախարարը, լուսարգելին հսկող ընդհանուր հրամանատարը, բարձրաստիճան սպաներ եւ զօրավարներ :

Ոչ մէկ ընդհարում տեղի ունեցած է :

Ոստիկանութիւնը սակայն արտասուաբեր ձեռնառումբեր գործածած է ժողովուրդին դէմ երբ ասոնք իրենց կարգին ցոյցին մասնակցիլ ուզած են :

Վերջին դէպքերուն առիթով վերստին լուսարգել յայտարարուած է եւ խիստ հրամաններ տրուած են, ապահովութեան ուժերուն : Այս առթիւ նախարարաց խորհուրդը հրահանգ տուաւ որ բոլոր համալսարանները եւ բարձրագոյն վարժարանները փակ մնան պաշարման վիճակի ամբողջ տեւողութեան : Գրաքննութիւնը վերահաստատուած է նոյնիսկ նամակներու եւ հեռագիրներու համար : Բոլոր տաքսիները արգիլուած են : Ոգելից ըմպելի սպասարկելը արգիլուած է ժամը 17էն ետք :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ՀԱՍԱՅ Է

Փարիզի ձայնասփիւռը հաղորդեց որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը վազգէն Ա· Ուրբաք օր մեկնած է Մոսկուայէն եւ Նիւ – Եորք հասած է :

ԷՔՕ Տ'ԱԼԺԷԻ նախկին անօրէնը՝ Ալէն տը Սէյրինեի որ ձերբակալուած էր, չորք օր բուժարան մը փոխադրուեցաւ առողջական ծանր վիճակին պատճառով :

ԷՔՍ ԼԷ ՊԻՆԻ ինքնաշարժերու վազքին ընթացքին ծանր արկած մը պատահած է Կիրակի օր : Կամուրջ մը փլաւ բաղմութեան ծանրութենէն, եւ պատճառ դարձաւ մրցորդ չարժարարի մը մահուան : Զոհերու ընդհանուր թիւն է՝ եօթը մեռեալ եւ չիսուն վիրաւոր : Մօտ երեք հարիւր եւ չիսուն վիրաւոր : Մօտ երեք հարիւր մեռեալ եւ ութ հարիւր վիրաւորներ կան : Կառավարութիւնը պարպել տուած է Սանթիակօ տը Չիլի քաղաքը որ վտանգուած է : Մտահոգ են նաեւ Պուէնոս Այրէսի մէջ :

ԻՏԱԼԻՈՅ ՏԷմո – Քրիսթիանի կուսակցութեան նախագահ ընտրուած է Աթթիլիօ Փիչիոնի որ արտաքին նախարար եղած է բայց, 1954ին լքած է այդ պաշտօնը որպէսզի աւելի ազատօրէն պաշտպանէ իր տղան՝ Փիէթրօ որ Մոնթեզի նշանաւոր խնդրին մասնակցած էր : Կուսակցութեան նախկին նախագահն էր Ատոնէ Շոլի որ վերջերս մեռաւ :

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆի բացակայութիւնը մեծ անդամ մը եւս նշմարուեցաւ Մոսկուա ժամանման պահուն :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ «Սթանփա» թերթին վարչական տնօրէնը Մառիօ Կուսմօ որ շատ ծանօթ էր իբրեւ չարժանկարի քննադատ յանկարծամահ եղած է 59 տարեկանին, Թուրինոյի մէջ :

ԼիԲԱՆԱՆի մէջ, խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան մահմետական ոստիկաններու դէմ, Մայիս մէկի միջադէպին առթիւ : Մանաւանդ է որ էյֆֆիէյլ Սէն Վենսան տը Փօլ եկեղեցիին առջեւ ռումբ մը նետուած էր եւ ցոյցեր տեղի ունեցած էին, այն ատեն երբ վարչապետ Քարամէի ներկայութեան դերասանուհի Մէուրլի կը պարտիզը :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի մէջ վեց համայնավարներ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուած են լրտեսութեան համար : Դատավարութիւնը 25 օր տեւած է եւ 46 պաշտպան փաստաբաններ խօսած են :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐի Քանի փառատօնին ոսկի յաղթանշանին արժանացաւ իտալացի Ֆելլինիի չատ խօսուած ժապաւէնը՝ Լա Տոլչէ Վիթա : Լաւագոյն մանկագութիւնը բերող երկիրը նկատուեցաւ Խորհրդ· Միութիւնը Լա Պալատ տիւ Սոլտա ժապաւէնով : Լաւագոյն դերասանուհին նոր կատուեցաւ ժան Մոռօ, Ֆրանսուհի Մօտեռաթօ Քանիթապիլէ ժապաւէնին մէջ իր խաղարկութեան համար : Նոյն մրցանակին արժանացաւ յոյն դերասանուհի Մելինա Մեռքուրի : Լաւագոյն դերասանի մրցանակը չէ տրուած :

ՊՈԼՈՆեի (Իտալիա) մէջ ծանր ընդհարումներ տեղի ունեցած են համայնավարներու եւ ոստիկաններու միջեւ : Համայնավար երեսփոխան մը՝ Փաղիթա հրապարակային ելոյթով մը խիստ բառերով քննադատած է՝ Այզընհաուըր, Մ· Նահանգները եւ Իտալական կառավարութիւնը : Ոստիկանութիւնը ուզած է միջամտել :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾ

Մեր ընթերցողները հիշում են, որ մեր թերթի անցյալ համարներից մեկում մենք տպագրեցինք Ալավերդու պղնձահանքերի ընդարձակ նկարագրությունը։ Այդ նկարագրության մեջ մենք ասել էինք, որ Ալավերդու պղնձահանքերի արտադրությունը ներկայումս հասնում է տարեկան 3 միլիոն փութի։ Ասել էինք նաև, որ Ալավերդու պղնձահանքերի արտադրությունը ներկայումս ամենամեծն է Անդրկովկասում։

Ալավերդու պղնձահանքերի արտադրությունը ներկայումս ամենամեծն է Անդրկովկասում։

ՆԱԳՂԱԿ
ՀԻՆ ՀՈՒՐԻՆԵՐԻ ՀԱՐՍԱՆՔԻ

Մի կին, որ տասնամյակներ շարունակ ապրել էր ամուսնու հետ միասին — ճակատագրի ծանր հարվածներ էր կրել նրանից, մեծացրել էր նրա երեխաներին, ինչպես իրենը, ինչպես նաև ամուսնու առաջին կնոջ թողած որբերին, ինչպես նաև ամուսնու ծնողների խնամքը ստանձնել էր իր վրա — եւ միայն այն ժամանակ, երբ ամուսինը մահացել էր, երբ նրա հոգին ազատվել էր ամուսնու ծանր բռնակալությունից, նա կարողացավ ապրել իր համար, ապրել իր կյանքը, ինչպես ուզում էր։

Ամուսինը մահացավ, երբ նա դեռ ուժերի լիության մեջ էր։ Նա ամուսնացել էր նրա հետ, երբ նա դեռ աղջիկ էր։ Ամուսինը ծանր հիվանդ էր։ Նա ամուսնացել էր նրա հետ, որպեսզի խնամի նրան։ Ամուսինը մահացավ, նա մնաց այրի, մնաց ամուսնու ծնողների հետ, որոնք ծեր էին եւ հիվանդ։ Նա խնամեց նրանց, ինչպես իր ծնողներին։ Նա խնամեց ամուսնու առաջին կնոջ թողած որբերին, ինչպես իր երեխաներին։ Նա խնամեց ամուսնու ծնողների հիվանդ քույրերին, ինչպես իր քույրերին։ Նա խնամեց ամուսնու ծնողների ծեր ծառային, ինչպես իր ծնողների ծեր ծառային։

Ամուսինը մահացավ, եւ նա մնաց ամուսնու ծնողների հետ, որոնք ծեր էին եւ հիվանդ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԵՒ ԼԻՈՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մարսէյլի եւ Լիոնի բաժանորդներուն ղրկած ենք այսօր առկախ ձգած իրենց հաշիւներուն համապատասխան թղթատարական վճարագիրներ (Մանտա-Շէք) :

Մայիս 31ին պիտի ստիպուինք դադրեցնել թերթին առաքումը այն բաժանորդներուն, որոնք մինչեւ այդ թուականը չեն կարգադրած իրենց առկախ հաշիւները :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն, որոնք իրենց կանոնաւոր վճարումներով կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

×

Ջերմապէս կը խնդրենք որ Յառաջի Շէք – Փոսթալի թիւը՝ 15069 – 82 օգտագործուի ՄԻԱՅՆ Յառաջի վերաբերեալ հաշիւներու համար (բաժնեգին – գործակալութիւն, ծանուցում) : Տարբեր նպատակներու յատկացուելիք գումարները (զանազան թերթերու բաժնեգիններ կամ զանազան կազմակերպութեանց նուէրները) ղրկել միայն Մանտա-քարթով :

Շնորհակալութիւն
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒԷՐ

Վիէնէն Տէր եւ Տիկին Հ. Թորոսեան, իրենց ազգականին Պ. Արմենակ Թորոսեանի ամուսնութեան առթիւ (Թուլուզ) տասը Ն. Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ալֆորվիլէն Պ. Փափազեան՝ փոխան ծաղկեպսակի քսան Ն. Ֆ. կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին, ողբացեալ Միչէլ Պալտասարեանի եւ Տուտիկ Տէրվիշեանի մահերուն առթիւ : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հերմինէ Մերամէթճեան և զաւակները՝ Պօղոս, Ալեքս եւ Մարի-Քրիսթին կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԼՈՒԻ ՄԵՐԱՄԷԹՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաթէի սրահը : Նիւթ՝ Պ. Զ. Խանզատեան պիտի խօսի հայ քարտիսագրութեան մասին, միեւնոյն ատեն ցուցադրելով իր նորատարտ հայ քարտիսագրութեան հսկայ Ալպոմը : Ճշդապահ ըլլալ :

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ ՁԱՅՆԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Մոնմորանսիի Հայ Ծերանոցին մէջ

Այս Հինգշաբթի՝ Համբարձման տօնին՝ հայկական ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Մոնմորանսիի Հայկական ծերանոցին մէջ կէսօրէ վերջ ժամը 16.30ին :

Սիրով կը հրաւիրուին շրջակայքի հայ հաւատացեալները ներկայ գտնուելու Ս. պատարագին :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Իսիի խանդաւառ խումբը տարեկան իր առաջին ցերեկոյթը կազմակերպած է այս Կիրակի ժամը 16ին, Իսիի Խրիմեան դպրոցը :

Հաճելի մթնոլորտ :

Գեղարուեստական բաժին :

Անակնկալներ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սերնդականները եւ համակիրները :

ԴՊՐՈՑԱՍԵՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

SALLE PAUL FARALICQ

21, Rue Yves-Toudic (Mètro ; Bonsergeat et République)

Երեքշաբթի, 24 Մայիս, ժամը 21ին

ՆԱԶԱՐԷԹ ՊՇՏԻԿԵԱՆ կուտայ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԾԻԾԱՂԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ,

ուր Փարիզահայ ամենասիրուած դերասաններու կազմով կը ներկայացուի՝

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգ. 3 արար Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկը» հանրածանօթ գործէն հայկական կեանքի վերածուած ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ կողմէ

Կը մասնակցին՝ Օր. Շուշանիկ Գէորգեան, Պ. Պ. Արտաշէս Գմբէթեան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Ժագ Սթեփանօ, Աշոտ եւ այլ երիտասարդ ուժեր, ինչպէս նաեւ

Հ. Խըտըշեան — Լա Շաաաներ

Մուտքի գիները ժողովրդական :

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Համբարձման տօնին առթիւ, այս Հինգշաբթի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է Հայ Մանուկներու Հաղորդութեան օր :

Փարիզի եւ շրջանի բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը հրաւիրուած է ներկայ ըլլալու հանդիսաւոր Ս. պատարագին :

Կը հրաւիրուի նաեւ հայ հասարակութիւնը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Հինգշաբթի Համբարձման տօնը պիտի կատարուի օրուան արժանավայել հանդիսութեամբ եւ մասնակցութեամբ դպրախումբին բազմաձայն երգեցողութեան : Հայ հաւատացեալ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ներկայ գտնուիլ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Լաւ կօչկակար մը նորոգութեան : Հեռաձայնել՝

LOUvre 15-96

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ 1960 ԻՆ

(15ՐԴ ՏԱՐԻ)

Մեր բանակումները այս տարի տեղի պիտի ունենան Յուլիս 4–30 եւ Օգոստոս 1–20 : Այժմ մեր գեղեցիկ բանակավայրին մէջ կը շինուին նոր ննջարաններ : Արձանագրութեան համար դիմել Փէօնէս է Աֆսիոնի Հիմնադիր–Տնօրէն Վեր. Յ. Հելվաճեանի,

6, Place de la Rotonde

St. Jérôme, arseille 13ᵉ Tel. ; 62-85-10

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 29, ԺԱՄԸ 20,45ԻՆ

SALLE CHOPIN 8, Rue Daru Paris 8e

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՀԱՅԿ. ԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Թատերական ներկայացում, երգ, արտասանութիւն

Տեղերը ապահովել դիմելով հինգշաբթի օրերը ժամը 5էն 7, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, վարժարանը, ինչպէս նաեւ Արաքս վաճառատունը : Հանդէսին օրը կարելի չէ տոմսակ գտնել :

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

28 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Զ. թաղամասի քաղաքապետարանի շքեղ սրահներուն մէջ, 6 Փլաս Սէն Սիւլփիս :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ԵՒ ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

եւ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին

Երգ՝ Յարութիւն Ճապուրեան (կիթառի ընկերակցութեամբ Լեւոն Պօյաճեանի) եւ ծանօթ երգիչ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Արտասանութիւն՝ Օր. Շաքէ Յովհաննէսեան եւ ընկեր Երուանդ Գրիգորեան :

Հայկ. պարեր, մենապար եւ զոյգ պար Լիւսի եւ Վիգէն :

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ ԿԱՐԱՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ :

Խօսնակ՝ Ընկ. Գ. ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը :

Robert Séto et ses Rumbero, vedette d'Europe No1

Առատ եւ մատչելի պիւֆէ : ՄՈՒՏՔ 4 Ն. Ֆ.

Հաղորդակցութեան միջոցներ մեթրօ Սէն Սիւլփիս :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին կողմէ :

28 Մայիս, Շաբաթ գիշեր

ժամը 8.30ին, Սթիւտիօ Քրէֆիի մէջ, 24 Րիւ Տիւնուար :

Մասնակցութեամբ Լիոնի Հայ Ազգ. Միութեան, Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ Ընկ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կ'արտասանեն՝ Օր. Փ. Տապաղեան, Օր. Ս. Կարապետեան, Պ. Ս. Չէքէրեան :

Կը նուագէ ընկեր Յ. Պէրպէրեան :

Կը պարէ Օր. Մութափէլեան, Շամի-բամի եւ հայկական պարեր :

Կ'երգեն Օր. Ա. Կարապետեան, Պ. Ժագ Թիսօ, հայերէն եւ ֆրանսերէն Տիկին Մ. Կարապետեան :

Մուտքը ազատ է :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Կիրակի կէսօրէ ետք

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

×

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

27 Մայիս, Ուրբաթ գիշեր :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

28 Մայիս, Շաբաթ գիշեր :

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին :

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

×

ԱՄԵՐՍՖՈՐԹԻ ՄԷՋ (Հոլանտա)

29 Մայիս, Կիրակի ժամը 3 – 6 «Աթ-որիա»յի սրահը

Կը խօսի ՆՈՒՊԱՐ ԵՍԱՅԵԱՆ

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ ժէ Ս... Լուի սրահին մէջ, Յունիս 5ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ, ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի եւ նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան Տեղի պիտի ունենայ 29 Մայիս, Կիրակի օր, տեղւոյն Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ :

Այս առթիւ Ուրբաթ երեկոյ 27 Մայիս, Եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ, պիտի կատարուի հանդիսաւոր արարողութիւն, եւ զէնումը մատաղցու ոչխարներուն, որ Կիրակի օր Ս. պատարագէն յետոյ, իբրեւ աւանդական հոգեճաշ, պիտի բաշխուի, հաւատացեալ ժողովուրդին :

Հոգաբարձութիւնը որոշած է, նոյն արարողութիւնը ամէն տարի կրկնել մայրերու տօնին առթիւ :

Մատաղի ծախքերուն մասնակցելու համար դիմել հոգաբարձութեան :

ԳԱՐՈՒՆԸ բնութեան կուտայ կապոյտ երկինք, կանաչ սար ու ձոր, գոյնզգոյն ծաղիկներ, պայծառ լոյս և ոսկի արեւ...

Գարունը կրնայ ձեր տունն ալ ողողել իր լոյսով ու գոյներով եթէ ձեր բնակարանը ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ և ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 Bis, Bd. Sébastopol PARIS 4e

Tél. : ARC. 26-61 Métro : (CHATELET - HALLES)

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն ալեուլէ թիւ եւ վինիլ պատրաստութիւններու : Նորոյթ խաղանրկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէոմ եւ փլասթիք :

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON. PARIS 12ᵉ 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20ᵉ

166, AV. ARISTIDE BRIAND, PAVILLON-SOUS-BOIS - SEINE

4 BIS, RUE P. V.-COUTURIER, ARGENTEUIL - S. ET O. 18, RUE BRÉZIN, PARIS 14ᵉ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 25 ՄԱՅԻՍ
MERCREDI 25 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8808 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4609

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

Փարիզահայ հանդէսներու կարգին առանձնական է դարձած նաեւ «Մայրերու Օր»ը, որուն տօնակատարութեան նախաձեռնարկ էր եղած Զաւարհաս Որբերու Միութիւնը :

Յառաջիկայ Կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութեամբ եւ մատաղցու ռիերու բաշխումով պիտի տօնէ «Մայրերու Օր»ը: Իսկ երեկոյեան Հայկազեան վարժարանին կողմէ Սալ Շոփէնի մէջ պիտի տրուի գեղարուեստական հանդէս մը, նոյն առթիւ :

«Մայրերու Օր»ը ներկայիս կը տօնուի ամբողջ աշխարհի մէջ :

Մայրերու հանդէսը ցոյց տրուած միահամուռ յարգանքի այս ցոյցը փաստ մըն է թէ վերջին տասնամեակներու ընթացքին որքան մեծ յեղաշրջում առաջ եկած է մտայնութեանց մէջ մարդոց, որոնք սկսած են բարձր գնահատել կանանց արժէքն ու արժանիքը:

Գեղեցիկ սեռին հանդէպ յետադիմական գաղափարները տիրապետող էին ոչ միայն արեւելքի, այլ նոյն իսկ Եւրոպայի կարգ մը երկիրներուն մէջ: Դարուս սկիզբը տակաւին քուէի իրաւունք չունէին կիները: Տակաւին երէկուան պէս կը յիշենք քուէնպաստներու աղմկալի ցոյցերը Լոնտոնի պողոտաներուն վրայ :

Այսօր շատ քիչ երկիրներ միայն կը մերժեն դեռ քուէի իրաւունք տալ կիներուն: Արեւելքն իսկ մեծ նուաճումներ է կատարած այդ ուղղութեամբ :

Համաշխարհային երկու պատերազմները ցոյց տուին թէ որքան կարեւոր դեր կրնային կատարել կիները ազգային պաշտպանութեան մարզին մէջ :

Ներկայիս քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ հանրային, պետական, առեւտրական, ճարտարարուեստի, նոյնիսկ երկրագործութեան եւ այլ մարզերու մէջ կիները այրերուն հաւասար աշխատանք կը կատարեն եւ օգտակար կը հանդիսանան :

Ու այս բոլորէն վերջ, տակաւին կնոջ վրայ կը ծանրանայ մայր ըլլալու, զաւակ մեծցնելու նուիրական եւ դժուարին պարտականութիւնը :

Մայրը ամէն երկրի մէջ արժանի է յարգանքի ու երախտագիտութեան :

Իսկ հայ մայրը աստիճան մը աւելի յարգելի է ու գնահատելի :

Զենք կրնար երբեք մոռնալ, որ մեր բազմաչարչար ազգը եթէ կրցած է դարերով կուրծք տալ աշխարհակալներու եւ բռնակալներու անլուր հալածանքներուն եւ կեղեքումներուն, առիկա կը պարտի առաւելաբար հայ չարքաշ եւ առաքինի մօր:

Մեր պատմութեան ամէնէն սեւ օրերուն հայ մայրն է, որ բարձր բռնած է հայութեան պատիւը՝ իր դիմադրական ոգով, բարձր զոհողութեամբ, աննկուն կամքով եւ անսահման հաւատքով: Ան է, որ ջերմի եւ տարագրութեան դաժան տարիներուն՝ երբ ամուսինը դաւադրաբար զոհ է գացած տմարդի դահիճին՝ չարաչար աշխատանքով եւ անհուն անձնուիրութեամբ ջանացած է փրկել իր ձագուկները: Աւազի վրայ այբուբեն գրելով մեր մայրենի լեզուն սորվեցուցած է ձագուկներուն, որպէսզի չմոռցուի Մեսրոպեան ոսկեղինիկ լեզուն, որպէսզի չհիւծի բազմադարեան հայ ազգը :

Հայոց պատմութիւնը իր արժանի տեղը տուած է հայ կնոջ ու մօր՝ հեթանոսական շրջանէն սկսեալ մինչեւ մեր օրերը:

Զաւարութեան մայր Անահիտէն մինչեւ Սահականուշ, Շուշանիկ, Փառանձեմ ու Թէթա, մինչեւ Շաքէ ու Սօսէ, Զէյթունի ու Սասունի հերոսուհիներէն մինչեւ Սուրիոյ եւ Միջագետքի անապատներուն մէջ օրհասական կռիւ մղող մեր մայրերն ու քոյրերը արժանի են եղած ընդհանուր յարգանքի :

Այսօր ալ օտար, հիւրընկալ երկիրներու մէջ դարձեալ հայ մայրն է, որ սըրբազան պարտականութիւնով մը ծանրաբեռնուած է: Ան է, որ հայ պիտի մեծցնէ իր զաւակը, անոր պիտի ներշնչէ ազգային ոգի: Ան է, որ պիտի ապահովէ ազգին տեւականացումը :

«Մայրերու Օր»ուան առթիւ մեր սըրտաբուխ երախտագիտութիւնն ու անվերապահ յարգանքը՝ հայ մայրերուն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿՐՈՄԻՔՕ ԽԻՍՏ ԼԵԶՈՒ ԿԸ ԳՈՐԾԱԾԷ

Ամերիկեան «Իւ 2» օդանաւին միջադէպը քննութեան կ'առնուի, այս օրերուն, Նիւ Եորքի մէջ, Ապահովութեան Խորհուրդին կողմէ :

Առաջին նիստին, Մ. Նահանգներու պատուիրակը՝ Քապոթ Լոճ յայտարարած է թէ դէմ չէ ամերիկեան օդանաւին միջադէպի քննութեան : Խորհրդային ամբաստանութիւնը «խաբեբայիր» զրպարտութիւն մըն է միայն :

Կրոմիքօ՝ Խորհրդային արտաքին նախարարը՝ մէկ ժամ տեւող ճառով մը խստօրէն քննադատած է Ամերիկայի քաղաքականութիւնը : Անդրադարձած է «Իւ 2»ի միջադէպին ու հետեւեալ ձեւով ներկայացուցած է հարցը .

1.— «Իւ 2»ի Խորհրդային Միութեան վրայ թռիչքը, ոչ միայն յարձակողական բնոյթ ունի, այլեւ կը ներկայացնէ մըտածուած եւ ընդունուած քաղաքականութիւն մը :

2.— «Բաց երկինք»ի ծրագիրը կը ձգտի Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը՝ Փենթակոնի (Ամերիկայի պատերազմական նախարարութիւն) հաշուոյն աշխատող եւ այս վերջինին ի նպաստ տեղեկութիւններ հաւաքող սպասարկութեան մը վերածել :

3.— Միացեալ Նահանգները կանխամտածուած կերպով ձախողեցուցին վեհաժողովը: Խրուշչեւ՝ Ամերիկայի նախագահ՝ Այզընհաուըրին առջեւ բաց դուռ մը ձգեց որպէսզի ան՝ «Ամերիկեան յարձակողական քաղաքականութեամբ» ըստեղծուած ծանր անելէն կարենայ դուրս ելլել: Այս առաջարկը մերժուեցաւ, որովհետեւ ամերիկեան կառավարութեան խարդախութիւնները սահման չեն ճանչնար: Այս պայմաններուն տակ ամերիկեան կառավարութիւնը վստահութեան արժանի չէ :

4.— Խորհրդային Միութիւնը կը մերժէ ընդունիլ որ Մ. Նահանգները, զազթատէղերուն եւ աշխարհակալներուն հետ համագործակցաբար իրաւունք պիտի ունենան անպարտաւան ըլլալու եւ մնալու անպատիժ: «Երեւակայեցէք ինչ պիտի պատահէր, եթէ Խորհրդային օդանաւեր Շիքակոյի վրայ թռչէին: Մ. Նահանգները կրակին հետ կը խաղան: Ի հարկին Խ. Միութիւնը պիտի գիտնայ փոխադարձել :

Վերջապէս, Կրոմիքօ ամերիկեան օդանաւին Ռուսիա թռիչքը նկատած է «պատմութեան ամէնէն մեծ նենգութիւնը» եւ որ կարելի է բաղդատել միայն Փըրլ Հարպըրի ճափոնական յարձակումին հետ :

Իբրեւ եզրակացութիւն, Կրոմիքօ յանուն իր կառավարութեան պահանջած է որ Ապահովութեան Խորհուրդը դատապարտէ, Ամերիկան :

Քապոթ Լոճ՝ ՄԱԿի ամերիկեան պատուիրակը, իր կարգին խօսք առած է ու դիտել տուած՝ «Մ. Նահանգները Խ. Միութեան եւ ոչ ալ ուրիշ որեւէ մէկ պետութեան դէմ յարձակողական բնոյթ ունեցող ոչ մէկ բան ըրած են, ոչ իրենց օդանաւերով եւ ոչ ալ այլ միջոցներով :

«Հակառակ Խ. Միութեան սպառումին, Ամերիկա մտադիր չէ նոր թռիչքներ կատարելու Խ. Միութեան վերեւ» :

«Ընդհակառակն, նախագահ Այզընհաուըր պաշտօնապէս յայտարարեց թէ այս թռիչքները դադրած են այլեւս ու պիտի չվերսկսին. կը կրկնեմ, պիտի չվերսկսին» :

Կը յայտարարէ թէ Մ. Նահանգները պատրաստ են խօսելու «բաց երկինք»ին շուրջ, Խ. Միութեան եւ այլ երկիրներու հետ: Այս համաձայնութիւնը ի զօրու կ'ըլլայ տեւաբար ու այս ձեւով ինքնապաշտպանութեան համար կատարուած թռիչքները աւելորդ կը դառնան :

Ամերիկայի պատուիրակը դիտել տըւած է թէ Խորհրդային լրտեսներուն գործունէութիւնը յարձակողական կարելի է նկատել: Այս առթիւ կարդացած է ցանկ մը ուր կը յիշուին Ամերիկայի կողմէ ձերբակալուած խորհրդային լրտեսներու անունները : Ասոնցմէ ոմանք ձերբակալուած են այն միջոցին երբ Խրուշչեւ ՄԱԿի ամբիոնէն խաղաղութեան մասին կը խօսէր ... (1959 Սեպտեմբեր):

Վերջապէս, Լոճ յայտարարած է թէ Խորհրդային Միութեան թաքուն նպատակն է անակնկալ յարձակում մը կազմակերպել: Ազատ աշխարհը չի կրնար ընդունիլ նման կացութիւն մը: Խ. Միութիւնը կը վրդովի մասնակի միջադէպի մը դէմ երբ ինք աշխարհի ամէն կողմ լրտեսներու հսկայ ցանց մը կը պահէ :

Անգլիա եւ Ֆրանսա իրենց կարգին պիտի արտայայտուին :

———o———

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ բազմաթիւ այցելութիւններ եւ հանդիպումներ տեղի պիտի ունենան, յառաջիկայ Յունիսին, Փարիզի մէջ: Թուրքիոյ նախագահը՝ Ճ. Պայար վարչապետը՝ Մենտերէս Փարիզ պիտի ժամանեն Յունիս ութին ու մնան մինչեւ 11, երեք օր ետք, 14ին Իսրայէլի վարչապետը՝ Պէն Կիւրիոն պիտի հասնի, իսկ 22ին Արժանթինի նախագահը՝ Ֆրոնտիզի : Բոլորն ալ պիտի ընդունուին տը Կոլի կողմէ :

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԵՀԼԻՐԵԱՆ

Երեքշաբթի առաւօտ Սան - Ֆրանսիսքոյէն ստացանք հետեւեալ գումարեր հեռագիրը, Մայիս 23 թուականով .—

Անմահ Սողոմոն Թեհլիրեան մեռաւ այս երեկոյ ժամը 7ին :

×

Խոր ցաւով կը հաղորդենք այս գոյժը:

Ինկաւ Հայ Յեղափոխութեան վրիժառու ձեռքը, Հայոց Նեմեսիսը՝ ինչպէս կ'ըսէին այն որ զարկաւ թուրք ոճրագործը (Թալէաթ), հայ մատնիչը (Յարութիւն Մկրտիչեան)ն ու ան ողոքով վրէժխնդրութեամբ, ու դեռ կատարեց ուրիշ «արութեան գործեր» :

Ծնած էր 2 Ապրիլ 1896ին, Դարանաղեաց գաւառին (Կամախ) վարի Բագառին գիւղը:

1905 - 1906 կը յաճախէ Երզնկայի հայ բողոքականներու վարժարանը, յետոյ Եզնիկեան վարժարանը մինչեւ 1911: Երզնկայէն կը հեռանայ 1913ին, ու կ'երթայ Սերպիա, այսպէսով կ'ազատի ջարդէն, որու զոհ գացած են իր գերդաստանէն 85 հոգի :

Պատերազմէն ետքը՝ Սողոմոն սկսաւ «մաքրագործութեան» : Թալէաթի ըսպանութենէն ետք, իր դատավարութիւնը ծանօթ է ամէն Հայու: Կ'արժէ այստեղ արձանագրել Սողոմոնի պաշտպան փաստաբանին ճառը.—

«Սողոմոն ինք չէր որ փողոց կ'իջնէր սպաննելու համար Թալէաթ փաշան: Իր հետ փողոց կ'իջնէին դարերը, միլիոնաւոր հայ սպաննեալները: Սողոմոն, կարելի է ըսել, թէ կը տանէր ամբողջ ժողովուրդի մը դրօշակը պատիւին, դրօշակը խոշտանգուածներուն, դրօշակը իր լըլկուած ընտանիքին» :

Դրօշակը Հ. Յ. Դաշնակցութեան, յեղափոխական եւ վրէժխնդիր :

Անձնական նամակէ մը կ'իմանանք թէ Ընկ. Սողոմոն հիւանդացած էր Զատիկին եւ հիւանդանոց փոխադրուած : Վիճակը ծանր էր բայց բժիշկները յոյս ունէին որ կ'ազատէր :

Դեռ կ'անդրադառնանք Սողոմոնի կեանքին: Կը թողու այրի մը եւ երկու զաւակներ, — մին Սերպիա, ամուսնացած, միւսը Ամերիկա, տաղանդաւոր ջութակահարը, Զաւէն :

Մեր ցաւակցութիւնները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱՅԻ ԱՅԽՄԱՆ որ 15 տարի է կը փընտռուէր Հրեաներու դէմ իր գործած ոճիրներուն համար, ձերբակալուեցաւ Իսրայէլի մէջ եւ հոն ալ պիտի դատուի, յայտարարեց Պէն Կուրիոն: Իսրայէլի մէջ մահապատիժ չկայ, բայց կը կարծուի թէ մասնաւոր օրէնք մը պիտի հռչակուի Այխմանը դատելու համար :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼԸ խիստ լեզու կը գործածէ՝ նախագահ Այզընհաուըրի դէմ: «Իզվեստիա» եւ «Փրաւտա» իրենց վերջին թիւերով կը ձաղկեն նախագահին անձն ու արժանիքները: «Աստուածավախ, ամէն ինչ ժպիտով ընող, ճենթըլմէն, նախագահ Այզընհաուըր չկրցաւ փոխել իր աշխարհակալ շրջապատը, որ ամէն ադտոտութեան պատրաստ է»: Այզընհաուըր որակուած է նաեւ «կեղծաւոր, աշխարհակալութեան հաւատարիմ ծառայ» եւն. եւն.:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թերթերուն համաձայն Թուրքիոյ մէջ քաղաքացիական կռիւ մը մօտալուտ է: Մենտերէսի դիրքը, միշտ Հելլէն մամուլին համաձայն, կարծուածին չափ հաստատուն չէ: Բանակը դժգոհ է եւ կրնայ ներքին կուսակցական պայքարին՝ խառնուիլ : Զեռք առնուած միջոցները միշտ խիստ են: Լուսարգելը ժամը քանէն հինգ նշանակուած է, բոլոր տուները եւ գրասենեակները կրնան խուզարկուիլ որեւէ ատեն : Առանց արտօնութեան հարսնիքի կամ յուղարկաւորութեան հաւաքոյթներ եւ արարողութիւններ տեղի չեն կրնար ունենալ : Միջազգային մամուլը խմբագրականներ եւ յօդուածներ կը նուիրէ Թուրքիոյ, այս դէպքերուն առթիւ :

ՄԱՐՈՔԻ մէջ կառավարական տագնապ մը ծայր տուած է: Մոհամմէտ Ե. երկրին թագաւորը, որոշած է պետական ղեկը իր ձեռքին մէջ կեդրոնացնել: Փոխվարչապետ նշանակած է իր զաւակը՝ գահաժառանգ՝ Մուլէյ Հասան :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ կուսակցութեան (Ֆըրանսա) Կ. Կոմիտէն բանաձեւ մը հրատարակեց Իվրիի ժողովէն ետք: «Տը Կոլին յանձանքն է» կ'ըսէ բանաձեւը եւ կը դատապարտէ ընկերվարականները եւ ինքնավար ընկերվարականները (Մենտէս Տէփրէօ) որոնք փորձեցին Խրուշչեւի վըրայ ձգել վեհաժողովին ձախողութեան պատճառը :

,,ԿՂԶԻ ՀԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՀՑՈՒՅՑԸ ՉՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑ ՀԱՐՑԵՐԻՆ

ՄՄԻ — Կղզի հայտնաբերության հուշարձանի բացման հանդիսավոր արարողությունը չպատասխանեց հարցերին, որոնք հետաքրքրում են ամբողջ աշխարհի ուսանողներին։ Ո՞ր ցամաքամասի հետ է կապված կղզու հայտնաբերությունը։ Ինչպե՞ս է կղզին հայտնաբերվել։ Ինչպե՞ս է կղզին հայտնաբերվել։ Ինչպե՞ս է կղզին հայտնաբերվել

պատակութեանց սարսափներին , — դժուար է յիշել բոլոր ողբերգութիւնները , որ վերապրել է այդ եռանդուն ժողովուրդը :

Պարոնայք «իմանիստները» , խոհարարները , քաղաքակրթութեան պաշտպանները զարմանալի կերպով չուտ եւ ճարտարօրէն մոռանում են նման կարգի փաստերը , որոնք հիմնուած են ազահութեան , նախանձի , ժողովրդական զանգուածների սարկացման եւ չնական բնաջնջման վրայ : Այդ «մինչեւ ականջները քաղաքակրթու – թեան» պաշտպանների սուտն ու երես – պաշտութիւնը հասնում է բացայայտ խեղաթիւրութեան , ոճրագործութեան որի համար չկայ արժանի պատիժ :

×

Ահաւասիկ Սեւանի լճի հսկայական կապոյտ հայելին , — կարծես երկնքի մի կտորն է , որ իջել է լեռներում տարած – ուած հողին վրայ : Աննման մութ կապոյտ գոյն ունի ջուրն այս լճի , որ հողից խլել է մօտ 1395 քառ . կիլոմետր տարածութիւն : Լիճը հարուստ է ձկներով , ա – մէնից շատ՝ սաղմոնով : Ինձ ասացին որ չուտով այդ ձուկը , սառեցնելով , պէտք է ուղարկեն Փարիզ :

Լճի ափին կայ ռուսական մի մեծ գիւղ : Այնտեղ ապրում են մեծամասնութիւնը , յաղթանակ կանայք , խոշոր մօրուքաւոր ղամարդիկ , լաւ սնուած խարտիշահեր երեխաներ : Շատ առողջ ժողովուրդ է , բայց մեծամասնութեան աչքերը անսովոր կերպով թափանցիկ են ու երազուն : Այդպիսի աչքեր տեսել եմ Շուէյցարիայի լեռների հովիւների մօտ եւ ես մտածում էի , որ դրանք այնպիսի մարդկանց աչքեր են , որոնք ապրում են ժամանակից դուրս , իրականութիւնից դուրս :

Սեւանի ափի բնակիչներից մէկը , լայնթիկունք , վայելչահասակ , խիտ դոր – ւան մօրուքով , կանղնած էր՝ ձեռքերը պահած մէջքի յետեւ ու նայում էր ինքնաշարժին : Կարծես թէ ուզում էր յիշել , տեսնո՞ւ է ինքն արդէն այդպիսի կառք թէ ոչ :

— Երեւո՞ւն էք գնում , հարցրեց նա քաւ ձայնով :

— Այո :

— Երեւանը հեռու է , հաղորդեց նա եւ առանց չտապելու քաշուեց գնաց :

Գիւղի տները հաստատուն են , փայտ – եայ , թեկուզ եւ չրջակայ հողերը ան – տառադուրկ են , իսկ լեռները համատարած կերպով հրաբխային ապարներից են , որոնց մէջ ինձ ասացին կան շատ փափուկ ապարներ , որոնք յարմար են չինարարութեան : Տներից մէկում ձկնաբուծական կայանն է , որտեղ ուսումնա – սիրում են լճի բնակիչների կեանքը : Մի հետաքրքրական փորձ է կատարւում : Սեւանի կապոյտ ջրի մէջ բաց են թողել Լադոգա լճի սիգ ձկան 15 միլիոն ձագ եւ համոզուած կերպով ապատում են , որ սիգ ձուկը կը յարմարուի մօտ երկու հազար մետր բարձրութեան վրայ գտնուող այդ հսկայական ջրամբարի կեանքին :

Այո՛ , ամենուրեք փորձեր ու չինարարութիւն : Այդ չինարարութիւնը այն ա – ռաջին բանն է , ինչ աչքի է զարնում՝ երբ մօտենում ես Երեւանին :

Գորչաքար մի քաղաք , բարձրացած արծաթափայտաբ , ամպերի վարդագոյն պլխարկը դրած Արարատ լերան մոայլ զանգուածին պատուանին վրայ , — այդ քաղաքը հեռուից ինձ վրայ թողեց չի – նարարական փայտամածների վանդակի մէջ բանտարկուածի տպաւորութիւն , փայտամածներ՝ որոնց վրայ բանուորների մրջնային կերպարները կարծես անմիջապէս աստուածաշնչական լերան քարէ զանգուածից նոր չէնքեր են ծեփում : Այդպիսի տպաւորութիւն ստեղծուեց այն պատճառով , որ չինարարութիւնը կատարւում է քաղաքի չրջակայքում : Եւ այն տեսնում ես փայտամածների միջից : Քաղաքում կառուցւում են ոչ այնքան շատ , ինչպէս այդ թուաց հեռուից , — աղքատ է Հայաստանը , նա բազմիցս տրտորուել է թշնամիների ամբակների տակ , աւերուել այն անասնական տեղութեամբ եւ արեան ծարաւով , որ այնպէս հմտօրէն գործ մեր քարձրութեան վրայ դնում էր իւրայատուկ հասկացողութիւն – ներով :

Մի օր ես պատկել էի սադիրի(*) վրայ եւ կիսաքուն վիճակում էի : Մայրս կար – ով էր զբաղուած , իսկ մեծ հարսն Աւետարան էր կարդում բարձրաձայն : Յան – կարծ հարսն իր ընթերցումն ընդհատեց եւ մայրիկիս դառնալով՝ ասաց .

— Մայրիկ , քեզի բան մի տի հարցնեմ : Աստուածաշնչի մէջ գրուած է , որ օձը խաբեր է Եւան , օձի խօսքովը խնձոր կերեր է , վերջը այդ խնձորէն Ադամին ըլ կերցուցեր է , Աստուած երկուքին ըլ պատժեր է ու դրախտէն վռնտեր է , աս գլուխը հէչ չիմ հասկնար ...

Քա , հարս , — ընդմիջեց մայրս , — սուս , չոխտախը(**) կը լսէ :

Մայրս ինձ էր ակնարկում : Մինչեւ այդ՝ ես կիսաքուն էի , կարող էի բոլորովին քնել , բայց մօրս զգուշաւորութիւնը լսելով , բոլորովին զարթնեցի :

— Ջօճուխը քնացեր է , — պատասխանեց հարսը :

Մայրս հաստատ լինելով , որ քնել եմ , սկսեց բացատրել օձի պատմութիւնը :

— Հարսնուկ , օղուլ , երկու հատ գառակ ունիս , ամմա դատ չատ ջահել ես , բան չես գիտեր ,— սկսեց մայրս : — Ինչու համար է , որ կնիկներուն երես չեն տար , ժամուն մէջ չեն թողուր , որ կնիկները խորան ելլեն , կնիկ ըսուածը չատ մեղքեր ունի , աչխարքիս չատ մեղքը կնիկներուն վզին է : Ես քեզի ըսեմ աս պատմութիւնը , դուն մարդու բան մի ըսեր : Եւան չափան օյինի (***) հաներ է , Աստուծոյ խօշին չի եկեր , ինչու որ գահա Աստուած պահկի հրաման չէր տուեր , Եւան չի համբերեր , գացեր մտեր է Ադամին ծոցը , Աստուած ըլ բարկացեր է , անիծեր ու դրախտէն դուրս քշեր , Օձը կնկան միջի կրակն է , քա , հէչ տեսե՞ր ես , որ էրիկ մարդը կնկայ ձեռք դպցնի , մինչեւ կնիկը պոչը չխաղցնէ : Աչքը քոռնայ Եւային , առանց պահկի չափան օյինի հանեց եւ մեզ ը ձգեց աս կրակին մէջ , թող քիչ մ'ըլ համբերէր , Աստուած պը – սակի հրաման կուտար , էն ատենը թող մտնար էրկան ծոցը , գաթէն ուրիշ կնիկ ըլ չի կար որ ձեռքէն առնէր , մէկ մը ինք , մէկ ըլ Ադամն էին ամբողջ աչխարքի մէջ :

Հարսը միայն մի բացագանչութիւն ա – րաւ .

Քա՛ ...

Եւան աննամուս կնիկ է եղեր , խօսքը մէջերնիս ,— վերջացրեց մայրս :

×

Մինչեւ հիմա էլ չեմ մոռանայ այն առաւօտը , որ ես պատճառեցի իմ բարի մօրը :

Ամառ էր : Տապից փախած՝ եւ պահկեր մեր տան մութ խցերը (****) եւ պահկեր էի հովանալու համար : Զգիտեմ ինչքան էի քնել . երբ մէկէն սկսեց իջնել ցած : Ես աչքերս բաց արի եւ սկսեցի դիտել , ներսն վզին է : Ես քեզի ըսեմ աս պատմութիւնը , դուն մարդու բան մի ըսեր : Եւան չափան օյինի (***) հաներ է , Աստուծոյ խօշին չի եկեր , ինչու որ գահա Աստուած պահկի հրաման չէր տուեր , Եւան չի համբերեր , գացեր մտեր է Ադամին ծոցը , Աստուած ըլ բարկացեր է , անիծեր ու դրախտէն դուրս քշեր , Օձը կնկան միջի կրակն է , քա , հէչ տեսե՞ր ես , որ էրիկ մարդը կնկայ ձեռք դպցնի , մինչեւ կնիկը պոչը չխաղցնէ : Աչքը քոռնայ Եւային , առանց պահկի չափան օյինի հանեց եւ մեզ ը ձգեց աս կրակին մէջ , թող քիչ մ'ըլ համբերէր , Աստուած պը – սակի հրաման կուտար , էն ատենը թող մտնար էրկան ծոցը , գաթէն ուրիշ կնիկ ըլ չի կար որ ձեռքէն առնէր , մէկ մը ինք , մէկ ըլ Ադամն էին ամբողջ աչխարքի մէջ :

Հարսը միայն մի բացագանչութիւն ա – րաւ .

Քա՛ ...

Եւան աննամուս կնիկ է եղեր , խօսքը մէջերնիս ,— վերջացրեց մայրս :

×

Մինչեւ հիմա էլ չեմ մոռանայ այն առաւօտը , որ ես պատճառեցի իմ բարի մօրը :

Ամառ էր : Տապից փախած՝ եւ պահկեր մեր տան մութ խցերը (****) եւ պահկեր էի հովանալու համար : Զգիտեմ ինչքան էի քնել . երբ մէկէն սկսեց իջնել ցած : Ես աչքերս բաց արի եւ սկսեցի դիտել , յանկարծ ներքեւ իջնողը սարսափելի ճիչ արձակեց եւ փռուեց դետին : Ես ցատկեցի անմիջապէս , դրսից վրայ հասան ընտանիքի միւս անդամները :

Գետին փռուողը մայրս էր : Գրկեցինք եւ տարանք ննջարանը : Զանազան կաթիլներով հազիւ կարելի եղաւ զարթեցնել : Ամբողջովին ժժդունել էր , նայում էր վախեցած աչքերով , մէկ՝ մէկին էր յառում , մէկ՝ միւսին — պարզապէս հօրս էր որոնում : Վրայ հասաւ մեծ եղբայրս (մեծ եղբայրս 13 տարով փոքր էր մօրից – ցըս , անմիջապէս դրկեց մօրս գլուխը եւ հարցրեց .

— Ի՞նչ եղաւ :

Մօրս լեզուն բացուեց :

— Ձգենը սատանայ կար ,— չչնջաց մայրս , — աչքերը բոցի պէս կը փայ – լէին :

Մեծ եղբայրս կարծես ցնցուեց : Նա կարծեց թէ մայրիկին մի բան էր պատահել , խելքին մի արատ էր հասել , բայց ես անմիջապէս գլխի ընկայ , մօտեցայ մայրիկիս , գլուխս դրի նրա անուշաբոյր կրծքի վրայ եւ լացով ասացի .

ՎԱՀԱՆ ԹՈՓՈՎԵՆՑ

(Շար.)

(*) Թախտ :
(**) Երեխայ :
(***) Ամուսնութիւնից առաջ յղիանալ :
(****) Ներքնայարկ :

ՏՈՄՍԵՐ

ՄԵՐ ԵՐԳԻՉԱՆԸՐԸ

•

— Գրականութեան բոլոր ճիւղերը մը – չակեր ենք՝ առաւել կամ նուազ չափով : Լսէ նայիմ , այս ճիւղերէն որո՞ւն մէջ ա – մէնէն աւելի եւ մնացած ենք ...

— « Եւ մնալ» քանի մը տեսակ բան կը նչանակէ ... Նախ , կը նչանակէ թէ որ ճիւղով քիչ զբաղեր ենք , յետոյ որ ճիւ – ղը մշակեր ենք , բայց մէջէն չենք կրցեր ելլել , այսինքն հաստատեր ենք մեր ան – ճարակութիւնը ... Ցետոյ . կը նչանակէ նաեւ թէ որ ճիւղերով բնաւ չենք հետա – քրքրուեր ...

— Այո , իրաւունք ունիս ...

— Կարծեմ , ամէնէն աւելի եւ մնացած ենք երգիծական ղրականութեան մէջ ...

— Պարոնեանը մոռցար ... Օտեանը մոռցար ...

— Ոչ , բայց մէկ կամ երկու ծաղիկով դարան չըլլար ... Պարոնեանէն ու Օտ – եանէն եաք ունեցեր ենք ուրիշ չնորհալի երգիծաբաններ ալ , բայց , դարձեալ , չենք կրնար պարծենալ մեր «ծիծաղ»նե – րով ...

— Ինչո՞ւ : Ես Օտեանին «Թաղականին կնիկը» կարդացած եմ եւ ինդալէն վրան մարելիք եկած է : Ժամանակին ալ կավ – ոչ մը ունէինք ... Ան ինչ սքանչելի բա – ներ կը դրէր , մանաւանդ երբ Պէյօղլուի կապելաներէն Փարիզի պիսթրօները փո – խադրուեցաւ ... Տարեցոյցը չե՞ս յիշեր .. Ամա՛ն , ան ինչ վրան – բաց պատկերներ , խօսքեր , պատմութիւններ , քաչքչուքներ՝ ա լա Փարիզիէն ... Անգամ մը , բնաւ մտքէս չելլեր , Հոռոփիկ Տուտուի ար – կածները կը կարդայի կնկանս , չելլէ չմարի՞ : Իրաւ կ'ըսեմ , կնիկս մարեցաւ եւ ստիպուած եղայ տոքթորին ձայն տա – լու ... Առանկ աղուոր , խնդալիք բաներ դրող , իրաւ չէ մնացեր ... կարծեմ իրա – ւունք ունիս , ժամանակին երգիծական դրականութիւն ունեցեր ենք , բայց հիմա տափակ տափակ նիւթերու մասին կը խօ – սինք — ազգ , դպրոց , պոլչեւիզմ , Տէր – ձէր , վարժապետ , Խրուչչեւ , Միկոյեան , Ամերիկահայերէն , Ֆրանսահայերէն , ե – բեւանահայերէն ... Ամերիկեան կամ Ֆրանսական երգիծական թերթերը կ'տա – նես , բերնիդ ջուրերը կը վազեն , մեր երգիծական յօդուածները կարդաս՝ քու – նդ կուզայ ... Այդ տեսակէտէն , քեղի իրաւունք կուտամ — երգիծական դրա – կանութեան մէջ եւ մնացեր ենք ...

— Երկուքս ալ մխիւնոյն եղրակացու – թեան յանգեր ենք , բայց , վախնամ , տարբեր անկիւններէ կը մօտենանք հար – ցին ... Դուն «եւ մնացեր ենք» ըսելով ը – սել կ'ուզես թէ այսօր Կավռոչներ չու – նինք ... Իսկ ես «եւ մնացեր ենք» ըսե – լով ըսել կ'ուզեմ որ այսօր ալ մեր ունե – ցածը ա լա Կավռոչ երգիծանքն է ...

— Աչխարհաբար խօսէ ...

— Կավռոչը , Եր . Թոլայեան , իր երգի – ծանքը փողոց իջեցուց ... Որովհետեւ , հաւատաց թէ կրնար Ֆրանսացիին վրան – բայց երգիծանքը Հայուն տունէն ալ ներս մտցնել ... Սխալեցաւ ... Եւ իր օրինա – կին հետեւեցան ուրիշներն ալ ... Մեր երգիծաբաններէն չատերը — բացառու – թիւնները յարգելի են — իրենց երգի – ծանքը կը պատցնեն Եւրոպական վրան – բայց նիւթերու բոլորտիքը ... կարծես թէ աչխարհի մէջ արուի եւ էգի պատ – մութիւններէն զատ երգիծանքի ուրիշ նիւթ չըլլար ... Ըսեմ քեզի որ Ֆրանսա – ցիին կամ Ամերիկացիին « վրան – բաց»ը հայերէնով չի պատմուիր ... Եւ պատ – մելու ալ պէտք չկայ ... Այն երգիծաբա – նը , որուն ներչնչման աղբիւրը միայն Սեւն է , կիսկատար երգիծաբան է ու ծանօթ չէ երգիծանքի այն տեսակին , զոր Անգլիացիներուն «Փընչ»ը կը մչակէ ... Այսօր , գոնէ մեր արտին մէջ , ալ համը փախած է Պոքաչիոյի մը «Տասնօրեակ»ը յիշեցնող երգիծանքին ... Դիմացինը խնդացնելու համար , անպատճառ : Սեռ խաղցնելու պէտք չկայ ... Ինչպէս պէտք չկայ Սեռ խաղցնելու՝ Սէրը ներկայացը – նելու համար ... Մեր երգիծաբանները լաւ կ'ըսեն եթէ փողոցներէն ու սրճա – րաններէն քանի մը յարկ վեր ելլեն որ – պէսզի ըսել տան մեզի թէ երգիծական դրականութեան մէջ ալ քայլ մը առեր ենք ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՍԱՐԵՆ ԶՈՐԵՆ

ՎԱՆՔ ՄՏԻՔ

Ծանօթ է թէ՝ կինները աւելի երկար կ'ապրին քան այր մարդիկը : Բայց , կի – ներու ո՞ր դասակարգը աւելի երկարակեաց է :

Մ . Նահանգներու Տայթըն քաղաքի կա – թողիկէ համալսարանի անտեսական եւ ընկերային դիտութեանց դասախօսփրօֆ . Ֆեչըրի համաձայն , ներկայիս , վանք մտնող քսան տարու երիտասարդուհի մը՝ չատ հաւանականութիւններ ունի 80 տա – րեկան ըլլալու , մինչդեռ պարզ Ամերի – կուհիները , միջին հաչուով հազիւ 76 տարի պիտի կրնան ապրիլ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տօնիկեան եւ զաւակները իրենց կնքահօր՝ Սողոմոն Թեհլիրեանի կսկծալի մահուան առթիւ յայտնեն ողբացեալին ընտանիքին եւ յիսուն Ն. Ֆ. կը նուիրեն Մշակոյթի Տան :

Այրի Տիկին Վարդիթեր Եղեկեան , զաւակները՝ Հայկուհի եւ Ազա եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն , հօր եւ աղգականին՝

ԳԻՈՐԳ ԵՂԵԿԵԱՆԻ

կսկծալի մահը, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ, Մայիս 21ին, 67 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Հոգեբարձու, Մայիս 25, ժամը 14·15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը :

Մահագդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հերմինէ Մերամէթճեան և զաւակները՝ Պօղոս , Ալեքս եւ Մարի – Քրիսթին կը ծանուցանեն թէ հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Հինգշաբթի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԼՈՒԻ ՄԵՐԱՄԷԹՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Երջանկայիշատակ Մկրտիչ Սանասարեան բարերարին, կտակակատար Կ. Եզեանցի, Սանասարեան վարժարանի տեսուչներուն, ուսուցիչներուն եւ աշակերտներուն յիշատակի հոգեհանգիստը , այս Կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ: Իոլորին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Քատէի սրահը: Նիւթ՝ Պ. Զ. Խանզատեան պիտի խօսի հայ քարտիսագրութեան մասին , մեքենան տեսնելով իր նորագոյն տարբերակներուն հետ : Ճշդապահ ըլլալ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ , ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՆԴՈՑՔ ԵՒ ՎԻՃԱԿ ՎԻՆԻՒ ՄԷՋ

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նորմանդուհի Մուրատ խումբին :

Այս Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին : Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Սիրով կը հրաւիրուին Վիճնի հայրենակիցները :

Հայկական տաք մթնոլորտ :

Հաճելի անակնկալներ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Իսիի խանասար խումբը տարեկան իր առաջին ցերեկոյթը կազմակերպած է այս Կիրակի ժամը 16ին, Իսիի Մրիմեան դպրոցը :

Հաճելի մթնոլորտ :

Գեղարուեստական բաժին :

Անակնկալներ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սերունդի բոլոր անդամները եւ համակիրները :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐԶԻ
ՀԱՆԴԻՍԸ
ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱԶՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Համբարձման տօնին առթիւ, այս Հինգշաբթի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է Հայ Մանուկներու Հաղորդութեան օր :

Փարիզի եւ շրջանի բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը հրաւիրուած է ներկայ ըլլալու հանդիսաւոր Ս. պատարագին :

Կը հրաւիրուի նաեւ հայ հասարակութիւնը :

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՁԱՑՆԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Մոնմորանսիի Հայ Ծերանոցին մէջ

Այս Հինգշաբթի՝ Համբարձման տօնին՝ հայկական ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Մոնմորանսիի Հայկական Ծերանոցին մէջ կէսօրէ վերջ ժամը 16·30ին :

Սիրով կը հրաւիրուին շրջակայքի հայ հաւատացեալները ներկայ գտնուելու Ս. պատարագին :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԵՆԵՏԻԿ

ԵՒ

ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

ՄԵԿՆՈՒՄ՝ Օգոստոս 6
ՎԵՐԱԴԱՐՁ՝ Օգոստոս 31

Հռոմի Ողիմպիական Խաղերը զբօսաշրջիկներու խճողում պիտի պատճառեն այս տարի Իտալիոյ մէջ :

Մեր խումբին հանդիսաւ ճամբորդութիւնը եւ լաւագոյն բնակութիւնը օր ա – ռաջ ապահովելու համար, կազմակերպութեան աշխատանքները սկսած են :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Օրերը չուտ կ'անցնին, ցանկը չուտով կ'ամբողջանայ :

ԱՐՁԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ՝
Պ. ԹԱՐՈՆ

58, Bd. Serrurier, PARIS 19 - Métro Pré-St-Gervais

Ն. ՄԱՑԻՍԵԱՆ

45, Rue de Trévise, PARIS 9 - Tél. TAI. 49-40
(Գաւիթին մէջ)

Յ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

11, Ave. Béranger, ARNOUVILLE-LES-GONESSE (S. et O.

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

28 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն միինչեւ լոյս, Զ. Թաղամասի Ֆաղաֆոպետարանի շէնքի սրահաւորուն մէջ, *6 Փլաս Սէն Միւլփիս :*

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ
ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ԵՒ ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ
եւ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՑՑԱՑՈՒՑԻՉԸ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Երգ՝ Յարութիւն Ճապուրեան (կլիթառի ընկերակցութեամբ Լեւոն Պօյաճեանի) եւ Ծանօթ երգիչ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Արտասանութիւն՝ Օր. Շաֆէ Յովհաննէսեան եւ ընկեր Երուանդ Գրիգորեան :

Հայկ. պարերը , մենապար եւ զոյգ պար Լիւսի, Վիգէն եւ Օր. Թարոն :

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿեանի :

Խօսնակ՝ ընկ. Գ. ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը :

Robert Séto et ses Rumbero, vedette d'Europe No1

Առատ եւ մատչելի պիւֆէ : ՄՈՒՏՔ 4 Ն. Ֆ.

Հաղորդակցութեան միջոցներ մեթրօ Սէն Միւլփիս :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի « Վարանդեան » կոմիտէին կողմէ :

28 Մայիս, Շաբաթ գիշեր ժամը 8·30ին, Սթիւտիօ Քրէֆիի մէջ , 24 Բիւ Տիւնուար :

Մասնակցութեամբ Լիոնի Հայ Ազգ. Միութեան, Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ Ընկ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԻ
Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կ'արտասանեն՝ Օր. Փ. Տապաղեան , Օր. Ս. Կարապետեան , Պ. Ս. Չէֆէրեան :

Կը նուագէ ընկեր Յ. Պէրպէրեան :

Կը պարէ Օր. Մուրաթվէեան , Շամրամի եւ հայկական պարեր :

Կ'երգեն Օր. Ա. Կարապետեան , Պ. Ժագ Թիսօ , հայերէն եւ ֆրանսերէն Տիկին Մ. Կարապետեան :

Մուտքը ազատ է :

×

ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Կիրակի կէսօրէ ետք
Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին :
Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վալանսիի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Պետական Թատրոնի չքեղ սրահը :

Կը նախագահէ Ընկ. Գ. ՔԻՐԻՃԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Երգ, մեներգ, արտասանութիւն, մենապար եւ հայկական պար :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Իտալական Թատերախումբի, ղեկավարութեամբ Պ. Սարգիս ՔԷՓԷՆԷկեանի եւ մասնակցութեամբ Պ. Պ. Մ. Թաշճեանի, Մ. Գալաճեանի եւ Ժ. Լուսեդիճեանի :

Կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն մը մէկ արար :

Մուտքը ազատ է :

×

ԱՄԵՐՍՖՈՈՐԹԻ ՄԷՋ (Հոլանտա)

29 Մայիս, Կիրակի ժամը 3 - 6

«Ասթորիա»յի սրահը
Կը խօսի ՆՈՒՊԱՐ ԵՍԱՅԵԱՆ

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Բիւ ժէ Լուի սրահին մէջ, Ցունիս 5ին :

Մանրամասնութիւնները յայտնուելու :

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ, ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի եւ նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան Տեղի պիտի ունենայ 29 Մայիս, Կիրակի օր, տեղւոյն Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ :

Այս առթիւ Ուրբաթ երեկոյ 27 Մայիս, եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ , պիտի տարուի հանդիսաւոր արարողութիւն , եւ զենումը մատաղցու ոչխարներուն, որ կիրակի օր Ս. պատարագէն յետոյ , իբրեւ աւանդական հոգեճաշ, պիտի բաժնուի, հաւատացեալ ժողովուրդին :

Հոգաբարձութիւնը որոշած է, նոյն արարողութիւնը ամէն տարի կրկնել մայրերու տօնին առթիւ :

Մատաղի ծախքերուն մասնակցելու համար դիմել հոգաբարձութեան :

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 29, ԺԱՄԸ 20,45ԻՆ

SALLE CHOPIN 8, Rue Daru Paris 8e

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Թատերական ներկայացում, երգ, արտասանութիւն

Տեղերը ապահովել դիմելով հինգշաբթի օրերը ժամը 5էն 7, 32 Ռիւ տը Թրեվիզ, վարժարանը, ինչպէս նաեւ Արաֆս վաճառատունը : Հանդէսին օրը կարելի չէ տոմսակ դտնել :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 12, ԺԱՄԸ 15Է ՆՈՒՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏ ԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

36, AVENUE DE GAULLE, MONTMORENCY

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՊ ԲԱՖԻՆ — ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներ եւ աւանդական շամփուրով խորոված :

ԽԻՍ ԿԱՐԵՒՈՐ

200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ , կէսօրին ժամը 13ին, գին 10 Ն. Ֆ. : Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները : Դիմել Աղթատախնամի գրասենեակը,

32, Ռիւ Տը Թրեվիզ (Հեռ. ՓՐՕ. 77–73)

ՄՈՒՏՔ 1 Ն. Ֆ.

ՇԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել կար Տիւ Նորէն մինչեւ Անկէն : Անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնալ Կրօլէի կայանը : Շոգեկառք ժամը 10·15, 10·32, 10·45, 11·13, 11·55, 12·20, 12·32, 14 : Վերադարձ. — ժամը 18·30էն իւրաքանչիւր 20 վայրկեանը :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՅՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՔ

Sté le BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՓԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային , որ յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով . Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սնունդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԻՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 26 ՄԱՅԻՍ
JEUDI 26 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8809 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4610

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Ծառխ տակը մանիշակ
Ջան գիւլիւմ՝ ջան, ջան.
Իմ եարը քանց քեզ շիշակ,
Ջան ծաղիկ՝ ջան, ջան:

Հայ աշուղ ժողովուրդը Գողթան եր-գերէն սկսեալ դարերու ընթացքին յօրի-նած է հազարաւոր քառեակներ, եղանակ մըն ալ յարմարցնելով անոնց:

Նուրբ հազար քառեակներ — ծանօթ Ջան գիւլիւմ անուան տակ — հասած են մեզի: Անոնք կ'երգուէին երէկ՝ Երկրին մէջ Համբարձման տօնին՝ վիճակ հանե-լու առթիւ:

Ընդհանրապէս ռամկական ոճով եւ միմիա բովանդակութեամբ խմբագր-ուած են այս քառեակները, առանց դրա-կան յաւակնութեան, յաճախ Թուրքերէն բառերով խառն: Անունը իսկ Թուրքերէն է՝ Ջան գիւլիւմ (Արեւմտահայ հնչումով ճան կիւլիւմ = հոգիս՝ վարդս):

Անմահն Կոմիտաս վարդապետ հայկա-կան գաւառներու մէջ իր պրպտումներու ընթացքին երեւան հանած է անոնցմէ մաս մը եւ դաշնաւորած, ինչպէս վերի քառ-եակը՝ հրատարակուած Մ. Մ. Միան-սարեանցի Քնար Հայկականին մէջ, տպ-ուած 1868ին՝ Ս. Պետերբուրգ: Միան-սարեանց 92 տարի առաջ հաւաքած է 104 քառեակ Ջան գիւլում (էջ 158-166):

Ուրիշ հեղինակ մը՝ Հ. Տէր Աստուածա-տուրեան՝ Կ. Ց. Բասմաջեանի Բանա-ստեղծի մէջ հրատարակած է 600 տուն «Ջան-գիւլում-Համբարձման վիճակ», լոյս տեսած նաեւ իբրեւ գիրք՝ Փարիզ, 1903ին: Տ. Չիթունի 1919ին Պոլսոյ մէջ լոյս ընծայած է «Համբարձման վիճակ» գրքոյկը: Իսկ Վիեննայի Մխիթարեան տպարանը 1956ին հրատարակեց՝ «Համ-բարձման տօնը եւ հայ ժողովուրդի վի-ճակախաղը» աշխատասիրութեամբ մե-ղուշեան պրպտող Հ. Եփրեմ Պօղոսեանի:

Վիճակ հանելու օր էր Համբարձումը: Տօնը՝ հարսնցու աղջիկներու, որոնք ա-կընդէտ եւ սրտատրոփ կը սպասէին այդ ցանկալի օրուան, գիտնալու համար թէ ինչ «բախտ» պիտի վիճակուէր իրենց...

Կրօնական — եկեղեցականէն աւելի հայկական ազգային եւ իսկապէս ժողո-վրդական տօն էր Համբարձումը աւան-դապահ Հայութեան համար:

Կարելի չեղաւ արեւմուտք փոխադրել վիճակ հանելու հայկական այս յուզիչ աւանդութիւնը: Տարագրութեան առա-ջին տարիներու պզուշաւոր փորձերէն ետք բոլորովին մոռացութեան տրուեցաւ անիկա, պայմաններու պարտադրանքին տակ:

Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ ծնած մեր հարսնցու աղջիկները «սափորն ու ծոն» սիրատոչոր չեն վազեր եօթն աղբիւ-րէ ջուր լեցնելու եւ եօթը տեսակ ծաղիկ հաւաքելու համար դաշտերէն:

Ֆրանսայի Հիւսիսին մէջ Համբարձումը դարձած է Մանուկներու Հաղորդութեան Օր:

Աղգապահպանման մեր ճիգերուն մաս կը կազմէ նաեւ այս արարողութիւնը, քանի մը տարիէ ի վեր: Հայ մանուկը, եւրոպական սերունդը Հայաստանեայց Ե-կեղեցիին, իր ազգութեան կապելու, ա-նոր մէջ հայկականութիւնը արթնցնելու եւ զօրցնելու միջոցներէն մէկն ալ այս է:

Հայ դպրոցական աղջիկն ու տղան կը տեսնեն թէ ինչպէս իրենց ընկերուհիներն ու ընկերները որոշ տարիքի մը հասնե-լով «հաղորդականներ» կը շէնցնեն հա-ղորդութեան իրենց «առաջին Հաղորդու-թիւնը» կ'առնեն: Բարի նախանձ մը կը ծնի իրենց մէջ:

Նոր օրերու Համբարձումը կուզայ ոգեւորելու կացութիւնը»:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԼ ԱՄԵՐԻԿԱՆ

Ապահովութեան Խորհուրդը կը շարու-նակէ քննել խորհրդային բողոքը «Իւ 2» օդանաւի միջադէպին առթիւ: Խորհրդա-յին ամբաստանութենէն եւ Ամերիկայի պաշտպանողականէն ետք, խօսք առած են Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ պատուիրակները ու իւրաքանչիւրը բացատրած է իր կա-ռավարութեան տեսակէտը ու դիրքը:

ՄԱԿ-ի մօտ Ֆրանսայի մնայուն պատ-ուիրակը՝ Արման Պերար յայտարարած է՝ «չեմ կարծեր որ Ամերիկա յարձակողա-կան նպատակ ունեցած է: Մինչեւ իսկ Կրեմլինի յայտարարութիւնը եւ յայտ-նած տեսակէտները ոչինչ կը փաստեն այս մասին:

«Իրականութեան մէջ, Մայիս 1ի մի-ջադէպը, զոր կը դատապարտէ Խ. Միու-թիւնը, կը մտնէ տեղեկութիւններ հաւա-քելու գործողութեանց սահմանին մէջ:

«Ֆրանսա կը փափաքի որ պետութիւն-ները կարենան դադրեցնել նման գործո-ղութիւններ: Սակայն, քաղաքական ներ-կայ պայմաններուն մէջ, ուր կասկածը եւ անվստահութիւնը բոյն դրած են եր-կու ճակատներէն ներս, ո՞ր պետութիւնը իրաւունք ունի առաջին քարը նետելու միւսին վրայ այս մարզին մէջ:

«Խ. Միութիւնը որ այսօր կը վրդովի, վստա՞հ է թէ զերծ կրնայ մնալ ամբաս-տանութիւններէ: Եթէ այն օրէնքը որ կը մատնանշէ ինք գործադրութեան դրուած ըլլար, Խ. Միութիւնը, 1945էն ի վեր բազմաթիւ անգամներ Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ պիտի ամբաստան-ուէր, Մ. Նահանգներու, Քանատայի եւ Ատլանտեան Ուխտի բոլոր երկիրներուն մէջ գաղտնի աշխատանքներ տարած ըլ-լալուն համար:

«Եթէ չէ եղած, կը նշանակէ թէ որքան ալ ցաւալի ըլլայ, նման գործունէու-թիւնները ընդունուած են լռելեան:

«Ֆրանսա չի կարծեր թէ խաղաղու-թիւնը վտանգող փաստեր ներկայացուած են: Եթէ ճիշդ է որ Խ. Միութիւնը իր երկրին վերեւ կատարուած թռիչք մը կը նկատէ բռնաբարում հողային իր իրա-ւունքներուն, ապա պէտք չէ մոռնալ որ օդանաւը անզէն էր եւ չէր կրնար միջազ-գային կարգ ու սարքը փոխել: Այզընհա-ուըրի յայտարարութիւնը, Փարիզի մէջ եւ Ամերիկայի պատուիրակին հաստա-տումը այստեղ ցոյց կուտան թէ Խ. Մի-ութիւնը իրաւունք չունի խաղաղութիւնը վտանգուած նկատելու:

«Ինչ կը վերաբերի հիւլէական ռումբ-բով զինուած ամերիկեան օդանաւերու թռիչքը խորհրդային սահմաններու վր-րայ, Ֆրանսայի պատուիրակը զիտել տը-ւած է թէ ամէն անգամ որ Արեւմուտք անակնկալ յարձակում մը կանխելու շուրջ դրական եւ գործնական առաջարկ-ներ ներկայացուցած է, Խ. Միութիւնը ձեռք զարկած է մերժելու:

«Այս կացութեան պատասխանատու-ները, աւելցուցած է Ֆրանսայի պատ-ուիրակը, անոնք են որոնք տեւաբար կը յայտարարեն թէ ի վիճակի են աշխարհի միւս մասը ջախջախելու: Այս սպառնալիքը կը վերնայ երբ կը հաստատուի ամբող-ջական եւ հաւասար զինաթափութեան դրութիւն մը եւ հսկողութիւն մը:

«Ինչպէ՞ս կարելի է այպանել օդանա-ւերու թռիչքը, երբ «Սպուտնիկ»ներ տե-ւաբար օտար երկիրներէ կ'անցնին: Այս միջոցիս, շեշտած է Պերար, Խորհրդային արբանեակ մը կ'անցնի ամէն օր Ֆրան-սայի վրայէն:

«Այս մասին բռուած ու խօսուածները ապարդիւն պիտի մնան ցորչափ ցաւին արմատը չի քննուիր: Պէտք է վերջ դնել համատարած քանդումի սպառնալիքին: Բոլոր ժողովուրդներն ալ կը յուսային որ Փարիզի մէջ Չորս Մեծերը պիտի յաջո-ղէին միջազգային լարուած կացութեան վերջ դնելու առաջին քայլը առնել:

«Խորհրդային Միութեան մերժումը, հակառակ անոր որ ինքն էր առաջարկո-ղը, ամէն առիթով, խոր յուսախաբու-թիւն առաջ բերաւ:

Ֆրանսայի պատուիրակը եզրակացու-ցած է թէ այս պայմաններու տակ Ֆր-րանսա չի կրնար քուէարկել Ամերիկան դատապարտող բանաձեւ մը:

Անգլիոյ պատուիրակը՝ Սըր Տիքսըն իր կարգին յայտարարած է, թէ Խորհրդա-յին ամբաստանութիւնները չափազանց-ցուած են, մեծ չափերով եւ չեն արդա-րացներ վեհաժողովը ձախողեցնելու ի-րենց փորձը:

Արժանթինի, Ազգ. Չինաստանի եւ Ի-տալիոյ պատուիրակները իրենց կարգին դէմ են Խորհրդային որոշումին (դատա-պարտել՝ Մ. Նահանգները): Լեհաստան, ընդհակառակն, համաձայն գտնուած է:

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆԸ ԿԱՏՂԱԾ Է

1126 ՄԵՌԵԱԼ, ՃԱՓՈՆԻ ՄԷՋ, ՀԱԶԱՐԱ-ՒՈՐ ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ, 500.000 ԱՆԱՊԱՍՏԱՆ

Չիլիի աղէտը չվերջացած, Խաղաղա-կան Ովկիանոսը անանխընդաց կատաղու-թեամբ կը քանդէ ամէն ինչ: Ջուրը, հո-ղը, կրակը իրար եկած շաբաթ օրուընէ ի վեր կը պայքարին մարդոց դէմ:

Ցարդ կարելի չէ գիտնալ Ճափոնի զո-հերու ճիշդ թիւը: 1126 մեռեալներ և հա-զարաւոր վիրաւորներէ զատ, 500.000 հոգի, անապաստան, կը փախչին: 40.000 տուներ փլած են, բայց դժբախտաբար այս թիւերէն ոչ մէկը վերջնական է:

Վերջին լուրերու համաձայն կ'ըսուի թէ աւելի քան 1400 մեռեալներ կան Չիլիի մէջ:

ՆԱՍԸՐ Կ'ԱԶԳԱՅՆԱՑՆԷ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՕՏԱՐ ԹԵՐԹԵՐԸ ԶԵՐԾ ԿԸ ՄՆԱՆ

★

Մայիս 24ի հրովարտակով մը Նասըր ազգայնացուց թերթերը եւ պարբերա-թերթերը: Օրէնքը կը վերաբերի 13 թեր-թերու. — Կարգ մը օտար լեզուով թերթեր զերծ կը մնան: Նասըր կ'ուզէ այս ձեւով բովանդակ մամուլը դնել «ազգա-յին Միութիւն» կուսակցութեան հակա-կշռին տակ: Ազգ. Միութիւնը քաղաքա-կան միակ արտօնուած կուսակցութիւնն է: Հրովարտակը կը շեշտէ թէ «Ազգ. Միութիւնը» նոր կազմակերպութիւններ պիտի ստեղծէ եւ նշանակէ նոր տնօրէն-ներ ու խմբագիրներ:

Այս որոշումէն զերծ մնացած թերթերն են. — Ժուրնալ տը լ'Էժիփթ եւ Ռեֆորմ (Ֆրանսերէն) չորս յունարէն թերթեր եւ երկու հայերէն (հաւանաբար Յուսաբեր եւ Արեւ է ակնարկը):

Հրովարտակը կը ճշդէ նաեւ թէ Ազգ. Միութիւնը տէր կը կենայ նաեւ շէնքե-րուն եւ թերթերուն առեւտրական բաժ-նին:

Նասըր ազգայնացուց նաեւ Գահիրէի հանրակառքերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԾԱՆՕԹ ԳԻՏՈՒՆ ԺՈՐԺ ՔԼՕՏ մեռաւ առջի իրիկուն, 90 տարեկանին: Ստեղ-ծագործ բացառիկ միտք մը ունէր եւ գի-տութիւնն ու քիմիագիտութիւնը շատ բան կը պարտին իր հանճարին: Գրաւման շրջանին համակիր մը եղած էր Գերմա-նացիներուն, ինչ որ պատճառ դարձաւ իր դատապարտութեան 1945ին: 1949ին շը-նորհիւ Գիտութեանց Կաճառին դիմումին ազատ արձակուեցաւ:

ԼՈՒԻ ՄԱՌԷՆ մեռաւ 89 տարեկանին: Երեսփոխան 1905էն ի վեր, նախարար եղած է զանազան պաշտօններու մէջ: Փոխ վարչապետ էր 1940ին, Ռենոյի կառավա-րութեան մէջ:

ՅՈՒԼԻՍ 1էն սկսեալ ձայնասփիւռի եւ հեռատեսիլի տուրքերը պիտի բարձրա-նան: Ձայնասփիւռ 25 Ն. Ֆ. (նախապէս քսան), հեռատեսիլ 85 (նախապէս 75):

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ազգ. ժողովը երկուշաբ-թի օր վերսկսաւ իր նիստերը, 10 օր «արձակուրդէ» ետք: Իսմէթ Ինէօնիւ ներկայ չէր, քանի որ պատժուած է, բայց ընդդիմադիր երեսփոխանները ներ-կայ էին եւ գիւղացիական Ազգ. կուսակ-ցութեան անունով (չորս երեսփոխան ու-նեցող պզտիկ կուսակցութիւն մը) բանա-ձեւ մը ներկայացուցին քննութիւն մը պահանջելով կառավարութեան բռնած դիրքին համար:

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ արբանեակ մը որ եր-կու թոնէն աւելի կը կշռէ, յաջողու-թեամբ արձակուած է առջի օր, Ամերի-կացիներուն կողմէ: Արուեստական ար-բանեակին անունն է՝ «Միտաս»: Երեւան պիտի կարենայ հանել ու ճշդել ուղղու-թիւնը աշխարհի որեւէ մէկ վայրի մէջ արձակուած օտար հրթիռի մը: Պաշտ-պանութեան համար կարեւոր եւ յատու միջոց մըն է քանի որ կարելի պիտի ըլլայ խորհրդային արձակուած հրթիռէ մը տեղեակ ըլլալ անմիջապէս (քանի մը երկվայրկեան ետք):

ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ Գերմանիոյ խորհրդա-րանին մէջ, Ատընաուըր յայտարարած է «Խ. Միութեան վարչապետին բուռն քն-նադատութիւնները ցոյց կուտան թէ կա-րելի չէ համաձայնութիւն գոյացնել Գերմանիոյ հարցին շուրջ»: Ըսած է նա-եւ՝ «Փարիզի մէջ Խ. Միութիւնը զար-մանալի կերպով պատասխանատուու-թեան անգիտակցութիւն ցոյց տուաւ»:

ԲՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ, նոպէլեան մըր-ցանակաւոր եւ խորհրդային ականաւոր գրող, սրտի տագնապի հետեւանքով, եր-կու շաբաթ է ծանր վիճակի մէջ է:

ՎԻՇԻԻ մէջ մեռած Այրի Տիկին Էքի-նա, մէկ միլիառ (հին ֆրանք) կտակած է Փասթէօր հաստատութեան:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ արտաքին նախարարու-թեան մէկ բանբերը յայտարարած է թէ Խորհրդային փոխ-վարչապետը՝ Մի-կոյեան տարեկան արձակուրդը անցընելու համար Սեւ Ծով կը գտնուի: Անուղղակի կերպով կը հերքուի Միկոյեանի շնորհա-զրկումի պարագան զոր անգլիական թեր-թերը հաղորդած էին:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ համայնավար կուսակցու-թիւնը համաձայն չէ վարչապետ Խրուշ-չեւի հետ: Արդարեւ, մինչ խորհրդային թիւ 1ը, Փարիզէն մեկնած պահուն յայ-տարարեց թէ Զօր. տը Կոլ ամէն բան փորձեց յաջողցնելու համար վեհաժողո-վը, կեդրոնական կոմիտէն կը շեշտէ թէ տը Կոլն էր որ ձախողեցուց ժողովը:

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ տօնին առթիւ Յառաջ վաղը լոյս չի տեսներ: Մեր յաջորդ թի-ւը՝ Շաբաթ:

ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկերվարական ժիւլ Մոք հրատարա – կած է փոքրիկ գործ մը ծանօթացնելու համար արդի ընկերվարութիւնը : Կարե – ւոր դլուխ մը յատկացուցած է ցոյց տա – լու համար ընկերվարութեան տարբերու – թիւնները : Մոսկուայի վարիչները կը կրկնեն թէ ընկերվարական պետութիւն մըն է Խորհրդ · Միութիւնը, որ կը յա – ռաջդիմէ դէպի համայնավարութիւն : Ընկերվարականին համար արդէն համայ – նավար պետութիւն մըն է :

« Համայնավարութիւնը ռուս ընկեր – վարութեան մէկ ճիւղն է, բաժնուած 1907ին առաջին յեղափոխութեան ղբա – պումէն ետք, որ իշխանութեան տիրացաւ 1917 Նոյեմբերին Քերենսկիի առժամեայ կառավարութիւնը տապալելով » :

Պատմական սխալ մըն է տրուած տեղե – կութիւնը : Ռուս պատմաբան Միլիուքով եւ իրաւաբան Պ . Նոլտէ կ'ընդունին թէ ազատական չարժումէն ծնաւ ընկերվա – րութիւնը, որ թափանցելով համալսա – րաններէն ներս բոնի յատկանիշ մը ստա – ցաւ, որուն հակազդեց կառավարութիւնը բուռն ճնշումներով : Ռուս սոցիալ – դե – մոկրատ կուսակցութիւնը հիմնուեցաւ 1898ին, դարձաւ բանուորական կուսակ – ցութիւն : 1903ին բաժնուեցաւ երեք հա – կամարտ ճիւղերու՝ բոլշեւիկ կամ մեծա – մասնական, մենշեւիկ կամ փոքրամաս – նական եւ յեղափոխական ընկերվարա – կան : Ռուս յեղափոխութիւնը ծագեցաւ ընկերվարական, ազատական եւ ժողովր – դական միացած ճիղերով : Լենին, որուն բարձի դիրքն էր Ժորժ Սորելի «Մորհը – դածութիւններ բռնութեան մասին», յա – ջողեցաւ տապալել ընկերվարականներէ եւ չափաւորներէ բաղկացած կառավարու – թիւնը եւ հաստատեց բանուորա – դիւ – դացիական իշխանապետութիւնը :

« Քառասուն տարուան իշխանու – թեամբ, միշտ խիստ եւ երբեմն անողոք, Խորհրդ · Միութիւնը թշուառ եւ յետա – մնաց երկիրը դարձուց աշխարհի երկ – րորդ ճարտարարուեստական պետութիւ – նը եւ կը յուսայ դերազանցել Միացեալ Նահանգները տասնամեակի մը ընթաց – քին : Միանգամայն ընդլայնեց երկրին սահմանները, խորհրդայնացուց տասն – եւմէկ երկիրներ, այսօր մէկ միլիառ մարդ կ'ապրի համայնավար վարչաձե – ւին տակ : Այս ծաւալումը, իրականացած քառասնամեակի մը մէջ, աննախընթաց է պատմութեան մէջ : Եկեղեցին քան դա – րերու հիմնարկութեամբ երեք անդամ նը – ւազ հաւատացեալներ ունի Լենինի նիւ – թապաշտ կրօնքի հետեւողներէն, հաւա – տացեալ կամ հպատակ » :

Ֆրանսացի ընկերվարականը կը հաս – տատէ ամէնուն ծանօթ իրողութիւն մը , կը զգուշանայ բացատրութիւն մը տալէ , կը բաւականանայ ըսելու թէ համայնա – վարութիւնը կրօնք մըն է , թէեւ կը ժխ – տէ ամէն կրօնք, որովհետեւ անվիճելի վարդապետութիւն մը կ'ընդունի համայ – նավար մտածումի վարպետներուն վար – դապետութիւնը, որովհետեւ հաւատաց – եալները անսահման նուիրում ունին կու – սակցութեան եւ պետին հանդէպ, որով – հետեւ ուժեղ կարգապահութիւն ունին ընդունուած կամ պարտադրուած, կրօնք մըն է դարձեալ որովհետեւ միութիւն մը կայ մտածումի եւ գործի մէջ :

Մեւնոյն յատկանիշները ցոյց կուտան ընկերվարութեան համար բոլոր ուսում – նասիրողները : « Ընկերվարութեան Հոգե – բանութիւնը » գործին մէջ Կիւսթավ Լը Պոն կը գրէր թէ թշուառներու, զրկը – ւածներու կրօնն է ընկերվարութիւնը , որուն առաքեալները կը ջանան յեղաշրջել մարդկային ընկերութիւնը :

Լենինի համայնավարութիւնը ժիւլ կե – ոի ընկերվարութեան եւ մասնաւորաբար Ժօրեսի եւ Լէոն Պլումի ընկերվարու – թեան նման ծնունդ առած է Մարքսի գործէն : Ուրեմն աղբիւրը նոյն է , վար – դապետութիւնը նոյնը կը մնայ՝ « վերջ դնել ընկերային արտադրութեան միջոց – ներու գլխաւոր պատճառին , դասակար – դերու ջնջումով » : Ընկերութիւնը հիմնը – ւած ըլլալու է ոչ թէ չահի հետապնդու – մըն վրայ , այլ պահանջի գոհացման վրայ : Այդ ընկերութիւնը պիտի իրակա – նանայ արտադրութեան միջոցներու պե – տականացումով : « Համայնավարները ի – րականացուցած են գրեթէ ամբողջապէս ճարտարարուեստի մէջ եւ մասնակի՝ ե – կրագործութեան մէջ » :

Ընկերվարութիւն եւ համայնավարու – թիւն կը տարբերին կուսակցական կազ – մակերպութեամբ եւ գործունէութեամբ : Բոլշեւիկները « գործող, մարտնչող փոք – րամասնութիւնն » ունին, որոնք մար – դուած, կարգապահ եւ յանդուգն բջիջներ կը կազմեն եւ բաժնուած են ամէն ձեւ – նարկի մէջ : Ընկերվարութիւնը նման կազմակերպութիւններ չունի, մանաւանդ թաքուն խումբեր բանուորներու մօտ գործող եւ կը դատապարտէ ամէն թա – քուն կազմակերպութիւն ժողովրդավար իրաւակարգի մը մէջ :

Ընկերվարութեան նպատակն ալ յեղա – փոխական է, քանի որ կը փափաքի յեղա – շրջել սեփականութեան ընկերային եւ ի – րաւական վիճակը, բայց յեղափոխական միջոցներէ հեռու կը մնայ : Ընկերվարա – կանը կը պարզէ իր վարդապետութիւնը , կը ջանայ համոզել ունկնդիրները թէ յա – ւադոյն ընկերութիւն մը պիտի կազմը – ւի, ուր ընկերային անարդարութիւնները վերջ պիտի դտնեն :

Համայնավարները կը պարտադրեն ի – րենց վարչաձեւը առանց նկատի առնելու ժողովուրդներու քաղաքական, տնտեսա – կան եւ մտաւոր պատրաստութիւնը : Ռուսիա, Ալպանիա եւ Մոնկոլիա նուազ հասուն եւ նուազ պատրաստ էին նման ձեւափոխութեան մը : Ընկերվարութեան համար « յեղափոխութիւնը կ'ենթադրէ պատրաստութիւն մը իրերու մէջ» : Քաղ – քենի ընկերութիւնը պատրաստուելու է յամրօրէն ընկերվարական ընկերութեան :

×

Ընկերվարականներու համաձայն երեք տարրեր իրարու յաջորդելու են , նախ պատրաստութիւն միտքերու, յետոյ իշ – խանութեան տիրացում եւ վերջապէս ձե – ւափոխում : Համայնավարները, ընդհա – կառակն կը չրջեն կարգերը, իշխանու – թեան դրաւում յեղափոխութեամբ եւ պարտադրութիւն իշխանութեան ինչ ալ ըլլայ երկրին վիճակը :

Համայնավար իշխանապետութիւնը փոքրամասնութեան մը իշխանապետու – թիւնն է կուսակցութեան անդամներուն վրայ, բանուոր եւ դիւղացի դասակար – դերու վրայ : Այս փոքրամասնութիւնն ալ իշխանապետին կողմէ նշանակուած ան – ձեր են :

Ընկերվարականները կը փափաքին իշ – խանութեան հասնիլ քաղաքական ազատ ընտրութիւններով եւ մեծամասնութեան քուէարկութեամբ պաշտպանելու իրաւա – դրկուածներու իրաւունքները :

×

Համայնավարները միակ կուսակցու – թեան մը տիրապետութիւնն ու գոյու – թիւնը կ'ընդունին, կը մերժեն ընդդիմա – դիրը որեւէ կազմակերպութիւն, կը չփո – թեն դասակարգ եւ քաղաքական կուսակ – ցութիւն : Ընտրութիւնները խարկանք են, որովհետեւ վերէն տրուած հրահանգնե – րու համաձայն նոյն անձերը կ'ընտրուին : Ընկերվարականները կը կառավարեն ըս – կանտինաւեան երկիրները, Աւստրիա , բայց ոչ մէկ երկրի մէջ կը մերժեն փոք – րամասնութեան մը, ընդդիմադիրը խոմ – բի մը գոյութիւնը, իշխանութենէ կը քաշուին՝ երբ փոքրամասնութեան մէջ կը մնան ընդհանուր ընտրութեանց առեն եւ եթէ երեսփոխանական ժողովի մէջ ան – վստահութեան քուէ ստանան :

Ընկերվարականները հաւատարիմ կը մնան ժողովրդավար սկզբունքներու : Ո – րակարգի որեւէ հարց քննութեան կը յանձնուի իւրաքանչիւր խումբի եւ վարչն վեր կը հաղնին որոչումները : Կուսակ – ցութեան վերին մարմինը, ընտրուած մեծամասնութեան քուէով, կը յարգէ մեծամասնութեան որոչումները : Սթա – լին իր չուրջ հաւաքած էր քաղաքական Բիւրոյի անդամները, որոնք իր ստեղծած մարդիկն էին եւ հաստատած էր անսահ –ման իշխանութեան եւ անձնաւորութեան պաշտամունքը :

Ընկերվարական կուսակցութիւնները լայնօրէն ապակեդրոնացած են, մինչդեռ համայնավար կուսակցութիւնը սերտօրէն կեդրոնացած է : Իւրաքանչիւր խմբակ – ում լայն ինքնավարութիւն ունի ընկեր – վարութեան մէջ, համայնավար կուսակ – ցութեան մէջ ոչ մէկ ինքնավարութիւն գոյութիւն ունի, կեդրոնական կոմիտէն կը դեկավարէ բովանդակ կազմակերպու – թիւնը :

Ֆրանսացի ընկերվարականները ամէնէն առաջ Ֆրանսացիներ են, համայնավար – ները կը հետեւին Խորհրդ · Միութեան վարիչներուն : Լուռ մնացին «մաքրագոր – ծումներ»ու առեն եւ նոյնիսկ երբ Խրուշ – չեւ դատապարտեց Սթալինի բարբարո – սութիւնները : Ֆրանսացի ընկերվարա – կանները միջազգայնական են եւ կը գոր – ծակցին « եղբայր – կուսակցութիւն»նե – րու հետ, սակայն միշտ նկատի կ'առնեն իրենց սեփական հայրենիքի շահերը :

Ընկերվարութիւնը կը տարբերի հա – մայնավարութենէն բարոյական տեսակէ – տով ալ : Համայնավարին համար նպա – տակը կ'արդարացնէ միջոցները : Իշխա – նութեան հասնելու համար ամէն միջոց դործածելու է : Լենին կը յանձնարարէ « Ընդունիլ ամէն զոհողութիւն, խորա – մանկութեան դիմել, որդեգրել ապօրինի եղանակներ, ծածկել երբեմն ճշմարտու – թիւնը թափանցելու համար բանուորա – կան միութեանց մէջ, հոն մնալու եւ ի – րագործելու համար համայնավարի պար – տականութիւնը » :

Ցանձնարարելի են խաբեբայութիւն , ստախօսութիւն : Ընկերվարական Ժօրես 1903ին երիտասարդութեան կ'ըսէր · « Քա – ղաքականութիւնը խոչընդոտել եւ իրականու – թեան մը տիրապետութիւնն ու գոյու – թիւնը կ'ընդունին, կը մերժեն ընդդիմա – դիրը որեւէ կազմակերպութիւն, կը չփո – թեն դասակարգ եւ քաղաքական կուսակ – ցութիւն : Ընտրութիւնները խարկանք են, որովհետեւ վերէն տրուած հրահանգնե – րու համաձայն նոյն անձերը կ'ընտրուին : Ընկերվարականները կը կառավարեն ըս – կանտինաւեան երկիրները, Աւստրիա , բայց ոչ մէկ երկրի մէջ կը մերժեն փոք – րամասնութեան մը, ընդդիմադիրը խոմ – բի մը գոյութիւնը, իշխանութենէ կը քաշուին՝ երբ փոքրամասնութեան մէջ կը մնան ընդհանուր ընտրութեանց առեն եւ եթէ երեսփոխանական ժողովի մէջ ան – վստահութեան քուէ ստանան :

Ընկերվարականները հաւատարիմ կը մնան ժողովրդավար սկզբունքներու : Ո – րակարգի որեւէ հարց քննութեան կը յանձնուի իւրաքանչիւր խումբի եւ վարչն վեր կը հաղնին որոչումները : Կուսակ – ցութեան վերին մարմինը, ընտրուած մեծամասնութեան քուէով, կը յարգէ մեծամասնութեան որոչումները : Սթա – լին իր չուրջ հաւաքած էր քաղաքական Բիւրոյի անդամները, որոնք իր ստեղծած մարդիկն էին եւ հաստատած էր անսահ – ման իշխանութեան եւ անձնաւորութեան պաշտամունքը :

Ընկերվարական կուսակցութիւնները լայնօրէն ապակեդրոնացած են, մինչդեռ համայնավար կուսակցութիւնը սերտօրէն կեդրոնացած է : Իւրաքանչիւր խմբակ – ում լայն ինքնավարութիւն ունի ընկեր – վարութեան մէջ, համայնավար կուսակ – ցութեան մէջ ոչ մէկ ինքնավարութիւն գոյութիւն ունի, կեդրոնական կոմիտէն կը դեկավարէ բովանդակ կազմակերպու – թիւնը :

Ֆրանսացի ընկերվարականները ամէնէն առաջ Ֆրանսացիներ են, համայնավար – ները կը հետեւին Խորհրդ · Միութեան վարիչներուն : Լուռ մնացին «մաքրագոր – ծումներ»ու առեն եւ նոյնիսկ երբ Խրուշ – չեւ դատապարտեց Սթալինի բարբարո – սութիւնները : Ֆրանսացի ընկերվարա – կանները միջազգայնական են եւ կը գոր – ծակցին « եղբայր – կուսակցութիւն»նե – րու հետ, սակայն միշտ նկատի կ'առնեն իրենց սեփական հայրենիքի շահերը :

Ընկերվարութիւնը կը տարբերի հա – մայնավարութենէն բարոյական տեսակէ – տով ալ : Համայնավարին համար նպա – տակը կ'արդարացնէ միջոցները : Իշխա – նութեան հասնելու համար ամէն միջոց դործածելու է : Լենին կը յանձնարարէ « Ընդունիլ ամէն զոհողութիւն, խորա – մանկութեան դիմել, որդեգրել ապօրինի եղանակներ, ծածկել երբեմն ճշմարտու – թիւնը թափանցելու համար բանուորա – կան միութեանց մէջ, հոն մնալու եւ ի – րագործելու համար համայնավարի պար – տականութիւնը » :

Ցանձնարարելի են խաբեբայութիւն , ստախօսութիւն : Ընկերվարական Ժօրես 1903ին երիտասարդութեան կ'ըսէր · « Քա – ղաքականութիւնը խոչընդոտել եւ իրականու – թիւնը հասկնալ է, վնասել ճշմարտու – թիւնը եւ յայտնել, չենթարկուիլ բոլո – թական սուտի օրէնքին » :

Ժիւլ Մոք մտածած է դրելու թէ ա – համայնավարութիւնը մարքի վիճակ մ – է, չարունակութիւնն է այն վարդապե – տութեան, որ ստեղծութիւն կը ըս – Արեւմուտքի դէմ, արեւմտեան քաղաք – կրթութեան դէմ, համոզուած թէ երկ – պա անկումի մէջ է եւ Ռուսիա պիտի – առաքելութիւնն ունի վերակենդանացնե – լու մարդկութիւնը :

ԽՈՐԷՆ ԳԱՒՐԻԿԵՆ

ՉԻԱՆՈՒ ՔՆԱՐԸ

Հայպետհրատը լոյս ընծայեց հայ մե – ծանուն դուսան Չիւանու հատընտիր նո – րանստեղծութիւնների ստուար ժո – ղովածուն՝ «Չիւանու քնարը» խորագրով :

Ընթերցասէր հայ աշխատաւորը իր դրասեղանի վրայ ունեցաւ մեծ վուան – ոչ միայն մինչեւ այսօր հանրայայտ դար – ձած երգերը, այլեւ այն երգ–բանաստեղ – ծութիւնները, որոնք դեռ ոչ մի անգամ առանձին հրատարակութեամբ լոյս չե – ծայտած չլինելով՝ ցիւրացան ապրիլ եւ անգնահատելի այս կամ այն պարբերական :

Ճիշդ եւ արդարացի կը լինի, եթէ մենք այս դրախօսականի հէնց սկզբում նշենք, որ « Չիւանու քնարը» ժողովածուն չնոր – հիւ կազմող եւ ծանօթագրող Ալոյան Սա – հակեանի բարեխիղճ եւ մանրակրկիտ ա – խատանքի, հրապարակ է եկել որպէս լիարժէք, կարելի է ասել՝ գիտական դործ :

Ժողովածուն բաղկացած է նեռածու – թիւնից, վեց բաժիններից եւ հմայիչ ծանօթագրութիւններից, որոնք նշան – մեկնաբանում են Չիւանու այլաբանօրէ – դրուած երգ – բանաստեղծութիւնների ի – մաստը :

Չիւանու ստեղծագործութիւնը հայ դա – րականութեան պայծառ էջերից է, որ – մէջ անդրադարձել են 19րդ դարի երկ – րորդ կէսի եւ 20րդ դարի սկիզբի հա – կեանքի բախտորոշ իրադարձութիւննե – րը : Դա մեր ժողովրդի ազգային դա – թօնքի, ինքնադիտակցման բուռն շրջա – նըն էր, երբ Անդրկովկասի միւս ժող – ովուրդների հետ հայ ժողովուրդը եւս ի – թափում էր մի քնքնադարեան յետամնաց – թեան, աւատապետական կապանքների ո – տոք էր դնում նոր դարաշրջան : Այդ շ – ջադարձային յեղաշրջումին, սակայն, ուղեկցում էին մեր պատմութեան ա – ռանձնայատուկ բազմաթիւ ծանր հա – դամանքներ՝ զաղթ, զանգուածային ա – զահանութիւն, կոտորած, օտար իշխող – ների վայրի ճնշում եւայլն : Իր ազգայ – զարթօնքի ճանապարհը հայ ժողովուրդ – անցնում էր հրով ու սրով, արեամբ պ – պանելով իր հոգեւոր մշակոյթի բարձ – րագոյն նուաճումները :

Չիւանու ստեղծագործութիւնը ներշն – չում է իր ժամանակի ազգային ինքնա – գիտակցութեան ամենաբնորոշ գծերը : Ա – ռաջին հերթին նրա քնարը հնչում է ա – զատասիրական ոգով, ազգային ինքնա – պաշտպանութեան ոգով : Չիւանու ստեղ – ծագործութեան մեծ մասը ներշնչուած է ազատագրական պայքարի գաղափարնե – րով, ազգային ինքնագիտակցութեան ա – ռաջադիմական զարգացման ոգով : Ազգ – ային ինքնագիտակցութեան ամենաբնո – րոշ գծերից մէկն էլ հայրենասիրական զ – գացումն է, որ Չիւանու ստեղծագործ – թեան մէջ ունի ընդարձակ տեղ : Հայրե – նասիրական զգացումը Չիւանու մօտ ո – չ միայն հայրենի երկրի, հայրենի բնու – թեան, հայրենի ժողովրդի նկատմամբ ա – ռաջացրած սէրն է, այլեւ ատելութիւն – հայրենի երկրի ազատութեան ոտնձգո – ղների, հայրենի ժողովրդի ճնշողների : – Չիւանու ստեղծագործութեան մեծ մասը – ներշնչուած է ազատասիրական ոգով, – ազատութեան ոգով : Չիւանու ստեղծա – գործութեան մեծ մասը ներշնչուած է ա – զատագրական պայքարի գաղափարնե – րով, ազգային ինքնագիտակցման ոգով : – Չիւանու ստեղծագործութեան մեծ մասը – ներշնչուած է ազատագրական պայքարի – գաղափարներով, ազգային ինքնագի – տակցման ոգով : Չիւանու ստեղծագործ – թեան մեծ մասը ներշնչուած է ազատա – գրական պայքարի գաղափարներով, ա – զգային ինքնագիտակցման ոգով : Չիւա – նու ստեղծագործութեան մեծ մասը ներ – շնչուած է ազատագրական պայքարի գա – ղափարներով, ազգային ինքնագիտակ – ցման ոգով : Չիւանու ստեղծագործութ – եան մեծ մասը ներշնչուած է ազատագ – րական պայքարի գաղափարներով, ազգ – ային ինքնագիտակցման ոգով : Չիւանու – ստեղծագործութեան մեծ մասը ներշնչ – ուած է ազատագրական պայքարի գաղա – փարներով, ազգային ինքնագիտակցման – ոգով : Չիւանու ստեղծագործութեան մեծ – մասը ներշնչուած է ազատագրական պա – յքարի գաղափարներով, ազգային ինք – նագիտակցման

ՆԱԳՂԱԿ

ՀԻՆ ԴՈՍՏԵՐԻՑ ՄԵԿԸ

— Ներս մտիր, ես քեզ կսպասեի, — ասաց նա ինձ :

Մի քանի րոպե անց, երբ ես գրասենյակում էի, նա ներս եկավ, ինձ մի թուղթ տվեց և ասաց :

— Ահա այն հասցեները, որոնց պետք է այցելես :

Ես նայեցի թղթին և տեսա, որ այնտեղ գրված էին 3 անուններ և 4 հասցեներ :

— Ես ինչպե՞ս պիտի գտնեմ նրանց, — հարցրի ես :

— Ամեն մեկի մոտ գնա և ասա, որ ես քեզ եմ ուղարկել : Ամեն մեկի հետ ժամադրություն ունեցիր, որպեսզի ամեն մեկի հետ առանձին խոսես :

Ես ոտքի ելա և դուրս եկա :

Ամբողջ օրը ես ման էի գալիս քաղաքում, մեկից մյուսի մոտ գնում, ինչ-որ բաներ էի լսում, ինչ-որ բաներ պատմում, բայց ոչ մի բանի չէի հասկանում : Ես չգիտեի, թե ինչ է նշանակում այդ ամենը, ինչ-որ բան էր կատարվում, բայց ես չգիտեի, թե ինչ է կատարվում :

Ես ուշադրություն չէի դարձնում այն հանգամանքին, որ ինձ հետևում էին : Ես գիտեի, որ ինձ հետևում են, բայց ինձ համար միևնույն էր, թե ինչ են անում : Ես ինձ համար ոչ մի կարևորություն չէի տալիս այդ հետևելուն :

Ես ինձ համար ոչ մի կարևորություն չէի տալիս նաև այն հանգամանքին, որ ինձ հետևում էին : Ես գիտեի, որ ինձ հետևում են, բայց ինձ համար միևնույն էր, թե ինչ են անում : Ես ինձ համար ոչ մի կարևորություն չէի տալիս նաև այն հանգամանքին, որ ինձ հետևում էին : Ես գիտեի, որ ինձ հետևում են, բայց ինձ համար միևնույն էր, թե ինչ են անում :

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պղտիկներու առաջին խումբին արձա – նագրութիւնները փակուած են: Սակա – տաթիւ տեղեր միայն մնացած են Օգոս – տոսի համար:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20: Ակէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօսելով 27·35: 5 Րիւ Մէյրան:

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մաս – նաճիւղերուն:

×

ԿԱՊՈՅՏ Խաչի Կեդր. վարչութեան 101 հազար հին ֆրանքի նուիրատուութիւնը եղած է Տէր եւ Տիկին Ալէքսանեանէ, Փավիյօն Սու Պուայէն:

ԱՊՐԻԼ 11-24 Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտ, ժամը 9ին, Թէաթրը ժիմնազ:

Rue du Théâtre Français, La Canebière

Հովանաւորութեամբ Ազգ. Առաջնոր – դարանին եւ յարմանուանութեանց:

Կը նախագահէ՝ ՎԱՀՐԱՄ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆ:

Կը խօսի՝ ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ:

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական յայտագիրը:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀՈՒՓԵՀԱՆԴԻՍ

Երջանկայիշատակ Մկրտիչ Սանասար – եան բարերարին, կտակակատար կ. եղ – եանցի, Սանասարեան վարժարանի տե – սուչներուն, ուսուցիչներուն եւ աշա – կերտներուն յիշատակի հոգեհանդիստը, այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ: Իւղորին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլալ:

×

Ն. Պ. Հայ Սպասից Մխիթեան խնդրա – նօք այս կիրակի Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկր – տիչ եկեղեցւոյ մէջ, աւանդական հոգե – հանդիստ պիտի կատարուի, ի յիշատակ բոլոր հայ պատերազմիկներու, որոնք քա – ջաբար ինկան 1918 Մայիսին, Սարդա – րապատի եւ ուրիշ պատմական ճակատա – մարտերու մէջ, յետ մղելով դարաւոր թշնամիին գերազանց ուժերը, փրկեցին Հայութիւնը եւ Ս. Էջմիածինը:

PIANOS

ՀԻՆ

ԳԻՆԵՐՈՎ

ՆՈՐ

ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ ԴՒՇՆԱԿՆԵՐ

PANE

18, RUE RAMBUTEAU - Téléphone: ARC..22-14

Ամէն տեսակ ճորոգութիւն

Դաշնակում

Կատարեալ աշխատանք

Ձեղչեալ գիներով

PARIS

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Իսիի խանասոր խումբը տարեկան իր առաջին ցերեկոյթը կազմակերպած է այս կիրակի ժամը 16ին, Իսիի Խրիմեան դպ – րոցը:

Հաճելի մթնոլորտ:

Գեղարուեստական բաժին:

Անակնկալներ:

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սե – րընդականները եւ համակիրները:

– ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ –

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 20·30ին, Ֆիլիփփի չրճարանը, Պուլվ. Քարնօ: Հաշուետուութիւն եւ պատգամաւորի ընտրութիւն:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻ – ՐԱՑԻ ՀԱՆԴԷՍԸ, իր սանին չրջանաւարտ – տութեան առթիւ՝

ՅՈՒՆԻՍ 19ԻՆ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ, վիէն.— Պատարագին ծանուցումը ուշ ստացանք:

ԴՊՐՈՑԱՍՏԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ
ՀԱՆԴԷՍԸ
ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ

Լը Փէֆ

Բացուած են արձանագրութիւնները

1960-1961

Ուսումնական տարեշրջանին համար:

Տասը տարեկանէն սկսեալ երկրորդա – կան վարժարանի որեւէ դասարանի ու – սանող աշակերտ կ'ընդունուի: Ուսման ծրագիրն է դասական ընթացք (Քուր քը – լասիք):

Որ եւ է լուսաբանութեան համար դի – մել, զրաւոր կամ հեռաձայնով, վարժա – րանի տեսչութեան:

ÉCOLE APOSTOLIQUE
3, Ave de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél.: ; 963 0172

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՓՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Tél. 06-03 et 60-38

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏԱՐԵԳԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

28 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Զ. թաղամասի Հաղա – պետարանի շէնքի սրահաց մէջ, 6 Փլաս Սէն Միւլփիս:

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ
ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ԵՒ ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ
եւ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՅՉԸ
ԸՆԿ. ԾՆՆԻԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մաս ակցին

Երգ՝ Յարութիւն Ճապուրեան (կլթ առի ընկերակցութեամբ Լեւոն Պօյաճեա – ճի) եւ ծանօթ երգիչ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ:

Արտասանութիւն՝ Օր. Շահէ Յովհաննէսեան եւ ընկերք երտւանդ Գրիգորեան:

Հայկ. պարերը, մենապար եւ զոյգ պար Լիւսի, Վիգէն եւ Օր. Թարոն:

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ:
Խօսնակ՝ Ընկ. Գ. ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը:

Robert Séto et ses Rumbero, vedette d'Europe No1

Առատ եւ մատչելի պիւֆէ: ՄՈՒՏՔ 4 Ն. Ֆ.

Հաղորդակցութեան միջոցներ մեթրօ Սէն Միւլփիս:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի « Վարանդեան » կոմիտէին կողմէ:

28 Մայիս, Շաբաթ գիշեր ժամը 8·30ին, Սքիւտիօ Քրէֆիլի մէջ, 24 Րիւ Տիւնուար:

Մասնակցութեամբ Լիոնի Հայ Ազգ. Մխիթեան, Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի:

Կը նախագահէ Ընկ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ
Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կ'արտասանեն՝ Օր. Փ. Տապպեան, Օր. Ս. Կարապետեան, Պ. Ս. Չէֆէրեան:

Կը նուագէ ընկերք Յ. Պէրպէրեան:

Կը պարէ Օր. Մուրթավէլեան, Շամի – րամի եւ հայկական պարերը:

Կ'երգեն Օր. Ա. Կարապետեան, Պ. Ժագ Թիսօ, հայերէն եւ ֆրանսերէն Տիկին Մ. Կարապետեան:

Մուտքը ազատ է:

×

ԿՐՃՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ Ժէ Սէն Լուի սրահին մէջ, Յունիս 5ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ԱՄԵՐՑՈՈՐԹԻ ՄԷՋ (Հոլանտա)

29 Մայիս, կիրակի ժամը 3 – 6
«Ասթորիա»յի սրահը
Կը խօսի ՆՈՒՊԱՐ ԵՍԱՅԵԱՆ

×

ՏՒՍԻՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին:
Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸ ՏՒՍԻՆԻ ՄԷՋ

Տւսինի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին, Համբարձման Տօնին առ – թիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի տեղւոյս Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ մէջ: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ Արտաւազդ վրդ. Թրթրեան:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վալան – սի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Պետական Թատրոնի չքեղ սրահը:

Կը նախագահէ Ընկ. Գ. ՔԻՐԼՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Երգ, մեներգ, արտասանութիւն, մե – նապար եւ հայկական պար:

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ռոմանի Թատերախումբի, ղեկավարութեամբ Պ. Սարգիս ՔԷՓԷՅԷԿԵԱՆի եւ մասնակցու – թեամբ Պ. Պ. Մ. Թաշճեանի, Մ. Գան – լաճեանի եւ Ժ. Լուսեղինեանի:

Կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն մը մէկ արար:

Մուտքը ազատ է:

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վիէնի Անի կոմիտէի: Մասնակցութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, Ֆ. Կ. Խաչի, Հ. Կ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ը.

Սէրբլը կաթոլիքի սրահը
29 Մայիս, կիր. կէսօրէ ետք ժամը 3ին

Կը նախագահէ Նոր Սերնդական
Ա. ԼՈՒՍԱԲԵՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբ – երգ Նոր Սերնդականներու կողմէ:

Օր. Ժաքէք Կիւրեղեան, դաշնակով
Կ'ընկերակցի Օր. Եւա:

Մեներգ.— Ընկերուհի Ռուտիկեան եւ ընկեր Պասմաճեան:

Պիտի արտասանեն ընկերները Յ. Մա – թոսեան Զաքարեա եւ Քիւնոսեան, եւ Կա – թուն տիւ ՓԷՆԷՆ Պ. Զաքրեան, Ռոմա – նէն ընկեր ՔԷՓԷՅԷԿԵԱՆ կը ներկայանայ դաւեշտ մը՝ «ՎԱՐԶՈՒ ՍԵՆԵԱԿ» անակնկալներ:

ԳԱՐՈՒՆԸ քնութեան կուտայ կապոյտ երկինք, կանաչ սար ու ձոր, գոյնզգոյն ծաղիկներ, պայծառ լոյս և ոսկի արեւ...

Գարունը կրնայ ձեր տունն ալ ողողել իր լոյսով ու գոյներով եթէ ձեր բնակարանը
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՔ, ԶԱՐԴԱՐԻՔ և ՆԵՐԿԻՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 Bis, Bd. Sébastopol PARIS 4e

Tél. : ARC. 26-61 — Métro : (CHATELET - HALLES)

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնար – ուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինի – լիք պատրաստութիւններու: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սերուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէում եւ փլասթիք:

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը:

ՄԱՄՈՒԱՃԻՂԵՐ

52, RUE CHALON. PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND, PAVILLON-SOUS-BOIS - SEINE
4 BIS, RUE P. V.-COUTURIER, ARGENTEUIL - S. ET O. — 18, RUE BRÉZIN, PARIS 14e

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 29, ԺԱՄԸ 20,45ԻՆ

SALLE CHOPIN 8, Rue Daru Paris 8e

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ
Թատերական ներկայացում, երգ, արտասանութիւն

Տեղերը ապահովել դիմելով հինգշաբթի օրերը ժամը 5էն 7, 32 Րիւ տը Թրէվիզ, վարժարանը, ինչպէս նաեւ Աբաճ վաճառատունը: Հանդէսին օրը կարելի չէ տոմ – սակ գտնել:

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ, ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի եւ նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան Տեղի պիտի ունենայ 29 Մայիս, կիրակի օր, տեղւոյն Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեց – ւոյ մէջ:

Այս առթիւ Ուրբաթ երեկոյ 27 Մայիս, եկեղեցւոյ չրջափակին մէջ, պիտի կա – տարուի հանդիսաւոր արարողութիւն, եւ զենումը մատաղցու ոչխարներուն, որ կիրակի օր Ս. պատարագէն յետոյ, իբրեւ աւանդական հոգեճաշ, պիտի բաշ – խուի, հաւատացեալ ժողովուրդին:

Հոգաբարձութիւնը որոշած է, նոյն արարողութիւնը ամէն տարի կրկնել մայ – րերու տօնին առթիւ:

Մատաղի ծախքերուն մասնակցելու համար դիմել հոգաբարձութեան:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր.,վեց.22Ն.Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՅԻՍ
SAMEDI 28 MAI 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 3310 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4611

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ

Այն պահուն, երբ «խաւարակուռն Ափրիկէ»ի խորերէն բարձրացող ազատութեան եւ անկախութեան ճիչերը արձագանգ կը գտնեն Եւրոպայի ոստաններուն մէջ, երբ սեփական պետութիւն կ'ունենան եւ ազգային դրօշակի կը տիրանան ժողովուրդներ, որոնք ներկայ քսաներորդ հիւլէական դարուն տակաւին նախնական վիճակի մէջ կ'ապրին, որոնք չունին քաղաքակրթական եւ մշակութային անցեալ մը եւ արիւն չեն թափած ազատութեան ճանապարհին վրայ, «Մայիս 28»ի տօնակատարութիւնը կը ստանայ բացառիկ իմաստ մը:

Ակնարկ մը մեր ազգային վերանձնումին եւ յեղափոխական — ազատագրական պայքարներուն վրայ, ցոյց կուտայ թէ այս ժողովուրդները առնուազն մէկ դար ետ են մնացած հայ ազգէն :

Ճիշդ հարիւր տարի առաջ, 1860 Մայիս 24ին ունեցանք մեր Ազգային Սահմանադրութիւնը, որ կարգ մը սրբագրութիւններէ վերջ 1863 Մարտ 17ին պիտի վաւերացուէր պետական հրամանագրով :

Ազգային Սահմանադրութեան հետ զուգընթաց հայկական գաղթօնքի ռահվիրայ եկեղեցական ու աշխարհական մեր բանաստեղծներն ու գրագէտները՝ սահմանին երկու կողմերը՝ ճամբայ բացին դէպի ազատագրութիւն :

«Մայիս 28» պսակումն եղաւ մեր դիւցազնական մարտնչումներուն եւ թափած հեղեղանման արեան: Մեծ ու փոքր բոլոր եղեռններու, լեռներու եւ ձորերու մէջ մղուած անհաւասար կռիւներու եւ քաղաքներու ու գիւղերու պատմական հերոսամարտերու ընթացքին ինկած մեր բոլոր մարտիրոսներուն եւ նահատակներուն հոգիները խայտացին՝ երբ քառասուներկու տարի առաջ Արարատեան դաշտին վրայ իրականացաւ հայ ժողովուրդի դարաւոր երազը, — ստեղծուեցաւ անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը :

Նոր դարագլուխ մը բացուեցաւ Հայութեան համար, որ դարերու ստրկութենէ ետք վերջապէս ունեցաւ սեփական հայրենիք՝ պատմական Հայաստանի մէկ մասին վրայ: Տիրացաւ նուիրական եռագոյն դրօշակի՝ իբրեւ խորհրդանշան իր անկախութեան: Աշխարհացրիւ Հայերը դարձան «Հայաստանի քաղաքացի»: Մեծ դաշնակիցները հանդիսաւորապէս նուիրագործեցին «Միացեալ եւ անկախ Հայաստան»ը:

Ցուրտ հովեր փչեցին սակայն հարաւէն ու հիւսիսէն: Չիրականացաւ «Միացեալ»ը, մարեցաւ «անկախ»ը: Գնաց երազը: Մնաց կորիզը:

Այդ կորիզին են ուղղուած բոլոր հայրենաբաղձ, ազատատենչ Հայերու աչքերը: Աւելի քան մէկուկէս միլիոն հայրենակիցներ քառասուն տարիէ ի վեր իրենց քրտինքը կը թափեն —դաժան փորձերէ մը պարտադրուած դժնդակ պայմաններուն տակ — հայրենի հողը շէնցնելու համար :

Հիացում եւ երախտագիտութիւն միայն կարելի է ունենալ հանդէպ Հայաստանի ժողովուրդին, որ լուռ համակերպութեամբ եւ սրտառուչ հայրենասիրութեամբ նուիրուած է շինարարական աշխատանքի :

Օտարկուած նեղ սահմաններու մէջ, գերմարդկային ճիգերով խոպան ու քարուտ հողերը կը ծաղկեցնէ պատառ մը չոր հացի համար: Մինչ սահմանէն անդին անհո՛ն տարածութեամբ հայրենի բերրի հողեր կը մնան ամայի ու անմշակ, «մեր թշնամեաց ոտնակոխ» :

Այդ հողերը մերն էին երէկ: Մերը պիտի ըլլան վաղը անպայման :

Մեր մեռելներու հոգիները կը բողո-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՒԸՐԻ ՃԱՌԸ

«ՊԷՏՔ Է ԲԱՆԱԿՑԻՆՔ ՌՈՒՍԵՐՈՒՆ ՀԵՏ»

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ 2Ի ԴԷՄ 7 ՁԱՅՆՈՎ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԼ ԱՄԵՐԻԿԱՆ

Ինչպէս յայտարարուած էր, Զորս Մեծերն ալ, Վեհաժողովի ձախողութեան եւ իրենց քաղաքականութեան շուրջ, յայտարարութիւններ պիտի ընէին: Նախագահ Այզընհաուըր առաջինը եղած է որ Ձայն – պատկերասփիւռէն խօսուած ճառով մը բացատրած է Մ. Նահանգներու դիրքը:

Վեհաժողովի ձախողութեան պատասխանատուութիւնը Խրուշչեւի վրայ ձգելէ ետք, Մ. Նահանգներու նախագահը յայտարարած է, թէ Ամերիկա միշտ պատրաստ պիտի գտնուի բանակցելու, ի խնդիր արդարութեան եւ ազատութեան վրայ հիմնուած խաղաղութեան մը :

Այք աւելցուցած է, թէ որպէսզի մարդկութիւնը կարենայ ազատութեան մէջ ապրիլ Մ. Նահանգները ու իր դաշնակիցները պիտի շարունակեն գործակցիլ իրարու հետ: Միեւնոյն ատեն պիտի փորձեն ձեւ մը եւ միջոց մը գտնել որպէսզի սխալ հաշիւի մը պատճառով պատերազմ չծագի, անակնկալօրէն :

Նախագահը դիտել տուած է թէ խորհրդային ժողովուրդը, ինչպէս նաեւ Ամերիկացիները խաղաղութիւն կ'ուզեն : «Այս մասին համոզուած եմ» ըսած է Այք :

Այս առթիւ յայտարարած է թէ նպատակ ունին Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան ներկայացնել միջազգային քննութեան եւ հսկողութեան ծրագիր մը որ կը ձգտի արգիլել անկանկալ յարձակումները: Ցոյս յայտնած է թէ ՄԱԿը սիրով պիտի ընդառաջէ ու պիտի ընդունի Ամերիկայի կողմէ իր տրամադրութեան տակ դրուած՝ օդանաւերը եւ այլ յատուկ մասնագիտական մեքենաները : (Սպիտակ Տան բանբերը Այքի այս գաղափարը մեկնաբանելով ըսած է թէ Ամերիկա պատրաստ է ՄԱԿի յանձնելու «Իւ 2» օդանաւերը) :

Իր ճառին մէջ, նախագահը թուած է Ամերիկեան քաղաքականութեան հիմնական երեք գիծերը :

1.— Առանց ջղագրգռութեան եւ քմահաճութեան դիմելու, Ամերիկա պէտք է պահէ զինուորական իր գերակշռութիւնը :

2.— Պիտի շարունակէ բանակցիլ Խորհրդային վարիչներուն հետ, լուծելու համար առկախ մնացած հարցերը, գործ-

քեն անդենականէն եւ արդարութի՛ւն կը պահանջեն այս անիրաւ աշխարհի մեծերէն :

Անկախութեան տարեդարձը առիթ կուտայ մեզի անգամ մը եւս հանդիսաւորապէս յայտարարելու ի լուր բոլորին — բարեկամին թէ թշնամիին,

Ա.— Որ տակաւին չէ լուծուած Հայկական Դատը: Ու պիտի չլուծուի՝ քանի հայ ազգին երկու երրորդը պարտաւորուած է ապրիլ հայրենի հողէն դուրս: քանի չեն սրբագրուած ներքին սահմանները եւ չեն ազատագրուած պատմական Հայաստանի հողամասերը, ու քանի ժողովրդավար, ազատ կարգեր չեն հաստատուած երկրին մէջ:

Բ.— Որ միշտ հաւատարիմ պիտի մնանք մեր հիմնական դաւանանքին, Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանին, ամբողջական հայութեամբ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԲԱՆԱԿԸ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ Կ'ԱՆՑՆԻ

Ուրբաթ առաւօտ Փարիզի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ ըստ վերջին լուրերուն բանակը պետական հարուած մը ըրած է Թուրքիոյ մէջ :

Ուրբաթ առաւօտ ժամը 4ին, բանակը իշխանութեան գլուխ անցաւ եւ ձերբակալութիւնները անմիջապէս սկսան: Առաջին առթիւ յայտարարեցին թէ Թուրքիա հաւատարիմ կը մնայ Ատլանտեան Ուխտին եւ բանակը պիտի կառավարէ մինչեւ որ ազատ եւ անկողմնակալ ընտրութիւններ կատարուին երկրին մէջ :

Անգարայի ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ Ճէլալ Պայար եւ կառավարութեան անդամները բանակին ձեռքն են, ոչ մէկ լուր կայ սակայն Մենտերէսի մասին : Ցայտնի չէ նաեւ թէ որոնք են իշխանութեան գլուխ անցնողները, բայց նկատի առնելով որ Անգարայի ձայնասփիւռը ճշդած է թէ ցամաքային ուժերու հրամանատարը եւ սպարապետը ձերբակալուած են, կը կարծուի թէ բանակին ղեկավարութիւնը չէ պետական հարուածին հեղինակը այլ՝ ենթասպաները եւ զինուորները: Այս առթիւ կարելի է յիշել առջի օրուան զին. վարժարանի ուսանողութեան ցոյցը: Անգարայի ձայնասփիւռէն բանակին բանբերը շեշտած է թէ ժողովուրդը պէտք է տունը մնայ, հանգիստ: Ազատ եւ պարկեշտ ընտրութիւններ ապահովելէ ետք, բանակը պատրաստ է իշխանութիւնը յանձնելու յաղթողին :

Պետական հարուածը տեղի ունեցած է առանց որ կաթիլ մը արիւն թափի :

Նախապէս, Հինգշաբթի, Մենտերէս ճառ մը խօսած էր յայտարարելով թէ քննիչ յանձնախումբին աշխատանքները վերջացած են (Հալքի դէմ):

Տեղական (Թուրքերէն) ժամուլին մէջ ոչ մէկ տող կայ նախորդ օրուան խորհրդարանական կռիւներու մասին: Մենտերէս կը շարունակէր իր շրջապտոյտը եւ Անգարա պիտի վերադառնար Շաբաթ :

Կեանքը դադրած է ամբողջ երկրին մէջ: Բանակը յայտարարեց թէ իշխանութեան գլուխ անցած է քաղաքացիական կռիւներու առաջքն առնելու համար : Լուսարձելը կը յարգուի :

նական գետնի վրայ: Միեւնոյն ատեն պէտք է բարւոքել Ամերիկայի եւ խորհրդային ժողովուրդներու յարաբերութիւնները :

3.— Գործակցաբար ազատ ազգերուն հետ, պէտք է բարւոքել միջազգային կացութիւնը :

Վերջապէս նշելէ ետք թէ Մ. Նահանգները կը ձգտին ազատ ընկերութիւններու աշխարհ մը ստեղծել վերստին այն համոզումը յայտնած է, թէ նոր Փըրլ Հարպըրի առաջքը առնելու համար Ամերիկա իր աչալրջութիւնը պէտք է կրկնապատկէ, որովհետեւ ըսած է ան «սորվեցանք թէ բանակցութիւնները անակնկալ յարձակումի մը պատրաստութիւնները կրնան քօղարկել »:

Այզընհաուըր, ճառի վերջաւորութեան շնորհաւորած է՝ տը Կոլ եւ Մաքմիլընը որոնք «ամուր կառչած մնացին Ամերիկայի կողքին, հակառակ Խորհրդային Միութեան տեւական եւ յամառ ճիգերուն՝ բաժնելու արեւմտեան խմբակցութիւնը»:

Խրուշչեւ ճառ մը պիտի խօսի, այսօր, Շաբաթ :

Տը Կոլ ձայն – պատկերասփիւռէն կարեւոր յայտարարութիւններ պիտի ընէ, Մայիս 31ին եւ Յունիս 10ին:

Ինչպէս կը նախատեսուէր, քսանեւչորս ժամ յետաձգելէ ետք (Կրոմիքօյի առաջարկին վրայ) Ապահովութեան Խորհուրդը մերժեց Ամերիկան դատապարտել: Միայն Լեհաստան եւ Խորհրդ. Միութիւնը թեր քուէարկած են: Թունուզ եւ Սէյլան ձեռնպահ մնացած են:

Ամերիկայի պատուիրակը՝ Քապոթ Լոճ պատասխանելով Կրոմիքօյի այն խօսքին թէ Խ. Միութեան դէմ եղած ամբաստանութիւնները, լրտեսական գործունէութեան շուրջ, շինծու եւ երեւակայական են ցոյց տուած է փայտէ փոքրիկ մետալ մը ու ըսած. — «Խորհրդային արտաքին նախարարը կը հաւատայ թէ մեր ամբաստանութիւնները ռուսական լրտեսական գործունէութեան շուրջ, շինծու են եւ արժանի միայն ոստիկանական վէպերու : Այս մետալը զոր ունիմ Միացեալ Նահանգներու Մոսկուայի դեսպանին նուէր տրուած է, Խորհրդային կառավարութեան կողմէ :Փոքրիկ հարազատ վերարտադրութիւնն է Նահանգային կնի-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԿԻՐԸ ԿԸ ՇԱՐԺԻ

ՉԻԼԻԻ ՄԷՋ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՂԵՏԱԼԻ Է

6000 ՄԵՌԵԱԼ, 2 ՄԻԼԻՈՆ ԱՆԱՊԱՍՏԱՆ, ՈՒ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Շարժ, հրաբուխ, փոթորիկ իրարու կը յաջորդեն Չիլիի մէջ: Քաղաքներ եւ գիւղեր կործանած են եւ կամ ենթակայ կը մնան բնութեան քմահաճոյքին: Առջի օր Վալտավիայի, Փուէրթօ – Մոնթէյի եւ Չիլէօ կղզեխումբին մէջ երկրաշարժները իրարու յաջորդած են, պատճառ դառնալով մարդկային եւ նիւթական հսկայ վնասներու: Մեռեալներու թիւը վեց հազարի հասած է եւ վախ կայ որ բազմապատկուի: 666 անձեր վիրաւորուած եւ 2500 հոգի կորսուած են : Անապաստանեալներու թիւը երկու միլիոնի կը հասնի :

Ինը լեռներու վրայ հրաբուխներ ժայթքած են, ասոնցմէ երկուքը այս չաբաթ մէջտեղ եկած են: Ծովեզերեայ շրջաններու մէջ ծովուն ջուրերը մինչեւ հինգ մեթր բարձրութեամբ ալիքներ կազմած ու ողողած են՝ դաշտեր, գիւղեր եւ քաղաքներ: Արուեստական երկու լիճեր կազմուած են: Զանազան վայրերու մէջ, հողը մինչեւ 300 մեթր էջք ունեցած է :

Չիլիի երկրաշարժին ազդեցութեան տակ, Ճափոնի ծովեզերեայ շրջանները հսկայ փոթորկոտ – ալիքներու ենթարկուած են: 99 հոգի մեռած եւ 46 հոգի անյայտացած են : Այս կամ այն ձեւով վնասուողներու թիւը՝ 167.147ի հասած է :

Հաւայի, Փիլիպեան կղզեխումբերը, Նոր Զելանտա եւ Աւստրալիա իրենց կարգին ուրականներու ենթարկուած են : Ամէն տեղ վնասները, մարդկային թէ նիւթական, մեծ են :

Եուկոսլաւիա Մակեդոնիոյ շրջանին մէջ շարժ տեղի ունեցած է: Պիրկընի (Նորվեկիա) Թրիէսթէի (Իտալիա) և Ալպանիոյ մէջ եւս շարժեր տեղի ունեցած են: Ամէն տեղ վնասները մեծ են :

ՑՈՅՑԵՐԸ կը շարունակուին Ճափոնի մէջ: Հարիւր հազարաւոր Ճափոնցիներ խուժած են խորհրդարանին վրայ պահանջելով վարչապետ Քիշիի հրաժարումը: Այս դէպքերուն դրդապատճառն է Ճափոնի ստորագրած համաձայնագիրը Մ. Նահանգներու հետ :

ԹԻԶ ԱՌ ԹԻԶ ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՎ

1917ի Հոկտեմբերին ռուս բանակը կը լքէր հայկական ռազմաբեմը ։

1918ի սկիզբը այլեւս ոչ մէկ ռուս զինուոր հայկական ճակատին վրայ ։

Ու ամբողջ 400 քիլոմեթր Քիլկիթ – Երզնկա – Խնուս – Վան գիծը կը ստանձնէին հայկական զօրամասերը ։ Ընդամէնը վեց հրացանաձիգ հետեւակ գունդ, ու նոր կազմակերպուած արեւմտահայ զօրաբաժին մը Անդրանիկի հրամանատարութեամբ ։

Բնական է որ այս տկար ուժերով Հայութիւնը չէր կրնար ունենալ շարունակական ճակատ ։ Հայկական զօրամասերը հազիւ կը բաւէին պահելու գլխաւոր ուղղութիւնները եւ ռազմական շատ կարեւոր յենակէտները ։

Իմաստութի՞ւն էր որ հայկական հրամանատարութիւնը իր տկար ուսերուն վրայ առնէր այսքան մեծ պատասխանատուութիւն ։ Ռազմական տեսակէտէն ոչ, ի հարկէ ։

Սակայն պէտք է նկատի ունենալ թէ, ճակատի վրայ, մենք ոչ միայն զօրամասեր, այլեւ բազմահազար ժողովուրդ ունէինք ։

Կարելի՞ էր այդ ծիւն ձմրան անգամ մը եւս տեղահանել բազմիցս տեղահանուած ու տառապած այդ դժբախտ ժողովուրդը ...

Շատ ծանրակշիռ հարց էր ։

Առկէ զատ, ռազմական տեսակէտէն իսկ, անհրաժեշտ էր ժամանակ շահիլ եւ ինչքան կարելի է, հեռուն պահել թշնամին ։

Ու պատնէշի վրայ մնալով, հայկական տկար զօրամասերը յամառօրէն ամբողջ վեց ամիս դանդաղեցուցին թրքական յառաջխաղացութիւնը, առանց որու, Թուրքերը վաղուց հասած կ'ըլլային էջմիածնի պատերուն տակ, ու թերեւս Արեւելահայութիւնն ալ Արեւմտահայ հատուածի սեւ բախտին արժանանար ...

1918ի Փետրուարի սկիզբը, Թուրքերը առժամեայ զինադադարը խզելով յարձակեցան Երզնկայի վրայ ։ Կռիւները հետզհետէ սաստկացան ։ Էրզրումը 150 քիլոմեթր հեռու, ու բոլորովին կտրուած վիճակի մէջ, Երզնկայի զօրամասը հերոսական դիմադրութեամբ, ստիպուեցաւ նահանջի ճամբան բռնել ։ Յիշատակելու արժանի է Մուրատի յանդուգն հակայարձակումը Սանասա կիրճի եւ Զորսի կիրճերու ընթացքին թրքական եւ քրտական ուժերու դէմ (*) ։ Այս կռիւներու մէջ միայն, հայկական զօրամասը տուաւ 53 սպաննուած եւ 141 վիրաւոր ։

Քայլ առ քայլ կռուելով, Երզնկայի զօրամասը Փետրուար24ին հասաւ էրզրում ։

Մարտ 11ին Վէհիպ փաշայի յառաջապահները արդէն Իլիճայի առջեւն էին ։ Այստեղ եւս Հայերը բուռն կերպով կը դիմադրէին, մէկ օրուան մէջ տալով 130 զոհ, սպաննուած եւ վիրաւոր ։ Նոյն օրը, դէպի ձախ, Թուրքերը գրոհ կուտան Թէքքէ – Տէրէսիի վրայ եւ հայկական զօրամասը սուինամարտի տաք կռուէ մը վերջ միայն, կը յաջողի Կարին քաշուիլ, կորսնցնելով նոյնպէս 93 մարդ եւ 40 ձի, սպաննուած եւ վիրաւոր ։

Մարտ 12ին, կարճ բայց շատ բուռն կռուէ մը վերջ Կարին կը մտնեն ։ Հայերը նոյն օրուան կռուին մէջ կ'ունենան 136 սպաննուած, 95 վիրաւոր ու 60 գերի(**) ։

Գերազանց ուժերու ճնշման տակ, Հայերը կը նահանջեն դէպի Սարըղամիշ – Կարս ։

Ու կռիւը կը փոխադրուի Արեւելահայ հողամասի վրայ, Ապրիլ ամսէն սկսեալ ։

Աւելի բախտաւոր չեղան Խնուսի եւ Վանի զօրամասերը ։ Խնուսի զօրամասը Կարինի գրաւումէն վերջ, ստիպուեցաւ նահանջել դէպի Քէօփրիւ – Քէօյ եւ հոն միացաւ Կարնոյ ջոկատին ։

Աւելի դժուար եղաւ Վանի կացութիւնը ։ Ան դեռ կանգուն կը մնար Կարինի գրաւումէն վերջն ալ ։ Սակայն բոլորովին կղզիացած եւ իր բախտին ձգուած, յուսահատական բուռն կռիւներ մղեց Ոստանի եւ Առնիսի դիրքերուն վրայ եւ Մարտ 21ին միայն նահանջեց, մէկ մասը դէպի Բայազիտ – Իգդիր, այնտեղ իր խոշոր բաժինը բերելով Արարատեան դաշտի մեծ պայքարին ։ Իսկ մնացած մեծագոյն մասը, Իրան անցնելով, Սալմաստ–Ուրմի ճակատին վրայ վեց ամիսներ շարունակ մարտնչեցաւ Ալի Իհսան փաշայի զօրաբաժնին դէմ ։ Այս ռազմաբեմն ալ իր կարգին, յենակէտ դարձաւ Արարատեան հերոսամարտին ։

Ապրիլ 19ին Թուրքերը կը յարձակին Նօվօ – Սէլիմի վրայ ։ Հայերը սքանչելի կերպով դիմադրեցին, տալով երեք սպայ եւ 99 զինուոր սպաննուած, 11 սպայ եւ 153 զինուոր վիրաւոր, ինչպէս նաեւ 70 զինուոր անյայտ ։

Ապրիլ 22ին թրքական յարձակումը կը վերսկսի ամբողջ ճակատի վրայ եւ հայկական բանակը կը քաշուի դէպի Կարսի բերդը ։

Տխուր է Կարսի յանձնումի պատմութիւնը ։ Այդ կողմէն չարագուշակ եղաւ մեզ համար Սէյմի կարճատեւ իշխանութիւնը ։

Ցիշէ՞նք Չխենկելիի նենգ ընթացքը, որ առանց պայմանի եւ հրամանատարութեան գլխու վրայէն, հեռագրով Կարսի յանձնումը կատարեց ։ Տեղը չէ մանրամասնութիւնը տալու ։ Զինուորական տարեգրութեանց մէջ այնպիսի նուաստացուցիչ արարք քիչ անգամ տեսնուած է ։ Զուր անցաւ հայկական հրամանատարութեան ճիգը եւ Ապրիլ 26ին, ժամը 13ին Կարս մտաւ թրքական առաջին զօրասինի հրամանատար գնդապետ Քիազիմ պէյ(***) ։

Մայիս 15ի արշալոյսին, Թուրքերը զինադադարը խզելով, յանկարծակի յարձակեցան Ալեքսանդրապոլի վրայ ու Հայերը ստիպուեցան քաշուիլ ։

Յաջորդական կռուի դիծեր փոխելով հայկական զօրամասերը Մայիս 21ին հասան Ղարաքիլիսէ ։

Մայիս 24 – 25 – 26ին Ղարաքիլիսէի զօրամասերը Նազարբէկեանի հրամանատարութեան տակ կարգ մը յաջողութիններ ունեցաւ ու թշնամին չպրտեց Համամլուի եւ Մայմեխի կողմէն ։ Սակայն Մայիս 27 – 28ին թրքական գերազանց ուժերու ճնշման տակ, Հայերը քաշուեցան Պօղիքենտ – Նիկիտին գծին վրայ, փակելով թշնամիի առաջ Դիլիճան – Երեւան ճամբան ։

Ճիշդ նոյն ատենները բուռն կռիւներ տեղի կ'ունենային նաեւ Երեւանի ճակատին վրայ ։

Ապրիլ 27ին Թուրքերը գիշերային յարձակում մը գործեցին Զէնդէլի վրայ գտնուող Վանի Բ. գունդին վրայ, ուր քաջաբար ինկան գունդի հրամանատար Զարուխեանը եւ 80է աւելի սպաննուած ու վիրաւոր ։

Մայիս 18ի գիշերը, Հայերը Կողբը ձգեցին եւ Գարա – Գարա քաշուեցան ։

Մայիս 20ին Թուրքերը ուժեղ յարձակումով գրաւեցին Իգտիրը եւ հայկական զօրամասերը քաշուեցան Մարկարա, Աբաքսի հիւսիսը ։

Մայիս 21ին երկաթուղիին ուղղութեամբ Թուրքերը յարձակեցան Սարտարապատի զօրամասի վրայ, քշելով դէպի էջմիածին ։ Սակայն Մայիս 23ին, Զօր. Սիլիկեան իր ամբողջ պահեստի ուժերը (ինչպէս նաեւ Ղամարլու կանգնած մեր գունդի մեծ մասը) կռուի գիծը նետելով, յաջողեցաւ խորտակել թշնամիին յառաջխաղացութիւնը ։

Մայիս 24ին Թուրքերը սկսան տեղի տալ ու մեր զօրամասերը գրաւեցին Գարապուրունը, Ալագեազը, Թօլինը եւ Մաստարան ։

Բայց ահա նոյն օրը, Թուրքերը երեւացին Բաշ – Աբարանի առջեւ ։ Այստեղ ալ կատաղի կռիւներ տեղի ունեցան Մայիս 24ին, 26ին ։

Սակայն Դրոյի զօրամասը յաջողեցաւ փակել այդ կողմէն եւս Երեւանի ճամբան (****) ։

Եւ վերջապէս թրքական հրամանատարութեան առաջարկով, զինադադար կնքուեցաւ, իսկ Յունիս չորսին ալ Հայաստան ստորագրեց հաշտութեան դաշինքը ։

Այսպէս ահա, հսկայ տարածութիւններ չափելով, թիզ առ թիզ պայքարելով եւ բնութեան եւ դարաւոր թշնամիին դէմ, յոգնած, ուժասպառ, բոլորովին մինակ, բայց յամառօրէն ու հաւատաւոր, հայ ռազմիկը մնաց պատնէշի վրայ ։

Սարտարապատ – Բաշ – Ապարան–Ղարաքիլիսէ գիծը, վերջին խարիսխն ու առանցքը դարձաւ մեր ազատատենչ պայքարին ։ Մեր գոյամարտի ամենաբուռն մէկ պահը եղաւ ... ։

Կաթիլ կաթիլ ու յաճախ յորդառատ հոն, մեր դարաւոր սրբավայրերուն կից, մէկ աւազանի մէջ լեցուեցաւ հայ ժողովուրդին արդար արիւնը, ու անկէ ծնունդ առաւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը ։

Մայիս 28, 1938 Տ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

(*) Երզնկայի հայկական զօրամասը կը հաշուէր 1800 մարտիկ ։ Իրեն դէմ կը գործէին թրքական 36րդ զօրաբաժինը եւ հազարաւոր քրտական անկանոն ուժեր ։

(**) Կարինի հայկական ուժերու թիւը մօտ 3500 էր, ընդհանուր հրամանատարութեամբ Անդրանիկի ։ Թուրքերը ունէին 36րդ. հետեւակ զօրաբաժինը, ու մօտ 3500 հեծեալ Քիւրտեր, ընդամէնը մօտ 60.000 մարդ ։ Պէտք չէ մոռնալ որ Կարինի շուրջ կ'ապրէին 20.000 Թուրքեր, որոնցմէ հինգ առ հարիւրը զինուած էին կանոնաւոր զէնքերով ։

(***) Կարսի ճակատին վրայ գործող հայկական բանակը կը հաշուէր 36 գումարտակ, մօտ 15.000 սուին ։ Իսկ թրքական բանակը երեք զօրաբաժին, ուժեղ հրետանի եւ քրտական անհամար զօրամասեր, մեծ մասը ձիաւոր ։

(****) Ամբողջ ռազմաճակատի վրայ հայկական բանակը կը հաշուէին մօտ 17 հազար մարդ ։ Իսկ Թուրքերը ունէին 3րդ, 5րդ, 11րդ, 36րդ կանոնաւոր զօրաբաժինները, ինչպէս նաեւ անկանոն մասեր, ընդամէնը 35.000 մարդ ։

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՅԻՍ 28 Ի ԱՌԹԻՒ

Թիւրիմացութիւն է մտածել թէ պատմութիւնը դէպքերու եւ թուականներու շարահիւսութիւն մըն է լոկ ։ Նման են – թադրութիւն մը կը նախատեսէ անբովանդակ եւ ներքնապէս պարպուած ժողովուրդի մը քաշքշուած գոյութիւնը ։ Առաջին առթիւ, հիմնական կէտ՝ պատմութիւնը բովանդակութիւն մը ունի կամ ոգի մը ինչպէս կը սիրենք ըսել ։ Արդարեւ՝ ամէն մէկ դէպքի եւ թուականի ետեւ կայ այդ դէպքին առիթ տուող առարկայական պատճառը ու նաեւ այդ դէպքին տուն տուող մղիչ գաղափարը ։

Վարդանանցին ետին ցայտուն կեցած են ազգային պետականութեան պահպանման եւ խղճի ազատութեան գաղափարով եւ հաւատամքով խանդավառուած ըլլալու ներքին այլ գիտակից դրդապատճառները ։ Մնացածը՝ պարագայական մանրամասնութիւններ, որոնք գոյութեան պարագային իսկ՝ առիթ պիտի չտային Պատմական Մեծ ճակատամարտին, եթէ երբեք Հայութիւնը պարպուած ըլլար վերեւ յիշուած գաղափարներէն, իտէալներէն ։

Տասնեւհինգ դարերու ժամանակամիջոցով մը Վարդանանցէն բաժնուած, Մայիս 28ը իր կարգին՝ ժողովուրդի մը գոյատեւելու անյողդողդ որոշումին արդիւնքն էր ։ Թուրքը Սարտարապատէն եռք կրնար մինչեւ Սինեաց աշխարհն ալ ոտքի կոխան դարձնել, առանց ղոյզն դիմադրութեան հանդիպելու, եթէ երբեք Հայուն համար այնքան ալ նշանակութիւն չունենար թէ պիտի ապրէր իբրեւ Հայ կամ Թուրք ։

Այս այսպէս ըլլալով՝ 1918ի գարնան տեղի ունեցած մեծ եւ բախտորոշ ճակատամարտը հարկադրաբար խորհրդածութեան կը մղէ ամէն Հայ ։

Հա՞րկ է կրկնել թէ Երեւանի եւ Էջմիածնի քթին տակ զէնքի դիմած հայ մարդը՝ զինուորական թէ շինական, մտաւորական թէ հոգեւորական, այր թէ կին, մեծ թէ փոքր առաջին առթիւ որոշած էին պահել իրենց ինքնութիւնը, դիմագիծը, այսինքն Հայ անուանուելու արժանիքը ։ Ուստի Գոյատեւման պայքար էր եղածը ։

Անցողակի նշենք՝ ազգային ինքնուրոյնութիւնը պահելու եւ պահպանելու միայն մէկ ձեւ կայ եւ ոչ երկու ։ Լիակատար ազատութեան մէջ, առնուազն այդ հեռանկարով ապրելու յոյսին մէջ է միայն որ ժողովուրդ մը կրնայ ամուր կառչած մնալ իր հողին եւ արմատին ։

Քառասուն եւ այսքան տարիներէ ի վեր Հայ կեանքը ալեկոծուած է, աւելի ճիշդ հայ մարդը հոգեկան երկընտրանքի մը մէջ է ։ Մէկ կողմը՝ վարդապետութիւն մը եւ իրաւակարգ մը, որ տէրն է իր աշխարհին եւ ժողովուրդին մէկ կարեւոր թիւին ։ Միւս կողմը ազգային պատմական զգացումներ, գաղափարներ եւ իտէալներ, որոնք համադրուելով եւ իրարու վրայ բարդուելով կուգան կը յանգին անկախ ապրելու ձգտումին ։

Վարդապետութիւնը օտար է, ուստի՝ խորթ ։ Հայ մարդը չէ խանդավառուած անով ։ Մարքս ու Լենին իր սրտին կը խօսին այնքան որքան մի ոմն Ջի - Ջանկ ։ Սակայն անտարբերութիւնը փոխուի՝ երբ նկատի կ'ունենայ որ կա... մայ – ակամայ այդ օտարը նստած է... սրտին վրայ, հայրենիքի մէջ, ու... կրնայ նստիլ երկար ։ Իրերու այս պա... մաններուն մէջ ստեղծուած են երկու... ւի Հայեր ։ Աւելի ճիշդ երկու... մտածողութիւններու տէր Հայեր ։ ... դենք անմիջապէս որ խորքին մէջ... մարդը մէկ եւ ամբողջական է, այսինքն... հայրենասէր, ազգասէր եւ ազատասէր... Երկուութիւնը կը սկսի՝ երբ Հայը... սկսի խորհրդածել ներկայի եւ ապագայի... մասին ։

Մինչ մէկը կը հաւատայ եւ ջատագով... է անկախութեան, միւսը տարակուսան... քով հարց կը դնէ ։ Մի՞թէ հնարաւոր... ինծի ալ սիրելի այս բաղձանքին իրականացումը ։

Այս հարցումին պահուն իր ուսին... հպի Օտար Ծանօթը.— « Ի՞նչ պէտք ... ազատութեան ձգտելու, չէ՞ որ հայրե... նիքդ կը ծաղկի, հայ հոգին կ'ուռճանայ... Տես չէ՞ն ու բարգաւաճ քաղաքները... յութի դաշտերը, ու վերջապէս մտածէ... երէկուան մասին ։

Զարմանալի՞ է, ուրեմն, որ հայ մարդուն այս տեսակը կ'ելլէ ու կը յայտարարէ թէ խորհրդային կարգերով իրագործուած են իր եւ իր նմաններուն ազգային իղձերը ։

Թերեւս ոչ ։

Խորհեցէք թէ Օտար այս Ծանօթը մի... կը հրամցնէ վարդապետութիւն մը, ... կը ժխտէ ամէն ինչ որ մօտ է մեր սրտին... ազգ. հայրենիք եւ ժողովրդավարութիւն ։ Ինչ որ թոյլ կուտայ ժամանակաւոր եւ հարկադրական է ։ Ինքն իսկ –... տար Ծանօթը — կը խոստովանի այս պարագան ։

Զարմանալի՞ է դարձեալ որ հայրենի... հողին կառչած հայ մարդը, որ շատ... ւելի մօտէն ծանօթ է Օտար Ծանօթին... երբեմն լուռ, երբեմն կէս բերան, երբեմն ալ լման բերանով, կը յայտարարէ –

« Դու էլ նայիր նրա սէգ զագաթին... անցիր» ։

Կամ՝ «Հայ ժողովուրդ միակ փրկութիւնդ հաւաքական քու ուժիդ մէջ է» ։

Միւսը՝ հաւատաւորը, այն որ կը ... նայ Օտար Ծանօթը իր ուղն ու ծուծով, այն որ պատմութեան դարաւոր այլ... ւիրական կանչին ականջալուր է, կ'ը...

Անկախութիւն պահանջելով մենք ... սահմանափակուիլ տուեալ ժամանակա... շրջանի մը մէջ, որովհետեւ անկախութեան ձգտումը ժամանակաւոր, վաղանցուկ գոյութեան մը պահանջը չէ ։ ժողովուրդները տեւական են, հետեւաբար... անոնց տեւականութեանը հետ կապ... են ։ Երբ սերունդ մը կը խանդավառ... անկախութեան համար, նկատի չունի... իր ժամանակաշրջանը ։

Ուստի երբ անկախութեան մասին... մտածենք, մենք պարտաւոր ենք մեր... տածումը զերծ պահել ներկային կապ... դիչ պայմաններէն ։

Վերջին հաշուով՝ սերունդէ սերունդ... նուիրուող այդ ճիգերն են որ կը ... ցնեն եւ իրականութիւն կը դարձնեն... պատակը ։

Հետեւաբար հիմնականը սա է ։ Ազ... տութեան զգացումը, որ բնածին է... մարդուն մօտ, պէտք է դառնայ գա... փար ու քաղաքական հանգանակ ։

Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր հանգանակը, ... աւելի ճիշդ ի՞նչ կը թելադրէ մեզի Մա... յիս 28ը ։

Անուրանալի է որ մեր ապագան ... քակտելի կապերով զօդուած է ... հայրենիքի ներկային եւ ապագային...

Առանց նկատի առնելու Օտար Ծանօ... թին ներկայութիւնը մեր սրտին վր... ամէն Հայու եւ առաջին առթիւ ... եւ 28ի ոգիին ականջալուր ... Հայուն պարտականութիւնն է գործ... կանգնիլ մայր հայրենիքի բարգաւաճ... մին ։

Այո, ըսենք ու կրկնենք, Մայիս... պահանջ կը դնէ սիրել ներկայ ... տանը եւ սատարել ժողովուրդին ։

Ամէն մէկ քար – քարի վրայ ... աշխատանք, Հայաստանէն ներս ... հաշուով Մայիս 28ի ոգիին սատար... կը ձգտի ։ Ամէն մէկ նոր բարգաւաճ... մեր ժողովուրդին ազգային գոյա... մէկ նոր գրաւականը կը դառնայ ։ Մայիս 28ի...

Այս այսպէս ըլլալով՝ Մայիս...

ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

Օ՛հ, մայիսեան առաւօ՛տ,
Յաղթանակի արշալոյս,
Թո՛ղ որ, այրիմ, մոխրանա՛մ,
Քու շունչովդ մահանամ․․․:

Մեր բոցաշունչ բանաստեղծը, Դանիէլ Վարուժան, մարգարէական շունչով ինչպիսի գեղեցկութեամբ երգած է «Հայ պիտի գեղեցկութեամբ երգած է «Հայ մարտիկներն ու հերոսները»: «Ու պայքար, պայքար, պայքար երգեցի, Ձեզի ընծայ, հայ մարտիկներ»:

Եթէ իր ճրագը չմարէր, եթէ իր դանակը չփշրուէր, եթէ ողջ մնար տաղանդաւոր բանաստեղծը, հաւատացէք, Աստուածային շունչով պիտի երգէր, Հայոց պատմութեան նորաբաց արշալոյսը, Մայիս 28ի հերոսամարտը:

Հերոսնե՛ր, ինչպիսի անձնուէր մարտիկներ, որոնք, Արիւծ Մհերներու հոգիներուն թռիչքներով, պատմական լուսաւոր էջեր արձանագրեցին Հայոց պատմութեան մէջ:

Ոչ մէկ ժողովուրդ, իր հողին, իր ազատութեան համար այնքան արիւն թափած է, որքան մեր սքանչելի եւ ազնիւ ժողովուրդը:

Քրքրեցէ՛ք ժողովուրդներու պատմութիւնը, դուք դարձեալ պիտի չգտնէք անբասիր եւ կորիճ երիտասարդներու պայքարը, ափ մը հող ունենալու համար Աստուծոյ արեւուն տակ:

Ստեղծագործ եւ շինարար ժողովուրդ մը որու միակ մեղքն եղաւ քրիստոնեայ ըլլալը: Որ աշխարհի քրիստոնեայ ժողովուրդներու նենգութեամբն ու դաւաճանութեամբ զոհը դարձաւ, մարդկային խոչալի մը: Յեղը, Գողգոթայէ Գողգոթա բարձրացաւ, յանուն «խաչին ու Մահիկ»ին պայքարին: Եղաւ ժամանակ մը, երբ հողինները թռիչք էին առած, Սասունցի Դաւիթի չուքն էր, որ Արարատեան հողին վրայ կը սաւառնէր:

Պայքարի վերջին ճակատամարտը, մահու եւ կենաց կռիւը, հայ ապրելու, կամ մոխիր դառնալու հարցը:

Հաւատացէք, սորկացած հողիներուն տրուած չէ հերոսական ճակատամարտներ մղել, յանուն գոյութեան պայքարի:

Ահա, Մայիսեան անմահ հերոսամարտը:

Հայոց քաջամարտիկ հսկաները, Սասունի եւ Վասպուրականի, մեր անմահ ֆէտայիները, դարձեալ պատնէշին վրայ: Մահ կամ ազատութիւն:

Պատմութեան մէջ չարձանագրուած կռիւ մղեցին, պարտութեան մղելով թշնամին, դարուս չարագործը:

Հայոց հայրենիքին այսօրուան կորիզը այդ հերոսամարտին ծնունդն է:

Բաշ Ապարանի հերոսամարտը դիւցազնօրէն վարելու համար, առիւծի սիրտ եւ հերոսական հոգի պէտք էր: Զայն վարեցին Դրօներն ու Նազարբէկեանները, յաղթանակի դափնեպսակը վաստկելով:

Տեսէք սորկացած հոգիները, ինչպէս երէկ, այսօր ալ վախով կ'ուրանան մեր անմահ ճակատամարտը:

Տեսէք, մարդկութենէ լքուած սա կենդանի դիակները, որոնք Յուդայի ժպիտով, գաղափարական ընկերներ եւ իտէալիստներ էին երէկ:

Այսօր, վատօրէն, սորկօրէն կ'ուրանան ամէն ինչ:

Ազգերը իրենց հայրենիքով հպարտ են, ժողովուրդները իրենց ստեղծագործ աշխատանքներով:

Երէկ հայրենիք չունէինք, բայց պայքարի առաջին գծին վրայ էինք: Ունեցանք այդ հայրենիքը:

Խիզախօրէն, արիւնով ձեռք բերուած հայրենիքը, մեր հերոսներուն արեան յաղթանակը:

Եթէ Արարատեան հողն ու քարերը լեզու ունենային, եթէ Արարատեան մեր ժողովուրդին ազատ լեզու տրուէր, հաւատացէք, պիտի աղաղակէին այս կէս Հայերու երեսին, Մայիսեան Արշալոյսով բացուեցաւ հայրենիքին պատմութիւնը:

Մայիսեան յաղթանակին հպարտութեամբ, վառ պահենք հայրենիքի ազատութեան խտէալը:

Հայրենիքին ու սփիւռքին, արեան դաշինքն է այս:

Օ՛հ, Մայիսեան առաւօտ,
Յաղթանակի արշալոյս,
Թո՛ղ որ համբուրեմ, քու շրթներդ
մեղրածոր,
Մոխրանա՛մ, մահանա՛մ,
Քու շունչովդ բոցավառ:

Մ. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Կ'ըսէ. — Ծառայել հայրենիքին, այո, ոչ սակայն Օտար Ծանօթին, որ ոչինչ ունի հասարակաց մեր երկրին եւ ժողովուրդին հետ:

Հայրենիքը եւ Հայը տեւական եւ մըշտնջենական արժէքներ են, ուստի գոյութեան չհնուելով պատուաստուած: Միւ-ո՛ր այն որ հայերէն կը խօսի սլաւական հնչիւնով եւ տարօրինակ եւ խորթ միտքեր կ'արտայայտէ, այսօր կայ՝ վաղը չկայ:

Պէտք չէ մոռնալ թէ իրաւակարգերը երբեք ալ տեւական չեն եղած, այլապէս քաղաքակրթութիւնը լճացած պատկեր մը պիտի ներկայացնէր՝ մնալով նախնական վիճակի մէջ:

Փա՛ստ: Քառասուն տարուան մէջ քառասուն եւ աւելի անկինադարձեր տեղի ունեցան այդ իրաւակարգէն ներս:

Կեանքը կայունութիւն չի սիրեր, այլ շարժում, փոփոխութիւն: Այս վարկածը առաւել ճշմարիտ է քաղաքական կեանքէն ներս, ուր առաւելապէս պէտք է ըսպասել եւ ակնկալել այն բաները, որոնք չեն ակնկալուիր:

Վերջին տասնամեակներու պատմութիւնը կը վկայէ մեր տեսակէտը:

Ցստակ է եզրակացութիւնը: Հայ մարդուն համար անկախութեան ձգտումը պահանջք մը աւելի պարտաւորութիւն մըն է: Շինել, սատարել, օգնել այն ամէնը որ Հայութեան դրոշմը կը կրէ ու միշտ յիշել որ քաղաքակրթութիւնը իվերջոյ իր ծոցէն դուրս պիտի հանէ ամէն մէկ խորթ երեւոյթ.... ու այն ատեն Մայիս 28ով հողեցած հայ մարդը կը բազմի իր գահին՝ Հայրենիքին մէջ:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԻՐ ՏՈՒՆԸ

Ինչպէս ընտանեկան պարագաներու մէջ, երբ մարդ, ուր որ ալ երթայ, ուր որ ալ այցելէ, մօտ կամ հեռու, որչափ որ ալ մնայ, կարծեմ նորէն միշտ կը փնտռէ, կ'ուզէ որ վերադառնայ իր ծնած տեղը կամ գիւղը, իր տանը մէջ, ուրտեղ միայն իր հանգիստը կը գտնէ, իր յիշատակներուն հետ անուշ թէ լեղի:

Այնպէս ալ, ազգեր ու ժողովուրդներ կ'ուզեն որ ապրին իրենց բնակած երկրին մէջ: Իրենց գիւղերուն, իրենց սեփական տուներուն, վերջապէս իրենց հայրենիքին սահմաններուն մէջ, ուր մէկը խորթ աչքով չնայի իրենց: Ուր տիրապետէ իրենց մայրենի լեզուն, ուր իրենց դպրոցներն ու եկեղեցիներն, ունենան առանձին, ուր իրենց զաւակները մեծնան ու զօրանան հայրենի կտուրին տակ, ուր իրենց հովանի ըլլայ հարազատ կառավարութիւն մը, պաշտպան ամէն հովերուն դէմ, ուր մանաւանդ ազատ ըլլան իրենց ուղածը ու փափաքածը գործադրելու, ուր անկախօրէն ապրին, ազատ ու համարձակ, առանց վախի ու սարսափի:

Այդ պահանջն ու զգացումը մարդուս տրուած է կարծես, երկինքէն, ի բնէ, իր մանկութենէն, իր ծնունդէն, իր խանձարուրէն, ինչպէս երգած է Մ. Նալպանտեան իր «Ազատն Աստուած»ին մէջ:

Այս գիտնալով հանդերձ ինչո՞ւ կ'ուզեն դեռ կապտել ազգերու ազատութիւնը ու անկախութիւնը, ըլլան անոնք մեծ թէ փոքր, ապրին արեւուն տակ ինչպէս իրենք կ'ուզեն:

Կը ճառեն, կը քննադատեն ուրիշներու բռնաբարումները, ուրիշ ազգերու ընչաքաղցութիւնը, ուրիշներու տիրելու, ուրիշներուն հողը բռնագրաւելու ցանկութիւնները: Բայց չեն նայիր իրենց ըրածին վրայ, որ միեւնոյնն է, կ'ընեն ինչ որ կը քննադատեն:

Մէկը չի համարձակիր բողոքել թէ դուն ինչո՞ւ կը պահես ազգերը հզօր մականի տակ, ջնջած անոնց դարաւոր անկախութիւնը, ու սորուկ ըրած, գերի դարձուցած:

Ե՞րբ պիտի գայ այն օրը, երբ փարատին մշուշն ու ամպերը մեր երկրին վերեւ, փշրուի մահիկը, կոտրի մանգաղն երկաթէ, որ թէեւ խորհրդանիշ է հողին մշակութեան, բայց ինչ գլուխներ հնձած է ու կը հնձէ դեռ:

Ու ծագի արշալոյսն անգամ մը եւս մեր անբախտ ազգի գլխուն ու օր ու արեւ տեսնենք պայծառ, ամէն մարդ իր պապենական երդիքին մէջ, ամէն մարդ իր տունը, թողած ընդմիշտ թափառական ցուպն ու մախաղն հինցած ...

ՄԷՆ-ՍԷ

Հ. Օ. Մ.

*

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԸ

Մայիս 22ին, Կիրակի գիշեր, Լիւթեսիա պանդոկի ընդարձակ սրահը ողողուած էր ելեկտրական լոյսերու մէջ:

Խորը, ընդարձակ պատուոյ սեղանի մը առջեւ, տեղ գրաւած էին Փարիզի Կապոյտ Խաչի վեթերան ընկերուհիները:

Մնացեալ բոլոր սեղանները գրաւուած էին ընտիր հասարակութեամբ որոնք եկած էին իրենց յարգանքի տուրքը տալու կանացի այս մեծ կազմակերպութեան:

Ֆրանսահայ Կապ. Խաչը, Հ. Օ. Մ.ի յիսնամեակին տօնակատարութեան առթիւ, համախմբած էր Ֆրանսահայ բոլոր այն անձնուէր տիկինները, որոնք, տարիներ շարունակ իրենց տուրքը բերած էին Միութեան, եւ ոմանք ալ եղած էին անոր հիմնադիրները:

Կեդր. Վարչութեան ատենապետուհի ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ, որ Նոր էր վերադարձած Արեւելքէն, ուր կը գտնուէր չորս ամիսէ ի վեր՝ իբրեւ հիւրը Իրանի Հայ Կանանց Միութեան, կատարեց հանդէսին բացումը. —

«Սիրելի հանդիսականներ, 50 տարիներ առաջ Հ. Օ. Մ.ը ծնունդ առած է Ամերիկայի մէջ: Կանացի այս մեծ կազմակերպութիւնը — պատիւ իրեն— այդ թուականէն մինչեւ այսօր կը շարունակէ իր գործունէութիւնը անխոնջ կերպով:

Հրապարակաւ խոստովանինք, որ Հ. Օ. Մ.ը հիմնուած է այն հսկայ կազմակերպութեան կողմէ, որ հայ իրականութեան ճակատագիրը իր ձեռքն է առած, որ կը կոչուի, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն: Ան իր եղբայրական օգնութիւնը բնաւ չէ զլացած, ու չի զլանար մինչեւ այսօր»:

Հայ ժողովուրդին ցաւերը ամոքելու համար, եւ գութը միայն նպատակ ունենալով՝ Հ. Օ. Մ.ը կը գործէ ամբողջ գաղութահայութեան մէջ, զանազան անուններով, Կապ. Խաչ, Կարմիր Խաչ, Օգնութեան Խաչ, Գթութեան Խաչ, եւայլն:

Հայը Հայ պահելու մտահոգութեամբ, եթէ մէկ ձեռքով կ'օժանդակէ չքաւորին, միւս ձեռքով կը մատակարարէ կրթական գործը:

Բացի Պէյրութի ափլանճեան ճեմարանէն, ան կ'օժանդակէ բոլոր այն վարժարաններուն որոնք կարիք ցոյց կուտան: Պէյրութի ազգային վարժարաններու չորքաւոր տղոց պնակ մը կերակուրը հսկայ ձեռնարկ մըն է, արժանի ամէն գնահատանքի:

Պաղեստանէն մինչեւ Յունաստան եւ Ֆրանսա, Ամերիկայէն մինչեւ Իրաք ու Միջին Արեւելք տարածուած Հ. Օ. Մ.ը պատիւ կը բերէ Հայութեան իր 12.000 անդամուհիներով:

Պ. Ճօրճ Մարտիկեան եւ Ձօր. Ճէքէրճեան երբ կը յաջողցնէին հայ գաղթականներու Ամերիկա մուտքը, այս Միութիւնն էր որ 10.000 տոլարով կ'օժանդակէր ձեռնարկին:

Ֆրանսայի մէջ 31 տարի է գոյութիւն ունի Կապ. Խաչի կազմակերպութիւնը, որ կը ծառայէ նոյն նպատակին, միեւնոյն ծրագրով: Անցեալ տարի տօնեցինք մեր 30ամեակը:

Ձեզի ծանօթ է որ ան ունի իր սեփական Մանուկներու օդափոխութեան կայանը, Ժիւրայի բարձունքներուն վրայ, ուր ամէն տարի երկու հարիւր մանուկներ կ'երթան կազդուրուելու եւ կ'առաջնորդուին հայ ոգիով:

Այսօր պիտի յիշատակենք անունները ամէն անոնց, որոնք հիմնեցին այս կազմակերպութիւնը Ֆրանսայի մէջ, որոնք, անձնուիրաբար ծառայեցին, ու իրենց մազերը ճերմկցուցած արդէն այսօր, այս պատուոյ սեղանին առջեւ տեղ գրաւած են:

Հոս ընկերուհին կը կարդայ անունները բոլոր վեթերան ընկերուհիներուն, ներկաներուն ծափահարութեանց մէջ:

Ապա շարունակելով իր խօսքը, կ'ըսէ.

Հայ կինը ուրիշ կիներու չի նմանիր, իւրաքանչիւր Հայուհի առիւծ մը ունի իր հողին մէջ, հայ օճախը, հայ պատիւը պաշտպանելու համար գիտէ զոհաբերուիլ: Յարգանք բոլոր մեր վեթերան ընկերուհիներուն եւ ընկերներուն որոնք իրենց ճիգը չխնայեցին որպէսզի այս Միութիւնը ապրի: Այսօր մենք կ'երթանք՝ նորերը պէտք է հասնին մեր ետեւէն, որպէսզի այս Միութիւնը մնայ ծաղկեալ ու վսեմ:

Ձեզի կը մնայ, սիրելի հայ մայրեր ու քոյրեր, որ վեթերաններու տեղերը գրաւելով վառ պահէք այս կրակը:

Ներկաներու փափաքին վրայ կ'որոշուի շնորհաւորութեան եւ յարգանքի հեռագիր մը ղրկել Ամերիկայի Հ. Օ. Մ.ին:

Խօսք կը տրուի ընկեր Հրանտ Սամուէլին, որ համառօտակի ներկայացնելէ ետք ՀՕՄի եւ իր մասնաճիւղերու գործունէութիւնը, կ'աւելցնէ. —

Յիսուն տարուան վաստակով մըն է, որ կը ներկայանայ ՀՕՄ.ը մեզի այսօր: Փետրուարէն ի վեր բոլոր գաղութներու մէջ հանդիսաւոր տօնակատարութիւններ տեղի կ'ունենան այս առթիւ: 84 մասնաճիւղեր գոյութիւն ունին միայն Ամերիկայի մէջ: Հայապահպանման պարտականութեան ամենամեծ բաժինը կ'իյնայ այս կազմակերպութեան վրայ, որպէսզի հայկ. շունչ ներշնչէ նորահաս սերունդին: Յիսնամեակին առթիւ մեր շնորհաւորութիւնները ՀՕՄ.ին եւ Ֆրանսահայ Կապ. Խաչին, մաղթելով որ անոնք աճին ու բազմանան ծառայելու համար վսեմ նպատակին:

Պատրաստուած էր ճոխ գեղարուեստական բաժին մը, որ խանդավառ մթնոլորտ ստեղծեց ներկաներուն մէջ:

Ընկեր Պօղոսեան եւ Սերոբեան, մեներգեցին դաշնակի ընկերակցութեամբ Կարպիս Աֆրիկեանի բազմաթիւ երգեր, ծափեր խլելով: Օր. Զառափեան, դաշնակի վրայ վարպետօրէն նուագեց մի քանի խանդավառ կտորներ: Օր. Գաբոյեան ապրումով արտասանեց յուզիչ կտոր մը:

Ընկեր Եր. Գրիգորեանին վիճակուած էր նաեւ ընել երկու արտասանութիւններ ազգային ոգիով:

Օր. Թառօ եւ Ճերանեան նախ առանձինն ու ապա զոյգ պարերով ոգեւորեցին ներկաները:

Գեղարուեստական բաժինը վերջ կը գտնէր եռեակով մը, Աֆրիկեանի՝ — որ միեւնոյն ժամանակ կ'ընկերանար դաշնակով — Սերոբեանի եւ Պօղոսեանի մասնակցութեամբ, որոնք կրկնուեցան խանդավառ ծափահարութիւններով:

Ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ հանդէսը փակուած յայտարարեց ուշ գիշերին, շնորհակալութիւն յայտնելով փարիզեան 10 մասնաճիւղերուն, ներկաներուն եւ բոլոր անոնց որոնք հաղորդակից ենկապ. Խաչի գործունէութեան:

Գ. ՊԱՐԹԵՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԻԿՏՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ, հայկական Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահը՝ վերջին տարիներուն արտասահմանի տասը ակադեմիաներու անդամ ընտրուած է:

Այս տարի Յունուարին, Անգլիոյ արքայական աստղագիտական ընկերութիւնը, որուն անդամն է 1953էն ի վեր հայ գիտնականը, անոր պարգեւած է ոսկիէ շքանշան մը՝ աստղագիտութեան բնագաւառին մէջ կատարած իր աշխատանքներուն համար:

Մայիս 4ին, Համբարձումեան Լոնտոն մեկնած է ստանալու համար պարգեւը: Այս առթիւ հայ գիտնականը խօսած է Տարվինի տեսութիւններուն հիման վրայ աստղագիտական ասպարէզին մէջ իր վերջին հեղազօտութիւններուն արդիւնքին շուրջ:

Հայ գիտնականը իր հետ տարած է Բիւրականի աստղադիտարանի քանդակապատկերը, որ շինած է մանրափորագրիչ Եդուարդ Ղազարեանը:

ԱՐԱՄ ԲԱԲԱՅԵԱՆԻ «Շիլլէրը հայ գրականութեան մէջ եւ թատրոնում» գիրքը լոյս տեսած է: Փաստերով ցոյց տրուած է, թէ երբ Շիլլէրը հայ գրականութեան մէջ մուտք գործած է, ինչ վերաբերում ցոյց տուած են անոր հանդէպ հայ գրագէտները, երբ կատարուած են անոր բանաստեղծութիւններուն եւ թատերակներուն թարգմանութիւնը եւ տպագրութիւնը: Ընդարձակ տեղ յատկացուած է հայ բեմին վրայ Շիլլէրի երկերուն բեմադրութիւններուն:

քին իր ատենին զետեղուած էր դեսպանին աշխատասենեակին մէջ, պատուոյ տեղ մը: Ժամանակ մը ետք յայտնի եղաւ թէ առարկան խարդախուած էր ու ներքնամասին մէջ զետեղուած էր մանրաձայն մը (միքրօ), որուն միջոցաւ «դրսեցիներ» կրնային մտիկ ընել ամէն ինչ որ տեղի կ'ունենար ներսը» :

Ապահովութեան Խորհուրդի մէջ ձախողելէ ետք, հաւանական է որ Խ. Միութիւնը ամերիկեան օդանաւին հարցը տանի Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան լիակատար նիստին:

ԱՊՐԻԼ 11-24 Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 9ին, Թէաթրը Ժիմնազ :

Rue du Théâtre Français, La Canebière

Հովանաւորութեամբ Ազգ. Առաջնորդարանին եւ յարանուանութեանց :

Կը նախագահէ՝ ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆ:

Կը խօսի՝ ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ:

Պ. Գ. ՏԷՐ - ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Օր. Պ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ (ֆրանսերէն)

ՓՐՕՖ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական յայտագիր :

Սգահանդէսի վերջաւորութեան ծաղկեպսակ մը պիտի զետեղուի Մօնիւմանտէ Մօպիլի արձանը, Ռէֆորմէ եկեղեցիին դիմաց :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Իսիի նամաւոր խումբը տարեկան իր առաջին ցերեկոյթը կազմակերպած է այս Կիրակի ժամը 16ին, Իսիի Խրիմեան դպրոցը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ն. Պ. Հայ Սպայից Միութեան խնդրանօք այս Կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, աւանդական հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, ի յիշատակ բոլոր հայ պատերազմիկներու, որոնք քաջաբար ինկան 1918 Մայիսին, Սարդարապատի եւ ուրիշ պատմական ճակատամարտերու մէջ, յետ մղելով դարաւոր թշնամիին գերազանց ուժերը, փրկեցին Հայութիւնը եւ Ս. Էջմիածինը :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 20.30-ին, Սինեմա Մանեան: Ավընիւ-Քալիֆորնի կը ներկայացուի՝

ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՄԱՐ

(Շիրվանզադէ)

Դաւիթ Բէկէն եւ Անուշէն կտորներ պատրաստուած Երեւանի մէջ :

Տոմսերու գին 3 Ն. Ֆ., ի նպաստ Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանին :

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 20.30-ին, Սինեմա Ռօքսի (65պիս, Րիւ Ռօշըշուար) :

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՏՄՈՒՄ ԳԵՏԸ ՀԱՅԱԽՕՍ ԺԱՊԱՒԷՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Պերճ Զիլինկիրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ Պերճ Զիլինկիրեանի մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա, կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն գիներով :

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի :

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի :

AMERICAN LLOYD

48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE

MARSEILLE

Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին :

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

28 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Զ. թաղամասի քաղաքապետարանի շքեղ սրահներուն մէջ, 6 Փլաս Սէն Սիւլփիս :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ԵՒ ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

եւ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ

Ընկ. ՕՆՆԻԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին

Երգ՝ Յարութիւն Ճապուրեան (կիթառի ընկերակցութեամբ Լեւոն Պօյաճեանի) եւ ծանօթ երգիչ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Արտասանութիւն՝ Օր. Շաքէ Յովհաննէսեան եւ ընկեր Երուանդ Գրիգորեան :

Հայկ. պարեր, մենապար եւ զոյգ պար Լիւսի, Վիգէն եւ Օր. Թարոն :

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի :

Խօսնակ՝ Ընկ. Գ. ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը :

Robert Séto et ses Rumbero, vedette d'Europe No 1

Առատ եւ մատչելի պիւֆէ : ՄՈՒՏՔ 4 Ն. Ֆ.

Հաղորդակցութեան միջոցներ մեթրօ Սէն Սիւլփիս :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին կողմէ :

28 Մայիս, Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին, Սթիւտիօ Քրէֆի մէջ, 24 Րիւ Տիւնուար :

Մասնակցութեամբ Լիոնի Հայ Ազգ. Միութեան, Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ Ընկ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կ'արտասանեն՝ Օր. Փ. Տապաղեան, Օր. Ս. Կարապետեան, Պ. Ս. Չէքէրեան:

Կը նուագէ ընկեր Յ. Պէրպէրեան :

Կը պարէ Օր. Մութավէլեան, Շամիրամի եւ հայկական պարեր :

Կ'երգեն Օր. Ա. Կարապետեան, Պ. Ժագ Թիսօ, հայերէն եւ ֆրանսերէն Տիկին Մ. Կարապետեան :

Մուտքը ազատ է :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ Ժէ Սէն Լուի սրահին մէջ, Յունիս 19ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ԱՄԵՐՍՖՈՐԹԻ ՄԷՋ (Հոլանտա)

29 Մայիս, կիրակի ժամը 3 – 6 «Ասթորիա»յի սրահը

Կը խօսի ՆՈՒՊԱՐ ԽՍԱՅԵԱՆ

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին :

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Պետական թատրոնի շքեղ սրահը :

Կը նախագահէ Ընկ. Գ. ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Երգ, մեներգ, արտասանութիւն, մենապար եւ հայկական պար :

Միրայօժար մասնակցութեամբ Ռոմանի թատերախումբի, ղեկավարութեամբ Պ. Սարգիս Քէփէնէկեանի եւ մասնակցութեամբ Պ. Պ. Մ. Թաշճեանի, Մ. Գալաճեանի եւ Ժ. Լուսեղինեանի :

Կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն մը մէկ արար:

Մուտքը ազատ է :

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վիէնի Անի կոմիտէի: Մասնակցութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Ֆ. Կ. Խաչի, Հ. Կ. Խ. Մարտիկներու Միութեան եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի

Սէրքլը Կաթոլիքի սրահը

29 Մայիս, Կիր. կէսօրէ ետք ժամը 3ին

Կը նախագահէ Նոր Սերնդական Ա. ԼՈՒՍԱՐԵՒԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, ընկերերգ Նոր Սերնդականներու կողմէ :

Օր. Ժանէթ Կիւրճեան, դաշնակի կ'ընկերակցի Օր. Եւա :

Մեներգ.— Ընկերուհի Ռատիկեան եւ ընկեր Պասմաճեան :

Պիտի արտասանեն ընկերներ Յ. Մաթոսեան Զաքարեա եւ Քինոսեան, եւ Լեւոն Թուտ. տիւ Փէնէն Պ. Զաքրեան, Թոմասեան ընկեր Քէփէնէկեան կը ներկայացնէ եւ դաւեշտ մը՝ «ՎԱՐՉՈՒ ՍԵՆԵԱԿԸ» անակնկալներ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐՆԵՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու առաջին խումբին արձանագրութիւնները փակուած են: Սակաւաթիւ տեղեր միայն մնացած են Օգոստոսի համար:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20: Ասկէ դուրս ժամադրութեամբ, Հեռախօսթիւտէն 27.35: 5 Րիւ Մէյրան:

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն :

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 29, ԺԱՄԸ 20,45ԻՆ

SALLE CHOPIN 8, Rue Daru Paris 8e

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Թատերական ներկայացում, երգ, արտասանութիւն

Տեղերը ապահովել դիմելով հինգշաբթի օրերը ժամը 5էն 7, 32 Րիւ տը Թրէվիզ, վարժարանը, ինչպէս նաեւ Արաքս վաճառատունը: Հանդէսին օրը կարելի չէ տոմսակ գտնել:

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ, ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի եւ նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան Տեղի պիտի ունենայ 29 Մայիս, Կիրակի օր, տեղւոյն Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ :

Այս առթիւ Ուրբաթ երեկոյ 27 Մայիս, Եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ, պիտի կատարուի հանդիսաւոր արարողութիւն, եւ զենումը մատաղցու ոչխարներուն, որ Կիրակի օր Ս. պատարագէն յետոյ, իբրեւ աւանդական հոգեճաշ, պիտի բաշխուի, հաւատացեալ ժողովուրդին :

Հոգաբարձութիւնը որոշած է, նոյն արարողութիւնը ամէն տարի կրկնել մայրերու տօնին առթիւ:

Մատաղի ծախքերուն մասնակցելու համար դիմել հոգաբարձութեան :

Հիմնադիր-Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԲԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE

(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

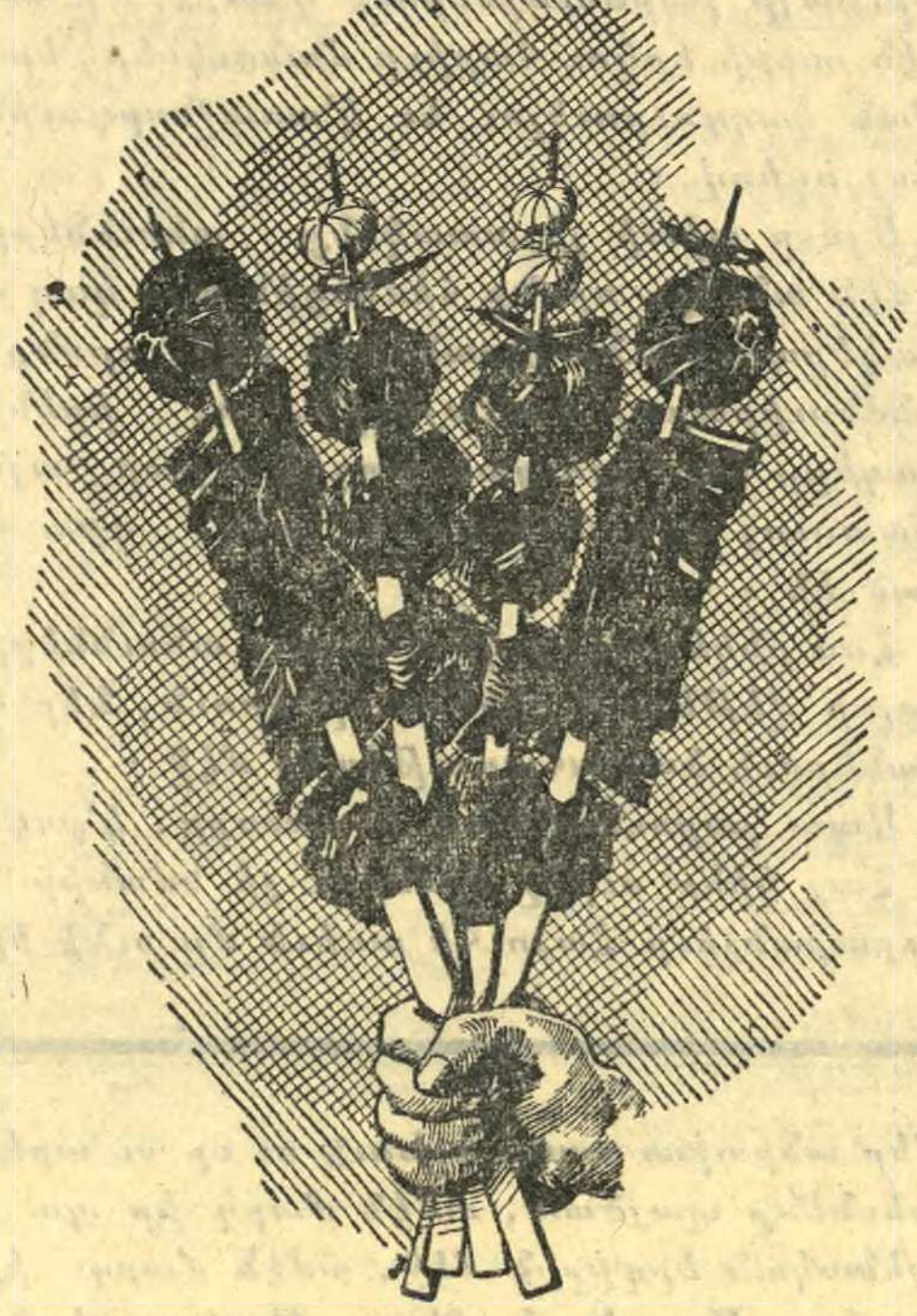

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHORE

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով · Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE

2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՅԻՍ

DIMANCHE 29 MAI 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 3511 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16րդ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4612

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԵՀԼԻՐԵԱՆ

15 Մարտ 1921 :

Ահա՛ թուական մը, որ անջնջելի տառերով արձանագրուած է Հայոց ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Այդ օրն էր, որ Հայուն վրիժառու բազուկը Պերլին – Շարլոթէնպուրկի Հարտընպերկ փողոցին մէջ գնդակի մէկ հարուածով գետին տապալեց ազգին ամէնէն անարգ ու գարշելի դահիճը :

Շանտաղակ Թալէաթի դիակը քննող պետական բժիշկը՝ Տոքթ. Շմուլինսկի 1921 Յունիս 2ին Պերլինի նահանգային գ. դատարանին առջեւ հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէր իր քննութեան արդիւնքը՝

« Գլխուն ետեւի կողմը շրջանակաձեւ խոշոր բացուածք մը գտանք : Վէրքը բազմաթիւ ոսկորներ կը պարունակէր : Անդամահատելէ վերջ գտանք որ ուղեղը բոլորովին սեւ էր եւ արեան մէջ կը լողար : Իսկապէս ամբողջ գանկը փշրուած էր եւ ուղեղը արեան խուժումով այնքան վնասուած, որ անմիջապէս մահ պատճառած էր : Հաւանաբար վայրկենապէս յառաջացած է սրտի կաթուածը » :

Դաշնակցական անձնազոհ փէտայի Սողոմոն Թէհլիրեանի գերման զինուորական ատեանի չանթահարող մէկ հարուածը բաւական էր եղած դժոխք ղրկելու դարուս ամէնէն մեծ ոճրագործը, որուն դիւային ուղեղը յղացած էր Հայութիւնը ի սպառ բնաջնջելու սադայէլական ծրագիրը :

Ցեղթական դաշնակիցները թոյլ տուին որ Իթթիհատի ոճրագործ ղեկավարները, հայ ժողովուրդին դահիճները փախչին եւ Եւրոպայի ազատ երկինքին տակ փարթամ կեանք վայելեն :

« Նիւրէնպէրկի դատարան» չսարքեցին մէկ միլիոն Հայերու ջարդարարները պատժելու համար, ինչպէս կ՚ակնկալէր քաղաքակիրթ աշխարհը : 1920 Մարտ 16ին Անգլիացիները Պոլսոյ մէջ ձերբակալեցին կարգ մը Թուրք երեւելիներ, զորս մեծ պատիւներով խնամեցին Մալթայի մէջ, մինչեւ որ օրին մէկը ազատ արձակեցին զանոնք՝ փոխանակելով տասնեակ մը անգլիացի գերիներու հետ :

Հ. Յ. Դաշնակցութեան իններորդ Ընդհ. Ժողովը Երեւանի մէջ մահուան դատապարտեց Իթթիհատի բոլոր այն վարիչները, որոնք պատասխանատու էին հայկական ջարդերուն :

Դաշնակցական ահաբեկիչներ մաքրագործելէ վերջ Հայանուն լրտեսներն ու դաւաճանները, իրարու ետեւէ տապալեցին՝

1921 Մարտ 15ին Թալէաթը՝ Պերլինի մէջ,

1921 Դեկտեմբեր 6ին Սայիտ Հալիմ փաշան՝ Հռոմի մէջ,

1922 Ապրիլ 17ին միաժամանակ Տր. Պէհաէտտին Շաքիրն ու Ճէմալ Ազմին,

1922 Յուլիս 25ին Թիֆլիզի Մեծն Պետրոս փողոցին մէջ՝ Չեկայի շէնքին առջեւ Ճէմալ փաշան եւ իր երկու սուրհանդակները :

Իսկ Բագուի եւ Շուշիի ջարդերուն պատասխանատու Խան Խոյսկի 1920ին աքսորեալ Թիֆլիսի մէջ, Ճիւանշիրն ալ Պոլիս՝ 1921 Յուլիս 19ին՝ ձեռամբ Միսաք Թորլաքեանի :

Նիւրէնպէրկէն տասնեւհինգ տարի վերջ Իսրայելացիք տակաւին կը հետապնդեն Հրեաներու ջարդարարները եւ միջազգային ժամուլը կը դրադեցնեն Ատոլֆ Այխմանի խորհրդաւոր ձերբակալութեամբ :

Ա՛լ ո՛չ ոք կը խօսի հայկական ջարդերու մասին : Ատոլֆ Հիթլէր իր փառքի գագաթնակէտին հասած օրերուն՝ երբ անխնայ կը հալածէր Հրեաները՝ հանդիսաւոր ճառի մը մէջ կը հարցնէր թէ Հայերս ո՞վ կը խօսի Հայոց Ջարդերու

ՄԷՆՏԵՐԷՍ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆՈՐ ՂԵԿԱՎԱՐԸ՝ ՃԵՄԱԼ ԿԻՒՐՍԷԼ

ԲՆԱԿԱՆՈՆ ԿԵԱՆՔԸ ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻ

Ամսուան մը լարուած կացութենէն ետք, ուր երկրին հակամարտ երկու կուսակցութիւնները՝ Դեմոկրատ եւ Հալք իրար կերան, անխնայ առիթ տալով՝ ցոյցերու, բախումներու եւ ձերբակալութիւններու, Թրքական բանակը պետական հարուածով մը վերջ դրած է անստոյգ կացութեան ու տէր դարձած՝ երկրին :

Զինուորական հարուածը որ անցած է առանց արիւնահեղութեան եւ բախումներու տեղի ունեցած է՝ Հինգշաբթիէն Ուրբաթ լուսնալու գիշերը :

Ժամը 4ին օդակայանները գրաւուած են, սահմանագլուխները փակուած : Բոլոր գաւառներու մէջ · կառավարիչները ձերբակալուած են : Երբ զինուորները կը մտնեն Ճէլալ Պայարի ննջասենեակը, նախագահը կը փորձէ անձնասպան ըլլալ բայց սպայ մը անմիջապէս ձեռքէն զէնքը կ՚առնէ : Ժամը 4·15ին բանակը ոստիկանութեան կեդրոնը կ՚երթայ, հոն կարճ հրացանաձգութիւն մը տեղի կ՚ունենայ : 4·30ին հեռաձայնը կտրուած է եւ օտար օդանաւերուն լուր կը տրուի որ չեն կրնար Թրքական օդակայաններ իջնել :4·45ին ձայնասփիւռը անդադար ազգային փառերգը կը հնչեցնէ :

Ժամը 5ին «կրտսեր» սպաները (զինուորական վարժարանի ուսանողներ) տողանցք կատարած են մայրաքաղաքին մէջ : Ժամը 5·10, ձայնասփիւռը յայտարարելէ ետք թէ «կը լսէք Թրքական բանակի ձայնը» հաղորդագրութիւն մը սփռած է :

« Նկատի ունենալով, որ մեր ժողովրդավարութիւնը տագնապ մը կ՚անցընէ, նկատի ունենալով նաեւ վերջին դէպքերը եւ ուզելով վերջ դնել ցաւալի պայքարի մը, Թուրքիոյ բանակը ձեռք առաւ երկրին իշխանութիւնը » :

Յայտարարելէ ետք թէ բանակին նպատակն է ազատ ընտրութիւններ կազմակերպել, Թրքական բանակի հաղորդագրութիւնը կ՚աւելցնէ · — «Բոլոր այն սպաները որոնք կառավարական պաշտօններու գլուխն են, որպէսզի երկրին յառաջխաղացքը չկասի, պիտի քաշուին իրենց պաշտօններէն երբ օրինաւոր կառավարութիւն մը սահմանուի յառաջիկայ ընտրութիւններով : »

Զինուորական իշխանութեան անունն է « Ազգային Միութեան Կոմիտէ» : Անոր գլուխը կը գտնուի Զօրավար Ճէմալ Կիւրսէլ :

Կիւրսէլ ցամաքային ուժերու նախկին պետն է, Թուրքիոյ ներկայացուցիչն էր Ատլանտեան Ուխտի մօտ եւ Մենտերէս վերջերս պաշտօնանկ ըրած էր զինք : 64 տարեկան է, մասնակցած է 1920ի անկախութեան կռիւներուն :

Թեհրան հասած լուրերուն համաձայն զինուորական մարմնին գլուխը եղող բոլոր սպաներն ալ Արեւմուտքի կողմնակիցներ են անխտիր : Արդէն, Անգարայի ձայնասփիւռը իր հաղորդագրութեան մէջ շեշտած է թէ նոր իշխանութիւնը հաւատարիմ պիտի մնայ Ատլանտեան եւ Կեդրոնական (Պաղտատ) Ուխտերուն :

« Կը յարգենք մեր բոլոր դաշնակցութիւնները եւ պարտաւորութիւնները : Հաւատք ունինք Ատլանտեան եւ Կեդրոնական Ուխտերուն եւ հաւատարիմ կը մնանք անոնց», կը յայտարարեն առաջին առթիւ իսկ :

Ժամը 9·30ին երկրորդ հաղորդագրութեամբ մը կը յայտարարեն թէ Զօրավար Ռէֆիք Թիւնքա Պոլսոյ քաղաքապետ եւ զինուորական կառավարիչ նշանակուած է : Այս առթիւ հրահանգներ ալ հաղորդուած են : Բոլոր սահմանագլուխները փակ պիտի մնան : Արգիլուած է ձայնասփիւռի կայանները գործածել : Բոլոր պաշտօնատարները պէտք է շարունակեն իրենց աշխատանքները : Հրահանգ տրըուած է ելեկտրականութեան եւ այլ հանրային մատակարարութեան ծառայող հաստատութիւններուն որ շարունակեն իրենց պարտականութիւնները, առանց ընդհատումի : Միջազգային հաղորդակցութեան ծառայող օդակայանները փակ պիտի մնան : Լուսարգել որոշուած է ժամը 22էն մինչեւ 5 : Ժողովուրդը պէտք չէ հեռանայ իր տունէն :

Զանազան եւյաջորդական հաղորդագրութիւններով յայտարարուած են թէ դըրամատան հաշիւները արգելքի տակ առնուած են, օտար դիւանագէտները պէտք է «անձնական Թուղթեր» ստանան, եւն· :

Զօրավար Իրֆան Պաստիկ Անգարայի կառավարիչ նշանակուած է : Ապահովութեան բաժնին գլուխը կ՚անցնի՝ զօրավար Ուլկէն, իսկ զօրավար Նեզիհ-Իֆիրաթ ոստիկանութեան պետի պաշտօնը կը ստանձնէ :

Ոստիկանութիւնը բանակի հակակշռին ենթակայ պիտի ըլլայ : Զօրավար Իսքիւփլիւկիւլ Իզմիրի կառավարիչ նշանակուած է :

Վարչապետ Մենտերէս ձերբակալուած է ժամը 13ին, տարօրինակ եւ « Քառու-Պոյի» ժապաւէնները յիշեցնող պարագաներու տակ : Արդարեւ զինուորական իշխանութիւնները երբ կ՚իմանան թէ Վարչապետը եւ Ելմտական նախարարը՝ Փոլաթքան Էսքիշէհիրէն օդանաւ առած են, անծանօթ ուղղութեամբ մը մեկնելու մտադրութեամբ, իրենց ետեւէն երկու հալածիչներ կը ղրկեն : Հակառակ տրուած հրահանգին Մենտերէսի օդանաւը վար չուզեր իջնել, սոր վրայ երկու հալածիչները «նեղը» կը դնեն օդանաւը որ հարկադրաբար կը ստիպուի իջնել : Հազիւ գետին հաստատուած, Մենտերէս եւ Փոլաթքան օդանաւին դուռը կը բանան եւ իրենք զիրենք ինքնաշարժի մը մէջ կը նետեն : Զիրենք հալածող երկու օդանաւորդները իրենց կարգին ինքնաշարժ մը կը գտնեն ու կը սկսի հետապնդումը ...

Ատրճանակի սպառնալիքի տակ վարչապետը կը յանձնուի : Կարգ մը լուրերու համաձայն վարչապետին մօտ գտնուած են տարադրամներ :

Մենտերէս եւ Զօրլու պիտի դատուին : Խորհրդարանը լուծուած է եւ փաստաբաններու եւ համալսարանականներու կոմիտէ մը նոր սահմանադրութիւն մը կը պատրաստէ :

Արտասահմանը մտահոգ չէ : Ուաշինկթընի, Լոնտոնի մէջ, բանակին յայտարարութիւնը հանդստացուցած է միտքերը : Թուրքիա հաւատարիմ պիտի մնայ Ատլանտեան Ուխտին : Մոսկուա ոչ մէկ մեկնաբանութիւն կուտայ : Հռոմի մէջ կը կարծուի թէ բանակը քաղաքացիական պատերազմի մը առաջքն առած է :

Ուրբաթ օր, Թուրքիոյ նոր յեղափոխութեան մասին խօսելով, Ֆրանսական ձայնասփիւռի խօսնակը գովքը կ՚ընէր Իթթիհատի եւ Թալէաթ, Էնվէր, Ճէմալ երրորդութեան : Օսմանեան փտած կառավարութեան մէջ թարմութիւն եւ ժողովրդավարութիւն մտցուցեր են եղեր անոնք : Ո՛չ մէկ ակնարկութիւն անոնց գործած ոճիրներուն մասին :

Սողոմոն Թէհլիրեան աչքերը կը փակէ հեռաւոր Քալիֆորնիոյ ափերուն վրայ, հեռու Հայրենիքէն, որուն համար զոհած էր իր կեանքը :

Իր անունը յաւէտ դրոշմուած պիտի մնայ հայ ազատատենչ Հայերու սրտին խորը, իբրեւ փրկիչը Հայութեան պատիւին :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԵՀԼԻՐԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Մեր անփոխարինելի ընկերոջ՝ Սողոմոն Թէհլիրեանի դառնակսկիծ կորուստը մեծ յուզում պատճառած է բոլոր Հայերուն : Այս տխուր առթիւ ցաւակցական հետեւեալ հեռագիրները ղրկուած են Ամերիկա·

×

Յանուն Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի բոլոր ընկերներուն եւ մարմիններուն, կ՚ողբանք Հայութեան պատուի անզուգական փրկիչ եւ հերոս, ընկեր Սողոմոն Թէհլիրեանի անդարմանելի կորուստը :

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

×

Խորապէս ազդուած Սողոմոն Թէհլիրեանի անակնկալ կորուստէն, մեր ցաւակցութիւնները կը ներկայացնենք ընտանիքին :

« ՅԱՌԱՋ »

×

Մարսէյլահայ գաղութը խորապէս կ՚ողբայ անփոխարինելի Սողոմոն Թէհլիրեանի դառնակսկիծ կորուստը եւ իր ցաւակցութիւնները կը ներկայացնէ ողբացեալին այրիին եւ զաւակներուն :

×

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէն կ՚ողբայ Հայոց կարիճ, անվախ ահաբեկիչ, Դաշնակցութեան վրիժառու արիւծին՝ Սողոմոն Թէհլիրեանի մահը եւ փոխան ծաղկեպսակի Դաշնակցական ընկերները կը նուիրեն 50 Ն. Ֆ. Մշակոյթի Տան :

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ԳԻՍԱԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ցաւով կ՚իմանանք թէ Գիսակ Փափազեան, Մոնմորանսիի հանգստեան տան մատակարար եւ նախկին տէրը Անի եւ Ֆլորիա ճաշարաններուն, մեռած է Ուրբաթ իրիկուն, Մոնմորանսիի հիւանդանոցը : Բնիկ Ակնցի, շուրջ 63 տարեկան, ուսումը ստացած է Պոլիս, ապա Ֆրանսայի մէջ գիւղատնտեսական վարժարան աւարտած է :

Իր ճաշարանը կեդրոնատեղին դարձած էր բոլոր Հայ գաղթականներուն, որոնք Փարիզ կը հասնէին 1923էն սկսեալ և ժամադրավայր եղած է գրական հանդիպումներու : Միշտ օգտակար եղած է իրեն դիմող բոլոր Հայերուն :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ՚ունենայ Չորեքշաբթի :

Մեր ցաւակցութիւնները Այրի Տիկին Փափազեանին, աղջկան եւ ընտանիքին :

ԱՐԻՒՆԱԼԻ բախումներ եւ մասնակի ընդհարումներ տեղի կ՚ունենան տասնէ մը ի վեր, Լիբանանի մէջ : Միշմիշի եւ Ֆնտէքի գիւղերու բնակիչները իրարու դէմ կռուած են : Սպաննուած է մէկ հոգի եւ երկու հոգի ալ վիրաւորուած են : Բախումին պատճառը քաղաքական տարակարծութիւնն է որ մէջտեղ եկած է ի մօտոյ տեղի ունենալիք ընտրութիւններուն առթիւ : Հայերու միջեւ ալ մասնակի դէպքեր պատահած են :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՆՔԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

—o—

Ե.

Վանական կանոնագրութեանց մէջ մէկ առաջադրութիւն միայն կար, որ տար – բերական նկարագիր կուտար Արեւմուտքի վանքերուն, — աշխատանքի պայմանը :

Անձնուրացութիւնը կամ աշխարհա – տեցութիւնը ուսում մըն է, եթէ ոչ ա – ռանդութիւն մը, որ ծագում առած է Ա– րեւելքի անապատներուն մէջ: Նոյն ու – սումը աղուոր պատուաստ մը կրեց Ա – րեւմուտքի մէջ: Ընկերային ու տնտե – սական քայքայումներու պատկերին դի – մաց, մարդկային հոգին ուղեց ձեւ մը տալ այն յուսահատութեան, որ կը բխէր կեանքէն, միջավայրէն ու դունեթափ սկզբունքներէն,— նուիրուեցաւ աշխա – տանքին :

Աշխատանքը, այն զոր հրէական աստուածախօսութիւնը կը դասէ անէծքներու կարգը՝ տառապանքի իմաստով լեցուցած, արեւմտեան վանքերու մէջ կը դառնար յաւերժութեան ճամբայ մը :

Բենեդիկտոսի կը վերագրուի աշխա – տանքը վանքերու մէջ մտցնելու գաղա – փարը եւ ծրագիրը: Վանական կեանքի առաջին պայմանն էր, սկզբնաբար, «հրաժարումն յիրաց աշխարհի» կամ «յաղօթս կալ յամենայն ժամ» այն իմաստով որ աղօթք կը նշանակէ «խօսք ընդ Աստուծոյ»: Այս «հրաժարումը» կը ստա – նար անձը քայքայելու, ոչնչացնելու, փճացնելու իմաստ՝ եթէ չփորձուէր պաշտպանել մարմինը, յաւերժացնելու համար ոչ միայն անհատին նուիրումը, այլեւ հաւաքականութեան ուխտը :

Այսպէս աշխատանքը դարձաւ կրօնա – կան պարտաւորութիւն, ինչպէս աղօթքը, ինչպէս անձնուրացութեան այլ ձեւեր :

Առաջին աշխատանքը, որու լծուեցան վանականները՝ Բենեդիկտոսի անօրինութիւնով, հողային աշխատանքն էր :

Կատարեալ յեղափոխութիւն մըն էր որ կը կատարուէր այս անօրինութեամբ ,— արհամարհուած ու լքուած հողը կը ստանար աղնուականութիւն: Առաջ, դերինեըն էին միայն, ճորտերը, որոնք կ'ապրէին հողին եւ անասուններուն մտերմութեան մէջ: Այս անգամ մարդն էր, Աստուծոյ մարդը՝ եթէ կ'ուզէք, որ կ'եղբայրանար հողին և անասուններուն հետ :

Քաղաքակրթութիւնը, հոյատեսիլ պատկեր մը ստեղծելէ ետք՝ երկար դարերու ճիգով ու ջանքով, կը մատնէր ուժի ըսպառում մը, քայքայման նշաններ, եւ ահաւոր փլուզումի մը վախը: Ցոդնութիւնը, դարաշրջանին մէջ, կը բերէր տարօրինակ ճաշակ մը զրկանքի, թշուառութեան, նուաստացումի, — պայմաններ՝ որոնք կը սնուցանէին քրիստոնէութիւնը :

Քաղաքակրթութիւնը կորնգուցեր էր իր արութիւնը: Տէրընկալութեան տրամադրութիւն մը, կրաւորական եւ իգային յօժարութիւն մը «տալոյ ինչ յանձնէ » ,— ահա հոգեկան ընդհանուր վիճակ մը, որ նկուն կը դարձնէր ամէնէն հպարտ խառնուածքներն անգամ : Այսպէս դարաշրջանը կը կորնգնէր իր սէգ ու խրոխտ դէմքերը, որոնք թումբի դեր կը կատարէն ասպատակութեանց եւ անիշխանութեան դէմ,— ու պատմութեան հրապարակը կը մնար բարբարոսներուն ձեռքը :

Քաղաքակրթութիւնը աւերակ, մարդկային հոգին նկուն, հողը լքուած :

Բենեդիկտոսի մարդիկը, խոնարհ , իրենց աչքերը խոնարհեցուցին երկիր, ու փարեցան հողին՝ ինչպէս զաւակ մը կը փարի իր մօր :

Հողն էր որ պիտի բանար փրկութեան ճամբան :

Այսպէս Բենեդիկտեան առաջին վանականները հողագործներ եղան : Վանքերը դարձան տեսակ մը ագարակներ : Ու քանի բազմացան վանքերը, այնքան ծագկեցաւ հողագործութիւնը : Եղաւ չրջան մը՝ երբ, ինչպէս կը վկայէ Ֆրանսացի մատենագիր մը, ամբողջ Եւրոպայի հերկաբարները (տէֆռիշէօր) դարձան այդ վանականները ,— մաքրեցին մոլախոտերը , այրեցին փուշ ու մացառ, խոփը մխեցին խոպան դաշտերու մէջ, գիշերը աղօթեցին, ցերեկին ակօսեցին: Հրաշք գործեց բենեդիկտեան արօրը :

Ցետագային վանական աշխատանքը ընդարձակուեցաւ տարբեր դաշտերու մէջ , — խոփ բռնողին կողքին պատրաստուեցաւ նաեւ գրիչ բռնողը : Ահաւասիկ այս վանականներն էին, որոնք հաստատեցին Եւրոպայի առաջին համայնավարական կարգը,– հաւաքական արդիւնաբերութիւն առանց սեփականութեան իրաւունքի : Խոփ բռնողը կերակրեց գրիչ բռնողը, ու գրիչ բռնողը պաշտպանեց քաղաքակրթութեան ժառանգը :

Դեռ մեքենայ չկար ,— մարդը դարձաւ մեքենայ՝ մկկը լծուելով միւսին, ուժերը միացնելով աշխատանքի մէջ, վաստակը ընծայելով հաւաքականութեան :

Բարբարոսներու արշաւանքին ժամանակ՝ այս հիմնարկութիւնները, նախ առաջ – դարակ – վանք, յետոյ գպրեվանք, դարձան մշակոյթի կղզիներ, փոքրիկ հոգեկան հայրենիքներ :

Այս տեսութեան հեղինակն է ռուս մտեղնագիր մը, որու գիրքը աչքի տակ չունիմ այս միջոցիս ,— փնտռելն ալ չատ ժամանակ կը խլէ , — որպէսզի վկայութիւններ քաղէի : Այս տեսութիւնը կը յիշեցնէ արդի ռազմավարութիւնը, որ փորձուեցաւ երկրորդ աշխարհամարտի ընթացքին՝ վերջ դնելով ռազմաճակատի պայմանին :

Վանքերը, արդարեւ, դարձան ոչ միայն գպրութեան կղզիներ , այլեւ ամրոցներ, պաշտպանելու համար հայրենական քաղաքակրթութեան ժառանգութիւնը՝ բարբարոսներով հեղեղուած երկրամասերու մէջ :

Որոշ չափով չի՞ յիշեցներ նաեւ մեր վանքերուն դերը:

Ամէն անգամ՝ երբ պիղծ հեղեղով մը կ'ողողուէր մեր հայրենիքը, լեռներուն վրայ կամ ապառաժներու գագաթը թառած՝ հայ վանքերը կը ջանային աղգային գրականութեան կղզիներ ստեղծել, քանի կը ծուխնար բարբարոսներու հեղեղը : Մանրանկար հայրենիքներ էին այդ վանքերը, որովհետեւ այնտեղ կ'ապաստանէր Հայութեան ոգին, — ազգային աւանդութեանց գրաւոր վկայութիւնը, նիւթական մշակոյթի ժառանգութիւնը, դարերու պատմութեան ուխտը :

Ի՞նչ յուզիչ յիշատակարաններ ունինք, գրաւոր վկայութեանց պատառիկներ, որոնք կը պատմեն թէ ծերուկ վանականներ իրենց աչքերուն մարող լոյսին յետին նշոյլը կ'օգտագործէին՝ դողդոջուն ձեռքերով ընդօրինակելու համար Հայոց պատմութիւնը, — յաճախ մելանը պակաս, յաճախ անօթի, աւելի յաճախ՝ մինչեւ այն պահը երբ բարբարոս թշնամին , վարը, կացինով կը խորտակէր վանքին դուռը եւ վեր կը բարձրանար, Հայոց պատմութիւն կը գրուէր :

Քանի՛ քանի՛ վանականներ, այդպէս , գրիչը վար չեն ձգած իրենց ձեռքէն՝ երբ, բարբարոսը, խորտակելով դռները, սպաննելով դիմադրողները, ներս է մտած ամբողջացնելու համար ոճիրը :

Հայ վանականին մատները ընդհատած են ընդօրինակութիւնը՝ երբ իջած է կացինը: Մեր պատմութիւնը նման հերոսութիւններու գնով հասած է մեզի :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

—o—

Առաջին փորձը չէ որ կը կատարուի Հայաստանի մէջ,— պատմութիւնը ներկայացնել դրական չափիկով: Բայց այս վերջերս բազմաթիւ են այն փորձերը, որոնք կը կատարուին Երեւանի մէջ՝ « պատմութիւն տալու համար» թատերախաղերով ու վէպերով :

Ահաւասիկ նոր փորձ մը,— Ա. Արաքսմանեանի թատերախաղը, երկունք, որու նիւթը՝ Մեսրոպ Մաշտոց եւ իր գործունէութիւնը :

« Հայ գրերի դիւտը խոշորագոյն իրադարձութիւն է», կը գրէ Գրիգոր Զարէհան՝ գրախօսականի մը մէջ, որ նուիրուած է այս թատերախաղին: « Դա մի – այն մշակութային ասպարէզում մինչ այդ չտեսնուած նուաճում ու խիզախում էր, դա քաղաքական մեծ երեւոյթ էր, եւ դրա համար էլ թէ Պարսկաստանը , թէ Բիւզանդիոնը, թէ երկրի աւանդապահների մի մասը չհաշտուած էին նրա ձախողմամբ »:

Պատմութիւնը դրականութեան մէջ փոխադրելու փորձը կը ձախողի անպայման, երբ կը կատարուի՝ դրականութեան վերածելու համար պատմութիւնը: Նախ պէտք է հասկնալ պատմութիւնը, հերոսները առնելով ոչ թէ իրրեւ դերասան – ներ, որոնք կը հպատակին իրենց անձնական կիրքերուն եւ զգացումներուն, այլ իրրեւ արտայայտութիւնը պատմական մթնոլորտի մը, որ զազափարներուն կու տայ ոգի :

Արաքսմանեան, այս տեսակէտով, յաջողած է հոն՝ ուր կը քալէ պատմութեան հետ, ու ձախողած հոն՝ ուր դրականութիւն միայն կ'ընէ : Իր դրաման« մեր միւս պատմական թատերախաղերից տարբերւում է հերոսների նկարագիրը ճշմարտացիօրէն եւ հոգեբանական նրբերանգներով արտայայտելու, կեղծ պատիկականութիւնից ու ճառայնութիւնից նիցհրաժարուելու սկզբունքով»:Երկունքը դրուած է թատրոնը լաւ իմացող, հետաքրքրական եւ խօսուն դիալոկներ, կեդրանի տեսարաններ ստեղծելու չնորհքով օժտուած դրչով, սակայն ցաւալին այն է որ այս ճիշդ սկզբունքը մինչեւ վերջ չէ կարողացել դեղարուեստօրէն բացայայտել՝ խոր քննադատութիւնների կրքոտ բախման միջոցով, չէ դրսեւորել պատմական միջավայրի չիկացած մթնոլորտը, գրերի դիւտի համար Մաշտոցի ու նրա համախոհների ծանր բախումը, ոչ միայն Պարսկաստանի եւ Բիւզանդիոնի , այլեւ ներքին ուժերի հետ » :

Այստեղ Գրիգոր Զարէհեան չատ ճիշդ կերպով դիտել կուտայ թէ «հայ գրերի ստեղծման պրոցեսը միայն դիտուելի տեսնալան աչխատանք կամ միայն ստեղծագործական որոնում չէ: Դա ամէնից առաջ պայքար էր, որ պէտք է արտայայտուէր դեղարուեստական բախումի մէջ: Ահա այդ ուժեղ բախումն է որ գրաւեստական լարժէք արտայայտութիւն չի ստացել: Մեսրոպ Մաշտոցը թատերախաղում, փաստօրէն գրական մարտի մէջ չէ ոչ Հայաստանում պարսկական վերակացու Առաւանի մօտ (քոմմանդ խորամանկ ու ստոր կերպար), ո՛չ Կամսարական իշխանի մօտ (եռուն, գործունեայ եւ խոհեմ կերպար), ո՛չ Մեհենդակ մօտ (Բիւզանդասէրների պարագլուխ չոր ու հպարտ իշխան մը), ոչ էլ մեկ ուրիշի մօտ: Այս կերպարները, որոնք դեղինակին՝ պէտք է արտայայտէին տարբեր քաղաքական հոսանքները, իսկ Առաւանը՝ պարսկական բռնապետութիւնը, մնացել են աւելի չուտ որպէս զափարի պատկերազարդութիւն, որովհետեւ մասնակցութիւն չունեն գործունէութիւնների զարգացման ու բախումների մէջ»:

ՈՒՐ ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇԹՈՑ... ԿԸ ՍԻՐԱՀԱՐԻ

Եւ ահա... գպրոցականի սիրոյ մեկնաբանութիւնը պատմական թատերախաղի մը մէջ, մանաւանդ Մեսրոպ Մաշտոցի կեանքին մէջ :

Գրիգոր Զարէհեան կ'ընդվզի այս գիրքին եւ աժան «կոնֆլիկտին» դէմ: «Ինքը պրոպի միակ հակառակորդը դարձնել կամաւորական տիկինը, — Պերճուհին՝ Ո՞րն է նրա նկարագրին հիմքը, — փառասիրութիւնը: Պարսից արքունիքն էլ համաօրէն օգտագործում է այդ բանը: Այս պատճառաբանութիւնը, ի հարկէ կարելի է ընդունել, ուսում բոլորովին անհեթեթ է պերճուհի կամաւորականին եւ Մեսրոպ Մաշտոցի միջեւ անցեալում տեղի ունեցած կապերի յիշեցումը » :

ՈՒՐ ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇԹՈՑԻ ... ԹՈՑՆ ԿԸ ՏՐՈՒԻ

Նոյն ապուշ «կոնֆլիկտը», երբ Արաքսմանեան կը ստեղծէ Մեսրոպ Մաշտոցի հակառակորդ մը, — « կասկածելի եւ անհամոզիչ են Մեսրոպի միւս հակառակորդին՝ իշխան Շաւասպի գործունէութեան հիմքերը: Ըստ հեղինակին՝ նա ցանկանում որ ստեղծուեն հայ գրերը, դանելով որ դա վնաս է հայրենիքի շահերին, եւ իրրեւ թէ դրա համար էլ պատրաստում է Աստրիք՝ սպանելու համար Մեսրոպը » :

Ու դարձեալ... գպրոցականի նոյն սխալը: Շաւասպի այս թշնամութեան միակ դրդապատճառն է «սէրը դէպի Պերճուհին»: Եւ այս կամրկրը, սպանելու համար Մեսրոպ Մաշտոցը, կը մեկնի Աստրիք, կը հետեւի Մեսրոպ Մաշտոցին այսպէս քանի մը տարի, եւ «այն պահերը Մաշտոցն արդէն յաղթանակում է նրա ուղեղում ծնունդ են գրերը, թարգմանում նրա բաժակի մէջ: Այդ նկատում է Մեսրոպի աշակերտներից մէկը՝ Մանեկը, այն պատճառով Շաւասպ սպանում է նրան», բայց աշակերտը կը յաջողի մեռնելէ առաջ, դաւը տեղեկացնել Մաշտոցի: Հայ գրերու հնարիչը կը փրկուի, իսկ Շաւասպ անձնասպան կ'ըլլայ:

Ամուլ երեւակայութիւն, դործոդ-

ԽՐՈՒՇՁԵՒ
Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Ո՞վ պիտի փոխարինէր Սթալինը : Ի՞նչպէս եղաւ որ բոլորին մէջէն Խրուշչեւ յաջողեցաւ կրեմլինի աթոռը գրաւել : Ի՞նչ հնարքներ ի գործ դրաւ : Այս մասին շահեկան եւ փաստացի տեղեկութիւններ կը հաղորդէ հունգարացի յայտնի գրող, նախկին համայնավար եւ 1956ի հունգարական ապստամբութեան մասնակցած՝ Ժ. Փալոֆի – Հորվաթ :

1953 Մարտ 4, գիշերուան ժամը 10ին տասը մնացած՝ Սթալին մեռաւ: Իր մահը հաղորդուեցաւ յաջորդ առաւօտ ժամը ճիշդ վեցին: Մինչ այդ՝ կարմիր – կապոյտ գլխարկաւոր ԷՄ–ՎԼ–ՏԷԻ (գաղտնի ոստիկանութիւն) սոսկատեսիլ ջոկատներ պաշարած էին քաղաքը: Կանաչ – գոյն ինքնաշարժները, հրասայլերը եւ բոց – արձակող զրահապատ կառքերը դիրք գրաւած էին քաղաքին կեդրոնական պողոտաներուն, հրապարակներուն եւ չէնքերուն առջեւ: Կողմնակի երկրորդական փողոցներուն մէջ կեցած էին գաղտնի սպասարկութեան զինուորները: Զեկան տէրն էր Մոսկուայի :

Դուրսի աշխարհը չէր կրնար դիտնալ թէ ի՞նչ կ'անցնի կրեմլինի մէջ: Ո՞վ է երկրին իսկական ղեկավարը: Բանակը որ ազդու ղէնք էր իշխանութեան դլուխ գալու համար, հրապարակէն քաշուած էր: Չէր երեւար : Ոեւէ մէկը — ղեկավարներէն կամ զօրավարներէն — չէր կրնար պատասխանատուութիւնը ըստանձնել եւ ԷՄ–ՎԼ–ՏԷԻ դէմ հանել զինուորական ջոկատները: Նման քայլ մը պատճառ կրնար դառնալ ծանր արիւնահեղութեանց ու առիթ կրնար դառնալ ներքին յեղափոխութեան :

Երկրի մը մէջ, ուր միլիոնաւորներ պատուած են, ուր տասնեակ միլիոնաւորներ ձերբակալուած և աքսորուած են, վերջապէս երբ ամէն մարդ ահ ու սար – սափի մէջ կ'ապրի, ոեւէ ղեկավար լաւ դիտէր թէ փոքրիկ փորձ մը, թեթեւ խառնաչփոթութիւն մը կրնար պատճառ դառնալ որ ամբողջ բնակչութիւնը ոտքի կանգնէր՝ վերջ տալու համար կուսակցութեան մը զարհուրելի մենաշնորհութեան :

Սթալինի յաջորդները լաւ դիտէին այս պարագան : Անոնք Կրեմլին նստած , Մարտ 2էն սկսեալ (Սթալինի կաթուածէն օրէն սկսեալ) խորհրդակցութեան մէջ էին :

Չենք դիտեր թէ Բերիա , որ Սթալինի կողմէ պաշտօնէ հեռացուած էր, ինչպէս յաջողեցաւ իր անմիջական եւ կատարեալ հակակշռին ենթարկել՝ ներքին եւ Ապահովութեան նախարարութիւնները: Իրողութիւն է սակայն որ այս կամ այն ձեւով յաջողած էր: Այսուհանդերձ, որոշ նօթ էին իր հակառակորդները, սակայն չէին կրնար դիմել բանակի – ժանդակութեան եւ ոչ ալ ժողովուրդին: Նման քայլ մը ոչ միայն վարկաբեկիչ էր այլեւ կրնար պատճառ դառնալ արիւնահեղ բախումներու եւ յեղափոխութեան :

ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻ

Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան անդամները եւ քարտուղարները իրարու հետ գործակցեցան : Իրենց ջին գործը եղաւ սպաննել տալ Զօրավար Փոսկրեսիչեւը, Սթալինի անձնական քարտուղարը եւ ղեկավարը անձնական գաղտնի ոստիկանութեան Զօրավարին հետ կը սպաննուին իրենց նականները եւ ստորակարգ սպաները :

Ո՞վ ձերբակալեց — հաւանաբար Զօրավար դակհարեց — նոյն դիշերը՝ Մոսկուայի Արթեմեւը (հրամանատարը Մոսկուայի չրջանի պահակազօրաց), Սիհիլով (հրամանատարը Մոսկուայի) և Սփրիւնով (հրամանատարը Կրեմլինի պահակազօրին) չենք դիտեր : Ոչ ալ դիտենք թէ ինչո՞ւ սպաննուեցան: Թէ փորձած էին արգիլել որ ԷՄ ՎԼ ՏԷԻ զինուորները տէր դառնան Մոսկուայի (1 Շար.)

ՆԱԳՈՎԿԱ
ՀԱՅ ՀՈՍՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մեծ Ֆրեդերիկ Պրուսիայի թագավորը, որ ապրում էր 18-րդ դարում, ուներ մի նավ, որի անունը կոչվում էր «Նագովկա»։ Այդ նավով նա ամեն տարի ուղևորվում էր Ռուսաստան։ Ռուսաստանում նա ամենից շատ սիրում էր Պետերբուրգը։ Այնտեղ նա ամենից շատ էր սիրում Նևան, Նևայի ափերը, Նևայի ջրերը, Նևայի ձկները։ Նևայի ձկները նա սիրում էր ոչ միայն ուտելու համար, այլև որսալու համար։ Նա ինքն էր ձուկ որսում։ Ինքն էր ձուկ որսում, ինքն էր ձուկ ուտում։ Ինքն էր ձուկ որսում, ինքն էր ձուկ ուտում,

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Օրիորդ Իրմա Պօղոսեան էքս ան Փրո-վանսէն փայլուն կերպով աւարտած է Փարիզի երաժշտական դպրոցը, առաջին հանդիսանալով երաժշտական դաստիա-րակի պետական վկայականին մրցական քննութիւններուն մասնակցող ամբողջ Ֆրանսայի թեկնածուներուն :

Այս առթիւ Տիկին Թորոսեան յաջողու-թիւն մաղթելով 10 Ն. Ֆ. կը նուիրէ Յա-ռաջին :

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Մայրերու Տօնին առթիւ Տիկին Եա-ղուպեանի (Լը Փէրէօ) մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր աղջիկը :

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Սէրճանեան եւ Տիկին Արապեան իրենց մօր եւ մեծ մօր Մարիամ Յովհան-նէսեանի մահուան 16րդ տարեդարձին առթիւ 30 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Կապ. Խաչի կայանին եւ 20 Ն. Ֆ. «Յառաջ»ին : (Ստա-նալ «Յառաջ»էն) :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐ-ՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒ-ԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝
ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Կեդր. Վարչութիւնը շը-նորհակալութեամբ ստացած է ՀՕՄ-ի յիսնամեակի տօնակատարութեան առթիւ Տէր եւ Տիկին Օտապաշեանէ հարիւր Ն. Ֆ.: Նոյն առթիւ կայանի ի նպաստ Ոմն յիսուն Ն. Ֆ.: Պ. Հ. Պալեանէ քսան Ն. Ֆ. Պալեան գերդաստանի հոգեհանգստ-եան առթիւ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.—Փոքրիկներ Յարութիւն և Սարգիս Սվազլեան (Տէսինէն) իրենց նո-րածին եղբօր Ստեփանի մկրտութեան առթիւ եւ ի յիշատակ իրենց հանգուցեալ մեծ հօր եւ մեծ մօր՝ Ստեփան եւ Տիրու-հի Քաչքճեան, կնքահօր՝ Յարութիւն Օնպաշեանի եւ քեռայրին Անթուան Օ-հանեանի 30Ն.Ֆ. կը նուիրեն Մշակոյթի Տան Յարութիւն Օնպաշեան սրահին :

Նորածինին փոխանորդաբար կնքահայ-րը՝ Միշէլ Իւլրիշ եւ իր քոյրը Մարսէլ եւս 70 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Յարութիւն Օնպաշեան սրահին :

×

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԷՆ Պ. Կարապետ Քէշէ-ճեան Ս. Թեհլիրեանի մահուան տխուր առթիւ, 10 Ն. Ֆ. կը նուիրէ Մշակոյթի տան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա-ցած է ի նպաստ վարժարանին հրապա-րակ հանած նուիրատոմսերէն .—

Ե. ՑԱՆԿ

Պ. Տիրան Խայիկեան	Ն. Ֆ. 500.—
Պ. Մութաֆեան (Լոնտոն)	130.87
Պ. Գ. Կիւլպէնկեան (Լոնտոն)	100.—
Պ. Հ. Ապաճեան (Լոնտոն)	100.—
Տիկին Պապայեան (Լոնտոն)	100.—
Պ. Արամ Ապաճեան	50.—
Պ. Եագուպեան »	50.—
Տիկին Աննա Սառաճեան	100.—
Տիկ. Արաքսի Մալաքեան	100.—
Պ Տալըքիւփէլեան	100.—
Պ. Պէրպէրեան (Լիոն)	50.—
Տիկ. Սօրաթեան (Մարսէյլ)	50.—
Պ. Հրաչեան (Մարսէյլ)	50.—
Պ. Ադամեան (Վալանս)	50.—
Պ. Արամ Ֆրէնկեան	30.—
Պ. Քամպէրեան	20.—
Ոմն	70.—
Գումար	1650.87
Նախորդ գումար	10.220.—
Ընդհ. գումար	11.870,87

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 20.30-ին, Սինեմա Մանեան: Ավընիւ-Քալիֆորնի կը ներկայացուի՝

ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՄԱՐ
(Շիրվանզադէ)

Դաւիթ Բէկէն եւ Անուշէն կտորներ պատրաստուած Երեւանի մէջ :

Տոմսերու գին 3 Ն. Ֆ., ի նպաստ Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանին :

×

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 20.30-ին, Սինեմա Ռօզսի (65պիս, Բիւ Ռօշը-շուար) :

ԻՆՉ Է ՊԱՏՄՈՒՄ ԳԵՏԸ
ՀԱՅԱԽՕՍ ԺԱՊԱՒԷՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսան-վիլիէի օգափոխութեան կայանի բացու-մը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին :

Արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին, 15, Բիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10-12 :

×

Հայ Կարմիր Խաչի օրուան առթիւ Ֆէ-սանվիլիէի օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն.— Պ. Պ. Վ. Ֆրէնկեան, Պ. Ֆը-րէնկեան, Տէր Գէորգեան, Վ. Ճէվահիր-ճեան, Արզումանեան, Էգնայեան 50ական Ն. Ֆ.:

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Բիւ ժէ Լուի սրահին մէջ, Յունիս 19ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՅՈՒՆԻՍ 26ԻՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ Գրողներու Ընկերութիւնը, 7 Մա-յիսին գումարուած իր ընդհ. անդամա-կան ժողովին մէջ ընտրած է իր նոր վար-չութիւնը, հետեւեալ կազմով.— Ալէք-սանեան Աւետիս, Անդրէասեան Վազգէն (ղանձապահ), Զարոյեան Պետրոս (նա-խագահ), Թօփալեան Բիւզանդ (քարտու-ղար), Մելիքեան Վաղարշակ եւ Որբունի Զարեհ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

15 - 18 տարեկան օրիորդ մը խանու-թի գործերով զբաղելու համար եւ ծա-խելու (կնոջ մեծաքանակ հագուստի հա-մար) :

Դիմել՝

Alexanian

86, RUE DE CLÉRY CEN. 37-18

Կ
+
Պ+Ո+Ն
+
Ի

Պ
+
Կ+Ո+Ւ
+
Ն

ՊՈՆԿՈՒ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,
— Bongoût —
Հեշտ եւ յոխում ուտելով :

Société des Conserves

BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

MORY et CIE

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ :

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազա-գոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար .—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ — ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄԷՆԷՆ ՇԱՀԵԿԱՆ ԳԻՆԵՐԸ

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ

Tourist Romea France

Organisation Internationale de Voyages

10, Rue Pasquier - PARIS 8e Métro : Madeleine

Cable ROMATOUR Lic. Ag. Voyages 360

TÉL. ANJ, 47-05, 41-83, 48-47

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԽՄԲԱԿԱՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Représentant à Marseille : VOYAGENCE

31, La Canebière Marseille TÉL. : 20-21-66 20-07-37

Կտրեցէք եւ մեզի ղրկեցէք այս կտրոնը, ձրի պիտի ստանաք դէպի Հայաստան 1960ի համար մեր կազմակերպած ճամբորդութեանց յայտագիրը :

Veuillez m'envoyer votre programme de voyages 1960
NOM PRENOM
ADRESSE VILLE

ԾՐԱՐՆԵՐ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԱՌ ԹԷ ՁՄԵՌ

ՅԻՇԵՑԷՔ ՁԵՐ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ՄՏԵՐԻՄՆԵՐԸ

SICOMEX

Առաքումի միակ Տունը որ Ֆրանսական կառավարութեան եւ Մոսկուայի Ինթուրիսթի արտօնութիւնն ունի :

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մաքս, առաքումի արտօնագիր, ապահովագրութիւն, ծրարում, յանձնումի ստացագիր եւ այլ ծախքերը մէջն ըլլալով՝

ՄԵՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Շրջազգեստ, Թերկալ, Փրէնս տը Կալ, բաց գոյներ,	45 Ն.Ֆ.
Քարտիկան, վերջին նորոյթ,	35 —
Շրմիզիէ, պաթիսթ, բանած,	45 —
Շրմիզիէ, նիլոն,	39 —
Կօշիկ, կանացի, ամառնային ձեւոյթ, Ա. գին՝	35 —
Ներքնազգեստ, նիլոն,	22 —
Բաճկոնակ, կանացի եւ այրական, բուրդէ,	41 —
Գուլպայ, նիլոն, կանացի, երկու զոյգը,	15 —
Գուլպայ, նիլոն, այրական, երկու զոյգը,	15 —
Զգեստ, ժերզէ, կանացի, բուրդէ,	75 —
Թայէօր, նորոյթ,	150 —
Բաճկոն, այրական, բուրդէ,	120 —
Կերպաս, կանացի եւ տպագրեալ, մեթրը՝	5 —
Կերպաս, այրական զգեստի համար, մեթրը՝ Ա. գին,	39 —
Կօշիկ, այրական, պոֆս-ֆաֆ,	62 —

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կերպասներ, ֆովըրֆոթ, կապարտին, սերժ, վերարկուի եւ վերնազգեստի կերպասներ :

ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ, ածելի, խուզող եւ այլ օգտակար առարկաներ՝ շատ ցած գիներով : 25

ՄԵԶՄԷ գնուած ապրանքներուն համար ԱՌԱՔՈՒՄԻ ծախքն է միայն Ն. Ֆ., մինչեւ 20 քիլօ :

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ :

ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ. 2-3 շաբաթէն :

SICOMEX

20, Rue Royale, PARIS 8e
Téléphone : OPE. 67-77
Métro : CONCORDE et MADELEINE

ՄԱՔՍԻ ՏՈՒՐՔԵՐԸ ՄԵՐ ԳԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋՆ ԸԼԼԱԼՈՎ
ՄԵՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ ԳՆԵԼՈՎ՝ ԴՈՒՔ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ Կ'ԸՆԷՔ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 ՄԱՅԻՍ
MARDI 31 MAI 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8812 36EME ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16րդ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4613

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ

ՓԱՌԱՇՈՒՔ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր վեցերորդ Թաղամասի քաղաքապետարանի շքեղ սրահներուն մէջ հանդիսաւորապէս տօնուեցաւ Հայաստանի անկախութեան 42րդ տարեդարձը :

Բեմը զարդարուած էր հայկական եւ ֆրանսական եռագոյններով :

Սրահը նեղ կուգար ամէն դասակարգի պատկանող հանդիսականներուն համար, որոնցմէ շատեր ոտքի մնացին, ոմանք ալ նրբանցքներու պատուհաններէն կը հետեւէին հանդէսին :

Ներկայ էին նաեւ կովկասցի հիւրեր :

Բացումը կատարուեցաւ Սիփան — Կոմիտաս երգչախումբի կողմէ երգուած «Մարսէյյէզ»ով, որուն յաջորդեց «Մեր հայրենիք»ը, երկուքն ալ ունկնդրուած յոտնկայս :

Նախագահ ընկեր Հրանտ Սամուէլ իր բացման խօսքին մէջ մասնաւորապէս ըսաւ.

« Հայոց պատմութեան ամէնէն փառահեղ եւ պանծալի օրուան տարեդարձն է որ կը տօնենք այսօր : Միջին դարը չէր վերջացած դեռ, երբ 1375ին վերջ գտաւ մեր անկախութիւնը Կիլիկիոյ մէջ, ուր ամբողջ երեք հարիւր տարի ազատ հայրենիք մըն էր ստեղծած հայ ժողովուրդը՝ 1071ին Մեծ Հայաստանի անկումէն ետք :

« Հինգուկէս դար ապրեցանք անազատ՝ մեր ազգութեան ու կրօնքին թշնամի օտար պետութեանց լուծին տակ : Միջին դարէն մինչեւ քսաներորդ դար կուրծք տուինք ամէն տեսակ բռնութեանց ու կեղեքումներու, տարագրութեանց եւ ջարդերու : Ու չյուսալքուեցանք երբեք :

« Մեր պատմութեան բախտորոշ մէկ վայրկեանին հրաշք գործեցինք, արարատեան դաշտին վրայ՝ ծունկի բերելով մեր դարաւոր անարգ թշնամին, եւ ստեղծեցինք ազատ ու անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը :

« Այս հանդիսաւոր օրուան առթիւ մեր մտածումները կ'երթան այն հազարաւոր անուանի եւ անանուն հերոսներուն, կամաւոր ու կամաւոր զինուորներուն, մէկ միլիոն նահատակներու, որոնք ինկան ազատութեան ճանապարհին վրայ եւ իրենց արիւնով հիմը դրին ազատ Հայաստանի : Փառք ու պատիւ անոնց անմոռանալի յիշատակին :

Մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութենէ վերջ, ընկերը յիշեց որ հակառակ բոլոր դժնդակ պայմաններուն, հայ ժողովուրդը քառասուն տարիէ ի վեր հայրենասիրութեամբ եւ լիրկ համակերպութեամբ կը չենցնէ հայրենիքը, միշտ սպասելով լաւագոյն օրերու :

« Նման լաւագոյն օրերու կը սպասեն, բաւ. հարիւր միլիոնաւոր մարդիկ աշխարհի ամէն կողմը, մանաւանդ քաղաքակիրթ Եւրոպայի մէջ, ուր դարաւոր քաղաքակրթութիւն ունեցող ժողովուրդներ բռնակալական լուծի տակ կը հեծեն 15 տարիէ ի վեր : Ո՞չ մէկ հարց լուծուած է դեռ : Անկախութեան տարեդարձին առթիւ հանդիսաւորապէս կուխտանք անգամ մը եւս վերանորոգելու մեր հաւատքը թէ անպայման պիտի յաղթանակէ արդարութիւնը եւ վաղ թէ ուշ պիտի իրականանայ Հայութեան իտէալը : Պիտի կրկնուի «Մայիս 28»ի հրաշքը : Կարեւորը միասնականութիւնն է, տոկալու, դիմանալու, յարատեւելու անյողդողդ կամքը :

Վերջացնելով, ընկեր Հրանտ — Սամուէլ յայտարարեց թէ հակառակ նահանջումներուն՝ որոնք գլուխ կը ծռեն կատարուած իրողութեան առջեւ, հայ ժողովուրդը իր սրտին մեծամասնութեամբ կը սպասէ այն երջանիկ օրուան, երբ ա-ւելի պիտի տրուի իրեն ալ երթալ չէնցնելու իմ պապերու պատմական հայրենիքը, — Միացեալ եւ անկախ Հայաստանը :

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեան, որ խանդավառ ճառով մը պատկերացուց համաշխարհային առաջին պատերազմի ընթացքին հայ ժողովուրդին սնուցած յոյսերն ու ենթարկուած հիասթափութիւնները : Ըսաւ թէ Հայութիւնը մեծ հաւատք ունէր ռուսական բանակին վրայ, որ կարճ ժամանակի մէջ պիտի ճզմէր Թուրքիան եւ պիտի ազատագրէր հայ ժողովուրդը : Պահ մը յուսադրուեցանք, սակայն յուսախաբութիւնը չուշացաւ : 1917 Փետրուարի յեղափոխութիւնը նոր յոյսեր ներշնչեց : Արեւմտահայաստանը փոքրիկ ինքնավարութիւն պիտի ստանար : Սակայն բոլշեւիկեան վարչաձեւի հաստատումով Լենին դէպի տուն կանչեց կովկասեան ճակատի զինուորները : Ծանր կացութիւն ստեղծուեցաւ Հայերուն համար : Կ'ուզէինք հայրենիք ստեղծել, սակայն ուժ չունէինք : Կար միայն գաղափարական հզօր ուժը, որ փրկեց մեզ : Եւ այսօր հպարտ ենք մեր յաղթանակին համար : Միայն թրքական բանակը չէր մեր առջեւ : Շրջապատուած էինք մահմետական բնակչութեամբ, որ զինուած էր եւ կ'օգնէր թշնամիին : Մեր քրիստոնեայ հարեւանն ալ չէր օգներ մեզի : Ճակատէն քաշուած կէս միլիոն ռուս զինուորներուն տեղ մենք մնացինք քանի մը հազար անկանոն հայ զինուորներով : Ամէնէն զօրաւոր ազգն իսկ դասալիք կ'ըլլար այս պայմաններուն մէջ : Զօր. Սիլիկեանի կոչին պատասխանելով Հայերը իրենց զէնքը, փամփուշտը եւ երեք օրուան հացը առնելով ճակատ գացին ու յաղթեցին : Ստեղծեցինք հայրենիք ու պետութիւն, փրկուեցաւ ժողովուրդը : Հայաստանի այսօրուան վարիչները ատելութիւն կը սերմանեն Հայութեան զանազան հոսանքներուն մէջ եւ մեզ հայրենիքի թշնամի կը կոչեն : Անոնք շատ լաւ գիտեն, որ Դաշնակցութիւնը պաշտամունք ունի հայրենիքին հանդէպ, սակայն հակառակ է բոլշեւիկեան խորթ վարչաձեւին : Սրտանց կ'ողջունենք քրտինքը հայ ժողովուրդին, որ կը ծաղկեցնէ Սարդարապատը : Կը պահանջենք սակայն Երեւանի վարիչներէն ընդունիլ՝ որ առանց 1918 մայիսեան Սարդարապատին չէինք ունենար հայրենիք, իրենք ալ այսօր իշխանութեան գլուխ չէին ըլլար : Անոնք կը յայտարարեն թէ ամենայն Հայոց կառավարութիւն չեն եւ թիզ մը հող չեն կրցած աւելցնել Հայաստանի վրայ քառասուն տարիէ ի վեր :

Ընկեր Մկրտիչեան եզրակացնելով ըսաւ թէ հակառակ վարիչներու սերմանած թշնամութեան՝ մենք վաղը եղբայրական ձեռք տուած պիտի երթանք իրագործելու անկախ եւ միացեալ Հայաստանը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Վարչութեան կողմէ ընկեր Օննիկ Ալթունեան կարդաց գեղեցիկ ուղերձ մը :

Վերջին խօսողն էր ընկեր Ժիրայր Դուստուրեան, որ Ֆրանսերէն ոգեւորուած ճառ մը խօսեցաւ : Ակնարկ մը նետեց Հայկ. վերածնունդին վրայ, որ 1918ին չէ որ սկսած է այլ 18րդ դարու սկիզբը, Մեր հոգեւորականները կը պահէին հայկական աւանդութիւնները վանքերու մէջ :

Յետոյ եկան մեր գրագէտներն ու բանաստեղծները, որոնք իրենց գրութիւններով արթնցուցին հայկ. ոգին : Իսկ

(Շար. ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՄԵՆՏԵՐԷՍ ՊԻՏԻ ԴԱՏՈՒԻ

Թուրքիոյ ներքին կացութիւնը բարելաւելու համար կազմուած է ժամանակաւոր նոր կառավարութիւն մը : Կառավարութեան գլուխը կը գտնուի, վարչապետի հանգամանքով՝ զօրավար Ճեմալ Կիւրսէլ որ կը ստանձնէ նաեւ պաշտպանութեան նախարարի պաշտօնը : Նոր դահլիճը կը բաղկանայ 18 անդամներէ : Սէլիմ Սարբեր, ՄԱԿի մօտ Թուրքիոյ մնայուն պատուիրակը, արտաքին նախարարի պաշտօնը կը ստանձնէ : Ժամանակաւոր կառավարութիւնը գումարած է իր առաջին նիստը :

Պետական հարուածին կազմակերպիչը ու Թուրքիոյ նոր վարչապետը՝ Ճեմալ Կիւրսէլ ձայնասփիւռէն նոր ճառ մը խօսած է : Յայտարարելէ ետք թէ «այսօր, Ազգային Միութեան Կոմիտէի կազմակերպած շարժումին երրորդ օրն է, ու նաեւ 507րդ տարեդարձն է Պոլսոյ գրաւման, թուած է շարժումին պատճառները եւ իրենց հետապնդած նպատակները : « Միշտ օրէնքին հետ պիտի ըլլանք : Ամէն քաղաքացի օրէնքով պաշտպանուած է եւ ամէնքն ալ մէկ ազգի մը զաւակներն են» ըսած է ան ու ապա աւելցուցած՝ «Այժմ պիտի խօսիմ մեր արտաքին քաղաքականութեան մասին : Մեր նպատակն է հաւատարիմ մնալ Միացեալ Ազգերու եւ մարդկային իրաւանց ուխտերուն : Այս առթիւ չեշտած է թէ Թուրքիա պիտի յարգէ իր պարտաւորութիւնները եւ պիտի շարունակէ հաւատարիմ մնալ Ատլանտեան եւ Կեդրոնական (նախկին Պաղտատ) ուխտերուն :

Մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, Կիւրսէլ յայտարարած է թէ հաւանաբար Մենտերէս, Թուրքիոյ նախկին վարչապետը ձերբակալուած պահուի մինչեւ յառաջիկայ ընտրութիւնները :

Վեց ամիսէն նոր մշակուած սահմանադրութիւն մը պատրաստ պիտի ըլլայ : Նոր սահմանադրութիւնը կը նախատեսէ երկու ժողովներէ բաղկացած Խորհրդարան մը եւ սահմանադրական ատեան մը որ պիտի հսկէ անոր ճշգրիտ գործադրութեան վրայ :

Ամերիկեան լաւատեղեակ թերթերու համաձայն, Մենտերէս ծրագրած էր չէզոքացնել ընդդիմադիր տարրը եւ աքսորել՝ Իսմէթ Ինէօնիւն : Փաստաթուղթ մը գտնուած է քննիչ յանձնախումբի նախագահ՝ Համտի Սանքարի բնակարանը :

Յունաստանի, Մ. Նահանգներու եւ Անգլիոյ դեսպանները զօրավարին յայտնած են թէ իրենց կառավարութիւնները պիտի ճանչնան Թուրքիոյ նոր իշխանութիւնը : Փաքիստան արդէն ճանչցած է :

Պատասխանելով հարցումի մը, Կիւրսէլ ըսած է թէ չի կրնար Մոսկուա այցելել : Մենտերէս պիտի երթար «Թերեւս, ըսած է ան, քիչ մը հանգիստ օգտակար ըլլայ իրեն եւ կուսակցութեան » :

Կացութիւնը հանդարտ է երկրին մէջ : Հոս ու հոն ժողովրդային ուրախ ցոյցեր տեղի ունեցած են : Անգարայի մէջ 20.000 հոգի Աթաթիւրքի նկարը պտտցուցած են : Աթաթիւրքի պողոտային վրայ ուսանողներ ոտնադոփ խաղացած են ... գնդակի տեղ մեծ գլխարկ մը գործածելով (Ճէլալ Պայարի գլխարկին ձեւը) :

Խուզարկութիւններու ընթացքին, չորս միլիոն թրքական ոսկիի արժողութեամբ գոհարեղէններ գտնուած են Տիկին Զորլուի (նախկին արտաքին նախարարին կինը) բնակարանին մէջ, երբ կը փորձէր մեկնիլ : Տիկին Զորլու եւս ձերբակալուած է : Կեդրոնական Դրամատան տնօրէնը ձերբակալուած է «Ատանա» շոգենաւին վրայ : Իր վրայ գտնուած է 60.000 տոլար :

Թուրքիոյ նախկին նախագահը, վարչապետը եւ կարգ մը բարձրաստիճան անձեր Մարմարայի Եասըատա կղզին փոխադրուած են :

Հաւանաբար նախազգալով պատահելիքը, Մենտերէս Էսքիշեհիր մեկնած էր, ընկերակցութեամբ ելմտական նախարար՝ Հասան Փոլաթքանի : Այցելելէ ետք ճարտարարուեստի կեդրոն մը հանդիստ կը ճաշէ տեղւոյն կառավարիչին հետ :

Կ'անգիտանար թէ օդանաւին հրամանատարը գաղտնի հրաման ստացած էր զինքը ձերբակալելու ժամը ճիշդ 3ին : Ննջասենեակին առջեւ պահակ կը կենայ՝ հրամանատարը : Կէս գիշերին հեռաձայնը կը հնչէ, Մենտերէս լսափողը ձեռք կ'առնէ :

Անդարայէն, իրեն հաւատարիմ մնացած զօրավար Ռուշթի Էրիէլհում որ բանակի սպայակոյտի պետն էր վարչապետին կը հաղորդէ տեղի ունենալիք պետական հարուածը : Առանց ձայն հանելու եւ զգուշութեամբ կ'արթնցնէ իր ճամբու ընկերակիցը եւ երկուքը միասին փախուստ կուտան ...

Ժամը 3ին հրամանատարը կ'ուզէ իրեն վստահուած առաքելութիւնը կատարել, բայց կը տեսնէ թէ ծուղակը ինկած է :

Ամէն կողմ լուր կը տրուի : Հալածիչներ ցածէն թռչելով ճամբաները կը խուզարկեն : Մինչ այդ երկու Լիմուզինններու մէջ տեղաւորուած՝ վարչապետը եւ ելմտական նախարարը դէպի Քէօթահիա կը փախչին :

Հինգ գնդապետներ եւ զինուորներ, գնդացիրներով զինուած Քէօթահիա կը հասնին ու տեղի կ'ունենայ հետեւեալ խօսակցութիւնը՝ ձերբակալողներուն եւ ձերբակալուածներուն միջեւ :

— Ուրեմն պիտի ձերբակալէք զիս :

— Այո պարոն :

Ելմտական նախարարը կը նուաղի : Մենտերէս գլանիկ մը կը խնդրէ :

Ինչպէս կը կարծուի պետական հարուածի պատրաստութիւնը կարելի եղած է գաղտնի պահել շնորհիւ ներքին ապահովութեան տեսուչին որ սխալ տեղեկութիւններ տուած է Մենտերէսի, մանաւանդ բանակին մասին, քնացնելու համար անոր կասկածները : Նոր սահմանադրութեան մէջ, Կիւրսէլ կ'ուզէ որ մասնաւոր յօդուած մը արգիլէ կրօնքին քաղաքական շահագործումը, ինչպէս եղաւ նախորդ վարչաձեւին մէջ :

Արգիլուած 13 թերթերը արտօնութիւն ստացան վերհրատարակուելու եւ ձերբակալուած լրագրողները ազատ արձակուեցան :

ՎԱՐԶԱՊԵՏ ԽՐՈՒՇՉԵՒ խօսեցաւ բուռն ճառ մը որուն ընթացքին գլխաւորաբար յարձակեցաւ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վրայ դատապարտելով անոնց գաղթատիրական քաղաքականութիւնը : Խրուշչեւ խաղաղութիւն կ'ուզէ, այո, բայց ոչ որ եւ է գինով : Այս ուղղութեամբ իր ճառը տեսակ մը ազդարարութիւն է : Ատրնաուրը «տխուր սատանա մըն է, աքսորուած ոգի մը որ մայրաքաղաքէ մայրաքաղաք կ'երթայ հակախորհրդային կրակը արծարծելու համար : Խրուշչեւ անշուշտ խօսեցաւ Մ. Նահանգներու «նենգամիտ» քաղաքականութեան մասին : Քննադատեց եւ ծաղրեց Այզընհաուըր : Խօսելով նաեւ Միկոյեանի «շնորհազրկման »մասին ըսաւ թէ փոխ — վարչապետը կը հանգչի Կովկաս, ուրկէ հեռաձայնած է թէ ծովը հանդարտ է, բայց քիչ մը պաղ : Խրուշչեւ կը կարծէ նաեւ թէ վեհաժողովներուն պէտք է ներկայ ըլլան նաեւ Չինաստան, Հնդկաստան եւ Ինտոնեզիա :

(Լուրերու շար. ը կարդալ Դ. էջ)

ԿՈՉԵՑԵՔ ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՀՈՒՇԱՐԱՆԸ

1933 Մարտ 5, առաւօտ շատ մը ազգ մը ի մեր քաղաքը՝ Մշոյ դաշտը։ Չեմ կրնար ըսել թէ ինչո՞ւ եկած էր։ Ինչպէս ամէն տարի՝ ուխտի՞ համար։ Ամէն տարի Խոհանոցի հուշարանին առջեւ կը հաւաքուէին հարիւրաւոր ուխտաւորներ, որոնք կ՚ուզէին տեսնել Խոհանոցը։ Ուրիշներ կ՚ուզէին ուղղակի մտնել Խոհանոցը եւ ուրիշներ ալ կ՚ուզէին ուղղակի մտնել Խոհանոցի մէջ։ Ուրիշներ ալ կ՚ուզէին տեսնել Խոհանոցի մէջ եղող մարդիկը։ Ամէն մարդ ունէր իր ուզածը։ Ամէն մարդ ունէր իր ուզածը տեսնելու իրաւունքը։ Ամէն մարդ ունէր իր ուզածը տեսնելու իրաւունքը, որովհետեւ Խոհանոցը Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի մէկ մասն էր։ Ուրեմն ամէն մարդ ունէր իրաւունք մտնելու Ս. Կարապետ վանքի մէկ մասը տեսնելու։ Ամէն մարդ ունէր իրաւունք մտնելու Ս. Կարապետ վանքի մէկ մասը տեսնելու, որովհետեւ Խոհանոցը Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի մէկ մասն էր։ Ուրեմն

գործումներուն, եւ մասնաւորապէս քիւրտ սուսեր ազգաբնակչութեան 1915 թուականին կատարած թալանները, ըս– պանութիւնները եւ հայ աղջիկ ու կինե– րու առեւանգումները: Հարկ կա՞յ յիշե– ցնելու թէ Քիւրտ կիները, նախապէս տնեխ պահուած, թուրք կիներուն պէս, «լու լու» պոռալով կը յարձակէին հայ տարագիր կարաւաններուն վրայ եւ կը կողոպտէին ամէն ինչ, ընտրելով հայ աղջին «ծաղիկ»ները: Քանի մը Քիւրտ ա– ազգին «ծաղիկ»ները: Քանի մը Քիւրտ ա– ղաներուն բարեացակամ վերաբերումը բացառութիւն միայն կրնայ համարուիլ:

Պարտականութիւն համարեցայ այժմէն մատնանշել ընթերցողներուն՝ սոյն հակա– պատմական գիտումնաւոր վարուելակեր– պը, տրուած ըլլալով մանաւանդ ներկա– յիս կարգ մը հայկական խմբաւորումնե– րու մէջ որդեգրուող անընդունելի դիր– քաւորում մը, որով՝ սահելով կ'անցնի Ասլիբեան Եղեռնին, հայ ժողովուրդին երեսուն դարերէ աւելի տեւած պատմու– թեան մէջ բացարձակապէս անկրկնա– գարձ կազմող, աղետալի իրականութեան վրայէն. անոր մանրամասնութիւնը ինք– նին մարդկայնօրէն անհաւատալի ըլլա– լուն համար, երբեմն ալ տարակուսան– քով նկատի կ'առնուի, կամ նոյն իսկ ա– նոր պատասխանատուութիւնը մեծ մա– սով Հայոց կը վերագրուի, ըսելով՝ «Հա– յերը ինչե՛ր ըրեր են որ այդ դէպքերը տեղի ունեցեր են»:

Չեմ ուզեր երկարել ներկայ տոմսս, մատնանշելով՝ Հայոց պատմութիւնը մասնաւորապէս օտարներուն եւ նորահաս հայ սերունդին հրամցնող նորանոր հա– տորները, ուր երեւան կուգայ նոյն տը– խուր հոգեբանութիւնը: Եւ ըսել թէ այդ հատորները լորձնաշուրթն կը գովաբան– ուին եւ լայնօրէն կը տարածուին:

Քիչ մը մխիթարուեցայ նշմարելով որ Ն. Ա. Մախմուդովին վերոյիշեալ գործը հրատարակողը՝ Հայաստանի Գիտու– թեանց Ակադեմիան չէ, հապա «Պետա– կան հրատարակչութիւն»ը, որուն լոյս ընծայած երկասիրութիւնները խառն են արժէքի տեսակէտէ, ինչպէս գիտէ ամէն ոք: Արտայայտած վերապահումս նոր կարեւորութիւն կը զգենու, քանի որ տե– ղեկութիւն կը հաղորդուի հիմա թէ Հայ– կական Ակադեմիային կից քրտական բա– ժին մը հաստատուած է, այլ խօսքով Քրտագիտական կաճառ մը (երկրորդը՝ Խորհրդ. Միութեան մէջ, առաջինն է Լե– նինկրատինը), ուսումնասիրելու համար Քիւրտ ժողովուրդին պատմութիւնն ու ցեղագրութիւնը: Կը յուսանք որ այդ կա– ճառին հրատարակութիւնները, հայկա– կան ակադեմիային հակակշիռին տակ, կ'ըլլան աւելի առարկայական եւ աւելի զգուշաւոր:

Հ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԸՍԸՐԵԱՆ

Պէյրութ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Փարիզի «Ֆիկառօ» օրաթերթը իրՄայիս 19 եւ 20 թիւերուն մէջ հրա– տարակած է Մախս Գլոյի մէկ թղթակ– ցութիւնը՝ գրուած Անգարայէն: Ստորեւ յօդուածին գլխաւոր մասերը, որոնք կը նախատեսեն եւ կը բացատրեն նաեւ Մա– յիս 27ին կատարուած պետական հար– ուածը՝ բանակին նախաձեռնութեամբ:

Երեք չաբաթէ ի վեր Թուրքիոյ մէջ ան– կարգութիւն կը տիրէ: Անգարայի, Պոլ– սոյ, Իզմիրի մէջ եւ այլուր, ուսանողնե– րը ցոյցեր կը կազմակերպեն փողոցնե– րուն մէջ՝ հակառակ երեք հոգիէ աւելի խմբաւորումները արգիլող պատերազ– մական օրէնքին, եւ կը պահանջեն կա– ռավարութեան հրաժարումը: Անգարայի մէջ վարչապետ Մենտերէս յարձակման կ'ենթարկուի, կ'ապտակէ ուսանող մը, որ կրկնապատիկ ուժով կը փոխադարձէ: Ապա, Մենտերէս, ողբերգակ դերասանի ձեւերով կուրծքը ցոյց կուտայ ու կը բա– ցականչէ՝ «Զիս մեռցուցէ՛ք»: Ասոր որ– պէս պատասխան, ցուցարարներէն մին կը պատասխանէ հեղնական ոճով՝ «Մա– հըդ չենք ուզեր, այլ պարզապէս՝ հրա– ժարականդ»: Ի վերջոյ վարչապետը կը յաջողի խոյս տալ, ո՛վ հեղնանք, ընդդի– մադիր լրագրողի մը կառքին մէջ մտնե– լով: Դէպքին ականատեսներ կը վկայեն թէ հօնդուր – հօնդուր կուլար: Սակայն, յաջորդ օրը, կառավարական տեղեկատու– դիւանը կ'ուզէր համոզել օտար թղթա– կիցները, թէ Մենտերէս ծափերով ըն– դունուած է բազմութեան կողմէ եւ թէ թշնամական ցոյցերու մասին խօսք տա– րածողները պարզապէս չարամիտներ են:

Այս բոլորը չափազանց զարմանալի է զուրսէն դիտողներու համար: Աշխարհի վրայ Թուրքէն աւելի կրաւորական եւ հը– րահանգի ենթարկուող ժողովուրդ չկայ: Կրքոտ եւ անողոք է, բայց միայն երբ ստացած է համապատասխան հրահանգ: Արդ, զեկավարները տակաւին հրահանգ– ներ չեն տուած: Իշխանութեան գլուխը գտնուող դեմոկրատները իրենց շարքա– յինները դեռ փողոց իջեցուցած չեն, իսկ ընդդիմադիր հանրապետականներն ալ ցարդ անշարժ կը մնան: Միայն ուսանող– ներն են, առ այժմ, որոնք կարգ մը մտա– ւորականներու քաջալերութեամբ, կը մասնակցին հակակառավարական այս ցոյցերուն:

Կառավարութիւնը, անշուշտ, այս բո– լորին պատասխանատու կը նկատէ հան– րապետականները. սակայն ըստ երեւոյ– թին ձեռքը որեւէ փաստ չունի, այլապէս պատասխանատուները չատոնց բանտ նետուած կ'ըլլային: Միւս կողմէ, հան– րապետականներն ալ կը վստահացնեն, թէ իրենք ոչ մէկ դեր ունին այս բոլորին մէջ... «որովհետեւ՝ ժողովրդավար ըս– կզբունքներու հակառակ է բռնի ուժով իշխանութեան տիրանալը»... (Իսմէթ Ինէօնիւ): Իրականութեան մէջ, այս յայտարարութիւնը կ'ընէ որպէսզի Թուր– քիոյ բանտերը հանրապետական շարքա– յիններով լեցնելու առիթ չտայ Մենտե– րէսին:

Մինչ այդ, ուսանողները կը սպաննուին (քանի՞ հատ), կը ձերբակալուին (մօտ 1500ի չափ), եւ ոստիկաններու կողմէ ծեծ կ'ուտեն: Համալսարանը ամսուան մը համար գոցուած է. իսկ խիստ լուսար– ձելը աւելի եւս կը դժուարացնէ Թուր– քիոյ հանրապետական կեանքը:

Ի՞նչ է այս բոլորին պատճառը երկրի մը մէջ, որ կը նկատուի Արեւմուտքի յա– ռաջացեալ մէկ կայանը Միջին Արեւելքի մէջ:

Իրականին մէջ, հարցը զուտ ներքին է. սակայն կրնայ միջազգային լուրջ հետե– ւանքներ ունենալ:

Երկու կուսակցութիւններն ալ կ'ըր– դաւեն յանուն ժողովրդավար սկզբունք– ներուն. սակայն, դեմոկրատները, որոնք 1950էն ի վեր իշխանութեան գլուխը կը գտնուին, կատարեալ բռնապետութիւն մը հաստատած են. այս հարցին դեռ պիտի անդրադառնանք: Բայց նախ քան այդ, պէտք է որոշ ձշդել նաեւ, որ հան– րապետականներուն պարագլուխ Իսմէթ Ինէօնիւին ալ բաւական կասկածելի սա– պետ մըն է ժողովրդավարութեան: Իր իշխանութեան օրով, 1938էն 1950, Թուր– քիան այսօրուընէ աւելի ազատ վարչա– կարգ մը չունէր:

Ինէօնիւ այսօր 76 տարեկան է. ականջը գրեթէ բնաւ չի լսեր. իր օգնականներէն մէկը անբաժան իր կողքին կը կենայ՝ խօ– սակիցներուն հարցումները տերոջ ական– ջին մէջ գոռալու համար: 1957ի երեսփո– խանական ընտրութեանց մէջ կրած պար– տութենէն ի վեր բաւական ինկած ու ծե– րացած էր: Սակայն այս նոր պայքարը իրեն նոր աւիւն տուած է կարծէք. աչքե– րը աւելի փայլուն են, կռնակը չակուած է, ձայնն իսկ աւելի բարձր կ'ելլէ:

Ինէօնիւի անցեալը (1921 – 23ի յունա– կան կռիւները, Քիւրտերու եւ Հայերու պատմութեան ջարդումը, որոնք բա– ցարիկ խստութեամբ գլուխ հանեց), բա– ւարար փաստեր են մեզ համոզելու հա– մար, որ եթէ Ինէօնիւ դարձեալ իշխա– նութեան գլուխ գայ, իր վարչաձեւը Մենտերէսի վարչաձեւէն աւելի «ժողովր– դավար» բնաւ պիտի չըլլայ: Ինէօնիւ քա– նիցս յայտարարեց թէեւ, որ իշխանու– թեան գլուխ անցնելու պարագային որեւէ վրէժխնդիր քայլ պիտի չառնէ կուսակ– ցական իր հակառակորդներուն դէմ, բայց դեմոկրատները ճիշդ հակառակին հա– մոզուած են:

Ուրիշ յատկանշական կէտ մը՝ դուրսէն դիտողին համար: Այն գրօսաշրջիկը, որ կարճ ժամանակ մը կ'անցընէ Պոլսոյ եւ նոյնիսկ Անգարայի մէջ, կրնայ պատ– րանքն ունենալ, թէ «արեւմտականա– ցած» երկրի մը մէջ կը գտնուի: Կը բաւէ սակայն, որ քիչ մը աւելի երկար ատեն մնայ, կամ դուրսը այցելէ, համոզուե– լու համար որ թերաճ երկրի մը մէջ կը գտնուի: Գիւղացիութեան 9ը տասներոր– դը անգրագէտ է եւ հողաշէն խրճիթներու մէջ կը բնակի: Հաղորդակցութեան մի– ջոցներ գրեթէ չկան: Կեանքի մակարդա– կը շատ ցած է. մարդիկը կը սնանին գը– լուխ մը սոխով եւ պատառ մը հացով:

Թուրքիա կ'ապրի աւատապետական վարչակարգի տակ: Անհատներն ու հա– մայնքները կը պատկանին երկու կու– սակցութիւններէն մէկուն կամ միւսին, ու կը կրեն անոր հետեւանքները: Գիւղ մը, որ հանրապետականներուն ի նպաստ քուէարկած էր, տարիներով կը սպասէ իր ջրանցքին, ելեկտրականութեան բեր– ուելուն կամ նոր ճամբու մը շինութեան:

Վերջերս գիւղացիներ ներկայացած էին պետական գործատեղի մը՝ աշխատանք փնտռելու: Պատասխան՝ «Ընտրութեանց ատեն հանրապետականներուն չէ՞ք քը– ւէարկած. ուրեմն անոնց դիմեցէք»:

Այս բոլորը կը բացատրեն, թէ ինչո՞ւ Թուրքիոյ մէջ ընտրութիւնները կը ստա– նան տարբեր հանգամանք մը: Մարդիկ իրենց քուէն կուտան ոչ թէ որովհետեւ կուսակցութեան մը ներկայացուցած ծը– րագիրը կը հաւնին, այլ որովհետեւ ա– պագայի չահուէտ նկատումներով կը յուսան թէ այդ կուսակցութիւնը պիտի շահի ընտրութիւնները: Այս պատճառով ալ չափազանց կարեւոր է ընտրութիւն– ներուն նախորդող կարճ ժամանակամի– ջոցը, որուն ընթացքին մարդիկ կը չա– փեն ու կը կշռեն ընտրութեան արդիւնք– ներուն հաւանականութիւնը:

Մէկ խօսքով, կը բաւէ Թուրք գիւղա– ցիները տեսնել, համոզուելու համար, թէ Թուրքիա՛ տակաւին «հասունցած չէ» ժողովրդավար սկզբունքներով ղեկավար– ուելու համար: Մարդ ինքզինք մոնկոլ– եան անապատներուն մէջ կը կարծէ. տա– փակ դէմքեր, ցցուն այտոսկրներ, նեղ ճակատներ: Լուռ ու մունջ բազմութիւն մը, առանց դէմքի արտայայտութեան, առանց խնդուքի, հրահանգներու ենթար– կուող՝ կուրօրէն: Այսպէս է, որ դէրո– յին վար 15 աստիճան ցուրտ օդով, Թուրք զինուորը, բոպիկ ու թեթեւ վե– րարկու մը հագած, ձիուն վրայ պառ– կած կը քնանայ, առանց դժգոհութեան չարժում մը կամ արտայայտութիւն մը ունենալու: Թուրք զինուորէն կարելի է պահանջել որեւէ բան, նոյնիսկ՝ անկա– րելին, պայմանաւ որ հրամանի ձեւին տակ ըլլայ այդ: Աչքերովս տեսայ Ատ– լանտեան Ուխտի ժողովին ատեն, թէ ինչ– պէս Պոլսոյ մէջ սպայ մը բռունցքի հար– ուածներ կը տեղացնէր չգիտեմ ինչ յան– ցանք գործած զինուորի մը դէմքին, ա– ռանց բարկութեան կամ վախի որեւէ ար– տայայտութիւն ստեղծելու ենթակայ զինուորին դէմքին վրայ: Այդ ատեն հաս– կըցայ, որ ժողովրդավարութեան սկըզ– բունքներուն մասին Թուրքիոյ մէջ խօս– ուած գեղեցիկ քարոզները զուտ կեղծա– ւորութիւն են:

(1 Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (9)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Գ.

Տուն վերադարձին, տան բոլոր անդամ– ների բերաններից հոտ էր քաշում, թէ պատարագից առաջ բան կերե՞լ են: Ամէն մէկին կանչում էր թէ՝

— Հօ ըրէ:

«Հօ» էինք անում եւ ուտում պատակը ո՞վ կարող էր բան չուտել մինչեւ պատա– րագի վերջը:

Մենք կաղամբը հում էլ ուտում էինք, որովհետեւ քաղցր էր լինում. ճիշդ մրգի նման բերում էին սեղան, ջարդուած:

Մի անգամ ծառան չուկայից կաղամբի մի գլուխ էր բերել: Մօրեղբայրներից մէկը՝ Պարթեւը՝ ճանկեց կաղամբը եւ ուզեց մի կտոր պոկել: Պապս նրան սաս– տեց, որ «մինչեւ սեղան չի գայ, չի պի– տի ուտես»:

Բացի սաստելուց՝ նրա թաթիկին մի հատ էլ խփեց, բայց երբ կաղամբը ջար– դեցին եւ բերին սեղան, Պարթեւը հրա– ժարուեց ուտելուց: Պապս հրամայեց նրան ուտել. նա յամառօրէն հրաժար– ուեց: Այս անգամ պապս բռնի մի կտոր կոխեց նրա բերանը եւ սկսեց խփել գըլ– խին:

— Սատկիս նէ՝ տ'ուտես:

Պարթեւը ցաւից սկսեց լաց լինել եւ ճչալ կաղամբի խոշոր կտորը բերանում:

— Հաճի աղա, կ'ուտէ, Հաճի աղա, կ'ուտէ, աղաչում էր տատս, բայց հաճի աղան խփում էր Պարթեւին եւ գոռում...

— Ուտելու խչրտոցը տի լսիմ...

Եւ Պարթեւը հարուածներից ազատուե– լու համար՝ սկսեց կէս լաց լինել եւ կէս ուտել, եւ պապս հանդստացաւ՝ լսելով կաղամբի ատամների տակ տրորուելու իւրայատուկ խչրտոցը:

Պապիս բեխերն այնքան երկար էին, որ հասնում էին մինչեւ ականջները: Նա խո– րագոյն հպարտութեամբ դիտում էր այդ բեխերը հայելու մէջ — ամէն անգամ ա– մէն մի պոչը երեք – երեք անգամ շոյում էր եւ հեռանում հայելուց:

Սովորութիւն ունէր նա, որ երբ Ամե– րիկայից նամակ էր ստանում՝ անպայման ծրարը պէտք է մկրատով կտրէր բանալու համար: Տատս անհամբերութեամբ, եւ երբեմն արցունքոտ աչքերով, սպասում էր իր պանդուխտ որդիներից մէկի նա– մակի ընթերցման, բայց պապս անսանա– կան յամառութեամբ չէր բաց անում, մինչեւ մկրատը գտնէր, իսկ եթէ մկրա– տըն օրերով չգտնէր, օրերով չէր բաց ա– նում: Բանալուց յետոյ էլ՝ երկար բա– րակ ակնոցն էր մաքրում, սիկարէթը փաթթում, մոխրամանը բերում, դնում էր առաջը, մի օղի էր ճնկում, հազում էր, թքում եւ ապա սկսում էր կարդալ: Սկսում էր կարդալ ոչ թէ բարձրաձայն, այլ իր համար, ինչպէս ինքն էր ասում, կարդում էր թի, որպէսզի «պարունա– կութեան վերահասու ըլլայ» եւ յետոյ դարձնի ընտանիքի միւս անդամների սե– փականութիւն:

Երբ տատս կենում եւ սպասում էր, որ վերջապէս վերջանան այդ դաժան գոր– ծողութիւնները՝ պապս ասում էր.

— Գնա կերակուրդ եփէ, վերջը էկո:

Տատս փափուկ, սպիտակ ձեռներով, փոքրիկ մի կին էր, խոշոր, սեւ աչքե– րով, միշտ ժպտուն, միշտ հեզահամբոյր եւ չափազանց մաքրասէր: Նրանից միշտ մենք առնում էինք մաքուր սպիտակեղէնի գլխիչ հոտը: Խօսում էր մանր – ման– րըր, ախորժելի եւ խելօք:

Ամառը նա սիրում էր նստել պատըշ– գամբը, որի առաջը փռւում էր ատրճա– նաւոր պարտէզը, պարտէզի տակով անց– նում էր անվերջ ջրվէժներով մեծ առուն: Առուն գալիս էր բարձրից եւ խոր ձորե– րով գնում էր դէպի զմայլելի դաշտը: Երբ ծառերի տերեւները շարժւում էին եւ Խուրայի սարից փչում էր զով քամին, տատս մանրիկ բերանով մրմնջում էր.

— Օխ, ակդ սիրեմ:

Այս երկու հակադրութիւններն ի՞նչպէս էին ապրել իրար հետ ողջ 41 տարի — ա– հա այն դարաւոր զաղիր օրէնքի զաղտ– նիքը, որ հրամայում է «կին, եղիր հնա– զանդ քու ամուսնուն»:

Մի գիշեր պապս երազ էր տեսել, որ մառանի յատակին, մի արչին խորու– թեան, ապուպապերից թաղուած է եղել մի կճուճ լիքը ոսկի:

Այդ երազից յետոյ զարթնեց եւ զար– թեցրեց բոլորիս եւ կարգադրեց, որ մա– ռանի ճիշդ մէջտեղը փորենք: Սկսեցինք փորել սարսափելի կարծր յատակը եւ իսկապէս, մօտաւորապէս մի արչին խո– րութիւնից երեւաց կճուճը: Հէնց, որ պապս կճուճը տեսաւ՝ ուրախութիւնից ուշաթափուեց: Տասը հոգով հազիւ կա– րողացանք նրան բարձրացնել վերի յարկի ննջասենեակը: Յիշում եմ, մի թեւը ես էի բռնել, որպէսզի կախ չընկնի, եւ այդ թեւն անգամ ծանր էր ինձ համար: Ա– ռաւօտեան ուշքը եկաւ: Ուշքի գալուն պէս՝ կճուճն ուզեց: Բերին: Կճուճը բո– լորովին դատարկ էր: Երբ տեսաւ, որ դատարկ է՝ նորից ուշաթափուեց, եւ այս անգամ տեւեց երկար: Հարկ եղաւ բը– ժիշկների միջամտութիւնը՝ ուշքի բերե– լու համար:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Զուիցերիոյ եւ Ռուսիոյ համալսարաններուն մէջ ուսում առած մեր մտաւորականները ռահվիրաներ դարձան հայկական զարթօնքին, որ առաջնորդեց մեզ դէպի յեղափոխութիւն եւ ազատագրութիւն: Հայ ժողովուրդը Մերձաւոր Արեւելքի մէջ ներկայացուցի - չը դարձաւ արեւմտեան քաղաքակրթութեան:

Հայաստանի անկախութիւնը, ըսաւ, ո՛չ Թուրքին, ոչ ալ բոլշեւիկին նուէրն էր, հայ ժողովուրդը չահեցաւ զայն միամինակ, առանց որեւէ օտար բանակի կամ պետութեան օժանդակութեան: Կենսունակ է հայ ժողովուրդը, որ հակառակ իր ա՛յնքան կորուստներուն եւ տառապանքներուն, տակաւին ի վիճակի եղաւ վերջին աշխարհամարտի ընթացքին երեք հարիւր հազար զինուոր հանել ճակատ՝ դաշնակիցներու կողքին: Խրիմի մէջ եւ Ստալինկրատի առջեւ քաջաբար կռուեցաւ: Հայաստանի խորհրդայնացումէն վերջ Լենին կ'ուզէր Մարքսի և Էնգէլսի գաղափարները ներմուծել Հայաստանի մէջ: Սակայն կը մոռնար թէ Հայաստանի Հանրապետութիւնը իսկապէս ժողովրդավար եւ ընկերվարական պետութեան մը հիմը դրաւ եւ ճշմարիտ ընկերվարութիւն կը կիրարկէր երկրին մէջ: Աշխարհի չահըն ալ կը պահանջէ որ Հայաստան անկախ ըլլայ:

Ընկեր Դատաւորեան եզրակացուց.

«Մայիս 28»ի տարեդարձը համազգային տօն է, անիկա միութեան գիծ մը պէտք է ըլլայ Հայութեան բոլոր հոսանքներուն միջեւ: Անիկա միայն հատուածի մը չի պատկանիր: Սակայն ցաւալի է նկատել չատերու բացակայութիւնը:

Կարգադիր յանձնախումբը գեղարուեստական կոկիկ յայտագիր մը պատրաստած էր: Արտասանութիւններ ըրին Օր. Շաքէ Յովհաննէսեան եւ ընկ. Երուանդ Գրիգորեան՝ ծափեր խլելով: Օր. Թարոն եւ Պ. Ճերանեան մեծ յաջողութիւն ունեցան իրենց պարերով:

Ամէնէն վերջ Միփան - Կոմիտաս երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ ընկեր Կ. Ափրիկեանի երգեց Յոլակ ջան, Լուսնակըն անուշ, Անձրեւ եկաւ, Գինիին երգը եւ Ես իմ անուշ Հայաստանի:

Կէս գիշերին սկսան եւրոպական պարերը, որոնք տեւեցին մինչեւ լոյս: Քովընտի սրահին մէջ հանդիսականները սեղաններու չուրջ խմբուած՝ զուարթ ժամեր անցուցին՝ հայրենասիրական երգերով եւ բաժակաճառերով:

Հայ Մշակոյթի Տան ի նպաստ կազմակերպուած էր վիճակահանութիւն մը, որ մեծ յաջողութիւն ունեցաւ: Բոլոր թիւերն ալ չահեցան զանազան արժէքաւոր առարկաներ:

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ զաւառական ընտրութիւնները տեղի ունեցան Կիրակի: Մասնակցողներու թիւը համեմատաբար պակսած է (վաթսուն առ հարիւր): Վերջնական արդիւնքը ցարդ յայտնի չէ բայց առաջին պատկերը ցոյց կուտայ թէ Պլետը «տը Կոլ» քուէարկած է մինչ քաղաքները՝ «Ֆրանսական Ալժերիա»: 304 աթոռներու վրայ, ընտրուած են 188 կոլեաններ, 71 «Ֆրանսական Ալժերիա», 34 անկուսակցական եւ 11 ազատական: Զախակողմեան մամուլը դիտել կուտայ թէ հակառակ բանակին ջանքերուն կիրակի օրուան ընտրութիւնները ձախողած են: Ընդհանուր ձեւով յուսախաբութիւն կը տիրէ բոլորին մօտ: Ընտրուածներուն մէջ կայ Տիկին Լակայառտ:

ՍԻՆԿՄԱՆ Ռի Քորէայի նախկին նախագահը ստիպուեցաւ երկրէն հեռանալ «առողջական» պատճառներով: Ընտանիքին հետ Հավայեան կղզիները հասաւ Կիրակի:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ վերջացուց իր համագումարը որ տեղի կ'ունենար Էվիանի մէջ: Կուսակցութիւնը կ'ուզէ աւելի ժողովրդավար դարձնել վարչաձեւը եւ մօտէն հսկել Տըպրէի վրայ: Հաւատարիմ կը մնայ, աւելի քան երբեք, Ատլանտեան դինակցութեան:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Ընկեր Մկրտիչ Մալաճիկեան սրտի խոր ցաւով կ'ողբայ իր անմոռ ընկերոջ Սողոմոն Թէքիլիրեանի մահը, իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ՝ Տիկին Թէքիլիրեանին եւ իր զաւակներուն: Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան կը նուիրէ 30 Ն. Ֆ.:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԵՒ ԼԻՈՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մարսէյլի եւ Լիոնի բաժանորդներուն ղրկած ենք ցայսօր առկախ ձգած իրենց հաշիւներուն համապատասխան թղթատարական վճարագիրներ (Մանտա-Շէք):

Մայիս 31ին պիտի ստիպուինք դադրեցնել թերթին առաքումը այն բաժանորդներուն, որոնք մինչեւ այդ թուականը չեն կարգադրած իրենց առկախ հաշիւները:

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն, որոնք իրենց կանոնաւոր վճարումներով կը դիւրացնեն վարչութեան գործը:

×

Ջերմապէս կը խնդրենք որ Յառաջի Շէք - Փոսթալի թիւը՝ 15069 - 82 օգտագործուի ՄԻԱՅՆ Յառաջի վերաբերեալ հաշիւներու համար (բաժնեգին - գործակալութիւն, ծանուցում): Տարբեր նպատակներու յատկացուելիք գումարները (զանազան թերթերու բաժնեգիններ կամ զանազան կազմակերպութեանց նուէրները) ղրկել միայն Մանտա-քարթով:

Շնորհակալութիւն
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Սիրանոյշ Մանուկեանի, Տէր եւ Տիկին Համասեանի եւ բոլոր պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ եղբօր եւ եղբօրորդւոյն Պ. Վահան Մանթառեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎ

Պատգամաւորական ժողովին մասնակցող ճամբորդները պէտք է մեկնին Ուրբաթ, Յունիս 3ին, հաւաքավայր, Կառ տը Լիոն, Փլաս տը լ'Օրլօժ, ժամը 22.30ին:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 13-20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ:

Տախսերու մասնակցութիւն 2.50 Ն.Ֆ.:

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէնսի Փավիյեօն:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս Չորեքչաբթի ժամը 21ին, Քասէի սրահը: Ցարդանքի երեկոյ՝ նուիրուած ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի յիշատակին, (իր մահուան հինգերորդ տարեդարձին առթիւ): Խօսք պիտի առնեն Պետրոս Զարոյեան, Զ. Որբունի, Վ. Մելիքեան եւ ուրիշներ: Մուտքը ազատ է, ճշդապահ ըլլալ:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ:

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél.: OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝
ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ԾԱԽՈՒ Է ՓԱՎԻՅՕՆ ՄԸ

Ռոնի-Սու-Պուայի մէջ, 3 սենեակ, խոհանոց, տուշ, զավ, ամէն յարմարութիւնով օժտուած: 20 մեթր ճակատ, 63 մեթր երկարութիւն, ընդամէնը 900 քառակուսի մեթր, չատ լաւ մշակուած, պտղատու ծառերով պարտէզ: Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել Տիկին Պարսամեանի՝

Tel.: MON. 15-75

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՈՍՆԱՓՆԴԱԿԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

ՎԻԷՆ.— Յառաջիկայ Յունիս 5ին, Հոգեգալուստին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի խաղադաշտին վրայ տեղի կ'ունենայ ոտնագնդակի մեծ եւ բարեկամական մրցումը Կրընոպլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի հետ:

Այս առթիւ, կազմակերպուած է փոքրիկ դաշտահանդէս - խնջոյք մը, ուր այցելուները եւ ներկայ հասարակութիւնը պիտի գտնեն հաճելի ընդունելութիւն մը եւ առատ ուտելիք, խմելիք:

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐԸ» ԽՆԱՄՈՐԻ տարեդարձի առթիւ: Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 24, Կիրակի օր:

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ ՀԱՆԴԷՍԸ, իր սանին չրջանաւարտութեան առթիւ՝

ՅՈՒՆԻՍ 19ԻՆ

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախմբ. Միութեան տարեկան մեծ դաշտապարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին, Կիրակի Զօխուրեանի ագարակին մէջ, Սէն Լու, Կրան Փէն: Ծանօթ.— Թրազօշը իր խումբով կը մասնակցի: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու առաջին խումբին արձանագրութիւնները փակուած են: Սակաւաթիւ տեղեր միայն մնացած են Օգոստոսի համար:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքչաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13-14 եւ 18-20: Ասկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօսթիւտէն 27.35: 5 Րիւ Մէյրան:

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն:

ՎԱՐՁՈՒ Է

Յունիս, Յուլիս եւ Սեպտեմբեր ամիսներուն համար վարձու է գեղեցիկ յարկաբաժին մը Անթիպի բարձունքին վրայ, ծովէն մէկուկէս քիլոմեթր հեռու:

Ունի երկու ննջարան (հինգ հոգինոց), մէկ ճաշարան, խոհանոց, տուշ եւ պալքոն, հիանալի տեսարանով: Մաքուր կարասիներ եւ սառնարան: Մանրամասնութեանց համար դիմել հետեւեալ հասցէին:

Ghara Kén
(VILLA SAYAT NOVA)
La Constance, Antibes (A. M.)

ՎԱՐՁՈՒ Է

Վարձու յարկաբաժիններ կահաւորուած Նիս քաղաքին կեդրոնը, երեք սենեակ խոհանոց մը բաղնիքով եւ երկու սենեակ խոհանոց: Ամառուան եղանակին համար, ի հարկին տարեկան:

Վարձու է նաեւ հինգ սենեակ, խոհանոց, բաղնիքով յարկաբաժին մը, Մարսէյլի ծովեզերքի մօտ գեղեցիկ տեսարան: Մանրամասնութեանց համար գրել հետեւեալ հասցէին.—

Monsieur GEM - 18, Ave. Pasteur - MARSEILLE

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ ժէ Լուի սրահին մէջ, Յունիս 19ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ԽՍԻՒ ՄԷՋ

Կը տօնուի 12 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 5ին, Արմէնեան Տղրոցին մէջ, աւանդական ճաշ: Նախօրօք արձանագրուիլ Զաւարեանի ընկերներու մօտ, և հեռաձայնով՝ ՄԻՇԸԼԷ 89-60 Թօփալեանի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին:

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Գ. ՑԱՆԿ

Գ. Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան կողմէ, Աղքատախնամի տրամադրութեան դրուած մասնաւոր գումարէն հետեւեալ նոր բացառիկ օգնութիւնները կատարուած են մինչեւ Մարտի վերջ: Նկատի առնուած են բազմաթիւ խնդրանքներ եւ յետ քննութեան 24 անձերու յատկացուած 2901.40 Ն. Ֆ.ի օժանդակութիւն՝ հետեւեալ վայրերու մէջ:

Փարիզէն տասը անձերու, որոնցմէ երկուքին 150ական Ն. Ֆ., մէկուն 120 Ն. Ֆ., երկուքին հարիւրական Ն. Ֆ. միւսներուն 90, 80, 71, 40, 60 եւ 50 Ն. Ֆ.:

Փարիզի չրջակայքէն 11 անձերու, որոնցմէ երկուքին երկու հարիւրական Ն. Ֆր., հինգ անձերու 150ական Ն. Ֆ., մէկուն 120 Ն. Ֆ., միւսներէն իւրաքանչիւրին՝ 100, 60 եւ 50 Ն. Ֆ.:

Գաւառէն երեք անձերու, որոնցմէ մէկուն երկու հարիւր Ն. Ֆ., միւսին 150 Ն. Ֆ. եւ երրորդին հարիւր Ն. Ֆ.:

Ա. ցանկով հրատարակուած 1219.. Ն. Ֆ., Բ. ցանկով հրատարակուած 218,10 Ն. Ֆ., Գ. ցանկ (ներկայ) 2901.40 Ն. Ֆ.: Ընդհ. գումար 6309.. Ն. Ֆ.:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Շաւիլէն Սամուէլ եւ Նուպար Փանոսեան եղբայրները կը փնտռեն իրենց քրոջ... ...ւակը Յակոբ Տէր Պօղոսեան (Պրուսա... Կիւրլէ գիւղէն), հօրը անունը Սարգիս... մօրը անունը Ազնիւ, եղբօր անունը ...տիկ, 1915ին մնացած է Զախոյի... (Մուսուլի չրջան): Իմացնել՝

M. PANOSSIAN
6. Rue J. J. Rousseau, Chaville - S. et O. FRANCE

Կը խնդրուի Արեւելքի թերթերէն արտատպել:

ԿՈՒԶՈՒԻ

15 - 18 տարեկան օրիորդ մը ...թի գործերով զբաղելու համար ...խելու (կնոջ մեծաքանակ հագուստ...մար):

Դիմել՝

Alexanian
86, RUE DE CLÉRY
CEN. 37-..

ԳԱՐՈՒՆԸ բնութեան կուտայ կապոյտ երկինք, կանաչ սար ու ձոր, գոյնզգոյն ծաղիկներ, պայծառ լոյս և ոսկի արեւ...

Գարունը կրնայ ձեր տունն ալ ողողել իր լոյսով ու գոյներով եթէ ձեր բնակարանը
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ և ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC
16 Bis, Bd. Sébastopol PARIS 4e

Tél.: ARC. 26-61 Métro: (CHATELET - HALLES)

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հոր... ուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինի... լիք պատրաստութիւններու: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի սիրուն թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէոմ եւ փլասթիք:

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON. PARIS 12e
64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20
166, AV. ARISTIDE BRIAND, PAVILLON-SOUS-BOIS - SEINE
4 BIS, RUE P. V.-COUTURIER, ARGENTEUIL - S. ET O.
18, RUE BRÉZIN, PARIS 14